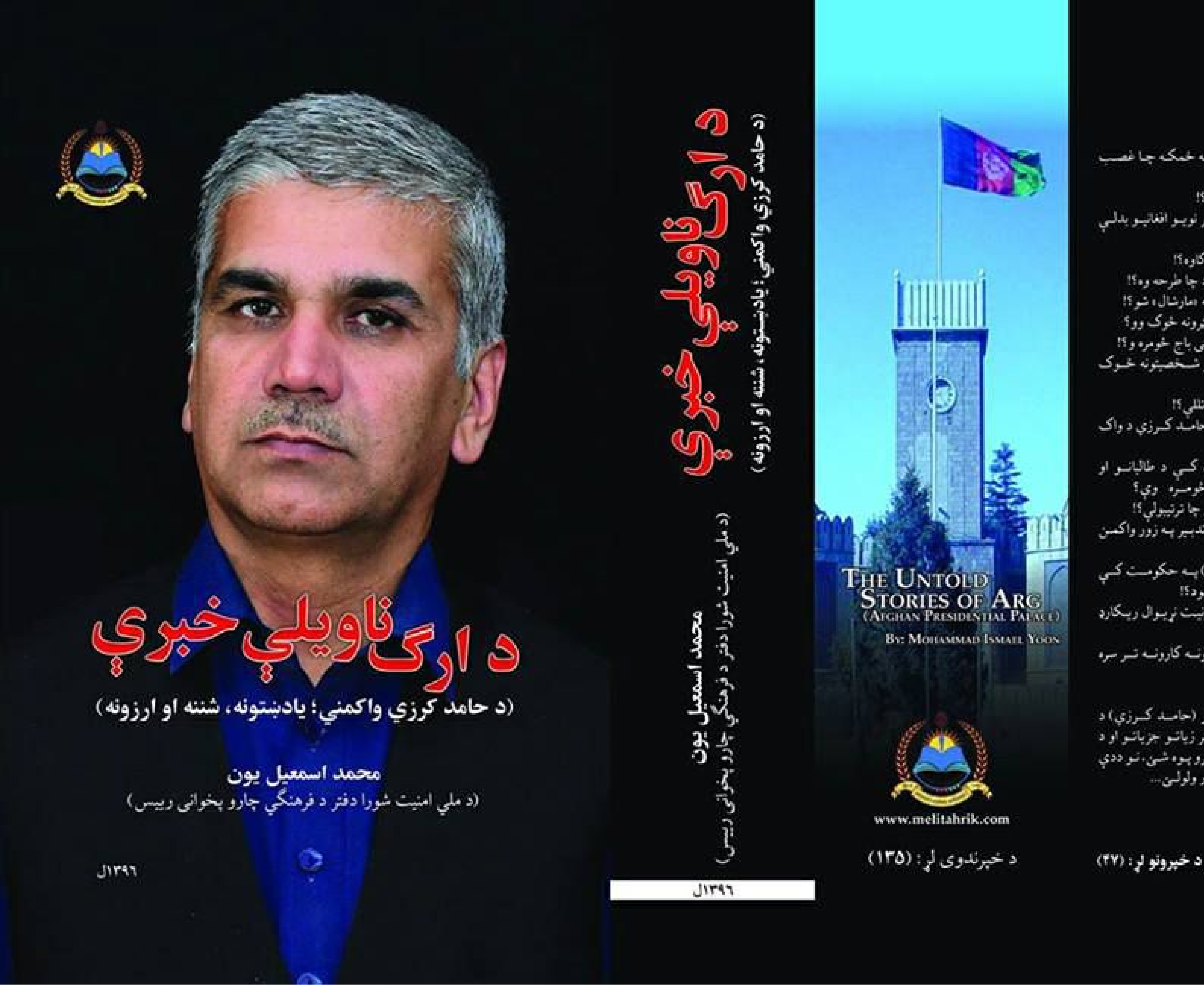

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ارګ نا ویلې خبرې

(د حامد کرزي واکمني؛ یادښتونه، شننه او ارزونه)

لیکوال

محمد اسمعیل یون

(د ملي امنیت شورا دفتر د فرهنګي چارو پخوانی رییس)

۱۳۹٦ لمریز

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د ارګ نا ویلې خبرې

(د حامد کرزي واکمني؛ یادښتونه، شننه او ارزونه)

لیکوال: **محمد اسمعیل یون**

(د ملي امنیت شورا دفتر د فرهنګي چارو پخوانی رییس)

خپرندوی: **د افغانستان ملي تحریک**

د دې اثر د بشپړېدو نېټه: **وری ۱۳۹۳ لمریز**

چاپکال: **۱۳۹٦ل/ ۲۰۱۷ز**

چاپشمېر: **۲۰۰۰ ټوکه**

چاپ وار: **لومړی**

د خپرندوی د خپرونو لړ: **(۱۳۵)**

د لیکوال د خپرونو لړ: **(۴٦)**

کمپوز: **فیاض حمید**

ډیزاین: **سپین سهار**

چاپځی: **اسد دانش مطبعه- کابل/ ۰۷۰۰۴۴۹۲۹۸**

www.melitahrik.com - info@melitahrik.com

د دې کتاب د چاپې، کاپي، انلاین او بل هر ډول خپراوي ټول حقوق له لیکوال سره خوندي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالی:

د اسلامیت، افغانیت او انسانیت

د لارې رښتينو لارويانو ته!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيوليک

دا اثر یو ژوندی تاریخ او د واقعیتونو هنداره ۱۰

لومړی څپرکی

د دې اثر د لیکلو علت او ضرورت ۱٦

راځئ چې ارګ وپېژنو!.. ۲۱

دویم څپرکی

د حامد کرزي پېژندګلوي

د حامد کرزي لومړی پېژندنه.. ۳۵

په ننګرهار کې لومړنۍ دنده.. ۳۹

بېړنۍ لویه جرګه ٤۱

د جرګې منشیتوب او ښاغلي کرزي سره لومړی کتنه.......................... ٤۳

درېیم څپرکی

اړیکي

د اساسي قانون بهیر ٤۷

د اساسي قانون لویه جرګه او د اړیکو پراختیا........................... ٤۹

د پنجشېر او دایکندي ((ولایتونه)).. ۵۲

څلورم څپرکی

د ولسمشرۍ لومړۍ ټاکنې

د ولسمشرۍ لومړۍ ټاکنې او وړاندوینه ٦٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسنيز فعاليتونه ۷۷
سياسي مشورې ۸۰
درې سوه او پنځه لس.. ۸۳
د دولتي چارواکو تغير او تبديل ۸۷
جمعه خان همدرد او جمعه خان اڅک.. ۹۰

پنځم څپرکی

حکومتي دنده

د دندې لومړني وختونه.. ۹۹
ننګونې او مخالفتونه ۱۰۶
فرهنګي کارونه او يادښتونه ۱۰۹

شپږم څپرکی

د امنيت شورا دفتر

د امنيت شورا دفتر تشکيلات ۱۱۵
د امنيت شورا دفتر ورځني کارونه ۱۱۷
زياتې هيلې او کم فعاليتونه ۱۲۱

اووم څپرکی

ارګ کې موثر کرکټرونه

د ملي امنيت شورا کرکټرونه ۱۲۹
د ولسمشر دفتر کرکټرونه.. ۱۶۲
د چارو د ادارې کرکټرونه.. ۱۹۴
شپږ نيم درجنه مشاورين ۲۰۹
په سياست او ارګ کې نور مطرح شخصيتونه.. ۲۲۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم څپرکی

له ولسمشر سره ځانگړې کتنې

د ولسمشرۍ دویمې ټاکنې ۳۵۹
د نوي پارلمان د جوړېدو خطرونه او اټکلیز گواښونه ۳٦٦
د (سولې مشورتي جرگه) او د تنظیم سالارانو بیا غوړېدنه ۳۸۰
د یوه طالب پیغام ۳۹۰
امریکایي که شجاعي؟ ۳۹۷
با کفایته اکثریت ۴۰۳

نهم څپرکی

گرم تحلیلونه او ساړه غبرگونونه

د ثور د اتمې نېټې د پېښې پړه د چا پر غاړه؟ ۴۰۷
په پاکستان کې د عوامي نشنل پارټۍ دریځ ۴۱۰
د ولسمشر کرزي د وژنې څو توطیې ۴۱۲
د ملگرو ملتونو استازی او د ولسمشر د رد ځواب ۴۱۷
جلال اباد کې د ایران قونسلگري او اندېښنې ۴۱۸
د جمهوري ریاست او ملي شورا ټاکنې او ننگونې ۴۲۰
مخالفین او د خبرو ستونزې ۴۲۲
د انتخاباتو مستقل کمېسیون څه کوي؟ ۴۲۴
جمهوري ریاست او احتمالي کاندیدان ۴۲۷
دودیزه لویه جرگه او د گډونوالو نظریات ۴۲۹
ولې ملي ترمینالوژي؟ ۴۳۱
د افغانستان د اوسنیو حالاتو څېړنه ۴۳۴
د راتلونکو ټاکنو په اړه ۴۴۲
د کانکور په اړه یو تحلیل ۴۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ((بېنوا)) فرياد مه بندوئ ۴۴۷
فضل احمد معنوي او د ټاکنو کمېسيون نور غړي ۴۴۸

لسم څپرکی

ولسمشر او ولسي کتنې

د پکتيکا د يوه قومي مشر اعتراض او د ولسمشر غبرگون ۴۶۲
د بادغيس د يوه مشر فرياد ۴۶۶
ولسمشر، د خبريالانو استازي او يوه هيله ۴۶۸
د ژورنالستانو ملي ټولنه او ولسمشر ۴۷۴
ولسمشر او د لويې پکتيا مخور ۴۷۹
ولسمشر او د پوهنتون استادان ۴۸۲
ولسمشر او د مشرانو جرگې غړي ۴۸۷
ولسمشر او د پکتيکا مخور ۴۹۰
ولسمشر او د پکتيا عالمان ۴۹۹
ولسمشر او حسين خېل ۵۰۳
د ننگرهار مومند او ولسمشر ۵۰۸
ولسمشر او د ننگرهار مخور ۵۱۱

يوولسم څپرکی

ولسمشر او خبري کنفرانسونه

د بخارست غونډه او خبري کنفرانس ۵۱۷
افغانستان- پاکستان او د امريکا ستراتيژي ۵۲۲
د هالنډ نړيواله غونډه او خبري کنفرانس ۵۲۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم څپرکی

د ارګ څو نورې ناويلې

د يونس قانوني لفظي مهارتونه.. ۵۲۹
د بسم الله خان پرغز (قهر).. ۵۳۶
د «مارشال» د رهبرۍ مانور.. ۵۳۸
د امرالله صالح اکټونه او مانورونه ۵۴۱
د علماوو شورا اوګرمي.. ۵۴۷
د ښاغلي (چکري) دولتي چکر ۵۵۰
سپين او تور افغانستان.. ۵۵۷
د رباني شرم ۵۶۰
مارشال او سپی ۵۶۲
په ملي امنيت کې څوک څومره دي؟ ۵۶۴
له وخت څخه ناوړه ګټه اخيستنه ۵۶۹

ديارلسم څپرکی

د ولسمشر کرزي وزيران.. ۵۸۱

څوارلسم څپرکی

د ولسمشر ځانګړتياوې

د ناثابتې واکمنۍ ثابت امتيازات ۶۷۲
د ولسمشر تشخيص او غوراوی.. ۶۷۷
د کرزي عاطفي شخصيت.. ۶۸۰
حيا او عفت.. ۶۸۲
د حامدکرزي ټولنيز شخصيت ۶۸۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کرزي عقیده یي شخصیت ۶۸۸
د کرزي جرئت، احتیاط او وېره ۶۹۰
د بخت پاچا د بخت تر وخته ۶۹۴

پنځلسم څپرکی

د ولسمشر کرزي د رژیم نیمګړتیاوې ۶۹۷

شپاړسم څپرکی

د ولسمشر کرزي د رژیم بریاوې ۷۴۶

اوولسم څپرکی

ولې استعفی؟ ۷۶۳

اتلسم څپرکی

مظاهرې

د ملت حماسې ته درناوی ۷۸۵
ملي هویت او ولسمشر ۷۹۶

نولسم څپرکی

عمومي ارزونه

آیا ولسمشر بریالی و؟ (وروستۍ پایله) ۸۲۹
وروستۍ بشپړونه او یادونه ۸۳۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا اثر یو ژوندی تاریخ او د واقعیتونو هنداره

((د ارګ نا ویلې خبرې)) د هېواد د تکړه او نامتو لیکوال، سیاسي مبارز مشر، د ملي فکر خاوند او د کابل پوهنتون استاد (پوهاند محمد اسمعیل یون) له خوا لیکل شوی اثر دی، چې تر ډېره د ارګ په داخل کې د حقایقو او ناویلو خبرو په باب د هر اړخیزه معلوماتو یوه ټولګه ده. په دې اثر کې تر ډېره بریده د هغو مسایلو او پېښو یادونه شوې چې په رسنیو کې پرې بحث نه دی شوی او د ولس له سترګو لرې واقع شوي دي.

لکه څنګه چې استاد (یون) د کتاب په پیل کې یادونه کړې؛ ارګ کې یې د دندې اخیستو یوه موخه همدا وه، چې د ارګ په داخل کې د جریانونو بهیر ثبت او راتلونکي نسل ته یې د یوه ژوندي تاریخ په توګه وړاندې کړي. استاد (یون) په خپل دې نېت او هدف کې بریالی شو او دا ستر کتاب یې خپل ولس ته ډالۍ کړ.

استاد یون ارګ ته تر تګ وړاندې د یوه ځیرک لیکوال او سیاستوال په توګه د افغانستان او نورو هېوادونو د دربارونو او هلته د غوړه مالانو د رول په باب د بېلابېلو اثارو د مطالعې له لارې معلومات درلودل. د همدې لرلید له مخې یې، هر هغه څه چې په ارګ کې د قدرت سرچینې ته نږدې تېرېدل، په دقت سره یې ثبتول. د دې کتاب اصلي موخه په واک کې د تېرو شویو واقعیتونو رښتینې بیان دی. د کتاب مطالعه سړي ته واقعیتونه په راښه ډول بیانوي، د اشخاصو د سپکاوي کوم څرک پکې نه لیدل کېږي، بلکې څه چې دارګ په داخل او د قدرت په هرم کې تېر شوي او اشخاصو څه کړي او څنګه یې کړي؟ همغه انځور شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې کتاب یوه بله ښېګڼه دا هم ده، چې د ارګ د جوړېدو تاریخي بهیر، اړتیا او ځینو تاریخي پېښو یادونه هم په کې شوې ده. لوستونکو ته دا برخه هم خپل خپل پیغام لري.

په دې کتاب کې د ځینو مسایلو په باب استاد یون خپل تحلیلونه هم کړي او ولسمشر کرزي ته یې د مخامخ ناستو، تلوېزیوني بحثونو او لیکنو په ذریعه ور رسولي دي. د دې ترڅنګ یې د هغو د مثبتو او منفي پایلو په باب هم په دې اثر کې هر اړخیز او ګټور معلومات ځای کړي دي. د ګاونډیو هېوادونو، داخلي جنګسالارانو، په ځانګړي ډول د شمالټلوالې ناقانونه غوښتنو او فشارونو ته د ولسمشر کرزي د غاړې ایښودلو په باب هم تفصیلي او مستند معلومات وړاندې شوي دي. د کابل د (شېر پور) سیمې ناقانونه تقسیم او په دې توزیع کې د سترو جنګسالارانو د ونډې په باب هم دقیق اسناد وړاندې شوي دي. په کتاب کې د ترخو واقعیتونو رښتینی بیان د لیکوال ملي، اخلاقي جرئت او مېړانه ثابتوي.

ولسمشر کرزي ته د نږدې اشخاصو د خبرو او یادښتونو ثبتول او مناسبو ځایونو کې یې د بېلګو په توګه د هغو یادول، دکتاب پر ارزښت، دقت او اهمیت دلالت کوي. لکه د جمهوري ریاست د عالي مقام د دفتر رئیس (عمر داودزي) له خولې ځینې خبرې: ((رییس صیب له امریکا سره ډېرې وهي حال دا چې دا زما د قلم رنګ هم د امریکا په پیسو شوی...)). مانا دا چې د ولسمشر کرزي ځینې کړنې له ځمکنیو واقعیتونو سره برابرې نه وې.

د ارګ په داخل کې د ځینو کرکټرونو، تر ارګه بهر د با نفوذه مشرانو او څېرو یادونه او پر ولسمشر کرزي د هغو د اغېزو په باب هم ژور بحث شوی دی.

څرنګه چې استاد یون نږدې (۷) کاله د ملي امنیت شورا دفتر کې د فرهنګي چارو رییس پاتې شوی، نو ده ته ډېر هغه پټ رازونه او نا ویلې خبرې معلومې دي، چې د حامد کرزي د حاکمیت په دوره کې تېرې شوې دي. استاد (یون) د یوه مسلکي لیکوال او څېړونکي په توګه د خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دندې له پیل څخه بیا تر پایه پورې د حامد کرزي د حاکمیت همدا پټې واقعیتونه او نا ویلې خبرې یادښت کړي، پر خپل وخت یې ځان سره لیکلي او په پای کې دغه اثر (د ارگ ناویلې خبرې) ترې جوړ شوی دی. دا اثر په نږدې (دولسو کلونو) کې لیکل شوی او د حامد کرزي څوارلس کلن حاکمیت په ښه ډول تشریح کوي. کتاب د علمي پرنیسپونو پر اساس لیکل شوی، ټول (۱۹) څپرکي لري او هر څپرکی یې بیا په خپل منځ کې نور نور څنگزني عنوانونه لري، چې ځینې غټ عنوانونه یې په دې ډول دي:

((د دې اثر د لیکلو علت او ضرورت، راځئ چې ارگ وپېژنو، د حامد کرزي پېژندگلوي، له حکومت او حامد کرزي سره اړیکي، د ولسمشرۍ لومړۍ ټاکنې، حکومتي دنده، د امنیت شورا دفتر، ارگ کې موثر کرکټرونه، له ولسمشر سره ځانگړې کتنې، گرم تحلیلونه او ساړه غبرگونونه، ولسمشر او ولسي کتنې، ولسمشر او خبري کنفرانسونه، د ارگ څو نورې ناویلې، د ولسمشر کرزي وزیران، د ولسمشر ځانگړتیاوې، د ولسمشر کرزي د رژیم نیمگړتیاوې، د ولسمشر کرزي د رژیم بریاوې، ولې استعفی؟ مظاهرې او عمومي ارزونه.))

لکه څنگه چې د مخه مو یادونه وکړه؛ په دې اثر کې دا واضح شوي چې جنگسالارانو څنگه له کرزي څخه باج اخیسته، د دې ترڅنگه دغو پوښتنو او مسایلو ته هم ځوابونه ویل شوي او بحثونه پرې شوي دي، چې پوزېشن او اپوزېشن څنگه یو بل سره اړیکي درلودل؟ څلورنیم ملیونه جریبه ځمکه چا او څنگه غصب کړه؟ په روسیې کې په ټنونو چاپ شوې افغانۍ څنگه پر نویو افغانیو بدلې شوې؟ د کرزي او امریکایانو اړیکي ولې ترینگلي وو؟ شېر پور څنگه چور شو؟ فهیم خان څنگه ځان ((مارشالۍ)) ته ورساوه؟ د ولسي جرگې ټاکنو کې چا، څومره او څنگه درغلي وکړه؟ فساد ولې اوج ته ورسېد؟ بهرنۍ نړۍ سره اړیکي څنگه وو؟ ارگ او ملي شورا یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل سره څه ډول اړيکي درلودل؟ په ټول نظام کې د حامد کرزي د واک کچه څومره وه؟ د افغانستان سياسي استازی د چا په لاس کې وې؟ څومره بهرنۍ مرستې افغانستان ته راتللې او څومره بېرته وتلې؟ ټول حکومت کې څوک څومره وو؟ د حامد کرزي عاطفي او سياسي شخصيت څرنگه و؟ په سوله او جگړه کې د طالبانو او شمالټلوالې اغېزې، شپږ لويې جرگې، د کرزي جرئت، احتياط او وېره، د ملي پوځ نا انډوله ترکيب، ملي هويت، په ارگ کې د ټولو موثروکرکترونو، مشاورانو او وزيرانو معرفي او د هغوی کړنې، د ولسمشر دفتر او د چارو د لوی رياست رييسان، نامسوله او باصلاحيته جهادي مشران، د نويو اداري واحدونو زياتونه، د کرزي د وژنې څو توطيې، سپين او تور افغانستان، ولسمشر او بهرني سفرونه، ولسمشر او ولسي ناستې، د خلکو فرياد، د بخت پاچا د بخت تر وخته، امريکايي، که شجاعي؟ د کرزي په حکومت کې د علماوو رول، له وخت څخه ناوړه گټه اخيستنه، زياتې هيلې او کم فعاليتونه، د سولې مشورتي جرگه او د تنظيم سالارانو بيا غوړېدنه، د يو طالب پيغام، ټاکنيز کمېسيونونه، د کابل پر حکومت د امريکا او ايران اغېزې، د ((مارشال)) د رهبرۍ مانور، د ولسمشر تشخيص او غوراوی، د افغانستان - پاکستان او امريکا ستراتيژي او گڼ شمېر نور مسايل په ډېر ظريفانه او دقيق ډول تشريح شوي دي. کتاب په بشپړ ډول له مستندو اسنادو ډک دی. ځينې خبرې د ليکوال د خپلو سترگو ليدلی حال دی او ځينې نور مسايل يې په مستندو اسنادو تشريح کړي دي.

د اثر ليکوال استاد (يون) د معلوماتو لومړي، دويم او درېيم لاس غټو سرچينو ته لاسرسی درلود، نو ځکه خو په دې اثر کې داسې مسايل تشريح شوي چې کېدی شي يو زيات شمېر لوستونکي ورسره په لومړي ځل مخامخ شي. څرنگه چې دا کتاب د يوه مسلکي ليکوال له خوا ليکل شوی، نو ژبه يې هم ډېره خوږه او په ځينو ځايونو کې داستاني بڼه هم لري. که څوک غواړي افغانستان ته د نړيوالو تر راتگ وروسته د حامد کرزي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ځوارلس کلنې واکمنۍ) مهال له هر اړخیز پلوه مطالعه کړي، نو تردې زیات ښه، گټور او هر اړخیز کتاب به بل پیدا نه کړي.

د دې کتاب لوستل، هم عامو نړیوالو، هم عامو افغانانو او هم د نړۍ یو زیات شمېر سیاستوالو، په تېره بیا هغو سیاستوالو ته چې د افغانستان په تېر ځوارلس کلن سیاسي او ټولنیز بهیر کې راټاله وو او هم نویو سیاستوالو ته خورا ضروري دي، په دې خاطر چې ټول پر دې پوه شي چې څه یې وکړل او تر دې وروسته څه باید وشي؟ له تېرو تجربو، نیمگړتیاوو او تېروتنو څخه باید راتلونکی نسل او سیاستوال گټوره نتیجه او مثبت عبرت واخلي. د افغانستان د نن او راتلونکي سیاستوالو او نوي نسل ته یې هم لوستل خورا ضروري دي، ځکه چې دوی ته هم پاخه معلومات، توضیحات او تجربې په لاس ورکوي. په ټولیز ډول دا اثر د خپلې زمانې یو هر اړخیز، معلوماتي، تحلیلي او ناپېیلی اثر دی او لوستل یې هر لوستونکي ته خورا گټور دي.

زه د استاد یون د نږدې ملگرو له جملې څخه یم، د فکر او مبارزې ملگری یې یم او دا دېرش کاله کېږي چې له نږدې ورسره پېژنم، د ژوندانه د بهیر په بېلابېلو پړاوونو کې له گڼو ستونزو او د سر له خطر سره مخ شوی دی.

د بېړنۍ لویې جرگې تر اختتام وروسته قدرمن استاد (یون) ته په پلازمېنه (کابل) کې خطرونه زیات شول، ننگرهار ته راغی، دلته هم خطرونه دفع نه شول، دې ځای کې هم د ځینو جنگسالارانو او د شمالټلوالې د ارتباطي ټوپکیانو له خوا ورته گواښونه او خطرونه موجود وو، چې استاد یون یې ځینو ته په دې کتاب کې نغوته کړې او ځینې یې لا نه دي یاد کړي. زه د استاد یون د یو نږدې ملگري او د ملي مبارزې د همکار په توگه د ټولو جدي مسایلو، گواښونو او خطرونو عیني شاهد یم، حالات ان تر هغه حالته هم ستونزمن وو، چې استاد یې په دې کتاب کې یادونه کړې، دا نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيا يو بل حقيقت دی، چې استاد په دې ټول اغزن او کړلېچن بهير کې، چې له هر ډول تهديد او ګواښ سره مخ و، زغم او اوسېله ونه بايلل؛ تر اخره يې په پوره استقامت او مېړانه مقاومت وکړ او خپلې مبارزې ته يې دوام ورکړ، هم يې فکري او نظري مبارزه وکړه او هم يې عملي مبارزه په برياليتوب سره تر سره کړه.

استاد يون د ملي فکر څښتن دی، فکري ليکوال، عملي مبارز او سياستوال دی او د مشرتوب داسې استعداد او ځانګړنې په کې دي چې په ډېرو سياستوالو کې نه شته. دی هم ليکوال دی، هم سياستوال، څه چې وايي هغه عملي کوي هم، يوازې نظر نه ورکوي او د عملي کولو لپاره خپله خبره بل چاته نه پرېږدي. په سياست کې هم بې ګودره نه ورداخلېږي؛ يو مستقيم ملي خط او ايډيالوژي تعقيبوي، د ده دېرش کلنه ملي مبارزه زموږ د دې خبرې ښه ثبوت دی. ده چې د هېواد د ملي ګټو او د افغانستان د هويت ساتنې لپاره د افغانيت، اسلاميت او انسانيت ناره پورته کړې، عملاً يې دې کار ته دانګلي هم دي او په دې لاره کې يې د مخکښۍ رول لوبولی دی. په پای کې غواړم يو ځل بيا يادونه وکړم چې دا کتاب د نن او راتلونکي نسل لپاره زيات ګټور او ارزښتمن دی، تاريخ ليکونکو او څېړونکو ته هم تر ټولو مهمه او ګټوره سرچينه ده او هم يې د اوسني نسل سياستوالو، واکوالو او مبارزينو لپاره لوستل ګټور او له ارزښته ډک دي.

درنښت

شېرعلم امله وال
ننګرهار- افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی

سریزه:

د دې اثر د لیکلو علت او ضرورت

د دې اثر د لیکلو علت او ضرورت به په یوه رښتینې ارماني جمله پیل کړم: (حقیقت دا دی چې ما نه غوښتل په حکومت کې دنده واخلم، خو د دې اثر د لیکلو نیت او ارادې دې ته مجبور کړم چې د حکومت او هغه هم د حکومت په یوه حساس پوست کې دنده واخلم). زما یو ملګري (انجنیر اکرام)، چې یو وخت په جلال اباد کې د (WFP) موسسې مشر و، راته ویلي وو: ((د قدرت او واک په تعریفونو کې یو دا دی چې څومره د واک سرچینې ته نږدې یې قدرت دې زیات دی.)) دا جمله زما په ذهن کې حک وه. ما ویل که دنده اخلم، نو د ولسمشر دفتر کې باید وي چې واک او د واک سرچینې ته نږدې یم.

ما پخوا د بېلابېلو دربارونو په باب کیسې او افسانې لوستې وې، د دربار پټې او ښکاره خبرې خورا خوندورې وي. که پر خپل مهال نه وي، نو راتلونکي نسل ته خو خورا په زړه پورې وي. د کاتب هزاره یادښتونه، د ماکیاولي اثر (ټولواک)، د الفنسټن (د کابل سلطنت بیان) او په وروستیو کې د بېلابېلو لیکوالانو اثار مې له نظره تېر کړي وو، چې په یو نه یو ډول یې د دربار د حالاتو د څرنګوالي کیسې کولې. ما ویل څه، که نوره ګټه دې ونه کړه، دا ګټه خو به وکړې چې د دربار د حالاتو په باب یو ځانګړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

اثر ولیکې. له همغه پیله مې د دې اثر د لیکلو تکل درلود، خو ورځني مصروفیتونه، د ارقامو راټولول او بیا د هغو ثبتول او خوندي کول هم څه اسانه کار نه و او نه هم له خطره لرې و.

د ارقامو دقت هم خورا مهم و. ارقامو هم وخت پر وخت بدلون مونده. خو بیا مې هم خپل کوښښ کاوه چې یادښتونه واخلم. ځینې یادښتونه پر خپل وخت نه ثبتېدل، بیا به مو له یاده ووتل او تاریخي ارزښت به یې هم له منځه لاړ. خیر، په هر ډول، زه په داسې یو دفتر کې مقرر شوم چې ډېر وخت مې اول لاس سرچینو ته لاسرسی نه درلود. دویم او درېیم لاس سرچینو ته رسېدلی شوم، هغه هم په پوره او کره ډول نه، خو بیا مې هم کوښښ کړی، څه چې مې د تېرو (شپږو ــ لسو کلونو) په بهیر کې لیدلي، کتلي او یا مې هم اورېدلي، د هغو یوه برخه دلته خوندي او راتلونکي نسل ته انتقال کړم. د دې ډول اثارو لیکل طبعاً جانبي عوارض لري، ځینې به پرې خفه کېږي او ځینې نور به پرې خوشالېږي، خصوصاً هغه کرکټرونه چې ژوندي دي او لا هم د سیاسي، ټولنیزو او نورو فعالیتونو د سرته رسولو جوګه دي. که د دې ډول لیکنو محتوا د هغو پر مزاج برابره نه وي، نو طبعاً به غبرګون ښیي، خو زما هدف له پیله بیا د دې لیک تر لیکلو پورې دا نه دی چې خدای مه کړه، څوک توهین شي او یا د چا شخصیت ته زیان ورسېږي، زما موخه دا ده چې څنګه کولای شو، د افغانستان واقعیتونه بیان کړو او له دې بیان څخه د راتلونکي ژوند د سوکالۍ او د خپل هېواد د پرمختګ لپاره ګټه پورته کړو.

درانه لوستونکي چې کله هم دا اثر ولولي، قضاوت به خپله وکړي. البته په دې اثر کې ځینې واقعیتونه که ډېر ترخه وي، هغه په دې مانا نه دي چې ما ترخه کړي، بلکې لکه څنګه چې وو، ما همغسې را انتقال کړي دي، دا د لیکوال ګناه نه ده، بلکې د هغو کسانو مسؤلیت دی چې ترخه واقعیتونه یې پنځولي دي. طبیعي خبره ده چې په دې اثر کې د افغانستان ملي او قومي واقعیتونو ته زیاته نغوته شوې ده. حقیقت دا دی چې دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعیتونه همداسې تېر شوي او که نه وای تېر شوي، نو څه شی به لیکل شوي وو. دلته خو چې څه تېر شوي همغه لیکل شوي، نو دا خبره مې ځکه وکړه چې د دې اثر تر چاپ وروسته به ځینې منتقدین طبعاً دې مسلې ته نغوته کوي.

زه چې کله کوچنی، بیا زده کوونکی، بیا محصل، بیا استاد او بیا په اصطلاح د سیاسي چارو کارپوه ! شوم، نو طبعاً دربار به راته د بل هر انسان په توګه یو عجیب و غریب شی او ځای ښکارېده، درباري خلک به راته ډېر هوښیار او څوک چې به د پاچا تر څنګ ناست وو، هغه به هم راته ډېر مودب، ځیرک او پوه اشخاص ښکارېدل، البته کېدی شي ځینې دربارونه همداسې وي، خو زموږ دربار بیا هغه شان نه و، دلته هر ډول خلک موجود وو: پوه، هوښیار، ابن الوقت، زړور، بې زړه، غوړه مالان، لټان او نور ډول ډول اشخاص؛ د ښو او بدو دواړو کمی په کې نه احساسېده، نو دا یو بل ډول حالت و. ما هڅه کړې چې تر خپلې وسې پورې واقعیتونه بیان کړم، خو دا اثر نه د ټولو واقعیتونو بیان دی، نه هم ټول واقعیتونه همدا دي او نه هم یو اثر د ټولو پېښو د ځایونې ځای لري. هڅه شوې چې له فرعي موضوعګانو او هغو مسایلو څخه ډډه وشي چې کوم مشخص پیغام نه لري.

ما هڅه کړې چې دا او په دې اثر کې د مطرحو څېړو خبرې کټ مټ را واخلم، خو کله کله که الفاظ کټ مټ نه دي را اخیستل شوي، نو هلته محتوا ته زیاته ترجیح ورکړل شوې ده. دې اثر کې به درانه لوستونکي د خپلې زمانې د دربار له ځینو برخو سره اشنا شي. کله چې زه په ارګ کې وم او له ارګه به وتلم، نو فکر به مې کاوه چې بېرون به خلک فکر کوي چې په ارګ کې به څومره درنې او پخې ستې ناستې وي، د ټول وطن غم به ورسره وي، شپه او ورځ به فکر کوي، پلانونه او ماسټر پلانونه به جوړوي، خو خبر نه دي چې دلته څه نه دي چې څه نه دي نو! د ارګ خلکو به یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل نه پوښتنه کوله چې څه خبرې دي بېرون؟ سر چوک کې څه خبرې دي؟ او بېروني خلکو به ويل څه خبرې دي په ارګ کې؟ د دې دواړو تر منځ اصلي خبره ورکه وه. کله به ځان سره سوچ راغی او د يو شاعر شعر به راپه ياد شو چې څو کاله پخوا يې ويلي وو:

څومره چې زه يمه خبر له ملکه

د مشورې سر دی بهر لـــه ملکه

رښتيا هم د مشورې سر بل چا سره و او لا هم دی، د دې لانجې د حل کيلي بل چا سره ده او لانجه دلته ده. هم داخل کې مايوسي ده او هم تر ارګ بهره نهيلي خپره ده. يوه ورځ مې (عمر داود زي صيب) ته وويل: ((داودزي صيب خلک دې ارګ او دربار پسې ډېرې بدې بدې خبرې کوي، ډېر پيکه حالت نه دی؟ پخواني دربارونه هم همداسې وو او که موږ او تاسې داسې يو، ماته خو دا حالت ډېر خراب ښکاربږي...)) هغه راته په ټوکو کې وويل: ((هغه پخواني تردې هم بدتر وو، هغه وخت ميډيا نه وه، هر څه پټ وو، اوس خو ميډيا ده چې هره شېبه کې خبره هر چېرته رسوي، که پخواني دربارونه ښه وای، خبره تر موږ نه رارسېدله او حالات دومره نه خرابېدل، هغوی تر موږه هم بدتر وو، که هغوی ښه وای، نو حالات به داسې نه وو. هغه هم همداسې وو، خو موږ او تاسې پرې نه وو خبر...)) د داودزي صيب په خبرو کې حکمت پروت و. ماته پته ولګېده چې رښتيا هم د پخوانيو او اوسنيو دربارونو تر منځ محتوايي تسلسل موجود دی، که نه وي نو ولې خبره دې حالت ته ووځي؟ که نور څه نه وي نو د غوره مالانو او (سلطان محمود پاچا) د لټانو شتوالی، خو په پخوانيو او اوسنيو دربارونو کې لږ تر لږه مشترک ټکي دي.

مخکې تر دې چې د کتاب نورو برخو ته لاړ شم، په دې برخه کې ضرور ګڼم، له ګران ورور (فياض حميد) څخه چې د دې اثر د کمپوز

(c) ketabton.com: The Digital Library

چارې يې تر سره کړې، له ګران ورور (مصطفى عمرزي) څخه چې دا اثر يې دري ته وژباړه، (سپين سهار) څخه چې د ډيزاين چارې يې سمبال کړې، له (ضياء الرحمن ضياء، وفا الرحمن وفا، شېر علم امله وال او پوهندوى شاه محمود کدوال) څخه چې د دې اثر په ايډېټ او سمون کې يې برخه واخيسته، له ټولو څخه يوه نړۍ مننه وکړم او کور ودانى ورته ووايم.

دا چې ما به تر کومه حده پورې په دې اثر کې هغه هدف ته ځان رسولی وي چې مخکې تر مخکې مې په ذهن کې موجود و، خو که د هغه ارمان يوه برخه مې په کې ځای کړې وي، نو د لوی خدای (ج) شکر کاږم. دا اثر به اوس ارزښت ولري که نه، خو راتلونکي نسل ته به د دې زمانې ځينې تصويرونه او پيغامونه وړاندې کړي. خدای (ج) دې وکړي چې افغان ولس ته وړ سياستوال او خدمتګاران په نصيب شي. دربار د ولس خدمتګار شي او ولسونه د دربار ساتندويان او منندويان، دربار له غوړه مالانو او ولس له جنايتکارانو وژغورل شي.

د همداسې ورځې د رارسېدو په هيله، تاسو ته د دې اثر د لوستلو بلنه درکوم.

په درناوي

ستاسو خدمتګار

محمد اسمعيل يون

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځئ چې ارگ وپېژنو!

افغانستان کې د ولسمشرۍ يا پاچاهۍ د ماڼۍ يا ارگ نوم هر چاته اشنا دی. کله چې څوک د (ارگ) نوم واخلي، نو د (مرگ) مفکوره ورسره اتومات تداعي کېږي، ان د (ارگ او مرگ) په نوم يو ځانگړی اثر هم ليکل شوی دی. د دې خبرې مانا دا ده چې زموږ ارگ د مرگ او ژوند کيسې

(د افغانستان شاهي ارگ)

لري، د ارگ له تاريخ څخه د خوند او لذت په اندول زيات د وينو بوی راځي. دا داسې ارگ نه دی، لکه د انگلستان شاهي ارگ، يا هم د بلجيم، ډنمارک او يا نورو هېوادونو شاهي ماڼۍ چې د غولکې گاټې هم ورته نه دی رسېدلی. دلته پر ارگ جنگونه شوي، مرگونه په کې شوي، توپونه پرې ويشتل شوي، په زور نيول شوی او په زور پرېښودل شوی دی. د ارگ په باب چې هر څوک څه ليکي، نو ضرور به يې يو ځل بيا همغه تصور او رنگ له سترگو تېرېږي او يا به يې په ذهن کې تداعي کېږي. ارگ هغومره ښکلی نه دی چې خلک پرې سرونه ورکوي او يا په سر ورکولو ارزي.

دا چې په نورو هېوادونو کې به شاهي ماڼۍ، ارگ يا د ولسمشر

(c) ketabton.com: The Digital Library

استوګنځی او کارځای له کوم مسیره تېر شوي وي او کومې لوړې ژورې به یې تېرې کړې وي، دا د همغو هېوادونو په حوادثو او تاریخ پورې اړه لري، خو په عام ډول سړی ویلای شي چې اکثرو دربارونو او شاهي ماڼیو د زحمت په اندازه د راحت شپې ورځې زیاتې تېرې کړي، دا ډول ځایونه معمولاً د عیش او عشرت ځایونه وي. دربار خپل خاص نزاکتونه او ځانګړې چلندونه لري، د دې ځای ژبې، لباس او انساني حرکتونه د عام ولس له ټولنیزو حرکتونو سره توپیر لري، خو د افغانستان شاهي ماڼۍ چې د ارګ په نامه یادېږي، د خوږو ترخڅنګ ډېر ترخه هم تر ستوني تېر کړي دي. ان سړی ویلای شي چې د خوږو کچه به یې تر ترخو زیاته نه وي. له هغې ورځې چې دا ارګ جوړ شوی، نو د مرګ کلمه هم ورسره ملګرې شوې ده.

د دې لپاره چې د درنو لوستونکو تلوسه زیاته نه کړم، نو مخکې تر دې چې د اثر پر اصلي موضوع بحث وکړم، ښه به وي چې درنو لوستونکو ته ارګ هم په لنډ ډول ورو پېژنم:

د افغانستان د ارګ د جوړېدو انګېزه هم له یوه تېر مرګوني تاریخ سره تړلې ده. کله چې انګرېزانو له افغانانو سره په دوو سترو جنګونو کې ماتې وخوړه او ډېر لوړ پوړي افسران یې ووژل شول، نو دوی یې د کابل (بالاحصار) او د (چارچتې) مشهور بازار په غچ کې وسوځول، د دویم جنګ په وروستیو کې چې کله هم عبدالرحمن خان له (سلو زرو) مجاهدینو سره یوځای کابل ته داخل شو، بالاحصار ویجاړ شوی و او دلته د حاکم لپاره کوم ځای نه و، نو ده یو وخت په (علي مردان بڼ) او یو څه وخت په (علي اباد) کې تېر کړ. پر (۱۸۸۲م) کال یې د ارګ د ماڼۍ بنسټ کېښود او تر ډېره حده، دی دا مهال له هغو ودانیو څخه متاثره و چې به (بخارا) کې یې لیدلې وې. خو کله چې دی کابل ته داخل شو، ده د خپلې استوګنې لپاره ځای نه درلود، دی په خپل یو یادښت کې لیکي: ((پر تخت د ناستې پر وخت له یوې سترې ستونزې سره مخ شوم، د اوسېدو لپاره مې کور نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

درلود، هغه پلرنۍ ودانۍ چې په بالاحصار کې وه، له انګليسانو سره د جګړې پر مهال انګليسي لښکرو ورانه کړې وه، په کرايه هم کور نه پيداکېده چې په کې ژوند وکړم، ځکه چې په افغانستان کې هوټل او مېلمستون نه شته، زما په اند په تاريخ کې به داسې هېواد نه وي چې پاچا يې د خوب او بيدېدلو لپاره ځای ونه لري، تر هغه چې په خپل نوم مې د يوې ودانۍ د جوړېدو چارې بشپړولې، د ولسي خلکو په کورونو کې اوسېدم)).

د ارګ د بنسټ ايښودلو کره نېټه (۱۳۰۰هـ ق) کال دی، امير عبدالرحمن خان خپل مشر زوی (سردار حبيب الله خان) ته دنده وسپارله چې د ارګ د جوړولو په موخه ماهر انجنيران دعوت کړي، هغه هم دا کار وکړ، خپله امير هم د ارګ د جوړولو چارې څارلې، لومړنۍ ودانۍ يې پر (۱۳۰۴هـ ق) کال بشپړه شوه، چې د (کوټي باغچې) په نامه يادېږي. وروسته يې، (د ارګ ودانۍ)، (سلامخانه ماڼۍ)، (ګنبد نقارخانه)، د (ارګ بازار او (کوتوالي)، (شاهي چاوڼۍ ياني قرارګاه)، (رساله شاهي)،

(امير عبدالرحمن خان)

(شاهي حمام)، (مستوفي الممالک دفتر)، (د سلامخانې ماڼۍ مخکنۍ واټ) او نور تاسيسات جوړ شول. چې دا ټول بيا د اميرعبدالرحمن خان په فرمان (د ارګ مبارکه دارالسلطنه) په نامه ياد شول او وروسته بيا د کابل ارګ په نامه مشهور شول. د ارګ جوړوني نږدې (۳۰) کلونه ونيول چې افغاني او يو شمېر بهرنيو انجنيرانو پرې کار وکړ. د ټولو کارګرانو شمېر (سل

(c) ketabton.com: The Digital Library

زره) کسانو ته رسېده. خپله امیر هم د انجنیرۍ او ودانۍ ډېر شوقمن و، ځینې ودانۍ ده، خپله ډیزاین کړې دي. امیر په خپل اثر (تاج التواریخ) کې لیکي: ((زما ټول استوګنځي په داسې ځایونو کې جوړ شوي، چې ښکلې منظرې لري او د خوشالونکې او معتدلې هوا په ځایونو کې دي. د نوموړو ودانیو شاوخوا بڼونه او ګل بوټي دي او داسې جوړې شوي دي چې په یوه ودانۍ کې ژمنۍ تودې خونې او د اوړي لپاره په کې لویې کړکۍ هم وي، د خونو ترتیب داسې دی چې په پسرلي کې د ونو ګلان او په مني کې د پاڼو ډول ډول رنګونه د خونې له کړکیو تر سترګو کېږي او د شپې د سپوږمۍ له ځلا څخه د خوند اخیستلو لپاره او د ژمي د واورې له اورښت څخه چې ډېره ښکلې برېښي، د خوند اخیستلو لپاره په دې ودانۍ کې د کړکیو څنګ ته ناست کسان پر څنډه وي. عموماً په خپله اوړی، پسرلی او منی له ښاره بهر تېروم، ترڅو اوونیو پورې په کېږدیو کې اوسېږم او دا کېږدۍ په داسې ځایونو کې دروي چې له هغه ځایه ټول ښکلي ګلان، د لمر پرېوتو وړانګې او سوروالی او د مني ژېړ رنګونه تر سترګو کېږي، تل مې ښکلې منظرې، ګلان او شینکي، خواږه غرونه، انځورونه او هر ډول څیز، چې به طبیعي توګه ښه برېښي، خوښ وي.))

ارګ د خپل جوړښت په بهیر کې بېلابېلې مهمې ودانۍ راخپلې کړې، ښکلا او ځلا یې زیاته شوه، ښه به وي چې دلته په لنډیز سره د ارګ د ځینو مهمو ودانیو یادونه وکړم:

۱ - کوټي باغچه: کوټي باغچه د ارګ لومړنۍ داخلي ودانۍ ده چې په دوو پوړونو کې تقریباً درې سوه متره مربع ځمکه کې په دایروي شکل جوړه شوې ده. (۱۵) وړې، متوسطې او لویې خونې لري چې په شاهي نظام کې سردار عبدالولي خان، د داودخان د کودتا تر نږدې ورځو پورې ژوند په کې کاوه. په منځ کې یې د ګنبدې په شکل دایروي دهلېز دی چې چت او برنډه یې ښکلې میناتوري شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم پوړ کې یې کوچنۍ کوچنۍ ښکلې خونې جوړې شوي چې هرې خوا ته کړکۍ لري. د دې ودانۍ د جوړونې کار پر (۱۳۰۴هـ ق) کال بشپړ شو. د کوټي باغچې د دویم پوړ په ختیزه کوچنۍ خونه کې پخوا (موی مبارک) هم و چې ویل کېږي د اسلام د ستر پیغمبر حضرت

(کوټي باغچه)

محمد(ص) مبارک وېښته دی. د ارگ ځینې پخواني کارکوونکي وایي چې دا وېښته په تنظیمي جگړو کې ترې تم شوی دی. د کوټي باغچې له یوې برخې څخه یو وخت د موزیم کار هم اخیستل شوی دی. پر (۱۳۰۳ ل) کال د کابل موزیم له باغ بالا څخه شاهي ارگ ته ولېږدول شو او شپږ کاله په کوټي باغچه کې پاتې شو. کوټي باغچه هم د ارگ د نورو ودانیو په شان د عیش او عشرت، جنگ او نفرت خپل تاریخي بهیر لري. کله چې د محمدنادرشاه په وخت کې حرمسرای ترمیمېده، نو اعلیحضرت محمدنادرخان په کوټي باغچه کې اوسېده، همدا راز مارشال شاه ولي خان هم د کوټي باغچې د دویم پوړ د شمالي برخې په برنډه لرونکې کوټه کې اوسېده. کله چې اعلیحضرت محمدنادرخان شهید شو، د ده جنازه یې کوټي باغچې ته راوړه، کټ یې د کوټي باغچې د انگړ په منځ کې د منځ تر ونې لاندې کېښود چې دلته یې د وینو څاڅکي هم توی شول، بیا دغه ځای په نښه شو او درناوی به یې کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له کوټي باغچې څخه کله کله د ارګ د زندان کار هم اخيستل شوی دی. اسدالله سراج چې د حبيب الله کلکاني د واکمنۍ پر مهال په ارګ کې زنداني و، په خپل کتاب (رويدادهای مهم زندگی اعليحضرت محمد نادرشاه شهيد) کې ليکي: ((محمد نعيم خان و من نزد عايله به کوتی باغچه در قسمتيکه دواخانه ارګ واقع بود، امديم و همه متعلقين را به صحت و عافيت يافتيم، ساعتی بعد هم اطاقيان ما را نيز انجا اورده و در عمارتيکه مقابل دواخانه واقع شده بود، جا دادند.))

د محمد داودخان تر کودتا وروسته جنرال سردارعبدالولي د کوټي باغچې د دويم پوړ تر زينو لاندې په کوچنۍ کوټه کې بندي و. دغه راز حفيظ الله امين، نورمحمد تره کی د کوټي باغچې د لومړي پوړ په کوچنۍ کوټه کې چې اوس په کې د مرکز ګرمۍ ماشين ايښودل شوی دی، بندي کړی و، چې وروسته يې هلته ووژه.

۲ - حرمسرای: د ارګ بله مهمه ودانۍ چې د ارګ د جومات شاته موقعيت لري، (حرمسرای) يا د پاچا استوګنځی دی. دا يوه دوه پوړيزه

(حرمسرای)

ودانۍ ده چې څلور لوړ او پلن دېوالونه ترې چاپېر دي، حرمسرای اووه لويې او کوچنۍ خونې، دوبي خانه، خياط خانه، د سينما لوی هال، پراخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

برنډه او پراخه تلخونه (زېرزميني) لري.

طبيعي خبره ده چې د هر پاچا د کورنۍ غړي همدلته اوسېدل، تر ټولو ډېر عمر په کې اعليحضرت محمدظاهر شاه تېر کړ، د خلکو ديموکراتيک گوند د واکمنۍ پر مهال د نورمحمد تره کي او ببرک کارمل کورنۍ دلته نه اوسېدلې، حفيظ الله‌امين، تاج بېگ ماڼۍ د استوگنې لپاره غوره کړې وه. د ډاکتر نجيب الله کورنۍ هم دلته نه اوسېدله. د تنظيمي جگړو پر مهال هم ارگ د اوسېدو نه و، د طالبانو د حاکميت پر مهال هم ملاعمر هېڅکله؛ نه دی او نه يې د کورنۍ غړي حرمسرای ته راغلل. د طالبانو د نظام تر سقوط وروسته تر هغه پورې چې موقته اداره جوړېدله، په خپله استاد برهان الدين رباني نږدې دوه مياشتې همدلته اوسېده، خو همدا مهال د يونس قانوني، محمدقسيم فهيم او ډاکتر عبدالله د زيات فشار له امله استاد رباني مجبور شو، حرمسرای پرېږدي. د کرزي د حاکميت په پيل سره حرمسرای بېرته پخواني پاچا اعليحضرت محمد ظاهرشاه ته حواله کړای شو. اعليحضرت د خپل ژوند ترپايه همدلته اوسېده، همدې حرمسرای کې مړ شو او جنازه يې له همدې ځايه پورته شوه، ورپسې يې زوم؛ (سردارعبدالولي) هم دلته اوسېده، هغه هم همدلته مړ شو او جنازه يې له همدې ځايه پورته شوه. د سردارعبدالولي تر مرگ وروسته هم حرمسرای د شاهي کورنۍ د غړو په اختيار کې پاتې شو.

۳ - دلکشا ماڼۍ: دلکشا ماڼۍ د ارگ بله پخوانۍ ماڼۍ ده چې د اميرحبيب الله خان د واکمنۍ پر مهال جوړه شوې ده. د (۱۲۹۰ل) کال د وږي پر مياشت يې بنسټ کېښودل شو او د (۱۲۹۵ل) کال د وږي پر مياشت رسماً پرانيستل شوه.

ويل کېږي چې د دې ودانۍ اوسپنيز چوکاټ يې له هندوستانه په فيلانو راوړی و. د دلکشاه هره خونه شل متره اوږدوالی او (۹) متره سور لري، په (۶۰۰) متره مربع ځمکه کې جوړه شوې او هره خونه يې (۱۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

متره ارتفاع لري.

دلکشا ماڼۍ د افغانستان د ډېرو سیاسي پېښو شاهده ده؛ (شاه امان الله خان) په هېواد کې د وینو د تویېدو د مخنیوي لپاره په همدې ماڼۍ کې له خپلې پاچاهۍ لاس په سر شو او استعفا یې وړاندې کړه. دلکشا ماڼۍ ته

(دلکشا ماڼۍ)

هم د بېلابېلو جګړو پر مهال زیات زیانونه اړول شوي دي.

۴ - ګلخانې ماڼۍ: د ارګ د اساسي او مهمو ماڼیو له جملې څخه بله مهمه ماڼۍ د ګلخانې ماڼۍ ده. دغه ماڼۍ د ارګ د کلا په شمال لویدیځ کې د اعلیحضرت محمد شاهرشاه د واکمنۍ پر مهال په نوي شکل جوړه شوه. ویل کېږي دلته به پخوا د دربار لپاره ګلان ساتل کېدل او دا ځای یوازې ګلخانه وه، خو د اعلیحضرت محمد ظاهرشاه یوه لمسۍ وایي چې دلته یوازې شیشه خانه وه، ځکه یې ګلخانه بلله. وروسته د اعلیحضرت محمد ظاهرشاه د واکمنۍ پر مهال دلته ماڼۍ جوړه شوه او هماغه پخوانی نوم پرې کېښودل شو.

ګلخانه په اول پوړ کې د طعام خوري لوی سالون، ویډیو کنفرانس خونه، د مېلمنو د انتظار خونه، د چک لپاره خونه او یو بل ریزرفي دفتر لري چې کله ناکله جمهور رییس ترې کار اخلي او همدا راز په دویم پوړ کې د کابینې د غونډو لوی سالون، بل نسبتاً ووړ سالون چې له لوی سالون

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه زينې ورختلي او اوسنی جمهور رييس (حامد کرزی) کله ناکله د سهار چای په کې څښي، نسبتاً واړه مجلسونه په کې جوړوي او اکثراً خپله دوه اوونيزه راډيويي وينا هم دلته لولي، چې تر ثبت وروسته د راډيو افغانستان له خوا خپرېږي. په همدې ودانۍ کې د جمهور رييس دفتر، استراحت خونه، د خاصو ملاقاتونو لپاره دوه اتاقونه او د هغه د سکرترانو دفترونه موجود دي. د جمهور رييس دفتر ته له حرمسرای څخه هم لار ورغلې چې اعليحضرت ظاهرشاه به اکثراً دفتر ته د راتگ پر وخت کاروله.

(د گلخانې مانۍ د غونډو تالار)

په دې مانۍ کې پخوا هم د پاچا رسمي دفتر و او زياتره ليدنې کتنې به هم همدلته تر سره کېدې. گلخانې مانۍ کې اوس هم د افغان جمهور رييس دفتر دی، د وزيرانو شورا غونډې هم همدلته جوړېږي او ځينې نورې کوچنۍ غونډې او ملاقاتونه هم په همدې مانۍ کې تر سره کېږي.

دا مانۍ د ډېرو خونړيو پېښو شاهده هم ده، د افغانستان لومړنی جمهور رييس (سردار محمدداودخان) د ثور په کودتا کې همدلته ووژل شو، هغه وخت د کابينې د مجلس لپاره هغه سالون کارول کېده چې په لومړي پوړ کې واقع دی او اوس د ډوډۍ د اتاق کار ترې اخيستل کېږي. کله چې د ثور کودتا پيل شوه، داود خان همدلته له خپلو وزيرانو سره مجلس درلود. د کابينې اوسنی سالون د ډوډۍ د اتاق په توگه کارول کېده، په کودتاگانو کې به پر همدې مانۍ بمباري کېدلې او د دواړو خواوو تر منځ به په

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدې ماڼۍ کې وسله والې نښتې کېدې.

د خلک دیموکراتیک ګوند د واکمنۍ پر مهال د نورمحمد تره کي او حفیظ الله امین د خپلمنځي اختلافاتو له امله، حفیظ الله امین ته ډېر نږدې کس (داود تړون) د همدې ګلخانې ماڼۍ د زینې په پوړیو کې ووژل شو. په تنظیمي جګړو کې به د حکومت مخالفینو لومړی همدا ماڼۍ په نښه کوله. د دې جګړو پر مهال د دې ودانۍ مخې ته هم څو توغندي لګېدلي چې د ودانۍ پر ډبرو یې جوړ شوي ټپونه اوس هم د جګړې تصویر وړاندې کوي.

۵ - د سلامخانې ماڼۍ: د ارګ له نورو مهمو تاریخي ودانیو څخه ده. د سلامخانې تاریخي ماڼۍ د ارګ تر کلا بهر په پخواني سبک جوړه شوې یو پوړیزه ودانۍ ده. د سلام خانې ماڼۍ چې په هغې کې د جشنونو

(د سلامخانې ماڼۍ هال)

او اخترونو مراسم هم تر سره کېدل، د ارګ د ختیزو دروازو په خوا کې جوړه شوې او په همدې ودانۍ کې د لومړي ځل لپاره د افغانستان د ملي شورا غونډه هم جوړه شوې ده.

دې ماڼۍ ته ځکه سلامخانه وایي چې دا هغه وخت په اخترونو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

جشنونو کې د رعيت د سلام د منلو په خاطر جوړه شوه. د سلامخانې ماڼۍ (۱۲۰متره) اوږدوالی، (۴۰ متره) سور او (۲۰ متره) ارتفاع لري. په دغه قصر کې پر يوه وخت (۱۰۰۰) تنه ځايږي. د ماڼۍ دننه برخه د افغانستان د ملي مشرانو په عکسونو ښکلې شوې ده. ددغې ماڼۍ دېوالونه له خامو خښتو څخه د يو نيم متر په سور ودان شوي دي. ددغې ماڼۍ ترڅنګ يوه کوچنۍ چايخانه، د طعام د وېشلو ځای او تشنابونه موجود دي. د اعليحضرت محمد نادرشاه د واکمنۍ پر مهال د افغانستان لومړنۍ ملي شورا پر (۱۳۰۹ لمريز) کال په همدې ماڼۍ کې پرانيستل شوه. په همدې ماڼۍ کې ځينې لويې جرګې هم جوړې شوي دي. اوس هم په دې ماڼۍ کې د جمهور رييس د لوړې مراسم او له خلکو سره د جمهور رييس کتنې تر سره کېږي. کله چې د بهرنيو هېوادونو مشران افغانستان ته راشي او جمهور رييس وغواړي د دوی زيات عزت وکړي، نو زيات شمېر ملي شخصيتونه او بهرني ديپلوماتان په همدې ماڼۍ کې لويې مېلمستيا ته راغواړي.

پر (۱۳۹۰ ل) کال ددغې ماڼۍ جنوبي څنډې له سره ورغول شوې، برنډه يې له سره جوړه شوه، کړکۍ او دروازې په کې کېنول شوې. په اتيايمو کلونو کې د سلامخانې ماڼۍ مخې ته شنه سيمه او پارک جوړ شول چې چمن او ګلان په کې وکرل شول. د ډاکتر نجيب الله د واکمنۍ پر مهال په دې ماڼۍ کې لويه جرګه هم جوړه شوې وه.

سلامخانې ماڼۍ ته د تنظيمي جګړو پر مهال سخت زيانونه واوښتل، د دې لويې ودانۍ مخې ته يوې بلې کوچنۍ ودانۍ موقعيت درلود، چې د همدې ودانۍ ملحقات ګڼل کېدل، ويل کېږي چې د تنظيمي جګړو پر مهال د استاد برهان الدين رباني او احمدشاه مسعود د پټو اختلافاتو له امله، دلته يوه لويه چاودنه رامنځته شوه. استاد رباني دا مهال د جمهور رييس رول تمثيلوه او احمدشاه مسعود ته يې داسې ښودله چې ته ګنې زما يو قومندان يې او ماسره د (اسمعيل خان) په شان نور ګڼ شمېر قومندانان

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم شته. احمدشاه مسعود چې دا مهال له حکمتيار سره پر جګړه بوخت و، د استاد رباني د جنګي ماشين اصلي محرکه قوه وه، په تنظيمي نظام کې يې لومړۍ خبره خپل حق ګاڼه، نو د سلامخانې ماڼۍ په شمالي څنډه کې يې ډېر پوځي مهمات او چاودېدونکي توکي ځای پرځای کړي وو. له استاد رباني سره يې د اختلافاتو د زياتېدو پر مهال دا مهمات والوځول. د ارګ په تاريخ کې دا دومره لويه چاودنه وه چې تر دې دمه يې ساری نه و ليدل شوی. د سلامخانې ماڼۍ دا سيمه د حامدکرزي د واکمنۍ تر وروستيو کلونو پورې هم جوړه نه شوه او لا هم ترې يوه شنه پرده راتاو ده او پر دې ځای د يوه تېر شوي ناورين تصوير تداعي کوي.

د ستوري ماڼۍ، لومړۍ نمبر ودانۍ، دويم نمبر ودانۍ، ډېرينه ماڼۍ، چهارچنار ماڼۍ، اداري ماڼۍ، د ارشيف ودانۍ، د ارګ جومات، د ارګ بېلابېل برجونه او ځينې نورې ودانۍ هم د ارګ اساسي ملحقاتو کې راځي چې د ټولو له څېړلو تېرېږو، لوستونکي کولای شي د تفصيل لپاره په دې باب (د ارګ نن او پرون) مهم اثر او همدا راز په دې اړه نور اثار ولولي.

د وروستۍ پايلې په توګه ويلای شو چې زموږ ارګ د خپل عظمت او جلال ترڅنګ له وحشت، وژنو، ظلم او ستم څخه ډک تاريخ هم لري. د څو پاچاهانو: اعليحضرت محمد نادر خان او اعليحضرت محمد ظاهر شاه جنازې له همدې ځايه پورته شوې، حبيب الله کلکانی هم همدلته بندي و او له دې ځايه يوړل شو او په دار وځړول شو، داود خان او د هغه د کورنۍ غړي همدلته ووژل شول، نورمحمدتره‌کی هم همدلته ووژل شو، حفيظ الله امين له ارګه په مهارت وايستل شو او په (تاج بيک ماڼۍ) کې ووژل شول. ډاکتر نجيب الله او ورور يې د همدې ارګ په ختيزه څنډه کې په دار وځړول شول، استاد رباني ارګ ته نږدې په (وزيراکبرخان مېنه) کې ووژل شو، خو جنازه يې له ارګه پورته شوه او همداسې په لسګونو نورې وژنې د ارګ په پاڼو کې ثبت دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوپه دې ډول ويلای شو چې ارګ نه يوازې د افغان شاهانو استوګنځی او استراحت ځای و، بلکې د هغوی شکنجه ځای او وژنځای هم و، دلته له کلونو خونړيو تجربو وروسته له (ارګ) سره د (مرګ) کلمه مرتبطه ګڼل کېږي، د تنظيمي جګړو پر مهال به هم د ځينو تنظيمي عناصرو په خوله دا شعار زمزمه کېده چې: ((يا ارګ يا مرګ))، نو ځکه خو په دې باب يو ځانګړی اثر (ارګ يا مرګ) هم وليکل شو چې لوستونکي کولای شي، هغه هم ولولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم څپرکی

د حامد کرزي پېژندګلوي

تر هغه پورې چې سړی یو څوک سم ونه پېژني، د هغه په باب پوره قضاوت کول هم څه اسانه کار نه دی، یو څوک بیا هغه وخت ښه پېژنې چې کار ورسره وکړې او چې ویې نه پېژنې کار ورسره نه شې کولای. ښاغلی حامد کرزی د هغو شخصیتونو له جملې څخه دی چې ډېرې ښېګڼې لري، خو نیمګړتیاوې هم لري. دا نیمګړتیاوې، کمزورتیاوې او بریاوې هغه وخت ښې احساسېدلای شي چې له داسې شخصیتونو سره له

(ولسمشر حامد کرزی)

نږدې کار وشي. کله چې څوک یو چا سره له نږدې کار وکړي، نو د هغو د شخصیت پر بېلابېلو رازونو او رمزونو پوهېږي. مجبوریتونه یې هم سړي ته معلومېږي، فکري عملي قوت، عقیده یې جوهر او لنډه دا چې د شخصیت جوړونې بېلابېل عناصر یې ټول څرګندېږي. له حامد کرزي سره زما پېژندنه له څوو پړاوونو تېرېږي. دلته یې هر پړاو ته لنډه لنډه اشاره کوم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حامد کرزي لومړۍ پېژندنه

حامد کرزی د (۱۳۳٦ لمریز) کال د لیندۍ پر (۹)مه نېټه د کندهار ولایت د اوسنۍ (ډنډ ولسوالۍ) په (کرز) کلي کې زېږېدلی دی. حامدکرزي خپلې لومړنۍ او منځنۍ زده کړې د کابل ښار په (محمود هوتکي) ښوونځي او ثانوي زده کړې یې په (افغان سیدجمال الدین) او (حبیبیې) لېسو کې سرته رسولي دي. پر (۱۹۷٦ م) کال هندوستان ته تللی او د هند د (شملې) د(هماجال) پوهنتون د نړیوالو اړیکو او سیاسي علومو پوهنځي کې شامل او تر فراغت وروسته یې د ماسترۍ سند ترلاسه کړ.

خو زه خپله شخصاً د حامد کرزي له نامه سره په پېښور کې اشنا شوم، دا د طالبانو د نظام پړاو و چې ما په پېښور کې د نورو افغانانو په شان د

پروفیسور رسول امین او نور شخصیتونه، مخامخ ښي لاس ته لومړی شخص (حامد کرزی)

نیمه کډوالۍ ژوند تېراوه. کله به په پېښور کې وم او کله هم په کابل کې. په پېښور کې به زه د ښاغلي پروفیسور رسول امین دفتر ته ورتلم، دا دفتر د (د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنه) نومېده، وروسته یې (د افغانستان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطالعو مرکز) نوم ورکړ، د (وفا)په نامه يې يوه اوونيزه خپروله چې ښاغلی (سر محقق زلمی هېوادمل) يې مسؤل مدير و. هلته بېلابېل تکنوکراتان او مخور راتلل او ځينې چې نه راتلل، نومونه يې يادېدل. د حامد کرزي د نامه په انډول د هغه د پلار (عبدالاحد خان کرزي) له نامه سره زيات اشنا وم، عبدالاحد کرزی د اعليحضرت محمد ظاهر شاه د واکمنۍ پر مهال (۱۳۴۸ل) کال په ملي شورا کې د کندهار د خلکو استازی او د شورا مرستيال و. عبدالاحدخان کرزي ته مې په دې خبره زيات احترام درلود چې د استاد برهان الدين رباني په جنجالي حکومت کې يې د قومونو او قبايلو چارو وزارت څوکی په خپله خوښه پرېښوده او ځان يې له حکومته لرې او خپل ولس سره يو ځای کړ. دا چې عبدالاحد خان کرزی د طالبانو د واکمنۍ پر مهال په کوټه کې د نامعلومو اشخاصو له خوا ووژل شو، نو خلکو کې د هغه نوم او محبوبيت لاپسې زيات شو. د حامد کرزي له نامه سره دومره بلد وم چې د عبدالاحد خان کرزي مرحوم زوی او په هند کې يې خپلې لوړې زده کړې کړي دي. ځينو خلکو چې حامد کرزی يې پېژنده، د هغه د کرکتر په باب يې ښې او بدې خبرې کولې، يو چا څخه مې اورېدلي وو چې هغه سخت بې جرئته سړی دی، تصميم نه شي نيولای. دا مهال څوک نه پوهېدل چې د حامد کرزي پر اوږه به د بخت عنقا کېني، نو ځکه خو که داسې مهال هر ډول قضاوت وشي، له عدالت څخه لرې نه برېښي. ښاغلي سرمحقق زلمي هېواد مل له عبدالاحد خان کرزي سره پېژندل، په کوټه کې يې يوه ځانګړې مرکه هم ورسره کړې او په (وفا) اخبار کې يې خپره کړې وه. سرمحقق زلمی هېواد مل دا مهال د پروفيسور رسول امين د نړۍ ليد له مخې د اعليحضرت محمد ظاهر شاه سرسخت پلوی و، هر هغه څوک چې د اعليحضرت پلوی و، ده به يې پلټنه کوله، له هغه څخه به يې د اعليحضرت په پلوۍ مرکه رااخيستله او په (وفا) اوونيزه کې به يې خپروله. له عبدالاحد خان کرزي سره مرکه هم د (روم) د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بهير د تائيدونې او ستاينې د پرله پسې لړۍ يوه کړۍ وه. کله چې د طالبانو او امريکايانو نانډرۍ، پوځي جګړې ته ورسېدې، نو يو زيات شمېر ملتپال افغانان په وېره کې وو؛ هسې نه چې د طالبانو او امريکايانو د ټکر په نتيجه کې پخوانۍ شمالټلواله يو ځل بيا واک ته ورسېږي او دا حالت به پښتنو او په ټوله کې ټولو افغانانو ته لوی سر خوږی پيدا کړي. يوازينی سړی چې دا وخت ورته د اميد سترګې اوښتې چې د طالبانو ځای به ونيسي، هغه (قوماندان عبدالحق) و. قوماندان عبدالحق چې هم يې جهاد کې ښه نوم درلود، هم يې په پښتنو کې قومي ريښې درلودلې، هم غرب ته د منلو وړ و، هم يې تر جهاد وروسته کورنيو جنګونو کې برخه نه وه اخيستې او هم يې دا مهال په پېښور کې خپل دفتر او سياسي فعاليت درلود، نو ټولو

(قوماندان عبدالحق)

ورته هيلې درلودلې که رښتيا ووايم نو ما هم د شمالټلوالې د مخنيوي لپاره همدې مرحوم (حاجي عبدالحق) ته هيلې لرلې. دا مهال ما د پېښور ښار (ګل حاجي پلازا) کې دفتر درلود او د (هيلې) مجلې د چاپ په ګډون مې يو شمېر نور فرهنګي کارونه تر سره کول. نه مې قوماندان عبدالحق سره پېژندل او نه مې هم کله ليدلی و، خو په همدې ورځو کې مې کوښښ کاوه کوم بلدي کس پيدا کړم چې له قوماندان عبدالحق سره راته د کتنې زمينه برابره کړي، خو زما نيت لا عملي کېدو ته پاتې و چې رسنيو خبر خپور کړ؛ قوماندان عبدالحق د طالبانو له خوا ووژل شو. دې خبر ډېر وځورولم او هغه هيلې مې، چې د نورو افغانانو په شان په زړه کې روزلې، هغه ټولې مړاوې شوې.

دا نو داسې مهال دی چې جګړه ورځ پر ورځ ګرمېږي او د طالبانو د نظام

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپې ورځې رالنډېږي. هېچا ته هم راتلونکی روښانه نه و، خو کوم څه چې روښانه برېښېدل، د طالبانو د نظام ړنګېدل او د شمالټلوالې احتمالي واکمني وه.

ماشومان مې په کابل کې وو، په همدې شپو کې کابل ته راغلم، درې څلور ورځې وروسته د طالبانو نظام ړنګ شو، د شمالټلوالې ملېشې کابل ته داخلې شوې، زه درې ورځې نور هم په کابل کې وم او بیا له خپلو ماشومانو سره پېښور ته لاړم، څه موده وروسته په جرمني کې د بن کنفرانس جوړ شو او په کنفرانس کې اعلان وشو چې یوه موقته اداره به جوړېږي او د دې ادارې مشر به ښاغلی (حامد کرزی) وي. ماته چې پخوا یو چا د حامد کرزي د کم جرئتۍ خبرې کړې وې او د شمالټلوالې زورواکي او ټوپکواکي مې په خپلو سترګو لیدلې وه، نو ما په زړه کې وویل: لکه چې

(د بن کنفرانس)

دا وړې شړې نه شي، خدای دې وطن ته خیر پېښوي. دا مهال بهرنۍ موسسې او پیسې افغانستان ته راماتې شوې، ما هم پېښور کې پر پخوانیو فرهنګي حق الزحمه یي کارونو سربېره له یو بهرني خبري اژانس سره چې د افغانستان لپاره یې کار کاوه، یو شپږ میاشتنی رسنیز کار پیدا کړ دې دندې د میاشتې پنځه ویشت زره (۲۵۰۰۰) پاکستانۍ کلدارې معاش درلود او کار یې هم ډېر اسانه و. ژوند مې له سره اعیار او پیل کړ. دا مهال دا ډېرې پیسې وې. کابل کې راته د شمالټلوالې د زورواکۍ له امله ژوند اسانه نه ښکارېده. نو ځکه مې پېښور کې لکه د نورو افغانانو په شان موقت ژوند مناسب او غنیمت وګاڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ننګرهار کې لومړنۍ دنده

پېښور کې مې لا میاشت دوه نه وې تېرې کړې چې (کاوون کاکړ) او ملګری (جاوېد) یې زموږ دفتر ته راغلل. کاوون کاکړ سره مې لا دمخه پېژندل او پلار یې ښاغلی (پوهاند محمد حسن کاکړ) خو لوی عالم او د ټولو افغانانو د درناوي وړ شخصیت دی. هغوی زموږ دفتر ته راغلل، راته یې وویل، موږ خو تا پسې راغلي یو او له کوم دلیل پرته به راسره راځې، کاوون کاکړ وویل: ((زه د ملګرو ملتونو استازی یم، د ختیزو ولایتونو مسؤلیت یې ماته راکړی، نو ته باید موږ سره لاړ شې، هلته د اضطراري لویې جرګې د جوړېدو لپاره یو دفتر جوړېږي، ته به ما سره لاړ شې، زما مشاور به شې او کارونه به په ګډه پر مخ وړو.)) ما کاکړ صیب ته وویل: ((دا موقته اداره خو هسې د ګپ اداره ده، کرزی صیب هېڅ صلاحیت نه لري، ټول واک شمالټلوالې سره دی، همدا نن مې هم پرې یوه لیکنه کړې، داسې ادارې سره زه هېڅ کار نه کوم.)) کاوون کاکړ وویل: ((که غواړې چې کار وکړې، خو راشئ عملي مخې ته، شکایت او لیکنو څخه څه نه جوړېږي، دا چې ټول شکایت کوو او هغه نور کارونه کوي، دې څخه څه نه جوړېږي، نو راشئ عملي کار ته راودانګئ، ځایونه ونیسئ.)) ما او کاوون کاکړ او د هغه بل ملګري (جاوېد) ډېر اوږد بحث وکړ، خو پایله دا وه چې د کاوون کاکړ خبرو زما د منطق مخه ډب کړه، زه یې قانع کړم، په پېښور کې مې پر نوي پیل کړي ژوند ډېره کېښوده، هر څه مې خوشې کړل، سره له دې چې مېرمن مې راسره موافقه نه وه. مېرمن مې راته ویلې چې: ((هلته خو دې ګلانو ته ښې اوبه ورکړې! شمالټلواله دې چېرته کار او ژوند ته پرېږدي، واړه ماشومان دې دي، همدا ځای درته ښه و، هلته به بیا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنجالونو سر یې....)) خو ما ویل، نه حتمي ځو، کډه مو بار کړه، (جلال اباد) ته راغلو، د څو ورځو په بهیر کې مو په ډېره سختۍ کرایي کور پیدا کړ. ژوند مې په ډېرې سختۍ او د سوزنده گرمیو په څپو کې پیل کړ. څو ورځې وروسته کاوون کاکړ د خپل مشاوریت پر ځای ماته د ببړنۍ لویې جرگې لپاره په ختیزو ولایتونو کې د

(په ختیځ کې د کار د پیل لومړي وختونه)

انتخاباتي دفتر مسؤلیت را پر غاړه کړ. دا یو ډېر جنجالي ولسي کار و، ما نه غوښتل چې دا مسؤلیت پر غاړه واخلم، خو دوی په زور پر ما تحمیل کړ. دوه میاشتې زیات و کم دې بهیر دوام وکړ. ښې پوره او کره ټاکنې مو وکړې، د لویې جرگې لپاره مو د هېواد د نورو سیمو په انډول په کم لگښت او ښه شفافیت سره نسبتاً ښه انتخابات وکړل. په کابل کې د ملگرو ملتونو مرکزي دفتر (یوناما)، د ختیزو ولایتونو له دفتر څخه خورا خوښ و او دا یې نورو زونونو ته د یوې ښې بېلگې په توگه وړاندې کاوه. له ختیزو ولایتونو څخه مو ببړنۍ لویې جرگې ته (۱۷۴) تنه ورولېږندل. قبایلو ته مو هم یوولس (۱۱) سیټونه ځانگړي کړل، متخصصو افرادو ته مو هم سیټونه ورکړل؛ (پوهاند محمد حسن کاکړ، ډاکتر حضرت عمر زاخېلوال او زه محمد اسمعیل یون) دمتخصصو افرادو په استازۍ د لویې جرگې غړیتوب ته انتخاب شو. البته د متخصصو او کار پوه افغانانو انتخاب په ننگرهار کې د یوناما د دفتر او له کابل څخه د ببړنۍ لویې جرگې د کمېسیون د غړو له خوا، چې پوهاند عبدالعزیز او سید امین مجاهد یې غړي وو، د یو میکانیزم له لارې تر سره شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېړنۍ لویه جرگه

د (١٣٨١ل) کال د جوزا میاشتې پر (٢١)مه نېټه بېړنۍ لویه جرگه د کابل په (پولي تخنیک انستیتیوت) کې د لویې جرگې په کېږدۍ کې، چې د همدې جرگې لپاره په ځانگړې توگه جوړه شوې وه، دایره شوه. دا کېږدۍ بیا وروسته د لویې جرگې د خېمې په نامه ونومول شوه. له ټول افغانستان څخه نږدې شپاړس سوو (١٦٠٠) تنو افغانانو په کې گډون کړی و. په پیل کې د جرگې د غړو د ټاکنې لپاره یو ځانگړی طرزالعمل عملي شو، خو وروسته بیا خبره د قانون او طرزالعمل له حدودو ووته؛ دولتي موثر افراد، والیان او نور انتصابي

(د بېړنۍ لویې جرگې یو انځور)

غړي هم جرگې ته داخل شول. زه چې کله جرگې ته لاړمه او د غړیتوب کارت مې واخیست، نو د لویې پکتیا، لوی کندهار او د شمال ولایتونو ځینو وکیلانو سره مې په جلا جلا ډول او هم په ډله ییزه توگه وکتل، هغوی سره مې پېژندگلوي هم وشوه او د شمالټلوالې او نورو وطن ضد عناصرو توطیې او پلانونه مې هم ورته تشریح کړل. اکثرو زما د خبرو ملاتړ وکړ او ویې ویل که څه خبره وه ته یې موږ ته مخکې تر مخکې وایه، موږ درته ولاړ یو. د لویې جرگې د مشرتابه هیئت د ټاکنې خبره مطرح شوه، اکثرو ماته وویل چې ته باید ضرور یو پوست ته ځان کاندید کړې، ما د لومړي منشي پوست ته ځان نوماند کړ، اکثرو ماته رایه راکړه، زما رایې ان د جرگې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دويم مرستياله هم لوړې وې. تر دې مهاله زه نه ښاغلي حامد كرزي او نه هم ځينو نورو مطرحو شخصيتونو پېژندلم، خو د رسنيو له لارې د شمالټلوالې اكثرو مطرحو غړو پېژندلم او دې پوست ته هم زما پر انتخاب او هم زما پر دريځ خوشاله نه وو. خو څرنگه چې دا يو انتخابي پوست و، نو د دوی هم زور نه رسېده، سره له دې چې خپل استازي يې ودرولي وو، خو له محمد اسمعيل قاسميار پرته يې، چې د كرزي هم خوښ و، نور څوك يې بريالي نه كړای شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جرگې منشيتوب او ښاغلي کرزي سره لومړۍ کتنه

(ډاکتر محمد اعظم دادفر)

کله چې زه د بېړنۍ لويې جرگې لومړی منشي شوم او سهار وختي نتيجه اعلان شوه، نو د همغې ورځې پر ماسپښين حامد کرزی د لويې جرگې خېمې ته راغی، هلته په يوه وړه کېږدۍ کې د جرگې له مشرتابه هيئت سره کېناست، په مشرتابه هيئت کې (محمد اسمعيل قاسميار، سيما سمر، محمد اعظم دادفر، زه (يون) او ښاغلی محمد نعيم مجروح) شامل وو. د نيم ساعت لپاره به مو ښاغلي حامد کرزي سره کتلي وي. ډېر خوشاله او چالاکه معلومېده، همدا يې ويل، څه مشکل خو نه شته؟ مشکل خو نه شته؟، موږ وويل، نه هېڅ مشکل نه شته، بيا يې وويل، خپله اجنډا تطبيق کړئ، خپل کارونه پر مخ بوځئ، که څه مشکل وي ووايئ، له ټولو يې پوښتنه وکړه،

(سيما سمر)

ټولنيز چلند يې خورا ښه و، دې وخت کې قاسميار صيب څه وويل، هغه باندې يې يوه ټوکه وکړه؛ هېڅ شی نه شته، هېڅ خبره نه شته، خپل کار کوئ، ډېرو خبرو پسې مه گرځئ، قاسميار هم خپله خبره بېرته واخيسته. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې په پای کې د انتقالي ادارې د مشر لپاره د همدې ریيسه هیئت تر نظر لاندې ټاکنې وشوې. حامد کرزی بیا د (١٨) میاشتو لپاره یا تر انتخاباتي حکومت پورې د دې ادارې د مشر په توګه انتخاب شو. دا چې جرګه څه ډول وه، ولسواکه وه، که زورواکه؟ که زور او زر په کې کارېدل؟ د نوې ادارې مشر خلکو سره هلته څه ډول وعدې او معاملې وکړې؟ د جرګې د مشرتابه په ټاکنو کې چا څه ډول مداخله وکړه؟ دا بېلابېل بحثونه دي چې ما په خپلو نورو اثارو او لیکنو په تېره بیا (بېړنۍ لویه جرګه، ولسواکي او زورواکي) کې تشرېح کړي، نه غواړم چې هغه دلته راوړم. خو له ښاغلي کرزي سره زما د لومړۍ کتنې یادونه ضروري وه. په همدې لومړۍ کتنه کې ماته پته ولګېده چې دې سړي سره د هر چا ګوزاره کېږي، ټولنیز چلند یې خورا ښه ،خو سیاسي چلند یې له معاملو ډک او د زور تابع ښکاري.

(محمد اسمعیل قاسمیار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیم څپرکی

اړیکي

د هر کار لپاره اړیکي یا مناسبات خورا مهم دي، په تېره بیا د سیاسي او ټولنیزو کارونو لپاره، د اړیکو ساتل او پالل او پراختیا خورا مهمه او ضروري خبره ده. کله چې مې په بېړنۍ لویې جرګې کې له حامد کرزي سره وکتل نو بیا د ژر کتنې زمینه برابره نه شوه. کله چې جرګه ختمه شوه، نو پر همغه ورځ د ملګرو ملتونو د دفتر (یوناما) مرستیال (جان ارنولد) ماته وویل، چې په کابل کې ستاسو ژوند په خطر کې دی. باید له خپلې کورنۍ سره جلال اباد ته لاړ شې. زما مېرمن (ارین یون) هم د بېړنۍ لویې جرګې غړې وه او هم په ننګرهار کې د یوناما په دفتر کې د ښځو چارو مسؤله. نو موږ د ملګرو ملتو له خوا په کرایه شوې الوتکه کې چې د جرګې نور غړي هم په کې سواره وو، د جرګې د ختم پر لومړۍ ورځ له کابله جلال اباد ته راغلو. د جرګې دفتر هم ختم شو او زه بې برخلیکه پاتې شوم، کابل ته تګ هم راته د ځینو امنیتي مشکلاتو له امله مناسب نه ښکارېده او جلال اباد کې هم دنده نه وه. له کابل پوهنتون څخه مې یو کال بې معاشه رخصت واخیست، بېرته مې پر خپلو فرهنګي کارونو ګوتې ووهلې، د جلال اباد اداره هم دلته زما له اوسېدو سره چندان خوشاله نه وه. دا اداره دا مهال یوه ګډوله اداره وه چې د شمالټلوالې د اړوندو اشخاصو واک په کې زیات و. له (حاجي دین محمد) سره مې، چې دا مهال د پخواني والي (مرحوم حاجي قدیر) ځای ناستی و، وکتل، هغه راته وویل: ((زموږ کورنۍ ډېرې قربانۍ ورکړې؛ حاجي عبدالحق شهید شو، حاجي قدیر شهید شو، زما زوی ساحل شهید شو، موږ د نورې زیاتې قربانۍ وس نه لرو))، نو هدف

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې دا و، که زه (یون) جلال اباد کې خپل فعالیتونه کم کړم ښه به وي. د حاجي دین محمد مقصد دا و که زه (یون) په جلال اباد کې هر ډول فعالیت وکړم او په کابل کې د واکمنې شمالټلوالې پر مزاج برابر نه وي، نو هغوی به یې له ده (حاجي دین محمد) څخه انگېري او ده ته به نور زیانونه متوجه کړي، خو (حاجي ظاهر قدیر) او (جنرال سید اغا ثاقب) چې دا مهال په جلال اباد کې د ولایت د مشرتابه او امنیتي شورا غړي وو، زما ټینگ ملاتړ وکړ او دا کار د دې سبب شو چې زه په جلال اباد کې هم فرهنگي کارونه تر سره کړم او هم څه ناڅه ټولنیز او سیاسي کارونه. په جلال اباد کې مې (د ختیزو ولایتونو ولسي جرگه) په نامه یو ټولنیز، سیاسي بنسټ جوړ کړ، د (افغان ولس د سوکالۍ ټولنه) مې هم جوړه کړه. د ځینو خپرونو د پیل اراده مې وکړه. بېرته مې کارونه سره منظم شول. همغه دفتر چې د بېړنۍ لویې جرگې دفتر و، بېرته مې په کرایه ونیو او په کار کې مې کومه ډېره وقفه رانغله، ټولنیز او سیاسي مناسبات مې هم ورځ تر بلې پراخېدل. له دې مناسباتو څخه ښاغلی کرزی هم خبرېده، کله به پرې خوشالېده او کله به هم پرې خفه و. نور یې نو بیا د دربار په جارچیانو پورې اړه لرله چې هغوی یې څه ډول تصویر وړاندې کاوه، خو ځله یې پوښتنه هم کړې وه چې هغه د جرگې منشي څه شو، خورا بیدار و. خو چا ورته زما مثبته یادونه نه وه کړې، خو د ده په ذهن کې زما د فکر یو تصویر پاتې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اساسي قانون بهیر

کله چې د اساسي قانون لپاره د تدراک کمیسیون جوړ شو، نو (ډاکتر فاروق وردګ)د دې کمیسیون د دارالانشا مشر شو، (کاوون کاکړ) هم ورسره کار کاوه او د ملګرو ملتونو همغه ټیم هم چې د (بېړنۍ لویې جرګې) په جوړونه کې یې ونډه لرله. زما د ټولنیزو او سیاسي کارونو په اړه یو شمېر دولتي چارواکو سره کینه او اندیښنه وه، خو زما تېرو کارونو ته په کتو سره، زه یو ځل بیا په ختیزو ولایتونو کې د اساسي قانون د لویې جرګې د جوړېدو د بهیر د دارالانشاء مسؤل شوم، فاروق وردګ او ځینو نورو دوستانو هم دا کار غوره وباله. (۱۳) میاشتې مې د اساسي قانون د تدارک، تدقیق، نظر پوښتنې او ان د لویې جرګې تر جوړونې پورې په دې ټول بهیر کې فوق العاده منډې ترړې وکړې، ان تر دې پورې چې هر پروګرام به په کابل کې تر سره کېده او یا به ملګرو ملتونو د اساسي قانون او په تېره بیا د لویې جرګې د جوړېدو لپاره کومه غونډه یا طرحه جوړوله، نو د ختیزو ولایتونو د دفتر په استازۍ به زما حضور په کې حتمي او ضروري و. زموږ نظریې او طرحې تر ډېره حده اورېدل کېدې او منل کېدې، ان د اساسي قانون د لویې جرګې د غړو د ترکیب په باب هم زموږ طرحه ومنل شوه او همدارنګه د ټاکنو د څرنګوالي په باب چې لګښت یې کم او کار یې اسان و. زموږ له کارونو څخه نه یوازې د دارالانشاء مرکزي دفتر او (یوناما) خوشاله وو، بلکې ښاغلی حامدکرزی هم خوشاله برېښېده. همدا مهال و چې له ښاغلي کرزي سره زما رابطه ټینګه شوه. د ځانګړو ملاقاتونو زمینه برابره شوه. یو ځل د ښاغلي (میرویس یاسیني) چې دا مهال یې له ښاغلي کرزي سره ښه روابط درلودل، یو ځل د (انجنیر محمد ابراهیم سپین زاده) چې کرزي صیب ته نږدې کس و، یو ځل د ښاغلي (سر محقق زلمي هېواد

(c) ketabton.com: The Digital Library

مل) چې دا مهال د ولسمشر د فرهنگي چارو مشاور و او يو ځل نيم هم د هغه د ځانگړي اعتباري سکرتر ښاغلي (شيدا محمد ابدالي) له خوا د ځانگړو ملاقاتونو زمينه برابره شوه. په دې بهير کې څو ډله‌ييز ملاقاتونه هم وشول چې په هغو کې نه د زياتو او نه هم د ځانگړو خبرو اترو زمينه برابره وه. خو په ځانگړو ملاقاتونو کې د نظر ډېره او ښه تبادله کېدله. همدې ملاقاتونو د ولسمشر په ذهن کې زما د نظر عمومي تصوير کېناوه. دې کار نو د يو شمېر هغو اشخاصو د تخريب مخه ډب کړه چې غوښتل يې د ولسمشر په نامه او يا د هغه له خوا ماته ستونزې جوړې کړي. په تېره بيا دې خبرې د يو شمېر خلکو په غوږونو کې انگازه کړې وه چې ولسمشر په خپل کور کې په يوه ناسته کې ويلي وو چې (يون) ډېر سخت وطنپرست سړی دی، سخت د پاکستان ضد دی. کاشکې ټول همداسې وای. له ولسمشر سره زما روابط همداسې زياتېدل چې خبره د اساسي قانون د لويې جرگې جوړېدو ته راورسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اساسي قانون لويه جرګه او د اړيکو پراختيا

د اساسي قانون د جوړېدو په ټول بهير کې مې (۱۳) مياشتې کار وکړ، ډېر ستړی، خو هدفمن او مثمر کار و، هيله مې دا وه چې هېواد د يو داسې عادلانه قانون څښتن شي چې هر افغان ته د منلو وړ وي؛ عادلانه، ديموکرات او پرمختللی وي. دا زما يوه هيله وه، د همدې لپاره مې کار کاوه. ما غوښتل چې د اساسي قانون د لويې جرګې غړی شم، خو څرنګه چې د

(د اساسي قانون د لويې جرګې يو انځور)

دې پروسې د دارالانشا غړی وم. نو د دې بهير هېڅ رسمي کار کوونکي نه شو کولای د جرګې غړيتوب ته ځان کانديد کړي. د (۱۳۸۲ل) کال د قوس پر (۲۲)مه نېټه د اساسي قانون لويه جرګه پيل او د همدې کال د جدي مياشتې پر (۱۴)مه نېټه پای ته ورسېده. (۲۲)ورځې يې دوام وکړ. زه د اساسي قانون په لويه جرګه کې د جرګې د دارالانشاء غړی وم. تر هغه حده چې زما صلاحيت او مسؤليت و، هېڅ ناقانونه کار ته مې اجازه ورنه کړه. د لويې جرګې له غړو سره چې څه حقوقي او قانوني سوالونه هم وو، ان پر شپه اتاقونو ته ورتللم، د هغوی پوښتنې مې ځوابولې، د جنرال عبدالرشيد دوستم، نظار شورا، جمعيت او ځينو نورو اشخاصو او تنظيمونو له کلک مخالفت سره مخامخ شوم. ان د ډاکټر اشرف غني احمدزي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

حنیف اتمر، چې دا وخت دواړه وزیران وو، دهغوی له نظریاتو سره هم په ټکر کې شوم. ولسمشر چې هره ورځ د جرګې د بهیر راپور اخیسته، نو زما له قانوني کار څخه ډېر خوشاله و، خو پر ورته مهال یې ځینې غوښتنې او اندېښنې هم لرلې. یو ماښام یې راته زنګ وواهه، څنګه ده جرګه؟ ما وویل ښه روانه ده. ده وویل ډېره ښه ده، ډېره ښه ده. خو ځینې خلک درڅخه شکایت کوي، ما وویل، ټلواله خو همېش شکایت کوي، هغوی ته خو چې هر څومره امتیاز ورکړې، بیا به هم شکایت کوي.هغه وویل، نه ټلواله ملواله نه ده، دا ستا خپل خلک درڅخه شکایت کوي. دا مهال ماته چا ویلي وو چې تېره شپه ډاکتر اشرف غني او حنیف اتمر درڅخه رییس صاحب ته شکایت وکړ. ما وویل هو رییس صاحب! زه پوه شوم، د هغوی سر نه دی خلاص، که ما سره کېني زه به یې سر خلاص کړم. ما وویل چې ځینې خلک غواړي د جنرال دوستم او د ځینو نورو اشخاصو ناقانونه غوښتنو ته په قانون کې ناقانونه امتیاز ورکړي او دلته اکثره وکیلان دې ډول معاملې ته حاضر نه دي، هغوی وایي چې هر څه باید د رایې اچونې د قانوني پروسې له لارې تېر شي، موږ جنرال دوستم او نورو ته وایو څه شی چې غواړئ ژبه یې ده او که نور مسایل، راځئ د قانون له لارې پر مخ لاړ شو، موږ یې رایې اچونې ته راکش کوو او دوی پر شا ځي. دا مهال ولسمشر سخت وخندل، عجب مو راګیر کړي دي، تاسې یې رایګیری ته راکشوئ او دوی درڅخه تښتي. بیا یې وویل، ډېر ټینګېږئ مه، که ډېل یې درسره کاوه ورسره ویې کړئ! ما ویل رییس صاحب د ډېل خبره نه ده او نه هم د کوم امتیاز د راکړې ورکړې، داسې قانون باید جوړ شي چې افغانستان ته په نن او راتلونکي کې په ګټه وي، ده وویل، ښکله، ښکله. ما وویل، که بیا هم ستاسو زړه وي چې دې خلکو ته کوم امتیاز ورکړای شي، د یوه فرمان له لارې امتیاز ورکړه، کله چې بیا بل جمهور رییس راغی، هغه به فرمان بېرته لغوه کړي، خو اساسي قانون څوک نه شي لغوه کولای، نو په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاطر دلته اکثره خلک په دې نظر دي چې په قانون کې ناقانونه امتياز نه ورکوو، ده هم په خندا خندا کې زما خبرې تائيد کړې. دا چې اساسي قانون کې څه وشول، څومره سختې تېرې شوې، دا يو بل اوږد بحث دی او د ځانګړي اثر دليکلو ايجاب کوي، خو زه دومره ويلای شم چې د اساسي قانون د جوړېدو په ټولو (۲۲) شپو کې ما يوه شپه هم ارامه خوب په دې خاطر نه دی کړی چې څوک په حساسو موادو کې لاس ونه وهي او ناقانونه غوښتنې په ناقانونه توګه ځای نه کړي. د اساسي قانون لويې جرګې له ولسمشر سره زما روابط نور هم نږدې کړل، خو د جرګې تر جوړېدو وروسته بېرته ننګرهار ته لاړم او بيا د څه مودې لپاره وزګار پاتې شوم، خو له ولسمشر سره مې په نامستقيم ډول اړيکي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پنجشېر او دایکندي ((ولایتونه))

د لړکیو د بې ځایه نازونې په بهیر کې د ولسمشر کرزي د اشتباهاتو د لړۍ یوه کړۍ هم د (پنجشېر) او (دایکندي) ولسوالیو ته د ولایتونو منظورول وو.

دا ولایتونه د قومي ملاحظاتو پر بنسټ د سیاسي غرضونو لپاره په وچ زور رامنځته شول. دا په داسې یوه قانوني خلا کې رامنځته شول چې پارلمان لا تشکیل شوی نه و، کرزي د اساسي قانون تر لویې جرگې وروسته هم د انتقالي حکومت د مشر په توگه دنده تر سره کوله. کله چې دا ولایتونه رامنځته کړای شول، نو په یو شمېر سیمو کې د دې کار پروړاندې غبرگونونه څرگند شول، په تېره بیا د پنجشېر په اړه. د پنجشېر د ولسوالۍ اوسېدونکو چې تر دې دمه د ولسوالۍ د تشکیل په حدودو کې د کابل (مرکز) په شمول تر بل هر لوی او کوچني ولایت څخه د کرزي په موقته او انتقالي اداره کې زیات امتیازات ترلاسه کړي وو، نو یې پر خپلو امتیازاتو د پردې غوړولو په خاطر د ولایت تشکیل یو ضروري عنصر گاڼه؛ یو هدف یې دا و چې بیا گنې څوک ونه وایي یوې ولسوالۍ ولې دومره امتیاز اخیستی، خو که د ولسوالۍ سیمې ته د یوه ولایت نوم ورکړای شي نو بیا خو به پرې د ولایت پرده غوړېدلې وي.

د بېړنۍ لویې جرگې او د اساسي قانون په لویو جرگو کې هم د ولسوالیو او ولایتونو تر منځ طبعاً د څوکیو تناسب تر یوه حده په پام کې نیول شوی و. نو د دې سیمو تر شا سیاسي لوبغاړو دې سیمو ته د ولایتونو په امتیازونو سره دا هم غوښتل چې د راتلونکي ملي شورا په دواړو خونو کې خپل استازي هم په دې ډول زیات کړي. اوس پنجشېر او دایکندي په مشرانو جرگه کې دوه دوه تنه استازي لري، پنجشېر په ولسي جرگه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم تر خپل استحقاقه يو سيټ زيات اخيستی او دايکندي هم. د خدماتو په برخه کې هم د دوی امتيازات زيات دي او نور امتيازونه خو لا څه کړې. کله چې د سياسي فشارونو له امله د هغه وخت د کورنيو چارو وزارت په وړانديز دا دواړه ولسوالۍ د جمهور رييس په فوق العاده حکم ولايتونه شول، نو نه يوازې د هېواد په بېلابېلو سيمو کې يې غبرگون راوپاراوه، بلکې په خپله د کابينې غوڅ اکثريت هم ورسره مخالف و. (جلال اباد) ښار کې د دې سياسي امتياز او تبعيض پر وړاندې مظاهره وشوه او مظاهرچيانو دا کار يادو سيمو ته يو نامشروع امتياز وباله، په بدل کې يې د (خوږياڼيو) او (شينوارو) سيمو لپاره، چې هره يوه څلور او پينځه ولسوالۍ رانغاړي، د ځانگړو ولايتونو غوښتنه وکړه. د پکتيا د (کټواز) او د هرات د (شينډنډ) لپاره هم ورته غوښتنې وشوې. له کونړ څخه (ملک زرين) له ازادۍ راډيو سره په يوه ځانگړې مرکه کې وويل: ((کونړ د پنجشېر څو برابره دی، درې لويې درې په کې غځېدلي، بايد درې ولايتونه شي.)) داسې نورې ډېرې غوښتنې مطرح شوې. د کابل په ارگ کې ځينو درباري غوړه مالانو داسې انگېرله چې گنې د جلال اباد په مظاهرو کې زما (يون) لاس دی، دا انگېرنه يې جمهور رييس ته هم رسولې وه. زه يې کابل ته وغوښتلم، کله چې د جمهور رييس دفتر ته داخل شوم، نو ولسمشر تر هرکلي او د کور د حال و احوال تر پوښتنې وروسته وويل: ((له کارونو دې خبرېږم (اشاره يې د جلال اباد مظاهرې ته وه) ښه نور حالات څنگه دي؟ ننگرهار کې حالات څنگه دي؟))

ما ورته وويل: ((حالات دومره بد نه دي، کله کله د نا امنۍ پېښې کېږي، څه موده دمخه هغه يوه مظاهره هم وشوه.)) ده وويل: ((مظاهره او دا ډول قومي مسايل ښه نه دي، افغانستان کې نفاق ته لمن وهل دي، که پنجشېر او دايکندي ولايت شي، نو څه به وشي دا خو نو څه امتياز نه دی...)) ما وويل: ((رييس صاحب! تاسو او ستاسو ترڅنگ ځينې شايد داسې فکر وکړي چې زه گنې قومي مسايلو ته لمن وهم، خو دا به ډېره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظالمانه وي، هغه څوک چې د قومي تفرقې خلاف دی، پر هغه د قومي نفاق تور پورې شي. زه خو د واحد هېواد پلوی یم، افغانستان یو واحد ملک دی، په دې کې باید د قومیت په نامه بېلابېل ولایتونه جوړ نه شي، دا کار ورو ورو د افغانستان تجزیې ته لاره اواروي، عجیبه خبره خو داده، هغه څوک چې د قومیت په نامه ولایت جوړوي، هغه قومپال نه دی، خو هغه څوک یې چې مخالفت کوي، هغه بیا قومپال دی.

افغانستان کې که نوي ولایتونه رامنځته کېږي، نو اصلي معیار یې باید جغرافیه او نفوس وي، نه قومیت، که موږ د قومیت پر اساس داسې ولایتونه جوړ کړو، نو افغانستان مو په لوی لاس پر قومونو ووېشه، زه خو وایم دا قومي نفاق دی.)) زما خبرې چې دې حد ته سره ورسېدې، رییس صیب وویل: ((بلکل یې منم، باید د قومیت پر اساس ولایت جوړ نه شي، بل دا راته ووایه چې دا نو څه امتیاز دی چې تاسو اعتراض لرئ!)) ما وویل: ((که امتیاز نه وای دوی نه غوښته، دوی پرې فکر کړی چې دوی ته ګټه رسوي، نو ځکه یې غوره کړی دی، دا په افغانستان کې پخوانی

(ولسمشر حامد کرزی)　　(محمد اسمعیل یون)

اداري بېلانس له منځه وړي او دوی د قومیت له مخې د ولایتونو په حساب سیاسي امتیاز غواړي او بله خبره دا ده که دا امتیاز نه وي، نو بیا خو دوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولایتونه پښتون مېشتو سیمو ته هم منظور کړه، چې بېرته انډول برابر شي. دا دوه شینواري او کټواز یا شینډنډ ولایت کړه)) ده وویل: ((شینواري خو مې ولایت کاوه، سپین ږیري یې هم راغلي وو، خو حاجي دین محمد یې مخالفت وکړ، ویې ویل چې دا ننګرهار کمزوری کوي او کوچنی کوي یې.)) ما ویل خیر (شینډنډ) او (کټواز) ولایت کړه، ما ورته نور ګڼ دلایل هم وویل: ((تر هغه چې افغانستان کې د ټولو سیمو سرشمېرنه نه وي شوې او د دې لپاره یو عادلانه او دقیق قانون نه وي جوړ شوی، باید په اداري واحدونو کې ګوتې ونه وهل شي.)) کله چې جمهور رییس زما ګڼ دلایل واورېدل، نو په پای کې یې راته وویل: ((ډېر مجبور وم ایران ډېر مجبور کړی وم، تر ډېر فشار لاندې وم.)) دې جملو سره نور بیا ما د هغه د ((فشار)) او ((مجبوریت)) څرنګوالی او عوامل ونه پوښتل.

په ناخوښۍ سره له دفتره راووتم. بل وخت چې مې بیا د جمهور رییس له نږدې دوستانو څخه وپوښتل، داودزي صیب راته وویل: ((دوی له ډېر پخوا څخه د پنجشېر ولایت د جوړولو نیت درلود، خو کرزي صیب به ځان تېراوه، یو ماښام فهیم راغی او رییس صاحب ته یې وویل: ((ما پړی او چاړه دواړه راوړي، یا به مې په دې پړي زندۍ کوې، یا به مې په دې چاړه حلالوې او یا به راته پنجشېر ولایت کوې، چې زه خپل قوم ته هېڅ مخ نه لرم، هغوی راته وایي: ته چې خپله سیمه ولایت کولای نه شې نور به موږ ته څه وکړې؟ سبا چې د کابینې جلسه وه او بیا دا موضوع په کې مطرح شوه، (هدایت امین ارسلا) پخوا هم د دې موضوع مخالفت کړی و،

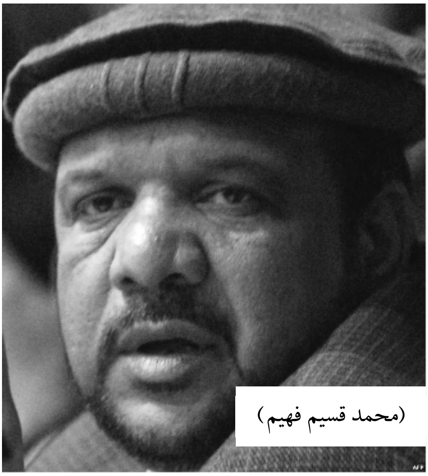

(محمد قسیم فهیم)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا یې هم وکړ، خو رییس صاحب ورته وویل: دې کې هېڅ بحث ته اړتیا نه شته دا زما خپل تصمیم دی.)) په دې ډول نو دا دواړه سیمې د ولایت مقام ته پورته شوې. کله چې له راډیو څخه د دې درې د ولایت کېدو اعلان خپور شو، نو د پنجشېر نفوس یې درې لکه؛ درې سوه زره (۳۰۰۰۰۰) شاوخوا او مساحت یې درې زره او شپږ سوه (۳۶۰۰) کیلو متره مربع ښودل شوی و. د احصایې یو مامور بیا یو وخت په خصوصي جلسه کې وویل: ((موږ ته دا مکتوب راغی چې د پنجشېر دا نفوس تصدیق کړو، خو موږ دا کار ځکه ونه کړ چې موږ ته د پنجشېر واقعي نفوس معلوم و. د پنجشېر ټول نفوس (۹۵) زره تنه دی چې له هغې جملې څخه نږدې (۴۵) زره په کابل او پاتې یې په پنجشېر کې اوسي، مساحت یې هم موږ نه شو تصدیقولای.)) په دې ډول یوه سیمه د جعل او فشار پر اساس د ولایت کچې ته پورته شوه.

وروسته بیا د دې ولایت د جوړېدو رسمي اسناد هم ترلاسه شول، چې دا دی دلته وړاندې کېږي. په دې اسنادو کې د جعل او تذویر نښې له ورایه ښکاري، په تېره بیا د نفوسو او مساحت څومره والی، دا دی دلته دا اسناد کټ مټ راوړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۸

وزارت امور داخله

معینیت اداری

ریاست عمومی (امور اداری)

(ریاست تشکیلات)

شماره: ۲۰۶

تاریخ: ۸۳/۲/۷

به ولایت محترم پروان !

توام صادره هذا ۱ یک ورق کاپی فرمان شماره (۶) مورخ ۲۴ ر ۲ ر ۱۳۸۳ مقام محترم ریاست دولت انتقالی اسلامی افغانستان در رابطه به ایجاد و منظوری ولایت درجه سوم پنجشیر به شما ارسال است بر طبق ان در زمینه اجراات فرمائید .

با احترام

فضل احمد (عظیمی)

معین اداری وزارت امور داخله

کاپی به ریاست محترم عمومی ... به ارتباط ... ۲۴/۱۴

مورخ ۸۳/۱/۲۷

۴۴ ۱۳۸۳/۲/۹

375

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت انتقالی اسلامی افغانستان
وزارت امور داخله
معینیت امور اداری
ریاست عمومی اداری
ریاست تشکیلات

۳۴۹۲
۸۲/۵/۲۰

احکام	پیشنهاد
	به مقام محترم دولت انتقالی اسلامی افغانستان! به تاسی از حکم شماره (2212) مورخ 1382/4/9 آنمقام محترم پیرامون ایجاد ولایت جدید التاسیس پنجشیر هئیات موظف از مراجع مربوط به تاریخ 5 اسد سال1382 عازم منطقه پنجشیر گردیده و بعداز بررسی همه جانبه نتایج سفر خویشرا طی گزارش جد اگانه در زمینه ساختار ولایت پنجشیر مجزأ از ولایت پروان ارائه نموده اند که در قسمت گزارش موافقه مقام ولایت پروان نیز ثبت میباشد . گزارش و کروکی پنجشیر جهت ملاحظه آنمقام محترم به ضمیمه تقدیم میگردد با ملاحظه گزارش هئیات موظف و بررسی جداگانه که به عمل آمد مناطق ولسوالیهای چهارگانه پنجشیر دارای (307620) نفر نفوس و (3610) کیلومتر مربع مساحت بوده خصوصیت شهری و نفوس شهری را دارأ بوده و هشتاد فیصد مناطق مذکور کوهستانی و صعب العبور است بر طبق ماده (5-9) قانون اداره محلی ایجاد ولایت و ولسوالیهای مربوط به آن از چهار ولسوالی موجوده پنجشیر مجزأ از ولایت پروان میسر میباشد بر طبق مواد شماره (10-11و12)قانون اداره محلی که اکثر نورم های آنرا پوره نموده است ایجاد و ساختار ولایت پنجشیر طور ذیل احتراماً پیشنهاد میگردد : **ولایت درجه سوم پنجشیر به مرکزیت بازارک:** دارای (61) قریه (33700) نفرنفوس و (372) کیلومتر مربع مساحت بوده حدود اربعه آن شرقاً ختم قرأ بهارک و بازگشتی>غرباً سنگ فقیرک کشته و گرگ دره، شمالاً ولسوالی اندراب ولایت بغلان ، جنوباً کوه عبدالله خیل ولسوالی دره موقعیت دارد.

1- ولسو الی درجه اول حصه اول پنجشیر به مرکزیت خنج :

دارای (159) قریه (87130)نفر نفوس (670) کیلومتر مربع مساحت و حدود اربعه آن شرقاً منطقه بام وردار و قسماً کوه های واخی و حصه اول کوه های تل غرباً منطقه حد بختی ، کوه [illegible] و [illegible] شمالاً به ولسوالی اندراب ولایت بغلان [illegible] ولایت نورستان وولسوالی دره محدود است .

2- ولسوالی درجه اول رخه به مرکزیت قریه شصت :

دارای (85) قریه (61700) نفر نفوس (215) کیلومتر مربع مساحت بوده حدود اربعه آن شرقاً به سنگ فقیرک کشته و گرگ دره مرکز ولایت پنجشیر،غرباً قریه دشتک و کوه آبدره،شمالاً بولسوالی اندراب ولایت بغلان و جنوباً به ولایت کاپیسا محدود است .

3- ولسوالی درجه دوم عنابه به مرکزیت عنابه:

دارای (71) قریه (38275) نفر نفوس و (225) کیلومتر مربع مساحت بوده حدود اربعه آن شرقاً به قریه دشتک و کوه رخه،غرباً به کوه دریک و کوه کورابه ولسوالی شتل.شمالأبولسوالی اندراب ولایت بغلان و قسماً کوه های شتل،جنوباً به کوه های کاپیسا محدود میباشد .

4- ولسوالی درجه دوم دره به مرکزیت کرامان :

دارای (154) قریه (46221) نفر نفوس و (652) کیلومتر مربع مساحت بوده حدود اربعه آن شرقاً به ولایت نورستان و قسماً به ولسوالی حصه اول،غرباً کوه های حصارک و ولسوالی رخه،شمالاً به مرکز ولایت پنجشیر و قسماً به ولسوالی حصه اول پنجشیر جنوباً به ولایات کاپیسا و لغمان محدود است .

5- ولسوالی درجه سوم پریان به مرکزیت قریه نو دانک:

دارای (41) قریه (26394) نفر نفوس و (1318) کیلومتر مربع،مساحت بوده حدود اربعه آن شرقاً به ولایت بدخشان،غرباً به منطقه بام وردار و کوه واخی و قسمت پائین تل شمالاً به ولایات تخار و بغلان جنوباً به ولایت نورستان محدود میباشد .

6- ولسوالی درجه سوم شتل به مرکزیت دالان سنگ:

دارای (23) قریه (14200) نفر نفوس (158) کیلومتر مربع مساحت بوده حدود اربعه

(c) ketabton.com: The Digital Library

آن شرقاً به قول دربک و قریه زمان کور ولسوالی عنابه و قریه فراج غرباً قریه جیلانک گلبهار و کوه های جبل السراج شمالاً به ولسوالی اندراب ولایت بغلان جنوباً قریه فراج و قسماً قریه شیر خان ولایت کاپیسا محدود گردیده است.

ولایت درجه سوم پنجشیر با شش واحد اداری آن از تعدیل چهار ولسوالی و تزئید مرکز ولایت و دو واحد اداری با تفکیک قرأ مسکونی، نفوس، مساحت، و حدود اربعه آن مجزأ از ولایت پروان که فوقاً به عرض رسید به منظور حل مشکلات اهالی محل بمقام محترم پیشنهاد میگردد در زمینه هدایت خواهند فرمود.

با احترام

علی احمد (جلالی)

وزیر امور داخله

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢٧

فرمان

رئیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان

شماره (٩)　　　　تاریخ: ٢٤/ ١ /١٣٨٣

درمورد منظوری ولایت جدید التاسیس درجه (٣) پنجشیر

بمنظور ارجگذاری به خدمات و حماسه آفرینی ملی قهرمان ملی احمد شاه مسعود شهید، که اداره پنجشیررا در دوران جهاد و مقاومت بصورت مستقل به عهده داشت، بنابر تقاضای های متعدد مردم منطقه از آغاز اداره موقت بدینسو جهت حل مشکلات اهالی ناشی از بعد مسافه و تامین امنیت بهتر در مناطق دور دست پنجشیر پیشنهاد شماره (٣٦٩٢) مورخ ١٣٨٢/٥/٢٠ وزارت امور داخله را مطابق مواد (٥-٩) قانون اداره محلی ، مبنی بر تاسیس ولایت پنجشیر که باداشتن (٣٠٧٦٢٠) نفر نفوس و (٣٦١٠) کیلو متر مساحت با نورمهای قانونی مطابق دارد، به ساختار ذیل منظور مینمایم:

١. ولایت درجه سوم پنجشیر به مرکزیت بازارک.
٢. ولسوالی درجه اول حصه اول (١) بمرکزیت خنج
٣. ولسوالی درجه دوم رخه بمرکزیت شصت.
٤. ولسوالی درجه دوم عنابه بمرکزیت عنابه
٥. ولسوالی درجه دوم دره بمرکزیت کرامان.
٦. ولسوالی درجه سوم پریان بمرکزیت تودانک.
٧. ولسوالی درجه سوم شتل بمرکزیت دالان سنگ

این فرمان از تاریخ توشیح نافذ و درجریده رسمی نشر گردد.

ومن الله التوفیق

حامد کرزی
رئیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت انتقالی اسلامی افغانستان
اداره مرکزی احصائیه
ریاست اسناد و ارتباط

Transitional Islamic State of Afghanistan
Central statistic office
Department of Documents and relation

نمبر ۲۹۷ تاریخ ۱۳۸۳/۱/۲۹

به ریاست محترم (دیگرگرامی)!

فرمان شماره ۶ مورخ ۱۳۸۳/۱/۲۴ مقام عالی دولت انتقالی اسلامی افغانستان در رابطه به ایجاد ولایت جدید التاسیس درجه سوم پنجشیر به مرکزیت بازارک وسیله نامه شماره ۱۵۱۷ مورخ ۱۳۸۳/۱/۲۵ ریاست شوراها و قبایل ریاست محترم عمومی اداره امور به شرح ذیل واصل است :

بمنظور ارجگذاری به خدمات و حماسه افرینی های قهرمان ملی احمد شاه مسعود شهید ، که اداره پنجشیر را در دوران جهاد و مقاومت بصورت مستقل به عهده داشت بنا بر تقاضای های متعدد مردم منطقه از اغاز اداره موقت بدینسو جهت حل مشکلات اهالی ناشی از بعد مسافه و تامین امنیت بهتر در مناطق دور دست پنجشیر ، پیشنهاد شماره (۳۶۹۲) مورخ ۱۳۸۲/۵/۲۰ وزارت امور داخله را مطابق مواد (۵-۹) قانون اداره محلی ، مبنی بر تأسیس ولایت پنجشیر که با داشتن (۳۰۷۶۲۰) نفر نفوس (۳۶۱۰) کیلو متر مساحت با نورمهای قانونی مطابق دارد . به ساختار ذیل منظور مینمایم :

۱- ولایت درجه سوم پنجشیر به مرکزیت بازارک .
۲- ولسوالی درجه اول حصه اول (۱) بمرکزیت خنج .
۳- ولسوالی درجه دوم رخه بمرکزیت شصت .
۴- ولسوالی درجه دوم عنابه بمرکزیت عنابه .
۵- ولسوالی درجه دوم دره بمرکزیت کرامان .
۶- ولسوالی درجه سوم پریان بمرکزیت نودانک .
۷- ولسوالی درجه سوم شتل بمرکزیت دالان سنگ .

این فرمان از تاریخ توشیح نافذ و در جریده رسمی نشر گردد .

فرمان مقام محترم ریاست دولت انتقالی اسلامی افغانستان غرض اگاهی ولجراات بعدی شما نقلاً تحریر یافت .

با احترام

احمد ضیا " احمدزی "
رئیس اسناد و ارتباط

کاپی به عموم ریاست های مربوط
کاپی بدفتر محترم معین اداره

ادرس: انصاری وات کابل
افغانستان
پست بکس: ۱۲۵۴
تیلفون: ۲۵۱۸۴ - ۲۵۱۱۴
دیجیتال: ۲۱۰۰۳۲۹

Add: Ansari Watt Kabul
Afghanistan
Po Box: 1254
Tel: 25184 – 22448
Digital: 2100329

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې دا ولايتونه اعلان شول، نو ما د ولسمشر وياند (جاوېد لودين) ته، چې دا مهال مې ورسره ښه اړيکي درلودل، زنګ وواهه، ما وويل دا کار د قانون خلاف دی، د اساسي قانون له مخې د اداري واحدونو جوړول يا تائيدول د ملی شورا کار دی. حکومت بايد وړانديز وکړي، هغوی يې يا رد او يا تائيد کړي، اوس چې ملي شورا جوړه شوې نه ده، په دې خلا کې د نويو اداري واحدونو جوړول اداري غلا ګڼل کېږي او دا دومره عجله د څه لپاره ده؟ که اوړو کې يې شګه نه وي کله چې شورا جوړه شي، بيا که نوي اداري واحدونه جوړېږي او يا هم په پخوانيو کې سمون راځي، هېڅ اعتراض نه شته، هغه ماته وويل، دا څه مهمه خبره نه ده. ما ورته وويل، هر اداري واحد ځان ته تشکيل او بوديجه غواړي، دا پر حکومت او ټول بيت‌المال، چې د ټولو حق دی، بارېږي، بيا که ضرورت يې وي هېڅ مشکل نه شته، خو چې د سياسي غرضونو په خاطر وي، هغه طبعاً مرضونه زېږوي او د تشويش وړ خبره ده، که تکليف نه وي زموږ تشويش رييس صاحب ته ورسوه، سبا به ټول همدا ډول غوښتنې لري. همغه وو چې څو ورځې وروسته يې زه وغوښتلم او هغه خبرې مو چې دمخه مې يادونه وکړه، سره تبادله کړې. د دې مکتوبونو له تبادلې او چټک بهير څخه له ورايه ښکاري چې څوک په حکومت کې څومره او په څه ډول واکمن وو، څومره ناقانونه کارونه يې کول او څومره ناقانونه امتيازات يې ترلاسه کول. ان د کورنيو چارو وزارت د هغه وخت وزير (علي احمد جلالي) چې ځان د قانون پلوی شخص ګڼي، هغه هم پر دې ناقانونه کار سترګې پټې کړي او د هغوی وړانديز يې دولتمشر ته لېږلی دی. دا يې يوه بېلګه ده چې د کاغذ پر مخ راڅرګنده شوه، هغه چې لا نه دي څرګندې شوي، هغه به څومره او څه ډول وي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورم څپرکی

د ولسمشرۍ ټاکنې

د (۱۳۸۴ل) کال په بهیر کې په افغانستان کې د لومړي ځل لپاره د ولسمشرۍ ټاکنې تر سره کېدې، دا ټاکنې د خپل نوعیت له مخې په هېواد کې بې سارې وې، ځکه چې تر دې د مخه هېڅ داسې ټاکنې نه وې شوې، د نړیوالو ځواکونو شتوالی، نوې ولسواکي، د ټوپکسالارۍ واکمني او نور ډول ډول عناصر چې ټول نوي ښکارېدل، طبیعي خبره وه چې دې هر یو پر ټاکنو خپل خپل تاثیرات درلودل، خو کوم شی چې اکثرو خلکو ته څرګند و او نړیوالې ټولنې هم غوښتل، هغه د کرزي د بریالیتوب اټکل و. اکثرو سره همدا نظر و چې حامد کرزی بریالی کېږي.

هغه وخت د ولس ذهنیت هم د کرزي پر وړاندې مثبت و، تر دې دمخه د طالبانو او تر هغو دمخه ټوپکوالو خلک ډېر ځپلي وو او تر طالبانو وروسته د ټوپکوالو بیا واکمني خلکو ته یو بل غټ تشویش و. لنډه دا چې د کرزي لپاره تر ټولو طلایي او ښه چانس و، هر چا وړاندوینې کولې او د هر چا پر خوله د ټاکنو داستان خور و.

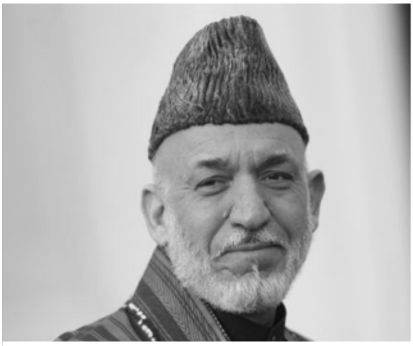

(ولسمشر حامد کرزی)

ما هم د نورو افغانانو په شان په دې باب خپل نظر درلود، د هېواد په یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوټ کې د یوه افغان په توګه په دې بهیر کې شامل وم. د کاري دندې له لاسه ورکولو تر څنګ ان له ضرر سره هم مخ شوم. زه لومړی کس وم چې د همدې ټاکنو له امله مې خپله دنده له لاسه ورکړه. ښه به وي چې دلته د دې بهیر د ځینو برخو یادونه وکړم او تر ټاکنو لږ وړاندې او وروسته حالت تشریح کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولسمشرۍ لومړنۍ ټاکنې

(وړاندوینه او پایلې)

د جمهوري ریاست لومړنیو ټاکنو ته لا دوه درې میاشتې پاتې وې، کاندیدان په گوته شوي وو، دا مهال زه په جلال اباد کې اوسېدم، رسمي کار مې نه درلود، خو د اساسي قانون دفتر لا تړل شوی نه و، کله چې د اساسي قانون د جوړېدو بهیر بشپړ شو، ټاکل شوې وه چې زه تر هغه وروسته د جمهوري ریاست د انتخاباتو لپاره د ختیزو ولایتونو د دفتر مسول شم، خو د ښاغلي برهان الدین رباني او ښاغلي محمد قسیم فهیم په زیات ټینگار زه له دې دندې لرې شوم، هغو د ملگرو ملتو پر دفتر (یوناما) باندې چې دا مهال یې د ټاکنو بهیر پرمخ وړه، فشار راوړ چې (یون) د کرزي پلوی دی او که دی د دې (ختیزو) ولایتونو د ټاکنیزو چارو مسول شي، نو موږ ته دا کار د زغملو نه دی. ملگرو ملتو ماته وویل چې په کابل او یا هم په کوم بل زون کې به د ټاکنو مسولیت درکړو، خو له ننگرهاره لاړ شه، معاش به دې هم درلوړ کړو، ما ویل بل ځای کې دنده نه اجرا کوم، خبره تر ولسمشر کرزي پورې هم ورسېده، هغه د ملگرو ملتونو د هغه وخت مرستیال او بیا وروسته مسول (جان ارنولډ) سره خبرې وکړې، هغه ورته په ځواب کې وویل: ((یون یو شخص دی او دلته د ده ډېر مخالفین دي، مقصد یې نظار شورا، فهیم، رباني او نور وو، موږ نه شو کولای د یوه شخص په خاطر ټول سیستم له ځانه خفه کړو.)) همغه وجه وه چې دنده مې له لاسه ورکړه، خو ښاغلي کرزي راته وویل چې ځه، خپل پخوانی ځای مه خوشې کوه، د دفتر کرایه او څه نور امکانات درته زه برابروم همغه و چې د میاشتې یې (درې زره ډالر) راته د امنیت شورا له خوا د (انجنیر ابراهیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپين زاده) په لاس راکول. په دې پيسو مې (پنځه سوه ډالره) د دفتر کرايه ورکوله، د څلورو ساتونکو، يو اشپز، يو موټروان معاش چې ټول اته سوه ډالر کېدل، د برېښنا لګښت او نور دفتري لګښت پرې پوره کېده، د چا خبره د مياشتې څوک نوک سره رسېدلو. د جمهوري رياست تر ټاکنو دمخه يې راوغوښتلم، مشوره يې راسره وکړه. لومړی يې خپل کاري دفتر ته وغوښتلم، مازيګر و، دفتر کې يې وويل: ((دلته ازادې خبرې نه کېږي، ځو کور ته هلته به ازادې خبرې وکړو.)) له دفتره د کور پر لوري رهي شو، د ولسمشر عادت دی چې د کور مخې ته په ښکلي پارک کې هر مازيګر او سهار پلی ګرځي، هغه خلاصه فضا ده، د چا له خوا د خصوصي خبرو د ثبتولو امکان نه شته، د کور مخې ته د قدم وهلو په حالت کې وو، ساتونکي څوک نه وو، يو دوه تنه نور موږ پسې وو، راته يې وويل: ((اوس نو راته ووايه چې انتخابات به څنګه شي، زه به څو فيصده رايې وګټم؟ هېوادمل صيب راته ويلي چې اويا فيصده رايې به وګټم؛ رحيم وردګ او نورو راته ويلي چې نوي فيصده او ځينې نورو خبره تر دې هم پورته کړې، خو اوس ته راته رښتيا ووايه چې څو فيصده به شي؟)) ما وويل: ((رييس صيب يو شی چې واضح دی هغه دادی چې روحيه داسې ده چې دا ټاکنې تاسو ګټئ، دا چې په څو فيصدو رايو به يې وګټئ، دې کې دقت په کار دی، ډېره خوش باوري په کار نه ده، انتخابات داسې دي لکه يو ماين، چې د دويم ځل تجربې امکان يې نه شته، که ماين څوک په دې نيت ټکوي چې ودرېږه چوي او که نه؟ نو دا يو ځل تجربه کېږي، ځکه که وچاودېده چاته بيا د دويم ځل تجربې مجال نه ورکوي. انتخابات هم همداسې دي، که دې بايلول د بيا تجربې اټکل يې نه شته، هغه هم زموږ په شان ټولنه کې چې ټاکنې نوې تجربه ده، د فيصدۍ په هکله بايد ووايم، چې فيصدي د هر کانديد د قوم له فيصدۍ سره تناسب لري، سره له دې چې ټاکنې يوه سياسي پروسه ده، خو بدبختانه چې افغانستان کې انتخابات پر قومي محور راڅرخي، کاشکې دلته داسې وای چې خلکو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاندید د سیاسي لیاقت، ظرفیت او سیاسي پلان او ستراتیژۍ له مخې هغه ته رایې ورکولای، خو داسې نه ده دلته په دې ټاکنو کې بالاخره اکثریت رایې د قومیت پر محور راڅرخي.)) ده وویل: ((ماته خو نور قومونه هم رایه راکوي؛ یو یو معاون هم ورڅخه لرم، دوی خو به هم یو څه رایې راوړي، فیصدي به پورته شي.)) ما وویل دواړه معاونان څه رول نه لري، اول خو د دوی پر وفادارۍ شک لرم چې د زړه له اخلاصه به کمپاین وکړي که ونه کړي، بله خبره دا ده چې دوی کومو قومونو ته منسوب دي، له هغو څخه هر یو جمهوري ریاست ته خپل خپل کاندیدان لري، کېدی شي دوی له هغوی سره همکاري هم ولري، خو د دې قومونو رایه ورکوونکي لږ تر لږه دا فکر کولای شي چې جمهور رییس ته رایه ورکړي که معاون ته، کوم یو دوی ته په ګټه دی؟ که تاسو بریالي شئ، نو د دوی معاونان خو اتومات راځي، معاونیت یې په دې ډول سل په سلو کې خوندي دی او که چېرې محقق، قانوني یا دوستم ته رایه ورکړي، کېدی شي جمهوري ریاست وګټي، نو په دې وجه هغوی جمهوري ریاست ته ترجیح ورکوي، نه معاونیت ته، البته پنځه شپږ فیصده رایې به داسې استعمال شي چې له یوه قومه بل ناقومي کاندید ته لاړې شي، خو که دا عملیه یو بل سره خنثی یا مساوي محاسبه کړو، نو بېرته اکثریت رایې د قومیت پر اساس راڅرخي، نو اوس تاسو خپله فکر وکړئ چې پښتانه په افغانستان کې څو فیصده دي؟ ستاسې رایې مستقیماً مساوي او متناسبې دي د پښتنو له عامې فیصدۍ سره.)) پر دې وخت یې ماته وویل: ((دا دې بیا هم ونه ویل چې څو فیصده به شي؟)) ما ورته وویل: ((طبیعي ووټ پنځه شپېته فیصده دی، که چېرې کمپاینران دې ښه وي، نو ووټ کېدی شي له پنځه پنځوس څخه تر پنځه شپېته فیصدو پورته شي او که چېرې کمپاینران دې کمزوري وي، نو کېدی شي تر پنځه پنځوس فیصدو راکښته شي، خو د ناکامۍ یا دویم ړونډ حالت ته نه راکښته کېږي؛ پنځوس جمع

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو پوره کوې. اوس عامه روحيه دا ده چې تاسو انتخابات گټئ، نو ځکه خو يو شمېر کمپاينران داسې دي چې اينده کې د خپل موقف د تقويې په خاطر ظاهراً ستاسو ملاتړ کوي، خو د زړه له تله صادق نه دي، که دا ډله کمپاين هم ونه کړي څه خاص تاثير نه لري.)) ده بيا زياته کړه: ((نور قومونه به رايه را نه کړي؟)) ما ورته وويل: ((درکوي يې خو په ډېره کمه فيصدۍ، په همدې فيصدۍ بيا پښتانه هم نورو ناپښتنو کانديدانو، په تېره بيا يونس قانوني، مسعودې جلال او نورو ته رايه ورکوي فکر

(ډاکتر مسعوده جلال)

کېږي چې دا رايې به يو بل سره مساوي شي.)) کرزي صيب بيا زياته کړه: ((ښه دا راته ووايه چې مسعوده جلال که زما په گټه انصراف وکړي، څومره گټه به راورسوي، دا څووم ځل دی چې ما سره تماس نيسي او راته وايي چې زه ستا په گټه انصراف کوم، همدارنگه څو تنه نور کانديدان هم دي. راويې غواړم خبرې ورسره وکړم که نه؟)) ما وويل: ((اول خو مسعوده جلال پر دې پوهېږي چې کاميابېدی نه شي، په دې خاطر چې تاسو خوشاله کړي او يا اينده کې څه امتياز واخلي، تاسو ته ټلېفون کوي، بله خبره په کې دا ده چې هغه هسې ځان ته شهرت ورکوي چې په افغاني ټولنه کې لومړنۍ ښځه ده چې ټاکنو ته ولاړه ده. په اضطراري لويه جرگه کې يې هم همدا کار کړی او اوس هم ولاړه ده، کېدی شي د نړيوالې ټولنې ملاتړ په دې خاطر ورسره وي چې ښځينه کانديده ده او د ولسواکۍ تمثيلي اړخ هم لري. تر ټولو مهمه خبره داده، چې که مسعوده جلال دې خواته راشي، نو ووټ خو يې دې خواته نه راځي، د مسعودې جلال د ووټ طبيعي

(c) ketabton.com: The Digital Library

حدود تاجک مېشتې سیمې دي، البته یو نیم کس به شوقي ووټ هم ورکړي، خو که معسوده جلال دې خوا ته راشي، نو طبیعي ووټ یې ټول (یونس قانوني) ته پاتې کېږي. که موږ غواړو چې بریالي شو، نو باید د اصلي مخالف کاندید د ووټ په ساحه کې فرعي کاندیدان زیات کړو چې د خپل مخالف کاندید ووټ تجزیه کړو، نو په دې لحاظ دې خواته د مسعودې جلال را اوښتل د ګټې پرځای زیان زیات لري. د مسعودې جلال پر ځای به ښه وي چې (سیداسحق ګیلاني) سره خبرې وشي، د سید اسحق ګیلاني او ستاسو د ووټ طبیعي ساحه مشترکه ده، که هغه یو ووټ اخلي هم، نو فکر وکړه چې ستاسو له ووټه کمېږي، زما د اټکل له مخې که ګیلاني منصرف نه شي نو لږ تر لږه دوه لکه (۲۰۰۰۰۰) ووټونه اخیستلای

(سید اسحق ګېلاني)

شي، چې دا د ټولو ووټونو نږدې درې فیصده کېږي او درې فیصده له تاسو څخه کمېږي، نو واټن یا تفاوت یې شپږ فیصده کېږي، دا حالت ډېر خطرناک دی. زما شخصي نظر خو دا دی چې په زور وي که په رضا، په پیسو وي که په جرګه یا مرکه سیداسحق ګیلاني باید تېر شي، د هغه د ووټ اکثره ساحه پکتیا، پکتیکا، خوست، غزني او ځینې نورې جنوبي سیمې دي، سره له دې چې هغه د ننګرهار دی، خو په ننګرهار کې دومره روشنفکره قشر راټوکېدلی چې د پیرۍ او مریدۍ تارونه اوس ډېر سست شوي، خو په جنوبي سیمو کې لا اوس هم دوی خپل تاثیرات لري.)) کرزي صیب وویل: ((ښه ټکي ته دې اشاره وکړه، خو دا ووایه چې ګیلاني به تېر شي که نه؟ هغه ای ایس ای ودرولای تېر به نه شي، خبرې مو ورسره رواني

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي...)) ما وویل: ((په هرترتیب چې وي باید تېر شي.)) بیا مې ورته وویل: ((ستاسو د ووټ بله مهمه ساحه کوچیان دي، کوچیان ستاسو لپاره په دې ټاکنو کې داسې دي لکه کوچ، چې پرته له تا څخه هېڅا ته رایه نه ورکوي، انتخاباتو کې باید داسې لارې چارې ولټول شي چې د کوچیانو فعال حضور تضمین کړي. د ووټ بله ساحه بهر مېشتي افغانان دي، په تېره بیا په پاکستان او ایران کې افغانان. کېدی شي په ایران کې د محقق، قانوني او ستاسو د رایو مجموعه سره مساوي شي، خو په پاکستان کې ستاسو رایه به د هغو دوه برابره وي، د کوچیانو او بهر مېشتو افغانانو رایې ټاکونکی نقش لري.)) کرزي صیب زما خبرې په ډېر دقت واورېدلې، بیا د ده کور ته لاړو، ماښام ډوډۍ مې هلته وخوړه، د ډوډۍ پر مهال څو نور مېلمانه هم راغلل. ډاکتر فاروق وردګ دا مهال د ټاکنو مشترک کمیسیون د دارالانشا رییس و، څو ورځې وروسته یې ماته وویل: ((پاکستان ته د ټاکنو د جاج اخیستو په خاطر یو هئیت ځي، تاسو هم باید ورسره لاړشئ، ستاسو تګ هلته ځکه ضروري دی چې پر خارجیانو هم ډېر اعتبار نه شته.)) دا مهال لا د اساسي قانون د دارالانشا ټول دفترونه په ولایتونو کې فعال وو او زه د ختیزو ولایتونو مسول وم، د هئیت په ترکیب کې څلور تنه بهرنیان: یو هم په اسلام اباد کې د یوناما دفتر مسول، بل په پاکستان کې د مهاجرو د چارو مسول او یو بل بهرنی هم د انتخاباتي چارو مسول و. له افغاني لوري (محمدفقیر بهرام) د انتخاباتو د مشترک کمیسیون غړی او زه (محمداسمعیل‌یون) شامل وو. هئیت له کویټې، کراچۍ، اسلام اباد او پېښوره لیدنه وکړه، له پاکستاني چارواکو سره یې خبرې وکړې او د ټاکنو جاج یې واخیست. د پاکستان د بهرنیو چارو وزارت کې د افغانستان د برخې مسول او ځینې نور چارواکي په پاکستان کې د افغانستان د جمهوري ریاست لپاره په انتخاباتو کې د افغانانو له ګډون سره چندان موافق نه وو، ویل یې چې: ((که دلته سم انتخابات هم وشي د افغانستان کاندیدان به وایي چې پاکستان د یو کاندید په ګټه کار کړی دی، هسې هم افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې چې هره پېښه وشي، خلک یې پر پاکستان رااړوي. موږ نه غواړو ځان په دې مسله کې راتاله کړو.)) د هئیت د ځینو غړو نظر هم چندان مثبت نه و، په هئیت کې زما نظر دا و چې هئیت باید خپل نظر ورکړي چې دلته انتخابات شوني دي، دا نو بیا د سیاسي خلکو کار دی چې دلته انتخابات کوي که نه، خو موږ باید خپل تخنیکي نظر ورکړو، په نتیجه کې د هئیت نظر مثبت و او ویې ویل چې پاکستان کې افغاني ټاکنې شونې دي او همدارنګه په ایران کې هم، دا شرایط هم ورسره ملګري وو چې که ټاکنې کېږي، نو په دواړو هېوادونو کې دې وشي، که یو کې وشي او بل کې ونه شي، نو سخت قومي او سیاسي بحران به رامنځته کړي. همدې نظر سره کابل ته راغلو، څه موده نور هم زموږ دفتر دوام وکړ، خو کله چې د جمهوري ریاست انتخابات رانږدې شول، نو د ختیزو ولایتونو له دفتر پرته د نورو اکثره دفترونو پخواني مشران پر ځای پاتې شول، یوازې زما د عوض کولو هڅه وشوه. کله چې د جمهوري ریاست ټاکنې پایته ورسېدې، تر ځو ورځني جنجال وروسته نتیجې اعلان شوې، نو کرزی صیب د څلور پنځوس اعشاریه پنځه (۵۴،۵٪) فیصدو رایو په ګټلو سره د جمهور رییس په توګه اعلان شو.

د ټاکنو تر نتایجو وروسته یې زه د ملاقات لپاره له جلال اباده کابل ته وغوښتلم، په ګلخانې ماڼۍ کې د ده په خپل رسمي دفتر کې مې ورسره ملاقات وکړ، د انتخاباتو د نتیجو جدول یې هم پر مېز ایښی و، هغه وړاندوینه چې ما تر ټاکنو دمخه کړې وه، همغه شان شوه؛ ما ویلي وو چې که کمپاینران قوي وي دا رایې به له (۵۵) فیصدو څخه تر (٦٥) فیصدو پورې پورته کېږي او که کمپاینران کمزوري وي، نو تر (۵۵) سلنې کښته کېږي، خو دویم رونډ ته نه ځي. زما وړاندوینه د ده په ذهن کې وه، کرزي صیب ماته وویل: ((داسې پیشبیني دې کړې وه چې نجومي یې هم نه شي کولای، کټ مټ همغه شان وختله.)) ده زیاته کړه: ((دا وواېه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ټوله رايه پښتنو راکړې که نورو قومونو هم راکړې؟ زه خو فکر کوم چې نورو هم راکړې.)) ما وويل: ((نورو هم درکړې خو ډېره کمه، کېدی شي پنځه فيصده، خو همدومره رايه بيا پښتنو، نورو کانديدانو او له تا پرته نورو پښتنو کانديدانو ته هم ورکړې، که دا رايه له هغه سره مساوي وګڼو، نو د پښتنو طبيعي فيصدي همدومره کېږي، په ځينو سيمو کې د ناامنيو له وېرې خلکو رايه نه ده ورکړې او همدارنګه د کوچيانو او مهاجرينو د پوره ګډون شرايط برابر نه شول، که هغه هم ورسره محاسبه کړو، نو د پښتنو رايه همدا (۶۵-۵۵) فيصده کېږي.)) ده وويل: ((ما پخوا دومره يقين نه کاوه چې پښتانه به دومره وي، خو اوس چې ګورم پښتانه رښتيا هم زيات دي، خو زه فکر کوم پښتانه به له (۶۲-۶۵) فيصدو پورې وي. د دې انتخاباتو بله ګټه څه ده پوهېږې؟)) ما وويل: ((د پښتو فيصدي؟)) ده وويل: ((بې شکه، ما که هر څومره دنيا ته ويل، راسره نه يې منله خو اوس يې دا جدول مخې ته ږدم)) ما وويل: ((دا انتخابات خو وګټل شول، خو اينده کې دا فيصدي په دې کچې نه پاتې کېږي، د ټاکنيزو محاسباتو قاعده دا ده هر څوک چې ټاکنې ګټي، يو شمېر خلک ورته له همغه پيله د امتيازاتو په تمه وي، که هغوی ته بيا همغه امتياز ور نه کړای شي، نو هغه خوابدي کېږي، يو شمېر نور خلک بيا چې د واقعي حق او امتياز مستحق وي هغو ته هم که خپل استحقاق ونه رسېږي، هغوی هم پر مخالفينو بدلېږي، نو په دې وجه د مخالفينو شمېر په نورمال ډول له (۱۰-۱۵) فيصدو پورې پورته کېږي او له (۵۵) څخه چې (۱۵) وباسو، نو څلوېښت پاتې کېږي او بيا چې دا پنځه لس فيصده د مخالفينو له اوسني (۴۵) فيصدو سره يوځای کړو، نو خبره (۶۰) فيصدو ته پورته کېږي، نو که اينده غواړې بيا ټاکنو ته ودرېږې، ډېر کار په کار دی.)) بيا د ده پر دواړو مرستيالانو: (احمدضيامسعود او کريم خليلي) بحث راغی چې لومړي (۳۳۷)رايې راټولې کړې وې او دويم يې هم ډېر کم شمېر، چې په نشت حساب وې، ما ورته وويل: ((خدای مې دې غاړه نه بندوي چې احمدضيا مسعود او کريم خليلي به خپله خپله رايه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم تاته نه وي درکړي، زه پر دې دواړه شکي يم، (۳۳۷) رايې چې تاسو په پنجشېر کې ګټلي، هغه هم هلته يو شمېر کوچيان او پوپلزي اوسېږي، هغوی درکړي، نه احمدضيا مسعود. عجيبه خبره خو دا ده چې دی ځان ته د ((ملي قهرمان)) ورور وايي، دا د ځرنګه ملي قهرمان ورور دی چې په خپله سيمه کې يې زر(۱۰۰۰) رايې هم نه درلودلې، له دې څخه موږ ته د واقعي او ناواقعي قهرمان څرک هم لګېږي.)) بيا مې ورته وويل: ((که په ده کې سړيتوب وای، نو لږ تر لږه به يې د خپلې کورنۍ او خپل ورور د نوم په خاطر هم دومره شمېر رايې پيداکړې وای چې نه تاته سرټيټی وای نه ولس ته! تر ده خو زموږ د لغمان ډمانو (سلمانيانو) هم تاته ډېرې رايې

(کريم خليلي)	(احمد ضياء مسعود)

درکړي دي، دې څخه معلومېږي چې تر احمدضيا مسعوده زموږ د لغمان د سلمانيانو بېز قوي دی.)) دې خبرې سره ده هم ډېر وخندل. د لغمان سلمانيانو يوه اتحاديه درلودله چې ټولو په ګډه پرېکړه وکړه؛ کرزي صيب ته به رايه ورکوو. کرزي صيب وويل: ((اول او دويم معاون خو به رايه راکړې وي، خو باډيګارډانو يې ماته رايه رانه کړه.)) ما ورته وويل: ((دوی چې خپل باډيګارډان نه شي قانع کولای، نو نور ولس به څنګه قانع کړي؟)) دا بحث نږدې يو ساعت وغځېد، نورې خبرې هم په کې مطرح شوې، خو مهم ټکي يې همدا وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې زه ولې تر ټاکنو د مخه او وروسته ولسمشر وغوښتلم، علت یې دا و چې هغه پر دې پوهېده چې زه د ولسمشرۍ په ټاکنو کې د هغه ټینګ ملاتړ کوم. په تېرو جرګو کې مې د ده د ملاتړ له امله دنده هم له لاسه ورکړه. ټاکل شوې وه چې ولسمشر کرزی د ولسمشرۍ د کمپاین د چارو دهمغږۍ لپاره په جلال اباد کې یو ځانګړی دفتر خلاص کړي او ما، چې تر دې مهاله په ټاکنو کې څه نا څه تجربه لرله، د دې دفتر د دارالانشاء رییس کړي او نور مطرح کسان به د شورا غړي وي. دا مهال نو په ننګرهار کې یو شمېر تنظیمي عناصرو، چې د کرزي په حاکمیت کې یې خپله بقا لیدله، هم کمپاین ته راودانګل، سره له دې چې له کابله ویل شوي وو چې (یون) به د دارالانشاء چارې پر مخ وړي، خو حاجي صیب دین محمد، چې دا مهال والي و، خپل یو شمېر تنظیمي خلک راټول کړل. د ولایت مقام په دفتر کې یې جلسه ونیوله، ډاکتر صیب (محمد اصف قاضي زاده) چې دا مهال د ولایت مرستیال هم و او د مولوي صیب خالص په تنظیم کې دحاجي دین محمد نږدې ملګری و، دا ټول حاضر وو.

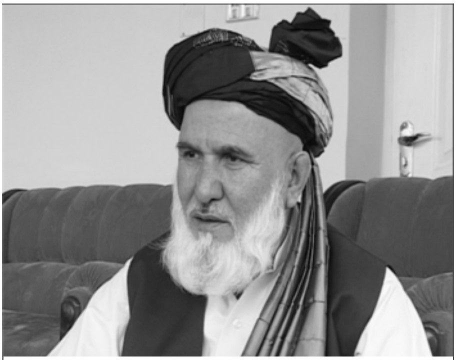
(حاجي دین محمد)

حاجي دین محمد وویل: «موږ دا غونډه د دې لپاره رابللې چې راتلونکو ټاکنو ته تیاری ونیسو، نو که زما نظر منئ ډاکتر صیب محمد اصف چې یوه قومي او جهادي څېره ده، دی به د ختیزو ولایتونو د دفتر مشر شي او یون صیب چې په ټاکنو کې تجربه لري، دی به یې مرستیال شي او موږ نور ټول به ورسره په ګډه همکاري کوو.» ما وویل: حاجي صیب! ډاکتر صیب اصف دې مشري وکړي، زه کېدی شي نورو ولایتونو ته لاړ شم، ازاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمپاین وکړم، خو تاسو سره به خپله همکاري کوم.» زما اصلي اعتراض دا و چې په راتلونکي حکومت کې باید د زور واکانو، تنظیمواکانو او قومندانانو رول کمزوری وي، نو چې اوس یې د کمپاین چارې د دوی پر غاړه دي، بیا به یې لرې کوي څوک؟ او اعتراض مې دا و چې تنظیمي عناصر جانبي عوارض لري، نور تنظیمونه یې نه مني، خو ما ظاهراً د دوی پر وړاندې څه و نه ویل، همغه و چې هر چا خپل کار پیل کړ، له دې ټولو مسئلو څخه هم ولسمشر او هم په کابل کې د کمپاین نور چارواکي خبر وو، نو ځکه خو ولسمشر په دې مسئله کې زما نظر مهم باله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسنيز فعاليتونه

کله چې د ولسمشرۍ د لومړۍ دورې ټاکنې پايته ورسېدې، نو زه بيا وزګار شوم، خو ولسمشر راته وويل چې خپل دفتر دې فعال ساته، د دفتر کرايه او يو څه امکانات چې مخکې مې هم ورته اشاره وکړه، هغه به زه درته برابروم، ته دې خپل ملي کارونه کوه! ما خپل رسنيز کارونه بيا له سره منظم کړل. د قلموال په نامه اخبار مو لا د مخه پيل کړی و، هغه مو سره منظم کړ، (بېړنۍ لويه جرګه ولسواکي او زور واکي) اثر مې بشپړ کړ، له ليکوالو او پوهانو سره مې خپل مناسبات لا پسې ټينګ کړل، ځينې ولايتي سفرونه مې پيل کړل، خو مالي ستونزو سره لاس او ګرېوان وم، د ولسمشر مرسته چې به را ورسېدله، مشکل به يو څه حل شو، خو که مياشت دوه به وروسته، تکنۍ او يا هم بنده شوه، نو بيا به حالات خراب شول، خو ورو ورو مې دې حالت سره ځان روږدی کړ او پر ځان مې د بسياينې لاره خپله کړه. تر دې وروسته مې د کابل له رسنيو سره هم همکاري پيل کړه، پوهنتون سره مې بېرته خپل کار او تدريس پيل کړ، زما رسنيز فعاليتونه د ولسمشر د خوښۍ سبب شول، ځکه دا هغه مهال و چې هم رسنۍ يو

قلموال
محکمه خپله د محاکمې وړ ده
د جمهوري رياست يوه څوکۍ او يونيم درجن کانديدان
مارشال په کابل او کابل په مارشال پلان کې
د ناسمې سرشمېرنې ناسمې اغېزې
د ښاغلي قانوني غير قانوني کارونه
خپله رايه سمه او پرځای استعمال کړئ
ستر ريفورميست ډاکتر اشرف غني او د جنګسالارانو ګواښونه
زوړ مارکسيست لطيف پدرام د ګناه په نوي لباس کې
د اساسي قانون په لويه جرګه کې ۴۲۰ څوک و؟
د دولت ، ملت او اقتصاد اړيکي
د ښاغلي حامد کرزي يو سياسي جرئت
په لغمان او ننګرهار کې ۱۵۰ پروژې
په ننګرهار کې د سرشمېرنې سيمينار او د هغه اغېزې
او نور په زړه پورې مطالب

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړخيزې وې، هم کارپوهان. يوازې پر ولسمشر کرزي انتقادونه ازاد وو او بس. شمالټلواله چې دا مهال يې په حکومت کې تر هر چا زيات واک درلود، له انتقاده معاف وه، دوی هم په حکومت کې وو، هم په اپوزېشن کې. د اپوزېشن اصطلاح هم دا وخت نوې په ټوکېدو او دودېدو وه. هېچا جرئت نه درلود چې د دې خلکو په مقابل کې ودرېږي او غږ پورته کړي. زه بېلابېلو ټلوېزيونو ته تللم. زما بحثونه دومره گرم شول چې ان زما د فزيکي امحا لپاره پلانونه جوړ شول، تروريست افراد استخدام شول. د پيسو او مقامونو د ورکړې ژمنه ورسره وشوه، خو خدای (ج) په خپل امان کې وساتلم، زما مېرمن، د کورنۍ غړي او نور دوستان ټول زما له دريځ سره موافق نه وو، ټولو ويل دا وخت د دې خبرو نه دی او نه څوک د پوښتنې شته، دا خلک (ټلواله) د خپل قدرت د بقا لپاره هر ناوړه کار ته لاس اچوي، دا وطن د پوښتنې گروېږنې نه دی: د حاجي قدير پوښتنه چا وکړه؟ د ډاکټر عبدالرحمن پوښتنه چا وکړه؟ دا نور په زرگونو چې وژل شوي، د هغو پوښتنه چا وکړه؟ خو ما ويل، اوس دې خلکو ځانونو څخه دېوان جوړ کړي، پر ټول ولس يې وهم خور کړی، يو څوک بايد پيدا شي چې په رسنيو کې د دوی وهم مات کړي، کله چې وهم او ډار مات شو، بيا په ولس کې په زرگونو ځوانان مبارزې ته را دانگي؛ بيا موږ ته اړتيا نه شته، خو يو څوک بايد وي چې د دغې او هغې زمانې تر منځ واټن ووهي. په دې بهير کې د گڼو لفظي ټکرونو له جملې څخه يو هم هغه ټکر و چې زما او د ښاغلي (صالح محمد ريگستاني) تر منځ رامنځته شو. طلوع ټلوېزيون په کانټيننټال هوټل کې يو بحث جوړ کړی و. پنځه تنه د بحث گډونوال وو، ښاغلي ريگستاني د منتخب حکومت لپاره هم د بن کنفرانس معيارونه وړاندې کړل او دا يې وويل چې بايد په دې حکومت کې هم په همغه معيار او مقدار او په همغه څومره والي او څرنگوالي هر چا ته ونډه ورکړل شي، د ده په نظر اوس دوی په دې حکومت کې سهم نه لري، خو ما ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل چې که د بن کنفرانس په ظالمانه معیارونو مو څوکۍ وېشلې، نو بیا دې انتخاباتو ته څه اړتیا وه؟ دومره لګښت ته څه ضرورت و؟ تا څخه یوه پوښتنه کوم چې منتخب حکومت څه مانا؟ سره له دې چې دا حکومت منتخب دی، خو په واقعیت کې بیا هم منتخب نه دی، همدا اوس چې تاسو انتخابات بایلولي، بیا هم تاسو په حکومت کې تر ټولو زیات یاست، له لومړي مرستیال څخه نیولې تر نورو مهمو څوکیو پورې ټول د یوې ولسوالۍ، یوې درې او یوه تنظیم خلک دي، دټولو نومونه مې ورته واخیستل. خیر دا اوږد بحث دی، خو لنډیز او محتوا یې دا ده چې لومړی ځل و د نظار شورا او یا هم د جمعیت د تیوریسنانو د ناعادلانه منطق پر وړاندې مخامخ په ټلوېزیون کې غږ پورته

(صالح محمد رېګستانی)

شو، وروسته بیا دا ډول بحثونه نور هم ګرم شول، نورو خلکو هم جرئت پیدا کړ او د نظار شورا ویندویان، چې پخوا به په کوم شان، شوکت او فاتحانه ډول مرکو ته حاضرېدل او څرګندېدل، لږ پښه نیولي شول او په دې پوه شول چې نور څوک هم په دې وطن کې شته چې تر دوی یې د منطق ژبه تېره ده. زما دې هڅو د ګڼو افغانانو هر کلی او ملاتړ راخپل کړ او نور ما خپل ولس د خپل ملاتړ او سپر په توګه ګاڼه. ولسمشر هم دا حالات څارل او زما د کارونو قدرداني یې کاوه، خو په ډېر احتیاط یې زما ملاتړ کاوه، همدا کار د دې سبب شو چې ارګ ته زما د تلو لپاره ورو ورو لاره اواره شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاسي مشورې

له هغې ورځې چې په رسنیو کې زما حضور او فعالیتونه زیات شوي، نو له ارګ سره مې تماسونه هم زیات شوي دي. په ارګ کې دا مهال زما اړیکي له ښاغلي (انجنیر محمدابراهیم سپین زاده)، ښاغلي (سرمحقق زلمي هېوادمل)، (فاروق وردګ)، (شیدامحمد ابدالي) او ځینو نورو دوستانو سره وو. دې ټولو د ولسمشر د چلند او روغنیتیې له امله له ما سره اړیکي پالل او ساتل، که د هغه خوښه نه وه، نو طبیعي خبره ده چې دا اړیکي یا قطع کېدل او یا سستېدل. پر دې مهال ما له ولسمشر سره څو ځله وکتل، ځینې ځانګړي ملاقاتونه وو، ځینې هم ډله ییز او له نورو خلکو سره په ګډه او ځینې خبرې هم داسې وې چې د یادو کسانو په وسیله مې ولسمشر ته وررسولې، کله کله به مې د ټلیفون په ذریعه هم خپل پیغامونه ولسمشر ته لېږل. طبیعي خبره ده چې ولسمشر د ګڼو مصروفیتونو له امله زما ټولو پوښتنو، غوښتنو او پیغامونو ته ځواب نه شو ویلای او نه یې باید ویلای وای، خو رابطه مې ورسره ټینګه وه. په دې ترڅ کې څو ځله داسې مېلمستیاوو ته هم بلل شوی یم چې بهرني ډپلوماتان په کې وو او افغانانو څخه ډېرو کمو دولتي چارواکو په کې ګډون کړی و.

یوه ورځ یې ماښام بهرنیو دپلوماتانو ته مېلمستیا کړې وه. زه هم دې مېلمستیا ته بلل شوی وم. ډوډۍ هم، لکه چې د ایران سفارت تیاره کړې وه. د ګڼو هېوادونو؛ هندوستان، پاکستان، انګلستان، اسلامي او نا اسلامي هېوادونو کور دپلوماتیک استازي راغلي وو، د افغانستان پر تېر تاریخ خبرې راغلې، د جمهور رییس دا عادت دی چې په مجلس کې ډېرې ظریفانه ټوکې کوي، مجلس کې ورسره څوک نه تنګېږي، کله چې د افغانستان د تېر تاریخ او د افغانانو د تېرې مبارزې او فتوحاتو خبره راغله،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو جمهور رییس په ټوکه کې وویل: ((اوس دلته دومره هېوادونه راغلي او موږ سره یې دوستي ده چې که موږ تېر تاریخ یاد کړو، هسې نه چې دوی راڅخه خفه شي، څکه که موږ وایو چې موږ له انګرېزانو سره درې جنګونه کړي، هغه مو ګټلي او ازادي مو اخیستې، نو انګرېزان خفه کېږي، که وواېو چې د پاني پت میدان مو ګټلی، نو هندوستان خفه کېږي، د روسیې خبره خو لا نږدې تېره شوې، حیران یو چې څه ووایو! څه نه شو ویلای...)) دا مهال ټولو مېلمنو وخندل. یوه ورځ ولسمشر وغوښتلم، راته یې وویل:

(ولسمشر حامد کرزی)

((څنګه دي حالات؟ هر څه ورو ورو ښه کېږي، وارخطا کېږئ مه! دا د یوې ورځې کار نه دی، افغانستان ډېر وران شوی، وخت غواړي چې خلک بیا سره یوځای شي)). ما ویل رییس صاحب! د ښه والي او بدوالي تر منځ که نسبت او تناسب مراعت شي، نو بیا امید پیدا کېدی شي، تاسو وګورئ تاسې چې کومې ډلې ته امتیاز ورکوئ، دوی له دې امتیازاتو څخه د ځان په ګټه کار اخلي، ځانونه پیاوړي کوي او که نه تاسو فکر کوئ دې کار سره موقتي ثبات رامنځته کېږي او بیا تاسو له دې ثبات څخه د راتلونکو پلانونو د تطبیق لپاره کار اخلئ؟ که خبره په دویم حالت کې وي، بیا تاسې بریالي یاست او که خبره اول حالت کې وي، نو بیا جنګسالاران واکمن دي او هغوی له دې حالته د خپل ځان په ګټه کار اخلي. د ولسي جرګې د (۱۵)مې دورې لپاره د ټاکنو بهیر روان و، اکثرو خلکو ویل چې زورواکي باید جرګې ته لاره پیدا نه کړي، هم ملت دا هیله لرله، هم نړیوالې ټولنې، زه هم د همدغه ارمان لپاره له جلال اباد څخه کابل ته راغلم، غوښتل مې له ولسمشر سره وګورم او د ولس دا ارمان ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاره کړم. د ملاقات زمینه برابره نه شوه. له (انجنیر صیب ابراهیم سپین زاده) سره مې وکتل، هغه ته مې په یوه جمله کې خپل نظر ښکاره کړ چې ولسمشر ته یې ورسوي. دا چې دا موضوع مهمه ده، ښه به وي چې له ټولو جزیاتو سره یې دلته راوړم، چې درانه لوستونکي او افغانان د خپل اوسني تاریخ له دې پاڼې څخه هم ښه خبر شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې سوه پنځلس

دا ليکنه په يوه عدد پيلوم، افغانستان کې عددونه هم کله کله پر عددي مانا او کيفيت سر بېره سياسي او نورې ماناګانې هم ښندي. افغانستان کې يو څوک دی، چې دا څو لسيزې کېږي، د افغانستان د ملي هويت او ملي وحدت پر ضد ليکنې کوي، د افغانستان ډېر نعمتونه يې خوړلي او څټلي خو بيا هم د افغانستان مخالفت کوي، ما د لوی خدای (ج) دربار ته څو ځله د دعا لاسونه پورته کړي؛ هر فرد يا اشخاص چې د افغانستان مخالفت کوي، خدايه ويې شرموې. الله تعالی د انسان ټولې دعاګانې، هيلې او غوښتنې نه قبلوي، خو يوه نيمه يې قبلوي، انسان بايد پر هغې هم شکر وکاږي. د اساسي قانون لويه جرګه وه، د جرګې د ټولو غړو شمېر (۵۵۲) تنه وو، په دې لړ کې د افغانستان يو مخالف، د زورواکو د حاکميت له برکته او له نورو بېلابېلو لارو لويې جرګې ته لاره پيدا کړې وه، د جرګې هر غړي پر نوم، ولايت او پلار نوم سربېره يوه عددي شمېره هم لرله، دې کس ته تصادفاً (۴۲۰) نومره ختلې وه، دا نومره چا قصدي نه وه ورکړې، خو البته د خدای پاک اراده په کې شامله وه، يو وخت دې

(حفيظ منصور)

کس په جرګه کې د ځينو مادو د تعديل او تغير لپاره څه جعلي لاسليکونه راټول کړي وو، د لويې جرګې د دارالانشا غړو د لاسليک او سريال نمبرونو د چک پر مهال پر يوه عجيب نمبر سترګې ولګېدې: (۴۲۰) يوه پر بل غږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړ: اوه وگورئ (۴۲۰)! څو ځایه ناقانونه لاسلیکونه کړي، بل پر بل غړ کړ وگورئ څوک دی؟. عبدالحفیظ منصور...

د جرگې د دارالانشاء له غړو ورو د (۴۲۰) اصطلاح د جرگې غړو او ژورنالستانو ته انتقال شوه، هر چا به د (منصور) غاړې ته کتل او د (۴۲۰) عدد په لیدو به موسکي شول، دا مهال به منصور خپل کارت په سرچپه ډول غاړې ته اچوه، بیا به هم ژورنالستان ورپسې وو، یو وخت یې خپل کارت بېخي پټ کړ، یوازې تنستې به یې په غاړه کې راځوړندې وې.

(۳۱۵) عدد چې په دري ژبه کې ورته ((سه صد و پانزده)) وایي، هم یوه ماضي لري، د کابل ښاریانو په تېره بیا د خیرخانې مېنې اوسېدونکو ته چې د (۳۱۵) نوم واخلې نو سم لاسي یې د (جنرال بابه جان) قطعه (۳۱۵) یاد ته ورځي، (۳۱۵) د کابل خیرخانې مېنې د غره په لمن کې د (ډاکتر نجیب الله) د حاکمیت پر مهال یوه لویه عسکري قطعه وه، چې ډول ډول عصري او درنې وسلې یې لرلې، (بابه جان) چې اوس د (ستر جنرالی) پوځي رتبه لري، د همدې قطعې بولندوی یا قوماندان و، دا ځای د (۳۱۵) یا (قطعه‌بابه‌جان) په نامه یادېده، دا سیمه اوس هم په همدې نامه یادوي. د جهادي او نیمه جهادي ډوله واکمنۍ پر مهال د دې قطعې ټول تجهیزات لوټ شول او ځینې ځمکې یې هم ونیول شوې، خو د طالبانو تر سقوط وروسته اوس د کابل دا سیمه په بشپړ ډول د زورواکو له خوا نیول شوې، ان د (بابه جان) په شان د یو زورواکي زور هم پرې نه رسېږي. اوس په دې سیمه کې په زرگونو کورونه جوړ شوي، خو تر (۳۱۵) زیات په کې یوازې لوړ پوړي

(جنرال بابه جان)

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعمیرونه دي چې د لوړ پوړو چارواکو له خوا جوړ شوي دي، د (۳۱۵) خبره مې ځکه یاده کړه چې عددونه له عددونو سره اړیکي لري.

پر (۱۳۸۴ل) کال د ولسي جرګې لپاره عمومي ټاکنې وې، دا مهال په افغانستان کې د زورواکۍ، جنګسالارۍ او ټوپکوالۍ نومونې زیاتې کارېدلې، دا منفي واقعیتونه رښتیا هم په ټولنه کې موجود وو. تر (۲۰۰۰) زیاتو کسانو له ټول هېواد څخه ځانونه ولسي جرګې ته کاندید کړي وو، د نوماندۍ په پاڼو کې جنګي جرمونه، ټوپکوالي، د مخدره توکو کاروبار، بشري ضد جرمونه هغه مسایل وو چې اصولاً یې د دې کارونو مرتکبین د ولسي جرګې له نوماندۍ څخه محروموول، ملګرو ملتو او په اصطلاح ځینو بشري سازمانونو هم د بشر د حقوقو چغې وهلې، همدې ډلو په تېره بیا په کابل کې د ملګرو ملتو د مرستو ځانګړي دفتر (یوناما) یو ځانګړی لست برابر کړ او د افغانستان حکومت ته یې وسپاره چې دا کسان باید د ولسي جرګې په ټاکنو کې د نوماندۍ له لېسته وباسي. په دې لېست کې له ټول افغانستانه (۳۱۵) تنه وو، چې د هر ولایت هغه نامتو ټوپکوال او زور واکي اکثره په کې شامل وو، چې ولسي جرګې ته یې ځانونه نوماندان کړي وو، له پروان ولایت څخه (قوමندان الماس)، له لغمان څخه (عصمت الله محبت، انجینر محمد عالم قرار، عبدالهادي واحدي)، له ننګر هاره (پیر بخش ګردیوال، حاجي حضرت علي) او همدارنګه له نورو ولایتونو څخه هم دې ته ورته اشخاص شامل وو، ملګري ملتونه مصمم وو د افغانستان حکومت چې دا مهال انتخابي پړاو ته رسېدلی و، په دې برخه کې غوڅ اقدام وکړي.

جنګسالارانو څو ځله په کابل کې غونډې وکړې او حکومت ته یې په اصطلاح خپل حضور څرګند کړ، حکومت هم څو ځله غونډې وکړې، خو څرنګه چې د دې جنګسالارانو اکثره ملاتړي په حکومت کې وو، هغوی د دې ټوپکوالو ملاتړ کاوه او دوی ته یې ډاډ ورکاوه چې څوک مو له لېسته نه شي ایستلای، دا مهال زه له جلال اباده کابل ته راغلم او د امنیت شورا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دفتر کې مې له (انجنیر ابراهیم سپین زاده) سره وکتل، هغه ته مې وویل: «په هر ترتیب چې وي باید د دې ټوپکوالو مخه همدلته ډب شي او که دوی یو ځل پارلمان ته ننوتل، نو مخکې خو یې یوازې ټوپک د ځاني گټو لپاره کاراوه، دا ځل به قانون هم د شخصي گټو لپاره استعمال کړي.» انجنیر ابراهیم سپین زاده زما له خبرو سره همنظره و، خو ویې ویل: ((څه وکړو زما زور نه رسېږي، دا د رییس صاحب (کرزي) کار دی.)) ما ویل خیر که ممکنه وي له رییس صاحب څخه ماته وخت واخله، هغه وویل کوښښ به وکړم، ما وویل: که د ملاقات لپاره چانس په لاس را نه شي، نو دا خلک خو ولسي جرگې ته داخلېږي، یوه جمله مې ولیکله:

((قدرمن رییس صاحب! دا ټوپکوال اوس یوازې ستاسو په یوه لاسلیک او یا سر خوځولو له پارلمانه وځي، خو که یو ځل ملي شوار ته داخل شول، بیا یې په توپونو، ټانکونو او الوتکو هم نه شې را ایستلای...)).

همدومره لیک مې انجنیر صیب ابراهیم ته ورکړ، ما ویل چې رییس صاحب ته یې ورسوه، خو ورځې وروسته په حکومت کې د شمالټلوالې واکمنو غړو په دې پلمه چې که دا قومندانان موږ د ولسي جرگې د نوماندۍ له لیسته وباسو، دا ټول گډوډي جوړوي او د (ای ایس ای) غبېږې ته ځي. موږ که هر څومره چغې ووهلې چې (ای ایس ای) پارلمان ته داخلوئ او که له پارلمانه بهر یې ایساروئ، خو هېچا زموږ خبره وانه وربده، کله چې د ولسي جرگې پایلې اعلان شوې، همدې ډول کسانو د زر او زور له لارې ځانونه بریالي کړل، په پای کې ولسي جرگې ته له همدې (۳۱۵) کسانو څخه (۸۲) کسان چې د ټولې ولسي جرگې نږدې یو پر درې برخه جوړوي، بریالي وگڼل شول.

د دې تر څنگ یو شمېر نور ټوپکوال چې هغه د ملگرو ملتونو په دې تور لېست کې نه وو راغلي، هغه هم بریالي وگڼل شول او په دې ډول ولسي جرگه د رسمي او نا رسمي ټوپکوالو له خوا یرغمل شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دولتي چارواکو تغير او تبديل

يوه ورځ زه د ولسمشر ملاقات ته ورغلم، دا مهال ځينې تشويشونه وو، ځينو واليانو، لکه قومندان عطامحمد نور او نورو گواښونه کول، اسمعيل خان او گل‌اغاشېرزي هم ځانونه ټولواک گڼل، جمعيت تنظيم شمال ولايتونه خپل بېز او د خپل نفوذ ساحه گڼله، روسانو هم يو ځل بيا د پخوا په څېر په ډاگه کړې وه چې شمال ولايتونه د دوی د اغېز ساحه ده، د شمال او جنوب د واټن د زياتېدو خطرونه يا زياتېدل يا همداسې تمثيلېدل. اسلامي حزب هم د يوه سياسي او نظامي قوت په توگه مطرح و او دولت کې يې تر جمعيت وروسته ونډه زياتېدله. اسلامي جمعيت او په تېره بيا استاد برهان الدين رباني د بلخ له والي (عطامحمد نور) څخه د فشار د يوې وسيلې په توگه کار اخيسته، د کابل په حکومت کې يې خپل دريځ لاپسې پياوړی کاوه او د نورو امتيازاتو د ترلاسه کولو په لټه کې و. په دغسې يو حالت کې ما د ملاقات غوښتنه وکړه، انديښنه مې هم له همدغسې مسايلو سره وه. ملاقات برابر شو، کله چې د ولسمشر دفتر ته لاړم، ښاغلی فاروق وردگ هم ناست و، ولسمشر وويل، يوازې غواړې خبرې وکړې که ډاکتر وردگ دې هم وي، ما ويل نه دی دې هم وي، ځکه ځينې خبرې خو تيارې همدوی پورې اړه لري. ما ويل په دې ورځو کې يوځل بيا د شمال و جنوب، پښتو او فارسي د تا او زما د نفوذ د ساحو خبرې کېږي، د اسلامي جمعيت او اسلامي حزب ستونزې او په دولت کې د دوی د واک نانډری بيا گرمې دي، خلکو سره وېره او انديښنه ده، نو په دې خاطر غواړم پر همدې مسايلو وغږېږم. ولسمشر وويل: ښه وايه پيشنهاد دې څه دی؟ ما ويل: ((اول که دا خبره ممکنه وای چې حکومت له اسلامي جمعيت، اسلامي حزب او بيا هم نورو ټولو تنظيمي عناصرو څخه خلاص شوی وای،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا به ښه او ایډیال حالت و، خو چې په دې تېرو کلونو کې داسې ونه شول، نو اوس هم د دې احتمال نه شته چې یو ناتنظیمي او مسلکي حکومت دې جوړ شي، نو راځه لږ تر لږه خو دا وکړه، تنظیمي چارواکي له یوه ځای څخه بل ځای ته تبدیل کړه.)) ده وویل: ((څه مانا؟)) ما وویل: ((هر هغه تنظیم چې کومه سیمه د خپل نفوذ طبیعي ساحه ګڼي هلته یې مه واکمنوه، د ساري په توګه اسلامي جمعیت په شمال کې او اسلامي حزب په شرق، جنوب او نورو سیمو کې، همدارنګه نور تنظیمونه. دا ډول افراد هغو سیمو ته ورکړه چې دوی په کې ښېز نه لري او یا یې ادعا نه کوي، په دې ډول به هغه سیمه د سیاسي فشار او افغانستان ته د ګواښ په توګه نه استعمالوي.)) ولسمشر وویل: ((نور یې هم راته تشریح کړه!)) ما وویل: ((په شمال ولایتونو کې خو هسې هم همدا اوس اکثره والیان د همدې تنظیم (اسلامي جمعیت) غړي دي، راځه دا والیان او قومندانان په جنوبي، شرقي او نورو ولایتونو کې مقرر کړه او د دوی پرځای دلته د اسلامي حزب والیان او قوماندانان وګوماره، یو خو به د شمال او جنوب، پښتو او فارسي خبره له منځه لاړه شي او بل به څوک کومه مشخصه سیمه د مرکزي حکومت پر وړاندې د ګواښ په توګه نه شي استعمالولای. بل داسې هم کېدی شي چې په شمال کې د اسلامي حزب او اسلامي جمعیت تر

(ډاکتر فاروق وردګ)

منځ د والیانو، قوماندانانو او نورو چارواکو تر منځ انډول او تناسب ټینګ کړې، بیا هم له شماله د ګواښ خبره له منځه ځي، اسلامي حزب سره خو غیر له دې هم د پښتو خبره مطرحه نه ده، په اصطلاح د ټولو دنیا د مسلمانانو پیوستون غواړي، په ازبکو، هزاره وو او نورو قومونو کې هم ښېز لري. نو په دې ډول به هلته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک د تجزیې خطر ببخي له منځه لاړشي. د دې احتمال هم شته چې د دوی تر منځ ټکر او جګړه رامنځته شي، نو که ټکر رامنځته هم شي، هېواد

(ولسمشر حامد کرزی)

ته په زیان نه دی، له دواړو ډلو څخه هم ته او هم هېواد په تنګ دی، نو که دواړه یو بل نفې کړي، مرکزي حکومت او هېواد ته یې زیان نه رسي.)) دې وخت کې یې ډاکتر صیب فاروق وردګ ته وویل: ((څه وایې، ته څه نظر لرې، ستاسې د حزبیانو په ګټه خبرې دي که څنګه؟)) هغه وویل: ((والله نو بد وړاندیزونه خو نه دي، که فکر پرې وشي ښه به وي.)) دې وخت کې ولسمشر ماته په خندا خندا کې وویل: ((ته د جمعیت ریښې باسې ریښې، هغوی په هېڅ وجه دې ته نه حاضرېږي چې خپل بېز له لاسه ورکړي.)) په دې منځ کې مو څه نورې خبرې هم وکړې، خو اصلي او مهم ټکي یې همدا وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمعه خان همدرد او جمعه خان اڅک

جمعه خان همدرد د هېواد په شمال کې له سیاسي، نظامي او قومي څېرو څخه یوه مطرح څېره ده، چې له تېرو درېو لسیزو راهیسې د هېواد په شمال کې پر پښتنو او ځینو نورو قومونو خپل اغېز لري. کله چې دی په جوزجان کې والي و، نو دا مهال په جوزجان کې د جنرال دوستم له خوا ده ته یو لړ مشکلات پیدا شول، د دوستم له خوا مظاهرې راوایستل شوې او د امنیتي ځواکونو او مظاهره چیانو تر منځ نښته رامنځته شوه، دښتې په ترخ کې څو تنو مظاهره چیانو ته مرگ ژوبله واوښته. دوستم د (۱۳۷۰ل) کال په شان شرایط کېښودل چې جمعه خان همدرد باید له دې ځایه تبدیل شي او پر ځای یې د ده د خوښې یو څوک وگومارل شي. پر (۱۳۷۰ل) کال (جمعه خان اڅک) په بلخ کې د امنیتي ځواکونو عمومي قومندان و، دوستم او د هغه تر شا د ببرک کارمل پرچم ولاړې ډلې او نظار شورا ډاکتر نجیب الله ته شرط کېښود چې جمعه اڅک باید له شماله وباسي او

(جمعه خان همدرد)

(جمعه خان اڅک)

(c) ketabton.com: The Digital Library

که نه موږ خپل بغاوت ته دوام ورکوو. جنرال مومن، يو شمېر پرچمي قومندانان او نجيب ضد عناصر په دې پروسه کې شامل وو. کارمل، رباني، مسعود، مزاري او په لويه کچه روسيه او ايران د دې توطيې تر شا ولاړ وو. نږدې (دوه نيمې لسيزې) وروسته بيا ورته قضيه تکرارېږي، ما له ولسمشر سره ملاقات درلود، هدف مې دا و چې هم دا او هم دېته ورته موضوعګانې او نور مسايل ورته تشريح کړم. کله چې د ولسمشر دفتر ته ورسېدم، نو په لويه انتظار خونه کې د جوزجان والي ښاغلی (جمعه خان همدرد) هم ناست و. تر ستړي مشي وروسته مې ترې وپوښتل څنګه راغلی يې؟ احضار کړی يې که څنګه؟ يوه جوړه شنې تسبې يې په لاس کې وې، هغه يې ماته راکړې او بيا ما سره همداسې پاتې شوې، همدرد صيب وويل: ((رييس صيب غوښتی يم، د مشورې لپاره، دا چې څه وايي نه پوهېږم، وروسته به معلومه شي.)) ما ورته وويل: ((وارخطا نه شې، دې ته ګوره متوجه شه چې دا خلک يو ځل بيا تاريخ تکراروي، ګوره نه په موقفونو کې فرق دی، نه هم په نومونو کې؛ هغه وخت جمعه خان اڅک و، اوس جمعه خان همدرد دی، کرکترونه او محتوا دواړو خواوو کې همغه دي، رييس صاحب ته بايد قناعت ورکړې، زه هم همدا اوس ورځم، تر تا مخکې زما نوبت دی، سر به يې خلاص کړم، خو چې ته ورته سست نه شې.)) هغه وويل: ((له ماڅخه بېغي خاطر جمعه اوسه، د دې خلکو ايمان موږ ته معلوم دی، چې رييس صاحب يې سسته نه کړي له ماڅخه نه خرابېږي.)) همدې وخت کې د ولسمشر سکرتر غږ کړ! يون صيب ستاسو د ملاقات وخت دی. ولسمشر سره کېناستم، تر روغبړ وروسته مې راساً همدا د جوزجان موضوع پيل کړه. ولسمشر لومړی خبره همدا مطرح کړه چې د دوی تر شا خو به څه توطيه نه وي. دوستم ته خو به خارجيانو نه وي ويلي. ما ويل دا چې دوستم ته به خارجيانو ويلي وي که نه؟ خو مهمه دا ده چې کومو خارجيانو به ويلي وي، د دوی له حرکتونو څخه خو داسې ښکاري چې دوی د (۱۳۷۰ ل) کال د وروستيو وختونو پېښې تکراروي، چې د هغه په نتيجه کې يې د ډاکټر نجيب الله حکومت ړنګ کړ، حادثې او محتوا همغسې دي، يوازې کرکترونه توپير لري، ان کرکترونه هم ډېر توپير نه لري. تاسو د ډاکټر نجيب الله پرځای ياست، د جمعه خان اڅک پرځای او يا هم ورته ځای

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې جمعه خان همدرد دی، دوستم پرخپل ځای او د هغه تر شا لاسونه او دسیسې هم پرخپل ځای دي. محتوا خو څه کړې چې ان نومونه او موقفونه هم توپیر نه کوي؛ جمعه خان همدرد او جمعه خان اڅک، وګوره همغه سناریو ده او یو ځل بیا تکرارېږي او که حالات همداسې روان وي، خدای مه کړه چې ستاسو برخلیک به هم د ډاکتر نجیب الله په شان شي. ولسمشر لږ مکث وکړ، ((یاره که خارجیان یې تر شا ولاړ وي، نو بیا خو خبره خطرناکه ده او که هغوی یې تر شا نه وي، نو بیا خبره دومره خطرناکه نه ده، څو ورځې ګړبړ به وي، تېر به شي.)) بیا ما وویل: ((رییس صاحب اوس همدرد صیب هم تیار راغلی، هلته په اتاق کې ناست دی، دی د شمال پر موضوعاتو ډېر پوهېږي، زما وروستی غوښتنه خو دا ده چې جمعه خان همدرد باید اوس د دوستم د غوروپش له امله تبدیل نه شي او یوځل بیا د جمعه خان اڅک خبره تکرار نه شي، که چېرې تبدیلوې یې هم، نو کله چې حالات نورمال شول، بیا یې که تبدیل هم کړې، پروا نه کوي، خلک به وایي چې په خپله یې تبدیل کړی دی او د دوستم فشار پرې کوم اغېز نه درلود، خو اوس که دې تبدیل کړ، خلک به وایي چې د دوستم فشار ته تسلیم شو او دا داسې خلک دي چې څومره یې فشار ته غاړه ږدې، دوی نور امتیازونه غواړي، قناعت نه کوي.)) موږ د نورو مسایلو په باب هم خبرې وکړې، خو مهم ټکي په کې همدا وو. د دې ټکو تر بیان وروسته او د جمهور رییس له دې ډاډ سره چې همدرد به نه بدلېږي، د ولسمشر له دفتره را بهر شوم.

(جنرال عبدالرشید دوستم)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم څپرکی

حکومتي دنده

لکه څنګه چې د دې اثر په سريزه کې مې وويل، ما په حکومت کې د دندې له اجرا سره چندان مينه نه لرله، خو بېلابېل مجبوريتونه او د وخت غوښتنې د دې سبب کېږي چې سړی يوځای کې جبري او يا هم په خپله خوښه دنده اجرا کړي. زما د دندې څرنګوالی هم له دې حالته خالي نه و، کله چې تر انتقالي ادارې وروسته د ولسمشرۍ او ولسي جرګې ټاکنې خلاصې شوې. نو ګڼو مشرانو، دوستانو او نورو خواخوږو راته وويل چې کرزي سره دې دومره منډې ترړې ووهلې، نو اوس خو يو ښه ځای کې وظيفه واخله، هم به ځان ته کار وکړې، هم به ملګرو ته، يوازې په تشو سياسي تبصرو هم څه نه جوړېږي، ټوله ورځ په رسنيو کې ناست ياست، اخر دا څه نتيجه ورکوي؟ امنيتي حالات مې هم ښه نه وو، ځينو به په کې دا ويل چې که دولت ته لاړ شې، نو که نوره ګټه دې نه وي، خپل فزيکي امنيت خو به دې خوندي شي، ځينو به په کې دا هم زياته کړه. چې ټول عمر په اپوزېشن کې پاتې کېدل هم چندان خوند نه کوي، ځينو به دا انتقاد هم کاوه چې تاسو خپله پر کرزي او دې حکومت باور نه درلود، نو ولې مو ورته کمپاين کاوه، اوس چې تاسې په کې دنده نه اخلئ، نو هغه خلک چې سمون غواړي، هغوی به څنګه زړه ښه کړي، دا او دېته ورته ډېرې نورې پوښتنې او فشارونه وو چې زه يې دې ته اړکړم چې په حکومت کې دندې ته زړه ښه کړم. هغه خبره مې لا هم په زړه کې وه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حکومت کې او هغه هم د حکومت په حساسو رګونو کې کار کول سړي ته د دې مجال ورکوي چې د معلوماتو مخزن ته لاره پیدا کړي، خپل یادښتونه سره منظم او راتلونکي نسل ته بیا د خپلې زمانې حال و احوال وړاندې کړي. له ولسمشر سره مې ملاقات وکړ او دوه درې ځله مې د دندې په باب ورسره وکتل. ښاغلی (فاروق وردګ او ښاغلی سر محقق زلمی هېوادمل) مو په ملاقاتونو کې حاضر وو، جمهور رییس په حکومت کې له دندې اخیستلو څخه راضي او خوشاله شو، خو دا ټکی یې را یاد کړ چې په حکومت کې به دې خوله بنده وي، بیا به دغسې بحثونه نه شې کولای، لکه اوس چې په رسنیو کې ناست یې او په خلاص مټ هر څه وایې، خوله به دې بنده شي. خیر په هر صورت فاروق وردګ او هېوادمل صیب ته یې وویل، سره کېنئ، هر ځای چې د ده خوښ و همغسې وکړئ، څه شی چې دی غواړي همغه کار ورته ترتیب کړئ. څه موده دې کې تېره شوه، ښاغلي هېوادمل صاحب د قبایلو وزارت معینیت او فاروق وردګ د پارلماني چارو معینیت په پام کې نیولي وو. بله ورځ بیا درې واړه ولسمشر ته لاړو. هغه پوښتنه وکړه چې څنګه شو کار؟ هېوادمل صاحب چې مخکې تر مخکې یې د ولسمشر پر ذهن کار کړی و او هغه یې متمایل کړی و، ورته وویل، زما خو د قبایلو وزارت معینیت ورته پیشنهاد دی، نور د ده خپله خوښه، رییس صاحب وویل: ((ښه پیشنهاد دی، وزیر خو یې هغه دی تاته معلوم دی (براهوي صیب) ډېر ښه او ارامه سړی دی خو د کار نه دی، ګوزاره به دې ورسره وشي، راځه همدا د هېوادمل صیب پیشنهاد ومنه، یو څه موده دلته تېره کړه، که دا وزیر و هم صلاحیت به دې زیات وي، پوهېږم چې هغه تر تا ځان نه شي خوځولی او که دا وزیر لاړ، اتومات به دې د هغه پرځای پورته کړم، تیار کار دې هم له پښتنو سره دی، ښه ډېر امکانات به دربرابر کړم، ګرځه پر همدې پښتنو، خارجیانو څخه به هم درته امکانات پیدا کړم، که پښتنو ته کار کوې نو همدا یې ځای دی، تر دې نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بالا ښه ځای نه شته.)) ما ویل رییس صیب شل کاله کېږي چې قبیلوي ژوند مې پرې ایښی، ته مې اوس بیا داسې ځای ته لېږې چې له جرګو او مرکو پرته بل شی نه شم کولای، مطالعه، لیک به رانه پاتې وي، بېرته به نالوستی شم، ما داسې ځای ته ورکړه چې هم علمي او فرهنګي کار وکړم او هم د هېواد د کورنیو دښمنانو د توطیو، بېځایه دلیلونو او ناوړه

(سر محقق زلمی هېوادمل)

نظرونو مخه ونیسم. دې وخت کې یې وویل، د معارف وزارت او یا د لوړو زده کړو وزارت معینیتونه غواړې، ونیسه دا خو دې مسلک دی تیار. ما وویل نه هلته هم نه ځم، ګوزاره به مې ونه شي، دې وخت کې فاروق وردګ وویل، په پارلماني چارو کې به زما مرستیال شي، زه به خپل ټول صلاحیت ده ته ورحواله کړم، هر څه چې دی غواړي، هغه به کېږي، زه به دې نورو کارونو ته وزګار شم، غیر له دې یې هم په حقوقي،

(ډاکتر فاروق وردګ)

سیاسي او ټولنیزو مسایلو کې هم علاقه زیاته ده او هم تجربه، رییس صاحب وویل! ونیسه دا کار هم ښه دی، ما ویل نه رییس صیب دې وکیلانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره مې چې اکثره يې په درغلۍ او غوړه مالۍ راغلي هم ګوزاره نه کېږي، دوی به ما څخه یو کار غواړي، خپل خپلوان به راباندې مقرروي او زه به يې صلاحیت نه لرم، د تش رابط په توګه هلته څه کوم او په داسې یو رول کې بیا وکیل زما خبرې ته څه ارزښت ورکوي. دې وخت کې ولسمشر هغوی ته مخ واړوه ویې ویل: ((خیر دی پرېږدئ چې په خپله خوښه څه ووايي،)) بیا يې ما ته وویل چې ستا خپل نظر څه دی؟ ما ویل د امنیت شورا دفتر کې باید کار وکړم. هغه وویل، هلته به څه وکړې هغه خو ډېر وړوکی دفتر دی، هلته خو هېڅ نه شته، هغوی خو ټوله ورځ چایونه څښي، په دې څو کلونو کې خو ما د هغوی کوم کار نه دی لیدلی. ما ویل زه غواړم، هلته فرهنګي کارونه سره منظم کړم، ولسمشر وویل، هلته خو فرهنګي دفتر نه شته، نو کارونه يې څنګه منظموې؟ ما ویل رییس صیب نوی دفتر په کې جوړ کړه! دې وخت کې يې وویل: «ښه نو خبره داسې ده.» بیا يې فاروق وردګ ته مخ راواړوه خیر نو چې خبره داسې ده، هلته يې تیار ابراهیم جان هم انډیوال دی، هغه سره يې طبعه برابره ده، پرې پوهېږم، ځئ نو مکتوب يې جوړ کړه رايې وړه چې زه يې امضا کړم. خو ګوره چې ابراهیم جان سره هم مشوره وکړئ! څه موده دې کې نوره هم تېره شوه، ولسمشر له انجنیر ابراهیم سره مشوره کړې وه، هغه هم خپله موافقه څرګنده کړې وه.

څه موده وروسته راته ډاکتر فاروق وردګ زنګ وواهه، مبارک دې شه کار مو خلاص کړ. زما خبره خو دې ونه منله، زما خو دلته (پارلماني چارو معینیت ته) خوښه وه. فاروق وردګ په دې ډول له ولسمشر څخه هم زما د تقرر او هم د امنیت شورا په دفتر کې د یوه نوي بست د جوړېدو فرمان اخیستی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

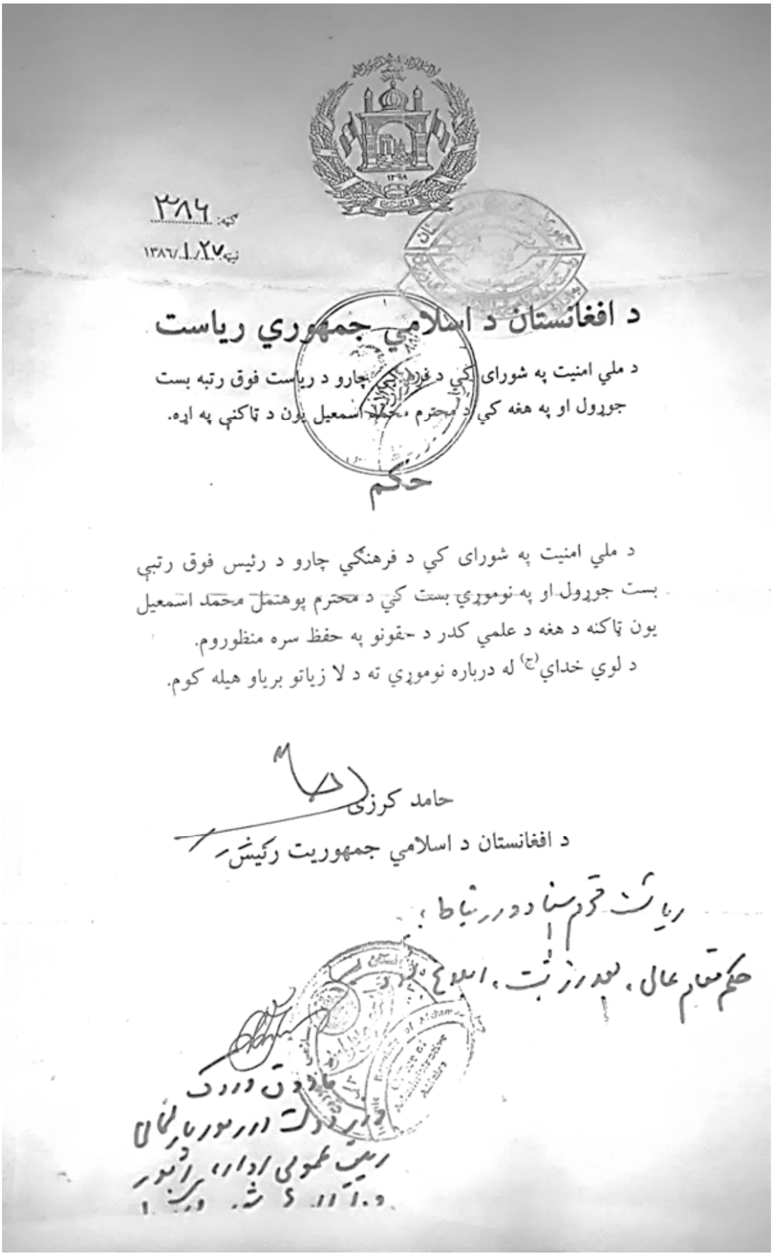

ګڼه: ۳۸۶

نېټه: ۱۳۸۶/۱/۲۷

د افغانستان د اسلامي جمهوري رياست

د ملي امنيت په شوراى کي د فرهنګي چارو د رياست فوق رتبه بست جوړول او په هغه کي د محترم محمد اسمعيل يون د ټاکنې په اړه.

حکم

د ملي امنيت په شوراى کي د فرهنګي چارو د رئيس فوق رتبې بست جوړول او په نوموړي بست کي د محترم پوهنمل محمد اسمعيل يون ټاکنه د هغه د علمي کدر د حقونو په حفظ سره منظوروم.

د لوي خداي(ج) له درباره نوموړي ته د لا زياتو برياو هيله کوم.

حامد کرزی

د افغانستان د اسلامي جمهوريت رئيس

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر حکم وروسته ما ډاکتر صيب وردگ ته وويل: ((زه که له يوې خوا ډېر دوستان لرم نو له بلې خوا مې مخالفين هم زيات دي، که ما په بل هر دفتر کې دنده اخيستې وای او که ډېره مهمه دنده هم وای او ما ډېر ښه کارونه هم تر سره کولای، نو ولسمشر او نورو لوړو چارواکو ته به هېڅکله هم د هغه ښه تصوير نه و رسېدلی، هم به ستړی وم، هم بدنامه، نو ماته داسې ځای کې دنده په کار وه، چې تر هغو پورته د خبر رسونې کوم بل ارگان نه وي چې زما شيطانت پورته مقام ته ورسوي، دا داسې يوځای دی چې هم به زه خپله په کې مصؤن يم او هم اينده کې نورو دوستانو ته د خطرونو او گواښونو مخه نيولای شم، نو ځکه مې دا دفتر تر ټولو غوره وباله، بل هدف مې دا دی چې د معلوماتو سرچينې ته نږدې يم.

که ولسمشر په کال کې يوه مشوره هم زما ومني، نو دې وطن ته به مې ډېر خير رسولی وي. نو همدغه لوړې ملي گټې وې چې ما دا ځای غوره وباله.))

تر فرمان اخيستو وروسته مو نه فرمان په رسنيو کې نشر کړ او نه هم د تقرر خبر، ځو ورځې وروسته په ارام ډول لاړم او خپله دنده مې اشغال کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دندې لومړني وختونه

د دندې لومړني وختونه په ډېر ښه ډول پيل شول. پر کومه ورځ چې زه دفتر ته لاړم، يوه ورځ مخکې زما د تقرر مکتوب اداري دفتر ته ورغلی و. د کار پر لومړۍ ورځ د امنيت شورا د دفتر د ولايتي برخې مسول ښاغلی (عبدالله پوپل) او اداري مسول (سرور ثبات) ستړي مشي ته راغلل، دواړه زيات خوشاله شول. د نوي دفتر د جوړېدو د وسايلو لېست يې واخيست بيا انجنير ابراهيم سپين زاده چې د امنيت شورا د دفتر لومړی مرستيال و، تشريف راوړ، مبارکي يې راکړه، ټول خوشاله وو. راته يې وويل چې دلته په دې ټولو دفترونو کې اداري مامورين ډېر کم دي، نو ته کولای شې درې څلور تنه مامورين په خپله خوښه مقرر کړې، ما ويل دوه تنه زه راولم. ضياءالرحمن ضياء او وفا الرحمن وفا دواړه مې ورته وړانديز کړل، د يوې مياشتې په بهير کې د هغو کارونه خلاص شول. تر هر څه لومړی مې د دفتر د کارونو لپاره يوه ستراتيژي جوړه کړه او د څو ورځو په بهير کې مې هغه د ولسمشر له نظره هم تېره کړه او ورته مې وويل چې د همدې ستراتيژۍ په چوکاټ کې به کارونه تر سره کوم او دېته ورته نور فرهنګي او ټولنيز کارونه، هغه راسره ومنله. د دې ستراتيژۍ يا کاري پلان لنډيز په دې ډول دی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان اسلامي جمهوریت
د مــلي امـنیــت شـــورا دفتر
د فرهنگي چارو ریاست

کاري پلان او ستراتیژي

۱- فکري گروپ: دا ریاست به هڅه وکړي، د هېواد له مفکرینو څخه داسې یو لس کسیز نارسمي گروپ جوړ کړي چې د هېواد د سیاسي، فرهنگي او نورو چارو په باب وخت پر وخت خپلې مشورې د فرهنگي چارو ریاست ته ورکړي او هغوی بیا دا مشورې تر تحلیل وروسته لوړو مقامونو ته وررسوي.

۲- مطبوعاتي گروپ: د فرهنگي چارو ریاست به هڅه وکړي په مطبوعاتي ډگر کې داسې یو دېرش کسیز نارسمي مطبوعاتي گروپ جوړ کړي چې په مطبوعاتو کې د حکومت مثبت کارونه او مشروع غوښتنې په ښه ډول انعکاس کړي او د مخالفینو تعرضونو ته ځواب ووایي.

۳- د دولت په فرهنگي موسسوکې هماهنگي: د فرهنگي چارو ریاست به هڅه وکړي د دولت د فرهنگي موسسو په کارونو کې هماهنگي راولي او په دې برخه کې هغوی ته خپل وړاندیزونه وړاندې کړي.

۴- د فرهنگي او علمي شخصیتونو فهرست یا ډېټابېس: د فرهنگي چارو ریاست به هڅه وکړي چې د ټول هېواد په کچه د موثرو علمي شخصیتونو او علمي کادرونو یو فهرست برابر کړي، دا کار به له دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره مرسته وکړي چې په دولتي فرهنګي موسسو کې دولت د کار وړ اشخاص وګوماري او هم له دې اشخاصو څخه په نورو علمي او سياسي چارو کې ګټه واخلي.

۵- د جګړه ځپلو سيمو فرهنګي حالات: له اطلاعات او کلتور وزارت او نورو اړونده فرهنګي او علمي مرکزونو سره به په همکارۍ او هماهنګۍ داسې لارې چارې ولټول شي چې د جګړه ځپلو سيمو د فرهنګي ودې لارې چارې برابرې شي او د دې سيمو فرهنګي وضعې ته زياته توجه وشي.

٦- د بهرني کلتوري يرغل مخنيوی: له بېلابېلو پوهانو او مفکرينو سره به د سلا مشورو له لارې د بهرني په تېره بيا د فرهنګي يرغل د مخنيوي لارې چارې په ګوته شي او د حکومت له اړوندو فرهنګي موسسو سره به د همکارۍ له لارې د فرهنګي يرغل د مخنيوي لپاره هڅې تر سره شي.

۷- د يوې ځانګړې وېبپاڼې (وېبسايټ) جوړونه: د يوې داسې وېبپاڼې جوړول چې د چلولو اصلي محور به يې د ملي امنيت شورا دفتر د فرهنګي چارو رياست وي، خو ازاده بڼه به ولري او ټول ازاد ليکوال به هم ورته ليکنې راولېږي. په دې وېبپاڼه کې به د افغانستان د اسلامي جمهوريت لاسته راوړنو، د هېواد د واقعيتونو د رښتيني بيان او د دولت د مخالفينو د تعرضونو پر وړاندې ډول ډول علمي، ادبي، سياسي، انتقادي او اصلاحي ليکنې خپرېږي او د افغانستان د حالاتو يو رښتينی بيان به وي.

۸- د فرهنګي ټولنو د هماهنګۍ اداره: د ټول هېواد په کچه ګڼ شمېر فرهنګي ټولنې فعاليت لري، خو د دوی تر منځ د کار هماهنګي او همکاري ډېره کمه ده، د دې اړتيا شته چې په هېواد کې د فرهنګي ټولنو د هماهنګۍ له لارې غوره فرهنګي کارونه او خدمتونه تر سره شي. د فرهنګي چارو رياست به هڅه وکړي چې د بېلابېلو فرهنګي ټولنو تر منځ د دې ټولنو د هماهنګۍ يوه اداره جوړه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹- د فرهنګي غونډو، سیمینارونو او ورکشاپونو جوړونه: د فرهنګي چارو ریاست به هڅه وکړي چې په هېواد کې د بېلابېلو فرهنګي ټولنو له خوا او یا هم په خپله په مستقل ډول د بېلابېلو کلتوري، علمي، ټولنیزو او سیاسي شخصیتونو، ورځو او مسایلو په باب علمي، ادبي او سیاسي غونډې، سیمینارونه او ورکشاپونه جوړ کړي.

۱۰- لوړو مقامونو ته د فرهنګي چارو په باب سلا مشورې: د فرهنګي چارو ریاست به هڅه وکړي د ملي امنیت شورا دفتر د مشرتابه له لارې د هېواد ولسمشر او نورو لوړ پوړو چارواکو ته سلا مشورې ورکړي او که چېرې ضرورت وي د هغوی د بیانیې لیکنې له ټیم سره به همکاري وکړي. د فرهنګي چارو ریاست به هڅه وکړي د جمهوري ریاست له مطبوعاتي دفتر سره هم خپله هر راز ممکنه مرسته وکړي.

د فرهنګي چارو ریاست به هڅه وکړي چې د چاپ، ژباړې، نشر، سمون او تدوین په برخه کې د امنیت شورا له نورو دفترونو سره مرسته او همکاري وکړي.

تر دې ستراتیژۍ او کاري پلان وروسته مو کارونه پیل کړل. کارونه ښه په خوند روان وو. ولسمشر هم اکثره وخت غونډو ته بللم، انجنیر ابراهیم او ښاغلي زلمي رسول هم د دفتر او هم ځینو نورو مهمو غونډو ته بللم، زړه مو ګرم و، ما ویل څه که خدای کول فرهنګي کارونه به ورو ورو سره منظموم، له اطلاعاتو او کلتور وزارت سره مې ښه رابطه جوړه کړه. ځینې ولایتي سفرونه مې هم تر سره کړل، له ازادو لیکوالو او فرهنګي ټولنو سره مې د همکارۍ مناسبات ټینګ کړل، د ځینو لیکوالو د اثارو د چاپ لپاره مې پلانونه جوړ کړل، د ولسمشر د ویندویۍ له دفتر، د حکومت له نورو ادارو سره مې هم اړیکي ټینګ کړل، لنډه دا چې کارونه له هیلو سره سم پرمخ روان وو. دا مهال د افغانستان او پاکستان تر منځ د امن د ګډې جرګې د جوړېدو لپاره کمیسیون جوړ شو. (ډاکتر فاروق وردګ) د دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمېسيون د دارالانشاء رييس او (ډاکتر صادق مدبر) يې مرستيال وو. هغوی له ولسمشر څخه د يوه رسمي مکتوب په ترڅ کې هيله وکړه چې (يون) د جرګو په چارو کې تجربه لري، دی بايد موږ سره په دې برخه کې همکاري وکړي. ولسمشر د هغوی غوښتنه منظور کړه او (عبدالله پوپل) هم ما سره په دې کار کې ملګری شو. له هغه کميسيون سره مو همکاري پيل کړه. کارونه هلته هم ښه روان وو. دا مهال د جرګې لېست د بشپړېدو په حال کې و. ما له فاروق وردګ څخه هيله وکړه چې دا لېست د امنيتي او سياسي چک لپاره موږ ته راکړه چې د امنيت شورا د دفتر له فلتره ووځي، هسې نه داسې څوک چې د هېواد د ملي ګټو خلاف وي، دې جرګې ته لاره پيدا کړي او جرګه ګډه وډه کړي. هغه وويل ښځي سمه ده، زموږ مسوليت به هم لږ کم شي. موږ د امنيت شورا دفتر ټول رييسان په دې پروسه کې دخيل کړل او ټول زيات خوشاله شول. ټول لېست مو په څو ورځو کې له نظره تېر کړ؛ د هر شخص په باب مو کاري معلومات تيار کړل او د وروستي چک لپاره مو ولسمشر ته ولېږه. کله چې ولسمشر لېست چک

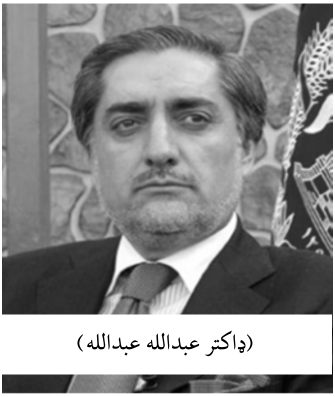
(ډاکتر عبدالله عبدالله)

کاوه، نو په هغه جلسه کې د امنيت شورا د دفتر په استازی، زه(يون) او عبدالله پوپل دواړه ناست وو. ولسمشر هم زموږ له کارونو خوښي وښودله. د امن ګډه جرګه د جوړېدو په درشل کې وه. يوه ورځ مخکې ماښام د افغانستان له لوري د جرګې د تدوير کميسيون چې (۲۱) غړي يې درلودل، د رايو په اتفاق پرېکړه وکړه چې زه (يون) د افغانستان له لوري د جرګې د منشي په توګه غوره يا انتخاب شم، خو د جرګې د رييس د ټاکنې صلاحيت يې ولسمشر ته حواله کړ. ماسخوتن مهال و چې ولسمشر په خپله راته زنګ وواهه او ويې ويل چې ته مې د جرګې د منشي په توګه منظور کړی يې، خپلو کارونو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې پام کوه، ما ویل مننه رییس صاحب خاطر جمعه اوسه. سبا سهار بیا ډاکټر عبدالله عبدالله د افغانستان له لوري د جرګې د مشر په توګه غوره شو او د پاکستان له لوري (افتاب احمدخان شېرپاو) د جرګې مشر او (رستم شاه مومند) د جرګې د منشي په توګه وټاکل شول. جرګې درې ورځې دوام وکړ او بیا د یوه پرېکړه لیک په ترڅ کې په بریالي ډول پای ته ورسېده. په جرګه کې د پاکستان له خوا ډېرې هڅې وشوې چې له موږ څخه کوم حقوقي امتیاز واخلي، خو په ټولو بحثونو کې یې هېڅ کوم داسې شی له موږ څخه تېر نه کړای شو چې زموږ د هېواد د ملي ګټو خلاف وي، بلکې تر زیاته حده زموږ وړاندیزونه او نظرونه ومنل شول. جرګه په بریالیتوب سره پای ته ورسېده. دا چې د جرګې پرېکړې وروسته عملي نه شوې، دا یو بېل بحث دی او ګڼ دلایل لري، خو خپله جرګه په اصل او محتوا کې بریالۍ شوه، دې بریالیتوب ولسمشر نور هم خوشاله کړ او له موږ څخه یې ځانګړې مننه وکړه. یو لړ نور مثبت کارونه مې هم په دې ترڅ کې تر سره کړل. کله چې جرګه پایته ورسېده او همدارنګه یو لړ نور مثبت کارونه، نو دې کارونو ورو ورو زما پر وړاندې ستونزې راولاړې کړې، ورو ورو کینې وټوکول شوې او ورو ورو خنډونه راوپنځول شول او زما د کارونو پر وړاندې یې ډېرې تولې کړې.

(افتاب احمد خان شېرپاو)

(رستم شاه مومند)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايله بيله چې امنيت شورا هم خبره وکړه:

زه چې کله د امنيت شورا په دفتر کې مقرر شوم، نو ولسمشر به هغو ورځو غونډو ته هم وربللم چې ډېر غټ چارواکي به په کې نه وو، يوازې د دفتر رييس، د امنيتي چارو سلاکار او يو څو تنه نور به په کې شامل وو. يوه ورځ ولسمشر گلخانې ماڼۍ ته وروبللو، په خپل رسمي دفتر کې نه، په يوه بله خونه کې چې کله کله هلته چای هم څښي، يوه وړه جلسه وه. جلسه په دې باب وه چې د ترکمنستان يو لوړ پوړی چارواکی راځي، دا سفر له يوې تاريخي ورځې سره متصادف و. ولسمشر مشوره کوله چې دې هئيت ته څنگه هرکلی ووېل شي او څه وشي چې هئيت ښه خاطره يوسي او د دواړو هېوادونو اړيکي لا پسې خواږه شي. هر چا خپل خپل نظر څرگند کړ، د تشريفاتو په شمول ټولو يو څه ووېل، ما هم خپل نظر څرگند کړ. دې وخت کې ډاکتر زلمي رسول چې په امنيتي چارو کې د ولسمشر سلاکار يا د امنيت شورا د دفتر مشر دی، هم لږه خوله خلاصه کړه، يو څه يې ووېل، دې وخت کې ولسمشر ووېل: ((او هو، ايله بيله چې امنيت شورا والا هم خبره وکړه، ما خو په دې درې څلورو کلونو کې له دوی څخه يوه خبره هم نه ده اورېدلې، دغسې زړور شئ. امنيت شورا خو غير له دې چې چای وڅښي نور څه کار لري)). دې سره ټولو ورو ورو وخندل او ځان سره موسکي شول. هغه وخت ماته پته ولگېده؛ کوم دفتر ته چې زه راغلی يم، هلته لکه چې تر دې دمه هېڅ کار نه دی شوی، څومره مهم دفتر او څومره چوپه خوله رييس!

دې ډول غونډو کې زما (يون) گډون زموږ د دفتر د لوی رييس (زلمي رسول) او نورو رييسانو پر زړه نه اوارېده، نو ځکه خو پټ او ښکاره مخالفتونه راڅرگند شول، چې غواړم دلته په لږ تفصيل سره ورته نغوته وکړم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ننگونې او مخالفتونه

کله چې د افغانستان او پاکستان تر منځ د امن گډه جرگه خلاصه شوه او له نورو انډیوالانو سره مې یو شمېر نور مثبت کارونه تر سره کړل، نو د ارگ په چاپېریال کې راته محافظه کاران، تنگنظران او نور مخالفین ټول یوې خواته شول، زما مخالفت ته یې راودانگل، سیاسي پلمې او پرابلمونه راوټوکول شول او د ډول ډول تورونو د پورې کولو لړۍ پیل شوه. د امنیت شورا په دفتر کې یو شمېر رییسانو د دفتر مشرانو لکه: انجنیر ابراهیم او په خپله ډاکتر زلمي رسول ته اعتراض وکړ چې: ((موږ هم رییسان یو، دی (یون) هم یو رییس؟ څنگه دی، وخت پر وخت جمهور رییس سره گوري او موږ دا څو کاله کېږي د جمهور رییس مخ نه شو لیدلای، موږ خو هم دلته شپه او ورځ کار کوو، دې نظام ته مو کمپاین کړی او څه مو نه دي کړي، هر څه مو کړي خو بیا هم ولسمشر نه شو لیدلی...)) یو نیم به لا په کې دا خبره هم وکړه: ((کله چې د دفتر مشران، رییس صاحب وگوري همغه کفایت کوي، نو دا بیا څه دي چې یو رییس هم په هغه جلسه کې ناست وي، معاون او عمومي رییس هم، دا په خپله د انجنیر صاحب ابراهیم او ډاکتر صیب زلمي رسول لپاره سپکاوی دی، چې دوی هم په جلسه کې ناست وي او د دوی یو رییس هم هلته ناست وي.)) د دفتر حساسیتونو هم خپل تاثیر درلود او نورو ډول ډول پلمو هم.

ډاکتر صیب زلمي رسول یوه ورځ ولسمشر ته ویلي وو، څه فایده چې زه هم ناست یم او زما یو رییس هم هلته ناست وي، هغه هم زما له اجازې پرته، که زه یوه خبره وکړم او هغه یې رد کړي، نو بیا ماته څه پاتې شول، دا خبرې روانې وې ما د دوی خبرې او غبرگونونه احساسول، خو دومره جدي مې نه گڼل، یوه ورځ مې (شیدا محمد ابدالي) ته، چې دا مهال د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسمشر یاور او خاص سکرتر و، وویل، چې غواړم رییس صاحب سره وګورم، هغه وویل: «ښه به وي چې د ډاکتر صیب زلمي رسول له لارې ورسره وګورې، ځکه هغه ستا امر دی، هغه دلته رییس صاحب ته یوه ورځ اعتراض وکړ چې زه هم په جلسه کې ناست یم او زما رییس هم ناست وي، نو زما حیثیت کې څه پاتې کېږي، د دې په خاطر مې درته وویل چې دغسې یو نزاکت شته.» بله ورځ انجنیر صاحب ابراهیم هم راته وویل چې یوازې تاته دا فرصت مساعد و چې رییس صاحب سره وګورې، نور یو رییس هم د دې صلاحیت نه لري، دا کار د دفتر پر نورو رییسانو ښه نه لګي، ما ویل انجنیر صاحب ما خو د هغوی مخه نه ده

(شیدا محمد ابدالي)

نیولې، هغوی ورسره ګوري که نه ګوري، هغه د هغوی خپل کار دی، زه خو چې هر وخت ورسره ګورم د هېواد په کچه یوه خبره ورسره مطرح کوم، ده ویل هر څنګه چې وي، خو هغوی اعتراض کوي. د یادونې وړ ده پر کومه ورځ چې ما له ولسمشر سره دلته د دندې د اجرا کار خلاص کړ، ما ورته ویلي وو چې رییس صاحب، زه دلته د یوه مامورګي په صفت نه راځم، زه راځم چې تاته د ملت پیغام او درد در ورسوم او بل که په کال کې زما له سلو نظرونو څخه یو نظر واورې او عملي یې کړې، نو دا به زما لپاره لویه نېکمرغي وي، البته په دربار کې به نور یوه کسان او غوړه مالان هم وي، د هغوی خپل کار دی، خو زه د یوه هدفمن انسان په توګه راځم. بله خبره چې مې ورسره سپینه کړې وه، هغه دا وه چې زما رسنیزه ازادي به نه ټکنی کېږي، زه د پوهنتون د یوه استاد او یوه افغان په توګه دا حق لرم

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په رسنیو کې د خپل ځان په استازې خپل نظر څرګند کړم، نه د حکومت په استازې، حکومت خپل استازي او ویندویان لري، هغوی به خپل کار کوي، خو که چېرې حکومت ماته د څه ویلو دنده راکوي، هغه به هم تر سره کوم، خو خپله ازادي به مې هم نه زیانمنېږي، رییس صاحب ما سره دا خبرې منلې وې. تر دې وروسته له ولسمشر سره زما ملاقاتونه ډېر کم شول، کله به په میاشت کې یوځل او کله به تر هغه هم کم شول. د ضرورت پر وخت مې په رسنیزو سیاسي بحثونو کې ګډون کاوه او خپله رسنیزه مبارزه مې جاري ساتله. دې کار هم ځینو خلکو ته خوند نه ورکاوه او دا پلمې به یې جوړولې چې د حکومت مامور دی، خو د حکومت پالیسي نه تعقیبوي، کوم لوړ رتبه مامور ته د دې حق حاصل دی چې داسې مرکې وکړي چې دی یې کوي، دا شکایت هم زموږ تر دفتره راورسېده، خو د دې په مقابل کې مې ټینګه مبارزه وکړه، هر څومره پلمې، قید او قیود چې ولګول شول، پروا مې ونه کړه او ورته ومې ویل چې زه د پوهنتون یو استاد یم دا حق مې محفوظ دی، ان د ولسمشر په فرمان کې راته لیکل شوي چې د پوهنتون کادري حقوق یې خوندي دي او بل مې له ولسمشر څخه د دې کار اجازه اخیستې ده. اکثره غوړه مالانو ولسمشر ته لاسرسی هم نه درلود، نو ځکه خو په دې کار کې پاتې راغلل، ان د امنیت شورا د دفتر په یو سیاسي غرضي تحلیلي راپور کې دا ویل شوي وو چې په سیاسي مسایلو کې د امنیت شورا د فرهنګي چارو رییس (محمد اسمعیل یون) خپلواک نظر زموږ د دفتر د پالیسۍ خلاف کار دی، خو دې ستونزو سره سره مې بیا هم خپلو رسنیزو او نیمه سیاسي ټولنیزو فعالیتونو ته دوام ورکړ. تر هغه پورې چې غوړه مالان نور پوه شول زما د کار مخه نه شي نیولای، خو په اداري او نورو برخو کې یې تر خپله وسله زما د فعالیتونو مخه ډب کړه او زه یې له یو لړ ننګونو سره مخ کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرهنګي کارونه او يادښتونه

کله چې په دې پوه شوم، په ارګ کې د بېلابېلو سياسي کړيو، اشخاصو او غوړه مالانو له خوا په پټه او ښکاره زما د فرهنګي، ټولنيزو او سياسي کارونو مخالفت کېږي او مثبتو کارونو ته منفي رنګ ورکول کېږي، نو خپلو ملګرو (ضياءالرحمن ضياء) او (وفاالرحمن وفا) سره مې مشوره وکړه چې راځئ اوس خپل خط و سير ته تغير ورکړو، پټ فرهنګي کارونه پيل کړو، داسې يو فرهنګي کار وکړو چې د هېواد په تاريخ کې يې سارى نه وي ليدل شوى، پر خپلو دفتري، اداري او فرهنګي کارونو سربېره مې چې خورا کم وو، د خپلو شخصي فرهنګي کارونو لپاره پلان جوړ کړ. د دې ترځنګ مې په بېلابېلو ولايتونو کې د ځينو ليکوالو او فرهنګيانو د لاسنيوي او د هغوى د اثارو د چاپ لپاره هم يوه طرحه جوړه کړه، دا طرحه هم د شخصي روابطو پر بنسټ وه او هدف مې په دولت کې له موثرو شخصيتونو څخه د فرهنګي کار لپاره اغېزمنه ګټه پورته کول و. خپلو دواړو ملګرو ته مې وويل چې کار ته تيار ياست؟ هغوى وويل سل په سلو کې تيار يو. ضياءالرحمن ضياء او وفا الرحمن وفا دواړه د کار ټاکوګان دي. دوى ته زما طبيعت معلوم دى چې ضعيفه سړى ما سره کار نه شي کولاى، يو کاري مياشتنى او شپږ مياشتنى پلان مو جوړ کړ، ما تر دې مهاله په تېرو (۲۲) کلونو کې خپل فرهنګي کار له نظره تېر کړ، بېلابېل چاپ شوي او ناچاپ اثار، متفرقه ليکنې او څه چې مې په تېرو (۲۲) کلونو کې تر سره کړي وو، هغه مې ټول سره تقسيمبندي کړل، د يوه يوه کار پر تکميلولو مې لاس پورې کړ؛ ما به يو اثر بشپړ کړ، ضياءالرحمن به کمپوز او وفاالرحمن به ايډېټ کړ، بيا به ما ايډېټ کړ، ضياء به په کمپيوټر کې اصلاح کړ، وفا به بيا ايډېټ او ما به بيا وکوت او همدا پروسه مو پر ټولو اثارو څو څو ځله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تطبیق کړه، داسې هم راغلي چې یو اثر موږ درې واړو تر (۲۱) ځلو هم زیات کتلی او لاس په لاس کړی مو دی. زموږ په دفتر کې دومره کاغذونه پراته وو چې تا فکر کاوه قرطاسیه پلورنځی دی، یو وخت داسې راغی چې د دفتر پرنټرونو کار پرېښود، بیا مو خپله له بازاره ټونرونه راوړل او کاغذونه به مو هم خپله راوړل او دا د دې لپاره چې د دفتر د خلکو حساسیت راونه پارېږي، خو په دې برخه کې چا دومره حساسیت ونه ښود، کله چې به څوک راننوتل او موږ به پر کار مصروف وو، نو ویل به یې بېشکه ښه کاریگر خو یاست، د دفتر خلکو نه یوازې حساسیت ونه ښود، بلکې په ځینو برخو کې یې همکاري هم وکړه. کله چې به دفتر ته خدمو چای راوړ، نو موږ به مصروف وو. یوه ورځ یوه خدمه چای راوړ ویې ویل: ((به قران رییس صاحب تنها همین دفتر شما است که کار میکند، ما خو به هر دفتر چای میبرم، اینطور ارام ارامی است که فکر میکنی هیچ کس در دفتر نیست در یگان دفتر در کمپیوتر پر بازی میکند والله به قران)) رښتیا هم همدا حال و.

زموږ دې فرهنګي کار تر دوو کلونو زیاته و کمه موده ونیوله، خو په دې وختونو کې مو یوه ورځ هم سر له کاره پورته نه کړ، د کتابونو د چاپ لړۍ هم بشپړه شوه، یو وخت چې مو حساب وکړ، تر (۳۵) زره مخونو زیات ایډېټ مو کړی و. دا البته د کتابونو له څو ځلي سمون او بیا کتنې څخه مې هدف دی، ټولې هغه متفرقه لیکنې، ژباړې،

(زما د چاپ شویو اثارو یو انځور)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکلي اثار چې ما د تېرو (۲۲) کلونو په بهير کې ليکلي وو، هغه مو سره راټول کړل، يوازې څو متفرقه ليکنې چې په بېلابېلو وختونو کې چاپ شوې وې او بيا چاپ يې ضروري وو، هغه مې ترلاسه نه کړای شوې.

(۳۳) عنوانه کتابونه مو پر يوه مهال چاپ کړل. دا د هېواد په تاريخ کې يو بېساری کار و چې هم ورته پيسې پيدا کړه، هم يې ايډېټ کړه او هم يې انټرنېټ ته پورته کړه او هم يې په (CD) کې خوندي کړه. موږ نه يوازې د چاپ بهير پر مخ ووړ، بلکې دا اثار مو په (PDF) بڼه سايټونو ته هم پورته کړل چې هلته هم خوندي شي او په (CD) کې مو هم ځکه خوندي کړل چې ټول خلک نه شي کولای کتابونه له ځان سره وګرځوي او نه هم موږ هر چاته ټول اثار ور رسولای شول، نو په يوه (CD) کې مو ټول (۳۳) عنوانه کتابونه خوندي کړل، هم (CD)، هم چاپي کتابونه او هم د انټرنېټ څپې ټول مو په وړيا ډول لوستونکو ته وړاندې کړل. د دې خدماتو عنوان و: (خپل ولس ته د يون ډالۍ). کله چې مو دا اثار چاپ کړل، نو د زياتو هېوادوالو د هرکلي وړ وګرځېدل، په (سرينا هوټل) کې مو ورته يوه يادغونډه يا نمانځغونډه جوړه کړه، هوټل والا وويل چې دا زموږ په هوټل کې د خپل نوعيت لومړنۍ غونډه ده، نو د هوټل په ټکس کې يې خورا تخفيف راوست، د غونډې راپور له (ټلوېزيون) او وېبسايټونو خپور شو، اکثرو هېوادوالو يې ستاينه وکړه او ماته يې مبارکي راکړه او هم يې زموږ د دې کار تائيد وکړ، ډاکټر رنګين دادفر سپنتا چې دا مهال د بهرنيو چارو وزير و. دارګ په دروازه کې راسره مخامخ شو، ويې ويل: ((شب در تلويزيون ديدم، کار خوب را انجام دادی، اين که در متن اش چيست او مهم نيست او مربوط خودت است ولی در اصل اين يک گام نيک و بسيار عالی بود، به اين پيمانه کار فرهنګی در ذات خود قابل ستايش است، من برايت تبريک ميګويم.)) همداسې نورو ګڼو خلکو راته مبارکۍ راکړې. څو ورځې وروسته مې د همدې کتابونو يوه بسته ولسمشر ته برابره کړه. د (داود زي صيب) دفتر ته لاړم، دوه بنډله کتابونه مې برابر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل، هغه ته مې وویل، فقط د یو څو دقیقو لپاره رییس صاحب ته ورځم، دغه زما کتابونه دي، هغه ته يې ډالۍ کوم، هغه چې وکتل ویې ویل: ((ماشاالله دا څومره ښکلي دي، دا دې څه وخت لیکلي، چېرته دې چاپ کړي؟)) ما وویل همدلته، هغه راته وویل والله چې اول يې ماته رانه کړې، که خو رییس صیب ته درسره لاړ شم، اول به یوه بسته دلته ږدې بیا به ځو، ما ویل دا یوه مې تیاره تاته راوړې ده. خپل سکرتر ته يې وویل، دا هلته زما په الماری کې کېږده، چې زه يې بیا کور ته له ځانه سره وړم. سملاسي د رییس صاحب دفتر ته لاړو. داودزی صیب ورننوت او زه په سکرتریت کې ودرېدم، څو شېبې وروسته يې غږ کړ، راځه! رییس صیب چې زه ولیدم، له یو بنډل کتابونو سره، نو ویې ویل: ((اه دا دې څه کړي، ماشاالله ماشاالله، دا خو دې عجب کار کړی، دا ووایه چې دا دې چېرته لیکلي او څه وخت دې لیکلي دي؟)) ما ویل همدلته په امنیت شورا کې، دا یو نیم کال پرې لګیا وم، ده وویل: ((عجب کار دې کړی، امنیت شورا لکه چې خپله ډوډۍ حلاله کړه، افرین افرین بېشکه په دې کار، دا به زه خپل کور ته وړم او په خپلې شخصي الماری کې به يې ږدم، هلته زه یو ښکلی کتابتون لرم، یاره زنده باد، دغسې کارونه کوئ، خو اوس دا راته ووایه چې څه درته وکړم، څه شی غواړې؟)) ما ویل هېڅ نه غواړم، دا مې تاسې ته ځکه ډالۍ کړل چې دا درته ځرګنده شي، چې په ارګ کې هم فرهنګي کار کېږي، هېڅ نه غواړم، دې وخت کې داودزي صیب غږ کړ، صیب! یو مډال به ورته پیشنهاد کړو، رییس صیب وویل، نیسه را جوړ يې کړه! او همدې سره يې له دفتره راووتو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم څپرکی

د امنيت شورا دفتر

د امنيت شورا دفتر د نړۍ په يو زيات شمېر هېوادونو کې وي، دا خورا مهم دفتر ګڼل کېږي چې د يوه هېواد لپاره ټول امنيتي جوړښت جوړوي، د هېواد ملي امنيتي پاليسي ترتيبوي او د هغې د تعقيب او څارنې لپاره کار کوي. د افغانستان د ملي امنيت شورا دفتر د امريکا د متحده ايالاتو د امنيت شورا دفتر ته د شکل له مخې ورته دی، خو نه د محتوا او عمل له مخې. دلته د امنيت شورا دفتر د موقتې ادارې تر پايته رسېدو وروسته رامنځته شو. ښاغلی ډاکتر زلمی رسول يې له پيله بيا بهرنيو چارو وزارت ته تر نوماندۍ پورې د دې دفتر رييس او د ولسمشر د امنيتي چارو سلاکار و. د امنيت شورا نه يوازې د يوه هېواد د فزيکي يا پوځي امنيت د ساتلو مسوليت پر غاړه لري، بلکې د يوه هېواد ټول امنيتي جوړښت که اقتصادي امنيت وي، که سياسي، رواني او نور ټول د امنيت شورا دنده ګڼل کېږي او د امنيت شورا دفتر معمولاً دغه ټولې چارې سره همغږې کوي او د اړوندو ارګانونو يا اشخاصو تر منځ کارونه سره تنظيموي. د افغانستان د امنيت شورا دفتر هم د همدې هدف لپاره جوړ شوی و. دا چې دې شورا کومه عمومي پاليسي يا تګلاره لرله؟ عوامو ته څرګنده نه وه، يوازې خواص پرې پوهېدل او هغه هم څو تنه محدود کسان، د هر چا په واک کې نه وه. زه چې اول دې دفتر کې مقرر شوم، نو د دې پاليسۍ يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري او پښتو نسخه مې وکتله چې په اصل کې له انګلیسي څخه ژباړل شوې وه، غالباً چې بل چا به لیکلې وه، خو د افغانستان غوښتنې، ضرورتونه هم په کې منعکس شوي وو. د امنیت شورا دفتر په راس کې معمولاً د ولسمشر د امنیتي چارو سلاکار وي چې ټول امنیتي پروګرامونه تنظیموی، ولسمشر ته لاسرسی لري او په عاجل ډول ولسمشر ته خبر ورکولای شي. دا چې د افغانستان د امنیت شورا دفتر څه ډول کارونه کول او څه ډول تشکیلات یې درلودل، دلته یې لنډه رڼا اچوم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امنيت شورا دفتر تشکيلات

امنيت شورا دفتر له نورو دولتي ادارو سره يو څه توپير لري. دفترونه او اداري تشکيلات يې محدود دي، خو د نورو دولتي مامورينو په انډول يې د واک نا اعلان شوې کچه زياته ده. دلته به د دې دفتر ځينو جوړښتونو ته اشاره وکړو:

۱- د ولايتي چارو رياست: د افغانستان د اسلامي جمهوريت امنيت شورا دفتر يوه ولايتي څانګه لري چې يو رييس، يو مرستيال او څو تنه مامورين لري. دا څانګه له ولايتونو څخه راپورونه اخلي، واليانو، امنيه قومندانانو سره د اړيکو ټينګول د دې څانګې دنده ده او همدارنګه له مرکز څخه هغوی ته د حکومت د ځينو پيغامونو وررسول. هغه وخت چې زه په امنيت شورا دفتر کې وم، نو ښاغلی (عبدالله پوپل) د دې څانګې مسول و، وروسته بيا (محمد انور برېپال) د هغه پرځای مقرر شو.

۲- د ستراتيژيکو اړيکو رياست: په افغانستان کې يو شمېر بهرنيو ادارو او د هغو له استازو سره د اړيکو ټينګول، پالل، د هغوی په غونډو کې ګډون او د يو شمېر رسنيزو فعاليتونو تر سره کول د دې رياست دنده وه. ښاغلي (لطف الله مشعل) د څو کلونو لپاره د دې رياست د رييس په توګه دنده اجرا کړه.

۳- د تحليل او ارزونې څانګه: بېلابېل سياسي، ټولنيز او نور راپورونه چې دې دفتر ته راتلل، او همدارنګه د هېواد د حالاتو ارزونه او تحليل د دې رياست دنده وه. دوی خپل کارپوهان هم درلودل چې يوه موضوع به يې څېړله، خپل مشر ته به يې ورکوله او هغه به د دفتر عمومي مشر ته سپارله. (ملک قريشي) چې د ولسمشر کرزي اخښی (د مېرمن ورور) دی. ډېر وخت د دې رياست د رييس په توګه دنده تر سره کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د بهرنیو چارو ریاست: دې ریاست طبعاً له بهرنیانو سره اړیکې ټینګول، دوی د افغانستان بهرني روابط، د سیمې او نړۍ حالات ارزول او په دې برخه کې یې خپل تحلیلونه لیکل. (نجیب طهماس) څو کاله د دې ریاست د متصدي په توګه دنده اجرا کړه.

۵- د فرهنګي چارو ریاست: د فرهنګي مسایلو او چارو همغږي، ولسمشر ته په فرهنګي چارو او ویناوو کې د اسانتیا برابرول، د فرهنګي مسایلو ارزونه او نور فرهنګي کارونه د دې ریاست دنده وه.

شپږ کاله له (۱۳۸٦) څخه تر (۱۳۹۲ل) کال پورې ما (یون) د دې ریاست چارې پرمخ یوړې.

٦- د اطلاعاتو اخیستلو ریاست: له ټول افغانستان څخه هر سهار د تازه معلوماتو راټولول د دې څانګې اصلي دنده وه. (ضیاء صالحي) د دې څانګې د مسول په توګه زیات وخت دنده تر سره کړه.

۷- مالي او اداري ریاست: د ورځنیو مالي او اداري چارو سمبالول د دې ریاست دنده وه. (سرور ثبات) زیات وخت د دې څانګې د رییس په توګه دنده اجرا کړه.

سربېره پر دې د نظامي چارو د همغږۍ دفتر، (ای ټي) څانګه او ځینې نور واړه مدیریتونه هم د امنیت شورا د دفتر په چوکاټ کې فعال وو. د دې ترڅنګ دې دفتر درې معاونیتونه هم درلودل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امنيت شورا دفتر ورځني کارونه

پر هغه ورځ چې ما دنده اشغال کړه، نو تر هغې څو ورځې وروسته انجنيرصاحب ابراهيم ماته وويل، چې نجيب طهماس سره به احتياط کوې، ضياء صالحي سره هم، سرور ثبات خپل پخواني حزبي تمايلات لري، ډاکتر صيب زلمی رسول او مالک قريشي خو پيژنې مقصد مې دا دی چې دلته به په روابطو او خبرو کې يو بل سره ډېر احتياط کوې، پر همدې ورځ ما ته پته ولګېده چې په دې دفتر کې ډېر سياسي او فکري يووالی نه شته، هر څوک يو چا راوستی، نو ما هم دې مسلې ته پام وکړ، په لومړيو ورځو کې ماته دفتر ډېر منظم نه برېښېده، خو وروسته وروسته د منظمو جلسو وړانديز وشو، هر سهار به اته بجې جلسه وه، زلمي رسول به يې مشري کوله، خو انجنير ابراهيم هېڅکله هم په دې ډول جلسو کې ګډون ونه کړ، جلسه به سهار پر (۸) بجو پيلېدله. د ټول هېواد د مهمو پېښو راپور به وړاندې کېده، بيا که چا کومه خبره لرله هغوی به خپل نظر وړاندې کاوه. البته په دې جلسه کې يوازې رييسانو او په نشتوالي کې يې مرستيالانو ګډون درلود. بيا به، نو زلمي رسول لنډې خبرې وکړې او که کومه نوې خبره يې درلودله هغه به يې وکړه. زلمي رسول د خپل ارام طبيعت له مخې ډېرې خبرې نه کولې، بيا به غونډه خلاصه شوه، موږ به د خپلو دفترونو او زلمی رسول به د جمهور رييس د دفتر پر لوري رهي شو. هر رييس به د اوونيز کار راپور د زلمي رسول مرستيال ته سپاره او هغه به بيا يا زلمي رسول ته سپاره يا به يې ځان سره ساته. وروسته بيا (همايون تندر) هم د يوه کال لپاره د زلمي رسول د مرستيال په توګه وټاکل شو، هغه او ښاغلي عبدالحکيم نورزي، چې بل مرستيال و، هغوی به هم په جلسو کې ګډون کاوه، کله کله به جلسه د دوی په مشرۍ هم دايرېدله. ښاغلي عبدالحکيم نورزي خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

حزبي تمايلات درلودل او همايون تندر خپل تنظيمي. کله چې همايون تندر نوی مرستيال شو، نو ډېره هڅه يې کوله چې ځان ډېر فعال وښيي، دی اصلاً د نظار شورا او اسلامي جمعيت خاص کس و، په (پاريس) او (بروکسل) کې يې د افغانستان د سياسي استازي په توگه دنده اجرا کړې وه. له ولسمشر کرزي سره يې د خپلولۍ کوم تار پيدا کړی و، نو دلته د (ملک قريشي) له لارې راغی او مقرر شو، يو کال يې دلته ځکه دنده واخيسته چې هلته د افغانستان په سفارتونو کې يې په قانوني ډول نور کار نه شو کولای؛ يوه لنډه وقفه ورته په کار وه. يو څو ځله د ده په مشرۍ جلسې جوړې شوې، خو ده ونه شو کولای چې په دولتي دفتر کې خپل تنظيمي او حزبي افکار پټ کړي، ډېر ژر يې غبرگون وښود، خبره داسې وه چې هر چا سره به کومه نوې خبره وه که به هغه سياسي وه، يا نظامي او يا کومه بله، نو هغه به يې سهار په جلسه کې مطرح کوله او بيا به ټولو پرې بحث کاوه. ماته يو ځل له جلال اباد څخه چا راپور راکړ چې په جلال اباد کې د (حاجي حضرت علي) په مشرۍ د جهادي قوماندانانو يوه شورا جوړېږي او د دې شورا هدف دا دی چې دولت ته سردرد پيدا کړي. ما د دې راپور جزئيات تحليل کړل او سهارنۍ جلسې ته مې وړاندې کړل، خو په دې ورځ ښاغلی همايون تندر نه و. له تخار ولايت څخه هم ورته احوال راغی او هلته هم د يو شمېر قوماندانانو او دولتي چارواکو په گډه معامله کې دوی غوښتل چې مرکزي حکومت و وېروي. دا راپور مې هم له جزئياتو سره جلسې ته وړاندې کړ.

راپور په دې ډول و:

په تخار ولايت کې د متحدې جبهې غونډه:

((د افغانستان د اسلامي جمهوريت د ولسمشر حامدکرزي د هغې وينا په تعقيب چې د لويې جرگې په کېږدۍ کې يې د کليو د بيا رغونې او پراختيا وزارت په بلنه، د ولسواليو او کليوالي شوراگانو د استازو جوړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوې غونډې ته کړې وه، د ولسمشر دې وينا هم د غونډې پر برخوالو او هم پر عامو افغانانو ښه تاثير کړی و. د ولسمشر دا وينا که څه هم د ډېرو خلکو خوښه شوې وه، خو د اسلامي جمعيت تنظيم، چې اوس يې ځانته د ((ملي جبهې)) نوم غوره کړی، پر ځينو مشرانو او د دې جبهې پر پخوانيو قوماندانانو او نورو متعلقينو چندان ښه نه ده لګېدلې، په همدې خاطر د دې جبهې يو شمېر غړو په تخار ولايت کې د چهارشنبې پر ورځ د (۱۳۸٦ ل) کال د عقرب پر (۲۳)مه نېټه د دې جبهې د غړي (سيداکرام اغا) په کور کې يوه عاجله غونډه وکړه، په دې غونډه کې سيداکرام اغا، پيرمحمد، اکرم، د اشکمش ولسوال هاشم، سيرت او حاجي ګل اغا ګډون کړی و، په غونډه کې په دې اړه بحث وشو چې د جمهور رييس د ((توندې وينا)) په اړه څه عکس العمل وښودل شي، د دې غونډې د زياترو برخوالو نظر دا و چې دا وينا بايد د يوې مظاهرې په ترڅ کې وغندل شي.

دا چې په اينده کې به دا مظاهره وشي او که نه په دې اړه سړی اوس په غوڅ ډول څه نه شي ويلای، خو که حکومت پلوي خلک له لږ تدبير څخه هم کار واخلي د دې ډول مظاهرو مخه نيول کېدی شي.))

کله چې مې دا راپور وړاندې کړ، نو دې سره تندر صيب ډېر په قهر شو، خپل احساسات يې کابو نه کړای شول او ويې ويل چې د دې ډول مسايلو مطرح کول هسې وخت ته زيان رسوي، موږ بايد دا ډول قومي مسايلو ته لمن ونه وهو، دا د يو خاص قوم د

(همايون تندر)

قومي لوړتيا لپاره کېږي، دا ډول مسايل بايد دې جلسو ته را نه وړل شي.

د جلسې فضا ډېره خرابه شوه، هلته چې هرڅوک د يو نظر او فکر خاوند و او ټول له مناسب سواده برخمن وو، د تندر صيب چلند پرې ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونه لگېد، ما هم خپله خبره ورسره غبرگه کړه، ما وویل: «پر تا باندې ولې بده لگېږي، همدغسې مسایل پرون د ننگرهار په (دره نور) کې هم وو او له نورو ولایتونو څخه هم چې راپور راځي، موږ باید هغه کټ مټ راوړو، دې کې د قوم خبره چېرته ده، څوک چې قومي مشکل لري، هغه په خپله هره مسله قومي کوي...» د جلسې فضا ترخه شوه. تر هغه وروسته ما پرېکړه وکړه چې نور دې ډول جلسو ته نه ځم، یو شمېر نورو رییسانو هم پرېکړه وکړه چې دا ډول جلسې په درد نه خوري، تر هغه وروسته (سرور ثبات او ملک قریشي) تندر ته ویلي وو چې دلته هر څوک راغلي، هغه ځان ته یو څه وایي، ستا چلند مناسب نه و، دلته هر څوک په خپله رییس صاحب (ولسمشر) انتخاب کړي او هر یو مستقیماً له هغه سره رابطه لري، دلته گوره څوک، څوک لرې کولای نه شي. رییس صیب چې یون دلته راوړی، خپل خاص هدفونه لري، دی یې ازاد پرې ایښی دی، دې مسلې ته دې پام وي چې گوره نور جنجال ورځخه جوړ نه شي. تندر صیب ورته ویلي وو، چې ما د دې راپور پوښتنه وکړه، ډېر دقیق وو، حتی د اتاق ځای او وخت، هېڅ غلطي په کې نه وه، دا دومره دقیق راپور ولې ده ته راغی؟ دوی ورته ویلي وو چې هغه ډېر اجتماعي، علمي او فرهنگي روابط لري. نور دې خپله خوښه. یوه ورځ وروسته ماته تندر صیب زنگ وواهه، اتاق ته یې ورغلم، راته یې وویل: ((بیادر گپهای خود راپس گرفتم که تو خفه نه شوی، ما همه گپها را در این جا درک کردیم، ما و شما باید منحیث یک روشنفکر ویک فعال مدنی در اینجا برادر وار زندگی کنیم.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیاتې هیلې او کم فعالیتونه

کله چې ډاکتر صیب زلمی رسول د بهرنیو چارو د وزیر په توگه وټاکل شو او ډاکتر سپنتا د امنیت شورا سلاکار شو، نو بیا هم جلسو دوام درلود، په پیل کې به د ویډیو کنفرانس له لارې د امنیتي چارو د همغږۍ مرکز له خوا د ټول هېواد امنیتي راپور وړاندې کېده.

د همغږۍ په مرکز کې د ایساف، کورنیو چارو، دفاع وزارتونو او ملي امنیت استازو گډون درلود، دفتر یې د ارگ د دخولي دروازې په خوله کې و. دوی به د ټول هېواد د (۲۴) ساعتونو د امنیتي حالاتو، ضایعاتو او تلفاتو په باب راپور وړاندې کاوه. رښتیا هم په هېواد کې گرمه جگړه روانه وه، د دې جگړې جاج هغه چاته څرگندېده چې په داسې یو معلوماتي دفتر کې یې کار کاوه. ورځني تلفات به اوسط ډول (۱۰۰ تنه او ټپیان به له ۱۵۰ـ۲۰۰) تنه وو. په لسگونو گاډي او نقلیه وسایل به له منځه تلل، دې حالت ته به مې چې وکتل، نو ډېر به یې وځورولم.

هېڅوک په دفتر کې له دې حالته راضي نه وو، هر څوک ستړي او مایوسه وو، ورځ تر بلې بدتري وه. ما به چې کله د سهار په راپور کې تلفات ولیدل، نو بیا د غرمې ډوډۍ هم خوند نه راکاوه. پر هغه ورځ چې به جلسې ته لاړ نه شوم، نو ډوډۍ به یو څه نا څه خوند راکړ، هېڅ وړاندوینه، اراده او هیله نه وه چې دې حالاتو ته د پای ټکی کېږدي، له ولسمشر څخه نیولې بیا تر واړه ماموره پورې له ټولو څخه لاره ورکه وه.

ددغسې یو ابهام، ستړیاوو او نهیلو په منځ کې مو کار ته دوام ورکاوه، خو دې سره سره مو بیا هم په ځینو برخو کې د دفتر د حدودو، صلاحیتونو او امکاناتو په چوکاټ کې څه نا څه کارونه تر سره کړل، چې دلته غواړم په لنډیز سره یوازې د دوه نیمو کلونو په بهیر کې یې د ځینو یادونه وکړم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فرهنګي چارو د ریاست
دوه نیم کلن کاري راپور

۱- ولایتونو ته سفرونه: د دوو کلونو په ترخ کې د فرهنګي چارو ریاست رییس بېلابېلو ولایتونو، لکه لوګر، پکتیا، میدان وردګ، کندوز، ننګرهار، لغمان، کونړ او نورو ته سفرونه کړي، هلته یې له بېلابېلو فرهنګیانو او د قلم خاوندانو سره کتلي، د هغوی له ستونزو او مشکلاتو یې ځان خبر کړی او هغوی سره یې د ځینو مشکلاتو په حل کې مرسته کړې ده.

۲- مرکې: د فرهنګي چارو رییس په تېرو دوه نیمو کلونو کې له بېلابېلو کورنیو او بهرنیو راډیوګانو، ټلویزیونونو او چاپي خپرونو سره تر سلو (۱۰۰)زیاتې مرکې کړي او په هغو کې یې د افغانستان د اسلامي جمهوریت پالیسي تشریح کړې، د جمهور رییس موقف یې خلکو ته واضح کړی او د مخالفینو تبلیغاتو ته یې په مستقیم او نا مستقیم ډول ځوابونه ویلي دي.

۳- د امن ګډه جرګه: د جمهور رییس له حکم سره د فرهنګي چارو رییس د افغانستان او پاکستان تر منځ د امن ګډې جرګې د جوړېدو لپاره د هغې جرګې دارالانشاء ته په خدمتي توګه معرفي شوی و. د فرهنګي چارو ریاست د امنیت شورا دفتر له نورو ریاستونو سره په ګډه همکارۍ د دې جرګې په جوړېدو کې فعاله ونډه واخیسته او د فرهنګي چارو رییس د دې جرګې د منشي په توګه د جرګې په کامیابۍ کې خپل رول ادا کړ.

۴- علمي فرهنګي غونډې او سیمینارونه: د فرهنګي چارو ریاست په لسګونو کورنیو او بهرنیو علمي غونډو، سیمینارونو او ورکشاپونو کې ګډون کړی او په هغو کې یې فعاله ونډه اخیستې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- بهرني سفرونه: د فرهنګي چارو ریاست رییس پر کورنیو سفرونو سربېره، ځینو اروپایي هېوادونو، روسیې، پاکستان او امریکا ته کاري سفرونه کړي او هلته یې په علمي غونډو، سیمینارونو او ورکشاپونو کې ګډون کړی او د خپل هېواد استازیتوب یې کړی دی.

۶- د جمهور رییس بیانیې: د فرهنګي چارو ریاست د جمهور رییس لپاره د ځینو بیانیو په لیکلو کې مرسته کړې او د ځینو نورو لپاره یې مواد برابر کړي، چې له دې موادو څخه په خپل ځای کې ګټه اخیستل شوې ده.

۷- د افغانستان د رسنیو ډېټابیس: له (۱۳۸۰-۱۳۸۸ل) کال پورې د افغانستان د رسنیو په باب هر اړخیز معلومات راټول شوي، چې د یوه ډېټابیس کار ورکوي، دا مواد وروسته د یوه کتاب په بڼه هم چاپ شوي دي. په دې اثر کې د افغانستان په موقته، انتقالي او انتخابي اداره کې د رسنیو پرمختګ څېړل شوی دی.

۸- تحلیلي مطالب: د فرهنګي چارو ریاست له خوا له ضرورت سره سم په افغانستان کې د سیاسي، ټولنیزو او فرهنګي پرمختیاوو په باب ګڼ شمېر تحلیلي مطالب هم لیکل شوي او مسولینو ته وړاندې شوي دي.

۹- تحصیلي بورسونه: د امنیت شورا له خوا روسیې ته د افغاني محصلینو په لېږلو کې د اداري رییس په مرسته او همکارۍ هلې ځلې شوي او د هغوی د لېږلو پروسه تکمیل شوې ده.

۱۰- د امنیت شورا کتابتون: د امنیت شورا دفتر د کتابتون لپاره د افغانستان د بېلابېلو چاپي خپرونو کلیکسیونونه ترتیب شوي او دې کتابتون ته ځینې کتابونه هم ورکړل شوي دي.

۱۱- له فرهنګي ټولنو سره روابط: د فرهنګي چارو ریاست په هېواد کې د بېلابېلو کلتوري ټولنو او د هغو د انسجام له ادارو سره ټینګ روابط

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري، چې په ټوليز ډول تر (۳۰۰) زياتې فرهنګي ټولنې په دې دايره کې شاملې دي.

۱۲- د فرهنګيانو تشويق او هڅونه: له نورو اړوندو دفترونو سره د فرهنګي چارو د رياست په هلو ځلو يو شمېر فرهنګيانو او د کلتوري ټولنو استازو ته د دې زمينه برابره شوې، چې جمهور رييس سره وګوري او همدارنګه ځينو ليکوالو ته يې د تشويق زمينه برابره کړې.

۱۳- د کتابونو چاپ: د فرهنګي چارو رييس په هلو ځلو او په نادولتي امکاناتو په يوځايي ډول (۳۳) عنوانه علمي، ادبي، ټولنيز او سياسي کتابونه چاپ شوي دي. سربېره پر دې د فرهنګي چارو رياست يو زيات شمېر ليکوالو ته له ملي پانګوالو څخه د مرستې زمينه برابره کړې، چې هغوی پرې تر لسو عنوانو زيات علمي، ادبي اثار او مجلې چاپ کړي دي.

۱۴- د ليکوالو نړيوال کنفرانس: د فرهنګي چارو رياست له هغو ليکوالو سره هم مرسته او همکاري کړې، چې په کابل ښار کې د لويې جرګې په خېمه کې يې (پښتو نړيوال کنفرانس) جوړ کړ. په دې کنفرانس کې له کوټې، پېښور، کراچۍ او نورو سيمو څخه راغلو ليکوالو هر يو ته د فرهنګي چارو د رييس له خوا (۳۳) عنوانه کتابونه د تحفې په ډول ورکړل شول.

۱۵- په انټرنټي سايټونو کې نشرات: کله کله په يو شمېر وېبپاڼو کې د جمهور رييس پر ضد ناوړه تبليغات شوي، د فرهنګي چارو رياست وخت پر وخت ورته ځوابونه ليکلي او په همغو وېبپاڼو کې يې خپاره کړي دي.

۱٦- د پارلمان له وکيلانو سره روابط: د دولت د پاليسيو د تطبيق لپاره او په پارلمان کې د يو شمېر دولت ضد وکيلانو د هڅو او تبليغاتو د مخنيوي په خاطر ځينو ملتپالو وکيلانو سره ارتباطات ټينګ شوي او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت او جمهور رييس د پاليسۍ د تطبيق لپاره د هغوی ملاتړ جلب شوی دی.

۱۷- د ولايتونو اوعلمي مرکزونو له کتابتونو سره مرسته: د فرهنگي چارو د رياست په همکارۍ د يو زيات شمېر ازادو فرهنگي ټولنو له کتابتونونو سره په وړيا ډول د يو زيات شمېر کتابونو مرسته شوې او همدارنگه يو شمېر ليکوالو ته د هغوی د کتابونو د چاپولو لپاره له ملي پانگوالو څخه مرسته جلب شوې ده.

۱۸- د اطلاعاتو او کلتور وزارت سره ارتباط: د اطلاعاتو او کلتور وزارت له لوړ پوړو چارواکو سره د فرهنگي کارونو لپاره ارتباط ټينگ شوی او هغوی سره همکاري شوې ده.

۱۹- ټولنيز او دفتري کارونه: يو شمېر هغه ټولنيز او دفتري کارونه چې د دفتر د مشرانو له خوا د فرهنگي چارو رياست ته سپارل شوي، وخت پر وخت تر سره شوي او په دې برخه کې لوړو مقاماتو ته خپل وړانديزونه هم وړاندې شوې دي.

۲۰- جمهور رييس سره ليدنې کتنې: د تېرو دوه نيمو کلونو په ترڅ کې د فرهنگي چارو رييس په هغو غونډو کې گډون کړی، چې د جمهور رييس او فرهنگي ټولنو او علمي مرکزونو تر منځ شوي او د هغوی راپورونه يې ليکلي او ثبت کړي، دغه راز يې په خپله هم تر لسو ځلو زيات له جمهور رييس سره ځانگړي ملاقاتونه کړي او په هغو کې يې د افغانستان د سياسي او فرهنگي پرمختياوو په باب جمهور رييس ته خپل نظرونه وړاندې کړي، د دې ترڅنگ يې د ليکوالو او فرهنگيانو د ژوندانه او د هغو د فرهنگي کارونو د ښه والي لپاره هم جمهور رييس ته خپل وړانديزونه کړي او د جمهور رييس نظر او لارښوونې يې هم فرهنگي کړيو ته رسولي دي.

د دې کارونو ترڅنگ مې دوه ستر کارونه وکړل، چې هغه د کونړ او

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغمان پوهنتونونو جوړول وو، د دې دواړو پوهنتونونو تاسیسول په خورا زحمت او دقت تر سره شول، د ولسمشر قانع کول او دفتري موانع هغه مسایل وو چې ډېر وخت یې وغوښت او په ډېر زحمت مو هغه خیال پر عملي واقعیت بدل کړ چې زموږ په ذهن او د کونړ او لغمان له خلکو سره په فکر کې موجود و، داسې وخت بیا راغی چې دې پوهنتون ته ودانۍ جوړې شوې، په ملیونونو ډالرو پانگه پرې ولگول شوه او په زرگونو محصلین په کې پر زده کړو بوخت شول، که د فرهنگي چارو د دفتر هڅې نه وای، نو دا پوهنتونونه به نه پر دې مهال او نه هم پر دې ځرنگوالی جوړ شوي وو.

په مجموعي ډول که د امنیت شورا دفتر ارزول کېږي، څومره چې ورڅخه هیله کېدله او اړتیا احساسېدله، کارونه د اړتیا په تناسب نه تر سره کېدل، هیلې زیاتې او کارونه کم وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم څپرکی

ارگ کې موثر کرکټرونه

هر دربار او هر نظام ځان ته خپل خپل کرکټرونه لري. ځينې بيا داسې وي چې يو شمېر له تېر درباره او نظامه دې نوي ته په ميراث پاتې وي او ځينې يې خپل توليد وي، ځينې بيا سوچه د خپل نظام محصول وي، لکه په انقلابي نظامونو کې. له (۱۳۸۱ ل) څخه بيا تر (۱۳۹۲ ل) کال پورې چې کوم نظام رامنځته شوی، دا د (سلاتې) بڼه لري، د هر شي ببڅ او سر په کې شته، ديموکراتان په کې شته، د کمونيستي پلوه نظام پاتې شوني په کې شته، ستميان په کې شته، د جهادي ډلو ټوپکوال په کې شته، ښه خلک په کې شته، پاک خلک په کې شته، ناپاک خلک په کې شته، لنډه دا چې هر څه غواړې هغه په کې پيداکېږي. د همدغو نامتجانسو افرادو او اشخاصو موجوديت و، چې نظام يې سالمې او طبيعي ودې ته پرې نښود، يو ايډيالوژيک، فکري، ملي او سيستماتيک نظام جوړ نه شو، هر چا خپله ورځ تېروله، کوم پرمختگونه چې په دې نظام کې رامنځته شول، هغه هم د نړيوالې ټولنې د بې دريغه مرستو برکت و، نه د دې نظام تدبير او دقت. که د دې نظام پرځای هر بل نظام وای او يو مدبر سړی يې په راس کې راغلی وای، نو باور دی چې حالات به تر دې اوسنيو هغو څو ځله ښه وای او افغانستان به ډېر پرمختگ کړی وای. دا داسې يو نظام و چې ښه سړی او د کار شخص به هم ورته داخل شو، د سيستم تابع به شو، څرنگه چې سيستم په مجموع کې ناسالم و، نو سالمو اشخاصو هم ډېر فعاليت په کې نه شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای، خو بیا هم هغه خلک د ستاینې وړ دي چې له ناپاکو خلکو سره په یوه واحد سیستم کې راغلل، خپله پاکي یې وساتله او ناپاک نه شول. دلته غواړم د ښاغلي کرزي د واکمنۍ په (۱۲) کلنه دوره کې هغو شخصیتونو، د هغو رول او د کار څرنګوالي ته لنډه اشاره وکړم چې په یاده موده کې تر ټولو زیات ولسمشر کرزي ته نږدې وو، مشورو او نظریو یې پرې اثر درلود او یا هم لږ تر لږه وخت پر وخت یې ورته ځان رسولای شو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملي امنيت شورا دفتر کرکټرونه

۱- انجنير محمد ابراهيم سپين زاده: د ولسمشر کرزي په ټوله واکمنۍ کې تر انجنير ابراهيم سپين زاده موثره او هغه ته نږدې څېره بله نه وه. انجنير ابراهيم اصلاً د فراه اوسېدونکی او د ښاغلي (سپين) زوی دی، پلار يې د اعليحضرت محمدظاهر شاه د واکمنۍ پر مهال په ملي شورا کې د فراه د خلکو استازی و. په بېړنۍ لويه جرگه کې هم ښاغلی (سپين) د فراه د خلکو وکيل و. انجنير ابراهيم ډېر ارام مزاجه شخص دی. ډېرې

(انجنير محمد ابراهيم سپين زاده)

کمې خبرې کوي، يوې يادې کورنۍ ته منسوب دی. هره شېبه چې وغواړي ولسمشر کتلای شي. ولسمشر هم هره شېبه غواړي دی وگوري. ده پورې ځينې داسې مهم کارونه تړلي چې ولسمشر يې پر نورو باور نه شي کولای. پر يوه وخت هم د ملي امنيت شورا دفتر د مرستيال په توگه دنده سرته رسوي او هم د امرالله صالح د رياست پر مهال د ملي امنيت د رياست مرستيال و. وروسته يې بيا هغه دنده پرېښوده او يوازې د ملي

(c) ketabton.com: The Digital Library

امنیت شورا دفتر د مرستیال په توګه پاتې شو. دلته په دې دفتر کې زلمی رسول هغومره صلاحیت نه لري، لکه دی یې چې لري، د پیسو ټول واک له ده سره دی. که پیسې علماو شورا ته ورکوي، که تنظیم سالارانو، قومندانانو او یا هم نورو موثرو اشخاصو ته، حساب و کتاب یې یوازې ولسمشر او خپله انجنیر ابراهیم سپین زاده سره دی. تر دې سوا نور پرې څوک نه خبرېږي. د دولت د اوپراتیفي پیسو یوه برخه هم دلته استعمالېږي او له دې ځایه خلکو ته ورکول کېږي.

وزیران، والیان، قومندانان، جهادي مشران او نور ټول دلته راروان وي. انجنیر ابراهیم ټلېفون په اسانۍ نه جګوي، که د چا ټلېفون یې جګ کړ، مانا دا چې د هغه کار شوی دی. که د وزیر ټلېفون هم پورته کړي، نو وزیر ته د ډېرې خوشالۍ خبره ده. له بهرنیانو سره هم د ولسمشر روابط د انجنیر ابراهیم په واسطه ټینګېږي. څو ځله چې د ولسمشر او امریکا تر منځ مناسبات خراب شول، نو انجنیر ابراهیم امریکا ته سفر وکړ او دا مناسبات یې بیا ورغول. د پیسو ورسره کمی نه شته، نو ځکه څوک داسې څه نه شي ویلای چې هغه د پیسو شوقي دی، ځکه پیسې خپله د ده په لاس خلکو ته ورکول کېږي، تنظیمي فکر نه لري، ملي احساس یې پیاوړی دی، ان تر دې پورې چې کله کله یې د ولسمشر د نظریاتو تردید هم کړی، څو ځله چې ستړی شوی ماته یې ویلي چې پاس دفتر ته راشه! هلته چې ورغلی یم، نو د زړه درد یې بیان کړی دی. ډېر ځله یې که د ولسمشر توصیف کړی، نو پر هغه یې انتقاد هم کړی، څو ځله یې ماته ویلي چې ټول کار رییس صاحب خراب کړی، که شمالټلوواله دومره پورته پورته کېږي، که طالبان دومره زړور شول او که دې حکومت کې فساد دی دا ټول د رییس صاحب کار دی، له خارجیانو سره هره ورځ لاس او ګرېوان وي، بیا موږ ورشو، مناسبات بېرته لږ جوړ کړو، په دې کله کېږي تر اخره پورې، والله چې دا اوس د امریکا ملاتړ درسره نه وي، که دا ګاونډیان دې یوه ورځ هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېږدي. دی کله ايران ته منډه کړي کله پاکستان ته ورور وايي، کله پر روسيې غږ وکړي، کله چين ياد کړي، کله دا وکړي، کله دا، هغه ورځ د امريکا د پوځونو قومندان دغه وړاندې ميدان کې موږ ته وويل: ((ولسمشر فکر کوي چې چين ته به لاړ شي او هغوی به ورسره څه کمک وکړي...)) هغه وويل: ((چين په دې پوزېشن کې نه دی چې د افغانستان د جګړې بار اوچت کړي او نه يې ټکنالوژي له موږ سره سيالي کولای شي، همدا اوس چې موږ پنځه ويشت (۲۵) کاله پر ټپه ودرېږو او هېڅ کار ونه کړو، نو چين به (۲۵) کاله وروسته زموږ حالت ته راورسېږي او که موږ همداسې کار وکړو، نو فکر وکړئ چې چين زموږ ځای ته رارسي موږ به چېرته رسېدلي يو.)) د امريکا دې قومندان دا هم وويل: ((ايران هسې بې بې کېږي، زموږ پاليسي اوس دا نه ده چې ايران ته څه ووايو، که موږ وغواړو، نو د ايران يوه الوتکه او يو توغندی هم له موږ څخه نه شي پورته کېدلی، همدا اوس په عربي متحده اماراتو کې چې زموږ کوم عسکري فورس (څواک) پروت دی، د ټول ايران لپاره کفايت کوي. خو ستاسو ولسمشر هسې ناحقه له امريکا سره خپل مناسبات خرابوي...))

انجنير ابراهيم به هر کله زما د ملي دريځ ستاينه کوله، راته ويل به يې فشار به درباندې زيات وي، خو پښتنو کې دې ځای نيولی دی، ډېر کار دې ورته وکړ، موږ درسره يو، ان رييس صاحب هم زړه کې پوهېږي چې ته حق په جانب يې، خو هغه شمالټلواله نه خفه کوي، نو ځکه په ښکاره ستا ملاتړ نه کوي.

انجنير ابراهيم راته وويل چې څو ځله مې زړه غوښتي چې استعفی وړاندې کړم، خو بيا چې د افغانستان ملي ګټو او د رييس صاحب يوازېتوب ته ګورم او ښه سړيتوب ته يې، نو بېرته مې خپل کار ته دوام ورکړی دی.

انجنير صيب ابراهيم سره زما ډېر ښه روابط وو، ان کله چې ما استعفی کوله، نو د ده مشوره په کې وه، ده راته وويل چې استعفی وکړې ښه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي، ژبه به دې خلاصه شي، دلته دې رييس صاحب کارونو ته نه پرېږدي او نه دې داسې ملاتړ کوي چې ته ورته ضرورت لرې. انجنير ابراهيم ډېر ځله له هغو خوارو او غمځپلو کورنيو سره مرسته کړې، چې خپل خپلوان يې په ناڅاپي انتحاري او نورو پېښو کې له منځه تللي، له ځينو هغو بېوزلو کورنيو او ليکوالو سره يې هم مرسته کړې چې ما ورته يادونه کړې ده. البته دا مرسته پر هغو مرستو سربېره وه، چې ولسمشر په رسمي ډول کوله. ان له يو شمېر بېوزلو محصلينو سره يې د فيس مرسته هم کړې ده. انجنير ابراهيم د ولسمشر پر ذهن دومره پوه و چې د جمهوري رياست د دويمې دورې ټاکنو ته لا ډېر وخت پاتې و، د مرستيالانو په باب گونگسی و. ما ورته وويل چې دا ځل بايد له پنجشېر درې څخه څوک د مرستيال په توگه رانه وړي، ځکه رايې خو هسې هم نه راوړي، پښتانه خفه دي رايه به ورنه کړي. ده راته وويل، رييس صيب فکر کوي که پښتانه خفه وي، رايه ورنه کړي، نو دی به (فهيم خان) راولي او ځای به په هغه ډک کړي، دا خبره ماته هغه وخت عجيبه غوندې ښکاره شوه، خو څو مياشتې وروسته بيا پر واقعيت بدله شوه. له دې څخه ښکاره شوه چې ولسمشر کرزي کومه پرېکړه وار دمخه له ځان سره کړې، له هغې څخه تر ټولو دمخه انجنير ابراهيم خبر و.

انجنير ابراهيم په دولتي کارونو او ان د ملي امنيت په کارونو کې چې د ده د کار ساحه گڼل کېدله، مداخله نه کوله، کله چې به دې کوم کار ورته ووايه، يادښت به يې واخيست، خو بيا پسې نه گرځېده، پوره صلاحيت يې درلود، خو له دې صلاحيت څخه يې هېڅکله اعظمي گټه پورته نه کړه، په وروستيو کلونو کې يې ډېره موده په بهرنيو سفرونو تېره کړه، ضياء صالحي چې دا مهال مالي او اداري رييس و، ده سره به هر مهال په سفر کې ملگری و، د دې سفرونو اصلي هدف د سياسي روابطو او پټو مناسباتو ټينگول وو. له گوانتانامو څخه د طالبانو د دوسيو د څېړلو او د هغوی د راخوشې کولو موضوع هم ده تعقيبوله. له قومندانانو او طالبانو سره پټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

روابط هم ده درلودل، د (ملا برادر) کیسه یې راته وکړه چې کله یې ده سره رابطه ټینګه شوه او د جګړې د بندولو نیت یې وکړ، نو په کویټه کې د پاکستان (I.S.I) ونیو، د ټلیفون نومرې یې ورسره پیدا کړې او بیا یې پر همغه برخلیک اخته کړ چې ټول افغانان پرې پوهیږي. انجنیر ابراهیم وویل، هر طالب چې سوله غواړي او افغاني روحیه لري، د پاکستان استخبارات یې ژوندی نه پریږدي. لنډه دا چې انجنیر ابراهیم د ولسمشر دومره اعتباري کس دی، چې هم له سیاسي پلوه بشپړ باور پرې لري، هم له امنیتي پلوه او هم له اقتصادي پلوه. هیڅ بل شخص په ارګ کې د دومره نفوذ خاوند نه دی، لکه انجنیر ابراهیم چې دی.

۲- ډاکتر زلمی رسول: په امنیت شورا دفتر کې د پوست له مخې لومړی، خو د صلاحیت له مخې دویم مقام لري. ډاکتر زلمی رسول، ډیر سیال سړی دی، د ارامو اعصابو او ملي فکر خاوند دی. ځان شاهي کورنۍ پورې تړلی او د اعلیحضرت محمد ظاهر شاه خدمتګار ګڼي او د ملي فکر د لارې یو مبارز. د روم د پروسې له پیل راهیسې بیا تر دې دمه له ولسمشر کرزي سره ښه مناسبات لري، د امنیت شورا د دفتر د مشر په توګه تر ټاکنې دمخه د هوایي چلند د وزارت وزیر و او له هغې ورځې چې دا دفتر جوړ شوی، دی یې د مشر په توګه غوره شوی دی. په دري، انګلیسي او فرانسوي ژبو پوهیږي، پښتو د کاغذ له مخې ویلای شي او بل څوک یې چې وایي دی پرې پوهیږي، خو خپله پرې سمې او روانې خبرې نه شي کولای. ځان اصلاً د کندهار د ارغنداب ولسوالۍ ګڼي او په خټه هم محمدزی. له دولتي زور و ځواکه د ځان په ګټه کار نه اخلي، داسې یو سړی دی، چې تراوسه یې کورودانه هم ځان ته نه ده غوره کړې. د نرمو اعصابو خاوند او اصلاً د طب یو ډاکتر دی. تر اوسه چې چا ورسره کار کړی، بده خاطره ترې نه لري، خبرې کمې کوي، خو په دفتر کې تر ډیره وخته پاتې کیږي. ولسمشر سره په هر کورني او بهرني سفر کې ملګری وي او ځان د هغه ډیر اخلاصمند ګڼي. د کار په بهیر کې امرانه لهجه نه لري، ما

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره يې د څو کلونو په بهير کې ډېره ګوزاره وکړه. کله چې به زه کوم بهرني سفر ته روان وم، نو ژر به يې زما مکتوب امضا کړ چې ځه څو ورځې خو به ترې بېغمه يم. ما چې به کله په ټلوېزيون کې مرکې کولې، نو د ده به نه خوښېدې، خو ظاهراً يې څه نه ويلې، يوه ورځ يې د خپل دفتر په دهلېز کې ودرولم، راته يې وويل: ((به لحاظ خدا مرا کتی کسی به جنجال نه پرتو)) مقصد يې دا و چې ته کومې مرکې کوې، خلک يې له ما انګېري، په داسې حال کې چې زه ستاسو له مرکو سره موافق نه يم. ما چې به څو ځله په دفتر کې د جلسو په ترڅ کې ورته ويلې چې د خدای په خاطر په دې حکومت کې پوزېشن او اپوزېشن معلوم کړئ، څوک يې هېڅ کيسه کې نه دي، هم په حکومت کې دي هم د حکومت مخالفت کوي، نو دوی به غلي وو، ما يوه ورځ وويل: ((د دې حکومت مخالف او پلوی معلوم نه دی چې څوک يې وارث دی، هېڅوک د دغه (حکومتي اپوزېشن) په باب څه نه وايي.)) نو يوه ورځ ده راته وويل: ((ديگرا چيز ميگه يا نه ميگه تو خو هيچ چيز نماندی، هر چيز گفتی دل خود را يخ کردی، ديگر چيز مانده که بگوی)). له شمالټلوالې سره زما له مخالفتونو سره سره ده بيا هم زما د زياتو هڅو مخه ونه نيوله، سره له دې چې راضي نه و. يوه ورځ مې ورته د عدليې وزارت مجله (عدل) ښکاره کړه چې د ولتي مجله ده او هلته يې

(ډاکتر زلمی رسول)

ټولو ځايونو کې په قصدي ډول د (افغان) پر ځای د (افغانستاني) لفظ کارولی و. ما ورته وويل د دې دواړو کلمو پر مانا او مفهوم خو تاسو پوهېږئ، بايد د دې مخه ونيسئ، ده راته وويل: ((نی کار خوب نه کرده اين خو مخالف روحيه قانون اساسی است، ما اين مجله را به رييس صيب

(c) ketabton.com: The Digital Library

میبریم)). مجله یې له ځان سره یوړه، د ولسمشر د دفتر په دهلېز کې د عدلیې وزیر (سرور دانش) ورسره مخامخ شوی و، هغه ته یې ویلي وو چې ستاسو په مجله کې دغسې مشکل پیدا شوی، هغه ورته ویلي وو چې: (این کدام گپ مهم نیست)). بله ورځ چې ما ولید، ما وویل وزیر صیب! رییس صیب ته دې مجله ښکاره کړه؟ ده وویل، د عدلیې وزیر مې ولید، هغه وویل: ((این کدام گپ مهم نیست)). ما ویل بس همدومره؟ ده ویل، هو نو، هغه وویل مهمه نه ده، نو دا په دې مهمه مسله کې د ده اجراات وو. د نورو اجرااتو قیاس یې هم له همدې یوې بېلګې څخه کولای شو.

زلمي رسول د امنیت شورا دفتر کې ډېر کلونه تېر کړل، خو هسې چې د دې دفتر له شان او شوکت سره مناسب وو، نه دې دفتر تر سره کړل او نه هم ښاغلي ډاکتر زلمي رسول. یوازې د زلمي رسول ګناه هم نه وه، تر زلمي رسول چې څوک پورته و، هغه تر ده هم نرم و. د هغه احتیاط هم پر ده سیوری غوړولی و.

د نرم له پاسه نرم واکمن و، نو ځکه خو ټوله پاچاهي خوړینه وه. د زلمي رسول یوه هیله دا وه چې د بهرنیو چارو وزیر شي، په امنیت شورا کې یې هم ډېره موده په همدې ارمان تېره کړې وه چې کله به دې بل مقام ته ورسېږي، کله چې دې ارمان ته ورسېد، د امنیت شورا په دفتر کې یې د خدای پاماني جلسه جوړه کړې وه. (عبدالله پوپل) ورته په ټوکو کې وویل، ستا اداره او منجمنټ عالي دی، خو ځینې دوستان اعتراض لري چې ډاکتر صیب ډېرې خبرې نه کوي، خارجه وزارت خو د خبرو ځای دی چې ډاکتر صیب به هلته څه کوي، خپله پالیسي به بدلوي که همداسې به وي؟ ده ورته وویل: ((اینطور نیست که ما گپ زدن را یاد ندارم، یا گپ زده نمیتوانم اصلاً در افغانستان گپ زدن هیچ فایده ندارد، بدون از اینکه دشمنان را به خود زیاد بسازی دیگر چه فایده دارد؟ همین یون صیب که زیاد گپ زده، چه فایده کرد غیر از اینکه برای خود دشمنان را زیاد بسازد دیگر چه را بدست اورد؟)) همدې سره محفل ختم شو او دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپلې نوې دندې پر لوري رهي شو.

۳- ډاکتر رنګین دادفر سپنتا: ډاکتر رنګین دادفر سپنتا اصلاً د هرات ولایت اوسېدونکی دی، لوړې زده کړې یې په جرمني کې کړې، چپي افکار لري او د خپلو افکارو له څرګندولو ډډه نه کوي. کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو، نو دی هم کابل ته راغی، په کابل پوهنتون کې د استادۍ پر دندې سربېره د یوه مدني فعال په توګه

(ډاکتر دادفر سپنتا)

په بېلابېلو غونډو کې څرګند شو، انتقادي ژبه یې هغه وخت تونده وه، بیا د ولسمشرکرزي له ورور (قیوم کرزي) سره د روابطو له امله، هغه ولسمشر کرزي ته وروپېژندل، کرزي په بهرنیو چارو کې خپل مشاور وټاکه، بیا یې د بهرنیو چارو وزیر کړ. بیا یې له پارلمان سره مشکل پیدا شو، ولسي جرګې ورڅخه خپله باور رایه بېرته واخیسته. د ډاکتر سپنتا پر سر د ولسمشر کرزي او ولسي جرګې مناسبات خورا خراب شول. ولسمشر کرزي بیا په امنیتي چارو کې د خپل سلاکار په توګه مقرر کړ او د امنیت شورا د دفتر مشر شو. سره له دې چې د امنیت شورا په دفتر کې د انجنیر ابراهیم سپین زاده او شیدا محمد ابدالي په ګډون هېڅا هم د ډاکتر سپنتا له مقررۍ سره موافقه نه لرله، خو بیا هم ولسمشر تر جرګو او مرکو وروسته هغه د دې دفتر د مشر په توګه وټاکه. خو ځینې مسایل یې لا مخکې تر مخکې ورته واضح کړې وو، چې دلته به د بهرنیو چارو وزارت په شان خلاص مټ نه لري، انجنیر ابراهیم او شیدامحمد ابدالي به په خپلو کارونو کې ازاد وي او ځینې نور رییسان هم. فکر کېږي ډاکتر سپنتا هم دا شرایط ورسره منلي وو. سره له

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې چې په لومړيو ورځو کې څه ناڅه تېز و، خو بيا چې پوه شو دلته د قدرت نورې سرچينې هم شته، ان د ولسمشر د کور خلک او نږدې خپلوان دي، نو دی هم غلی او ورو شو. په لومړيو وختونو کې ډاکتر سپنتا يو متحدالمال مکتوب وليکه او ټولو رياستونو ته يې ابلاغ کړ، په هغه کې راغلي وو: ((په ټولو دفترونو کې د افرادو تقرر او انفکاک د امنيت شورا د دفتر رييس (ډاکتر سپنتا) صلاحيت دی))، خو د همدې مکتوب، چې په کمپيوټر ليکل شوی و، په وروستۍ برخه کې د امنيت شورا مرستيال (شيدامحمد ابدالي) په خپل لاس په قلم ليکلي وو: ((د افرادو تقرر او انفکاک، تغير و تبديل د يوه بورډ کار دی نه د يوه شخص)). همدې جملې د دوو کسانو تر منځ د قدرت معادله څرګندوله. د دفتر چارې ټولې په ګوزارې او د يو بل د زغملو په کلتور روانې وې. زما او د ډاکتر سپنتا د افکارو تر منځ هم خورا تضاد و، خو ده په ټوله موده کې زما پر وړاندې داسې څه خبره ونه کړه چې زما د نارضايتۍ سبب شي. ده يوازې دا کار وکړ چې په لويو، مهمو او غټو غونډو او همدارنګه هغه مجلسونه چې له بهرنيانو سره به کېدل، زه يې نه خبرولم. په هغو کې زه په دې خوشاله وم، چې ما خبر نه کړي، ځکه چې زه خو ځايه مصروف وم، د ټلوېزيون کارونه، د پوهنتون درسونه، د دفتر کارونه او نور فرهنګي کارونه دومره رابانديې زيات شوي وو چې سر ګرولو ته مې وخت نه درلود. خو زما او د ډاکتر سپنتا تر منځ دا واټن د دې سبب شوی و چې دواړو خواوو ته ګټه واړوي.

په لومړيو وختونو کې ډاکتر سپنتا مصمم و چې دی به پر ولسمشر کرزي خپل ډېر نظريات ومني، خو وروسته دی هم خوابدی ښکارېده، شکايت به يې کاوه چې د ده خبرو ته ولسمشر کوم اهميت نه ورکوي. سره له دې چې ده کله کله په خپلو خبرو کې که د بهرنيو چارو وزارت پر مهال و او يا هم په امنيت شورا کې، خپل شخصي نظر له ولسمشر سره متفاوت ګاڼه، ان د دواړو په نظرونو کې به تضاد ښکارېده، خو بيا هم د دولت په حساسو مسايلو کې يې دخالت خپل حق باله، ان د ولسمشرۍ د دويمې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دورې په ټاکنو کې داسې حدس او گومان کېده چې ډاکتر سپنتا د (البروک) نظر تائیدوي او ان تر دې چې ویل کېږي، هغه ته یې د ارگ د حال و احوال څرنگوالی هم په گوته کړی و، خو خدای(ج) د دې خبرې پر واقعیت پوهېږي. ډاکتر سپنتا د جنگسالارۍ او فساد مخالف و. خو د بنسټپالنې په پلمه یې دینپالنه هم نه خوښېدله، څو څو ځله یې ویلي چې (دري یا فارسي) ژبه یې ډېره خوښېږي، خو دا خوښي له بلې ژبې سره د دښمنۍ په مانا نه ده، بلکې هر سړی حق لري چې خپله ژبه یې خوښه شي، خو که بل چا په عمل کې ورته عمل کاوه، نو ده بیا په عمل کې همدا قاعده نه عملي کوله. پښتنو سره یې چندان جوړه نه وه، خو زما په مخ کې یې دا اعتراف کړی چې په تېرو (۳۵) کلونو کې چې افغانستان کې د قوم په توگه په ټوله کې کوم قوم زیات زیانمن شوی او تر هر چا یې زیات زیان لیدلی، هغه پښتانه دي. یوه ورځ یې په کابل پوهنتون کې د یوه شمېر هزاره محصلینو د مظاهرې په باب چې غوښتل یې خپل استادان تبدیل کړي او تر هغه دمخه د کابل د ښوونې او روزنې پوهنتون د محصلینو د تظاهراتو په باب چې نه یې غوښتل د (برهان الدین رباني) نوم پر دې پوهنتون کېښودل شي، ده فکر کاوه چې د دې دواړو پېښو په باب زه بېلابېل نظرونه لرم. نو راته یې وویل چې دې مسایلو ته لمن مه وهئ، ما وویل دې مسایلو ته خو محقق صیب او نور لمن وهي، موږ خو څه نه دي کړي؟ ده وویل: ((محقق خو اقلیت دی، د اقلیتونو خصلت دی چې دا ډول چیغې وهي، هغوی ځان د دې ملک وارث نه گڼي، پښتون خو د دې ملک وارث دی، اکثریت دی.)) ما ویل هغوی کله دا وراثت او اکثریت مني، ده وویل: ((مني یې که نه حقیقت خو همدا دی، څوک چې د خارجیانو په مقابل کې جنگېږي او پر خپل ملک سر ورکوي همغه د ملک وارث دی، دا چې څوک یې مني که نه هغه بېله خبره ده.))

ډاکتر سپنتا د پاکستان پر وړاندې هم ټینگ دریځ درلود، د فارسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژبې له تائيد پرته يې د ايران د اخوندانو پر وړاندې هم ورته نظر درلود، په مجموعي ډول يې ملايان نه خوښېدل او دا يې ورستې پديدې او تعويذ ليکونکي ګڼل. ډاکتر سپنتا سره له دې چې پلار و نيکه يې پښتانه وو، خو ده ځان پښتون نه باله، کله کله به يې ويل چې ژوند مو له کوچيتوبه پيل کړی، خو اوس متمدن شوي يو. د ده په ماموريت کې ما د رشوت او فساد کومه خاصه بېلګه پيدا نه کړه، خو په ملي مسايلو کې لکه څنګه چې غړېده، په عمل کې هغسې نه و، د پښتنو او نورو توپير يې څرګند و او د خپل حزب خلک يې ډېر پالل. له امريکايانو سره يې ښه مناسبات غوښتل او دا يې د افغان ولس په خير ګڼل، ولسمشر سره يې څو ځله پر دې مسله او ځينو نورو خبرو مناسبات هم خراب شوي وو، خو سرمحقق زلمی هېوادمل به په کې جرګه کېده او مناسبات به يې بېرته عادي کول. کله چې ما له دفتر څخه استعفی کوله، نو دی راسره موافق نه و، راته يې وويل: ((ستا پر ځای، رييس صيب (ولسمشر کرزی) تر تا ښه سړی نه مقرروي، حتماً به کوم يو جنګسالار او يا هم د هغه زوی راځي، نو تر هغه چې ته پاتې شې دا موږ ته په ګټه ده، زه پوهېږم چې زما او ستا افکار فرق لري، خو زه د افکارو تنوع ته سخت احترام لرم. په هغه ټولنه او دفتر کې چې د افکارو رنګارنګي نه وي، هلته پرمختګ نه رامنځته کېږي که زما منې استعفی مه ورکوه.)) ما ويل اوس مې پرېکړه کړې ده. تصميم مې غوڅ دی، همدې سره ترې له دفتر رابهر شوم.

۴- شيدامحمد ابدالي: شيدامحمد ابدالي د ولسمشر حامد کرزي د خپلوانو له جملې څخه دی، مخکې تر دې چې حامدکرزی د موقتې اداري رييس شي، شيدامحمد ورسره د کويټې په دفتر کې کار کاوه. تر موقتې ادارې وروسته يې ځانګړی سکرتر شو او تر ټولو زيات ولسمشر ته نږدې و. د کار له ساعته بيا د خوب تر وخته له ولسمشر سره و. د ولسمشر په ګڼو جلسو کې يې ګډون درلود او د هغه له هر رازه باخبره و. د ولسمشر د څلورو پنځو کلونو واکمنۍ په بهير کې شيدا محمد د هېواد له هر والي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

قومندان، وزير، قومي مشر، روحاني شخصيت او نورو موثرو اشخاصو سره يا د مخامخ خبرو او يا هم د ټلیفون له لارې اشنا شو او د افغاني ټولنې ډېرې خواوې ورته معلومې شوې. شيدامحمد ابدالي بيا وروسته امريکا

(شيدا محمد ابدالي)

متحده ایالتونو ته لاړ او هلته يې خپلې لوړې زده کړې تر سره کړې. تر هغه وروسته بېرته افغانستان ته راغی او د ولسمشر کرزي د واکمنۍ په دويمه دوره کې د امنيت شورا د دفتر مرستيال او هم د ولسمشر خاص دستيار شو. دا مهال نو ډاکتر سپنتا او ابدالي دواړو په يوه دفتر کې کار کاوه. د ډاکتر سپنتا له پخواني بګروند سره هم د شيدامحمد ابدالي چندان جوړه نه وه، خو دا چې شيدا محمد ولسمشر ته ډېر نږدې کس و، نو ځکه خو د ډاکتر سپنتا زور پرې ونه رسېده. شيدا محمد ابدالي په امنيت شورا کې ډېر واک درلود. يوه ورځ يې زه پاس خپل دفتر ته وغوښتلم، راته يې وويل چې ستا فعاليتونه موږ تائيدوو، د رييس صاحب هم خوښېږي، خو رييس صاحب (ولسمشر) په داسې موقف کې دی چې هغه خپله څه نه شي ويلای، موقف يې لوړ دی نو هغه خو د ټولو جمهور رييس دی. ما ويل، هو د ټولو دی خو ټولو کې پښتانه نه راځي. موږ هم وايو چې دی د ټولو دی، خو عدالت دې تامين کړي، مرستيالان يې هم بايد د ټولو وي نه د يوه قوم. ده وويل د هغو خبره نو بيا جلا ده. هغوی خو دا کار کوي (مانا خپل قوم پالي) نو موږ او تاسې بايد د هغوی غوندې نه شو، ما ويل کومه لاره ستا په نظر موجوده ده چې عدالت تامين شي. ده وويل: ((رييس صيب وايي که ټول د (يون) په شان وای او خپل حق يې غوښتلای، نو ماته به هم کار اسانه و، ما به ويل هغه دی دوی هم خپل حق غواړي، پر ما

(c) ketabton.com: The Digital Library

به يو ډول فشار واى)). شيدا محمد ابدالي زياته کړه: ((پښتانه وزيران دې خداى خوار کړي، خپل موقف ساتي، د خپلې څوکۍ په غم کې دي)). ما ويل اول خو يې همداسې خلک راوستي او دويم يو نيم که ځان وخوځوي، نو پر همغه ورځ يې لرې کوي او ځوک يې اواز نه اوري او زه خو په داسې موقف کې يم چې چندان موقف نه دى، هر وخت چې راته ووايي لاړ شه زه خپله خوشاله يم. ده وويل: ((ستا خبره رښتيا ده، څه موده وړاندې څو تنه وزيران او نور مطرح کسان سره کېناستو، اول کې د رييس صيب هم خوښه وه، دوى وويل چې په ملي موضوعاتو او نورو غټو مسايلو کې به ګډ موقف نيسو، هم په کابينه کې او هم به په نورو مهمو غونډو کې يو د بل موقف تائيدوو، خبره به مو يوه وي، پر رييس صيب به هم ډېر فشار نه راوړو، موږ به خپل کارونه خپله کوو. فاروق وردګ، زاخېلوال، رحيم وردګ، جيلاني پوپل او نور ټول په دې پروګرام کې شامل وو، څو غونډې مو هم وکړې، خو وروسته رييس صيب وويل چې دې کې بايد د ټولو قومونو خلک وي، بايد دا کار پراخ شي او ملي شي نه د يوه قوم. بيا زموږ هغه پروګرام هملته پر ټپه ودرېد.)) شيدا محمد هم کله کله د نورو افغانانو په شان د زړه وينې څښلې، سړى نه پوهېده چې اخر شکايت چاته وکړي، دوى هم ناراضه او ولس هم ناراضه. شيدامحمد به کله زموږ د هغه ملي دريځ ملاتړ هم کاوه چې د ټولو افغانانو خير به په کې نغښتى و. د هغه دفتري ملاتړ هم له ما سره ملګرى و، خو زما د دفتر کارونه انجنير صاحب ابراهيم پورې تړلي وو، شيدا محمد سره مو دومره سروکار نه درلود. شيدا محمد هم لکه د انجنير صاحب ابراهيم په شان سهارنۍ جلسې ته نه حاضرېده. جلسې به اکثره ډاکتر سپنتا پرمخ وړلې او که هغه به نه و، نو د امنيت شورا بل مرستيال ښاغلي (حکيم نورزي) به جلسې پرمخ وړلې. شيدا محمد که څه هم په امنيت شورا دفتر کې زيات واک درلود او يا هم ولسمشر ته تر ډېره نږدې کس ګڼل کېده، خو له دې موقف او مقام څخه يې هغسې ګټه پورته نه کړه چې ورته په کار وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیدا محمد ابدالي بیا وروسته په هند کې د افغانستان د لوی سفیر په توګه وټاکل شو.

۵- عبدالحکیم نورزی: عبدالحکیم نورزی اصلاً د ارزګان ولایت دی، چپي افکار لري او پخوا یې د خلکو دیموکراتیک ګوند په (خلقي) څانګې پورې اړه لرله، د خلکیانو د واکمنۍ په بهیر کې د (کام) یا (اکسا) یانې د همغه وخت د څارګرې ادارې مرستیال پاتې شوی. د ډاکتر نجیب الله تر حکومت وروسته په کویټه کې د پاکستان د استخباراتو له خوا بندي او بیا تر څو کلن زندان وروسته اروپا ته لاړ، هلته په بلجیم کې اوسېده، بیا یې د روم له بهیر سره اړیکي پیدا کړل او له حامدکرزي سره هم د همدغې پروسې له مخې اشنا شو، کله چې موقته اداره جوړه شوه، حکیم نورزی هم لکه د نورو افغانانو په شان له اروپا څخه

(عبدالحکیم نورزی)

کابل ته راغی او دلته د حامدکرزي له خوا د ملي امنیت د ادارې د مرستیال په توګه وټاکل شو. خو د ملي امنیت له رییس (امرالله صالح) سره یې ګوزاره ونه شوه، هره ورځ به د دواړو تر منځ جنجالونه وو. دا نو هغه مهال و چې حکیم نورزي پخواني چپ افکار څنډې ته کړي وو او ملي فکر یې راخپل کړی و. امرالله صالح بیا دې ډول افکارو سره علاقه نه لرله او دا مهال د دې ادارې له خوا د عامو افغانانو په تېره بیا د پښتنو افغانانو د ځورونې لړۍ په چټکۍ سره روانه وه، د هر پښتون د ځپنې لپاره د (طالب) او (القاعدې) له نسخې څخه کار اخیستل کېده او د خپل هر جنایت د پټونې لپاره یې د (جهاد) او (مقاومت) تعویذ کاراوه. پر (حکیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورزي) چې د چپي افکارو يا د خلکيتوب کومه پخوانۍ ټاپه وه، نو امرالله صالح کولای شول د (جهاد) د لفظ په کارولو سره هغه ته هر ډول ستونزې راولاړې کړي.

نورزي ډېر وخت په ملي امنيت رياست کې طاقت ونه کړای شو. بيا يې د پخواني پاچا اعليحضرت محمد ظاهر شاه د کورنيو له ځينو غړو، (سلطان محمود غازي) او نورو سره (دملي وحدت ولسي تحريک) په نامه يو سياسي حرکت جوړ کړ. په لومړيو کې ډېر په کش کې روان و، تر يو څه مودې وروسته د ده او سلطان محمود غازي تر منځ اختلاف راغی، غازي او نور خلک له دې ولسي تحريکه وايستل شول او د تحريک مشرتابه ټول ده ته پاتې شو. فعاليتونه يې په لومړيو کې منظم او گرم وو، خو وروسته وروسته بيا سست شول او دا ډول تحريکونه نور هم پسې زيات شول. حکيم نورزی بيا وروسته د حامدکرزي له خوا د ملي امنيت شورا دفتر د مرستيال په توگه غوره شو او همدلته يې دنده پيل کړه. نورزی که څه هم په ملي امنيت شورا دفتر کې لکه د انجنير ابراهيم او شيدامحمد ابدالي په شان ډېر زيات صلاحيت نه لري، خو په ملي مسايلو کې د ټينگ دريځ خاوند دی. په انگليسي ژبه هم پوهېږي او په دري ژبه هم، خو په رسمي غونډو او ميټنگونو کې همېش په پښتو غږېږي، د چا په کيسه کې هم نه دی چې څوک پرې پوهېږي او يا نه پوهېږي، يا پرې خوښېږي، که خفه کېږي؟ د درېو کلونو په ترڅ کې چې هر وخت د غرمې ډوډۍ پر سر يوځای وو او د ډاکتر سپنتا په گډون به د امنيت شورا ټول مشرتابه چې تعداد يې لسو تنو ته رسېده، د غرمې ډوډۍ مو يوځای خوړه، ډاکتر سپنتا د مېز په سر کې د مشرتابه پر څوکۍ کېناسته، مرستيالان او رييسان به د مېز دواړو خواوو په اوږدو کې. نورزی به د ډاکتر سپنتا تر څنگ د يوه تن په فاصله، خو هغه ته تقريباً مخامخ کېناسته، د درېو کلونو په ترڅ کې ډاکتر سپنتا يوه ورځ هم يوه کلمه د خدای د رضا لپاره په پښتو ونه ويلې او حکيم نورزي يوه کلمه په دري، خو دواړه به لگيا وو، خپل گرم بحث به

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې کاوه. یوه به دري ویله بل به پښتو، یو بل ته يې دا هم نه ویل چې ته ولې دري وایې او بل پښتو، دا پوښتنه او ناراحتي يې هم نه کوله چې یو بل لا په پښتو او دري نه پوهېږو. حقیقت دا دی چې دواړه په پښتو او دري پوهېدل، خو ډاکتر سپنتا پښتو نه ویلې او نورزي دري. خو مفاهمه او مکالمه روانه وه، کله چې به د دفتر ملګرو دا حالت وکوت، نو سره موسکي به شول، یوه نیمه خبره به نورو ترجمه کړه، نو دوی به بیا ویل نه! پوهېږو. تر هغه دمه چې زه هلته په دفتر کې وم، د ډاکتر سپنتا او نورزي صیب د ژبې مقابله روانه وه او یو بل ته تسلیم نه شول.

حکیم نورزی اوس هم د یوه سیاسي دریځ خاوند دی، خو ما به ورسره کله ټوکې کولې چې ستاسو سیاست ډېر کلاسیک دی، ستمیان، جمعیتیان او پرچمیان دربانديې ډېر تېز دي، هغوی ماډرن دي، خو تاسو کلاسیک یاست داسې لکه عصري طب او یوناني طب، یا عصري ډاکتر او یوناني حکیم جي، هغه به خندل. له حامدکرزي سره د نورزي رابطه ښه وه، خو داسې هم نه وه چې د هغه خبره دې ومني او یا دې وخت پر وخت ورته د ملاقات وخت ورکړي. نورزي هم دا دفتر غنیمت ګڼلی و، خپلې شپې او ورځې يې تېرولې. تر دې ځای بالا ده ته کوم بل مناسب ځای نه پیداکېده، لوړ معاش، مرمۍ ضد موټر او امنیتي ګارد ټول سهولتونه ورسره وو. کله چې ما استعفی ورکوله، نو نورزي صیب سره مې هم مشوره وکړه، د هغه خوښه نه وه، ماته يې ویل: ((سخت امنیتي مشکلات به درته پیدا شي، ټلوېزیون به دې در وتړي او نور ګڼ شمېر مشکلات به درته پیدا کړي، اوس خو د دولت پرده دربانديې خوره ده، د جمهور رییس ملاتړ درسره دی. دا چې درسره دی که نه پر دې خو یوازې زه او ته پوهېږو، خو بېرون ته دا نور خلک خو داسې فکر کوي چې یون مانا کرزی. که زما منې استعفی مه ورکوه.)) ما ویل اول وي که اخر وي له دې ځایه به ځو، پرېږده چې پر خپلو پښو ودرېږو، دا خطرونه غیر له هغې هم راروان دي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانونه باید ورته تیار کړو. ده ویل ((ما هم خپله استعفی ورکوله خو هېڅ بل داسې ځای چې ځان په کې خوندي احساس کړم، نه لرم، دې خلکو (شمالټلوالې) سره مې هسې هم له پخوا نه ورانه ده، ټول واک هم دوی سره دی، نو ډېر مشکلات به راته پیدا کړي، نو ځکه مې دلته هسې سر په سیوري کړی دی.))

حکیم نورزي رښتیا هم دلته سر په سیوري کړی و، نور کوم زیات عملي صلاحیت ورسره نه و. خو که چېرې لږ هم ورته لاره خلاصه وای کار یې کولای شو، د خپل گوند (د ملي وحدت ولسي تحریک) سخت ستایونکی و، یوه ورځ یې د (پاکستان د راکټي بریدونو) او (حکیم شجاعي) پر ضد مظاهره اېستله، ماته یې وویل یاره یو لک نفر به راشي، ما ویل، هېڅ امکان نه لري. بیا یې وویل، موږ خو د (۳۰) زرو کسانو تابیا نیولې، خو کېدی شي خلک تر دې زیات شي، ما ویل (دوه زره) کسان حاضر کړه، دوه ساعته ټلوېزیون کې وخت درکوم، ده ویل راکړه لاس! ما لاس ورکړ. د مظاهرې پر ورځ ټول (۱۴۰۰) کسان وو، خو ده بیا ویل چې تر (۳) زرو زیات وو، سره له دې چې میډیا ټول عکاسي کړي وو، هغه هم داسې نه وو چې ټول د ده د تحریک کسان وو، عام خلک چې د پاکستان د توغندیو خلاف وو او د حکیم شجاعي ظلمونه یې غندل، هغه هم په کې شامل وو. خو موږ یې له ټلوېزیون څخه ټول راپور په منظم ډول خپور کړ. په هر حال حکیم نورزی داسې یو شخص دی چې پر ملي ارزښتونو ټینگ ولاړ دی او که زور یې ورسي په دې لاره کې قرباني ته هم تیار دی.

٦- محمد ضیاء صالحي: ښاغلی (ضیا صالحي) په ارگ کې دومره لوړمقام نه لري، د امنیت شورا په دفتر کې مالي او اداري مسول دی. تر دې وړاندې همدلته د اطلاعاتو د اخیستلو د څانگې مشر و، خو له (انجنیر صاحب ابراهیم سپین) زاده سره د نږدې اړیکو له امله مهم گڼل کېږي. پخوا یې له (جنرال دوستم) سره کار کاوه د هغه ژباړن و او تر هغه دمخه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاکتر نجیب الله د حاکمیت په دوره کې د دولتي امنیت د ریاست (خاد) غړی و. په اردو، پښتو، دري، روسي او انګلیسي ژبو پوهېږي، ډېر ماهر، چالاکه او د وخت پر نزاکتونو پوه دی. د سلګونو خلکو د ټلیفون نمبرونه یې په یاد زده دي، یوه ورځ چا ورڅخه پوښتنه وکړه چې د ټلیفون دا دومره نومرې دې ولې له یاده زده کړي؟ ده ورته وویل، دا چل روسانو موږ ته ښودلی دی، څکه که د یادښت کتابچه دې ورکه شي او یا د چا لاس ته ورشي، نو ذهن خو دې خپل دی. صالحي سره د هر نظام کیسې وې، د ډاکتر نجیب الله، د حضرت صبغت الله مجددي، د برهان الدین رباني، د جنرال دوستم، احمد شاه مسعود، انجنیر ګلبدین حکمتیار، حاجي قدیر او نورو ډېرې حساسې کیسې ورسره دي، یوه ورځ ورته (ملک قریشي) په ټوکو کې وویل: ((هر نوی نظام چې راشي که په هغو لومړیو دوو ساعتونو کې یې ونه وژلې، نور دې نه شي وژلی، بیا به همغه نظام کې ته تر ټولو ډېر مطرح یې)). ده هم ورته وویل: «رښتیا هم د دوو ساعتونو وخت ته ضرورت لرم.» سرور ثبات صیب پرې غږ کړ: ((یاره که زه یم نو په همدې اولو دوو ساعتونو کې دې چاره کوم)). ضیا صالحي د خپل ماموریت په لسکلنه دوره کې یوازې یو دوه ځله ولسمشر حامد کرزي سره لیدلي دي، خو ولسمشر یې ښه پېژني، دا مهمه نه ده چې دی ولسمشر سره وګوري او که نه، هغه څوک چې ولسمشر سره هره ورځ ګوري، دی بیا هغه سره هره ورځ ګوري؛ انجنیر ابراهیم سره دی هر وخت کتلای شي او په اکثرو بهرنیو سفرونو کې ورسره مل وي. د انجنیر ابراهیم خبره څمکې ته نه غورځوي، ژبه یې ډېره نرمه ده، هرې خواته یې اړولای شي. صالحي پخواني چپي نظریات لري پخوا یې له (پرچم) ګروپ سره تړاو درلود، خو د وخت له غوښتنو سره سم ځان ډېر ښه اعیارولای شي. صالحي په امنیت شورا کې د پوره واک او ځواک څښتن دی، خو د ده مزه هغه وخت باران یوړه چې امریکایانو له یو چا څخه د یوه کرولا موټر د ډالۍ اخیستلو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تور ونیو. دا نیونه د صالحي د زوی د واده پر شپه تر سره شوه، د هغه شخصیت ته یې ډېر زیان واړوه. دا مهال ډاکتر رنگین دادفر سپنتا د امنیت شورا د دفتر مشر و، د هغه هوکړه هم په کې شامله وه. کله چې ولسمشر د انجنیر ابراهیم په واسطه خبر شو، نو ژر یې مداخله وکړه او صالحي یې له زندان څخه راخلاص کړ. دې کار امریکایان هم په غوصه کړل، د امریکایانو او کرزي تر منځ مناسبات هم خراب شول.

امریکایانو اصلاً صالحي د هغو زرگونو ټلیفونونو له امله نیولی و چې ده په تېرو وختونو کې بېلابېلو خلکو ته کړي وو. صالحي انجنیر ابراهیم سره تر دې دمخه څو ځله روسیې او هندوستان ته هم سفرونه کړي وو. ویل کېږي چې روسیې ته د انجنیر ابراهیم سفر او له هغو سره د مناسباتو د بیا رغونې لپاره صالحي له خپلو پخوانیو مناسباتو څخه گټه اخیستې وه. روسیې ته د انجنیر ابراهیم د سفر په باب معلومات د امرالله صالح له خوا امریکایانو ته ورکړل شوي وو. لنډه دا چې د صالحي د فعالیتونو په باب امریکایانو سره گڼ شکونه وو، نو په دې خاطر یې هغه د افغاني ځواکونو په واسطه ونیوه. د صالحي په باب دا وخت په امریکایي ورځپاڼو په تېره بیا (نیویارک ټایمز) کې ځینې لیکنې هم خپرې شوې چې صالحي یې خورا نارامه کړ. صالحي په دې برخه کې له ډاکتر سپنتا او طلوع ټلوېزیون څخه چې د ده په وینا یې دا مهال له امرالله صالح او ډاکتر سپنتا څخه الهام اخیسته، سخت سر ټکاوه. خو صالحي سره هم کېدی شي داسې رازونه وو چې ولسمشر پرې ټینگ ودرېد او امریکایانو هغه تر (۲۴) ساعتونو وروسته ببرته پرېښود. تر هغه وروسته ضیا صالحي بیا له امریکایانو سره خپل روابط ورغول او تر دې پېښې وروسته یې بیا هم څو ځله امریکا ته له انجنیر ابراهیم سره یوځای سفر وکړ او نورو هېوادونو ته هم ورسره په سفر لاړ، خو بیا هم د صالحي د نیونې اصلي علت معلوم نه شو. صالحي سره له دې چې د دې دفتر مالي او اداري مسول دی، خو بهر ته د بهرنیو چارو تر رییسه زیات سفرونه لري او د سفرونو په مانا او محتوا هم له انجنیر ابراهیم او ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرته نور څوک نه پوهېږي. علماوو شورا او ځینو جهادي قومندانانو ته د پیسو په رسونه او ویش کې هم صالحي صلاحیت لري. لنډه دا چې په امنیت شورا دفتر کې تر ده بل موثر رییس نه ښکاري.

۷- عبدالله پوپل: د ښاغلي (عبدالله پوپل) اصلي استوګنځی کندهار دی. بیا امریکا ته تللی او هلته ډېره موده اوسېده، یو وخت د روم له پروسې سره ملګری شو، د ولسمشر له ورونو؛ قیوم کرزي او په تېره بیا له محمود کرزي سره نږدې اړیکي لري. د طالبانو تر سقوط وروسته بیا څه موده په کندهار کې ښاروال و. د ډېرې لنډې مودې لپاره په ننګرهار کې هم ښاروال پاتې شو، تر هغه وروسته بیا د امنیت شورا په دفتر کې د ولایتي برخې رییس شو.

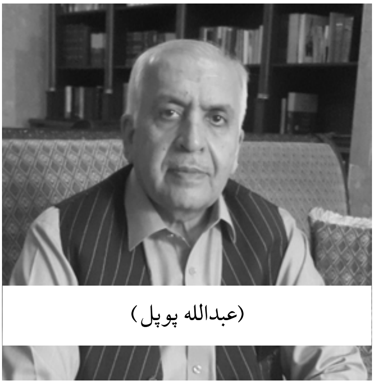

(عبدالله پوپل)

عبدالله پوپل د ولسمشر له کورنۍ سره د خپلولۍ یو څه اړیکي هم لري، کله کله یې کور ته هم ورځي. خو ولسمشر پوپلزو ته چندان ارزښت نه ورکوي. البته په کندهار کې کېدی شي دا خبره معکوسه وي، خو دلته په کابل کې پوپلزي هغه د چا خبره په دوه توته هم نه اخلي. ولسمشر فکر کوي، هغه څوک چې تخلص یې پوپل یا پوپلزی وي، نورو ته دا انګېرنه په لاس ورکوي چې ولسمشر ګني قبیلویت پالي، په همدې خاطر پوپل او پوپلزو ته ډېره مخه نه ورکوي. ما څو ځله پوپل صیب ته وویل چې دا تخلص دې بدل کړه، د دې پرځای چې علي، حسیني یا جعفري تخلص کېږدې، ډېره ګټه به درته ورسوي، ما ورته زموږ د یوه ملګري کیسه وکړه چې ډېر با استعداده و، خو تخلص یې (توتاخېل) و، په هېڅ لوړ پوست کې تر اخره مقرر نه شو، کوم ځای کې چې به کوم مهم پوست ته وړاندې شو، نو د توتاخېل د تخلص

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ليدو سره به يې يو لوړ پوړي او يا ټيټ پوړي چارواکي مخالفت وکړ، بېرته به يې له لېسته وويست، يوه ورځ يې ماته وويل: هېڅ په خپل عيب نه پوهېږم، هر څه ته برابر يم، په هر څه مې سر خلاص دی، خو چې کوم پوست ته پيشنهاد شم، د نامعلوم علت له امله بېرته رجېکټ شم، نه پوهېږم چې کوم عيب لرم. ما ورته وويل عيب خو دې معلوم دی، ده وويل څه شی! ما وويل: اول پښتون او بيا توتاخېل يې. ته همدا اوس دا تخلص لرې کړه چې څومره ژر مقررېږې، ده ويل نو څه وټاکم، ما وويل سادات، قريشي، حسيني او داسې نور، ده تخلص بدل کړ، (سادات) يې پرځان کېښود، اوونۍ لا وتې نه وه چې يو چېرته معين شو، بيا تر هغه ځايه بل ښه ځای کې معين شو او اوس هم د يوه وزارت مرستيال دی، نو که ته هم غواړې د رييس صيب د خپلولۍ له څپېړې بېغمه شې، دغسې يوه چاره وکړه، هغه راته وويل: ((عجيبه خبره دې وکړه، خو والله که دغه چل راځي، موږ ساده خلک يو)). پوپل صيب د دربار پر نزاکتونو او ژبه هم پوهېده، خو په ډېر کلاسيک ډول او دا ډول درباري چلند په دې عصري زمانه کې نه چلېده.

زموږ چې به کله زړه تنګ شو، نو د ده دفتر ته به لاړو، سملاسي به يې چای راوغوښت، يوه بل ته به يې سپکې سپورې وکړې، د ده عادت و چې زړه کې يې خبره نه ټينګوله او راساً يې په کنځلو بدلوله؛ د ده مابنه، د ده ارتينه، د ده ارتينه په تا او داسې نور. يوه ورځ يې راته وويل، ستا په زړه کې به څه ګرځي چې دا پوپل دومره پوچ خولی سړی دی، والله که داسې يم، خو دې د خره زامنو ته چې کنځل ونه کړې زړه دې طاقت نه کوي، نو ته او خدای چې دوی ته څه وايې! يوه ورځ (ملک قريشي) عبدالله پوپل ته وويل چې عيناً عزيزالله واصفي صيب درڅخه جوړ شوی، نړه کنځلې کوې، واصفي صيب هم داسې دی، يوه شېبه يې خوله له کنځلو خالي نه وي. د ده ارتينه، د ده ښځه، د ده ماينه، د ده پلان د ده بستان، داسې داسې کم، يوه ورځ ورته په کندهار کې يو سپين ږيري وويل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

واصفي صیب په دې کنځلو کې هېڅ وقفه نه راولې، یوه نه یې باسې بل کې یې ننباسې، داسې لکه پخواني ټلیفونچیان چې یو نه یې باسي، بل کې یې ننباسي، نو قریشي صیب هم پوپل صیب ته وویل چې پر تا هم هغه کانه شوې ده. ټولو وخندل، پوپل صیب وویل، والله که واصفي ملامت وي، له کنځلو پرته مې په بل شي زړه نه یخېږي، دا د خره زامن که په ادبیاتو اصلاح کېدی، یون صیب به اصلاح کړي وو، نو زموږ چې به زړه تنګ شو، د پوپل صیب دفتر ته به لاړو او کله هم د ثبات صیب دفتر ته. پوپل صیب به کله کله ډېرې جالبې سیاسي او د رمازه خبرې هم لرلې، یوه خبره ما همغه وخت د یوې خاطرې په توګه ځان سره ثبت کړې چې دا دی دلته یې وړاندې کوم.

د وینو سېلاب!

د جمهوري ریاست د دویمې دورې تر ټاکنو وروسته د کابینې د جوړونې موضوع ډېره ګرمه وه، د هر وزارت لپاره د بېلابېلو نوماندانو نومونه زمزمه کېدل. په دې لړ کې د بهرنیو چارو وزارت لپاره د ښاغلي زلمي رسول نوم هم ډېر یادېده. ښاغلی زلمی رسول په خوله غلی، په زړه کې پوه، ډېر ارام، نرم او د ښه سړیتوب یوه بېلګه ده، ښاغلی زلمی رسول لکه څنګه چې په ښه سړیتوب کې حد و برید نه لري، دغسې یې د بې جرئتی برید هم معلوم نه دی. عیناً لکه خپله جمهور رییس حامد کرزی. د کرزي ډېر خصوصیات په مستقیم او نامستقیم ډول هغه ته انتقال شوي دي. یوه ورځ سهار د ثبات صیب دفتر کې ناست وو، څو تنه نور هم وو یو دم عبدالله پوپل وارخطا راننوت، ویې ویل: ((عجیب او خطرناک خبر)) موږ وویل څه دي ووایه! ده وویل: ((همدا اوس خبر شوم رییس صیب پرېکړه کړې چې رحیم وردګ له دفاع وزارته لرې کوي او پر ځای یې زموږ ډاکتر صیب زلمی رسول مقرروي.)) پوپل صیب وویل: ((زما تشویش په دې کې دی چې که دا کار وشي افغانستان کې به (د وینو سېلاب) وبهېږي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان کې هسې هم ډېرش کاله وينې بهېدلې دي، نور نو د وينو تاب نه لري او دا سړی خو داسې (جدي)! دی چې په همغه اوله ورځ به يې سفر بري اعلان کړې وي. د طالبانو سابه به يې هم په مالګه کړي وي او د شمالټلوالې هم، خو خدای دې د پاکستان ژوند ته خير کوي.)) پوپل صيب په ډکه خندانه خوله دا خبره وکړه، دې سره ما بيا ثبات صيب ته وويل: ((ته يې منې؟)) هغه وويل: ((چې پوپل صيب يې وايي، نو اوس يې منم او بل ته لا اوس هم د رييس صيب په کارونو کې شک کوې، اوس يې هم نه منې؟ ايا تر دې يې نور (ښه!) تصميمونه نه دي نيولي؟))

دا او دېته ورته ډېرې عجيبې خبرې په دفتر کې تبادله شوي، ټولې د ليکلو وړ دي، خو يوه نيمه يې زما د قلم تر نوکې راورسېدله. عبدالله پوپل د ولسمشر له خپلولۍ سره سره بيا هم په همغه يوه ګېر کې روان و، هېڅ وده يې ونه کړه، زلمي‌رسول ته يې هم ځان نږدې نږدې کاوه. انجنير ابراهيم او نورو ته هم، خو په دفتر او تر دفتره بهر د زيات واک و ځواک ښبنتن نه شو. کله کله به ګل اغا شېرزي او يا هم کوم بل والي په کومه ډالۍ ونازوه، نور يې نو د نورو چارواکو په شان له دولتي ځوکۍ څخه ډېر کار وا نه خيست. کله چې زلمی رسول د بهرنيو چارو وزير شو، نو عبدالله پوپل هم ورسره لاړ، هلته يې د ولايتي برخې مسول کړ، خو څه موده وروسته پښېمانه و، نه دلته بېرته راتلای شو او نه هم هلته خوشاله برېښېده.

۸- ملک قريشي: ښاغلی (ملک قريشی) اصلاً د کندهار اوسېدونکی دی. لوړې زده کړې لري او د ولسمشر حامدکرزي د مېرمنې (زينت کرزي) ورور دی. ډېر هوښيار او دروند ځوان دی. د امنيت شورا په دفتر کې د (تحليل او ارزونې) د رياست مشر دی. هم د خپل لياقت له وجې او هم دا چې د ولسمشر کرزي اخښی دی، په دفتر کې پوره صلاحيت لري او هم ورته خلک احترام کوي. خو هغه خلک چې دی نه پېژني، نه غواړي دی ورته په لوی لاس له حامدکرزي سره د خپلې خپلولۍ يا کورنيو اړيکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په باب څه ووايي، که ولسمشر کرزی نه وای، نو هم ده، د دې او تر دې د لوړې څوکۍ لیاقت درلود. ملک قریشي ډېر ظریف سړی دی. ښه د ګپ او شپ انډیوال دی، د ده ټوکې د عبدالله پوپل په شان لوڅې نه دي. د ادب په چوکاټ کې دي او ډېرې ظریفانه دي. په دفتر کې یې هم چا سره ټکر نه دی کړی، زما سیاسي نظریات یې خوښېږي، اکثره وخت یې د دفتر په غونډو او بهر کې زما له سیاسي دریځه ملاتړ کړی، خو نور په مجموعي ډول د نرم مزاج څښتن دی. کله چې به د دفتر مشران نه وو، نو رییسانو به د ډوډۍ پر سر د ګپ او شپ ښه محفل جوړاوه، هر چا به هر ډول ټوکې کولای شوې، خو کله چې به مشران راغلل، نو بیا به خبره یو څه په پرده کې شوه.

(ملک قریشي)

ملک قریشي چې کله ټوکه کوي، نو له موضوع سره په ارتباط یې کوي، ان له ولسمشر سره په یوه ظریفانه انداز غږېږي. یوه ورځ ما قریشي صیب ته وویل: ((که له وسه مو پوره وي، رییس صیب ته په کور او دفتر کې غوړه مالان مه پرېږدئ چې دا سخت تاوان رسوي.)) ده هم له غوړه مالانو سر وټکاوه او ویې ویل چې: ((د رییس صیب پر ذهن تاثیر لري، ښه کار ورته بد او بد ورته ښه معرفي کوي او بله مهمه خبره دا ده چې د رییس صاحب دوستان له هغه څخه لرې ساتي، څوک چې هغه ته کار کوي او هغه ته یې منډې وهلي، له هغه څخه یې لرې ساتي.)) دلته د ولسمشر کرزي په دربار کې غوړه مالان ډېر دي د همدې درباري غوړه مالانو په باب یوه کیسه راوړم، یوه ورځ ما او ملک قریشي سره د زړه خواله وکړل او بیا مې هغه د یوې خاطرې په توګه ثبت کړل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ټيم؟

يوه ورځ ما (يون) ملک قريشي سره د درباري غوړه مالانو د ناوړه رول په هکله خبرې کولې، ملک قريشي راته يوه کيسه وکړه، کيسه لنډه، خو جالبه ده، قريشيوويل: ((يوه شپه د رييس صيب په کور کې ناست وو، څو تنه نور مخور يې هم مېلمانه وو، ټولو تر حده زيات د رييس صيب توصيف وکړ، داسې توصيف چې زه پرې له ورايه پوهېدلم چې صداقت په کې نه شته او يوازې د رييس صيب د خوشالۍ په خاطر دی، ما خبرې نه کولې، غوږ وم، يوه په کې وويل: رييس صيب دومره غټ کارونه دې وکړل، افغانستان دې بېرته راټول کړ، د ملي وحدت لپاره دې دومره کار وکړ چې له تا پرته هېچا هم نه شو کولای په همدې خاطر درته ټول د ملي وحدت سمبول وايي، خو يو بل مهم کار درته پاتې دی، هغه دا چې تر څو يې تر اټکه ونه نيسې له پاکستانه مو خلاصی نه شته، په ارامه مو نه پرېږدي او دا کار يوازې ته کولای شې)). قريشي وويل: ((رييس صيب ته هم دې خبرې خوند ورکړ ويې ويل: ((رښتيا هم تر اټکه چې يې ونه نيسو، خلاصی مو نه شته)) دې وخت کې زما اوسېله تنګه شوه له خولې مې ووتل: ((په دې ټيم؟ په دې ټيم خو والله که تر محمود خان پله پورې هم لاړشئ)) زما دې خبرې سره غوړه مالان ټول غلي شول او رييس صيب په موسکا کې خو لږ په قهرجنه لهجه وويل: ((ياره د امنيت شورا والا بې له دې چې چايونه وڅښئ او منفي فکر وکړئ نور هېڅ کار نه کوئ)).

د ملک قريشي ((په دې ټيم؟)) خبره ځکه دلته په زړه پورې وه او کښښ يې درلود چې په همدې نږدې ورځو کې د ثور پر (۸مه) نېټه د ((جشن)) په مناسبت جوړه شوې غونډه، د مخالفو وسلوالو له خوا ګډه وډه شوه، د ولسي جرګې د وکيل (فضل الرحمن څمکني) په ګډون څو تنه په کې ووژل شول او نورو ټولو پوځيانو او ملکيانو له صحنې څخه پښې سپکې کړې. د غوړه مالانو د (اټک) د نيولو د هيلې پر وړاندې د ملک

(c) ketabton.com: The Digital Library

قریشي له خوا (په دې ټیم) ترکیب استعمالول، د یوه داسې واقعیت څرګندونه وه چې هر وخت په ارګ کې پېښېږي.

کله چې زلمی رسول د بهرنیو چارو وزیر شو، نو ملک قریشي هم ورسره لاړ او هلته د وزیر د دفتر د رییس په توګه مقرر شو.

۹- سرور ثبات: په امنیت شورا کې یو تن بل هم چې له ولسمشر سره پېژني، هغه ښاغلی (سرور ثبات) دی. مخکې د امنیت شورا مالي او اداري رییس و او وروسته د تحلیل او ارزونې رییس شو. سرور ثبات پخوا چپي نظریات او شعله یانو سره اړیکي درلودل، د جهاد په دوران کې له جهادي لیکو سره یوځای شو، تر جهاد او تنظیمي جګړو وروسته لندن ته لاړ، د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته

(سرور ثبات)

بېرته کابل ته راغی او اوس دا دی دلته د امنیت شورا دفتر کې درییس په توګه دنده تر سره کوي. پر اداري کارونو یې سر خلاص دی، خو په سیاسي کارونو کې هغومره وخت او صلاحیت ورته نه دی میسر شوی. کله کله د امنیت شورا دفتر په ځینو مهمو کورنیو او نورو غونډو کې چې بهرنیان په کې ونډه لري، ده ته هم د ګډون بلنه ورکول کېږي. خو بیا هم ډېر فعال نه برېښي. کله چې رسمي غونډې نه وي، نو د ده دفتر ته د مجلس لپاره ورځو. خو زموږ د راټولېدو اکثره وخت د غرمې د ډوډۍ مهال وي. دولس نیمې بجې د ډوډۍ لپاره سره په یوه سالون کې یو ځای کېږو، د امنیت شورا د دفتر مرستیالان او رییسان یوځای ډوډۍ خوري، همدا ځای له یو بل څخه د احوال پوښتلو او د نویو زړو مسایلو د بحث لپاره مناسب وخت وي. دلته چې څومره سیاسي بحث کېږي په رسمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

غونډو کې هغومره نه کېږي، د دوړې وروستی وخت معلوم نه وي، هر چا چې هر وخت دوړې خلاصه کړه، خپل دفتر ته تللای شي. دلته ډېر سياسي، اجتماعي او نور بحثونه کېږي، کله کله خبره ترخه هم شي، خو ډېره کمه. دا چې خبرې ډېرې نه گرمېږي د دې علت دا دی چې په دې دفتر کې اکثره د يوه نظر خلک راټول شوي، البته څه ناڅه اختلافات به لري، خو بيا هم ډېر زيات اختلافات نه لري، کله چې ډاکتر سپنتا د دې دفتر رييس شو، نو د دوړې پر مهال يې چې وکتل اکثره پښتانه دي، دا حالت پرې ښه ونه لگېده، يوه ورځ يې د دوړې پر سر ياده کړه چې دلته ټول پښتانه دي بايد اصلاحات راشي، ما ورته وويل، د خليلي او فهيم دفترونو ته لاړ شه، چې هلته څه حال دی؟ هغه وويل، هغوی به هر څه کوي، خو موږ او تاسې بايد هغسې ونه کړو، تر سپنتا دمخه ډېر زيات سياسي اختلافات نه وو، يوازېنی دفتر و چې ته په کې په ازاده توگه غږېدلی شوې، يوازينی دفتر و چې ولسمشر پرې حساب کولای شو او خبره يې پرې چلېدله او کوم مخالفت يې نه درلود. سرور ثبات له سپنتا سره هم خپل پخواني تنظيمي اړيکي درلودل، خو اوس يې هغو پخوانيو مناسباتو ته چندان ارزښت نه ورکاوه. نو د امنيت شورا دفتر غرمنی، کله په سياسي ټوکو او کنايو سره سرته رسېدله. د دې ډول کنايو يوه بېلگه به هم دلته وړاندې کړم:

ته يې منې؟

((ته يې منې؟)) دا ترکيب يو شاليد لري، وايي چې په يوه کلي کې يوه ښځه له يوه سړي سره جوړه وه! اوونۍ يا مياشت کې به يې يو ځل چانس پيدا کاوه، چې له خپل يار سره وگوري؛ د کلي په کومه کنډواله کې پيوستون وکړي او خپله غريزه په نامشروع ډول رفع کړي، د کلي خلک ورو ورو پر دې مسله خبر شول، د خلکو تر منځ پسپسک او گونگوسی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شروع شو، ورو ورو دا خبره له یوې خولې بلې ته انتقالېدله، ان خبره دې ښځې ته هم راورسېدله، چا ورته وویل چې ټول کلی په دې کار خبر شوی، خو ښځې پر ځان نه برابروله، همداسې یې ځان ناګاره اچوه، یوه ورځ بیا یې د دې بدې معاملې نوبت راورسېد، ښځه له خپل یار سره یوځای شوه، د معاملې په جریان کې ښځې پر سړي غږ وکړ: ((سړیه د دې کلي خلک ما او تاپسې خبرې کوي چې زه او ته یو بل سره جوړ یو، ته یې منې؟)) سړي پر خپلې معشوقې غږ کړ: ((نه بابا د دې کلي خلک همداسې دي، دوی په هر چاپسې خبرې کوي.)) دا کیسه یا ټوکه ما د امنیت شورا دفتر کې بېلابېلو رییسانو؛ عبدالله پوپل، سرور ثبات، ملک قریشي، ضیا صالحي او نورو ته څو څو ځله کړې وه، د ټولو په حافظه کې ناسته وه، یوازې زلمی رسول او انجنیر صیب ابراهیم سپین زاده پرې خبر نه و، نو کله چې به د ډوډۍ پر وخت سره راټول شولو، کومه خبره چې به شونې نه وه او دې ټوکې به ورسره ربط درلود، نو چې وبه دې ویل: ((ته یې منې؟)) نو موږ ټول ګروپ به وار تر واره پرې پوه شو. په دې خبرو کې یوه هم د جمهور رییس حامدکرزي د (جدیت) خبره وه چې هېڅکله هم جدي نه شو او هېڅکله یې هم غوځ دریځ غوره نه کړ، په تېره بیا د شمالټلوالې په اړه، هر څومره چې به هغوی د ده مخالفت او مزاحمت کاوه، ده به نورې هم پرې پې پرېښودلې، نور امتیازات او امکانات به یې هم ورکول. د جمهوري ریاست د دویمې دورې تر ټولټاکنو وروسته چې نتایج لا معلق دي، جمهور رییس او ټول حکومت تر سخت فشار لاندې او په سخت بحران کې وو، د ملي امنیت شورا مشاور ښاغلی (زلمی رسول) د ډوډۍ پر مهال خونې ته راننوت، کله چې یې پر ډوډۍ پیل وکړ، نو ثبات صیب ورته وویل: ((چطور است حالات کدام خوشخبری وجود دارد؟)) زلمي رسول وویل: ((رییس صاحب بسیار جدی است، امروز گفت، بعد ازین اینطور نمیشود ما جدی برخورد میکنم، این مردم هم امتیاز میگیرد هم مزاحمت

(c) ketabton.com: The Digital Library

میکند)) زلمي رسول بیا زیاته کړه: ((رییس صاحب بسیار جدی بود، بعد از این بسیار جدی عمل خواهد کرد...))

پر دې وخت زموږ له ډلې یو تن پر ثبات صیب غږ کړ: ((ثبات صیب! ته یې منې؟)) هغه وویل: ((والله خلک یې وایي نو...)) دې کې ملک قریشي، پوپل صیب، نورزی صیب، صالحي صیب او زه (یون) ټول سره په شونډو کې موسکي شولو، یو بل سره پوه شو، خو زلمی رسول لا تر دې دمه زموږ د ټوکې په دې رمز پوه نه و.

پر سرور ثبات سربېره یو شمېر رییسان چې یا مخکې دلته وو او یا هم اوس شته، خو تر دې دمه هم په سیاسي پېښو او مسایلو کې زیات مطرح نه وو او نه دي، لکه لطف الله مشعل چې یو وخت د ستراتیژیکو روابطو مسول و او بیا وروسته د لغمان والي شو او تر هغه وروسته د ملي امنیت ویاند، یا هم نجیب طهماس چې د بهرنیو اړیکو مسول و، بیا یې په خپله خوښه دنده پرېښوده. یا هم محمد انور بریپال چې د عبدالله پوپل پرځای راغی او بیا وروسته ملي امنیت ریاست ته لاړ، دغه راز فوشنجي چې د ډاکتر سپنتا د دفتر رییس و، اکبر قریشي چې یو وخت دلته د یوې څانګې مسول و او همدارنګه یو شمېر نور اشخاص چې اکثره په خپلو کارونو کې ډوب وو او سیاسي مسایلو کې زیات مطرح نه وو. سرور ثبات هم وروسته د نیمروز والي شو او تر یو کال زیات و کم وروسته پرکور کېناست.

(جمیل بهرامي)

۱۰- جمیل بهرامي: جمیل بهرامي د جمهور رییس د ساتونکي ګارد یا څانګړې قطعې (PPS) مشر دی. تر دې وړاندې انجنیر نبیل د دې ادارې د مشر په توګه دنده اجرا کوله. (PPS) که څه هم یوه خپلواکه اداره ده او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مستقیماً په ولسمشر پورې تړلې ده، خو له سیاسي او اداري پلوه یې ډېر کارونه د امنیت شورا په دفتر پورې تړلي دي. نو ځکه مو جمیل بهرامي هم د همدې ادارې په لېست کې معرفي کړ. بهرامي مخکې تر دې چې د (PPS) مشر شي د امنیت شورا په دفتر کې یې دنده اجراکوله، بیا د لوړو زده‌کړو لپاره امریکا متحده ایالتونو ته لاړ، تر تحصیل وروسته بېرته هېواد ته راغی او په امنیت شورا دفتر کې مقرر شو. کله چې انجنیر نبیل د ملي امنیت د لوی رییس په توګه مقرر شو، نو بهرامي یې د خپل ځایناستي په توګه وړاندیز کړ. بهرامي د انجنیر نبیل نږدې خپلوان دی. بهرامي چې دا مهال په امنیت شورا کې له انجنیر ابراهیم، زلمي رسول او د ارګ له نورو چارواکو سره پېژندل، نو ولسمشر په اسانۍ سره ومانه چې د ده د ساتونکي ګارد مشر شي. بهرامي دا ځو کاله د ولسمشر د یاد ګارد د مشر په توګه دنده اجرا کوي. ډېر غلی او ارام شخص دی، چې ته یې ونه غږوې، دی به خبرې ونه کړي، د خپل مقام په ساتنه کې پوره دقت کوي، په سیاسي مسایلو او نورو جنجالي خبرو کې ګوتې نه وهي، کوم خاص تنظیم او ډلې پورې هم تړلی نه دی. خپلې شپې ورځې په ګوزاره تېروي، ان هغو خلکو سره هم ګوزاره کوي چې په (PPS) کې دي او نظار شورا پورې اړه لري، مستقیماً له فهیم خان څخه هدایت اخلي او په څرګنده د ولسمشر کرزي مخالفت کوي. فهیم خان او د نظار شورا نورو غړو څو څو ځله د ولسمشر کرزي له غوږه تېره کړې چې د ده په دې خاص ساتونکي ګارد کې باید د دوی مناسبه ونډه وي، ولسمشر هم ورسره منلې ده، نو ځکه خو اوس په (PPS) کې هم داسې کسان شته چې تر کرزي د شمالټلوالې اصلي زړي (نظار شورا) ته ډېر لېوال دي، ان تر دې که د کرزي او فهیم خان او یا د جمعیت د بل کوم مطرح شخص تر منځ ټکر رامنځته شي، ولسمشر د دې جوګه نه دی چې خپل دا خاص ګارد په بشپړ ډول د هغوی مقابلې ته تیار کړي. خو بیا هم دا داسې یوه قطعه ده چې لږ تر لږه د ملي اردو، پولیسو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ملي امنیت د بېلابېلو قطعاتو په انډول د ولسمشر کرزي د پلویانو شمېر په کې څه ناڅه زیات دی. د ارګ د ساتنې لپاره د ملي اردو یو بل کنډک هم موظف دی چې هغه کې بیا د اسلامي جمعیت پلویان تر هر چا زیات دي، که د امریکائیانو او یا هم بهرنیو ځواکونو وېره نه وي، نو که دا ټلواله وغواړي هر وخت د پوځي کودتا احتمال او امکانات موجود دي. نو کله چې د ارګ په داخل کې د قواوو انډول په دې حال وي، په نورو ځایونو کې به حالات څرنګه وي، د همدې انډول له مخې یې پرتله کولای شو.

۱۱- انجنیر رحمت الله نبیل: انجنیر رحمت الله نبیل اصلاً د میدان وردګو ولایت اوسېدونکی دی، تر لومړنیو، ثانوي او لوړو زده کړو وروسته یې په پاکستان کې د ملګرو ملتونو په بېلابېلو دفترونو کې کار کړی دی. نبیل د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته بېرته هېواد ته راستون شو او دلته د امنیت شورا په دفتر کې د ولایتي برخې مسول شو. دې دفتر ته د ده په راوستنه کې د

(انجنیر رحمت الله نبیل)

انجنیر ابراهیم سپین زاده رول، چې انجنیر نبیل ورسره د کډوالۍ له مهاله پېژندل، ډېر موثر و. انجنیر نبیل څه موده په دې پوست کې کار وکړ او کله چې د ولسمشر کرزي د محافظت لپاره ځانګړې قطعه (PPS) جوړه شوه، نو انجنیر نبیل څو کاله د دې قطعې مشر پاتې شو، همدا مهال و چې له ولسمشر سره یې له نږدې تعلقات پیداکړل او د هغه د باور وړ شخص شو. د (PPS) قطعه هم له ډېرو خواوو د امنیت شورا د همدې دفتر له خوا کنټرولېده او څار یې کېده، نه یوازې دا قطعه، بلکې د ارګ په داخل کې چې هر لوړ رتبه او ټیټ رتبه مامور مقررېده، نو د امنیت شورا دفتر یې امنیتي تذکیه ورکوله. انجنیر نبیل د غرمې ډوډۍ همدلته د امنیت شورا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دفتر کې خوړله او مهمې سلامشورې یې هم د همدې دفتر مشرانو، په تېره بیا له انجنیر ابراهیم سپین زاده سره شریکولې. د امرالله صالح تر استعفی وروسته انجنیر نبیل د ولسمشر کرزي له خوا د ملي امنیت ریاست لپاره نوماند شو او په اسانۍ سره یې وکولای شول له ولسي جرگې څخه باور رایه ترلاسه کړي.

انجنیر نبیل څه موده د ملي امنیت ریاست د رییس په توگه پاتې شو او په دې بهیر کې یې په یاد ریاست کې یو لړ سمونونه راوړل. که څه هم دا اصلاحات پوره او کره نه وو، خو یو نسبي پرمختگ و، له تنظیمي او قومي حالته د دې ریاست د را ایستلو لپاره ښه هڅه وه. وروسته ولسمشر کرزي (اسدالله خالد) د انجنیر نبیل پرځای یاد ریاست ته نوماند کړ، هغه هم له ولسي جرگې باور رایه ترلاسه کړه. دا مهال یې انجنیر نبیل بېرته د ملي امنیت شورا دفتر د مرستیال په توگه معرفي کړ. انجنیر نبیل دا وخت له ولسمشر څخه زیات ماېیجن و، خپله استعفی یې په جیب کې گرځوله او ماته یې دوه ځله خپله استعفی راښکاره کړه، دا مهال ما له امنیت شورا دفتر څخه استعفی وکړه او خپله انجنیر نبیل زما دا هڅه وستایله، ماته یې ویل چې زه خپله هم استعفی ورکوم. د انجنیر نبیل د استعفی وخت لا نه و رارسېدلی چې پر اسدالله خالد ځانمرگی برید وشو او هغه په کې سخت ټپي شو، څو میاشتې وروسته ولسمشر کرزی یو ځل بیا مجبور شو، انجنیر نبیل د یاد ریاست د رییس په توگه معرفي کړي.

انجنیر نبیل د کرزي د واکمنۍ تر پایه په دې پوست پاتې شو، په دې ټوله موده کې یې یو څه کارونه وکړل، خو اکثره وخت یې لاس تړلي وو او په زغرده یې کار نه شو کولای. انجنیر نبیل پر دې پوهېده چې کرزی یې په زغرده ملاتړ نه کوي، نو ځکه خو یې سست ریفورم روان کړی و . د انجنیر نبیل د ریاست په دواړو دورو کې دی پر دې بریالی نه شو چې پر یاد ریاست د نظار شورا انحصار راکم کړي، ان په ځینو برخو کې هغوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاپسې پرمختګ وکړ. کله کله ده هم د خپل واک د تداوم په خاطر له نظار شورا او نورو زورواکو سره تفاهم او جوړ جاړی کاوه او په دې کار کې يې يو څه مهارت هم درلود. د انجنير نبيل د واک د خلا په حالت کې د امرالله خان صالح په اړه جوړه شوې دوسيه هم د ولسمشر کرزي په امر وتړل شوه او له منځه يوړل شوه او همدارنګه د پنجشېر د مطرحو سياسي او پوځي څېرو ټولې دوسيې، چې د هر ډول ناقانونه کارونو له امله ورته جوړې شوې وې، ټولې له منځه يوړل شوې. انجنير نبيل اساساً د معتدل اسلامي او ملي فکر خاوند دی، خو څرنګه چې نه يې قومي بيز ځان ته جوړ کړی و او نه هم د کوم قوي تنظيم ملاتړ ورسره و، نو ځکه خو ډېر هغه کارونه چې بايد کړي يې وای، همداسې نابشپړ پاتې شول. انجنير نبيل ته د واک پر مهال او تر هغه وروسته د واک د خلا په وخت کې بېلابېلې توطيې او دوسيې جوړې شوې، چې د ځينو په لومو کې بند شو او له ځينو يې ځان وژغوره. انجنير نبيل داسې يو شخصيت دی چې د خپل مقام او موقف د ساتنې لپاره وخت پر وخت خپل دريځ او تګلوری بدلوي، خو په ملي امنيت کې په عمومي ډول د انجنير نبيل د کړو کارونو برياوې د هغه تر نيمګړتياوو يو څه زياتې محاسبه کېدلای شي، خو که ده په زغرده کار کړی وای او د خپل موقف د ساتنې لپاره يې په ځينو برخو کې ناوړه جوړجاړی او مضر مصلحت نه وای کړی، کېدی شي برياوې يې زياتې جوتې وای.

انجنير نبيل او جميل بهرامي مې ځکه د امنيت شورا دفتر په لړ کې معرفي کړل چې هم يې پخوا دې دفتر کې کار کړی و او هم يې وروسته ورسره کاري رابطه لرله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولسمشر د دفتر کرکټرونه

د ولسمشر کرزي د واکمنۍ دوره په حقیقت کې د موقتې ادارې له پیل سره پیلېږي او د دویمې انتخابي دورې په پایته رسېدو سره پای ته رسېږي، په دې نږدې څوارلسو کلونو کې ډېرو اشخاصو له ولسمشر سره د دفتر د رییس او ویاند په توګه کارونه کړي دي، یوازې څلورو تنو د دفتر د رییس او شپږو تنو د ویاند په توګه کار کړی دی. ښاغلو (سید طیب جواد، جاوید لودین، عمر داودزي او کریم خرم) د دفتر د رییسانو په توګه کار کړی دی. ښاغلي (یوسف نورستاني، سید فضل اکبر پاچا، جاوید لودین، کریم رحیمي، همایون حمیدزاده، وحید عمر او ایمل فیضي) د ویندویانو په توګه دنده اجرا کړې ده. دلته غواړم په لنډیز سره د هر یوه په باب لنډه لنډه تبصره ولرو:

۱- سید طیب جواد: **ښاغلی (سید طیب جواد) د کابل په یوه علمي کورنۍ کې زیږېدلی دی. د نرمو اعصابو او ښه خوی خاوند دی. پلار یې (پوهاند میرحسین شاه) په ادبي او علمي ډګر کې افغانستان ته پام وړ خدمتونه کړي دي. د موقتې ادارې په پیل سره دی هم کابل ته راغی او دلته د ولسمشر کرزي د دفتر د رییس په توګه وټاکل شو، تر دې دمخه د امریکا متحده ایالاتو کې اوسېده او هلته یې لوړې زده کړې هم کړې**

(سید طیب جواد)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي. سید طیب جواد په داسې شرایطو کې کار پیل کړ چې په ارګ کې سخته ګډوډي وه، د دفتر کارونه باید له صفر څخه پیل شوي وای. د تنظیمي ډلو افرادو په تېره بیا د شمالټلوالې ملېشو په ارګ کې پوره واک و ځواک درلود. د ملي پوځ یو منظم کنډک هم فعال نه و، د ګوزارې او هسې د شپو ورځو تېرولو مهال و. خو خپله سیدطیب جواد داسې یو شخص و چې شمالټلوالې سره یې هم د ملګرتیا یو پټ تار درلود، کرزي هم دا مهال داسې اشخاصو ته اړتیا لرله چې په یو نه یو ډول یې باید شمالټلوالې سره خواخوږي او روابط درلودلای. سید طیب جواد څو میاشتې په همدې حالاتو کې په ارګ کې له کرزي سره تېرې کړې او بیا په امریکا کې د افغانستان د سفیر په توګه وټاکل شو. هلته یې افغانانو سره د مرستې په نامه یوه انجیو جوړه کړه چې مېرمن یې هم په دې انجیو کې پوره واک و ځواک درلود او ویل کېږي چې له دې درکه د زیاتو شتمنیو خاوند شو. همدې ټکي د ده پر وړاندې د یو شمېر افغانانو د نیوکو انګېزه راوپاروله. د کرزي د واکمنۍ په بهیر کې سیدطیب جواد د حکومت د لوړو پوړو چارواکو له خولې ونه غورځېده او څو ځله یې د بهرنیو چارو د وزیر په توګه نوم یاد شو، خو عملاً تر دې دمه دې او نورو مهمو څوکیو ته ونه رسېده.

۲- جاوید لودین: د طالبانو دنظام تر ړنګېدو دمخه جاوید لودین په کاناډا کې اوسېده، د لنډمهالې اداري پر مهال کابل ته راغی او د انتقالي ادارې د مشر د ویاند او وروسته د ولسمشرۍ د دفتر د رییس په توګه غوره شو. البته تر دې دمخه ښاغلی (سیدطیب جواد) د لنډ وخت لپاره د موقتې ادارې د مشر د دفتر د رییس په

(جاوېد لودین)

(c) ketabton.com: The Digital Library

توګه کار وکړ، خو دا مرحله ډېره لنډه، تنګه وه او زياتره په منډو او د دفتر د جوړښت او سمبالښت پر چارو تېره شوه.

جاويد لودين د ارامو اعصابو څښتن او په خپلو چارو کې يو بريالی شخص و، نه يې چا سره قومي اړيکي پالل، نه تنظيمي، نه سيمه ييز او نه هم نور، ولسمشر ته نو دا مهال تر ده بل غوره شخصيت نه پيدا کېده، جاويد لودين چې تر ويندويۍ وروسته د ولسمشر د دفتر د رييس په توګه دنده اجرا کړه. نو دا مهال هم نه واکمنو او نه هم محکومو تنظيمو او افرادو له جاويد لودين سره حساسيت ونه ښود، ده په ارامه فضا کې دنده تر سره کړه. د واکمنو تنظيمونو په تېره بيا د اسلامي جمعيت پر وړاندې ده کومه ترخه خبره نه کوله، نو ځکه خو هغوی ته پر دې وخت پر همدې پوست همداسې يو شخص په کار و او د محکومو خلکو د غندنې په برخه کې، چې دا وخت يو دود ګرځېدلی و، ده هم ډېر داسې څه ونه ويل چې د هغو د کينې سبب شي، نو ځکه خو يې د يوه دولتي مامور په توګه خپل ماموريت په ښه توګه تر سره کړ، وروسته بيا په کاناډا کې د افغانستان سفير شو او تر سفارت وروسته د بهرنيو چارو وزارت کې د سياسي معين په توګه غوره شو. هغه دنده يې هم په خپله خوښه خوشې کړه. جاويد لودين هم لکه د دربار د يو شمېر نورو اشخاصو په شان د ولسمشر پر خوی او بوی ښه پوهېده، نو ځکه يې له همغه بهير سره ځان اعيار کړی و چې په ارګ کې روان و. انقلابي اشخاصو؛ هغو شخصيتونو ته چې واقعيت په مستقيم ډول بيانوي، دا مهال په ارګ او د دولت په نورو حساسو رګونو کې ځای نه و. نو ځکه خو جاويد لودين هم د همغه بهير يو غړی و چې معتدل(!) شخصيتونه بلل کېدل او د هغه وخت په اصطلاح يې ((حساسيتونه!)) نه راپارول.

د کرزي صيب په حکومت کې يو دود دا و چې کله به څوک په واک کې و، د حکومت هېڅ نيمګړتيا ته به يې ګوته نه نيوله، خو کله چې به لرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو؛ بیا به یې نو خوله خلاصه کړه.

خو جاوید لودین د هغو شخصیتونو له جملې څخه و چې له حکومت څخه لرې هم شو، خو بیا یې هم په حکومت پسې خوله وازه نه کړه، غلی پاتې شو او خپل شخصیت او اصلیت یې وساته.

۳- عمر داودزی: د ارګ په مهمو کرکترونو کې یو هم عمر داودزی دی. داودزي د طالبانو د واکمنۍ پر مهال په پاکستان کې د ملګرو ملتونو له یوې ادارې سره کار کاوه، تر موقتې ادارې وروسته کابل ته راغی او د ولسمشر د دفتر مشر شو.

داودزی د کابل له قره باغ سیمې څخه دی، په خټه داودزی – پښتون - افغان دی. پخوا یې د حکمتیار له اسلامي حزب سره اړیکي درلودل، اوس هم ورسره خواخوږي لري، خو اوس هم دیموکرات دی، هم تکنوکرات او هم د اسلامي روحیې رنګ لري. له بهرنیانو سره هم ښه اړیکي لري، له جهادي تنظیمونو، ټوپکوالو او روښنفکرانو سره هم ښه روابط پالي، هیڅوک نه خفه کوي او هیڅوک به هم ترې خوشاله نه شي. داسې چې د یو چا ورته کار بند وي، دی به ورسره داسې چلند وکړي چې کار یې هم ونه کړي او سړی هم داسې ورڅخه خوشاله شي چې فکر کوي کار یې ورته کړی، خو ډېره موده وروسته به پوه شي چې کار یې نه دی شوی. داودزی نرمه ژبه او خوږه خوله لري، څوک نه خفه کوي او یا ترې نه خفه کېږي، نو په همدې خاطر یې تر دښمنانو دوستان زیات دي. د افغانستان په کچه یو خواخوږی هېوادپال دی، د کوهدامن په کچه جمعیتی او شمالیوال، له ملتپالو

(عمر داودزی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانانو سره چې کېني تقریباً افغان ملتی، له حزبیانو سره حزبي او همداسې نور درواخله. داودزی دوه ځله د ولسمشر د دفتر د رییس په توګه پاتې شوی، د ولسمشر ډېر رازونه ورسره دي، د هغه ځینې خصوصیات یې هم راجذب کړي، له هر چا سره د هغه د میل مطابق ژبه او سر خوځول، د ولسمشر هغه خصوصیت دی چې داودزي ته انتقال شوی دی. ان کله کله یې لباس هم د هغه په شان وي، قره قولۍ یې عیناً د ولسمشر په شان وي. له ملي شورا سره ډېر ښه تعلقات لري او همدارنګه په هېواد کې له ګڼ شمېر قومي مشرانو سره، یو کاري سړی دی، د روابطو په جوړولو او پاللو کې اول دی. د پیسو واک او ځواک هم له ده سره دی. کله چې ایران کې سفیر و، ویل کېږي چې له هغه هېواد سره یې ښه اړیکي درلودل، ځینو کسانو دا ډول روابط د هېواد د ملي ګټو په زیان هم تعبیر کړل، خو اساساً داودزي ملي ګټو ته یو ژمن شخص بلل کېږي، له ایران څخه د ولسمشر دفتر ته د پیسو راتګ د همده په وخت کې تر سره شو. دې کار د ګڼو افغانانو احساسات راوپارول، بهرنیانو هم پر کرزي د انتقاد لپاره دا یو ښه چانس وباله، عیناً لکه د ایران او عراق په جګړه کې چې د ایران او (رونالدریګن) د ادارې پټه معامله وه او په (ایران ګیت) مشهوره وه. دا هم یوه پټه معامله وه، خو داودزي یوه ورځ رسنیو ته وویل چې دا د ولسمشر له دفتر سره مرسته ده او دا یو معمول کار دی چې ولسمشر له یو چا څخه مرسته واخلي او پر دولتي او ټولنیزو چارو یې ولګوي. داودزي د امنیت شورا له دفتر سره د ځینو نورو هېوادونو، لکه امریکا او انګلستان د مالي مرستو یادونه هم وکړه چې دا مرستې هم د ولسمشر په لارښوونه مصرفېږي او ګزارش یې بېرته ولسمشر ته ورکول کېږي. د ایران دا ډول پټې مرستې که له هر چینله وې، خو د ولسمشر او داودزي پرستیژ ته یې پوره زیان واړوه.

که څوک غواړي د ولسمشر پر ټولو خصوصیاتو، روحیاتو، ذوق، ډار و

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترس او ټولنيزې اروا پوهنې خبر شي، نو تر داودزي ښه سرچينه نه شي پيدا کولای. خو دا په دې مانا نه ده چې ولسمشر د داودزي هره خبره مني، دی هم کله کله ناراضه وي او له اوسني وضعيت څخه سر ټکوي، ما له داودزي سره ډېر ښه روابط درلودل او اوس يې هم لرم. په ټولنيزو روابطو او دوستۍ کې تر ده ډېر کم خلک زياته اوسېله لري.

ما چې کله له داودزي صيب سره کتلي، نو څه ناڅه نوې خبرې مې ترې اورېدلي، ښه به وي چې دلته د دې اثر په متن کې له داودزي صيب سره د ځينو ملاقاتونو، ځينې برخې هم راوړم، دا برخې هم افغان ولس ته په ګټه دي او هم د داودزي صيب د شخصيت د څېړنې په برخه کې مرسته کولای شي. داودزی صيب وروسته بيا په اسلام اباد کې د افغانستان د سفير او بيا د کورنيو چارو وزارت د وزير په توګه وټاکل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له امریکا سره نانددرۍ او د ولسمشرۍ ټاکنې

په داسې حال کې چې د ولسمشر کرزي او امریکا متحده ایالتونو تر منځ لا هم د ملکي تلفاتو، د کورونو د تلاشۍ او خپلسرو عملیاتو پر سر نانندرۍ روانې دي او مناسبات ترینګلي دي. د ځینو پرمختګونو او پټو معاملو هڅې هم روانې دي. د راتلونکي ولسمشرۍ د انتخاباتو پر سر هم ستونزې موجودې دي، ځوک وایي کېږي او ځوک وایي نه کېږي، حالات مبهم دي. تر ټولو مهمه خبره همدا ده چې امریکا سره مناسبات سم نه دي او د ولسمشرۍ د راتلونکو ټاکنو وخت نه دی ټاکل شوی.

د (۱۳۸۷ ل) کال د سلواغې (۲۷)مه نېټه وه چې سهار د داودزي صیب له دفتره احوال راغی چې جلسه ده راشه! هلته چې لاړم، د مطبوعاتو مرستیال (سیامک هروي) او (رسولي) چې دا وخت د داودزي صیب په دفتر کې کار پوه و، هم راغلي وو. داودزي صیب موږ ته وویل چې تاسو ته مو ځکه زحمت درکړ چې زموږ او د امریکا په مناسباتو کې یوه نوې صفحه پرانیستل شوې، نو ځکه غواړم چې له هغو مو خبر کړم او بیا په رسنیو کې هم د هغوی لپاره تبلیغات وکړو او ملاتړ ورته جلب کړو.

داودزي صیب وویل چې رییس صاحب د امریکا له سفیر سره ملاقات کړی او ډېرې بریاوې یې ترلاسه کړي دي. د ولسي وګړو د تلفاتو د تقلیل او ودرولو په باب موافقې ته سره ورسېدل، دا موافقه جریان لري. د دولت (۱۱) غوښتنې یا نقطې منل شوي او امضا شوي دي، ځینې یې پټې دي او ځینې یې ښکاره، ځینې مواد به یې اوس اعلان شي او ځینې نور به وروسته اعلان شي، ځینې جزئیات یې دا دي چې د افغان کور به افغان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تلاشي کوي، بهرنی به دا حق نه لري. افغانان به يوازې د افغانانو له خوا بنديانېږي، نه د بهرنيانو له خوا. دا چې د دې موافقې عملي ميکانيزم به څنګه وي، غواړم په دې باب هم رڼا واچوم. د باګرام په عملياتي مرکز کې به د افغانستان استازی کېني. که له کوم ځايه د دښمن د فعاليتونو راپور راغی، له افغان لوري سره به مشوره کېږي، افغان لوری به مشوره ورکوي چې دا عمليات موږ خپله کوو که په مشترک ډول يې تر سره کوو او يا دريم دا چې مناسب نه دي، يو يې هم نه کوو، په دې حالت کې به يې امريکايان يا مني او يا به يې نه مني او وايي به چې دا معلومات سم نه دي، په دې حالت کې به افغان لوری موږ سره تماس نيسي، که بيا هم مقابل طرف قانع نه شو، نو افغان جمهور رييس به تصميم نيسي. خو اوس په دې خبرو کې مهمه خبره دا ده چې د افغانانو تقاضا يې ومنله، دا موافقه زموږ له خوا زموږ دفاع وزارت امضا کړې ده. تر دې وروسته به له امريکايانو سره بحث پر برياوو کوو، نه پر شکايتونو.

بله خبره چې ده هغه د انتخاباتو په باب ده، انتخابات به د اګست پر (۲۰) مه نېټه تر سره کېږي، دا مسله هم نهايي شوې ده. موږ له کمېسيون سره مشوره کړې، دا نېټه توکلي نه ده ټاکل شوې او دا نېټه ټولې دنيا ته اعلان شوې، امريکا ته هم.

رييس صاحب وويل: د امريکا سفارت او ملګرو ملتونو ته مې وويل چې پر دې تاريخ موافقه شوې، هغوی هم دا تاريخ تائيد کړی دی. خو هغوی وويل ستاسو په پارلمان کې يو شمېر خپلو خلکو د دې پر ضد چغه پورته کړه. هغوی رييس صاحب ته وويل چې موږ ته ستاسو نظر مهم دی، ستاسو نظر څه دی؟ که ستاسو نظر همدا وي، نو بايد قوي او ثابت وي، هغوی وويل، زموږ نظر هم همدا دی چې د اګست (۲۰)مه مناسب تاريخ دی. وروسته بايد مخالفينو ته هم دا خبره ډاګيزه کړو چې که څوک د دې تاريخ پر وړاندې ودرېږي او يا که چا جنجال کاوه، مخه يې بايد ونيسو. مانا دا ده چې د جوزا له (۱) نېټې څخه د اسد تر (۲۹) مې نېټې پورې بايد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټاکنې تر سره شي.

دا چې امريکا پر خپلې پاليسۍ بيا له سره کتنه وکړه، دا بيا کتنه د افغانستان د جمهور رييس د پرله پسې بيانونو له امله رازېږېدلې ده. د (شينوارو) پېښه رامنځته شوه هلته په لسگونو افغانان شهيدان شول، هلته يو سپين ږيري رييس صاحب ته وويل، تر څو به امريکايان موږ وژني او ته به زموږ د غم پر ټغر کېنې، تر هغه وروسته بيا د (شينډنډ) موضوع پېښه شوه. تر دې پېښو وروسته د جمهور رييس موقف نور هم مخامخ او څرگند شو، د (بوش) پر وخت د هغوی د ستراتيژۍ پر تغير بيا فکر وشو، خو د هغه حکومت وويل چې څو مياشتې وروسته بايد دا عملي او نهايي شي. د امريکا نوې ادارې بيا وويل، پيل يې ښه دی، خو موږ يو څه نور بدلون هم په کې راولو. بله مسله د پاکستان د حکومت ده چې اوس موږ سره ښه اړيکي لري. د دې موضوعاتو يوه برخه په پاکستان پورې اړه لري. وروسته به دا ټول مسايل په يوه درې اړخيزه تړون کې راشي چې د هر چا دمسوليتونو حدود به وټاکي. موږ بايد دا کارونه د خپل جمهور رييس د نوښت او برياوو په توگه تمثيل کړو.

دې وخت کې ښاغلي (رسولي) له (داودزي صيب) څخه پوښتنه وکړه چې د ښاغلي (البروک) راتگ د جمهور رييس حامدکرزي د ملاتړ په مانا دی، ځکه چې (البروک) ويلي زموږ په خارجي پاليسۍ کې مهمه نقطه افغانستان دی؟

داودزي صيب وويل: په وضاحت خو يې نه شي ويلای، خو (البروک) د اوباما په تفاهم راغلی او اوباما ويلي زموږ اکثره برياوې د جمهور رييس حامدکرزي مديون دي. داودزي صيب زياته کړه چې هغوی هېڅ بل بديل نه لري.

داودزي صيب وويل: دولت پلوي علمي او مطبوعاتي اشخاص بايد تشخيص شي، د دوی تر منځ همغږي رامنځته شي، له جوزا څخه تر ميزانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورې یوازې باید شیان ثابت شي، ټلیفوني اړیکي باید ټینګ شي. په واشنګټن کې د راتلونکي مارچ میاشت کې د کېدونکو مذاکراتو په باب پر بهرنیو رسنیو هم کار وشي. د امریکا، افغانستان او پاکستان د ژورنالیستانو تر منځ باید خصوصي غونډه جوړه شي. په رسنیزه برخه کې باید ګډه همغږي رامنځته شي. رسولي صیب وویل: د جوزا له لومړۍ څخه تر میزانه پورې وخت باندې باید د یوې حقوقي سرچینې له زاویې څخه وغږېږو. سیامک هروي صیب وویل: موږ باید د ولسمشر بریاوې او لاسته راوړنې برجسته کړو. د ساري په توګه د بهرنیانو له خوا د افغانانو د نیونې او زنداني کولو د مخنیوي لپاره د ولسمشر هلې ځلې او نورې، خو که موږ د معمول په شان وواېو زموږ په روابطو کې تغیر راغلی، دا فکر کوم زموږ په ګټه نه دي. داودزي صیب وویل، د خلکو او تنظیمونو نظرونه یو بل سره توپیر لري، تنظیمونو ته باید وویل شي چې موږ بریالي شوي یو او دوستي مو دوام لري، باید د اطلاعاتو او کلتور وزیر وکتل شي او ورته وویل شي چې د پاکستان او افغانستان د ژورنالیستانو غونډه جوړه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عمر داودزي اوسېلي

د عمر داودزي له نامه او شهرت سره ټول اشنا دي، خو کېدی شي ټول خلک يې له نږدې ونه پېژني، د داودزي صيب په اړه ما (د ولسمشر د دفتر کرکټرونه) کې لنډ بحث کړی، خو دلته غواړم د (۱۳۸۹ل) کال د قوس د (٦)مې نېټې پر ځانګړي ملاقات بحث وکړم.

سهار (۹) بجې د داودزي صيب دفتر ته پورته شوم، د معمول خلاف يې نن چورت ډېر خته و، ما ورته وويل: ((څه مثبت خبر لرې؟)) ده وويل: ((نه متاسفانه خبرونه منفي دي)) ما وويل: ((د څو کلونو په ترڅ کې چې مې تاسو او جمهور رييس ته کومه ليکلې او شفاهي مشوره درکړې، که په هغو کې يوه هم د افغانستان د ګټو خلاف وي او يا غلطه ختلې وي، زه يې ذمه وار يم، خو تاسو زما يوې خبرې ته هم غوږ کېنښود او يوه مشوره مو هم عملي نه کړه، رښتيا هم د خوار ملا په اذان څوک روژه نه ماتوي...)) داودزي صيب راته وويل: ((وروره حالات خراب دي، يوه لويه توطيه روانه ده، په دې کې ايران او امريکايان دواړه لاس لري، غواړي افغانستان له سخت بحران سره مخامخ کړي، امريکا غواړي پښتانه نور هم وځپي، نور يې هم کمزوري کړي...)) ما وويل: ((د پښتنو په کمزورۍ کې د امريکا څه ګټه ده؟)) ده وويل: ((زه اوس دومره پوهېږم چې دوی غواړي پښتانه کمزوري شي دا چې په دې کې د دوی څه ګټه ده، په دې نه پوهېږم او يا لږ تر لږه اوس نه پوهېږم، نه يوازې زه، بلکې د دوی سفير (ايکن بيري)، د پوځ مشر (پتروس) او نور هم نه پوهېږي.)) ما وويل: ((څنګه کېدی شي امريکا او ايران دې په ګډه د پښتنو د ځپنې لپاره د نظر توافق ولري؟)) داودزي صيب وويل: ((د ايران دريځ خو معلوم دی، چې دلته څه غواړي، دا چې امريکا ولې دا کار کوي، همدا پوښتنه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې امریکا دلته د اوږدې مودې لپاره څه هدفونه لري، دا به وروسته معلومېږي، خو اوس دا دی در ګرده پښتانه ځپي، زه فکر کوم چې امریکایان یو څه ساده ګان دي، د تېرو (۸-۹) کلونو په ترڅ کې چې ایران په افغانستان کې د امریکایانو له وجود نه ځومره ګټه پورته کړې، خپله امریکایانو هم نه ده کړې، نو ځکه خو زه وایم چې دوی ساده ګان دي.)) ما وویل: ((ښه نو اوس دا ووایه چې جمهور رییس به پارلماني ټاکنې رنګې کړي که نه؟)) ده وویل: ((فکر نه کوم، لویې ځارنوالی یوه پنډه دوسیه برابرې کړې، سترې محکمې ته به لاړه شي، خو د سترې محکمې رییس او شورا ته چې د امریکا له سفارت څخه، سفیر نه، بلکې یو عادي مامور زنګ ووهي، هغوی به همدا نتیجې تائیدوي، د سترې محکمې رییس او ډاکتر بها د کوم هېواد په اشاره چلېږي؟ د چا ګرین کارتونه لري؟)) ما وویل: ((که دا پارلمان جوړ شي، د جمهور رییس د محاکمې، د حکومت د رنګونې او د قومي بحران وېره نه شته؟)) ده وویل: ((بلکل شته)) ما وویل: ((نو بیا څه په کار دي؟)) ده وویل: ((زه پوهېږم که دنیا له جمهور رییس سره ودرېږي، نو کېدی شي حل لاره راووځي، خو فکر نه کوم، نړیوال هم همدا ډول یو بحران غواړي.)) ما وویل: ((څنګه ده د فضل احمد معنوي ټاکنه او یا هم د احمدضیا رفعت ټاکنه، دوی دواړو خو تنظیمي او قومي تمایلات درلودل دا دومره غټه اشتباه څوک کوي، د یوه ناپېیلي او خپلواک کمیسیون لپاره ناپېیلي او خپلواک کسان په کار دي، په تنظیمي اشخاصو ناپېیلې ټاکنې ممکنې دي؟)) ده وویل: ((دا اشتباه وه خو خدای دې د دې ځینو مشرانو کور وران کړي (سیاف) ته یې اشاره وه، ما ته د معنوي تر ټاکنې دمخه جمهور رییس وویل چې پر مشرانو کار وکړه، ځکه موږ ته پته وه چې (مارشال) او نور (معنوي) راوړاندې کوي، خو دا خبره په خپله نه کوي د نورو په خوله یې کوي، نو ځکه خو یې په سیاف او حضرت صیب دا خبره وکړه.)) ما وویل: ((نو دې کې د سیاف او حضرت څه کار دی، د دې کمیسیون د مشر او غړو تقرر خو د جمهور رییس کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، دې کې خو غټه ګناه په خپله د جمهور رییس ده.)) ده وویل: ((تاته جمهور رییس معلوم نه دی چې د هغو پر وړاندې څه عکس العمل ښيي، خو هر څه چې وشول، اشتباه وه، اوس دوی ټول جمهور رییس ته سره یو دي)). (مقصد یې فهیم او خلیلي) و.

ما داودزي صیب ته وویل: ((که دا ټاکنې ملغی نه شي، نو د ولسي جرګې ریاست لپاره به څه وشي؟)) ده وویل: ((بې له شکه به محمد یونس قانوني ریاست وګټي. میرویس یاسیني ته ایران ډبلې پیسې ورکړي، یاسیني او قانوني سره جوړ دي، یاسیني ته یې ویلي چې ته ځان ریاست ته کاندید کړه، خو په پای کې به یاسیني په معاونیت راضي شي، ایران ورته ویلي چې قانوني به هسې په نوم سمبولیک رییس وي، نور به ټول کارونه تاته وسپاري، عملي رییس به ته یې، قانوني ته یې ویلي چې د پارلمان ریاست به ونیسې، نور دې زیات وخت او انرژي په پارلماني چارو مه مصرفوه، ځان د جمهوري ریاست د ټاکنو لپاره تیار کړه)). ما وویل: ((حاجي ظاهر قدیر هم ځان ریاست ته کاندیدوي، هغه وایي چې ستاسو او د جمهور رییس ملاتړ ورسره دی، ایا تاسې د هغه ملاتړ کوئ؟)) ده وویل: ((حاجي ظاهر یې نه شي ګټلی او بل دا کار د سوټه ماری هم نه دی، ما هغه سره خبره کړې ده، خو وروستۍ خبره چې مې ورسره کړې ده، هغه یې تاته نه ده ویلې.)) داودزي صیب زیاته کړه: ((زما زړه دی چې خواصي مخې ته کړم. ما په حاجي ظاهر پانګه نه ده لګولې، ما په دې ډېر فکر کړی دی)) ما وویل: ((داودزی صیب خواصي صیب ښه سړی دی، خو ډېر نرم دی، فکر نه کوم که ټول پښتانه پر خواصي صیب راټول شي، د شمال ونډه هسې هم په حکومت کې زیاته ده، خواصي سره له دې چې په خټه پښتون دی، خو د جنوب، شرق او غرب پښتانه چې هسې هم په حکومت کې ځان محروم احساسوي، د خواصي ډېر ملاتړ به ونه کړي.)) ما او داودزي صیب د هېواد د اینده په باب ډېرې خبرې وکړې، داودزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

صیب نن ډېر مایوسه و، په پای کې يې وويل: ((دا پنځه یا اووه کاله کېږي چې زه دلته دنده اجراکوم، ډېرې خوږې ترخې شپې ورځې مې تېرې کړي، خو اوس په دې نظر يم چې په نظام کې نور بدلون راځي که نه؟ خو ښه به دا وي چې زه له دې ځايه لاړ شم.)) ما وويل: ((که جمهور رییس دا ټاکنې او د جمهوري رياست ټاکنې لغوه اعلان کړي، يو موقت حکومت جوړ شي او تر هغه وروسته په ټول هېواد کې عادلانه او سم انتخابات وشي، دا نظر به څنګه وي؟)) داودزي صيب وويل: ((فکر کوم خارجيان همدا غواړي)) ما وويل: ((څوک به په راس کې راشي؟)) ده بې له ځنډه وويل: ((دا اشرف غني. د دې څو کلونو په ترځ کې ما هېڅکله اشرف غني سره نه دي کتلي، خو هغه تېره ورځ هغه راغی ما سره يې وکتل، هغه ډېرې خبرې لري او امريکايان يې هم تر شا ولاړ دي، رښتيا هم موږ د دنګو دېوالونو په منځ کې حصار يو، بيرون نورې خبرې دي، اشرف غني سره ډېرې خبرې شته.)) له داودزي څخه ما د ((نورو)) خبرو په باب ونه پوښتل او نه هغه ډېر وضاحت وکړ.)) ما وويل: ((که دا ټاکنې لغوه شي او له سره ولايت په ولايت نوې ټاکنې وشي، څنګه به وي؟)) ده وويل: ((ښېځي سمه ده، خو خارجيان به يې درسره ونه مني، ځکه چې بيا لکه د اوس په شان نتيجه نه ورکوي، طبعاً دا نتايج بدلېږي او هغوی دا کار نه غواړي.)) د انتخاباتو او اينده په باب مو نورې خبرې هم وکړې، خو مهم ټکي همدا وو، زه هم خواشينی د خپل دفتر پر لوري لاړم او داودزی صيب هم د جمهور رييس دفتر ته پورته شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قلم رنګ د امریکا په پیسو!

د (۱۳۸۹ل) کال د قوس پر (۱۳)مه نېټه سهار نهه بجې مې یو ځل بیا له داودزي صیب سره وکتل، ما ورته یو ځل بیا د جمهور رییس د ځینو ناسنجول شویو څرګندونو او همدارنګه د پارلماني ټاکنو د نتایجو د منفي تاثیراتو په باب خپله اندېښنه څرګنده کړه. ورته مې وویل چې حالات ورځ پر ورځ خرابېږي، هغه هم زما له خبرو سره همنظره و، ما وویل: ((پارلماني ټاکنې باید لغوه شي او که چېرې نه لغوه کېږي، نو لږ تر لږه دې په غزني، هرات، بغلان، بلخ، کندوز او ځینو نورو ولایتونو کې، چې په څرګند ډول په کې له قومي تعصب څخه کار اخیستل شوی، لغوه شي او له سره دې په کې ټاکنې وشي.)) داودزي صیب وویل: ((زه تاسره همنظره یم، دې سره توازن برابرېږي، حتی که یوازې هرات او غزني کې هم له سره ټاکنې وشي، مشکل حلېږي، خو فکر نه کوم که دا کار وشي، ځکه ستره محکمه د دې جرئت نه لري او نه ورته جمهور رییس په زغرده وایي، ځکه که امریکایان سترې محکمې ته څه وایي همغه به کوي، جمهور رییس هم سترې محکمې ته په زغرده نه وایي او تر هغه یې چې په زغرده ونه وایي ستره محکمه دا کار نه کوي او که په زغرده یې ورته وایي، ستره محکمه بیا سند غواړي او دا سند د امریکایانو په مخکې ږدي.)) ما ورته وویل: ((جمهور رییس ته څه اړتیا ده چې له ټولې دنیا سره یې ډزوي که همدا نن امریکا وغواړي، د ده په همدې خپلو مرستیالانو، وزیرانو، د کورنیو چارو په وزیر یې له لاس او پښو نه تړي او هر څه یې ختموي، عجیبه خبره ده همدا موږ او تاسې چې اوس ټول دلته ناست یو، ټول د امریکایانو معاشونه نه اخلو؟)) داودزي صیب وویل: ((طبعاً ټول یې اخلو.)) ما وویل: ((چې داسې ده نو بیا ولې مخالفت کوو؟)) داودزي دا مهال په خپل قلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې رنګ اچوه، راته يې وويل: ((دغه قلم ګورې؟)) ما وويل: ((هو))! ويې ويل: ((د دغه قلم رنګ هم د امريکا په پيسو شوی دی، دا چې د هغوی پيسې نه وای، د دې قلم رنګ به هم وچ و او ما به دا امضا هم نه شوه کولای))، ما وويل: ((جمهور رييس ته په کار نه دي چې جبهه پراخه کړي، امريکا سره ډغره وهل موږ ته په ګټه نه دي، دی بايد هغه چا سره ډغره ووهي چې د ده داخلي مخالفان دي، دی خو د امريکا په زور دلته ناست دی، چې امريکا نه وای غوښتي، دی به د موقتې ادارې او بيا تر ننه پورې جمهور رييس پاتې شوی وای؟ عجيبه خبره ده، که هغوی ووايي، عسکر زموږ وژل کېږي، پيسې زموږ مصرفېږي او خبرې د ده بيا دا ډول دي. دی له خپلو معاونانو، اسلامي جمعيت، نظار شورا او نورو سره مشکلات لري، عجيبه ده، دی يې په چپن کې له بهره راوړي او دواړه مرستيالان يې ترې لوټي، اصلي مقابله خو دلته په کار ده، په کوم قوت او طاقت ته دنيا سره ډغره وهې؟))

داودزي صيب وويل: ((دا خبره دې منم چې موږ بايد په څو جبهو کې ونه جنګېږو، دا افغانستان ته په تاوان ده، ما ډېر کوښښ کړی چې امريکايانو سره مناسبات ښه کړم، خو دی (جمهور رييس) راباندې په قهرېږي او وايي چې ته امريکايي شوی يې، د امريکايانو ګوډاګی يې، کله چې زه د امريکا سفير او يا کوم بل چا سره دلته ملاقات وکړم، نو څه موده حالات ښه شي، خو چې دی خبر شي، بيا په قهر شي، وايي ولې دې دا خلک دلته راغوښتي دي، ولې دې وخت ضايع کړی دی، ولې دې ملاقات کړی دی، له خپل کاره مې پښېمانه پښېمانه کړي. دا چې (اوباما) بېګاه باګرام کې خبرې وکړې او دلته رانغی، همدا جنجالونه دي، هغوی خوشاله نه دي. ما ورته څو ځله دا خبره کړې خو نه يې مني، خو که ته يې ورته ووايې، خبرې ته دې غوږ ږدي، ته ورته لکه د مامور په شان نه ښکارې موږ خو يې مامورين يو.)) ما ورته وويل: ((ما خو اوله ورځ ورته وويل چې زه مامورګی نه يم، زه د يوه فکر په خاطر دلته راغلی يم، نه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

معاش او څوکۍ په خاطر)). ده وویل: ((زه په دې پوهېږم، نو ځکه مې درته وویل چې ته يې ورته ووايه.)) ما ورته وویل: ((ما خو هغه تېره ورځ هم ورته وویل، مخکې مې هم څو څو ځله ورته ویلي، خو د ده یو مشکل دادی چې یوه خبره درسره ومني خو بیا يې عملي کوي نه، راته وايي منم يې خو بیا يې نه مني.)) داودزي صیب وویل: ((همدغه مشکل دی چې تا نه خفه کوي، خو بیا هغه خبره نه مني. دا يې لا څه کوې چې هغه ورځ يې راته وویل: لاړ شه له چین او روسیې سره تماس ونیسه، له هغوی څخه پیسې واخله او مرسته ترې راجلب کړه! ما ورته وویل، رییس صیب امریکا خو د ایران پیسې وزغملې، خو که د روسیې او یا چین له پیسو څخه خبر شي، نو په هغه ورځ به نه ته يې او نه به زه یم، ایران خو هغوی ته کوم لوی طاقت نه ښکاري اول وي که اخر وي غم يې خوري، له صحنې يې لرې کوي، لا خوشالېږي چې افغانستان کې يې یو څه پیسې مصرف شي، خو که د چین او روسیې په تېره بیا د چین چې د دوی اصلي رقیب دی، له مرستې خبر شي، نو دقیقه مو هم نه پرېږدي.)) ما ورته وویل: ((نو له امریکا سره د دښمنۍ وجه څه ده؟)) ده وویل: ((وايي چې زما ورونو پسې خبرې کوي...)) ما وویل: ((نو ده ته خپل ورونه مهم دي که افغانستان؟)) ده وویل: ((بس نو دغسې دی نو...)) داودزي صیب ته مې وویل: ((تاسې پرې له هرې ممکنې لارې فشار راوړئ چې له امریکا سره مناسبات ښه کړي او داخلي اصلاحاتو ته پام وکړي، که نه هغوی به د ده کورني مخالفان تقویه کړي)) ده وویل: ((ما ورته ویلي چې په ټولو خواوو کې مه جنگېږه؛ دومره وس نه لرو، امریکا سره به مناسبات ښه کړو، ان پاکستان کې هم درته پښتون جمهور رییس مقرروي، وگوره خبره ډېره نږدې شوې وه. ټاکل شوې وه (اسفندیار ولي خان) د پاکستان جمهور رییس شي، خو بیا خرابه شوه، که اسفندیار ولي خان هلته جمهور رییس وای او دی دلته، نو د افغانستان مشکل خو حلېده، دا چې دوی دا ځل هلته انتخابات وگټل، دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه اسانه کار و، (څلور لکه ډالره) ما اسفند يار ولي خان ته ورکړل او دا هغه پيسې وې چې ايران څخه مو اخيستې وې، د ايران پيسې مې د خپلو هدفونو لپاره ولګولې.)) ما وويل: ((وګوره ايران څومره هوښيار دی، هم د حکومت په داخل کې خپل خلک لري، دوی ته پيسې ورکوي او هم طالبانو سره مرسته کوي او د امريکا په مقابل کې يې ودروي، طالبان ماهيتاً د ايران مخالف دي، خو دوی يو دښمن د بل په مقابل کې استعمالوي، که طالبان ووژل شي هم د ايران په ګټه دي، که امريکايان ووژل شي هم د ايران په ګټه او که سيمه خرابه شي هم د پښتنو سيمه ده، د سيمې خرابي هم د ايران په ګټه ده، نو ولې جمهور رييس د امريکا له قوت څخه د خپلو مخالفانو او ايران په مقابل کې له دې ميتود څخه کار نه اخلي؟)) داودزي صيب وويل: ((همدغه خبره کوم چې جمهور رييس بايد دا کارونه وکړي، خو نه يې کوي، دی داسې چا سره مشوره کوي چې سر يې په مشوره نه ارزي، رحيمي سره (د جمهور رييس سکرتر)، اخري مشوره کوي هغه ته وايي چې څنګه وکړو؟ قاسم خان سره مشوره کوي (د جمهور رييس په کور کې يو خدمتګار دی) نو له دې مشورې به څه راولاړ شي.)) ما له داودزي صيب سره ډېرې نورې خبرې هم وکړې، خو لنډيز يې دا و، داودزي صيب د بحث په پای کې وويل: ((زه به تاسو ته د ملاقات غم وخورم يو ځل بيا ورسره وګوره)). تر همدې خبرو وروسته په مايوسانه ډول د خپل دفتر پر لوري وخوځېدم او دغه يادښت مې پر همغه ورځ وليکه.

۴- کريم خرم: تر عمر داودزي وروسته کريم خرم د ولسمشر د دفتر د رييس په توګه وټاکل شو. ويل کېږي چې کريم خرم مخکې د حکمتيار له (اسلامي حزب) او د پير سيداحمد ګيلاني (ملي محاذ) تنظيم سره اړيکې درلودل. د طالبانو د واکمنۍ پر مهال يې په پېښور کې څه ناڅه رسنيز او فرهنګي فعاليتونه درلودل چې اکثرو يې اخواني رنګ درلود. د طالبانو تر سقوط وروسته کابل ته راغی او بيا د ولسمشر کرزي د واکمنۍ په لومړۍ دوره کې څه موده د ولسمشر د مطبوعاتي مشاور په توګه مقرر شو، تر هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته بیا د اطلاعاتو او کلتور وزیر شو، تر یاد وزارت وروسته بیا د ولسمشر د دفتر رییس په توګه وګومارل شو. کریم خرم د ارامو او سړو اعصابو څښتن دی. خبرې کمې کوي، خو دریځ او عمل یې نسبتاً ثابت دی. د

(کریم خرم)

ملي افکارو په انډول یې اسلامي او اخواني افکار قوي برېښي، تنظیمي خصوصیات یې لا هم د کرکتر یوه برخه ده. ډېر کوښښ کوي چې ځان د ولسمشر د نظریاتو پلوی او لېوال وښيي، له بهرنیانو، په تېره بیا له امریکایانو څخه یې ظاهراً ښه نه راځي، یانې نه یې خوښېږي. په دې برخه کې چې ولسمشر هره خبره کوي، نو دی ورسره د تائید سر خوځوي. د ده په راتګ سره د ولسمشرۍ له دفتر سره د بهرنیانو هغه خواږه روابط کم شول چې تر ده پخوا موجود وو او په ځینو برخو کې ان پر ترېګنۍ بدل شول. مالي مرستې هم ډېرې راکمې شوې او له بهرنیو سفیرانو سره ملاقاتونه هم ډېرې ټیټې کچې ته ورسېدل. کریم خرم چې هر چېرته مقرر شوی، کوښښ یې کړی چې د خپلې طبعې او خپل فکري خط اعتباري کسان مقرر کړي. د اطلاعاتو او کلتور وزارت پر مهال او دلته د ولسمشر په دفتر، دواړو ځایونو کې ده دا کار کړی دی. دې کار په هر ځای کې د ده پر وړاندې مخالفتونه هم راپیدا کړي، خو دی مجبور و چې د خپلې اجنډا د سرته رسولو لپاره دا کارونه تر سره کړي. د اطلاعاتو او کلتور وزارت د کار په جریان کې یو شمېر ستمیان، جمعیتیان، پرچمیان او نور د ده سخت مخالف شول. کله چې دی وزیر شو، نو زه یې لیدلو ته ورغلم، پر همغه لومړۍ ورځ مې خپل نظر ورته څرګند کړ، ما ورته وویل: ((زموږ یو شمېر جهادي ورونه، چې پېښور کې یې وخت تېر کړی، اکثره شیان، د جهادي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي او اخواني افکارو له ليدلوري څېړي او ځينو جمعيتيانو ته هم په همغه نظر ګوري، لکه د جهاد پر مهال چې په پېښور کې وو، خو جمعيتيان اوس همغه جهادي او اخواني روحيه نه لري، دوی تر څو کلن جنجالي او نيمګړي حکومت وروسته اکثره پر (ستميانو) بدل شوي او ملي ضد روحيه لري. دوی اکثرو پښتنو ته که هغه پخوا په هر تنظيم او حزب کې وو، اوس له قومي ليدلوري ګوري، نو تاسو سره به هم ډېر ژر حساسيت وښيي، د دې حساسيت انګېزه به قومي وي، نه تنظيمي. خو ظاهراً به تنظيمي بڼه هم ورکوي.)) کريم خرم ته زما خبرې پر لومړي وخت بابيزه ښکارېدې، خو وروسته وروسته يې چې د مقابل لوري حساسيت وليد، څه ناڅه باور يې راغی؛ نه لکه چې دلته نور مسايل هم شته. کريم خرم چې کله ارګ ته راغی، نو هڅه يې کوله چې خپل ايډيالوژيک خط و سير تعقيب کړي، خو دلته دی د ځينو کسانو له خوا، چې د ده مخالف نظريات يې درلودل، له سخت مقاومت سره مخامخ شو. (ډاکتر رنګين دادفر سپنتا) د ملي امنيت شورا سلاکار لومړی شخص و چې د خرم پر وړاندې يې پټه او ښکاره مبارزه پيل کړه. له شفاهي تبليغه نيولې، بيا ولسمشر ته د خبرو تر رسولو او د هغه د نظرياتو تر ردولو پورې ټولې هڅې په کې شاملې وې. بالمقابل کريم خرم هم د ډاکتر سپنتا د نظرياتو او فعاليتونو مخه نيوله. يو وخت کريم خرم او د ولسمشر د وياند چې په ورته وخت کې د کريم خرم د دفتر مامور هم ګڼل کېده (وحيد عمر) تر منځ اختلافات رامنځته شول. ډاکتر سپنتا د دې اختلافاتو ژورتيا ته هوا ورکوله او د وحيد عمر ملاتړ يې کاوه. اختلافات دومره زيات شول چې وحيد عمر يې دندې پرېښودو ته اړ کړ. له بلې خوا د کريم خرم ټولنيز روابط هم دومره پراخ نه وو او نه هم دی په دې روابطو کې دومره تکړه او بريالی و چې ډېر خلک وپالي او د ارګ په داخل کې خپل ملاتړي زيات کړي، اقتصادي امکانات يې هم هغومره نه وو چې د داودزي صيب په لاس کې وو. يوازې د حکومت د رسنيو مرکز د ده په واک کې و چې دا مهال يې څه ناڅه لوړ معاش درلود او د بهرنيانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خوا ورکول کېده، یو څه کسان یې هلته او یو څه کسان یې د ارگ په داخل کې په بېلابېلو ادارو کې ځای پرځای کړل. له همدې دولتې موقف او نفوذ څخه یې کار واخیست، (کابل نیوز ټلویزیون) او د (ستراتیژیکو څېړنو) یو مرکز یې جوړ کړل. البته ویل کېږي چې د (وېسا) ورځپاڼه هم د ده په سیاسي او مالي ملاتړ پیل شوې او تر دې دمه لا روانه ده. ځینې نور فرهنگي کارونه یې هم تر سره کړي، خو اکثره کارونه یې د خپلې فکري دایرې په محدوده کې تر سره کړي دي. د کریم خرم د ماموریت په بهیر کې د ارگ او ملي شورا په تېره بیا له ولسي جرگې سره اړیکي چندان ښه نه وو، دا مهال ولسي جرگه د ارگ له مهاره ووته، ان تر دې پورې چې ولسمشر ته یې هم یو لړ خنډونه را وپنځول.

تر کریم خرم دمخه داودزي له وکیلانو سره ډېر ښه روابط درلودل، هغوی ته یې ډول ډول مالي امکانات برابرول او دولتي امتیازات یې ورکول، د داودزي ټولنیز روابط خورا زیات وو، مالي امکانات هم ورسره زیات وو، نو ځکه خو د کریم خرم په انډول په قوي موقف کې و، خو د خرم مالي امکانات هغسې نه وو، بله خبره دا هم ده چې کریم خرم له نفساني پلوه ډېر پاک سړی گڼل کېږي، هم پر خپل نفس واکمن دی او هم په مالي فساد کې لاس نه لري، دا کار د دې سبب شوی چې ډېری وکیلان ورته مراجعه ونه کړي. په هر حال کریم خرم جمهور رییس ته ځکه ډېر نږدې دی چې د امریکایانو پر ضد ورسره په کمپاین کې گډ دریځ لري، په همدې خاطر ولسمشر کریم خرم له ډېرو رقیبانو وژغوره، یوه ورځ ولسمشر ماته وویل: ((څنگه دی کریم خرم؟)) ما ویل ښه دی. ده وویل: ((ټینگ راسره ولاړ دی. لکه زرهدار ټانک، له ځایه نه خوځېږي.)) کریم خرم د ماموریت او فرمان وړلو پر کلتور پوهېږي، نو ځکه خو لوړ مشر (کرزی صیب) چې څه وایي، دی یې تائیدوي او د ردولو غړ نه پورته کوي. همدا کار د دې سبب شو چې دی ډېره موده پر خپل دې پوسټ پاتې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویندویان:

د جمهوري ریاست د عالي مقام د دفتر د ریيسانو تر معرفۍ وروسته غواړم، د ولسمشر ویاندویان هم په لنډیز سره معرفي کړم، ښاغلي جاوېد لودین هم د ویاند په توګه دنده سر ته رسولې، خو څرنګه چې هغه مو دمخه د جمهور رییس د ویاند او د دفتر د رییس په توګه معرفي کړ، نو له بیا تکرار څخه يې تېرېږم.

۱- یوسف نورستانی: لومړی شخص چې د ولسمشر د ویاند په توګه يې دنده سرته رسوله، یوسف نورستانی و.

یوسف نورستانی د نورستان ولایت اوسېدونکی دی، د هېواد په داخل کې او هم له هېواد څخه بهر يې لوړې زده کړې تر سره کړي دي. په بهرنیو موسسو کې يې هم ډېر وخت کار کړی او همدارنګه د حکومت په نورو لوړو پوستونو کې. د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته د موقتې ادارې د مشر د ویاند په توګه پاتې شو. په نورستاني، پښتو، دري او انګلیسي ژبو پوهېږي، خو د ویندویۍ په چارو کې يې زیات مهارت نه درلود، نو ځکه خو تر لنډې مودې وروسته له دې دندې څخه نورو دندو ته لاړ.

(یوسف نورستانی)

۲- سید فضل اکبر پاچا: سید فضل اکبر پاچا د کونړ د مخورو شخصیتونو له جملې څخه دی، تر شلو کلونو زیاته موده کېږي چې په امریکا کې ژوند کوي. په امریکا غږ راډیو کې يې ډېر کلونه د خبریال په توګه دنده اجرا کړې ده. سیدفضل‌اکبر پاچا که څه هم د ارګ په مطرح

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصیتونو کې نه حسابېږي، خو د موقتې ادارې په بهیر کې یې لنډه موده د یادې ادارې د مشر د ویاند په توګه دنده اجرا کړه. دا داسې مهال و چې حکومت په ډېرو لومړنیو پړاوونو کې وو او فکري خط، ستراتیژي او پلان یې معلوم نه وو. پاچا صیب یوازې په محدودو خبري کنفرانسونو کې څرګندېده، دا مهال لا د اپوزېشن په استازۍ څوک مقابلې ته نه و راپاڅېدلي او نه هم په رسنیو کې دوه اړخه سره مخامخ شوي وو. سیدفضل اکبر پاچا تر لنډې مودې ویاندۍ وروسته د کونړ

(سید فضل اکبر پاچا)

د والي په توګه مقرر شو. دا داسې مهال و چې په کونړ کې د چارتراشو قانوني او ناقانونه تجارت په ښه درز کې روان و. د یوه کونړي او سیدې کورنۍ د یوه غړي او مخور په توګه چې له پاچا صیب څخه د خلکو کومه هیله وه، پاچا صیب پر دې بریالی نه شو چې د خلکو غوښتنې عملي کړي، یا د لرګیو د قاچاق مخه ونیسي او یا هم د چارتراشو له مافیا سره مقابله وکړي، په پای کې یو زیات شمېر کونړیان هم ورڅخه خوابدي شول او د یو شمېر لیکوالو تر سختو نیوکو لاندې راغی، د ولایت له مقام څخه تر لرې کېدو وروسته بېرته امریکا ته لاړ او بېرته یې د خپل ژوند جریان له سره پیل کړ.

۳- کریم رحیمي: تر جاوید لودین وروسته کریم رحیمي د جمهور رییس د ویاند په توګه مقرر شو، لکه چې مې دمخه یادونه وکړه، جاوید لودین مو مخکې د ویاند او د دفتر د رییس په توګه معرفي کړ، نو له بیا تکرار څخه یې تېرېږو او دلته د ښاغلي کریم رحیمي په باب څو خبرو ته تمېږو. د ولسمشر کرزي په پاچاهۍ کې هم رنګارنګ کسان مقرر او تېروبېر شول، د دې عجایبو او غرایبو له جملې څخه یو هم د ولسمشر یو ویاند ښاغلی (کریم رحیمي) و. رحیمي که څه هم ډېر ښه او بې تعصبه شخص و،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو رسنيزه تجربه يې نه لرله او نه د خبرو سړی و. پخوا يې د ملګرو ملتونو د خوراکي موادو په کومه اداره کې کار کاوه. له هغې ورځې چې دی د ولسمشر د وياند په توګه مقرر شوی، نو د ګوتو په شمار خبري کنفرانسونو کې يې هم برخه نه ده اخيستې، سياسي بحثونو، ګرديو مېزونو او هغه هم په هغو بحثونو کې چې د نظام مخالف منتقدين ناست وو، هلته نو د ده تګ د سوټي په زور هم ممکن نه و. د ولسمشر يو عادت دی چې ضعيفه سړی يې ډېر خوښېږي، ښه سړی او ضعيفه سړی د ده

(کريم رحيمي)

لپاره د ګومارنې ښه معيار دی، دا مهمه نه ده چې دا سړی هلته کار کولای شي او که نه، خو مهمه خبره دا ده چې دا سړی بايد دومره بې خولې، بې ژبې او بې لاسه وي چې څوک يې له خولې او لاسه ازار نه شي او بېرته لرې کول يې هم ډېر اسانه وي. کېدی شي ښاغلی (کريم رحيمي) هم د همدې ډلې اشخاصو له جملې څخه وي. دې ښاغلي هم تر پايه د يوه وياند دنده تر سره نه کړای شوه او نه يې څوک په خبرو ماړه شول. رسنيو به همېش شکايت کاوه چې وياند صيب موږ سره همکاري نه کوي، خو څوک و چې وياند صيب خپل مسوليت ته متوجه کړي. په همدې خاطر د ولسي جرګې يو وکيل ښاغلي (رمضان بشردوست) هغه ته د (سخنګوی بی سخن) لقب ورکړ. د ښاغلي وياند له جالبو خاطرو څخه يوه په زړه پورې خاطره دا وه، چې يوه ورځ يې ژورناليسان خبري کنفرانس ته رابللي وو، د کنفرانس په بهير کې يوه ژورناليست د يوې حساسې موضوع په باب پوښتنه وکړه، ښاغلي وياند ځواب نه درلود، پر موضوع واقف نه و، نو ژورناليست ته يې په ځواب کې وويل: ((چه ميکنی برادر پشتش ميګردی تير خود را بيار.)) دې سره ټولو خبريالانو وخندل، دا خبره بيا د ژورناليستانو تر منځ عامه شوه. کله چې به کومه پوښتنه وه، نو يو بل ته به يې ويل (تير خود را

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیار). دا خبره ان ولسمشر ته هم ورسېده، هغه هم سخت په خندا شو. بیا به چې کومه خبره وه او یا به یې خپل ویاند ښاغلی (کریم رحیمي) ولید، نو په ټوکو ټوکو کې به یې ورته ویل: ((تیر خودرا بیار)) د وخت په تېرېدو سره ((تیر خود را بیار)) د یوه متل او اصطلاح حیثیت خپل کړ، خو ویاند صیب لا هم خپلې دندې ته دوام ورکاوه او بیا داسې وخت راغی چې د خپلو دغو (غوره خدمتونو)(!) له امله په یوه معتبره هېواد کې د افغانستان سیاسي استازی شو، دا مهال نو بیا موږ ته پته ونه لګېده چې هلته به یې هم خلکو ته ویلې وي که نه چې: ((تیر خودرا بیار!)).

۴- همایون حمید زاده: ولسمشر تر دې دمه څو ویندویان زاړه کړي دي، اوسمهال چې زه دا یادښت لیکم، ښاغلی (همایون حمید زاده) یې ویاند دی. ویل کېږي چې دی اصلاً د لغمان ولایت دی، خو داسې نه ښکاري چې دی دې لغمانی وي، دی هم ځان لغمانی نه معرفي کوي، فکر کېږي چې د کابل به وي، خو ظاهراً ډېر ارام او سیال سړی ښکاري، ویندویي یې مسلک نه دی، خو

(همایون حمیدزاده)

لکه په زوره چې پرې تحمیل شوې وي. له هغې ورځې چې دی مقرر شوی، د ولسمشر په هره غونډه کې یې ګډون کړی، خو ویندویي بیا تر ده څخه خپله ولسمشر زیاته کړې ده.

زما ورسره ښه روابط دي. کله چې به خپل دفتر کې اوزګار وم او دی به هم مصروف نه و، نو د ده دفتر ته به ورپورته کېدم. یوه ورځ مې ورڅخه پوښتنه وکړه چې رسنیو ته ډېر نه حاضرېږې؟ خلک نیوکه کوي چې د حکومت په استازي هېڅوک نه وي او له مخالفینو څخه درجن درجن خلک ناست وي، کله کله بیا رسنۍ د دولت د استازي څوکۍ همداسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپینه پرېږدي، علت څه دی؟ ولې نه حاضرېږي؟ همایون حمید زاده صیب وویل: ((والله بیادر اگر راست بگویم اول خو در نظام اینقدر معایب است که چشم پوشی از ان اسان نیست، دوم این نظام به این نمی ارزه، که ادم دشمنی شان به دوش بگیرد، هر قدر که ادم خاموش باشد، وزن ان زیاتر میشود و حیثیت ادم محفوظ می ماند، بان هر چه که میشه، شود...))

همایون حمید زاده همداسې یو ارام شخص و چې تر اخره پورې ډېر کم په رسنیو کې حاضر شو، خو نور ډېر دروند او ارام سړی و، سیال او خانداني سړی معلومېده.

یوه ورځ یې بیا دفتر ته پورته شوم، دروازه مې ورټک ټک کړه، ما ویل وخت لرې؟ هغه ډېر خوشاله شو، ماته یې وویل: ((ما خودم برایت زنگ میزدم خوب شد که خودت امدی...)) تر روغبړ وروسته یې چای راوغوښت، ماته یې وویل: ((چای ته بخو، باز یک گپ است)) ما وویل مهرباني وکړه خبره راته وکړه! ده وویل: ((بیادر زیاد وقت میشه که یک گپ در دلم میگرده، ما گفتم که در یک وقت فرصت باشد، برایت بگویم، بیادر همین نظام ما وشما را خو هر دو ما میشناسیم، که در حقیقت هیچ چیز نیست ناحق وقت مردم ضایع میشه، داخل میبینی که هیچ چیز نیست خارج اشه هم همین قسم. زیاد وقت میشه که در دلم میگرده که برایت بگویم، که این همه چیز را یاداشت کو و خوب یک اثر کنده نوشته کو که در آینده به تاریخ بماند...))

ما چې لا تر دې دمه یو څه یادښتونه اخیستي وو او لا له پخوا څخه مې نیت و، د حمید زاده خبره راباندې ښه ولگېده، خو بیا مې ورته وویل: ښه نظر دی، زه به خپل کوښښ وکړم. هغه په ټوکو کې وویل: ((بیادر کوشش موشش ضررو نیست، ما می فهمم که تو این کار را انجام دا ده میتوانی و از عهده اش بر امده میتوانی، همین کارت است.)) ما وویل: ته یې ولې نه لیکې: هغه راته وویل: ((ما خو نویسنده نیستم، ما اثار ترا خواندم ما می فهمم که تو این کار را انجام دا ده میتوانی. اگر این کار تکمیل کنی همین

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدمت هم بس ات است.)) ما دا خبره هم ورزیاته کړه، زه خو اول لاس منابعو ته اړتیا لرم او ستا په شان وخت پر وخت رییس صاحب سره نه شم کتلای، زه په حاشیه کې یم، داسې مسایلو ته اول لاس منابع ضرور دي، ده وویل: ((بیادر خودت در دفتر شورای امنیت هستی. منابع دست اول در دست خود شما است و دیگر کدام چیز است که در ارگ پنهان بماند، کلی چیز افشا میشه، مرد کسی است که نوشته کند...)) له همایون حمید زاده سره څو شېبې نور هم ناست وم او بیا د خپل دفتر پر لوري لاړم. د حمید زاده خبرو زما اراده نوره هم پیاوړې کړه، نو اوس چې تاسو په دې اثر کې څه لولئ، د یاد شخص د توصیې تاثیراتو هم په کې خپل رول لوبولای دی.

۵- وحید عمر: وحید عمر په انګلستان کې تر لوړو زده کړو وروسته، کابل ته راغی، دلته د (۱۳۸۲ل) کال په بهیر کې د اساسي قانون د دارالانشاء په دفتر کې، چې ډاکتر فاروق وردګ یې مشر و، د عامه پوهاوي د برخې مسول شو. د اساسي قانون تر جرګې او بیا د ولسمشرۍ تر ټاکنو

(وحید عمر)

وروسته، کله چې فاروق وردګ د جمهوري ریاست د چارو د اداري لوی رییس شو، نو هم یې د اساسي قانون او هم یې د انتخاباتو د کمېسیون له دارالانشاء څخه یو شمېر ځوانان ځان سره راوړل. وحید عمر هم په همدې ډله کې و، تر دې دمخه یې د لویې جرګې په بهیر کې د همدې عامه پوهاوي د برخو چارې پرمخ وړلې. د چارو په اداره کې هم د همدې فرهنګي چارو مسول و. څه موده وروسته بیا د حکومت د رسنیو مسول شو او کله چې د ولسمشرۍ د دویمې دورې ټاکنې پیل شوې، نو وحید عمر ظاهراً له دې دفتره استعفی ورکړه او د حامدکرزي د ټاکنیزو چارو ویاند شو. تر ټاکنو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته وحید عمر د ولسمشر د ویاند په توګه مقرر شو، کله چې کریم خرم د ولسمشر د دفتر مسول شو نو پر وحید عمر د کار ساحه تنګه شوه. وحید عمر که څه هم بااستعداده ځوان دی، خو بازاري اخلاق او د هلکتوب خصوصیات یې اوس هم د شخصیت یوه برخه ده. د کب او صابون په شان ښویی هم دی. وحید عمر له رسنیو سره ښه اړیکي درلودل او د خپل عمر په اندول یې وده او استعداد زیات دي. دفتري ګوزاره یې ښه نه ده، تر دې وړاندې یې په نورو دفترونو کې هم ورځې په اخ و ډب تېرې کړي دي. د ولسمشر د ویاند په توګه یې فکر کاوه چې هم یې د ولسمشر کرزي په کمپاین کې فعاله ونډه اخیستې او هم یې په ارګ کې یو شمېر ځواکمن خلک لکه ډاکتر سپنتا او نور ملاتړ کوي، نو له کریم خرم سره د صلاحیتونو پر سر جنجال کې به دی برلاسی شي، ولسمشر کرزي د کریم خرم ملاتړ وکړ او د هغه په غوښتنه یې دی له دندې لرې کړ. خو ظاهراً داسې ښکاره شوه چې ده خپله دنده پرېښوده. تر هغه وروسته یې پر یونیم سیاسي فعالیت لاس پورې کړ چې اکثرو یې انجویي بڼه درلوده او پر بهرني ډونر متکي وو، نو ځکه یې له خپلو نورو ملګرو سره د پاموړ وده ونه کړه. د ویاندۍ پر مهال یې له ولسمشر سره په ګڼو سفرونو کې، له هغه سره ملګرتیا کړې، په ګڼو رسنیو کې یې د ولسمشر د نظریاتو تائید کړی او د هغه ځینو خبرو ته یې تعمیري رنګ ورکړی دی. د ویندویی په چارو کې بریالی و، په پښتو، دري او انګلیسي ژبو ډېر ښه پوهېږي. تر دې دمه چې د ولسمشر کوم ویندویان تېر شوي، له جاوید لودین پرته په نورو ټولو کې وحید عمر د ژبې، فصاحت، بلاغت او جرئت خاوند و او دا دنده یې په ښه ډول تر سره کړه. هغه تر پایه د یوه رسنیز شخصیت په توګه پاتې شو او ډېر سیاسي، یا ټولنیز بېز یې ترلاسه نه کړ. تر ګوښه کېدو وروسته یې په ولسمشر پسې هېڅکله داسې خبره ونه کړه چې د ولسمشر شخصیت ته ترې زیان رسېده او د ځینو په شان یې د عوامو په اصطلاح نمک حرامي ونه کړه. دا یې تر ټولو ښه ځانګړنه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦- ایمل فیضي: ایمل فیضي د ولسمشر کرزي شپږم یا وروستی ویاند دی، چې دا دی د ولسمشر کرزي د واکمنۍ تر دې دمه ورسره یوځای دی، ایمل فیضي په جرمني کې لوړې زده کړې کړې دي، په انګلیسي، جرمني، پښتو او دري ژبو ښه پوهېږي. د ارامو اعصابو، زیاتې اوسپلې او د ښې پوهې خاوند دی. مخکې تر دې چې د ولسمشر کرزي ویاند شي، په یو لړ بهرنیو موسساتو کې یې کار کاوه. د دولتي دندې په توګه یې ویاندي لومړی لوړه دولتي دنده ګڼل کېږي. کله چې (وحید عمر) د ولسمشرۍ له ویاندۍ

(ایمل فیضي)

څخه لاس په سر کړای شو، نو ایمل فیضي د هغه ځایناستی شو او ورسره یوه ښځینه (عادله راز) هم د لومړي ځل لپاره د ولسمشر د ویاند د مرستیالې په توګه وګومارل شوه. ایمل فیضي د سړې اوسپلې خاوند دی، دفتري کارونو کې د ګوزارې له چلند څخه کار اخلي او د آمر او ټیټ مامور تر منځ د اړیکو انډول په ښه ډول ساتلای شي. د ده د دندې پر مهال که څه هم په مطبوعاتي دفتر کې څه خاص نوښت رانغی، خو داسې هم نه و چې رسنۍ دې ترې ډېرې ناراضه وي. له ازادو رسنیو سره یې هم د امکان تر حده اړیکي ټینګول. خپله که څه هم رسنیو ته ډېر نه حاضرېده، خو روابط یې ورسره پالل. ده په هغو سیاسي بحثونو کې هم ډېر ګډون نه کاوه چې د حکومت سالم او نا سالم منتقدین به په کې حاضر وو. ده خپلې ورځینۍ چارې په نورمال ډول پرمخ وړلې او د خپلې دندې تر وروستیو وختونو پورې یې دې حالت ته دوام ورکړ، ولسمشر به په هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسمي سفر کې ځان سره ملګری کاوه او د دندې تر پايه يې له خولې څخه داسې تروه، ترخه يا هم د ولسمشر د نظرياتو خلاف خبره را ونه وتله چې رسنيو ته ګرمه موضوع شي، يا ده ته ستونزه جوړه کړي او يا هم حکومت ته. په حقيقت کې ولسمشر کرزي ته همداسې يو شخص په کار و چې ده ته هيڅ ډول جنجال راپيدا نه کړي. ايمل فيضي د پوره سواد خاوند و او اداري ګوزاره يې هم ډېره نورماله وه. د جمهوري رياست د ويندوی څانګه هم د جمهور رييس د دفتر اړونده څانګه ګڼل ګېدله. د ولسمشرۍ دفتر نورې څانګې هم لرلې، چې دلته يې په ډېر لنډيز سره يادونه کوو:

ښاغلی صبغت الله سنجر چې د (جمهوريت غوښتونکو ګوند) مشر و، د ولسمشر د دفتر د پاليسۍ رياست مشر و. سنجر يو وخت د بېړنۍ لويې جرګې د جوړولو د کمېسيون غړی هم و. د جمهوري رياست په لومړيو ټاکنو کې يې د ښاغلي حامدکرزي ملاتړ وکړ او د هغه تر بريا وروسته په ياد رياست کې د رييس په توګه مقرر شو. د ولسمشر کرزي په ملاتړ يې په ډېرو سياسي او ټلوېزيوني بحثونو کې ګډون وکړ، په دې بحثونو کې يې هم د ولسمشر کرزي ملاتړ کاوه او هم يې له دې لارې د خپل ګوند دريځ پياوړی کاوه. د ښاغلي سنجر ملاتړ او سياسي بحثونه دومره زيات شول چې يو وخت ځينو جهادي او ناجهادي مشرانو ولسمشر ته له هغه څخه شکايت وکړ او ولسمشر، سنجر له مرکو او بحثونو څخه منع کړ. سنجر دې کار خواشينی کړ، څو ځله يې ما سره په دې اړه خپله اندېښنه شريکه کړه. سنجر د خپل رياست پر مهال په کابل کې د يوې ترافيکي پېښې له امله له دې نړۍ څخه سترګې پټې کړې.

ښاغلی هدايت الله زاهد د جمهوري رياست د دفتر د پروګرامونو رييس دی، دی هم د ښو اخلاقو او لوړو زده‌کړو خاوند دی. په پښتو، دري، عربي او انګليسي ژبو ښه پوهېږي، د جمهور رييس ورځيني، اوونيز او ځينې نور پروګرامونه تنظيموي، کله کله ولسمشر سره د کتنې امکانات هم لري، کوم سياسي ګوند او ډلې ټپلې پورې تړلی نه دی. ملي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي افکار لري.

عیسی خان اندړ د ولسمشر د دفتر د خدماتو رییس دی. ولسمشر او مېلمنو ته چې یې هرڅه تیارېږي، په حقیقت کې د عیسی خان اندړ له لاسه تېرېږي. د لویو غونډو او مېلمستیاوو ترتیبات هم دی نیسي، د عوامو په اصطلاح د پاچا ډوډۍ د ده له قلمه تېرېدله، د لوړو زده کړو خاوند او د ملي دریځ څښتن دی، په پښتو، دري او انګلیسي ژبو ښې خبرې کولای شي، مخکې تر دې چې دلته راشي، نو په یو شمېر بهرنیو موسسو کې یې کار کاوه او ښه کاري تجربه لري. زه چې به سهار لاړم نو کله به مې سهار چای له ده سره څښه او د عوامو په اصطلاح به مې ورته وویل چې پاچاهي چای راوړه.

ښاغلی حیدري د اداري چارو رییس، په خپل کار کې خورا تکړه او د ارګ پر ټولو اړوندو چارو واکمن و. دفتري کارونه یې خورا ښه منظم وو، خبرې یې کمې او کار یې زیات کاوه، د کارونو ترڅنګ د ټولنیزو اخلاقو څښتن و. په کارونو کې یې تر ډېره حده رڼاوی او سپیناوی رامنځته کړی و.

حمیرا اعتمادي، د عمر داودزي صیب له وخته د ولسمشر د دفتر مرستیاله وه، تر ډېره وخته پر دې دندې پاتې شوه، ولسمشر سره یې وخت پر وخت کتلای شول او په بهرنیو سفرونو کې به یې هم وخت پر وخت ورسره ملتیا کوله.

ښاغلی حامد اکرم بیا د تشریفاتو رییس و چې هغه بیا پرخپل وار خپل شان او شوکت درلود او د دربار پر رازونو او رمزونو پوره پوه و.

ښاغلی دانش بختیاری د یوې بلې برخې رییس و چې په ارګ کې اکثره پر تاریخ لیکنه او نورو مسایلو مصروف و، د ښه قلم څښتن و.

ښاغلی شجاعي، ښاغلی انورخان، او نور هغه کسان وو چې د ارګ په بېلابېلو دفترونو کې یې کار کاوه او هلته یې له ولسمشره نیولې د ارګ تر نورو ټولو چارواکو پورې یې یو بل سره پېژندګلوي درلودله. فواد وزیري

(c) ketabton.com: The Digital Library

او جاويد فيضي چې د داودزي صيب سکرتران وو، په ارگ کې يې که موقف لوړ نه وو، خو صلاحيت يې درلود، د جمهور رييس شخصي ډاکتر، (ډاکتر عالم) او همداسې نور اشخاص درواخله چې د هر يوه ځانگړی بيان دلته ضرور او ممکن نه برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چارو د ادارې کرکټرونه

د جمهوري رياست د چارو اداره يا لوی رياست يوه داسې اداره ده چې پر جمهوري رياست پورې ټول اړوند کارونه تنظيموي، ټول وزارتونه او خپلواکې ادارې د همدې لوی رياست له لارې له ولسمشر سره اړيکي ټينگوي او ولسمشر هم د همدې ادارې له لارې ټولو ارگانونو ته خپل فرمانونه او حکمونه صادروي. دا اداره د وزيرانو شورا د دارالانشاء چارې هم پرمخ وړي، د چارو لوی رياست په واقعيت کې له قانوني او عملي پلوه يوه مهمه ارتباطي او د چارو د همغږۍ اداره ده. د ولسمشر حامدکرزي په ټوله واکمنۍ کې په دې اداره کې د مشرتابه له پلوه ډېرو کسانو کار نه دی کړی، يوازې دريو تنو د دې ادارې مشري کړې ده. د کرزي صيب په واکمنۍ کې ځينې داسې کسان هم وو چې د ده له واک سره سم واک ته رسېدلی او ترپايه يې پر همغه يوه پوست کار کړی دی. لکه د تفتيش او کنټرول د لوی رياست رييس ښاغلی (شريفي)، د بشر د حقونو د خپلواک کمېسيون رييسې (سيما سمر)، د بلخ والي (عطامحمد نور) او ځينې نور، خو د چارو د ادارې په راس کې يوازې دريو تنو دنده اجرا کړه. چې دلته يې په لنډيز سره يادونه کوو:

۱- يوسف اعتبار: کله چې د (۱۳۸۰ل) کال د سنبلې پر (۲۱)مه يا د (۲۰۰۱م) کال د سپتمبر پر (۱۱) مه نېټه، په نيويارک کې پر نړيوال سوداگريز مرکز بريد وشو، نو د امريکا متحده ايالتونو د دې پېښې پړه پر القاعدې شبکې او د هغې پر طالب ملگرو ور واچوله، ځرنگه چې اسامه بن لادن دا مهال په افغانستان کې و، نو پر طالبانو د بريد لپاره د امريکا پلمې ته د توجيه امکانات برابر شول، هغوی پر طالبانو د بريد لپاره د ملگرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملتونو د امنيت شورا مجوز ترلاسه کړ او يوه لويه نړيواله ټلواله يې جوړه کړه. د طالبانو نظام د دوو مياشتو په بهير کې ړنګ شو. امريکايي ځواکونه او د هغو کورني موئتلفين (شمالټلواله) چې تر دې وړاندې طالبانو د هېواد په يوه واړه ګوټ کې را ايساره کړې وه او دا مهال د مرګ پر پوله ولاړه وه، له امريکايي ځواکونو سره يوځای د (۱۳۸۰ل) کال د عقرب پر (۳)مه نېټه کابل ته داخل شوه.

(يوسف اعتبار)

(استاد برهان الدين رباني) له خپلو ټولو ملګرو سره کابل ته راغی او اکثرو ملګرو يې ټول هغه دولتي پوستونه له کوم قانوني حکم پرته اشغال کړل چې د (۱۳۷۵ل) کال د ميزان تر شپږمې نېټې دمخه ورسره وو او ځينو نورو بيا پاتې نور دولتي پوستونه اشغال کړل. (يوسف اعتبار) دا مهال د چارو د ادارې د لوی رييس په توګه دنده اشغال کړه. د همدې کال د جدي تر (۲۲) نېټې پورې چې حامدکرزي ته له (بن) تړون سره سم واک په رسمي ډول انتقالېده، نو استاد رباني پوره دوه مياشتې وخت درلود چې د حکومت په اکثرو حساسو رګونو کې خپل پلويان ځای پرځای کړي. د استاد رباني په مشرۍ اسلامي جمعيت، چې د طالبانو تر واکمنۍ وړاندې د نيمواکې واکمنۍ يوه دوره تجربه کړې وه، دا حالت او خلا يې د ځان لپاره ښه غنيمت وګاڼه او هرڅوک يې چې په هرځای کې غوښتل په ګړني او مکتوبي ډول يې مقرر کړل، تر دې وړاندې چې طالب چارواکي پر کومو پوستونو مقرر وو، له دولت څخه د هغوی مطلق حذف هم اسلامي جمعيت ته د ټولواکې واکمنۍ زمينه برابره کړه. جمعيت چې يوې څلورنيم کلنۍ سختۍ او د واک تونډې پسې اخيستی و، دا مهال يې د خپلو ريښو ځغلولو لپاره يو طلايي چانس وګاڼه. يوسف اعتبار چې تر دې وړاندې يې هم په تنظيمي ادارو کې د ناقانونه کارونو او له وخت څخه د ځان په ګټه د ګټې اخيستلو تجربه لرله، يوځل بيا د خپلې تجربې توره تېره کړه، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوونو ناقانونه مقررۍ یې وکړې او استاد رباني هم ورته په سوونو ناقانونه فرمانونه ورکړل، کله چې د واک د رسمي انتقال شپې او ورځې رانږدې شوې، نو استاد رباني او اسلامي جمعیت پر تېرو گومارنو او مقرریو هم بسنه ونه کړه، داسې یو فرمان یې ترتیب کړ چې په یوه فرمان یې ټول مقرر او په یوه فرمان یې ټولو ته څلورنیم کلن امتیازات ور په برخه کړل، د استاد رباني له خوا په دې فرمان کې چې حامدکرزي ته د واک تر رسمي انتقال یوازې دوه درې ورځې دمخه صادر او له دولتي راډیو ټلوېزیون څخه خپور شو، راغلي وو؛ ټول هغه اشخاص چې د ((مقاومت)) په څلورنیم کلنه دوره کې له دوی سره پاتې شوي او د طالبانو تر واکمنۍ دمخه په کومو ځایونو کې مقرر وو، پر همغو ځایونو بېرته مقرر دي، دولت مکلف دی په یاده موده کې د دوی ټول معاشونه، ترفیعات او نور حقوق ادا کړي. دا فرمان هم د اسلامي دولت د رییس په نامه صادر شو، هغه وخت کې هم د نظر گڼ شمېر خاوندانو سره دا پوښتنه مطرح وه چې که د استاد رباني تنظیم ته رښتیا هم د (اسلامي دولت) نوم ورکول کېږي او دا رښتیا هم یو دولت وای، نو بیا خو یې باید په څلورنیمو کلونو کې خپلو مامورینو ته معاش هم ورکړی وای او که دوی د دولت محتوا نه درلودله، نو بیا ولې د (اسلامي دولت) په نامه یادېدل؟ د دې فرمان ټول اجرایي بار پر راتلونکي حکومت پرېوت او له دې څخه یوازې دوه درې ورځې وروسته په رسمي ډول مسولیت ښاغلي حامدکرزي ته حواله شو، خو عملي واک بیا هم اسلامي جمعیت سره و. دا په دنیا کې په اصطلاح یوازینی دولت و چې څلورنیم کاله یې د دوی په خپله وینا په اصطلاح خپلو مامورینو ته نه معاش ورکړی او نه هم ترفیع او خپل ټول بار یې پر راتلونکي حکومت، په داسې ډول حواله کړ چې بیا هم په نړۍ کې ساری نه لري. کله چې حامدکرزي ته د نړیوالو د فشار په نتیجه کې واک په اصطلاح ورانتقال شو، نو یوسف اعتبار بیا هم خپل دولتي اعتبار او باور باینلود، بیا هم پر خپلې همدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوکۍ پاتې شو. دا مهال نو فهيم خان د کرزي د مرستيال او د دفاع وزير، يونس قانوني د کورنيو او ډاکتر عبدالله عبدالله د بهرنيو چارو وزيران وو، عارف سروري د ملي امنيت رييس، عتيق الله بريالی د دفاع وزارت مرستيال وو او د نظار شورا نورو غړو د دولت پر نورو حساسو پوستونو د ناکنټروله واک اسونه ځغلول. کرزی داسې محاصره و چې د جمعيت له خوښې پرته يې يو عادي مامور هم نه شو مقررولای. هر څه چې نظار شورا غوښتل حامدکرزي له کوم ځنډ پرته هغه منل، يوه بېلگه به له هغه وخت څخه د همغې زمانې د يوه ټوليز تصوير په توگه وړاندې کړو: ولسمشر کرزی له فهيم خان، يوسف اعتبار او د نظار شورا له يو شمېر نورو مهمو غړو سره د غرمې ډوډۍ ته ناست وو. ښاغلي کرزي وويل، لوی څارنوال نه شته يو ښه سړی بايد پيدا کړو چې لوی څارنوال شي، ډوډۍ ته له ناستو کسانو څخه يو تن وويل، (څارنوال محمود) ښه سړی دی، دې وخت کې فهيم خان وويل: ((څارنوال محمود، څارنوال امر صاحب بود بسيار ادم خوب است)) دې وخت کې کرزي وويل: ((بهترين گپ است، خوب است)) دې سره فهيم خان، يوسف اعتبار ته اشاره وکړه چې وړانديز يې راوړه، ډوډۍ لا خلاصه نه وه چې يوسف اعتبار د څارنوال محمود د تقرر وړانديز راوړ او کرزي پرته له دې چې فکر پرې وکړي سملاسي يې لاسليک کړ، څارنوال محمود لوی څارنوال شو او بيا تر ډېره وخته پر همدې پوست پاتې شو. څارنوال محمود بيا له دې پوست څخه داسې اعظمي گټه پورته کړه چې د زياتې شتمنۍ او په کابل کې ان د ښارگوټي خاوند شو.

يوسف اعتبار ان د ولسمشرۍ د لومړۍ دورې تر ټاکنو لږ وروسته مودې پورې هم پر همدې پوست پاتې شو، په کرزي يې د خپلې خوښې په زرگونو کسان مقرر کړل، خو يوازې پر دې يې هم بسنه ونه کړه. يوسف اعتبار به د نظار شورا او نورو جمعيتي مشرانو په تېره بيا د فهيم خان په مشوره، ټولې هغه مقررۍ او د قراردادونو نور اسناد له ځان سره ساتل چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فکر یې کاوه کرزی یې په اسانۍ سره نه لاسلیکوي او یا پرې فکر کوي، ده به په لسګونو دا ډول وړاندیزونه او اسناد برابر کړل، کله چې به کرزی په کوم بهرني سفر ووت او فهیم خان به سرپرست شو، نو ده به دا ټول اسناد او د تقرر وړاندیزونه فهیم خان ته یوړل، هغه به له مخکیني تفاهم سره سم ټول لاسلیک کړل او پر دولت به یوځل بیا ناقانونه مقررۍ او نامشروع کارونه تحمیل شول. دا لړۍ له موقتې ادارې نیولې ان تر لومړۍ انتخابي دورې پورې وغځېدله. ځینې داسې راپورونه هم ترلاسه شوي چې همدا مهال پر ځینو اسنادو د استاد رباني داسې لاسلیکونه هم اخیستل شوي چې دکرزي د واکمنۍ تر رسمي پیل دمخه نېټه پرې وهل شوې او بیا د چارو په اداره کې معامله او ثبت شوي دي. کله چې د ولسمشرۍ په لومړیو ټاکنو کې حامدکرزی بریالی شو، نو لږه موده وروسته یې یوسف اعتبار ایران کې سفیر کړ او پرځای یې فاروق وردګ د چارو د ادارې د لوی رییس په توګه مقرر شو. یوسف اعتبار بیا د همدې موقف په برکت د هېواد شمال کې د زیاتو ځمکو او نورو شتمنیو څښتن شو. کله چې د ولسمشرۍ په دویمو ټاکنو کې فهیم خان د حامدکرزي مرستیال شو، نو تر سوګند وروسته د فهیم خان لومړۍ مقرري همدا وه چې یوسف اعتبار یې د خپل دفتر د رییس په توګه مقرر کړ، دا مهال یوځل بیا پخوانۍ داستان له سره تکرار شو، خو نه په هغه قوت، بلکې په لږ کم توپیر. د لومړي مرستیال په دفتر کې د بېلابېلو موسساتو، پلورنځیو او نورو اشخاصو داسې ټاپې او اسناد وموندل شول چې هرڅه همدلته تر سره کېدل. فهیم خان امرونه ورکول او قراردادونه هم دلته بشپړېدل، په نږدې پنځو کلونو کې د لسګونو زرو ناقانونه کارونه تر سره کېدل هغه واقعیتونه دي، چې پاک ضمیرونه ترې سترګې نه شي پټولای.

۲- ډاکتر فاروق وردګ: ډاکتر فاروق وردګ تر یوسف اعتبار وروسته د چارو د ادارې د لوی رییس په توګه مقرر شو. مخکې تر دې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخاباتو د مشترک کمېسیون د دارالانشا رییس و او تر هغه وړاندې د اساسي قانون د تدقیق کمېسیون د دارالانشا او بیا د اساسي قانون د لویې جرگې د دارالانشا رییس و.

ډاکتر فاروق وردگ

فاروق وردگ فارمسي پوهنځی لوستی او د جهاد په کلونو کې د افغانستان لپاره د سویډن د کمېټې مشر و او دغه راز یې په ځینو نورو مرستندویو ادارو کې هم کار کړی دی. د جهاد په کلونو کې یې د حکمتیار له اسلامي حزب سره فکري اړیکي لرل، یو فصیح، بلیغ او ښه کاریگر انسان دی. کله چې د طالبانو نظام ړنگ کړای شو، نو هغو افغانانو ته چې په بهرنیو موسساتو کې یې کار کاوه، دا مهال په حکومت کې او له حکومت سره په همکارو موسساتو کې د کار ښه زمینه برابره شوه. فاروق وردگ چې کله هم د اساسي قانون د تدقیق د کمېسیون د دارالانشا رییس شو، نو دا مهال د ملگرو ملتو او نورو موسساتو په تېره بیا د (یو ان ډي پي) (UNDP) موسسې له خوا له مالي پلوه د دې ټول بهیر ملاتړ کېده، یانې دا چې ټول کارونه د بهرنیو موسساتو او کورنیو کارکوونکو له خوا په گډه پرمخ وړل کېدل.

فاروق وردگ د اساسي قانون د تدقیق د کمېسیون ټول (۱۳) میاشتنی بهیر په ښه ډول مدیریت کړ او د اساسي قانون د لویې جرگې په جوړېدو بریالیتوب او د اساسي قانون په تصویب کې یې هم ښه رول ادا کړ. کله چې د ولسمشرۍ لومړیو ټاکنو ته تیاری نیول کېده، نو ملگرو ملتونو د ټاکنو گډ کمېسیون ته تر ډاکتر فاروق وردگ بل ښه او مناسب شخصیت نه شو پیداکولای، نو ځکه یې هغه د یاد کمېسیون د دارالانشا د رییس په توگه غوره کړ. فاروق وردگ له نوملیکنې رانیولې بیا تر عمومي ټاکنو پورې ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخاباتي بهير په ښه ډول مديريت کړ. کله چې د ولسمشرۍ ټاکنې پايته ورسېدې او ولسمشر کرزي لوړه وکړه، نو څه موده وروسته يې فاروق وردګ د چارو د ادارې د لوی رييس او د وزيرانو شورا د دارالانشا د مشر په توګه مقرر کړ. فاروق وردګ نږدې پنځه کاله د دې ادارې د مشر په توګه پاتې شو او دلته يې دولتي کارونو ته خورا انتظام او همغږي ورپه برخه کړه، حکومتي چارو قانوني بڼه خپله کړه او هر څه تر منظم فلتر لاندې تصفيه کېدل. فاروق وردګ دا مهال هم ولسمشر او هم ولس ته ډېر نږدې و. د ده د دې دندې پر مهال څو لويې جرګې، لکه: د افغانستان او پاکستان تر منځ د امن ګډه جرګه، د سولې مشورتي جرګه او ځينې نورې مهمې جرګې جوړې شوې. له پارلمان يا ملي شورا سره د حکومت اړيکي خورا نږدې وو، هم د فاروق وردګ شخصي مهارتونه او هم دولتي امکانات د دې سبب شول چې حکومت خپل ډېر قوانين او مقررې په اسانۍ سره له ولسي جرګې څخه تېر کړي. له وزيرانو او نورو دولتي چارواکو سره هم د فاروق‌وردګ اړيکي خورا ښه وو، ځکه د هغوی ټول کارونه له همدې مسيره تېرېدل. د چارو اداره د فاروق وردګ د واکمنۍ پر مهال پر يوې ځواکمنې دولتي ادارې بدله شوه. فاروق وردګ چې کله هم د چارو ادارې ته راغی، نو د هغه ټيم يوه زياته برخه چې له ده سره يې د اساسي قانون د تدقيق په کمېسيون او همدارنګه د ټاکنو کمېسيون په دارالانشا کې کار کاوه، له ځان سره د چارو ادارې ته راوړه، لکه ډاکتر صادق مدبر، فريد حکمت، احسان، کوچی، غفور لېوال، وحيد عمر او ګڼ شمېر نور، دا نو بيا هغه کسان وو چې هم يې په انتخاباتي چارو کې تجربې ترلاسه کړې وې، هم د جرګو په دايرولو او هم اوس په دولتي چارو کې د تجربو خاوندان شوي وو. لنډه دا چې تجربه کار او کاري ټيم و. که څه هم خپلمنځي اختلافات او بېلابېل تمايلات يې درلودل، خو د فاروق وردګ تر مشرۍ لاندې يې د يو واحد ټيم په توګه کار کولای شو. ډاکتر فاروق وردګ که

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه هم ولسمشر ته ډېر نږدې و، خو بیا یې هم کله کله له هغه څخه ځینې شکایتونه درلودل. خو دا شکایتونه دومره ډاگیز نه وو، ځکه چې فاروق وردگ که هر څومره پر لوړو څوکیو کار کړی، خو د موقف ساتنې او ځانساتنې خوی په کې هم خورا محسوس و. له ولسمشر څخه د ده شکایت دا و چې زه د چارو د ادارې رییس یم، خو کله چې د ولسمشر په دفتر کې غونډه وي، ما هم غواړي او صادق مدبر چې زما مرستیال دی، هغه هم غواړي، هلته بیا زما پر ځای له هغه څخه پوښتنې کوي، د هغه خبرې هم تائیدوي او ډېر یې نازوي هم، داسې لکه دی (مدبر) چې رییس وي او زه یې مرستیال. څو ځله مې زړه غوښتي چې یا یې مخامخ ورته ووایم چې رییس صیب دی زما پرځای مقرر کړه او یا هم ده ته ووایم چې نور نو زما له اجازې پرته ارگ درباندې بند دی. دا شکایتونه یې یوازې ماته کړي وو یا هم کېدی شي بل نږدې دوست ته، ځکه چې د ولسمشر خوی ماته معلوم و، چې د هغه په دربار کې پښتانه چارواکي د هېواد د دویمه درجه اتباعو په توگه مطرح وو. د رحیم وردگ او بسم الله خان، انوارالحق احدي او وحیدالله شهراني او نورو پښتنو او ناپښتنو ټولو چارواکو تر منځ د ولسمشر له خوا همدا توپیري چلند موجود و. رحیم وردگ هم دېته ورته شکایت درلود او گڼ شمېر نورو دولتي پښتنو چارواکو هم، د عوامو په اصطلاح ځینو به ویل چې موږ ته ولسمشر هېڅ د سړي د زامنو په سترگه نه گوري. فاروق وردگ له دومره احتیاط څخه کار اخیسته چې هېڅ کله یې ولسمشر ته خپل دا خفگان او گیله څرگند نه کړل، یوه ورځ ما ورته وویل: ډاکتر صادق مدبر خو تا راوستی، تا مقرر کړی، نو بیا ولې شکایت کوې، هغه وویل، همدا مې اشتباه کړې ده. له ځینو وړو ستونزو سره سره فاروق وردگ د چارو په اداره کې خورا فعال او بریالی و، خو بله اشتباه یې دا وه چې د ولسمشر په توگه د کرزي تر دویم انتخاب وروسته یې د وزارت څوکۍ ومنله. کله چې د چارو په اداره کې و، نو د ولس او ولسمشر تر منځ اړیکي ټینگ وو، د گڼ شمېر هېوادوالو په تېره بیا لرې پرتو سیمو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیوادوالو مشکلات په اسانۍ سره اورېدل کېدل او یا یې ولسمشر ته پیغام او فریاد ورسېدلای شو، واړه کارونه چې خپله د ده صلاحیت وو، هغه هم په اسانۍ سره تر سره کېدلای شول، یو شمېر ناوړه تفاهمات چې د ولسمشر او ځینو ناسیاسي چارواکو تر منځ رامنځته کېدل هغه هم د ډاکتر فاروق وردگ له لارې له ولسمشر سره مطرح کېدل او د غټو درزونو مخه نیول کېدله. خو کله چې د فاروق وردگ په سر کې د وزارت وړمه ولگېدله، نو هغه پل هم په نړېدو شو چې دا مهال د ولس او ولسمشر تر منځ تړل شوی و. په پای کې فاروق وردگ وزیر شو او د چارو اداره صادق مدبر ته، چې دا مهال یې دلته پوره تجربه حاصله کړې وه او ولسمشر کرزي ته هم خورا نږدې و، پاتې شوه. فاروق وردگ هم وروسته وروسته په پوهنې وزارت کې خفه بربښېده او د دولت په چارو کې یې هغومره کم مسولیته صلاحیت نه درلود چې دلته د چارو په اداره کې یې درلود، خو چانس او وخت یې له لاسه ورکړي وو.

۳- ډاکتر صادق مدبر: کله چې ډاکتر فاروق وردگ د پوهنې د وزیر په توگه له ولسي جرگې څخه د باور رایه واخیسته، نو ډاکتر صادق مدبر چې دا مهال د چارو د ادارې مرستیال و، په دې اداره کې یې ښو کلنه کاري تجربه ترلاسه کړې وه او د ولسمشر په گډون له گڼو مطرحو شخصیتونو سره یې ښه اړیکي جوړ کړي وو، د ولسمشر کرزي له خوا د فاروق وردگ پرځای د چارو د ادارې د لوی رییس په توگه وټاکل شو. دا کار د ولسمشر کرزي د مرستیال (کریم خلیلي) او د هغه د ظاهري مخالف (حاجي محمد محقق) د خوشالۍ سبب شو. که څه هم د اسلامي وحدت گوند دې دواړو مشرانو ظاهراً په دې باب څه ونه ویل او نه هم ډاکتر صادق مدبر داسې ښودله چې دی گنې له هغو سره اړیکي لري او یا هم اړیکي پالي، خو څرنگه چې ځینو خلکو ته څرگنده وه، ډاکتر مدبر له محقق سره اړیکي درلودل او له همدې لارې یې د (عبدالعلي مزاري) په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرۍ د وحدت گوند غړيتوب درلود. خو څرنگه چې د کريم خليلي او محقق په گډون د نورو تنظيمونو مشرانو ټولو په کابل او د هېواد په نورو سيمو کې د تنظيمي جنگونو له امله په عامه ذهنيت کې ښه ځای نه درلود، نو د ډاکتر مدبر په شان روښنفکره هزاره توکمو هڅه کوله چې په هزاره قوم يا شيعه مذهبو افغانانو کې يوه درېيمه لاره هم وکاږي. داسې لار چې د جنگسالارۍ او کورنيو جنگونو کې د ښکېلتيا تور پورې کول پرې هم اسانه کار نه وي، دا به يو بل قوت وي، خو دا کار هله ممکن دی چې دوی هم د محقق او خليلي په شان دولتي واک و ځواک او اقتصادي سرچينې ولري. مدبر تر هغه پورې له صبر او تدبير څخه کار واخيست او د کوم څرگند سياسي جريان د جوړونې ښکاره هڅه يې ونه کړه، چې قوي دولتي موقف يې ترلاسه نه کړ، البته که نيت يې هم و، نو پټ و، خو کله

(ډاکتر صادق مدبر)

چې د چارو د ادارې لوی رييس شو، نو سياسي هڅې يې هم څرگندې شوې او له محقق او خليلي څخه د لارې جلا والي يې هم خپل رنگ جوت کړ. مدبر لومړی د چارو په اداره کې خپل ښېز قوي کړ، يو پاموړ شمېر هزاره توکمي يې په دې اداره کې د لوړ رتبه او ټيټ رتبه مامورينو په توگه مقرر کړل او نورې نوې مقررۍ يې په داسې ډول وکړې چې ده ته په گټه وې؛ هغه څوک يې راوستل چې د ده پر وړاندې د ودرېدو جرئت يې نه درلود. ولسمشر ته دومره نږدې و چې د چا خبره په پټو سترگو يې د ده له خوا هر شوی وړانديز منظوراوه او (نه) يې په کې نه ويله.

ښاغلي صادق مدبر د خپلې دندې د تصدۍ پر مهال ولسمشر ته دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

نږدې او یا هغه مدبر ته دومره نږدې شو چې مدبر د هر چا د مقررۍ سپارښتنه کړې وای، هغه عملي کېدله. ان د وزیرانو تر کچې. یو وخت داسې هم راغی چې مدبر په وزارتونو کې د یوې ټاکلې ونډې خاوند شو. خبره داسې وه هر وزیر یا ادارې چې کوم اشخاص مقررول، نو هغوی د چارو ادارې ته ورمعرفي کول، د هغوی تر ارزونې او کار پوهنې وروسته هغوی حکم ترتیبوه، د اړوندې ځانګې کارپوهانو هغه لاسلیکوه او مدبر د هغوی لاسلیکونه تائیدول، جمهور رییس د اشخاصو د ژوندلیک او فعالیتونو لوستو ته او ان د حکم د متن لوستو ته هم پوره وخت نه درلود، یوازې د چارو د ادارې د اړوندو مسولینو او په تېره بیا د صادق مدبر لاسلیک یې کاته او تر هغه وروسته یې حکم لاسلیکاوه. کوم څه چې به د ښاغلي مدبر په زړه او ذهن برابر نه وو، هغه ته به یې د کار پوهانو له خوا داسې دلایل برابرول چې مقتضي شخص به پرې ردېده، کله به یې په اسنادو کې نیمګړتیا را ایستله، لنډه دا چې څو ځله به یې هغه شخص د اسنادو د نیمګړتیا په پلمه او نورو ډول ډول پلمو باندې بېرته مسترد کړ، ځینې وزیران به دې بهیر سترې کړل او په پای کې به اړ شول چې د چارو د ادارې د مشر غوښتنو ته غاړه کېږدي. که د یو چا اسناد به پوره او کره هم وو، نو له دوو پلمو څخه خو به یوه کې ضرور ګیر راته: (په تقرر کې ملي مشارکت نه دی مراعت شوی، رییس صیب قبول نه کرد.) قومي یا ملي مشارکت نو هغه وسله وه چې پر هر وزیر به وکارول شوه، نو هغه به په ناقانونه توګه هم د خپلو نورو اشخاصو لېست د منظورۍ په خاطر یو څو هزاره افغانان هم په لېست کې شامل کړل او یا به یې خپله مدبر صیب ته د دې زمینه برابره کړه چې یو څوک ور وپېژني او جمهور رییس خو هسې هم چا نه شو کتلای چې رښتیا یې هغه شخص رد کړی که نه، یوازې خپله مدبر صیب کتلای شو. د جمهور رییس د رد په پلمه کېدی شي په سوونو کسان د تقرر له حق څخه محروم شوي وي، ډېرې بېلګې یې شته چې دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکنه پرې ډېره اوږدېږي، خو مجبور یم یوه بېلګه د ثبوت په توګه راوړم:

(عبدالهادي فرهنګ) له اقتصاد پوهنځي څخه فارغ شوی دی، د افغانستان د تجارت د اتاق غړی او ډېره موده کېږي چې عملاً پر تجارت بوخت دی او اکثره مطرح سوداګرو سره راشه درشه لري، له ماڅخه یې هیله وکړه چې که د ایران په مشهد کې د افغانستان تجارتي اتشه شي، نو افغانستان ته به ډېر خدمت وکړي، که جمهور رییس سره خبره وشي، سوداګرۍ وزارت هم راسره موافق دی، وړاندیز راکوي، خو مدبر صیب به یې ونه مني، ځکه هغه غواړي خپل یو څوک هلته مقرر کړي، ده له سوداګرۍ وزارته یو مکتوب واخیست، د چارو ادارې ته لاړ، دا مهال ما له جمهور رییس سره یوځانګړی ملاقات درلود، د ملاقات په پای کې مې د فرهنګ د کاري تجربې او تقرر په باب هم ورته یادونه وکړه، هغه وویل ښځي سمه ده، زه به یې مدبر ته ووایم چې ژر یې پېشنهاد راوړي. څه موده دې کې تېره شوه، فرهنګ راته څو ځله وویل، ما ورته وویل چې ما خو ولسمشر سره خبره کړې، هغه راته ویلي چې مقرروم یې. فرهنګ بیا وویل: اوس خو مدبر صیب ماته وویل چې ما ستا پېشنهاد جمهور رییس صیب ته یوړ، خو هغه قبول نه کړ او رد یې کړ، اوس زما مکتوب بېرته وزارت ته لېږي او ورته لیکي چې زما په عوض بل څوک معرفي کړي. ما وویل زه خو جمهور رییس بیا ژر نه شم کتلای که طالع دې وي ژر مې وکوت، نو یو ځل بیا به ورته یادونه وکړم. تصادفاً ما دا ځل ولسمشر ژر وکوت، کله چې اساسي خبرې خلاصې شوې، نو یو ځل بیا مې د عبدالهادي فرهنګ د تقرر خبره وریاده کړه، ولسمشر وویل کوم دی پېشنهاد؟ ما ویل مدبر صیب ورته ویلي چې ته خو رییس صیب رد کړې، هغه وویل نه بابا زه ښځي خبر نه یم او نه یې دلته پېشنهاد راغلی، دا مهال زه د را ولاړېدو په حال کې وم، ولسمشر ماته وویل، ته دلته څو شېبې کېنه، سکرتر ته یې وویل مدبر رخ کړه، هغه یې رخ کړ، ورته یې وویل: چېرته یې؟ هغه وویل د لویې جرګې خېمه کې، دا مهال یې نو ما خبرې هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوربدلې، ولسمشر ورته وویل: ((کار فرهنگ صیب چطور کردی؟)) هغه وویل: ((کارشناسان در مورد او نظر منفی داد، اسنادش مشکلات داشت از آن خاطر به شما نه اوردم.)) مدبر پر دې نه پوهېده چې دا مهال زه ولسمشر سره ناست یم، جمهور رییس ورته وویل: ((عاجل پیشنهاد فرهنگ را بیار که کار اش خلاص کنم.)) په سبا د فرهنگ پیشنهاد راوړل شو او تقرر یې خلاص شو، د دې لیکنې تر وخته د تجارتي اتشې په توگه کار کوي، تر هغه وروسته د مدبر صیب روابط له ما سره ترینگلي شول، هر ځای کې یې ویل یون فاشیست است، نشنلست است، ان ولسمشر ته یې هم دا خبره کړې وه، جمهور رییس ورته ویلي وو چې هغه خو د کوم پښتون یا مشرقیوال د تقرر غوښتنه نه وه کړې، هغه خو د یو تاجک د تقرر سپارښتنه کړې وه، هغه هم د یو مسلکي شخص. عبدالهادي فرهنگ اصلاً په خټه تاجک او د بغلان اوسېدونکی دی، خو دا چې یو هېوادپال افغان دی، نو ما یې ځکه د تقرر هیله وکړه.

داسې په سوونو ورته کارونه شوي، خو داسې څوک په دې منځ کې نه وو چې سپیناوی یې رامنځته کړی وای. سره له دې چې ولسمشر د مدبر پر دې ډول کارونو پوهېده، خو بیا یې هم هېڅ ورته نه ویل او لا یې قدر وعزت زیاتېده، مدبر یو وخت دومره ځواکمن شو چې نور نو نه د وزیرانو او نه هم د نورو چارواکو پرې زور رسېده، د یو کوچني لومړي وزیر عملي رول یې ادا کاوه، له خپل همدې قوت څخه یې گټه پورته کړه، د ((ملي انسجام)) په نامه یې یو سیاسي گوند هم جوړ کړ چې غوڅ اکثریت په کې هزاره توکمي او شیعه مذهبي افغانان راټول وو. د ((انسجام)) په نامه یې یوه مهالنۍ خپرونه هم پیل کړه. یو زیات شمېر هزاره گان چې د محقق، خلیلي او اکبري له پخواني شالید څخه ستړي شوي وو، د مدبر پر محور راټول شول او ده هم له همدې مهمې حکومتي سرچینې څخه د خپل موقف او خپل گوند د پیاوړتیا لپاره اعظمي گټه پورته کړه. گڼ شمېر هزاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

توکمي او شيعه مذهبي يې له خپل دفتره نيولې، د دولت پر نورو حساسو پوستونو او يو شمېر يې د افغانستان په سياسي استازيو کې مقرر کړل. د چارو ادارې يو وخت نږدې د شيعه مذهب د تقليد د يوې مرجعې بڼه خپله کړه، د عاشورا پر ورځو به د چارو د ادارې پر دېوالونو تورې ټوټې ځوړندې وې او د مدبر د ليدو لپاره به ګڼ شمېر شيعه افغانان راروان وو. ولسمشر او نورو چارواکو دا ټول حالات د سر په سترګو ليدل، خو مزي يې ورته سست کړي وو.

مدبر نه يوازې په هزاره او شيعه افغانانو کې پراخ نفوذ پيداکړ، بلکې په نورو قومونو کې يې هم ځان ته د پښې ايښودلو ځای پيداکړ، اکثرو مطرحو سياسي شخصيتونو، وکيلانو، قومي مشرانو او علمي کادرونو سره چې د هر قوم او هر ځای وو، له هغو سره يې هم اړيکي ټينګ کړل، د هغو خلکو د کارونو په ژر خلاصون کې يې ډېرې هلې ځلې کولې چې پوهېده هغوی يو څه جنجال جوړولای شي. مدبر خبرې کمې کولې، خو کارونه يې ډېر کول، کاغذي او دفتري کارونه يې خورا منظم وو. غيرحاضري او د کار ستړيا يې نه لرله، له سهار وختي د شپې تر ناوخته يې کار کاوه. پښتو ژبې سره يې د محقق او خليلي په شان ملموس حساسيت نه درلود، د پښتو او دري ژبو د مکتوبونو لړۍ چې د فاروق وردګ په وخت کې په دې اداره کې پيل شوې وه. ډاکتر مدبر هم ورته ادامه ورکړه، که د وړانديز متن به دري و، نو حکم به يې په پښتو ترتيبوه او يا برعکس، که څه هم دري ژبه تر پښتو زياته کارېدله، خو بيا هم د دولت تر نورو ادارو دلته يو څه ناڅه پښتو مکتوبونه هم ليکل کېدل.

مدبر د خپلې دندې ترپايه په همدې قوت کې پاتې شو. کېدی شي د ولسمشر کرزي ډېر رازونه او مجبوريتونه ورته معلوم وو، نو ځکه خو هغه پرې غاښ نه کېکاږه. تر خليلي وروسته که په دولتي پوستونو کې د هزاره ګانو په تقرر او استخدام کې چا ډېره ونډه اخيستې وي، نو هغه به صادق مدبر وي. که څه هم خليلي، محقق، مدبر او د شيعه ګانو نور مشران ظاهراً

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو بل سره په اختلاف کې وو، خو د خپلو قومي او مذهبي ګټو لپاره یې بیا ګډ دریځ درلود، خو مدبر لکه څنګه چې یې تخلص مدبر و، په دې کار کې له زیات تدبیر څخه کار واخیست، هم یې خپل موقف وساته او هم یې خپل کار وکړ. ولسمشر کرزی بیا دوی ته داسې یو ولي نعمت و چې نه پخوا په تاریخ کې تېر شوی و او اټکل دی چې بیا به هم تېر نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ نيم درجنه سلاکاران

حامد کرزی به په نړۍ کې د خپل ډول لومړنی او ان تر دې دمه کېدی شي وروستی ولسمشر وي چې تر شمېر وتي سلاکاران لري. وايي چې د ډېرو قصابانو تر منځ غويی مرداربږي. ډېرې مشورې هم له سرې ځخه لاره ورکوي او سړی په وهم کې ډوبوي، خو دا په هغه حالت کې چې سړی مشورې ته غوږ شي او بيا پرې عمل وکړي، نه داسې چې خبره پر يوه غوږ ننوځي او له بله ووځي، ولسمشر کرزی داسې يو ځوک دی، چې د ځو شېبو لپاره د هر چا مشوره اوري، ښه به يې درته غوږ ايښی وي، هغه مشاور داسې فکر کوي چې بس يم، نو دا زه يم، ټولې خبرې يې زما واورېدې، بس عمل به پرې کوي، خو هغه خبره هېڅکله عمل ته ونه رسېږي. د کرزي صيب بل عادت دا دی چې وعده کوي، خو عمل پرې هېڅکله نه کوي، هغه يو وخت يو چاته ويلي وو؛ زما داسې يو عادت دی چې زه چا سره وعده وکړم، ډېره ژر يې هېروم، خو چې ما سره ځوک وعده وکړي، تر مرگه يې نه هېروم، نو کرزي صيب د وعدې پر همدغه تار خپل نا شمېره مشاوران تړلي وو، تش په معاش، يوه موټر، يوه دفتر او ځو تنو ساتونکو هم ډېر مشاوران خوشاله وو، دا يې هم غنيمت گاڼه، هر کله چې به د يوه عامل، دليل او مجبوريت له امله کوم والي، وزير او يا هم کوم بل زورور له دندې لرې شو، نو اوتومات به د مشاورت پر مقام برابر شو. يو وخت د ولسمشر د مشاورانو لېست دومره اوږد شو چې خپله ده هم نه پېژندل، خبره تر شپېتو(٦٠) هم واوښته. مياشت کې يوځل به ولسمشر له مشاور وزيرانو سره غونډه درلوده، خو کله به دا غونډه په مياشت کې هم تر سره نه شوه. داسې مشاور وزيران هم وو، چې په شپږ مياشتو او ان کال کې يې ولسمشر نه شو ليدلای، د هغه د ليدو په ارمان به و، مشوره خو لا څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوې. یوازې شپږ اووه تنه داسې وو چې ولسمشر سره یې کتلای شول.

د ځینو راپورونو پر بنسټ ولسمشر کرزی په ټولیز ډول (۱۱۰) تنه مشاورین لري چې له هغې جملې څخه یې (٦۰) تنه مشاور وزیران دي.

دلته به یې ځینو مطرحو، کاري او یا هم هغو مشاورینو ته اشاره وکړو چې ولسمشر ته یې لاسرسی درلود. خو پر مطرحو مشاورینو تر بحث وړاندې غواړو په مجموعي ډول د مشاورانو نوملړ دلته وړاندې کړو.

ګڼه	نوم	چارې
۱	ډاکتر رنګین دادفر سپنتا	امنیتي چارو سلاکار
۲	شیدامحمد ابدالي	نړیوالو اړیکو سلاکار
۳	شام لال بتیجا	اقتصادي چارو ستر سلاکار
۴	هدایت امین ارسلا	ستر سلاکار
۵	نعمت الله شهراني	دیني چارو سلاکار
٦	محمد یوسف پښتون	بیارغونې چارو سلاکار
۷	فیض الله کاکړ	روغتیایي چارو سلاکار
۸	محمد ابراهیم سپین زاده	امنیتي چارو سلاکار
۹	زلمی هېوادمل	فرهنګي چارو سلاکار
۱۰	اسدالله وفا	قومي چارو سلاکار
۱۱	وحیدالله سباوون	قومي چارو سلاکار
۱۲	شهزاده مسعود	قومي چارو سلاکار
۱۳	محمد علم راسخ	قومي چارو سلاکار
۱۴	محمد هاشم زارع	قومي چارو سلاکار
۱۵	سیدمحمد امین طارق	قومي چارو سلاکار
۱٦	عبدالطیف ابراهیمي	قومي چارو سلاکار
۱۷	جمعه خان همدرد	قومي چارو سلاکار
۱۸	ګل اغا شېرزی	قومي چارو سلاکار
۱۹	امان الله ځدراڼ	قومي چارو سلاکار

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰	اقا حسين هاشمي لولنجی	قومي چارو سلاکار
۲۱	نظرمحمد اسحاق زی	قومي چارو سلاکار
۲۲	شجاع الملک جلاله	قومي چارو سلاکار
۲۳	گوجروال	قومي چارو سلاکار
۲۴	محمد طاهر ساپی	قومي چارو سلاکار
۲۵	خادم حسين ناطقي	قومي چارو سلاکار
۲٦	محمد نسيم مهدي	قومي چارو سلاکار
۲۷	شېرعلم شهادتيار	قومي چارو سلاکار
۲۸	توردی اخند	قومي چارو سلاکار
۲۹	جنرال سيدمحمد حسين	قومي چارو سلاکار
۳۰	شېرمحمد اخندزاده	قومي چارو سلاکار
۳۱	عبدالستار ملاخېل	قومي چارو سلاکار
۳۲	سليمان ياري	قومي چارو سلاکار
۳۳	محمد صديق عزيز	قومي چارو سلاکار
۳۴	ضامن علي بهسودی	قومي چارو سلاکار
۳۵	نوروز علي اعتمادي	قومي چارو سلاکار
۳٦	رحمت الله راشيدي	قومي چارو سلاکار
۳۷	محمد يعقوب شمس	قومي چارو سلاکار
۳۸	سيدشاه ناصر نادري	قومي چارو سلاکار
۳۹	محمد اکبر اکبر	قومي چارو سلاکار
۴۰	محمدهاشم صالحي	قومي چارو سلاکار
۴۱	محمد يوسف واعظي	قومي چارو سلاکار
۴۲	مولوي محمد جوره طاهري	ديني چارو سلاکار
۴۳	محمدعثمان سالک زاده	ديني چارو سلاکار
۴۴	علي جان زاهدي	ديني چارو سلاکار
۴۵	عنايت الله بليغ	ديني چارو سلاکار
۴٦	مولوي محی الدين بلوچ	ديني چارو سلاکار

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۷	جنرال عبدالرحیم وردګ	امنیتي چارو سلاکار
۴۸	امان الله ګذر	امنیتي چارو سلاکار
۴۹	محمد عارف نورزی	قومي چارو سلاکار
۵۰	محمد معصوم ستانکزی	امنیتي چارو سلاکار
۵۱	تاج محمد ایوبي	بهرنیو چارو سلاکار
۵۲	غلام مصطفی جواد	ټولنیزو چارو سلاکار
۵۳	شېرمحمد اعتباري	قومي چارو سلاکار
۵۴	جنراله سهیلا صدیق	روغتیايي چارو سلاکاره
۵۵	محمد انور جګدلک	سپورټي چارو سلاکار
۵۶	محمد یاسین عثماني	ټولنیزو چارو سلاکار
۵۷	ذکیم شاه خان	مالي چارو سلاکار
۵۸	محمد اشرف رسولي	حقوقي چارو سلاکار
۵۹	عبدالعزیز احمد	قومي چارو سلاکار
۶۰	نورالله دلاوري	مالي چارو سلاکار
۶۱	عبدالرحمن اشرف	نړیوالو چارو سلاکار

کېدی شي د مشاورانو نوملړ تردې هم اوږد وي، په دې کې یو شمېر سلاکار وزیران او نور اکثره یې په په واحده برخه کې سلاکاران دي. د سلاکارانو شمېر تر دې حده زیات شو، چې ځینو ته عناوین هم نه پیداکېدل، نو ځکه خو یې یو شمېر هممهاله په بېلابېلو برخو کې د مشاورینو په توګه یاد شوي دي. پر دې سربېره د ولسمشر مرستیالان هم هر یو د خپلې خوښې په تناسب ځان ته خپل خپل مشاوران لري، چې هغوی هم ځان د ((جمهوري ریاست)) مشاوران بولي. که هغه لېست پر دې ورزیات کړو، نو خبره (یو نیم سلو) تنو ته رسېږي، د وزیرانو مشاوران که محاسبه کړو، نو خبره تر دوو سوو هم اوړي او که د ټولو وزیرانو د رییسانو او نورو مهمو دولتي اشخاصو مشاوران هم ورسره وشمېرو، نو خبره به تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرو هم واوړي او که پر دې بيا بهرني مشاوران ورزيات کړو، نو خبره تر شمېره وځي. له دې څخه معلومېږي هغه کسان چې پر اساسي او اصلي پوستونو واکمن دي، هغوی ډېر زيات پر کار نه پوهېږي. چې دومره مشاوران يې گومارلي دي، د ولسمشر کرزي د حکومت يوه غوښنه برخه همدې کورنيو او بهرنيو سلاکارانو وخوړه، چې مسؤليت نه لري، خو ځينې يې صلاحيت لري او هم يې د هېواد يوه پاموړ برخه مالي پانگه بهر ته وايستله.

کرزي صيب چې به په مياشت کې يو ځل خپلو مشاورانو سره وکتل، نو دا خورا غنيمت کار گڼل کېده او هغوی به هم خوشاله وو، د کابينې تر غونډې به د هغوی غونډه لويه وه، خو زيات وخت مياشتنۍ غونډې هم نه کېدلې، کله چې به چېرته کومه شخړه پيدا شوه، نو مشاورين به د کمېسيون په ترکيب کې ورشامل شول او هغې ساحې ته به لاړل، يو شمېر نورو به يې د مړو او ټپيانو لپاره د ولسمشر نقدې مرستې رسولې، دا هم ورته يو غنيمت کار و او يو شمېر نورو يې بيا په سيمه ييزو غونډو او شخړو کې د ولسمشر ليکلي او نا ليکلي پيغامونه لوستل. د مشاورانو د دې نوملړ له جملې څخه ښاغلو: سرمحقق زلمي هېوادمل، اسدالله وفا، تاج محمد ايوبي، نعمت الله شهراني، ډاکتر رنگين دادفر سپنتا او ځينو نورو کولای شول له ولسمشر سره وگوري. په يوه قبيلوي او دوديزه ټولنه کې دا هم يو غنيمت کار گڼل کېده، چې دومره خلک، مؤثر شخصيتونه يا جنجالي اشخاص پر يوه نازک تار وتړل شي او ولس يې له ازاره خلاص شي، که څه هم د اداري فساد په يوه څنډه کې مصروف وي، خو بيا هم که له هرې خوا وارزول شي، د زيان په انډول يې گټه ډېره وه، ولسمشر د يوه ټبرپوه په توگه د دې درک درلود چې خپلو مشاورينو ته لسته‌ونې ورکړي او خپل لاس ترې وژغوري او څه نا څه ترې په ځينو ځايونو کې مثبته گټه هم پورته کړي. دلته غواړو د ډېرو مطرحو او موثرو مشاورينو له جملې څخه ځينې درو‌پېژنو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- سرمحقق زلمی هېوادمل: سرمحقق زلمی هېوادمل اصلاً د لغمان ولایت د مرکز مربوط د (علیخېلو) له سیمې څخه دی. لومړنۍ

(سر محقق زلمی هېوادمل)

زده‌کړې یې په لغمان کې او لوړې زده‌کړې یې د کابل پوهنتون د ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي د ژورنالېزم په څانګه کې تر سره کړي دي. د طالبانو د واکمنۍ پر مهال یې په پېښور کې په دري ژبې او ادبیاتو کې له پېښور پوهنتون څخه ماستري ترلاسه کړه. سرمحقق زلمی هېوادمل له هغې ورځې چې له پوهنتون څخه فارغ شوی، بیا تر (۱۳۷۱ل) کال پورې د افغانستان د علومو اکاډمۍ د غړي په توګه پاتې شوی او په پرله پسې او منظم ډول یې خپل علمي ترفیعات ترلاسه کړي او د (سرمحقق) علمي رتبې ته، چې په پوهنتون کې د (پوهاند) معادل ګڼل کېږي، رسېدلی دی. کله چې پر کابل باندې پر (۱۳۷۱ ل) کال تنظیمواکي وتپل شوه او تنظیمي جنګونه پیل شول، نو زلمی هېوادمل، لکه د نورو زرګونو افغانانو په شان پېښور ته کډوال شو. هلته یې د (پروفیسور رسول امین) تر چتر لاندې (د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنه) کې کار پیل کړ او د (وفا) اوونیزې د چلولو مسولیت ور په غاړه شو. د طالبانو د نظام په وروستیو کې له پېښوره جرمني ته کډوال شو او کله چې د طالبانو واکمني ختمه شوه، نو سرمحقق زلمی هېوادمل بېرته پېښور او بیا کابل ته راغی، لومړی یې د ډېرې لنډې مودې لپاره د موقتې ادارې پر مهال په پوهنې وزارت کې له پروفیسور رسول امین سره، چې دا مهال د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ياد وزارت وزير و، کار پيل کړ. خو بيا يې د ارګ دربار ته لاره پيدا کړه. د حامدکرزي او د هغه له پلار (عبدالاحدخان کرزي) سره يې پخوا هم روابط درلودل. سرمحقق زلمی هېوادمل هم په کډوالۍ کې د اعليحضرت محمد ظاهر شاه له سرسختو مينوالو څخه ګڼل کېده او عبدالاحد خان کرزی هم. له همدې کبله کله چې سرمحقق زلمي هېوادمل کوټې ته سفر کاوه، نو د عبدالاحدخان کرزي ليدو ته به ورته، له هغه سره به يې مرکې کولې او بيا به يې په (وفا) اخبار کې خپرولې. وفا اخبار په پښتو او دري ژبو چاپېده او د دواړو توازن يې لکه د ستنې د سپم په شان په کې مراعت کړی و. دا اوونيزه د مطالبو د څرنګوالي او څومره والي له پلوه د خپل ډول يوه بېسارې معياري اوونيزه وه. مخکې تر دې چې سرمحقق زلمی هېوادمل د ارګ څلور دېوالۍ ته راداخل شي، دومره فرهنګي کار يې کړی و چې د هر چا په وس پوره نه و، تر (سل) عنوانو زيات يې خپل علمي، څېړنيز او ادبي اثار ليکلي او چاپ کړي وو او تر دوو سوو عنوانو زيات يې دنورو ليکوالو اثار ايډېټ او چاپ کړي وو، دا کار اسانه کار نه دی او د نړۍ په کچه يو ښه فرهنګي او کاري ريکارډ ګڼل کېږي. هغه له پيله په کمه تنخوا او ډېر کار بلد و او په يو تن يې د څو تنو کار کاوه، د واک و ځواک او پيسو راټولولو شوق يې هم نه درلود، د خپل مشر د فرمان وړلو روحيه يې هم پياوړې وه، نو داسې يو وړيا مامور ته د هر سرکار او هر دربار ضرورت وي.

کله چې سرمحقق زلمی هېوادمل د کرزي دربار ته دننه شو، نو کرزی يې جذب کړ، سرمحقق زلمی هېوادمل د کرزي د فرهنګي او علمي چارو مشاور و، خو د ډېرو نورو برخو کارونه يې هم تر سره کول، کرزي ته پر ويناوو ليکلو سربېره يې ګڼ شمېر نور نارسمي مسوليتونه او کارونه هم پر غاړه واخيستل، کرزی صيب او هېوادمل صيب ځکه يو بل ته غاړې وتل او غاړه غړۍ شول چې ډېرې مشترکې وجې يې درلودلې، يوه مشترکه وجه يې تر حده زيات احتياط و. کرزی صيب تر هېوادمله او هېوادمل صيب

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر کرزي ډېر زیات مضر مصلحتي او احتیاط کاري وو، سړی درته نه شي ویلای چې په دې دواړو کې به د کوم یو احتیاط ډېر وي او د کوم یو د جرئت کچه به زیاته او یا کمه وي. دا هم څوک نه شي ویلای چې کوم یو، یو بل زیات احتیاط ته هڅوي. خو یوه ورځ هېوادمل صیب وویل: ((د کرزي صیب د پاچاهۍ لومړي وختونه وو، ماته یې وویل، که فهیم خان همدا اوس وغواړي، نه به په ارګ کې ستا کورنۍ وي او نه به زما قره قولۍ.)) له دې څخه څرګندېدله چې کرزي د موقتې ادارې پر مهال هېڅ واک نه درلود، هر څه د شمالټلوالې په لاس کې وو او دی تش سمبول و، خو شمالټلوالې دی هغه سمبولیک رول ته هم نه پرېښوده، نو وروسته له هغې دېته اړ شو چې د ځان د حفاظت په خاطر امریکایي ساتونکي وګوماري. کرزي پخوا هم د شمالټلوالې په تېره بیا له فهیم سره، هغه وخت چې دی د برهان الدین رباني د جنجالي واکمنۍ پر مهال د بهرنیو چارو وزارت مرستیال و او فهیم د استخباراتو رییس و، سختې ورځې تېرې کړې وې، ویل کېږي چې د کرزي او فهیم د فزیکي ټکر له امله کرزی اړ شو چې کابل خوشې کړي او د حکمتیار د اسلامي حزب د اطلاعاتي څانګې د افرادو په مرسته له کابل څخه پښې سپکې کړي. دا خبرې هغه وخت څه ناڅه رسوا شوې، چې کرزي د موقتې ادارې پر مهال د شمالټلوالې په ستاینې او د اسلامي حزب په غندنې پسې خوله خلاصه کړه. هغه وخت د اسلامي حزب اړوند (شهادت) ورځپاڼې د حکمتیار په پلوۍ کرزي ته د پېغور په ژبه ولیکل: ((هغه وخت رایاد کړه چې د همدې اسلامي حزب د غړو په مرسته له کابل څخه وایستل شوې او د همدې اوسنۍ شمالټلوالې له منګولو وژغورل شوې...))

نو کرزي چې له شمالټلوالې سره داسې ترخه ماضي تېره کړې وه او هغوی تر غاښونو پورې وسلوال او دی په بشپړ ډول بې وسلې و، نو په داسې یو حالت کې به د ده او د ده د مشاور څه حال و!

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدې خاطر خو سرمحقق زلمي هېوادمل په پوره احتياط د کرزي خولې او کرزي بيا د حالاتو تقاضا ته کتل. سرمحقق زلمي هېوادمل پر همغه لومړۍ ورځ د خپل مېز پر سر وليکل: ((سرمحق زلمی هېوادمل مشاور امور فرهنگی)) او وېزټ کارتونه يې هم په همدې ډول چاپ کړل. کېدی شي، د هېوادمل صيب به دا کار د زړه له کومي خوښ نه و، خو د زمانې جبر او سياست دوی دېته اړ کړي وو. هغه مهال چې يو شمېر پښتنو فرهنگيانو د هېوادمل صيب دا حالت وکوت، نو په زړونو کې يې گيله وکړه او ويې ويل د پښتو ژبې او ادبياتو د يو پوهاند او خدمتگار چې دا حالت دی، نور نو پاتې څوک دي؟

تر دې دمخه نو ښاغلي سرمحقق زلمي هېوادمل (په هند کې د پښتو ادبياتو د ودې او ايجاد پړاوونه)) او ((پښتو نثر اته سوه کاله)) مهم کتابونه هم چاپ کړي وو. يو شمېر خلکو سره دا پوښتنه مطرح کېدله چې اته سوه کاله دمخه په دربار کې څه حال و؟ او اته سوه کاله وروسته څه حال دی؟ په هند کې د پښتو ژبې او ادبياتو د ودې پړاوونه څنگه وو او دلته په ارگ کې پښتو اوس له کومو پړاوونو تېرېږي؟ داسې او دېته ورته نورې گڼې پوښتنې د سړي په ذهن کې تېرېدلې. که چا گيلې کولې، که مانې، که نيوکې، ستاينې که غندنې، خو هېوادمل صيب پوره ديارلس کاله په ارگ کې له ولسمشر کرزي سره تېر کړل، سړې تودې، خوږې او ترخې يې تېولې وگاللې، په دې ديارلسو کلونو کې يې که څه هم ليکوالۍ ته زيان ورسېد، خو بيا يې هم له ليکلو لاس وا نه خيست، څو عنوانه ادبي اثار يې په همدې ارگ کې وليکل چې تر اوسه لا چاپ شوي نه دي. دلته په ارگ کې د هېوادمل صيب زيات وخت د کرزي صيب د بيانيو پر ليکلو تېرېده، اکثره پښتو او دري ويناوې يې همده ورليکلې، خو دري ويناوې يې ځينو نورو هم کتلې، ايډېټ کولې او نورو هم ورته ليکلې، لکه ډاکتر سپنتا، کريم خرم، دانش بختياری او نورو د دري وينااوو په ليکلو کې برخه اخيسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرمحقق هېوادمل تر بل هر مشاور او ان تر وزيرانو زيات صلاحيت درلود. تر هغه پورې به ولسمشر سره و، چې هغه يې په کور نه و سپارلی، کله کله به يې مازيګر ځانګړي پلي ګرځېدو ته هم راوباله، هېوادمل پر ولسمشر کرزي ځکه ګران و، چې يو خو يې د پلار له وخته له هغه سره پېژندل او باور يې پرې درلود، بل هېوادمل صيب په يوه تن د څو تنو کارونه کول او هغه هم په وړيا ډول، بل يې د ولسمشر هېڅ خبره ځمکې ته نه غورځوله، هر څه چې هغه ويل ده تائيدول، د شمالټلوالې په تائيد، بې ګناهۍ! او د لړکيو په نازولو کې هم د دواړو نظر يو شان و، نو داسې يو شخص څوک له لاسه ورکوي. سرمحقق زلمي هېوادمل سره داسې يو نظر و چې ناپښتانه هر څومره ونازول شي دا د ملي وحدت په ګټه کار دی، ان که د پښتنو د طبيعي حقوقو د نفې کېدو او يا د هغو د خفګان په بيه هم وي.

ده او ولسمشر کرزي سره د ملي وحدت خپل تعريف او تعبير دی او نورو خلکو سره خپل. په همدې خاطر په تېرو ديارلسو کلونو کې چې د کمېسيونو، لويو جرګو او مشرانو جرګې لپاره کوم کسان په انتصابي ډول ټاکل کېدل، په هغو کې د اقليتونو ونډه ډېره درنه او تر خپل طبيعي موجوديت څخه لوړه وه. بله نيمګړتيا بيا په دې کې دا وه چې کوم کسان به د پښتنو د استازې په نامه غوره کېدل، هغه به له يو پلوه ډېر کمزوري او له بل پلوه به يې له پښتنو سره رابطه غوڅه وه، ان پښتنو به ورته د کرکې په سترګه کتل. دا ډول اشخاص په تېرو (۱۳) کلونو کې د پښتنو په نامه پر پښتنو تحميل شول. د قومي ريښې له پلوه به دا ډول اشخاص پښتانه وو، خو له سياسي پلوه به يې اکثره په اسلامي جمعيت او د شمالټلوالې په نورو ګروپونو پورې تړلي وو. دې کار په پښتنو کې عام نفرت راوپاراوه. هم يې د هېوادمل محبوبيت په پښتنو کې کمزوری کړ او هم يې د کرزي، دې کې لا بل ظالمانه کار دا و چې چا به هم د دې فيصلې پر وړاندې سر پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړ، هغه به د متعصب، ژبپال او تفرقه اچوونکي په توګه معرفي کېده او ګواښېده به، خو هغوی چې اصلاً د قومي تفرقې سبب ګرځېدل، هغه به ملي شخصيتونه(!) ګڼل کېدل.

هېوادمل صيب ديارلس کاله همداسې تېر کړل، د ده په نظر ملي وحدت ته هغه شان کار په کار و چې دوی غوښته، خو ډېر وروسته يې يوځل زما په مخکې اعتراف وکړ؛ چې کوم کارونه شوي، بايد نه وای شوي، راته يې وويل: ((ما يو وخت کې ستاسو نظرونه ردول، خو اوس راته پته ولګېده، چې که ستاسو نظرونه تائيد شوي وای، نو د دې خلکو (هدف يې شمالټلواله و) مخه نيول کېدی شوه.)) يو وخت د همدې ټلوالې د وسلوالو له خوا د مرنجان غونډۍ اکثره برخې غصب او بيا خرڅې شوې، ما هېوادمل صيب ته وويل چې حکومت ولې اقدام نه کوي. ده راته وويل: ((روکی جانه که رښتيا درته ووايم د حکومت پرې زور نه رسېږي.)) يو وخت مې ورته د ولسمشر د سياستونو د نيمګړتياوو په باب ګڼ شمېر دلايل وويل: ده راته وويل: ((دا ټول دلايل پرځای دي، خو که ته فکر کوې چې رييس صيب به د دې خلکو (شمالټلوالې) له ملاتړه لاس واخلي او مخالفت ته به يې راودانګي دا کار نه کوي، رييس صيب دا خلک نه خفه کوي او له هغوی څخه تېرېدونکی نه دی.))

هېوادمل صيب اساساً يو ښه ليکوال او څېړونکی دی، عاطفي شخص دی نظر دېته چې دی يو ښه سياستوال وي. يوه ورځ يې خپله اعتراف وکړ: ((زه اداري او سياسي سړی نه يم، که همدا اوس ماته يوه ولسوالۍ راکړي نو زه يې نه شم اداره کولای.)) هېوادمل صيب سره د ولسمشر ډېر رازونه دي، خو هغه ته ډېر وفادار دی، افشا به يې نه کړي، دی په ليکنو کې له خورا دقت څخه کار اخلي، داسې ليکنه به هېڅکله ونه کړي چې څوک ترې خوابدی شي، ان که دا ډول ليکنې د ټول هېواد به ګټه هم وي. دی له فساده لرې شخص دی، ډېر امکانات يې په لاس کې وو، خو ده ترې ګټه نه ده اوچته کړې، له ليکوالو سره يې څه ناڅه مرسته کړې، خو هغومره هم نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې لیکوال ترې زیات خوشاله شي. ما سره یې په ډېر دقت د لغمان پوهنتون په جوړونه کې هلې ځلې وکړې او یو شمېر نور مثبت کارونه یې تر سره کړل، خو هغومره چې له ده څخه د فرهنګیانو او ولس هیله وه، هغومره یې دا هیلې پوره نه کړې، هېڅ مشاور وزیر په ارګ کې دومره صلاحیت نه درلود، لکه هېوادمل صیب چې درلود، خو د ده د صلاحیت او عملي خدمت تر منځ انډول د زیات احتیاط له امله د ده د ماموریت په ټوله موده کې تامین نه شو.

۲- اسدالله وفا: تر سرمحقق زلمي هېوادمل وروسته (اسدالله وفا) بل هغه مشاور وزیر دی، چې وخت ناوخته ولسمشر حامدکرزي ته لاسرسی لري. وفا له ولسمشر حامدکرزي سره پخوانۍ اشنایي، دوستي او له هغه سره د کورنۍ خپلولۍ اړیکي هم لري. اسدالله وفا د اڅکزو له مخورو شخصیتونو څخه ګڼل کېږي. د ولسمشر کرزي په حاکمیت کې یې په بېلابېلو برخو کې دنده اجرا کړې ده. د پکتیا، کونړ او هلمند د والي په حیث یې دندې اجرا کړې دي.

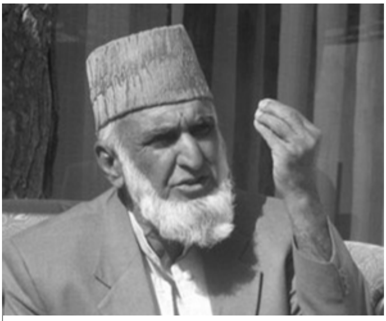

(اسد الله وفا)

په کونړ کې ترې خلک ښې خاطرې لري، خو د کونړ په انډول په هلمند او پکتیا کې ډېر بریالی نه برېښېده. اسدالله وفا د بېلابېلو کمېسیونونو د غړي په توګه هم دندې اجرا کړې دي. د حضرت صبغت الله مجددي په مشرۍ د شخړو د حل کمېسیون د غړي او مرستیال، د بېړنۍ لویې جرګې، د پاکستان او افغانستان تر منځ د امن د ګډې جرګې د غړي او همدارنګه د نورو موقتو او دایمي کمېسیونونو د غړي په توګه یې دنده تر سره کړې ده. اکثرو ځایونو کې چې به چېرته قومي شخړه او لانجه پیدا شوه، نو ولسمشر

(c) ketabton.com: The Digital Library

به اسدالله وفا د هئيت په ترکيب کې شامل کړ، وفا په دې برخه کې خپل خپل برياليتوبونه لرلي دي. اوس دی ولسمشر کرزي ته د شکايتونو د ثبت او رسولو د کمېسيون مشر او د ولسمشر مشاور هم دی. د شکايتونو دفتر چې دا مهال د بهرنيو چارو وزارت ته مخامخ موقعيت لري، د هر چا پر مخ خلاص دی. وړو وړو شکايتونو ته ده خپله ځان رسولی، د ټلېفون، مکتوب او نورو په ذريعه يې هڅه کړې چې د خلکو مشکل حل کړي، خو پر غټو مشکلاتو او مافياوو د ده زور هم نه رسېږي، هغو ته اکثره په شفاهي کنځلو ځواب ورکوي: ((د دوی ارتينه، د دوی داسې دا بې ناموسان او دا....)) لنډه دا چې پر هغوی يې زور نه رسېږي. دا نيمګړتيا په کنځلو ځوابوي او په دې ډول هم خپل او هم د شاکي زړه تشوي. اسدالله وفا لکه د ځينو نورو محدودو کسانو په شان که ښه پوخ کنځل مار دی، ښه جرګه مار هم دی، خو د دې ترڅنګ ښه ډوډۍ مار هم دی. په کنځلو کې به تر عزيزالله واصفي او پخواني لوی څارنوال عبدالجبار ثابت څخه کم نه وي. همېشه داسې چاته کنځلې کوي چې تقريباً د کنځلو وړ وي، نو ځکه خو يې د ولاړو يا ناستو خلکو په منځ کې کنځلې پر چا ډېرې بدې نه لګي او دا د ولسي کلتور يوه برخه ګڼي. اسدالله وفا د يو سياسي شخصيت په اندېول تر ډېره حده ولسي شخصيت دی، د ولسمشر کرزي د دربار يو خصوصيت دا دی چې په دې دربار کې له غربه راغلو او غرب ځپلو اشخاصو، چې چا پوره، چا نيمه، چا نيمه نيمه او چا هم د زنې پر څوکه يو څاڅکی دوه څاڅکي رېره پرې ايښې، ترڅنګ ولسي شخصيتونه هم ښکاره کېږي. يانې په دې دربار کې د ښار او کلي، شرق او غرب، ملا او طالب، مجاهد او ملي، منافق او صادق هر ډول کټګوريو استازي شخصيتونه تر سترګو کېږي. اسدالله وفا هم د ولسي شخصيتونو د يوه سمبول په توګه دې دربار کې محسوس دی. د هغه خبرې پر ولسمشر بدې نه لګي، ان د هغه په مخ کې هم د خولې تنابونه نه ترې، د ځينو خلکو مشکلات يې ولسمشر ته په مستقيم ډول ور رسولي او حل کړي يې هم دي. په کونړ ولايت کې د هغه مثبتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارونو ته په پام سره داسې گومان نه کېږي چې اسدالله وفا به په مالي فساد کې لاس ولري. خپله یې هم له پخوا څخه اقتصاد ښه و. د سلو کلو موږ په سلو کلو کې نه وړی کېږي. البته د هغه ساده او کلاسیکه حکومتوالي کېدی شي ځینو وختونو کې خپل خپل مشکلات ولري.

اسدالله وفا یو وخت د (خلک څه وایي؟) په نامه یوه اوونیزه، هم چاپوله چې اکثره د ده پر خپلو فعالیتونو راڅرخېدله، ځینې پښتو متلونه یې هم راټول او چاپ کړي دي، غوښتل یې یوه راډیو هم جوړه کړي، خو د ده د کلاسیک چلند له امله یې پر جوړولو بریالی نه شو. یوه ورځ یې ماته وویل: ((ته ونیسه درواخله په دې ټلویزیون (ژوندون) کې مې شریک کړه!)) ما وویل شریک به دې کړم د نورو له جنجاله خو به مې خلاص کړې، خو د تا له جنجاله به مې څوک خلاص کړي؟ ده هم وخندل او د تائید سر یې وخوځوه. اسدالله وفا خورا ټوکمار، کنځل مار او ډوډۍ مار شخصیت دی. زړه یې پر افغانستان سوځي، خو د کار او مبارزې ډول یې دومره کلاسیک او دودیز دی چې د افغانستان د مخالفینو ډېرې خبرې هم په کنځلو ځوابوي.

اسدالله وفا د گپ او مجلس سړی دی، له مجلسه یې سړی نه ستړی کېږي. خو پر مجلس یې ولسي رنگ ډېر غالب وي او د مستقیم بیان او ټوکو مالگه په کې زیاته وي. د ده په برکت ډېرې گڼ شمېر ولسي شخړې اوارې شوي او د شخړو په حل کې تر ډېره حده بریالی گڼل کېږي.

۳- تاج ایوبي: کله چې ډاکتر رنگین دادفر سپنتا د بهرنیو چارو وزیر او په بهرنیو چارو کې د سلاکار پوست خالي شو، نو ښاغلی (تاج ایوبي) یې پرځای مقرر شو، دی اصلاً د کندهار ولایت دی، له ولسمشر کرزي سره د خپلولۍ څه نری تار هم لري. خپله هم یو حلیم او دروند انسان دی او په یوه علمي او فرهنگي کورنۍ کې رالوی شوی، لوړې زده کړې یې په امریکا کې تر سره کړي او د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په بهیر کې بېرته

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان ته راغی او دلته د ډاکتر سپنتا پرځای په بهرنیو چارو کې د ولسمشر سلاکار شو، خو لکه ځنګه چې هیله کېدله، دی به د کرزي په بهرنۍ پالیسۍ کې جوت بدلون راولي، هغسې ونه شو، ده لکه د ډاکتر سپنتا په شان ولسمشر ته لیډلوری او تګلوری نه شو ورکولای او یا یې هم نه غوښتل، خو د دې مجال ورته حاصل و چې وخت پر وخت له ولسمشر سره وګوري او هغه سره په بهرنیو

(تاج ایوبي)

سفرونو کې ملګرتیا وکړي، د ډېر نرم مزاج له مخې دا ډول شخصیتونه که هر څومره علمي بېز ولري، خو چې د خپل نظر او فکر د عملي کولو وس نه لري، په نشت حساب دي. په حکومت کې حکومت مخالفې ډلې که څه هم په پیل کې له دې ډول اشخاصو وېره احساسوله، خو چې کله پوه شول، دا ډول اشخاص یې ګټو ته خطر نه دی، په نشت یې حساب کړل او د تبلیغاتو خوله یې ترې واړوله. یو وخت د بهرنیو چارو د سلاکار پوست دومره کم ارزښته او بیا وروسته دومره بې ارزښته شو چې چا فکر هم نه کاوه، چې په دې نامه هم کوم پوست شته او څوک په کې کار کوي که نه؟

۴- پوهاند نعمت الله شهراني: د طالبانو نظام تر سقوط وروسته چې په هېواد کې لنډمهالي، منځمهالي او انتخابي حکومتونه رامنځته شوي، نو ښاغلی نعمت الله شهراني په کې د دولت د مشر مرستیال، وزیر، د اساسي قانون د تدقیق د کمېسیون مشر او مشاور وزیر په توګه دنده اجرا کړې ده، خو ډېره دنده همدا د مشاوریت دوره ده. پوهاند شهراني که څه هم د سرمحقق زلمي هېوادمل په شان ولسمشر ته وخت پر وخت لاسرسی نه درلود، خو خبره یې هم بې وزنه او کموزنه نه وه، ولسمشر ورته ډېر ارزښت ورکاوه، خو نعمت الله شهراني تر یوه حده د خپلو ځینو شخصي ګټو پر محور راڅرخېده، د هغه مشاوریت ساحه هم دیني چارې وې او دا داسې یو کار و چې ولسمشر پرته له هغې هم ورسره عیار و. نعمت الله شهراني د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل مشاوریت په بهیر کې پر دې بریالی شو چې په حاکمیت کې د خپلې کورنۍ پښې ټینګې کړي. زوی یې (وحیدالله شهراني) چې خپله هم د استعداد خاوند و، ولسمشر ته نږدې کړ، ولسمشر هغه د مالیې وزارت معین او خپل اقتصادي سلاکار وټاکه، بیا د تجارت او کانونو وزیر شو او ولسمشر ته تر ډېرو وزیرانو منلی او ښاغلی و.

(پوهاند نعمت الله شهراني)

ویل کېږي چې نعمت الله شهراني د خپل مشاوریت په بهیر کې له خپل دریځه د خپل اقتصاد د غوړونې لپاره ډېره ونه کړه. د ولسمشر کرزي کابینه کېدی شي لومړنۍ کابینه وي چې پلار او زوی یې دواړه د وزیر او مشاور، مشاور او وزیر او هم دواړو په بڼه په کې حضور ولري.

یو شمېر نورو مشاورینو هم ولسمشر ته لاسرسی درلود، خو د دې بحث د زیات اوږدوالي په خاطر د هغو له تشریح څخه تېرېږم او اوس د دې بحث لړۍ په ارګ او سیاست کې نورو مطرحو شخصیتونو ته غځوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سياست او ارګ کې
نور مطرح شخصيتونه

پر تېرو يادو شخصيتونو سربېره په هېواد کې ځينې نور داسې موثر شخصيتونه هم وو، چې د ارګ په محدوده کې يې دفتر و دېوان نه درلودل، خو د هېواد په سياست کې يې خپل اغېز درلود او هم يې د ارګ پر چارو خپل تاثير. په دې ډله اشخاصو کې ځينې داسې شخصيتونه هم وو، چې په سياست کې يې له ولسمشر پرته تر نورو ټولو چارواکو زيات واک و ځواک درلود. د ځينو يې ان پر ولسمشر کرزي هم لاس بر و او څه چې هغوی غوښتل، ولسمشر هغه منل. دې ډول اشخاصو د حکومت او دولت پر بېلابېلو څوکيو کار کاوه، خو د ارګ تر محدودې بهر او يا هم له ارګ سره په ارتباط کې يې دندې سرته رسولې.

د دې ډول موثرو اشخاصو شمېر زيات و، خو دلته به يې د هغو ټولو له جملې څخه د ځينو مهمو اشخاصو لنډه يادونه او شننه وکړو:

۱- محمد قسيم فهيم: د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته د افغانستان په حکومت او سياست کې تر ټولو مطرح او اغېزمنه څېره ښاغلی (محمد قسيم فهيم) دی. ده د موقتې او لنډ مهالې ادارې پر مهال د يادو ادارو د مشر مرستيال او د دفاع د وزير په توګه دنده اجرا کړې ده. د دفاع د وزارت پر مهال يې په وچ زور له ښاغلي کرزي څخه د ((مارشالۍ)) پوځي رتبه ترلاسه کړه. که څه هم د ولسمشر کرزي خوښه نه وه، خو زور يې هم نه رسېده؛ ښاغلي فهيم په دفاع وزارت کې ګڼ شمېر کارونه بند کړي وو او هم يې د څو سوو مليونو ډالرو د مرسته شويو پيسو حساب و کتاب ته غاړه نه ايښوده. ښاغلي فهيم، کرزي ته ويلي وو، د استاد رباني د حکومت د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیرغ پرځای مو چې پخوانی درې رنګه (تور، سور او زرغون) بیرغ درسره ومانه، همدارنګه مو ستا ځینې نورې خبرې ومنلې او دا مو هم ومنله چې ته دې د موقتې او انتقالي ادارې په راس کې راشې، نو زما د (مارشالۍ) رتبه به هم منې، د دې رتبې تر شا د محمد قسیم فهیم شخصي غریزه او

(محمد قسیم فهیم)

همدارنګه تاریخي او سیاسي انګېزې ټولې پرتې وې. محمد قسیم فهیم خان ((د کابل فاتح)) باله او یا هم لږ تر لږه ورسره ملګرو یې په ده کې دا روحیه کېنوله. له تاریخي پلوه دوی د اعلیحضرت محمد نادرخان دورې ته اشاره کوله چې هغه او ورونو یې د (سقاو زوی) مات کړ او (شاه ولي خان) ته (د مارشالۍ) رتبه ورکړل شوه، نو دا ځل خو د دوی نوبت دی، ځکه چې دوی (د دوی په نظر) طالبان مات کړي چې اکثره له جنوب او جنوب غرب څخه وو، دا چې د دې او هغې بریا تر منځ څومره قرینه او ورتوالی موجود دی، دا خو اکثرو هېوادوالو ته پته ده، چې د همدې فهیم خان په مشرۍ د سپتمبر تر یوولسمې نېټې دمخه د اسلامي جمعیت مشران دې ته حاضر شوي وو چې یوازې د سر په تضمین طالبانو ته ورتسلیم شي، دا چې د سپتمبر د یوولسمې نېټې پېښه وشوه، شمالټلوالې کې یو ځل بیا نوی روح وغوړېده او بیا کابل ته تر داخلېدو پورې، د امریکایي الوتکو تر وزرونو لاندې راغلل، پر دې اکثره افغانان پوهېږي. خو دوی بیا هم هغې تاریخي پېښې سره د تشابه له امله په اصطلاح تاریخي غچ اخیسته او ځان یې په عسکرۍ پوړیو کې له هغه وخت سره انډولاوه. دا په داسې حال کې وه چې کله هم فهیم خان د (مارشالۍ) رتبه اخیستله، په ټول هېواد کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوځ دوه منظم غونډونه او ان کنډکونه موجود نه وو. خو ده د مارشالۍ رتبه غوښتله، هغه وخت هم خلکو داسې تبصرې کولې چې د دنيا په تاريخ کې دا لومړی ځل دی چې د يوې مدرسې فارغ ته دې د (مارشالۍ) رتبه ورکول کېږي. خلکو به دا هم ويل: ((مارشال خو هغه چاته ويل کېږي چې څلور پنځه هېوادونه يې فتح کړي وي او هلته يې عسکر پراته وي، دلته خو د څلوېښتو هېوادونو عسکر راغلي او دا ځای يې نيولی، نو دلته مارشال څه مانا؟)). د ولس دا منطق يو وخت د ولس استازو ته هم لاره وکړه، کله چې پاکستاني پوځيانو پر کونړ ولايت توغندي توغول، نو ټولو پر ولسمشر کرزي انتقاد کاوه چې ولې يې مخه نه نيسي، خو فهيم خان چې دا وخت د کرزي مرستيال هم و او ((مارشال)) هم و، هېڅ چا يې نوم نه اخيسته، په پای کې په ولسي جرگه کې د ننگرهار د خلکو استازې (ارين يون) د کنايې په ډول وويل: ((د پاکستان توغنديو ته څکه تشويش مه کوئ، چې موږ د خدای فضل دی مارشال لرو او مارشال خو همغه چاته ويل کېږي چې څلور پنځه هېوادونه يې فتح کړي وي، اوس به مارشال مخکې وي او ولس به ورپسې وي، څو ورځو کې به پاکستان نيسو...)) دې کنايې (تمسخر) د مارشال غوږه مالان سخت پيکه او غوصه کړل او ولسي جرگه کې خبره اخ و ډب ته ورسېده. خير دا چې ښاغلی محمد قسيم فهيم د مارشالۍ مستحق و که نه، دا قضاوت به تاريخ کوي، خو په عمل کې محمدقسيم فهيم داسې يو شخص و چې د دولتي واک زياته برخه يې په لاس کې وه، له چېراسي نيولې تر وزيره پورې او تر هغو هم پورته تر ولسمشره پورې يې د ټولو کارونو کې مداخله کوله. قانون ورته د توت په شان ارزښت هم نه لاره، قانون يې د ((جهاد)) او ((مقاومت)) په پلمه داسې ځنډې ته کړی و، چې قانوني خلکو هم سونړ نه شو کولای.

فهيم خان د خپلې واکمنۍ په ټول بهير کې پوره او ازاد لاس درلود، د (شېر پور) د تاريخي سيمې ځمکې اکثره د ده په حکم ووېشل شوې، لومړی يې خپل ځان، کورنۍ، خپلوانو بيا سيمه والو، بيا خپلو تنظيميانو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاتې نورې يې داسې اشخاصو ته ورکړې چې په يو نه يو ډول يې ده سره اړيکي درلودل او يا هم دوی ته موثر اشخاص وو.

د شېرپور د ځمکې وېش يو عجيب داستان لري، ښاغلي فهيم ته د هغه وخت ښاروال (انورخان جگدلک) او مرستيال يې ښاغلي (اصغري) ځمکه ورکړې او بيا نور ټول حکمونه ده خپله ورکړي. خپلې لور ته يې هم ليکلي: ((چې په کابل کې سرپناه نه لري. نو ځکه دې ورته په وزيراکبرخان مېنه کې يوه نومره ځمکه ورکړل شي.))

څرنگه چې ده د (شېرپور) نومرو پيل له خپل ځانه، خپلو اولادونو، ورونو او بيا خپلوانو څخه وکړ، نو خپلو ورونو ته د اکثرو توزيع شويو نومرو په فورمونو کې يې ډېر تفصيلات په دې خاطر نه دی ليکلي چې څوک پوه نه شي. ښه به وي چې دلته د بېلگې په توگه څو هغه کسان، د هغوی له خوا ډکې شوې فورمې، د ښاروالۍ پروسيجر او هغه حکمونه راوړو چې د ښاغلي قسيم فهيم له خوا ورته په شېرپور کې نومرې ورکړل شوي دي، له ښاغلي فهيم خان سره به د دوی قرابت هم په ډاگه شي، د حکمونو له املا او انشا، سليقې، عجلې او نورو جزئياتو څخه به هم خلک خبر شي چې د شېرپور د نومرو په وېش کې څه پېښ شوي، چا کړي او څنگه يې کړي دي؟؟

ښه به وي چې دلته د شېرپور سيمې د نومرو د وېش د بهير تر څرنگوالي دمخه د هغو په باب لنډه تبصره هم ولرو.

د شېر پور سيمه چې پوځې تاسيسات په کې جوړ وو، د افغانستان له مهمو تاريخي او وياړمنو ځايونو څخه گڼل کېدله، ويل کېږي چې د انگرېزي لښکرو مشر (مکناټن) همدلته د افغان لښکرو د مشر (وزيرمحمد اکبرخان) له خوا وژل شوی دی. لسيزې لسيزې دلته د افغان پوځونو تاسيسات وو، خو د ((مارشال)) محمد قسيم فهيم په امر دا تاسيسات ړنگ شول. ترڅنگ يې د د ولسي وگړو په لسگونو کورونه وو، چې د هغو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړنګولو امر هم ورکړ شو. له شېرپور څخه درې سوه (۳۰۰) څلور بسوه يي نومرې جوړې شوې چې مجموعي مساحت يې يو سل او شل زره (۱۲۰۰۰۰) متر مربع یانې (۶۰) جریبو ته رسېده. د شېرپور د ځمکې تر وېش وروسته د (۱۳۸۲ل) کال د سنبلې پر (۱۳)مه نېټه په داسې حال کې چې علي‌احمدجلالي د کورنيو چارو وزير و، د کابل امنيې قومندان (بصير سالنګي) پر دې سيمې يرغل وکړ او د ولسي وګړو يا ځايي خلکو (۳۰) کورونه يې پر يوه ورځ ړنګ کړل. فهيم خان او د هغه ډلې دا ځمکې اکثره خپلو خپلوانو او نورو لوړ رتبه دولتي مقاماتو ته په وچ زور ووېشلې، دلته غواړو د هغو افرادو په باب هم لنډ لنډ معلومات وړاندې کړو چې دا ځمکه ورته وېشل شوې او تر موږه يې د ځمکې د وېش سندونه رارسېدلي دي.

ښاغلی قدم شاه د جمعيت يو قومندان او بيا د طالبانو نظام تر سقوط وروسته د دفاع وزارت اړوند د جمهوري رياست د ګارد قطعې يو قومندان دی. قدم شاه له ښاغلي فهيم سره د تنظيمي اړيکو له امله د وزيراکبرخان مېنې په شېرپور سيمه کې د يوې نومرې ځمکې مستحق ګڼل شوی دی. څرنګه چې قدم شاه له بدخشان ولايت څخه دی، کېدی شي په کابل کې کور، ونه لري او يا يې ولري، خو د دې نومرې په وېش کې تر ټولو لومړی مهم لامل همغه تنظيمي او قومي عنصر دی. که ښاغلی قدم شاه د اسلامي جمعيت غړی نه وای او له فهيم خان سره يې قومي او سياسي اړيکي نه درلودلای، نو هېڅکله به دلته د نومرې مستحق نه وای ګڼل شوی. ښاغلي قدم شاه ته د توزيع شوې نومرې له املا او انشا څخه د هغه وخت د حکامو سليقه او د دولتولۍ تجربه ډېره ښه څرګندېږي. دا اسناد په خپله وګورئ! څومره په چټکۍ څومره په بيړه ليکل شوي لکه څوک چې د مقابل طرف جبهه فتحه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

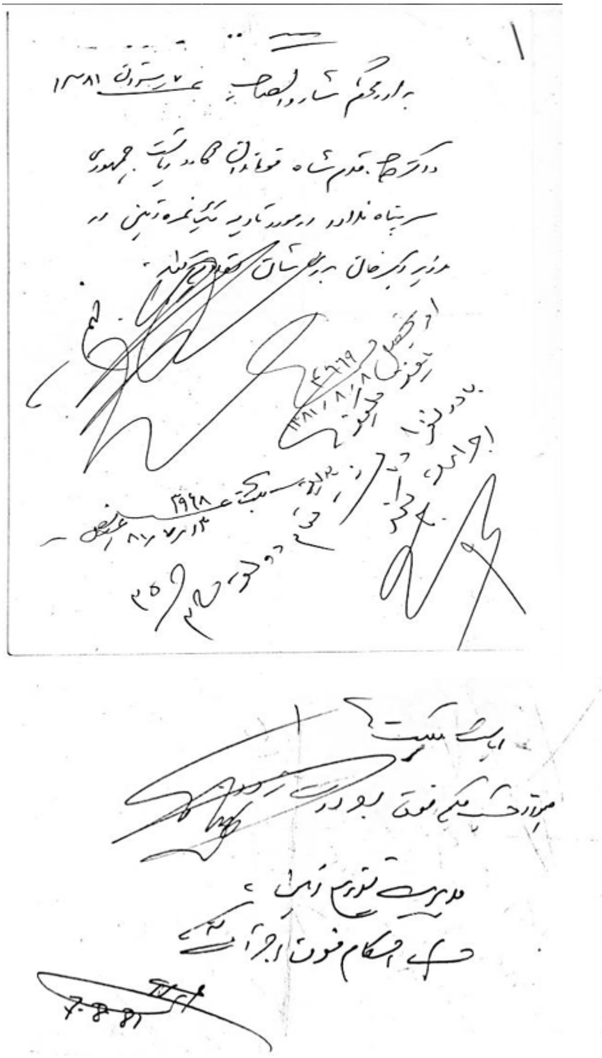

پورتنی حکم د ښاروالۍ د اړوند چارواکو دی، چې په ډېرې چټکۍ سره د خپلو پورته امرینو واک او امر عملي کوي، ورته لاسلیکونه د نورو ښاغلو په پاڼو کې هم لیدل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عموی ملکیت ها

فورمه تثبیت استحقاق نمرات زمین پروژه های شهر کابل — بحساب رایگان

هویت درخواست دهنده

سکونت فعلی	سکونت اصلی	سن و سابقه کار	وظیفه و محل آن	نمبر تذکره و نمبر جلد	شهرت: اسم	ولدیت	پدرکلان	شماره
کابل	[illegible]	۱۳۴۸	[illegible]	۴۴۴۲۵ ص ۲۰۱۳ نمبر 43885 54/6/5	داکتر قدم شاه	حاجی عبدالرزاق	حاجی بابا	۱

۲	متاهل یا متاهل یکجا میباشید	متاهل هستم دارای چهار فرزند [illegible]
۳	سابقه درخواست و نمبر ثبت در شاروالی کابل	ندارم
۴	مدت سکونت در شهر کابل و علت آن	بمدت ده سال بعد از [illegible]

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (داکتر قدم شاه) ولد (حاجی عبدالرزاق) ... میباشم.

باسم خود همسر و فرزندان نا بالغ خویش در جاهای شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ثابت گردید بر علاوه باز پرس قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم.

(محل امضای درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

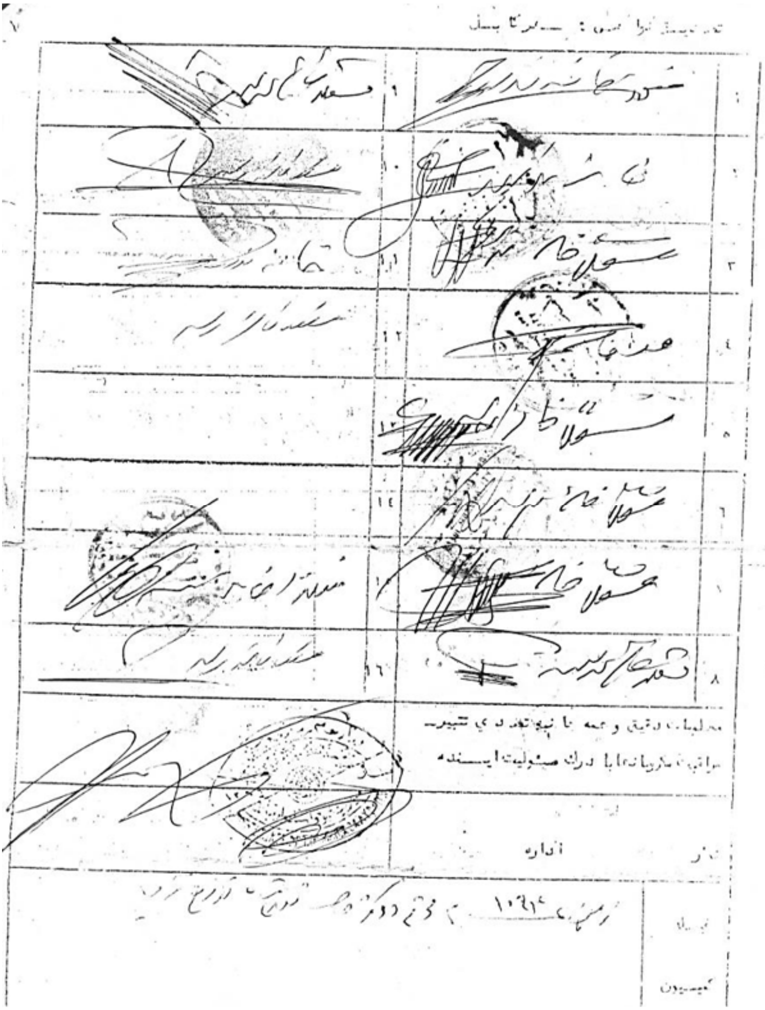

پورتنی فورم چې گورئ (فعلاً خانه ندارد) په یو قلم لیکل شوی او د ټولو ناحیو مسولینو تصدیق کړی، همدا لیک په نورو فورمونو کې هم تقریباً په ورته بڼه لیدل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

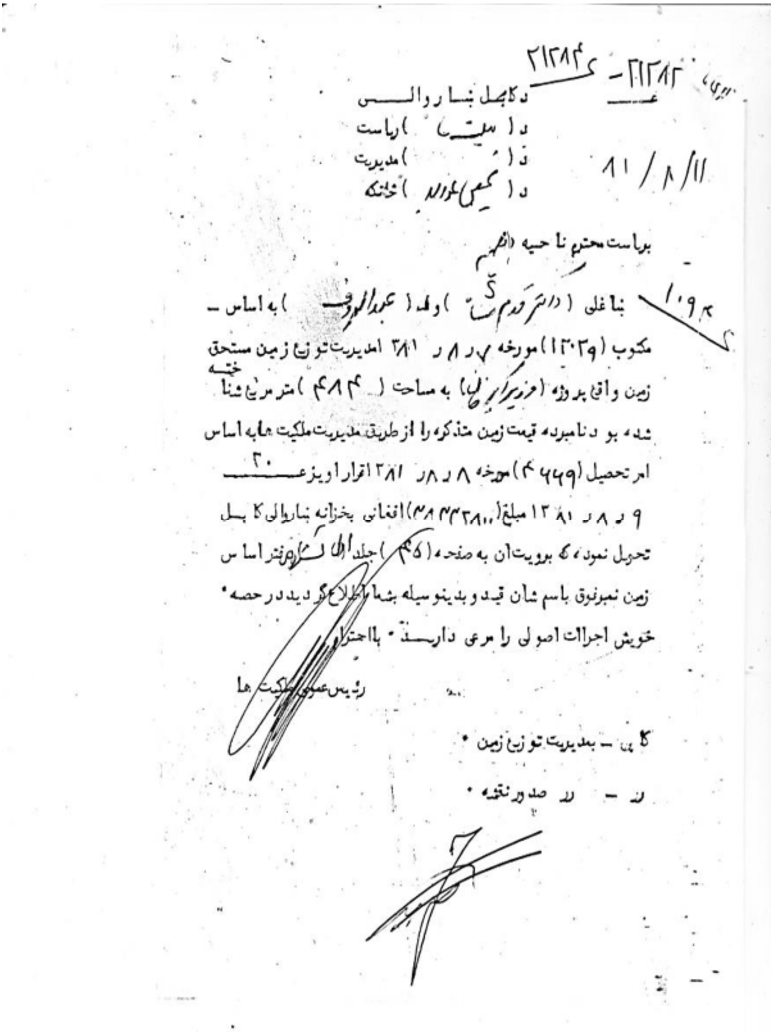
۲۱۳۸۴ — ۲۱۳۸۲

د کابل ښاروالـــــی
د ([illegible]) ریاست
د ( ) مدیریت
د ([illegible]) څانګه

۸۱/۸/۱۱

بریاست محترم ناحیه ([illegible])

ښاغلی ([illegible] قدم شاه) ولد (عبدالرؤف) به اساس مکتوب (۱۲۰۳۹) مورخه ۷/۸/۱۳۸۱ امدیریت توزیع زمین مستحق زمین واقع پروژه ([illegible]) به مساحت (۴۸۴) متر مربع شناخته شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس امر تحصیل (۴۴۹۴) مورخه ۸/۸/۱۳۸۱ اقرار اویز ۳۰ ۹/۸/۱۳۸۱ مبلغ (۳۸۴۳۲۸۰۰) افغانی بخزانه ښاروالی کابل تحویل نموده، که بروی آن به صفحه (۵۴) جلد [illegible] اساس زمین نمبرتوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید. باحترام

رئیس عمومی ملکیت ها

کاپی — بمدیریت توزیع زمین.
" — " صدور قباله.

دا خو د ښاغلي قدم شاه د استحقاق څرنګوالی و. اوس راځو نورو ښاغلو او نورو مستحقینو ته!

حاجي کاتب چې د فهیم خان له نږدې خپلوانو څخه دی، هغه هم په کابل کې د استوګنځي د نشتوالي له امله د یوې نومرې ځمکې مستحق ګڼل شوی دی. کابل ښاروالۍ هم د هغه بې سرپناییي تائید کړې، نو ځکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په شېرپور کې د يوې نومرې ځمکې مستحق گڼل شوی دی. عجيبه خبره خو دا ده چې دا ټول مظلومين او بې کوره خلک(!) بيا په شېرپور کې د ځمکې مستحق گڼل کېږي. نه يوازې حاجي کاتب د حاجي شمشېر زوی او د تاج محمد لمسی د يوې نومرې ځمکې مستحق گڼل شوی، بلکې تاج محمد د حاجي شمشېر زوی او د تاج محمد لمسی او همدغه راز په خپله حاجي شمشېر د تاج محمد زوی او د عطامحمد لمسی هم په مستحقينو کې حساب شوي دي. حاجي صيب کاتب ته چې کوم حکم ورکړل شوی هغه نه په چاپي غوښتنليک کې دی، نه هم په رسمي، بلکې د يادښت د کتابچې په يوه پاڼه کې دی. له دې حکم څخه په څرگند ډول د وخت د ښاغلو د دولتولۍ سليقه او عجله ښکاره کېږي.

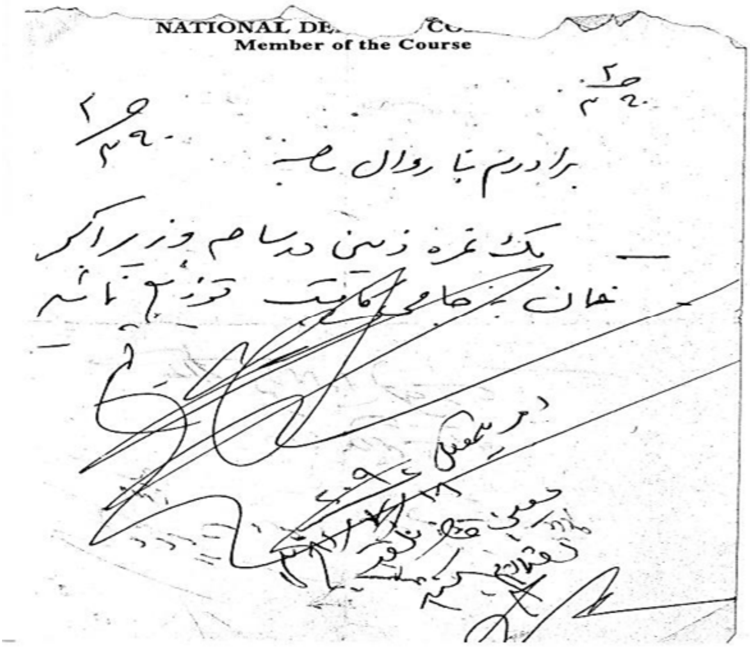
NATIONAL DE... CO...
Member of the Course

د پورته حکم پر بنسټ حاجي صاحب کاتب د ځمکې مستحق گڼل شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

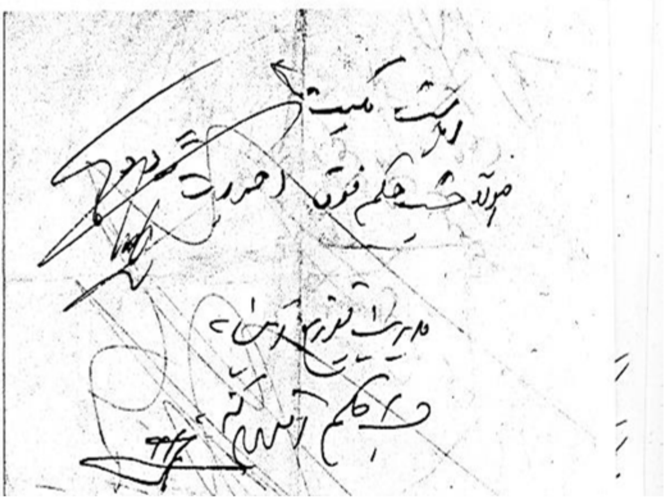

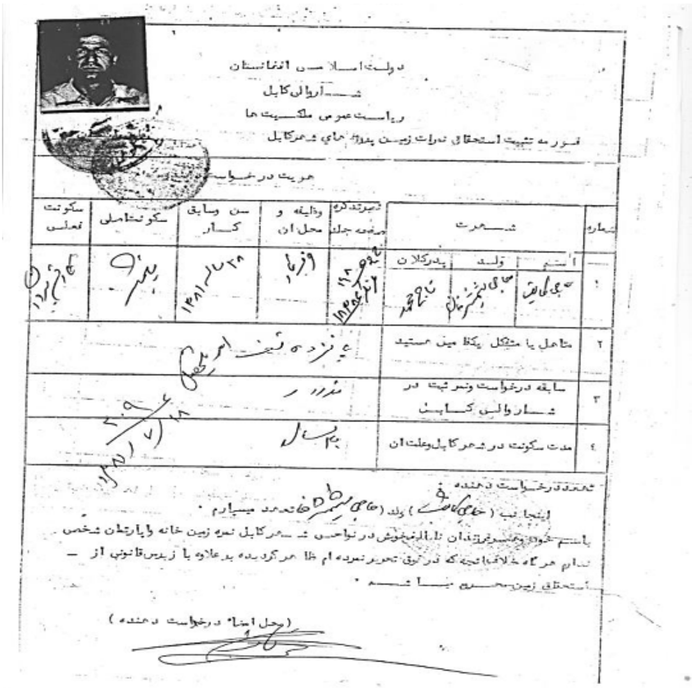

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه تثبیت استحقاق نمرات زمین پروژه های شهر کابل

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	شهرت: ولد	شهرت: پدرکلان	نمبر تذکره صفحه جلد	وظیفه و محل آن	سن وسابق کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	[illegible]	حاجی بشیر خان	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible] ۱۳۸۱	[illegible]	[illegible]

۲	متاهل یا متکفل یکجا مین هستید	[illegible]
۳	سابقه درخواست ونمر ثبت در شاروالی کابل	[illegible]
۴	مدت سکونت در شهر کابل وعلت آن	[illegible]

تعهد درخواست دهنده

اینجانب ([illegible]) ولد ([illegible]) تعهد میسپارم .

باسم خود، همسر وفرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه ویا پارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردیده بر علاوه با زپرس قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم .

(محل امضاء درخواست دهنده)

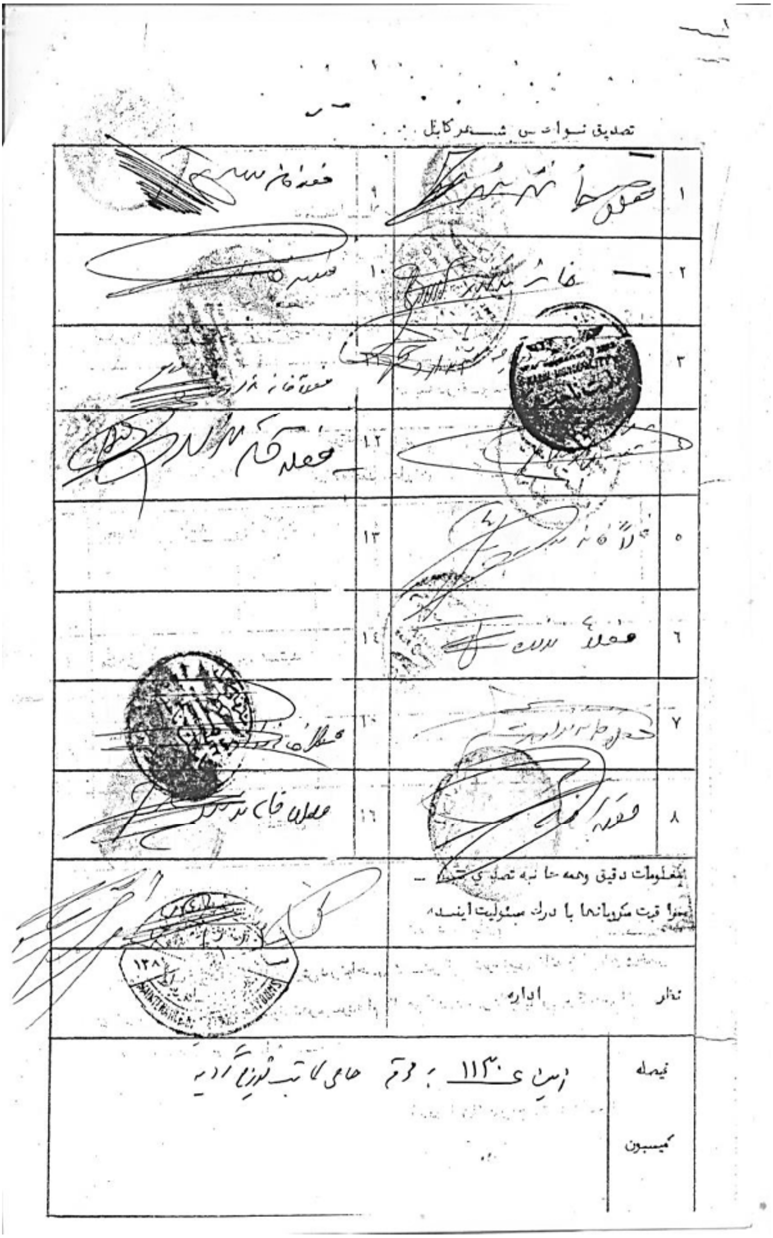
تصدیق نسواتی شهر کابل
۱
۲
۳
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰
۱۲
۱۳
۱۴
۱۶
اداره
فیصله
کمیسیون

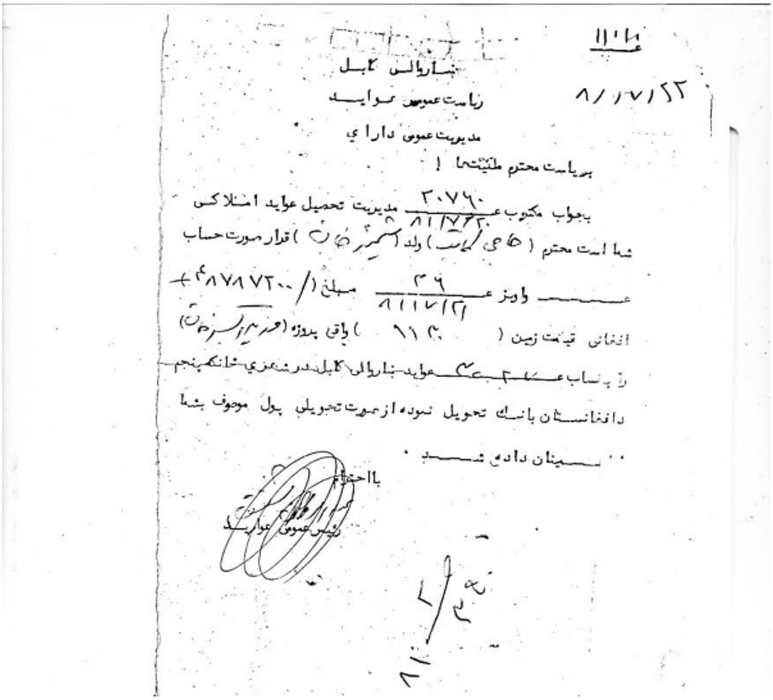

۱۱۰۱

ښاروالی کابل

ریاست عمومی عواید

مدیریت عمومی دارایی

۸۱/۷/۲۲

بریاست محترم ملکیتها!

بجواب مکتوب ع ۳۰۷۶۰ / ۸۱/۷/۲۲ مدیریت تحصیل عواید املاکی شما است محترم (حاجی صیب) ولد (شمشیرخان) قرار صورت حساب ع ـــــ واویز ع ۳۶ / ۸۱/۷/۲۲ مبلغ (۲۸۷۸۷۲۰۰/-) افغانی قیمت زمین (۱۱۲) واقع پروژه (...) را بحساب ع ... عواید ښاروالی کابل در شعبه ... د افغانستان بانک تحویل نموده از صورت تحویلی پول موصوف بشما اطمینان داده شد.

با احترام

رئیس عمومی عواید

د حاجي صيب کاتب په فورمه کې هم د ښاروالۍ ټولو ناحيو په يوه خوله او يوه قلم ليکلي چې ((فعلاً خانه ندارد)) نو ځکه خو په شېرپور کې د يوې نومرې ځمکې مستحق ګڼل شوی دی.

دلته بيا يو بل حکم دی چې ښاغلي فهيم خان پنځو تنو ته د کتابچې په يوه پاڼه کې د پنځو نومرو د ځمکې د وېش امر ورکړی دی. د حکم لپاره چې کوم متن ليکل شوی هغه هم د لوړ او عالي کلتور(!) څرګندونه کوي، هر څه په دومره عاجله ښه ليکل شوي چې فکر کېږي په جګړه کې د غنيمت مال وېشل کېږي. يوه نومره حاجي شمشېر د تاج محمد زوی ته وېشل شوې او بله بيا تاج محمد د حاجي شمشېر زوی ته، سړی نه پوهېږي چې دا څنګه تصادف دی او يو بل سره څه قرابت لري، خو د فورمې له متن څخه ښکاري چې کاتب او تاج محمد دواړه د حاجي شمشېر زامن دي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواړه د دې فورمو له مخې وروڼه ګڼل کېږي یانې وروڼه او پلار ټول په کابل کې د سرپناه له نشتوالي کړېدل، دا چې د حاجي شمشېر په عرضپاڼه کې پنځو تنو ته یوه یوه نومره ځمکه ورکړل شوې، د دې اسناد اوس موږ سره نه شته چې هغوی له حاجي شمشېر سره څه قرابت لري، خو حاجي کاتب او ډاکتر تاج محمد ته په جلا جلا پاڼو کې حکم ورکړل شوی دی. خو کومه خبره چې واضح ده، هغه دا ده چې دلته اکثره نومرې فامیلوار وېشل شوې دي، د یونس قانوني صیب ، حاجي کاتب او دېته ورته د نورو کورنیو نور ګڼ مثالونه هم شته چې وروسته به ورته اشاره وکړو. د دې اسنادو په پای کې به په ټولیز ډول هغو اشخاصو ته هم اشاره وکړو چې یو بل سره کورني اړیکي لري، یانې هم به له فامیلي، هم به له دولتي پلوه او هم به له سمتي او تنظیمي پلوه د ځمکو د وېش څرنګوالي ته نغوته وکړو.

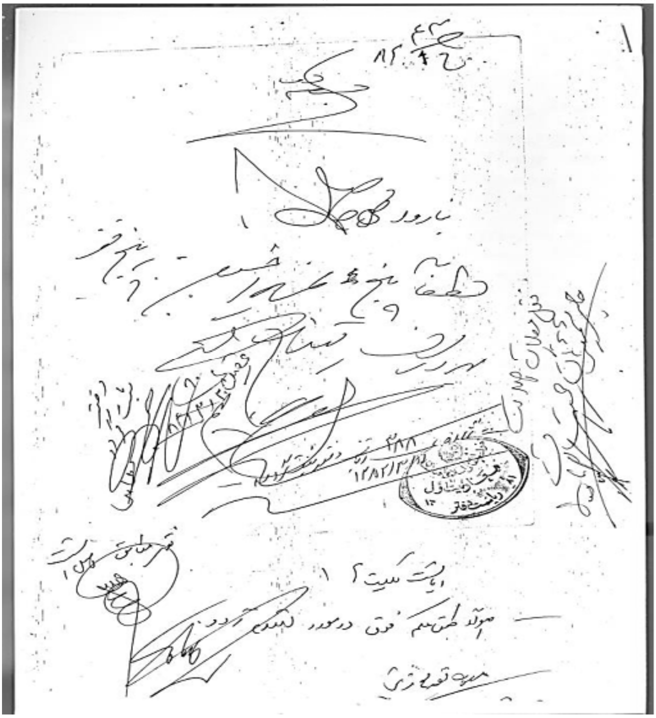

(c) ketabton.com: The Digital Library

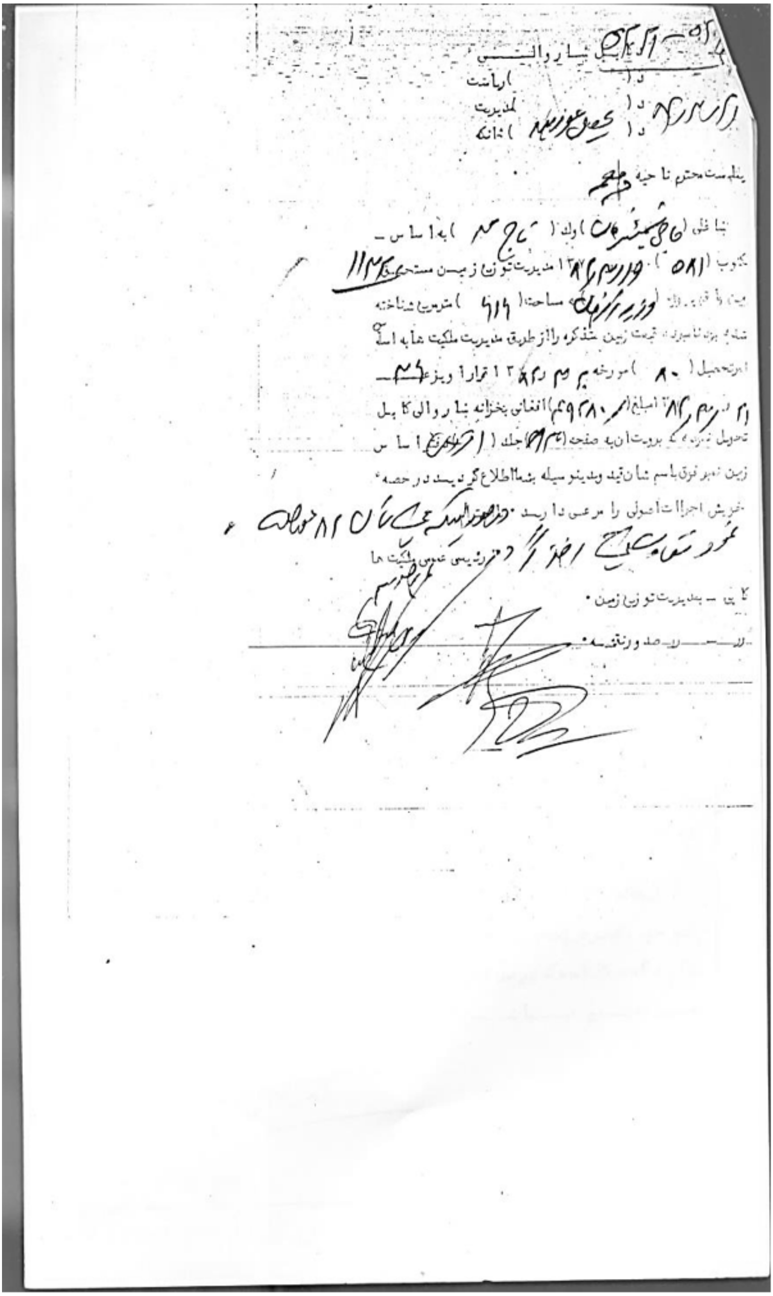

د ( ) ریاست

د ( ) لمدیریت

د ( ) نمانه

بمقام محترم ناحیه

بنا فلی ( ) ولد ( ) به اساس

مکتوب (۵۸۱) مدیریت توزیع زمین

( ) متر مربع شناخته

شده ... قیمت زمین مذکوره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس

(۸۰) مورخه ... قرارداد ویزه

مبلغ ( ) افغانی بخزانه ښاروالی کابل

تحویل ... که بروت آن به صفحه ( ) جلد ( ) اساس

زمین نمبر فوق باسم شان قید وبدینوسیله بشما اطلاع گردیده در حصه

خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید.

... عمومی ملکیت ها

کاپی — بمدیریت توزیع زمین.

... صدور نقشه.

دولت اسلامی افغانستان

ښاروالی کابل

ریاست ... ملکیت ها

فورمه ثبت استحقاق نمرات زمین پروژه های شهری کابل

قیمتی ورق (۱۰) افغانی

هویه درخواست دهنده

نمبر	شهرت: اسم	ولد	ولدیت	نمبر تذکره صفحه جلد	وظیفه ومحل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	حاجی شمشیر	حاجی محمد	عطا محمد		[illegible]	۵۶ ساله	پروان	کابل

۲	متاهل یا متکفل یا عائل هستید	شامل
۳	سابقه درخواست ونمر ثبت در ښاروالی کابل	ندارم
٤	مدت سکونت در شهر کابل وعلت آن	۲۸ سال

تعهد درخواست دهنده !

اینجانب (حاجی شمشیر) ولد (عطا محمد خان) تعهد میسپارم .

باسم خود و همسر فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردیده بر علاوه با زپرس قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم .

(محل امضاء درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

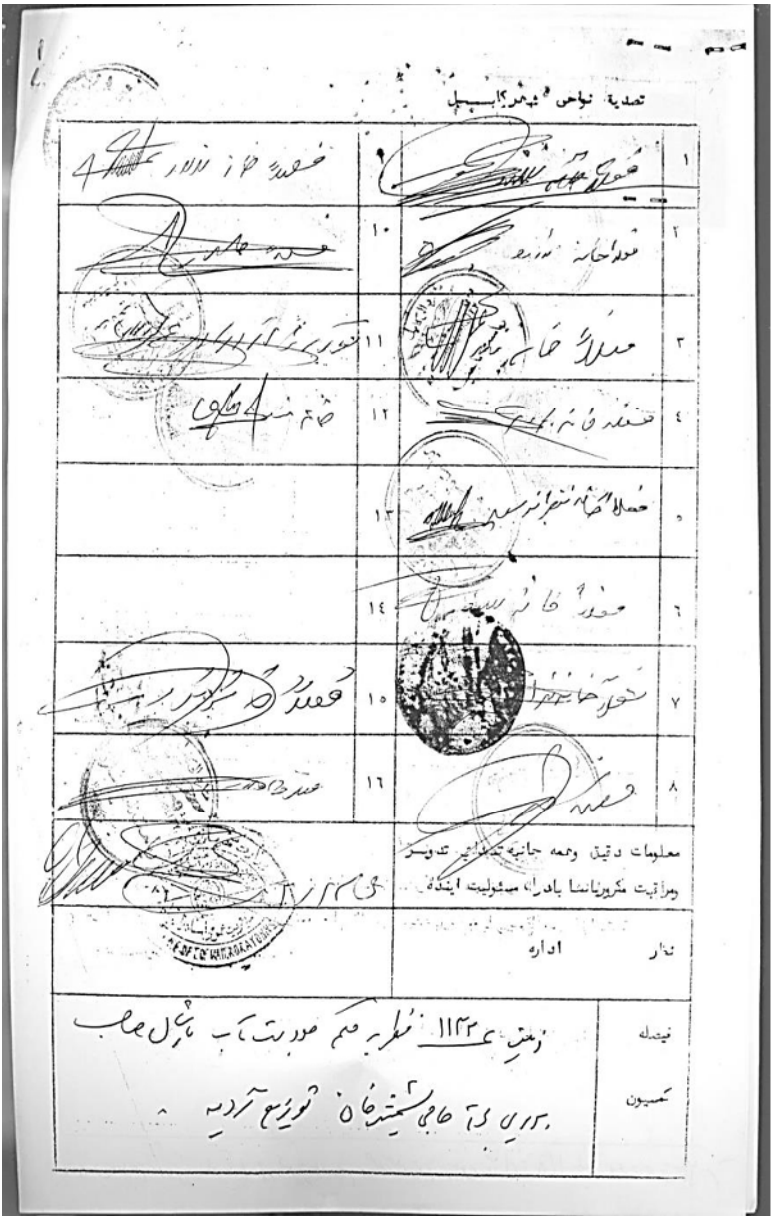

تصدیق نواحی شهر کابل

۱	[illegible]	۹	[illegible]
۲	[illegible]	۱۰	[illegible]
۳	[illegible]	۱۱	[illegible]
٤	[illegible]	۱۲	[illegible]
٥	[illegible]	۱۳	
٦	[illegible]	۱٤	
۷	[illegible]	۱٥	[illegible]
۸	[illegible]	۱٦	[illegible]

معلومات دقیق وهمه جانبه تدابیر تدوین ومراقبت مکررنانسا بادارۀ مسئولیت اینده [illegible]

نظار — اداره

فیصله کمیسون

(c) ketabton.com: The Digital Library

برادر گرامی جنرال ساروال صاحب — ۲۷ سرطان ۱۳۸۱

در زمینه حاجی محمد هاشم [illegible] و در مورد [illegible]
تکه [illegible] زمین [illegible] در [illegible] اقدام کنند.

[illegible]
۱۳۸۱/۴/۲۷

حسین صاحب ملکیت‌ها
با در نظرداشت هدایت مقام دولت
اقدام نمایند

۸۱/۴/۲۹

ساحه [illegible]
ریاست [illegible]
حسب حکم فوق [illegible]

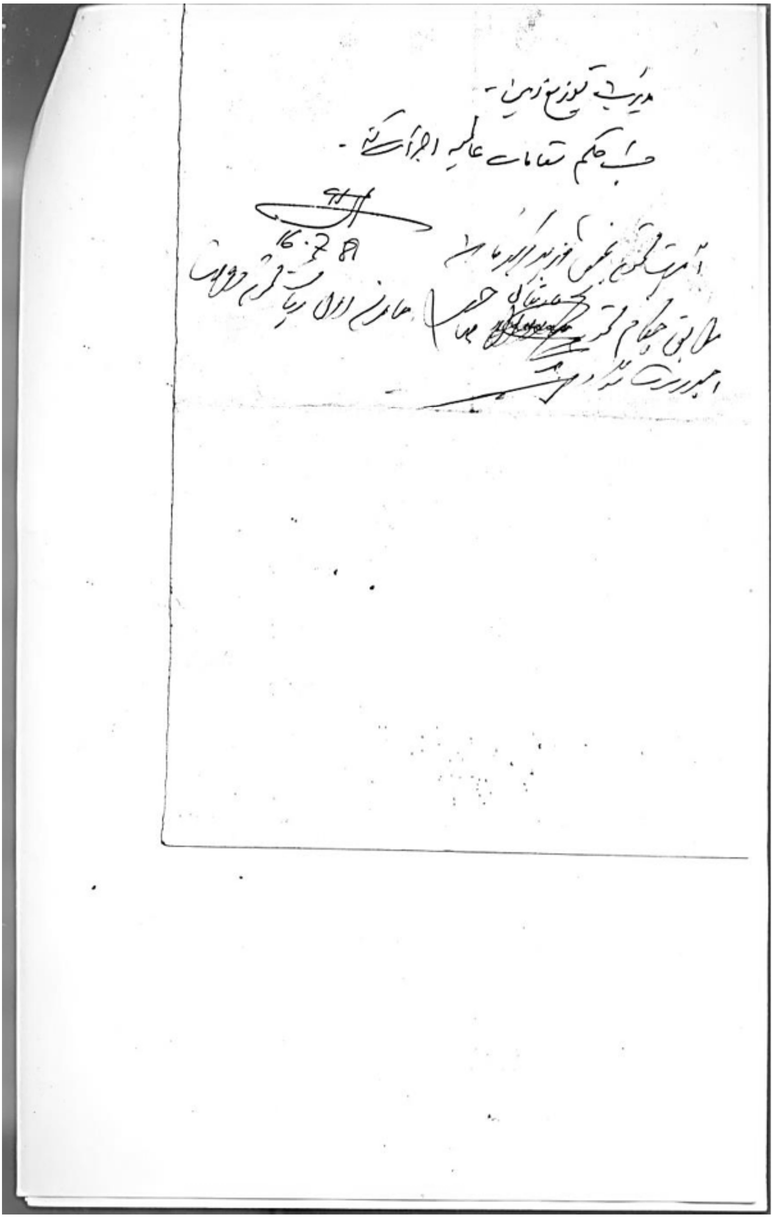
مدیریت توزیع زمین -
حسب حکم مقامات عالیه اجراآت کنند -
16.7.81

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت‌ها

فورمه مستحقین توزیع زمین پروژه‌های شهر کابل [illegible] ن

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره و صفحه جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	تاج محمد	حاجی [illegible]	تاج محمد		قوماندان زون [illegible]	۳۸ سال مجاهد [illegible]	[illegible]	[illegible]

متأهل یا متکفل یکتا میل هستید	[illegible]
۲ سابقه درخواست و نمبر ثبت در شاروالی کابل	[illegible]
مدت سکونت در شهر کابل و علت آن	مدت ۸ سال میشود که در کابل زندگی میکنم

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (تاج محمد ولد حاجی [illegible]) تعهد میسپارم.

باسم خود همسر و فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده‌ام ظاهر گردد مستوجب مجازات قانونی بوده و از استحقاق زمین محروم میباشم.

(محل امضای درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

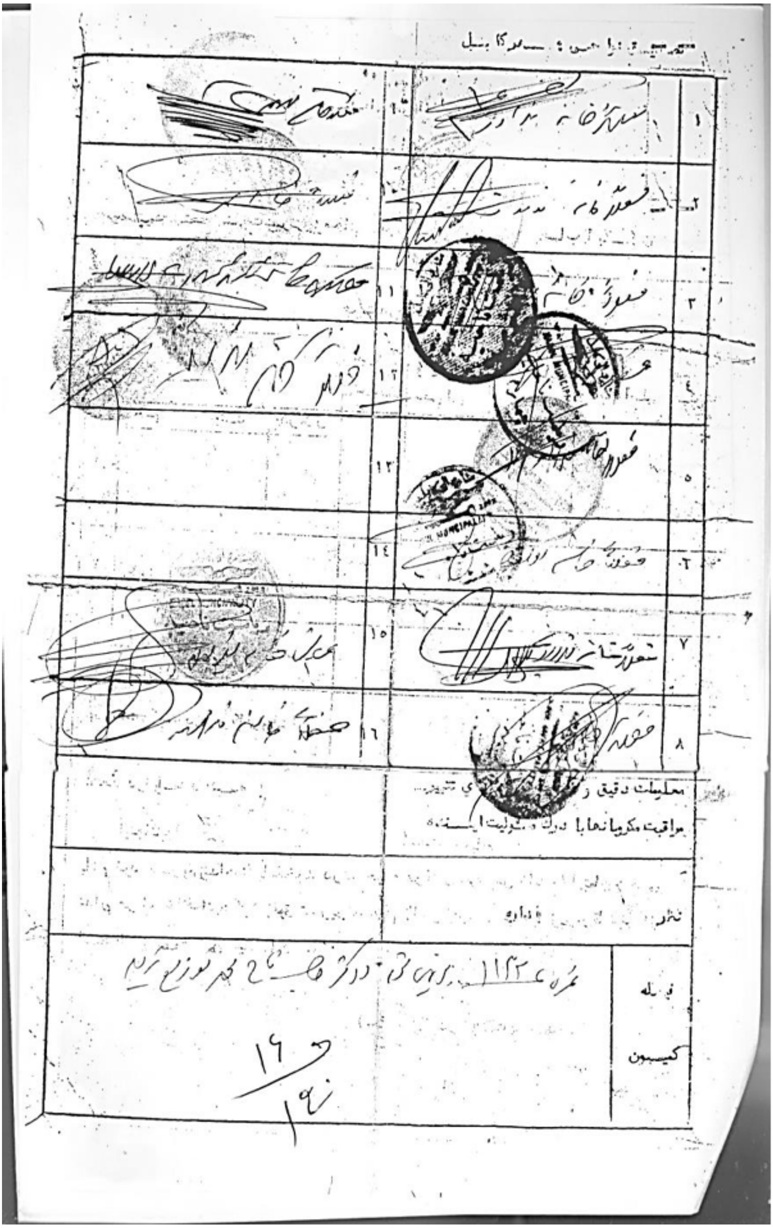

فیصله

کمیسیون

۹۱۱۹ د کابل ښاروالۍ

د (ملکیت) ریاست

د ( ) مدیریت

د (تحقیق) ناحیه

۱۲/۳/۸۱

بریاست محترم ناحیه ۸

ښاغلی (حاجی محمد) ولد (حاجی شمشیر خان) به اساس

مکتوب (۳۷۶۲) مؤرخ ۸/۳/۱۳۸۱ مدیریت توزیع زمین مستحق

(۱۱۳۲) ... واقع در زون (...) به مساحت (۶۱۶) متر مربع شناخته

شده، بنا ناحیه قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس

امر صحیفه (۱۹۵) مؤرخ ۳/۸/۱۳۸۱ قرار اویز

۲۰/۸/۱۳۸۱ ابلاغ (۲۸۷۸۷۲۰) از تمامی ... ښاروالی کابل

تحویل خزانه که بروت آن به صفحه (۶) جلد (۱۶) دفتر اساس

زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید تا در حصه

خویش اجراات اصولی را مرعی دارید. با احترام

رئیس عمومی ملکیت ها

کاپی – بمدیریت توزیع زمین.

... – ... صدور نقشه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاغلی کرام الدین خان هم په کابل کې سرپناه نه لري، نو ځکه خو په شېرپور کې د یوې نومرې ځمکې استحقاق ورکړل شوی دی. ټول حکمونه په خورا عالي املا او انشا لیکل شوي، له سکرتره نیولې تر ((مارشاله))، له عارضه تر حاکمه ټول د سواد له کومې کچې برخمن دي!

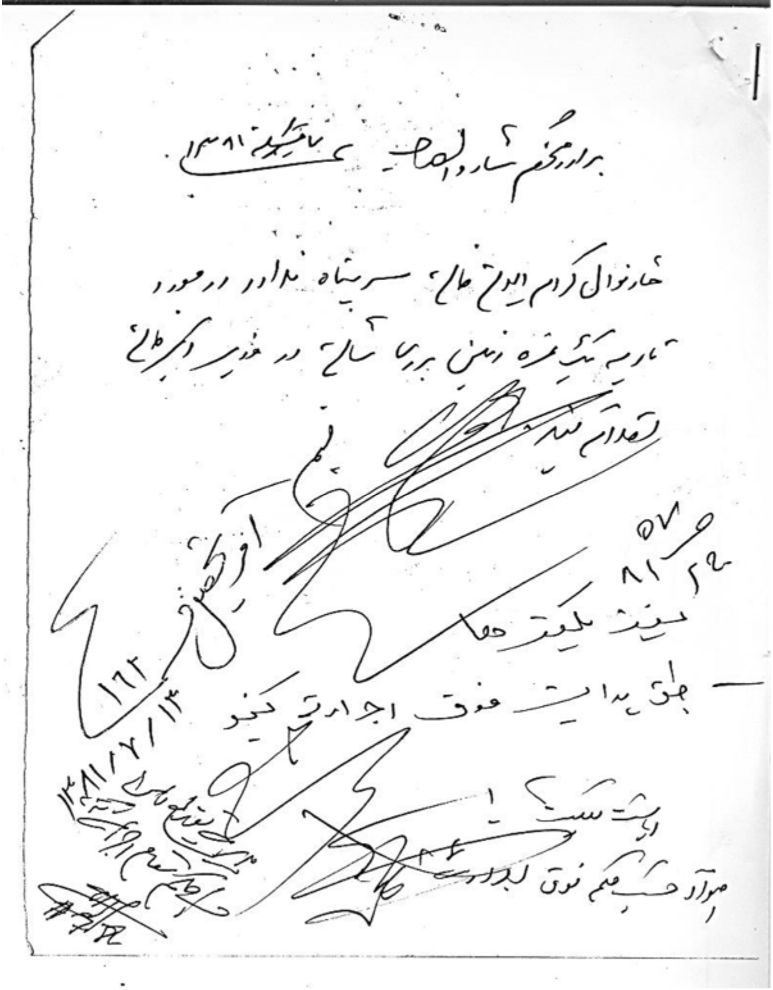
خارنوال کرام الدین خان سرپناه ندارد در مورد
اعاره یک نمره زمین برایشان ... در خیر آباد
جهت هدایت فوق اجراات کنید

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

[illegible] متقاضیان زمین پروژه های شهر کابل

بحساب ...

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره و نمبر جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	اکرام الدین	محمد کریم	محمد ابراهیم	D002106	رئیس وزارت دفاع		پروان	کابل

	متاهل یا مشکل یکجا میباشید	متاهل است
۲	سابقه در دولت و نمبر ثبت در شاروالی کابل	ندارد
٤	مدت سکونت در شهر کابل و علت آن	[illegible]

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (اکرام الدین) ولد (محمد کریم) تعهد میسپارم.

اسم خود همسر و فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه یا اپارتمان شخصی ندارم. هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردید بعلاوه باز پرس قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم.

(محل امضاء درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

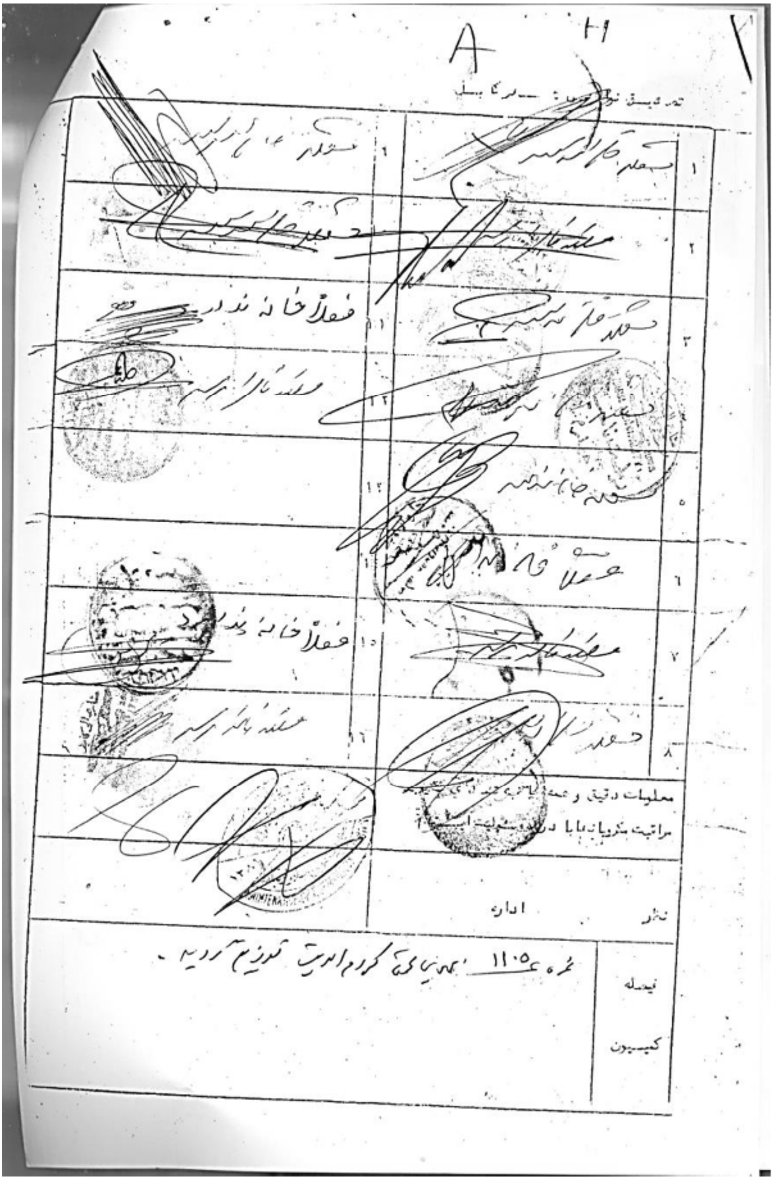

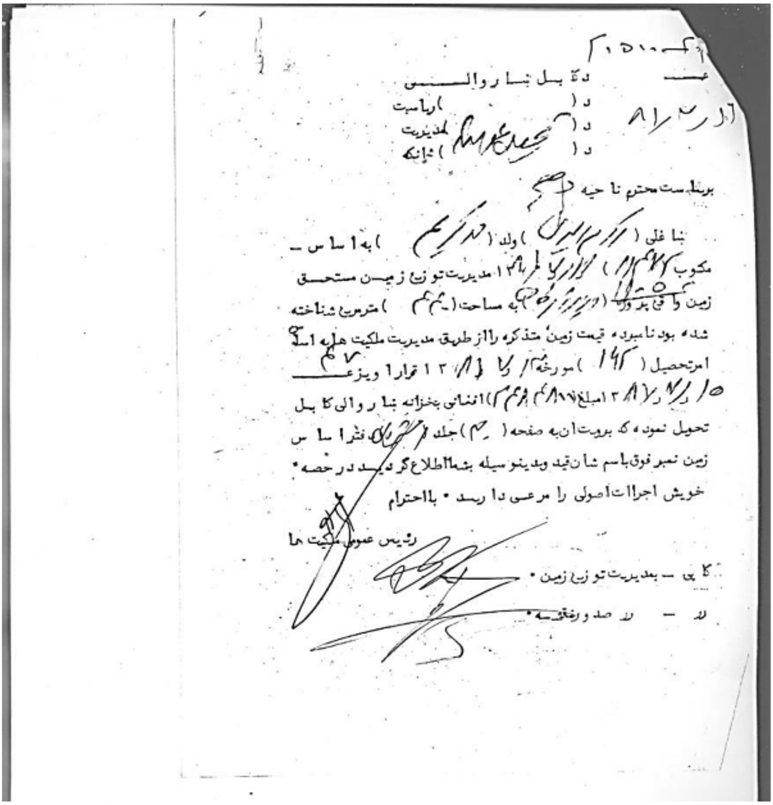

د کابل ښاروالــــي

د ( ) ریاست

د ( ) مدیریت

د ( ) خزانه

بریاست محترم ناحیه

بنا غلی ( ) ولد ( ) به اساس

مکتوب ( ) مدیریت توزیع زمین مستحق

زمین واقع ( ) به مساحت ( ) متر مربع شناخته

شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس

امرتحصیل ( ) مورخه ( ) قرار اویزه

( ) مبلغ ( ) افغانی بخزانه ښاروالی کابل

تحویل نموده که بروی آن به صفحه ( ) جلد ( ) دفتر اساس

زمین نمبر فوق باسم شان قید وبدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه

خویش اجراات اصولی را مرعی دارید . با احترام

رئیس عمومی ملکیت ها

کاپی — بمدیریت توزیع زمین .

// — // صدور قباله .

حاجي فرید چې د پنجشیر اوسېدونکی دی، هم د سرپناه له مشکل سره مخ دی، ده هم همغه مراحل بشپړ کړي چې نورو دېته ورته بې سرپناه اشخاصو طی کړي دي. حاجي فرید بیا په اصطلاح کمېسیون ته هم اړتیا نه ده پیدا کړې او د کمېسیون له تائید پرته د ځمکې مستحق ګڼل شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هوالله

شاروالی کابل.

در ساحه وزیر اکبرخان یک نمره زمین رهایشی بدون کمیسون برای فرید الله

توزیع کنید.

مارشال فهیم

معاون اول ریاست جمهوری و

وزیر دفاع ملی دولت اسلامی افغانستان

۲۶۴۲
۸۱/۱۱/۲۵

۲۹۸
۴۲
۸۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه تثبیت استحقاق نمرات زمین پروژه های شهر کابل

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره صفحه جلد	وظیفه و محل ان	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	حاجی زبیر	محمد کمران	[illegible]	533606 [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	کابل [illegible]
۲	متاهل یا متکل یکفا مین هستید			[illegible]				
۳	سابقه درخواست ونمر ثبت در شاروالی کابل				[illegible]			
۴	مدت سکونت در شهر کابل وعلت ان			[illegible]				

تعهد درخواست دهنده :

اینجانب (حاجی زبیر) ولد (محمد کمران) تعهد میسپارم .

باسم خود وهمسر وفرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه واپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف انچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردیده بر علاوه یا زدیی قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم .

(محل امضاء درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

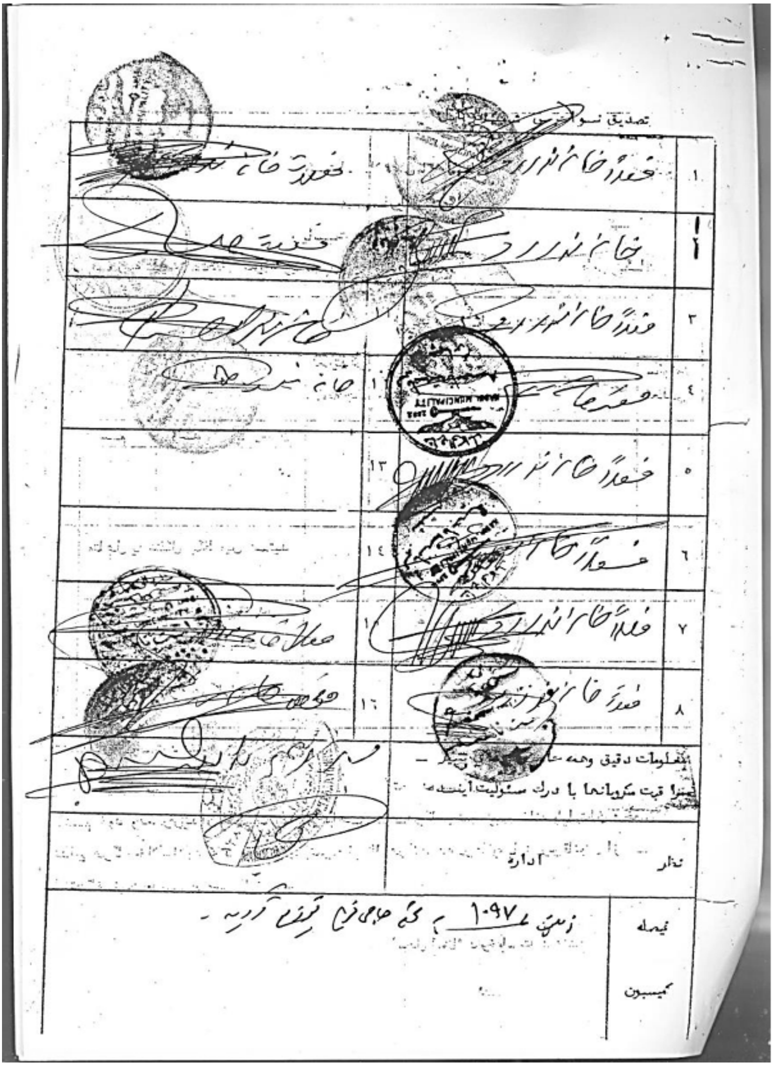

(c) ketabton.com: The Digital Library

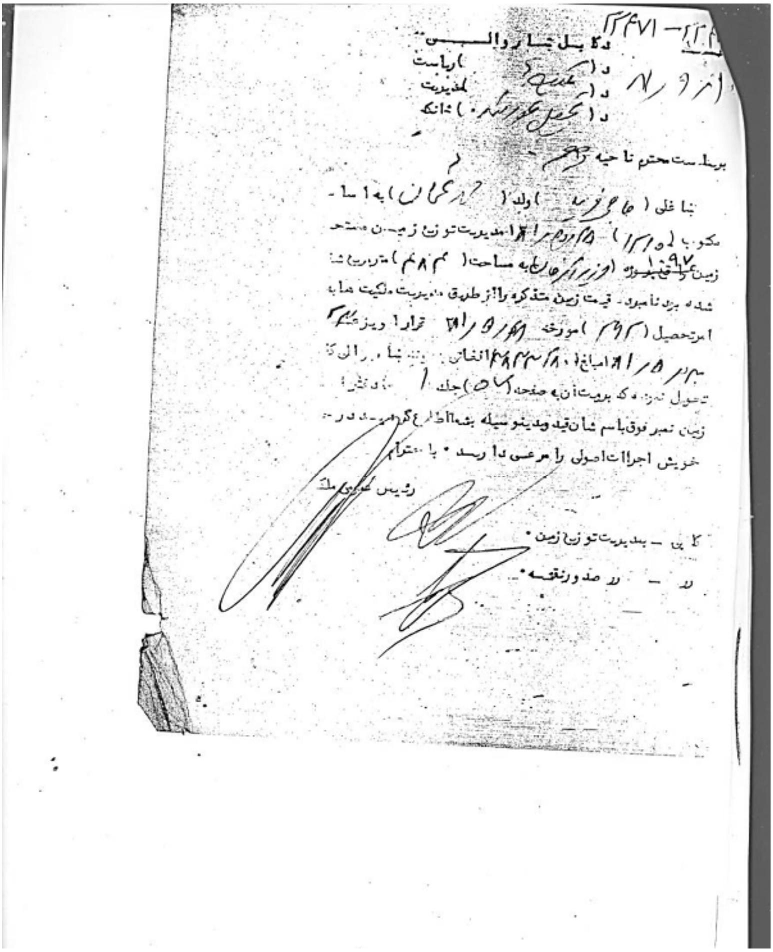

د کابل ښاروالۍ
د ( ) ریاست
د ( ) مدیریت
د ( ) ناحیه

بریاست محترم ناحیه

ښاغلی ( ) ولد ( )

مکتوب ( ) مدیریت توزیع زمین

زمین ... به مساحت ( ) متر مربع

شده برد نامبرده. قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به

امر تحصیل ( ) مورخه ( ) قرار اویز

اماباغ ( ) افغانی ...

تحویل ... که بروی آن به صفحه ( ) جلد

زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید تا در

خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید. با احترام

رئیس ...

کاپی ــ بمدیریت توزیع زمین.

" ــ " صدور نقشه.

جلندر خان چې د پنجشېر اوسېدونکی او د نظار شورا یو قومندان دی، په بابه جلندر هم مشهور دی، دی هم په کابل کې د سرپناه له جدي مشکل سره مخ دی، نو ځکه خو باید په شېرپور کې د سرپناه خاوند شي. فهیم خان یې دا مشکل په پام کې نیولی او ورحل کړی یې دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

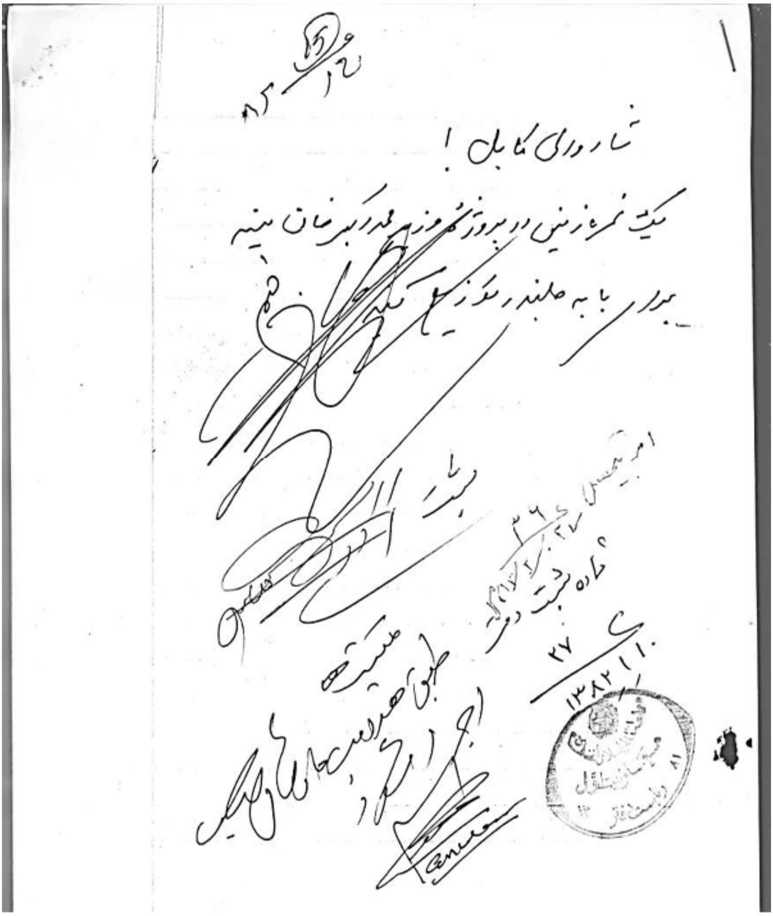
شاروالی کابل !

(c) ketabton.com: The Digital Library

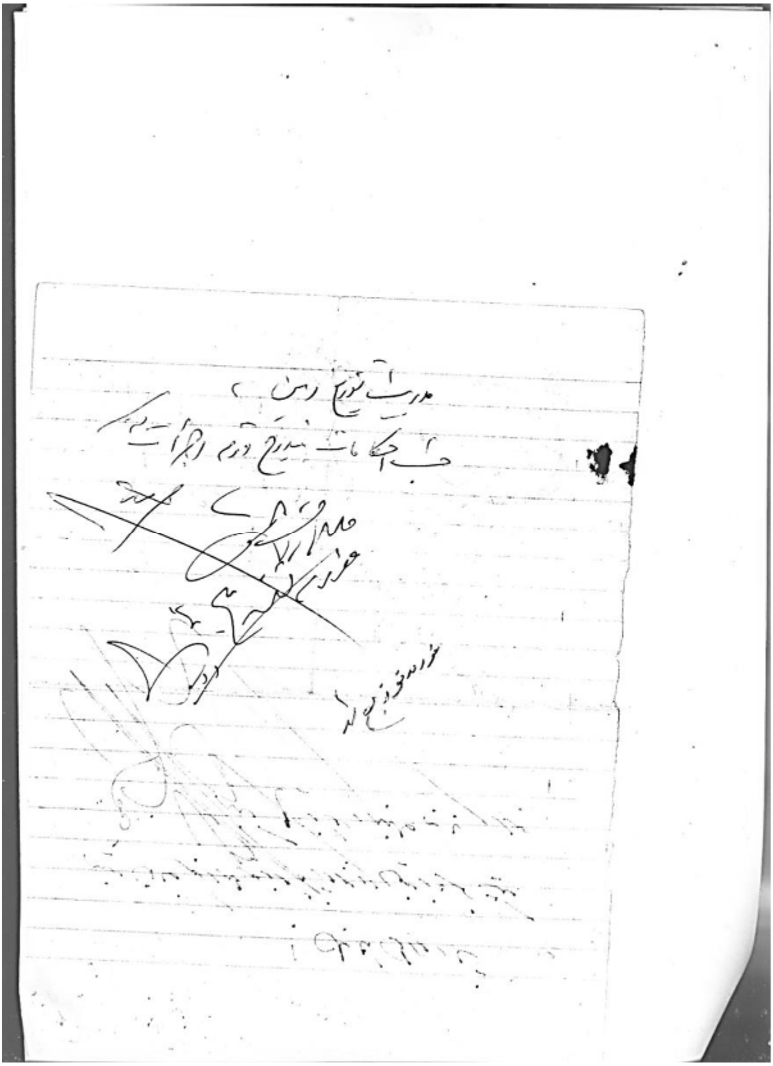

(c) ketabton.com: The Digital Library

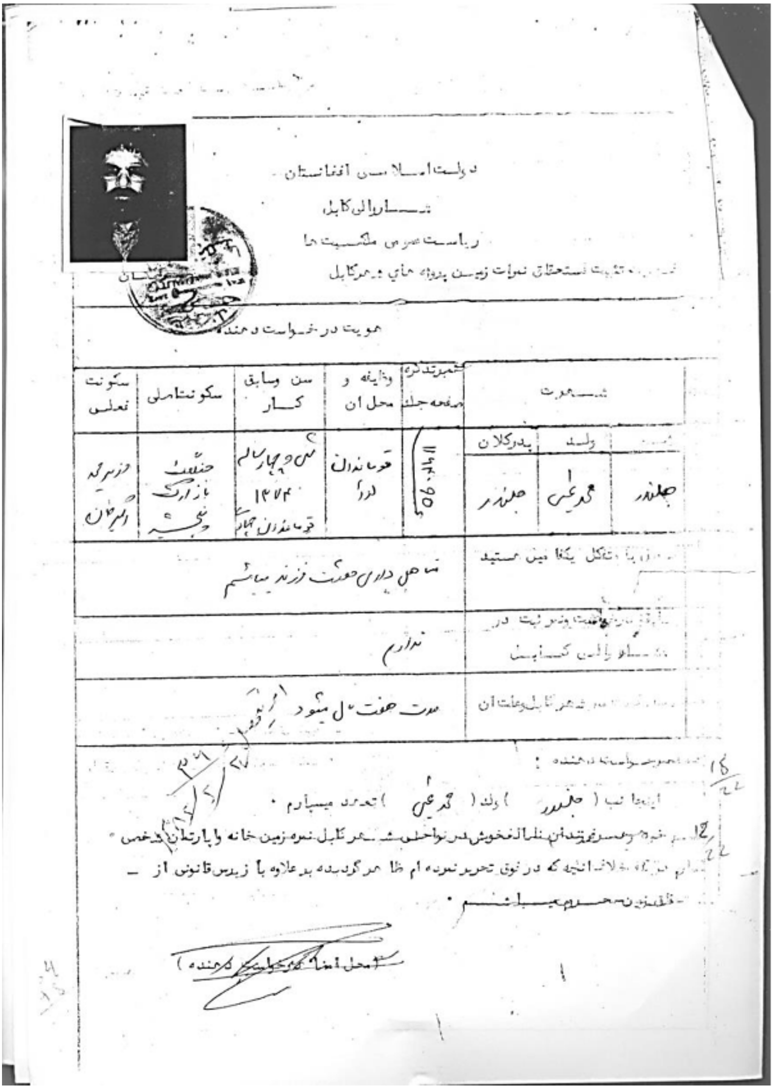

دولت اسلامی افغانستان

ښاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

[illegible] تثبیت استحقاق نمرات زمین پروژه های شهر کابل

هویت درخواست دهنده

سکونت فعلی	سکونت اصلی	سن وسابق کار	وظیفه و محل ان	نمبر تذکره صفحه جلد	پدرکلان	ولد	اسم
[illegible]	[illegible]	[illegible] ۱۳۷۴	[illegible]	[illegible]	جلندر	محمد علی	جلندر

[illegible] با فامیل یکجا می هستید: [illegible]

[illegible] در ښاروالی کابل: ندارم

[illegible] شهر کابل [illegible]: مدت هفت سال میشود [illegible]

[illegible] درخواست دهنده:

اینجانب (جلندر) ولد (محمد علی) تعهد میسپارم.

[illegible] شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی [illegible] انچه که در فوق تحریر نموده ام [illegible] بر علاوه با زیرس قانونی از [illegible] محروم میباشم.

(محل امضای درخواست کننده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

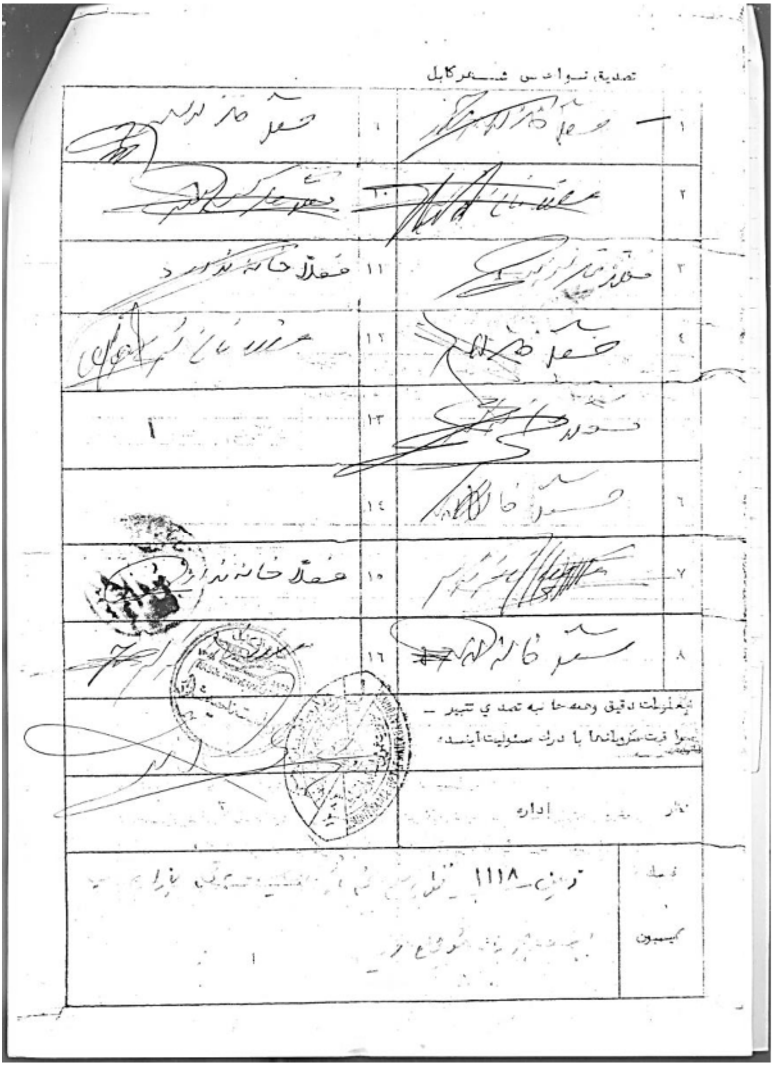

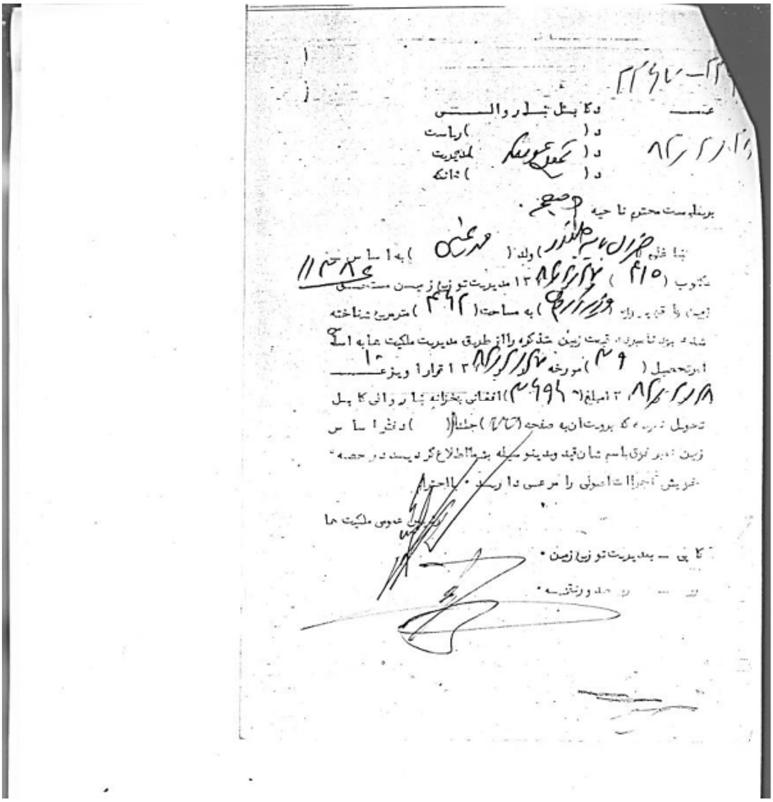

د کابل ښاروالی
د ( ) ریاست
د ( ) مدیریت
د ( ) ناحیه

بریندمست محترم ناحیه

مکتوب (۴۱۵) مدیریت توزیع زمین مستحق

زمین ... به مساحت (۴۶۲) مترمربع شناخته

شده ... قیمت زمین مذکوره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس

امر تحصیل (۳۹) مورخه ... قرار ... ویزه ۱۰

... مبلغ (۳۴۹۶) افغانی بخزانه ښاروالی کابل

تحویل نموده که بروت آن به صفحه ( ) جلد ( ) دفتر اساس

زمین ... بنام شان قید وبدینوسیله بشما اطلاع گردید تا در حصه

خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید. با احترام

... عمومی ملکیت ها

کاپی — بمدیریت توزیع زمین.

جنرال بابه جان چې د ډاکترنجیب الله د حکومت یو قومندان و، د نظار شورا له مشر قومندان (احمدشاه مسعود) سره د قومي اړیکو له امله، فهیم خان او نورو ته هم ډېر منلی دی او په اوسني حکومت کې هم د شان او شوکت خاوند دی، دی هم خورا مسکین او بېوزله! دی، دی هم په کابل کې د سرپناه د نشتوالي له امله سرگردانه دی، فهیم خان د ده مشکل په پام کې نیولی او دا مشکل یې د شېرپور په سیمه کې ورحل کړی دی.

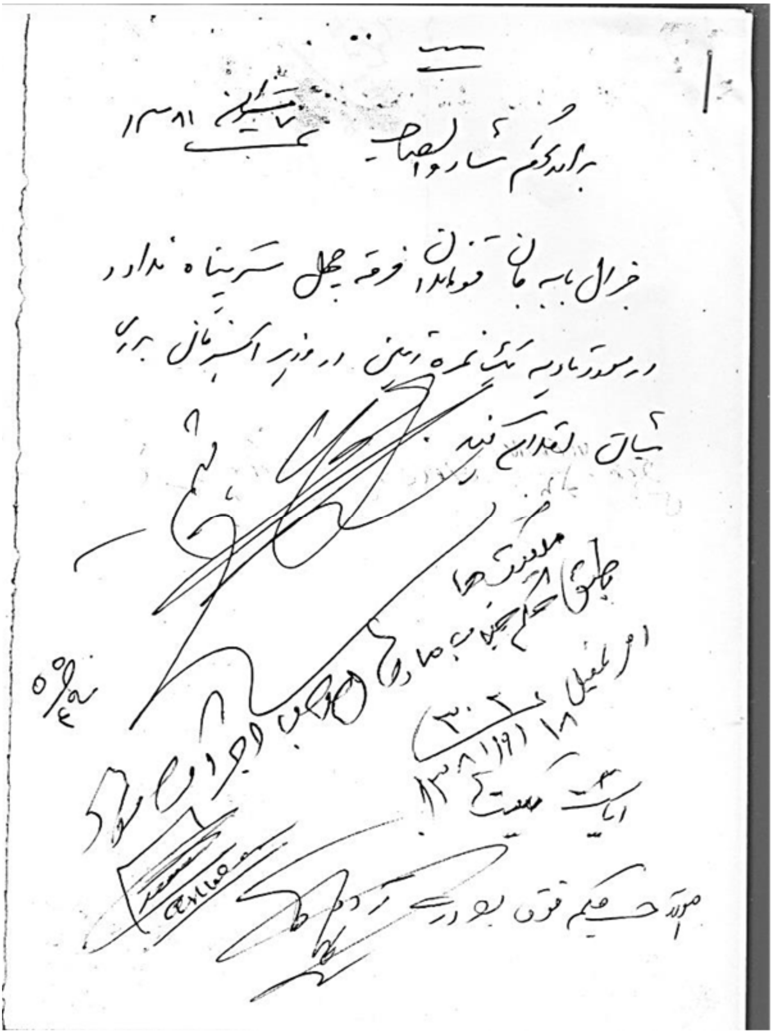
برادر محترم شاه ولی صاحب

خوال بابه جان قوماندان فرقه چهل ... ندارد
در مورد ... یک نمره زمین در وزیر اکبرخان برایش
شان اقدام نمایند

(c) ketabton.com: The Digital Library

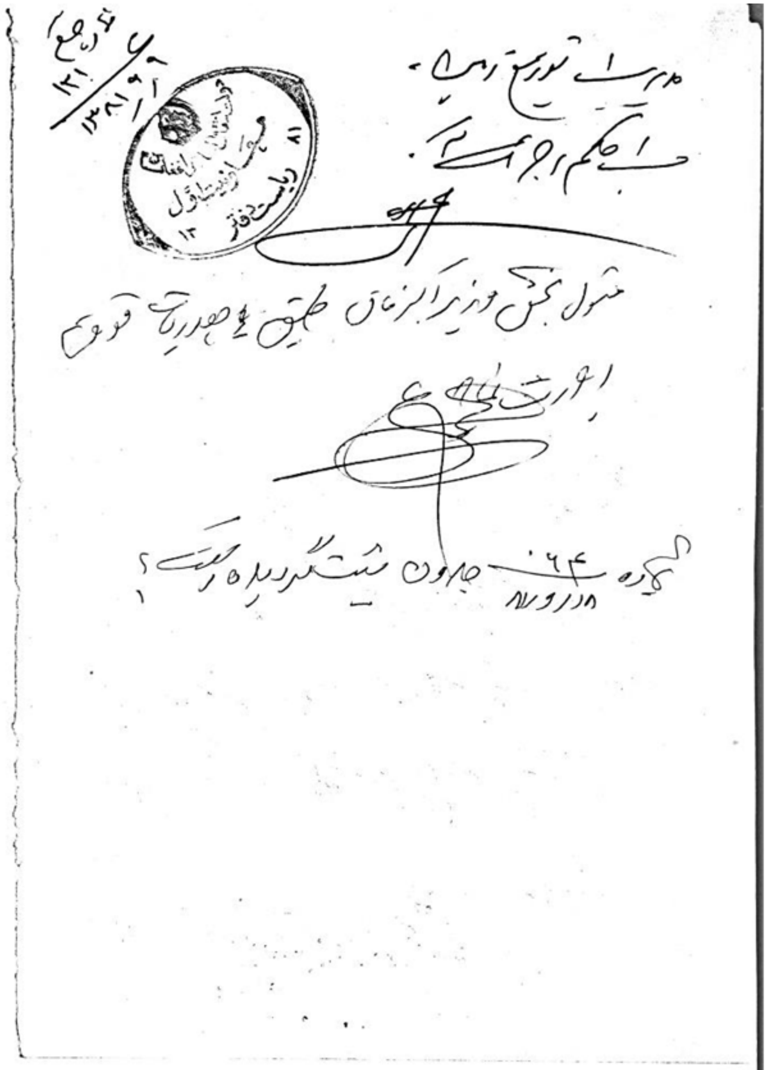

(c) ketabton.com: The Digital Library

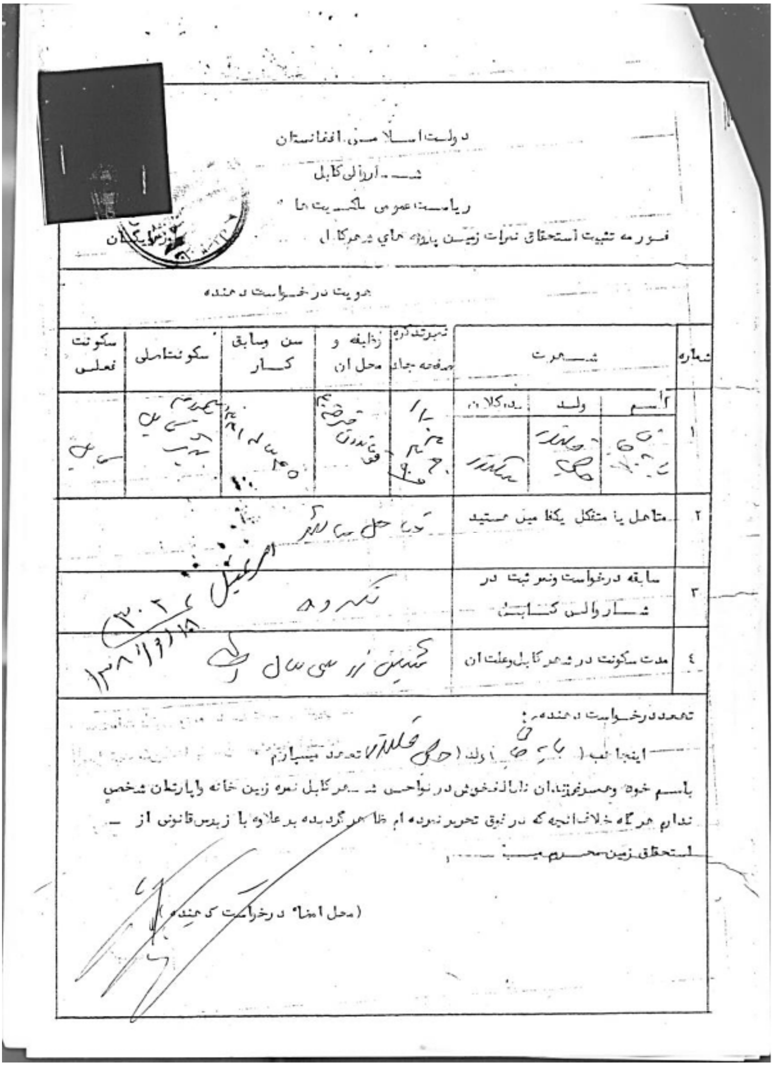

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه تثبیت استحقاق نمرات زمین پلانهای شهر کابل

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	ولد ولد	نمبر تذکره صفحه جلد	وظیفه و محل آن	سن وسابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	[illegible]	[illegible]	سکندر	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

۲	متاهل یا متکل یکجا میباشید	[illegible]
۳	سابقه درخواست ونمره ثبت در شاروالی کابل	نکرده
۴	مدت سکونت در شهر کابل وعلت آن	[illegible]

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب ([illegible]) ولد ([illegible]) تعهد میسپارم

باسم خود وهمسرم وفرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه واپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردیده برعلاوه با زپرس قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم

(محل امضاء درخواست کننده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

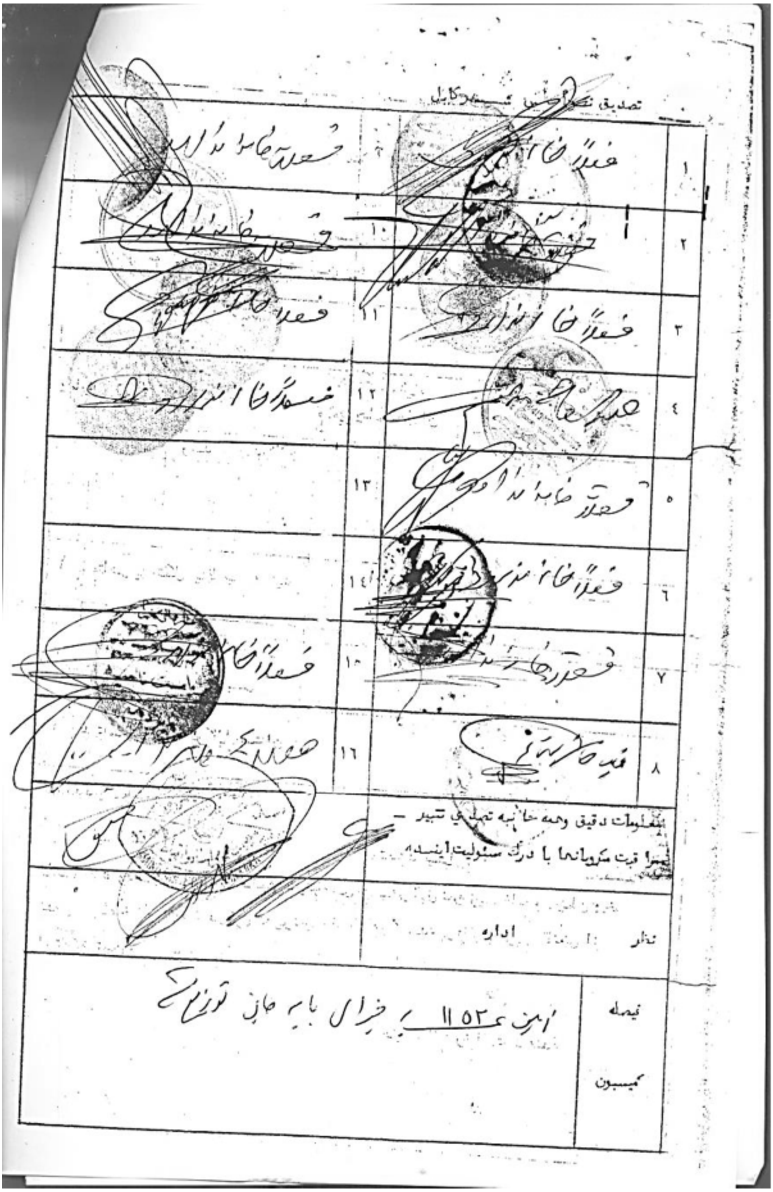

(c) ketabton.com: The Digital Library

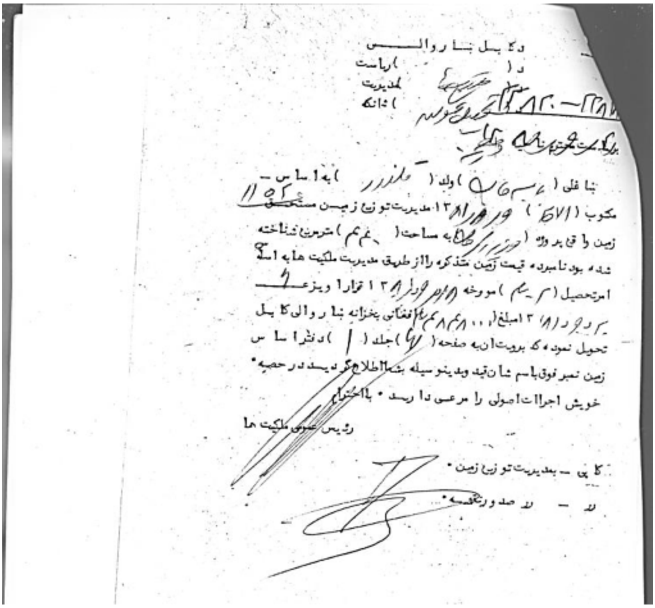
د کابل ښاروالـــــی
د ( ) ریاست
مدیریت
) شانګه

ښاغلی ([illegible]) ولد ([illegible]) بها ساس
مکتوب ([illegible]) [illegible] ۱۳ مدیریت توزیع زمین مستحق
زمین را [illegible] به ساحت ([illegible]) مترمربع شناخته
شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس
امرتحصیل ([illegible]) مورخه [illegible] ۱۳ قرار اویز
[illegible] ۱۳ مبلغ ([illegible]) افغانی بخزانه ښاروالی کابل
تحویل نموده که بروی آن به صفحه ([illegible]) جلد (۱) دفترا ساس
زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردیده در حصه
خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید . بااحترام
رئیس عمومی ملکیت ها

کاپی ـ بمدیریت توزیع زمین .
" ـ " صدور قباله .

دې پسې چې کوم حکم گورئ د ښاغلي محمدیونس قانوني دی، قانوني صیب هم خپل عرض څرگند کړی. په کابل ښار کې سرپناه نه لري، نو باید سرپناه ورته ورکړل شي، ښاغلی محمدیونس قانوني چې د طالبانو تر نظام دمخه د ملي دفاع وزارت مرستیال و، په کابل کې یې د سرپناه د نشتوالي له امله سختې ستونزې تېرې کړي دي، د کابل د خیرخانې مېنې د یوولسمې ناحیې شاته د چا کور دی؟ د پوهاندعبدالشکور رشاد ساده کور ته مخامخ پوخ دوه منزله کور چې د لسگونو عسکرو پوسته ورته پرته ده، هغه د چا کور دی؟ نو یو څوک چې دا مهال له کورنیو چارو وزارت څخه د پوهنې وزارت ته تللی وي، هغه هم یوې نومرې ځمکې ته سترگې پټې کړې دي، نو له هغه څخه به افغانستان ته د خدمت څه هیله وشي؟ ایا که تر یوې نومرې ځمکې څخه یې زیات څه په لاس ورشي صرفه به وکړي؟ د ښاغلي قانوني او د ده د زوی او ورور د بې کورۍ اسناد دلته وگورئ او سپکه لا دا چې د کابل ښار ټولو ناحیو تصدیق کړې چې قانوني صیب په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل ښار کې سرپناه نه لري.

نو کله چې يوڅوک په خپله ((قانوني)) وي او ناقانونه کارونه کوي، نو له نورو خلکو څخه چې تخلص يې جابر، ظالم، سېلاب، توپان، اور او نور وي، له هغو څخه څه گيله، ښه به وي چې د قانوني صيب ((قانوني)) اسنادو ته هم نغوته وکړو. قانوني صيب په عرضپاڼه کې له خپل تخلص څخه هم تېر شوی، د دې له خاطره چې څوک پرې پوه نه شي، خو ((مارشال)) صيب بيا په حکم کې بېرته ((قانوني صيب)) ليکلی او د هغه د تخلص قانوني حق يې ور ادا کړی دی.

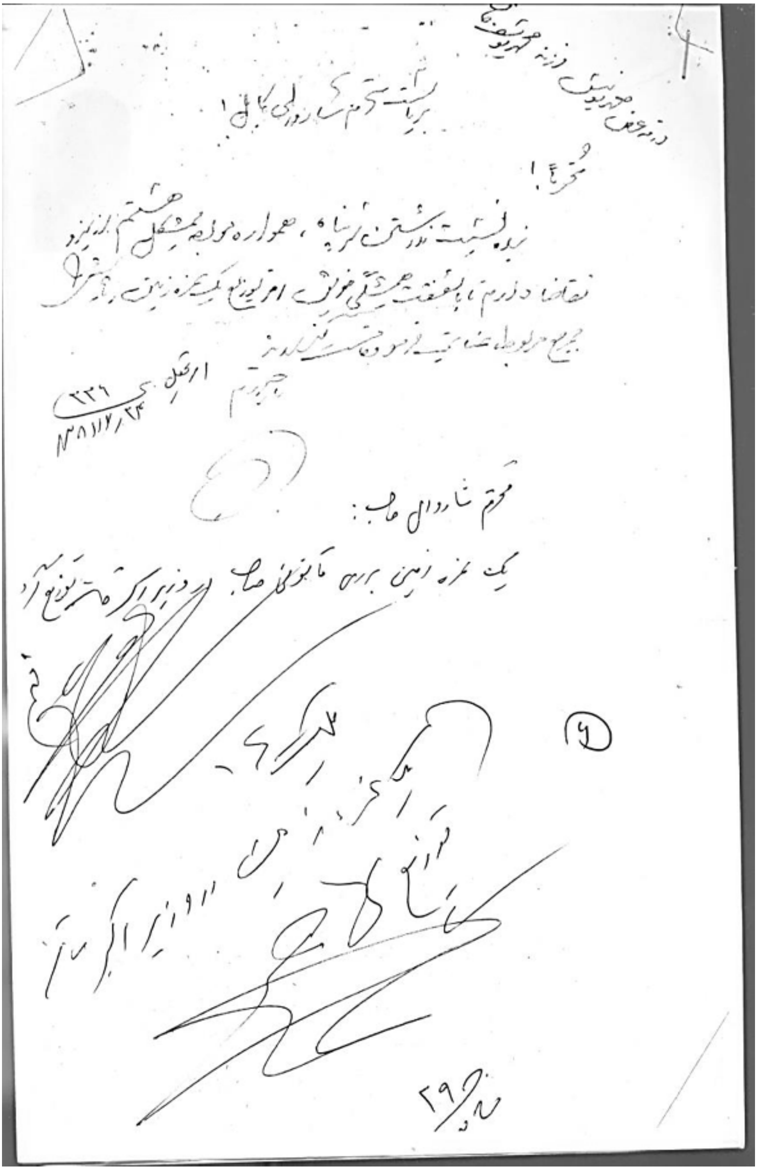
بریاست محترم ... دولتی کابل!
محترما!
بنده به سبب نداشتن سرپناه، همواره مواجه به مشکل هستم از آن رو
تقاضا دارم تا با شفقت همیشگی خویش امر نمایید یک نمره زمین را از
جمع مربوطات ... توزیع گردد
محترم شاروال صاحب:
یک نمره زمین برای ... صاحب ... توزیع گردد

(c) ketabton.com: The Digital Library

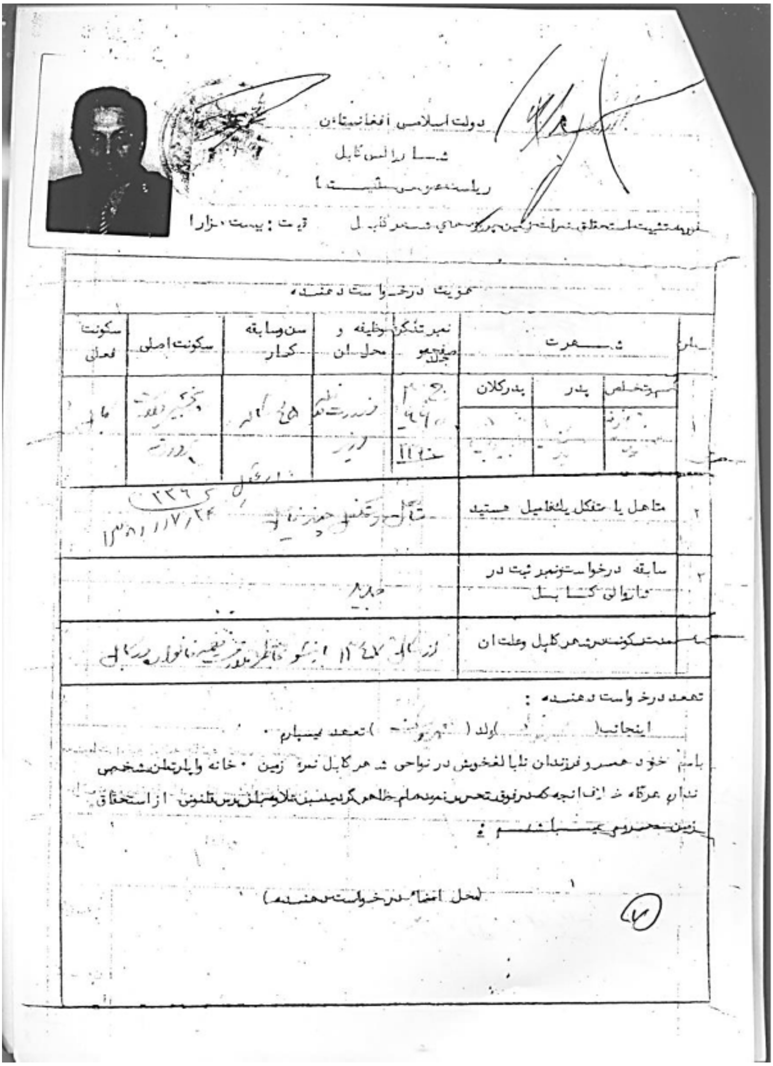

دولت اسلامی افغانستان
شاروالی کابل
ریاست عمومی منشیت ا

فورمه تثبیت استحقاق نمرات زمین رهایشی شهر کابل قیمت: بیست هزار ا

هویت درخواست دهنده							
شماره	شهرت			نمبر تذکره صفحه و جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی

شماره	اسم شخص	پدر	پدرکلان	نمبر تذکره صفحه و جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
۲	متاهل یا متکفل یک فامیل هستید			[illegible] ۱۳۶۱/۷/۲۴				
۳	سابقه درخواست و نمبر ثبت در شاروالی کابل			[illegible]				
۴	مدت سکونت در شهر کابل وعلت آن			[illegible]				

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (   ) ولد (   ) تعهد میسپارم

با اسم خود همسر و فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین، خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده‌ام ظاهر گردید بنا بر تلبیس از استحقاق زمین محروم میباشم.

(محل امضاء درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

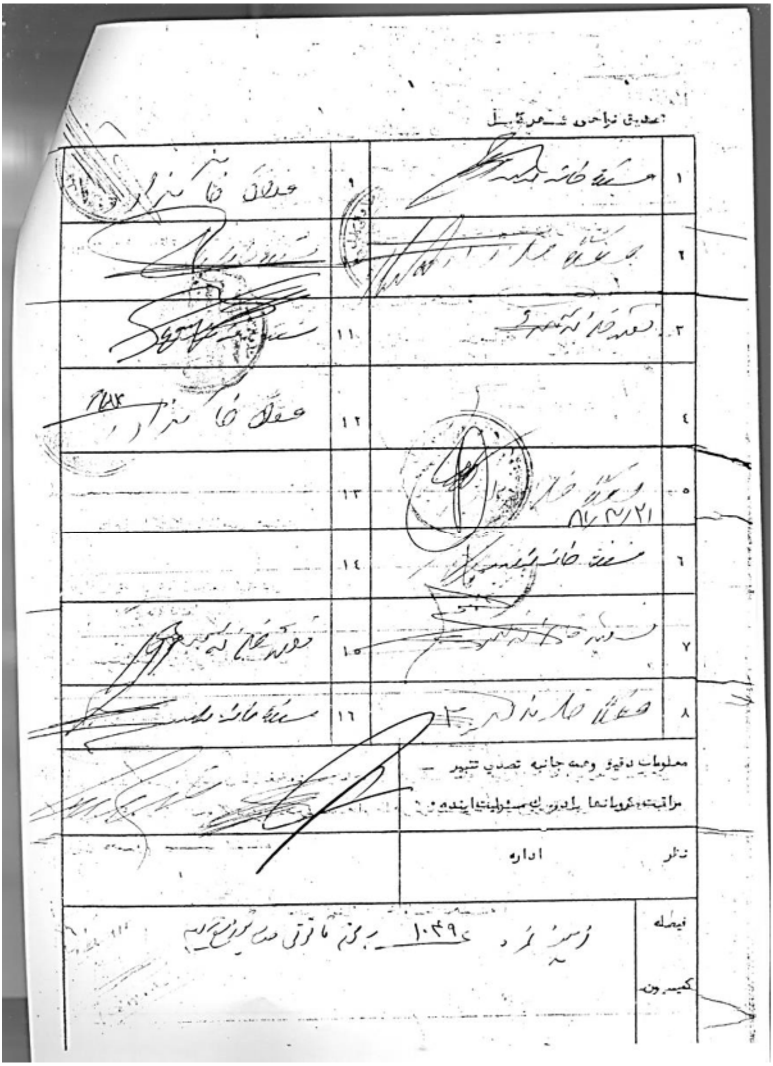

۱		۹	
۲		۱۰	
۳		۱۱	
٤		۱۲	
٥	۸۷/۳/۲۱	۱۳	
٦		۱٤	
۷		۱٥	
۸		۱٦	

معلومات دقیق و همه جانبه تصدی تنبیر

ناظر اداره

فیصله

۱۰۴۹

کمیسون

(c) ketabton.com: The Digital Library

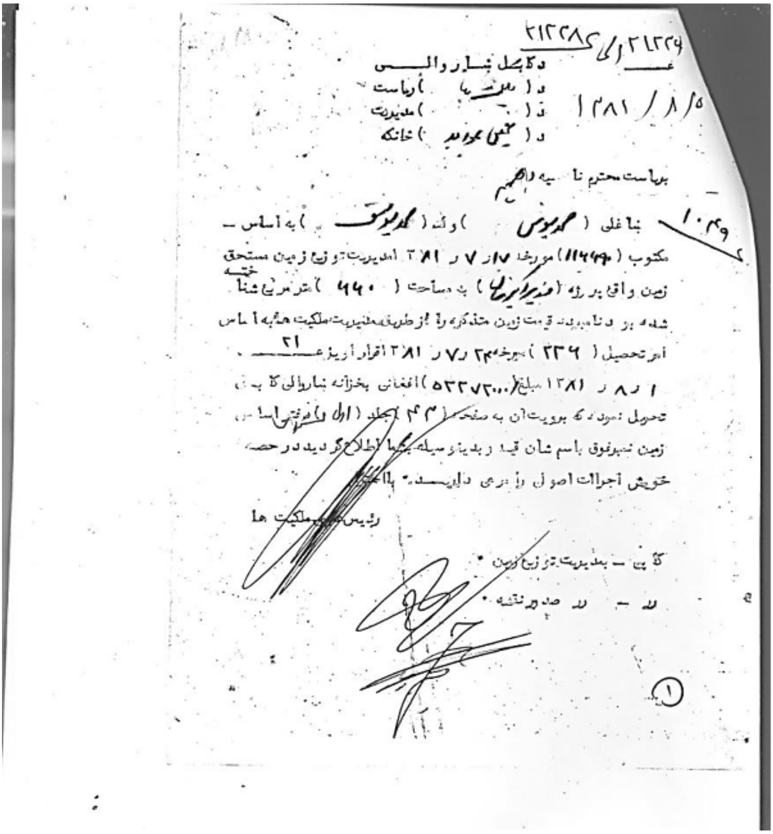
۲۱۲۲۸۲ / ۲۱۲۲۶
د کابل ښاروالۍ
د ( ) ریاست
د ( ) مدیریت
د ( ) خانه
۱۳۸۱ / ۸ / ۵

بریاست محترم ناحیه ...

ښاغلی (محمدیونس) ولد (محمدیوسف) به اساس مکتوب (۱۱۶۶۹) مورخه ۱۷ / ۷ / ۱۳۸۱ مدیریت توزیع زمین مستحق زمین واقع پروژه ( ) به مساحت (۴۴۰) متر مربع شناخته شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس امر تحصیل (۲۳۶) مورخه ۲۴ / ۷ / ۱۳۸۱ اقرار اویز ۲۱ / ۸ / ۱۳۸۱ مبلغ (۵۲۲۷۲۰۰) افغانی بخزانه ښاروالی کابل تحویل نموده که بوویت آن به صفحه (۴۳) جلد (اول) دفتر اساس زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه خویش اجراات اصولی را مرعی دارید. با احترام

رئیس ... ملکیت ها

کاپی – بمدیریت توزیع زمین
" – " صدور نقشه

دا بل غوښتنلیک بیا د ښاغلي محمدشعیب دی. محمد شعیب د ښاغلي محمدیونس قانوني زوی دی، عجیبه خبره خو دا ده چې زوی او پلار یې دواړه په کابل کې سرپناه نه لري، دواړو پر یوه وخت عریضه لیکلې، دواړو ته یې مسلسلې نومرې ورکړې دي، محمد شعیب هم د خپل پلار د قانوني تخلص له ((قانوني)) حق څخه تېر شوی دی.

د ښاغلي شعیب د بې کورۍ اسناد په دې ډول دي.

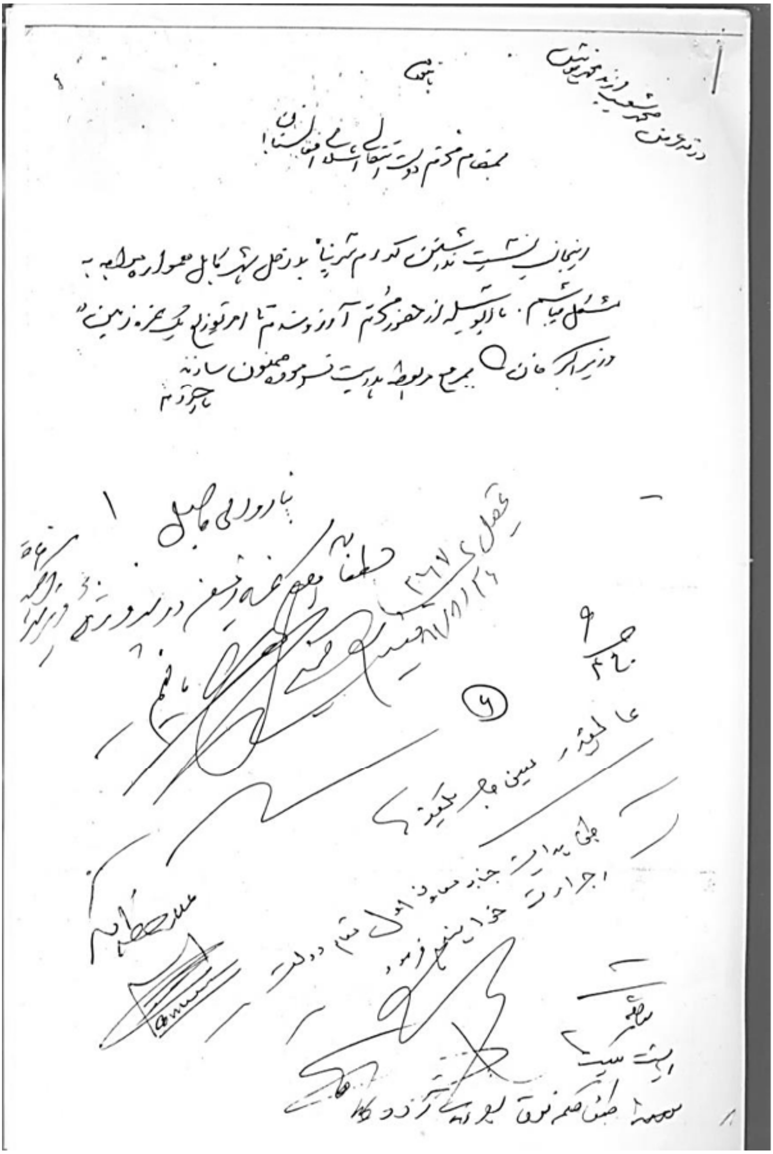

درخواست محمد شعیب ولد محمد یونس

بنام خدا

مقام محترم دولت انتقالی اسلامی افغانستان!

اینجانب نسبت نداشتن کدام سرپناه بداخل شهر کابل همواره به مشکل میباشم. بالوسیله از حضور محترم آرزومندم تا امر توزیع یک نمره زمین در وزیر اکبر خان را بمرجع مربوطه هدایت فرموده ممنون سازند.
با احترام

(c) ketabton.com: The Digital Library

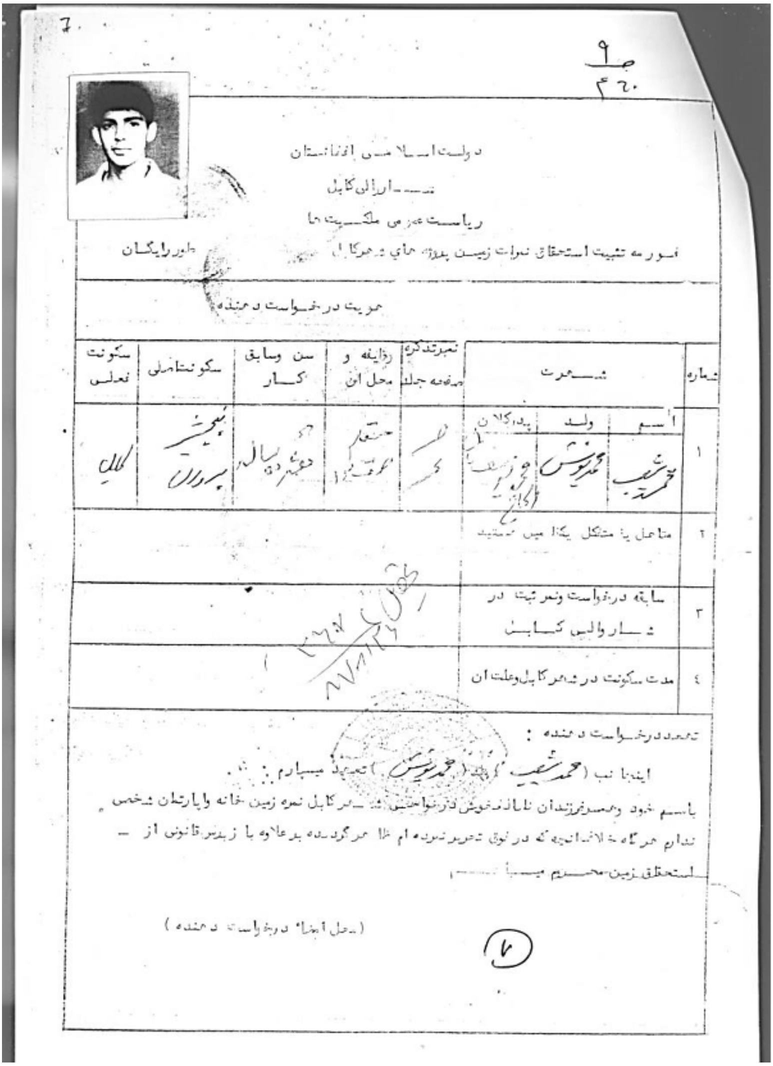

دولت اسلامی افغانستان

ښاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه تثبیت استحقاق نمرات زمین پروژه های شهر کابل [illegible] طور رایگان

هویت درخواست دهنده

سکونت فعلی	سکونت اصلی	سن وسابق کار	وظیفه و محل ان	نمبر تذکره صفحه جلد	شهرت: پدرکلان	شهرت: ولد	شهرت: اسم	شماره
کابل	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	محمد یونس	محمد شعیب	۱

۲	متاهل یا متکفل یکجا میں هستید	
۳	سابقه درخواست ونمر ثبت در ښاروالی کابل	
۴	مدت سکونت در شهر کابل وعلت ان	

تعهد درخواست دهنده :

اینجانب (محمد شعیب) ولد (محمد یونس) تعهد میسپارم :

باسم خود وهمسر وفرزندان نابالغ خویش در ساحه شهر کابل نمره زمین خانه واپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف انچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردد بعلاوه با زپرس قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم

(محل امضاء درخواست دهنده)

(۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

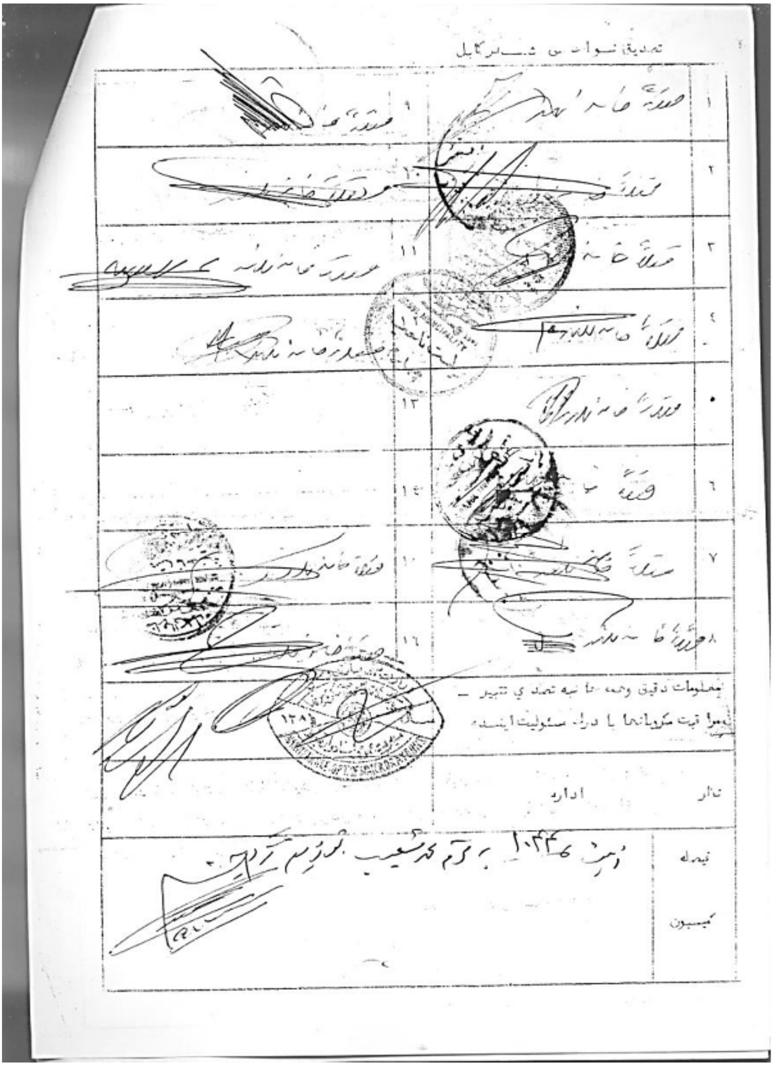

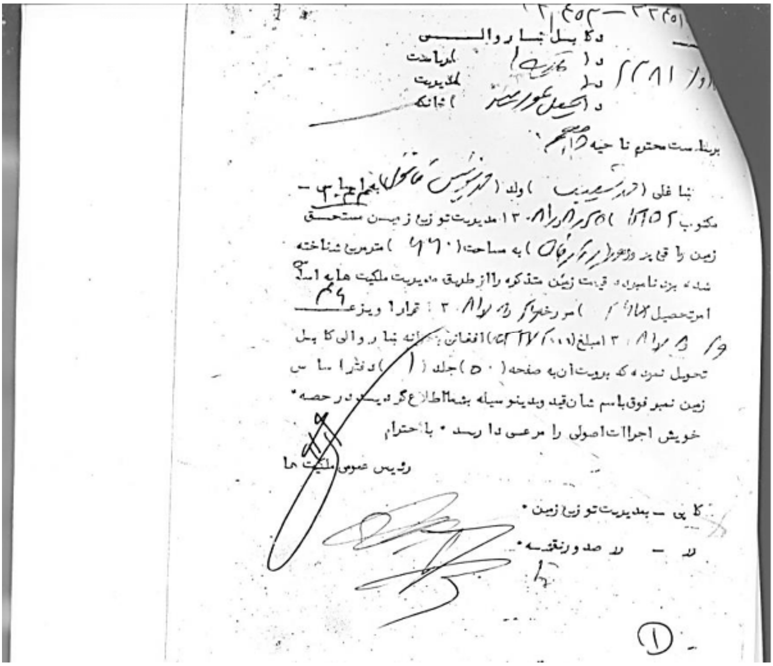

د کابل ښاروالۍ
د ([illegible]) ریاست
د ([illegible]) مدیریت
د (تحصیل عوارض) ناحیه
بریاست محترم ناحیه ([illegible])
ښاغلی (محمد شعیب) ولد (محمد یونس قانونی) [illegible]
مکتوب ([illegible]) مورخ [illegible] مدیریت توزیع زمین مستحق
زمین را قبلاً به وزیرو ([illegible]) به مساحت (۶۶۰) متر مربع شناخته
شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به استناد
امر تحصیل [illegible] مورخ [illegible] قرار اویز [illegible]
[illegible] مبلغ ([illegible]) افغانی به خزانه ښاروالی کابل
تحویل نموده که بروی آن به صفحه (۵۰) جلد (۱) دفتر اساس
زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه
خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید. با احترام
رئیس عمومی ملکیت ها
کاپی - بمدیریت توزیع زمین.
" - " صدور نقشه.
(۱)

همدې محمد شعیب بيا په څو کلونو کې دومره وده وکړه چې په کابل کې له بې کورۍ څخه د لندن تر ماڼيو ورسېد. ويل کېږي د لندن په يوه ډېر لوکس هوټل کې د قانوني صيب د زوی د واده داسې يو پروګرام و چې خپله قانوني صيب او نورو ((قانوني خېلو)) په کې په ډېرو شاندارو مراسمو ګډون کړی و. دا په لندن کې د ودونو په تاريخ کې يو ډېر مجلل او له مصرفه ډک واده ګڼل شوی دی.

د ښاغلي محمد يونس قانوني، د زوی (محمد شعيب) ترڅنګ د هغه ورور ښاغلی (محمد شريف) هم د بې سرپناهۍ له مشکل سره مخ دی. ده هم ډېر کلونه د بېکورۍ له امله کړاوونه ګاللي دي، ده ته هم د شېرپور په سيمه کې د خپل ورور او وراره ترڅنګ د کور لپاره ځمکه بېله شوه، ټولې عريضې پر يوه وخت، په يوه قلم، په يوه لاس ليکل شوي، ټولو ته پر يوه وخت د يوه شخص له خوا حکم ورکړل شوی، له کابل ښاروالۍ څخه نيولې تر ناحيو پورې ټول مهرونه او لاسليکونه هم په يوشان او يوه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

سر ته رسېدلي دي. دا کار د دې مانا ورکوي چې له ((مارشاله)) نیولې تر واړه (سلیمانه) پورې ټول تسلسل د یوې ډلې په لاس کې و.

عجیبه خبره خو لا دا ده چې شریفي صیب (د افغانستان د کنټرول او تفتیش د ادارې) د لوی رییس په توګه دنده هم اجراکوي، تر (۱۳) کلونو زیات د دې ادارې د مشر په توګه پاتې شوی، ولسمشر کرزي پر ده باندې نور هېوادوال کنټرولول چې له هغوی څخه څه ګناه او خطا ونه شي، خو چې د کنټرول د رییس دا حال وي، نو کنټرول به څوک کوي او د نورو ناکنټروله خلکو به څه حال وي؟

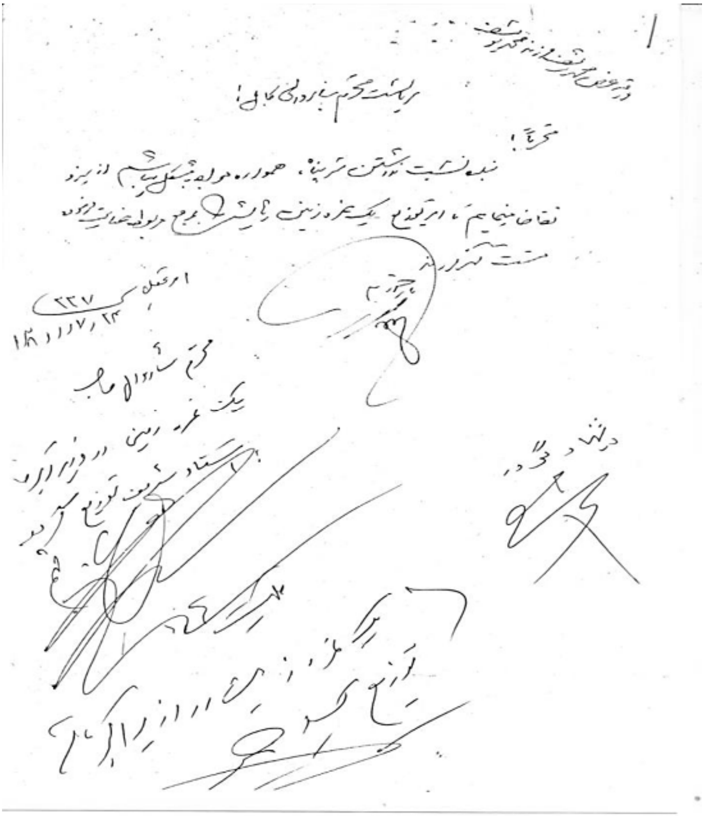

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت اسلامی افغانستان
شاروالی کابل
ریاست عمومی ملکیتها

فورمه تقاضا متعلق نمرات زمین پروژه‌های شهر کابل قیمت: بیست هزار افغانی

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم و تخلص	پدر	پدرکلان	نمبر تذکره صفحه و جلد	وظیفه و محل ان	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	۴۷ ساله / ۲۵ سال	[illegible]	[illegible]

شامل یا متقاضی انتقال یا ...	[illegible]
سابقه درخواست و نمبر ثبت در شاروالی کابل	جدید
مدت سکونت در شهر کابل و علت ان	[illegible]

تعهد درخواست دهنده :

اینجانب ( ) ولد ( ) تعهد میسپارم.
باسم خود همسر و فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین، خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف انچه که در فوق تحریر نموده‌ام ظاهر گردید مسئولیت قانونی ان را بدوش گرفته از استحقاق نمره زمین محروم میباشم.

(محل امضاء درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

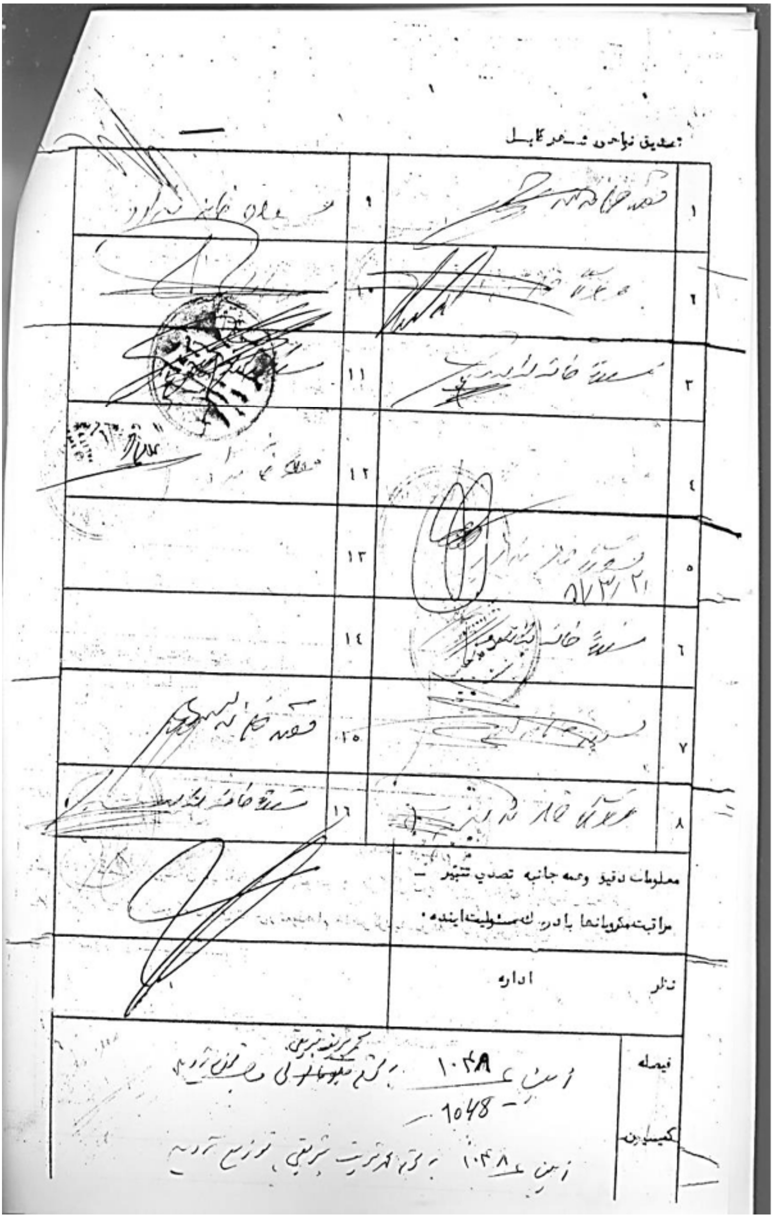

تصدیق نواحی شهر کابل

۱		۹	
۲		۱۰	
۳		۱۱	
۴		۱۲	
۵	۲۱/۳/۲۷	۱۳	
۶		۱۴	
۷		۱۵	
۸		۱۶	

معلومات دقیق وهمه جانبه تصدیق شد –
مراقبت مکروبانها یادر ... مسئولیت اینده.

ناظر — اداره

فیصله

کمیسیون

۱۰۴۸

1048

(c) ketabton.com: The Digital Library

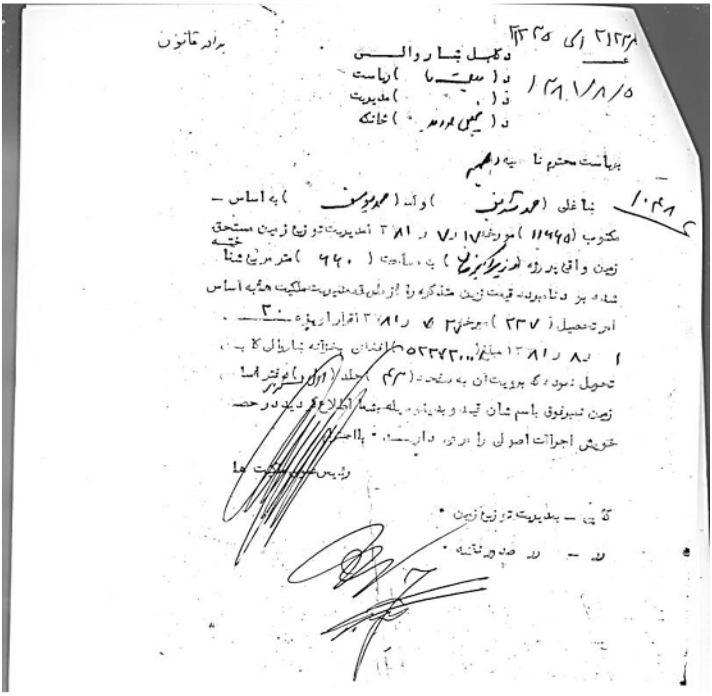

برادر قانون

د کابل ښاروالی
د ( ) ریاست
د ( ) مدیریت
د ( ) خانګه

۱۳۸۱/۸/۵

بریاست محترم ناحیه دهم

۱۰۴۸

بناغلی (محمد شریف) ولد (محمد یوسف) به اساس مکتوب (۱۱۹۶۵) مورخ ۱۷/۷/۱۳۸۱ مدیریت توزیع زمین مستحق زمین واقع پروژه (...) به مساحت (۶۴۰) متر مربع شناخته شده بر د نا بوده قیمت زمین مذکوره را از دفتر ملکیت ها به اساس امر تحصیل (۲۳۷) مورخ ۳/۷/۱۳۸۱ اقرار ...

تحویل نموده که ... زمین ... باسم شان ... اطلاع گردید در حصه خویش اجراآت اصولی را ...

رئیس ... ملکیت ها

کاپي ــ بمدیریت توزیع زمین

پـه دې بل مخ کې چې تاسو کـوم حکم ګوریٔ دا نو بیا بل عجیبه حکم دی، دا هم د یادښت د کتابچې په یوه پاڼه کې ورکړل شوی دی. په اصطلاح ((جهادي او مقاومتي)) رنګ لري، په دې کې یوولس تنو ته په یوځایي ډول حکم ورکړل شوی دی. ټول د ښاغلي فهیم د کورنۍ غړي دي. عبدالحسین، عبدالمقیم، عبدالامین او عبدالقدیم څلور تنه د ښاغلي فهیم ورونه او د ښاغلي قلادار زامن دي. شکېب د عبدالمقیم زوی او د ښاغلي فهیم وراره دی. مقصود، مقبول او موجود درې واړه د عظیم الله زامن دي، عظیم الله بیا خپله د فهیم خان خپلوان کېږي. ثریا بنت محمدعثمان او بي بي سنبل بنت عبدالرقیب هم د دوی د کورنۍ غړې دي او ریحان د محمد طاهر زوی هم ورسره کورنۍ اړیکي لري. په اکثرو فورمونو کې یې د نیکه نوم ځکه نه دی لیکلی، څرنګه چې دا ټول سره ورونه او وریرونه دي، نو که په فورمه کې یې د نیکه نوم لیکلی وای، د ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریښه په اسانۍ سره معلومېدله. یوه کورنۍ چې د کابل ښار په یوه تنګه او وړه ساحه کې دومره سهم غواړي، څه فکر کېږي که د هېواد ټوله خزانه یې لاس ته ورشي، پر هغې به څه لوبې وکړي؟ د بشر په ټول تاریخ کې به هېڅ واکمن په دومره سپین سترګۍ سره د خپلې کورنۍ غړیو ته په دومره بېړه او ناروا داسې کار نه وي کړی. تر دې اسنادو وروسته بلې سپین سترګۍ ته اشاره کوو چې هغه لا تر دې هم د شرم وړ خبره ده.

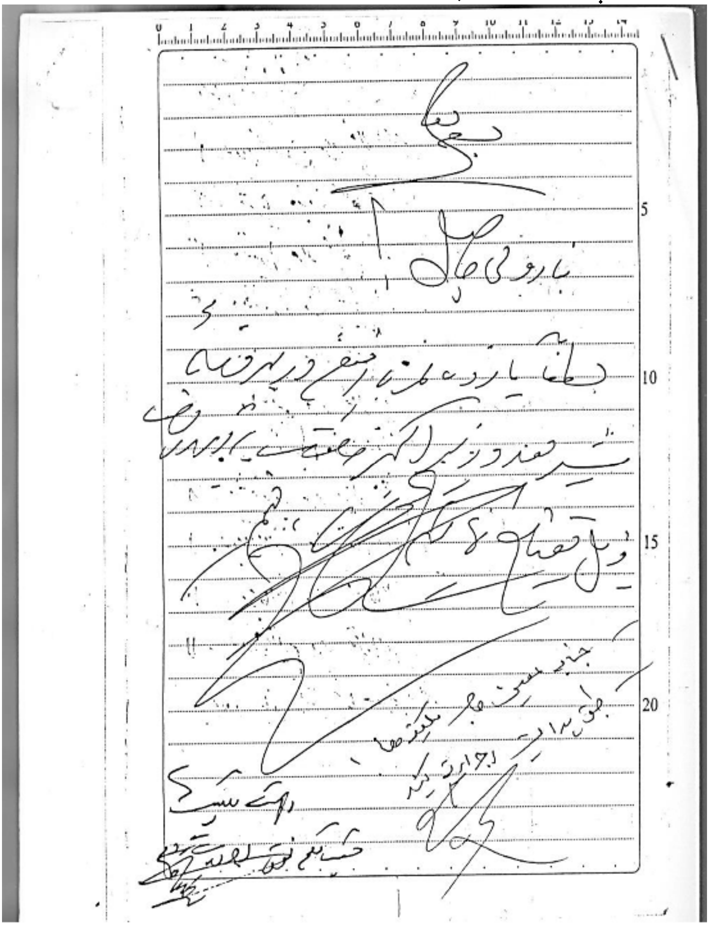

(c) ketabton.com: The Digital Library

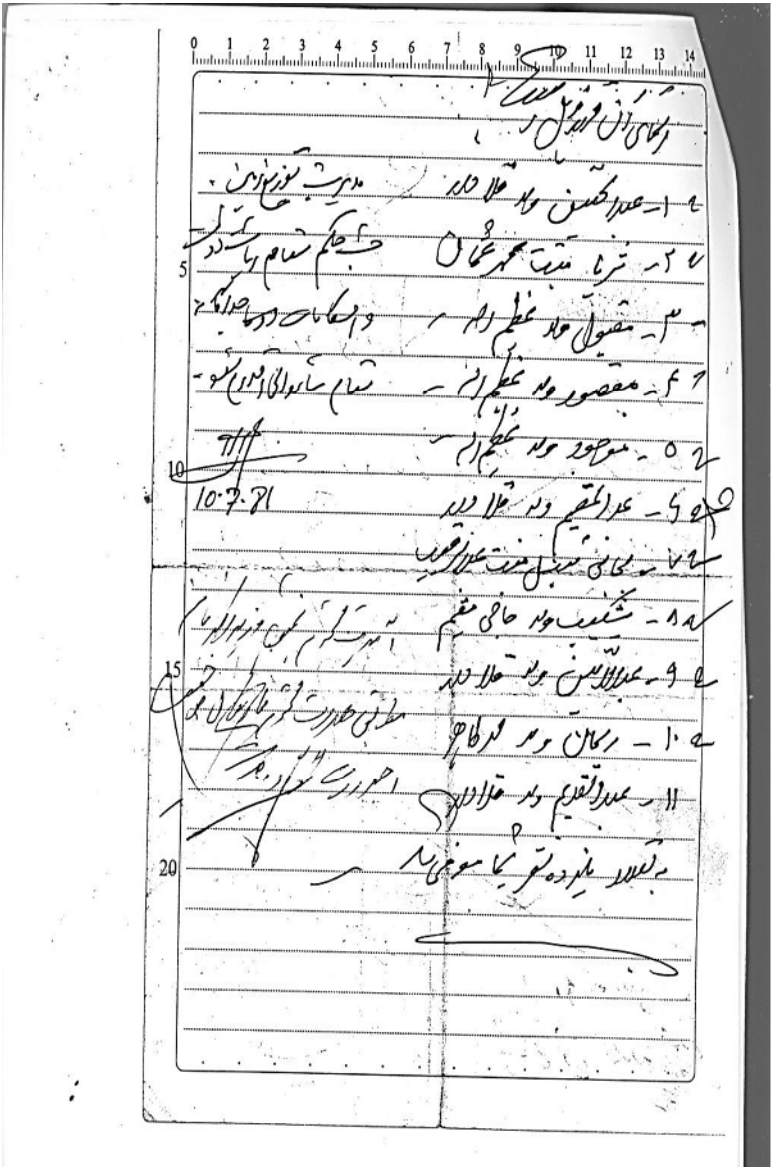
۱- عبدالحکیم ولد ملا خالد
۲- ثریا بنت محمد عثمان
۳- مقبول ولد معظم الله
۴- مقصود ولد معظم الله
۵- مسعود ولد معظم الله
۶- عبدالمقیم ولد ملا [illegible]
۷- [illegible]
۸- شعیب ولد حاجی مقیم
۹- عبدالامین ولد ملا [illegible]
۱۰- ریحان ولد [illegible]
۱۱- عبدالقدیم ولد ملا [illegible]
به تعداد یازده تن [illegible]

10.7.81

(c) ketabton.com: The Digital Library

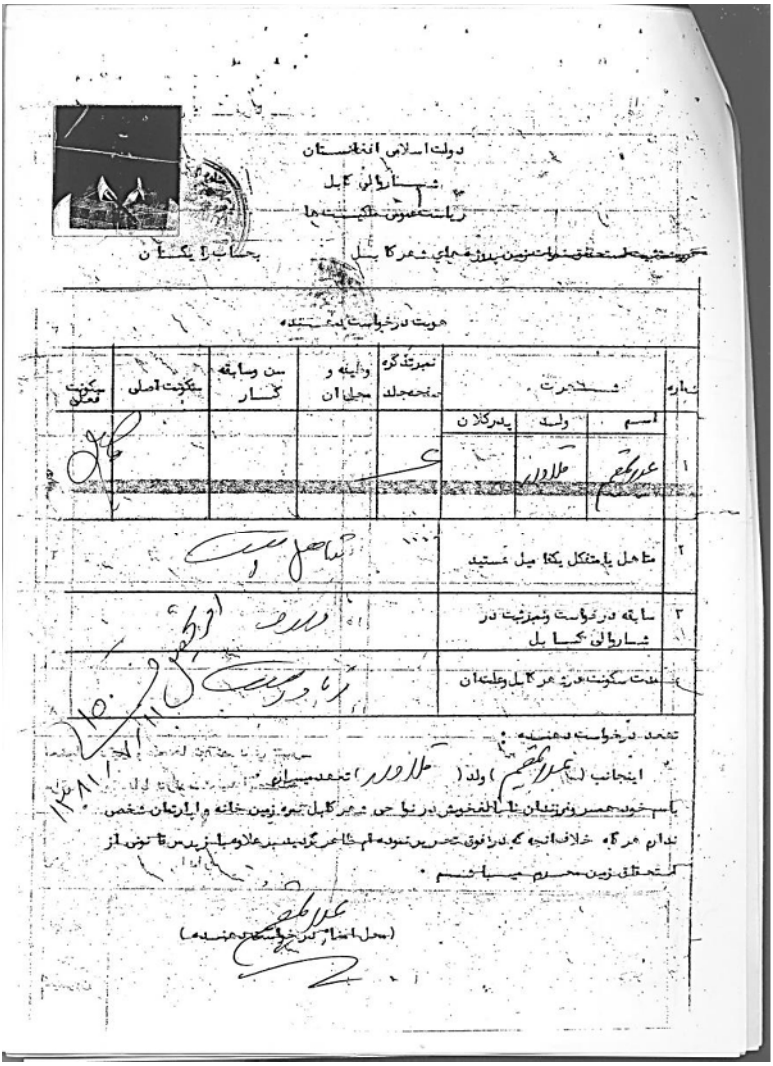

دولت اسلامی افغانستان
شاروالی کابل
ریاست عوض ملکیت ها

فورمه تثبیت مستحق توزیع نمرات زمین پروژه های شهر کابل بحساب رایگان

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره ونمبر جلد	ولایه و محل آن	سن وسابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	عبدالحکیم	ملادور						
۲	متاهل یا متکفل یکا میل هستید							
۳	سابقه درخواست و تمیز ثبت در شاروالی کابل							
۴	مدت سکونت در شهر کابل وعلت آن							

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (عبدالحکیم) ولد (ملادور) تعهد میسپارم باسم خود همسر و فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردید بر علاوه بازپرس قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم.

(محل امضاء درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

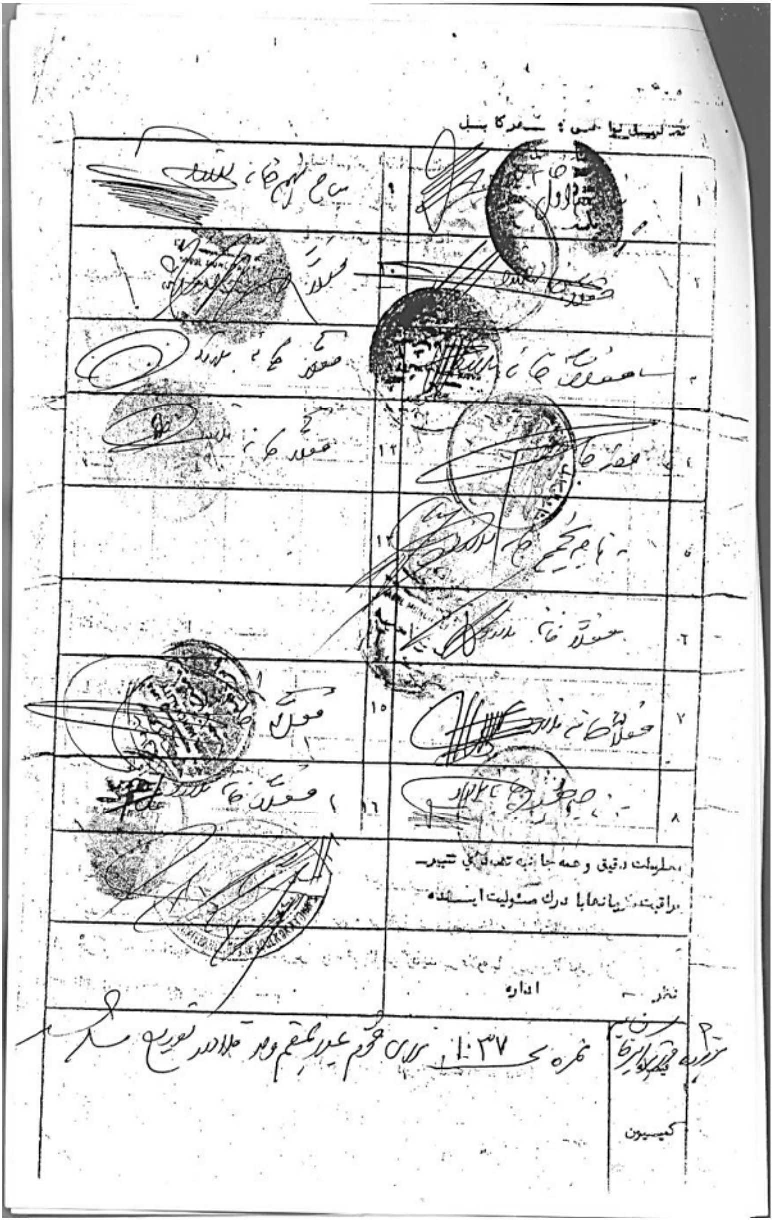

(c) ketabton.com: The Digital Library

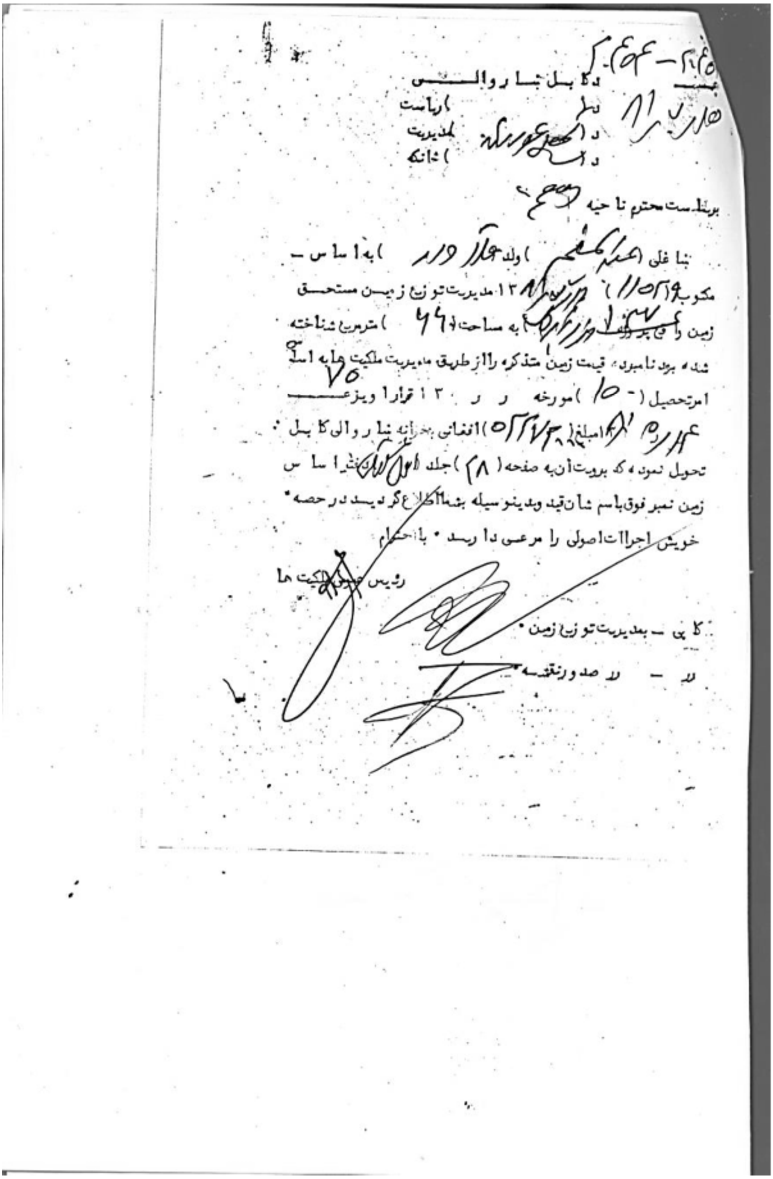

د کابل ښاروالۍ
د ( ) ریاست
د ( ) مدیریت
د ( ) شانګه

برښاست محترم ناحیه (…)

بناغلی (…) ولد (…) به اساس —
مکتوب (…) ۱۳ … مدیریت توزیع زمین مستحق
زمین (…) به مساحت (…) متر مربع شناخته
شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس
امر تحصیل (…) مورخه / / ۱۳ قرار اویزه
مبلغ (…) افغانی بخزانه ښاروالی کابل
تحویل نموده که بروی آن به صفحه (۲۸) جلد (…) به اساس
زمین نمبر فوق باسم شان قید وبدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه
خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید . با احترام

رئیس ملکیت ها

کاپی — بمدیریت توزیع زمین .
" — " صدور نقشه

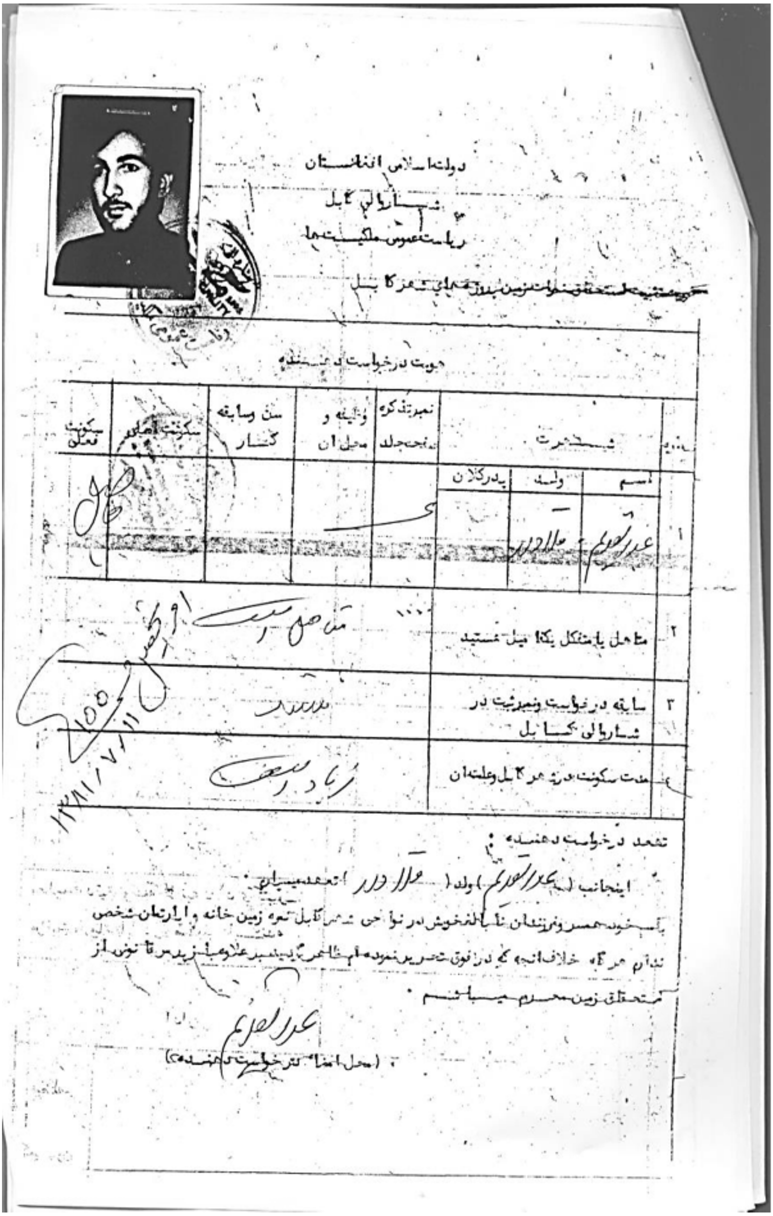

دولت اسلامی افغانستان
شاروالی کابل
ریاست عمومی ملکیتها

فورمه تثبیت استحقاق متقاضیان زمین بلاک های شهر کابل

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره و جلد	ولایه و محل آن	سن و سابقه کسار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	عبدالکریم	ملا داود						

شماره		
۲	متاهل یا متکفل یک فامیل هستید	متاهل
۳	سابقه درخواست و نمبر ثبت در شاروالی کابل	ندارد
۴	مدت سکونت در شهر کابل و علت آن	زیاد

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (عبدالکریم) ولد (ملا داود) تعهد میدارم:
با خود، همسر و فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردید علاوه بر مجازات قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم.

عبدالکریم
(محل امضاء درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

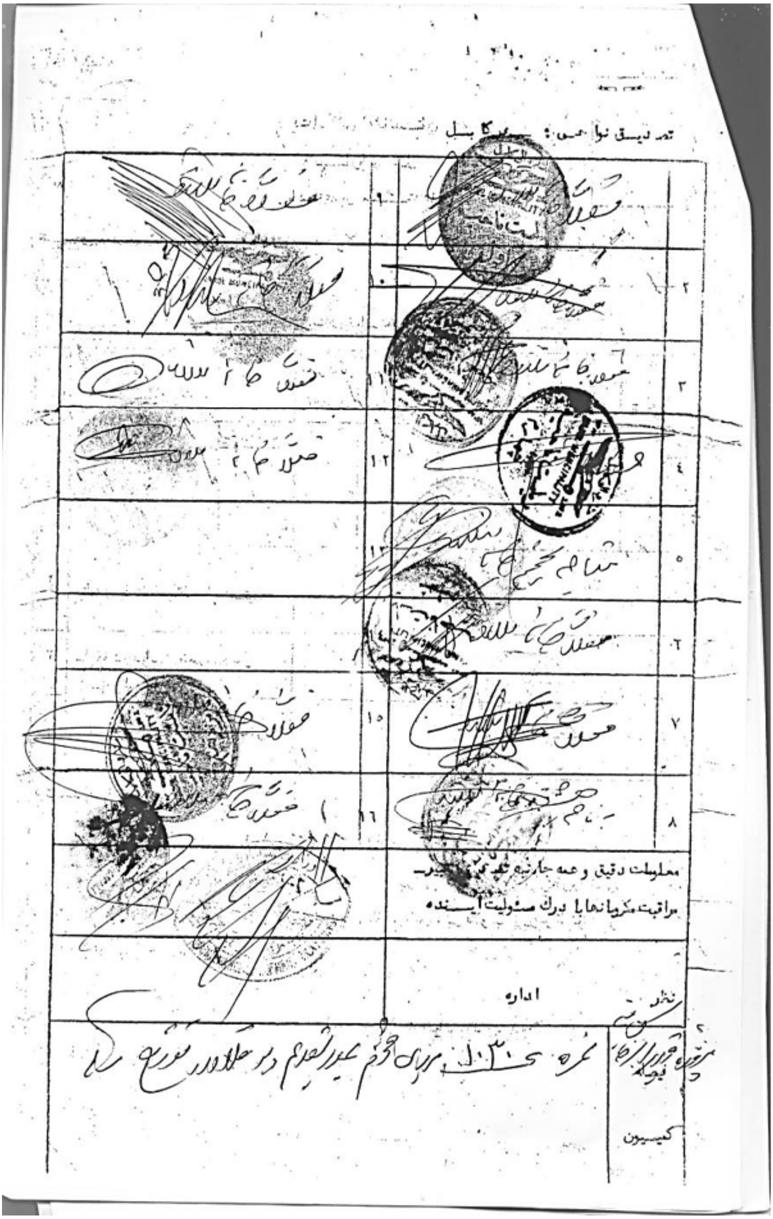

[illegible] کابل ښاروالی

د ([illegible]) ریاست

د ([illegible]) لمدیریت

د ([illegible]) نانکه

بریاست محترم ناحیه ([illegible])

بنا غلی ([illegible]) ولد ([illegible]) باشندهٔ [illegible]

مکتوب ([illegible]) [illegible] ۱۳۸۱ مدیریت توزیع زمین مستحق

زمین رهایشی بند واره ([illegible]) به مساحت (۶۶۱) متر مربع شناخته

شده بنابر آن قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس

امر تحصیل (۱۵۵) مورخه [illegible] ۱۳۸۱ قرار آویز ۶۷

[illegible] ۱۳۸۱ مبلغ (۵۲۲۷۲۰۰۰) افغانی بخزانه ښاروالی کابل

تحویل نموده که بموجب آن به صفحه (۲۹) جلد [illegible] دفتر اساس

زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه

خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید • با احترام

رئیس عمومی ملکیت ها [illegible]

کاپی – بمدیریت توزیع زمین •

د – د صدور نقشه •

دولت اسلامی افغانستان

ښاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه تثبیت مستحقین نمرات زمین پروژه های شهر کابل بحساب ...

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره صفحه جلد	وظیفه و محل آن	سن وسابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
	[illegible]	[illegible]						
۲	متاهل یا متکل یکا میل هستید			[illegible]				
۳	سابقه درخواست ونمبر ثبت در ښاروالی کابل			[illegible]				
	مدت سکونت در شهر کابل وعلت آن			[illegible]				

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب [illegible] ولد [illegible] تعهد میسپارم.

باسم خود همسر وفرزندان نابالغ خویش در ساحه شهر کابل نمره زمین خانه واپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردید بصیر علاوه باز پرس تا نونی از استحقاق زمین محروم میباشم.

(محل امضاء درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

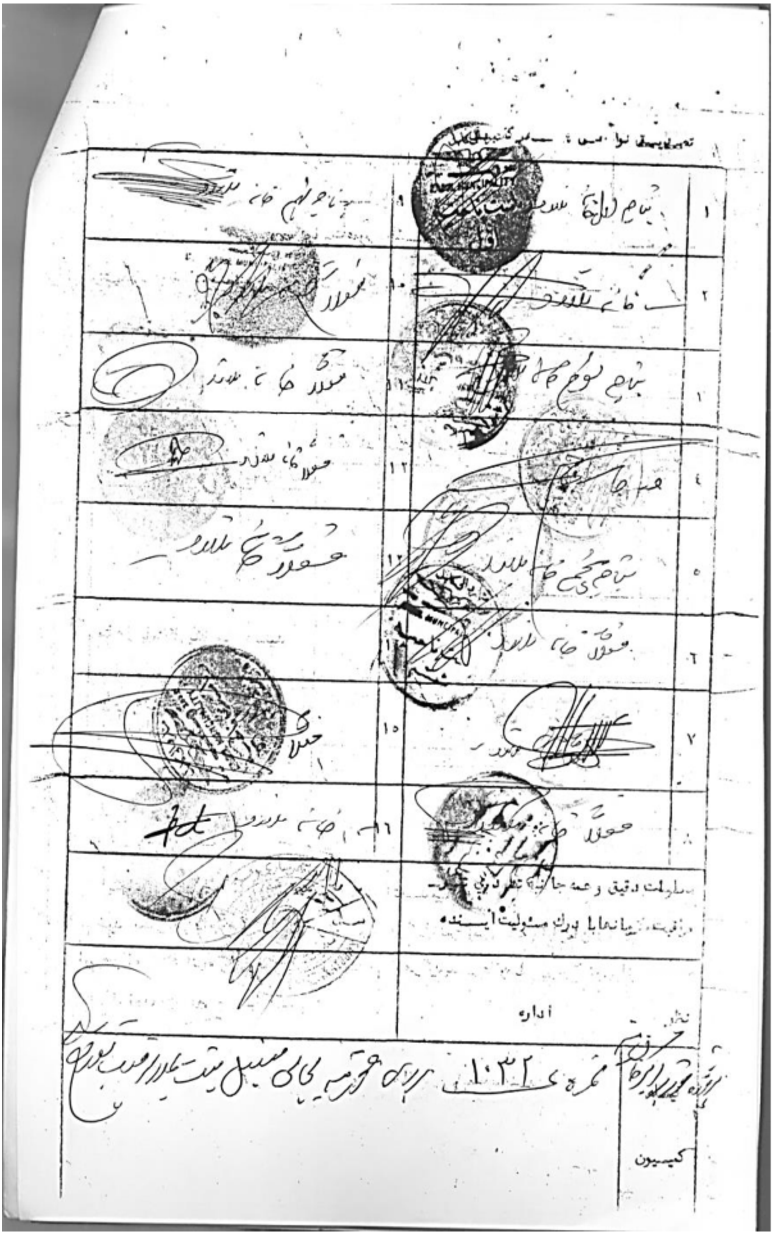

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰۳۴۶۶-۲[illegible]

د کابل ښاروالـــــۍ

د ([illegible]) ریاست

د ([illegible]) مدیریت

د ([illegible]) شانه

۱۵/۷/۸۱

بریاست محترم ناحیه [illegible]

بنا [illegible] ([illegible]) ولد (عبدالرقیب) به اساس —
مکتوب (۱۱۵۰۱) ۲۱/۷/۱۳۸۱ مدیریت توزیع زمین مستحق
زمین را قطعه بدون ([illegible]) به مساحت (۶۶۰) مترمربع شناخته
شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به امر
آمر تحصیل (۱۵۸) مورخه ۱۴/۷/۱۳۸۱ توارا ویزه ۷۶
۱۴/۷/۱۳۸۱ ابلاغ (۲۲۲۷۲۰۰۰) افغانی به خزانه ښاروالی کابل
تحویل نموده که بروبت آن به صفحه (۲۹) جلد اول [illegible] اساس
زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید تا در حصه
خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید. با احترام

رئیس [illegible] ملکیت ها

کاپی — بمدیریت توزیع زمین

" — " صدور نقشه.

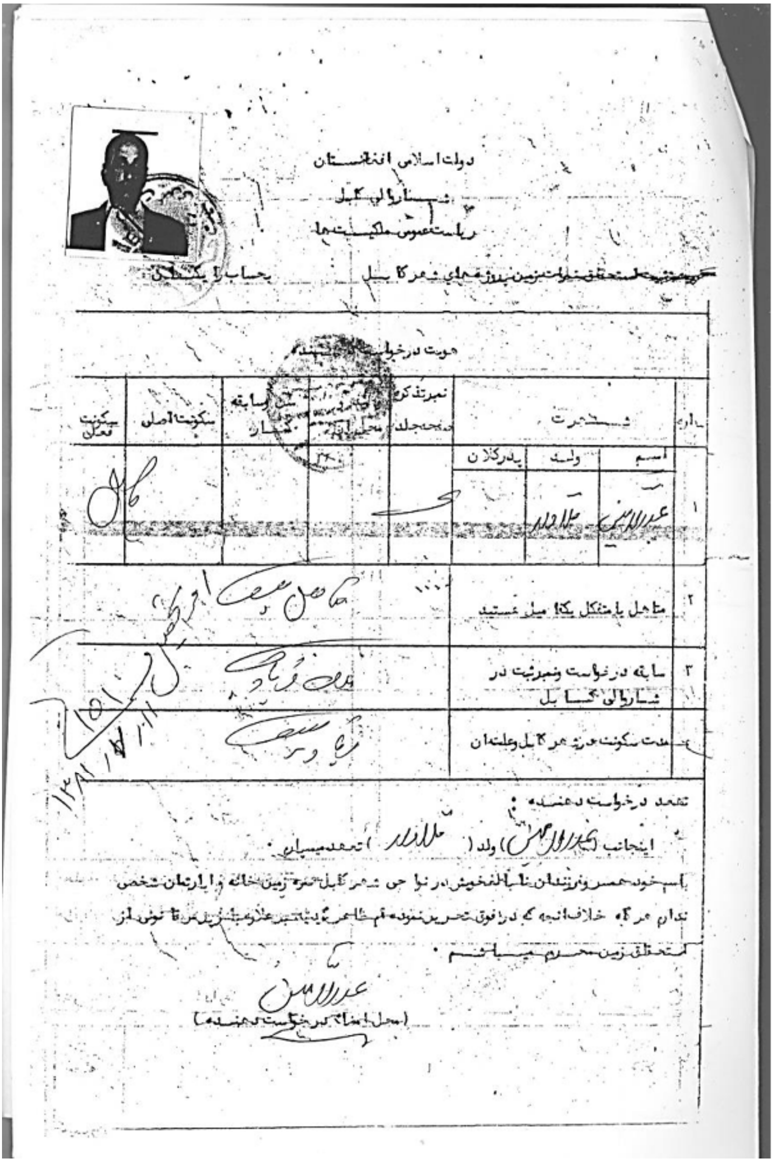

دولت اسلامی افغانستان
شاروالی کابل
ریاست عمومی ملکیتها

درخواست مستحقین زمین پروژه های شهر کابل بحساب انکشافی

هویت درخواست کننده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره صفحه جلد	محل اجرا	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	عبدالرحمن	ملاداد						
۲	متاهل یا متشکل یکا میل هستید							
۳	سابقه درخواست ونمبر ثبت در شاروالی کابل							
۴	مدت سکونت در شهر کابل وعلت آن							

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (عبدالرحمن) ولد (ملاداد) تعهد میسپارم.

باینکه خود همسر و فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که درفوق تحریر نموده ام ظاهر گردید علاوه بر تعقیب قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم.

عبدالرحمن
(محل امضاء درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

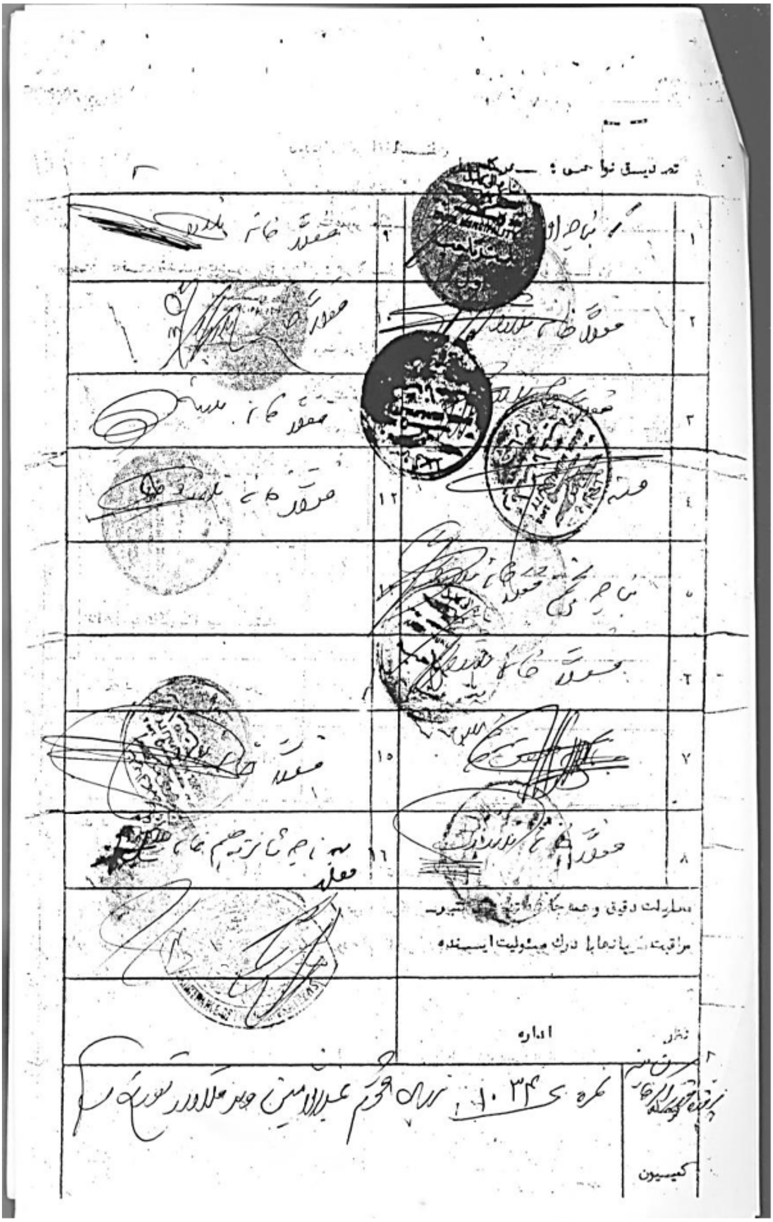

تصدیق نواحی :

مسئولیت دقیق و همه جانبه ...

مراقبت ... بیانیه‌ها با درک مسئولیت ایستنده

نظر اداره

کمیسیون

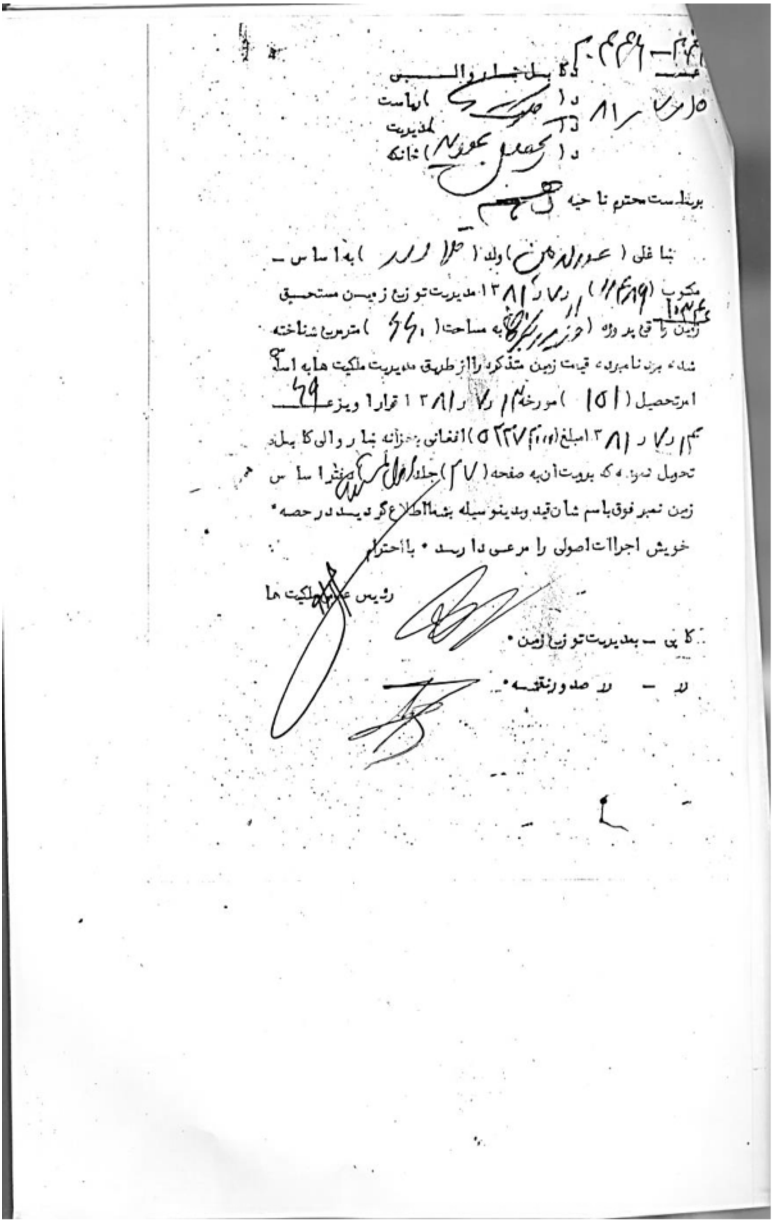

نمبر (۴۶۴۴)
د کابل ښاروالۍ
د ( ) ریاست
د ( ) لمدیریت
د ( ) ځانګه

بریاست محترم ناحیه ( )

بنا غلی (عبدالرحمن) ولد ( ) به اساس ـ
مکتوب (۱۱۴۱۹) ۷/ ۱۳۸۱ مدیریت توزیع زمین مستحق
زمین رهایشی پروژه ( ) به مساحت (۶۶۰) مترمربع شناخته
شده، برنامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس
امر تحصیل (۱۵۱) مورخه ۱۳/ ۷/ ۱۳۸۱ قرار اویز ۴۹
۱۳/ ۷/ ۱۳۸۱ مبلغ (۵۲۲۷۰۰۰) افغانی بخزانه ښاروالی کابل
تحویل نموده که بروی آن به صفحه (۲۷) جلد ( ) به اساس
زمین نمبر فوق باسم شان قید وبدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه
خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید. با احترام

رئیس عمومی ملکیت ها

کاپی به مدیریت توزیع زمین.

" ـ " صدور نقشه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیتها

فورمه تثبیت مستحقین توزیع زمین پروژه های شهر کابل بحساب رایگان

هویت درخواست کننده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره صفحه جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	عبدالحسین	ملاداد			کار			کابل

۲	متاهل یا متکفل یکتا میل هستید	[illegible]
۳	سابقه درخواست ونمبرثبت در شاروالی کابل	[illegible]
۴	مدت سکونت در شهر کابل وعلت آن	[illegible]

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (عبدالحسین) ولد (ملاداد) تعهد میسپارم:

باسم خود همسر و فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردید بر علاوه بازپرس قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم.

عبدالحسین

(محل امضاء درخواست کننده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

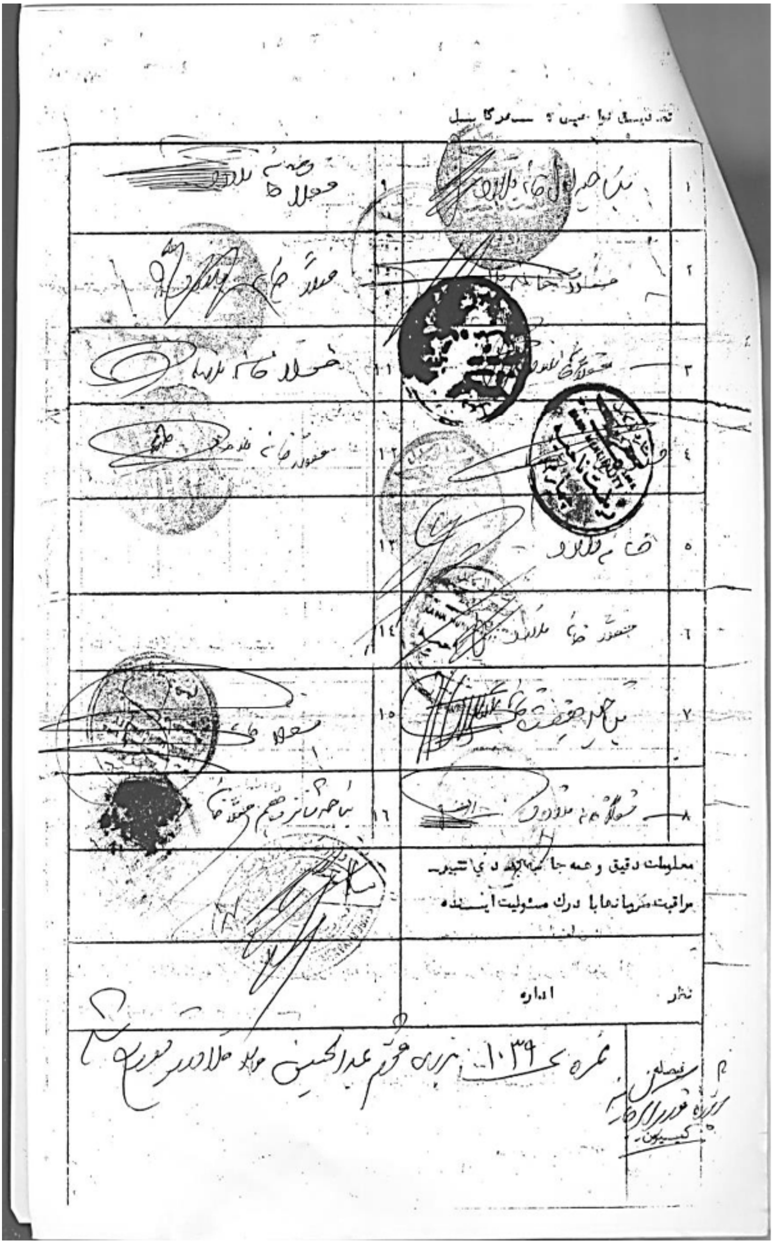

معلومات دقیق و همه جا [illegible] تثبیت
مراقبت مدبرانه با درک مسئولیت آینده

نظر

اداره

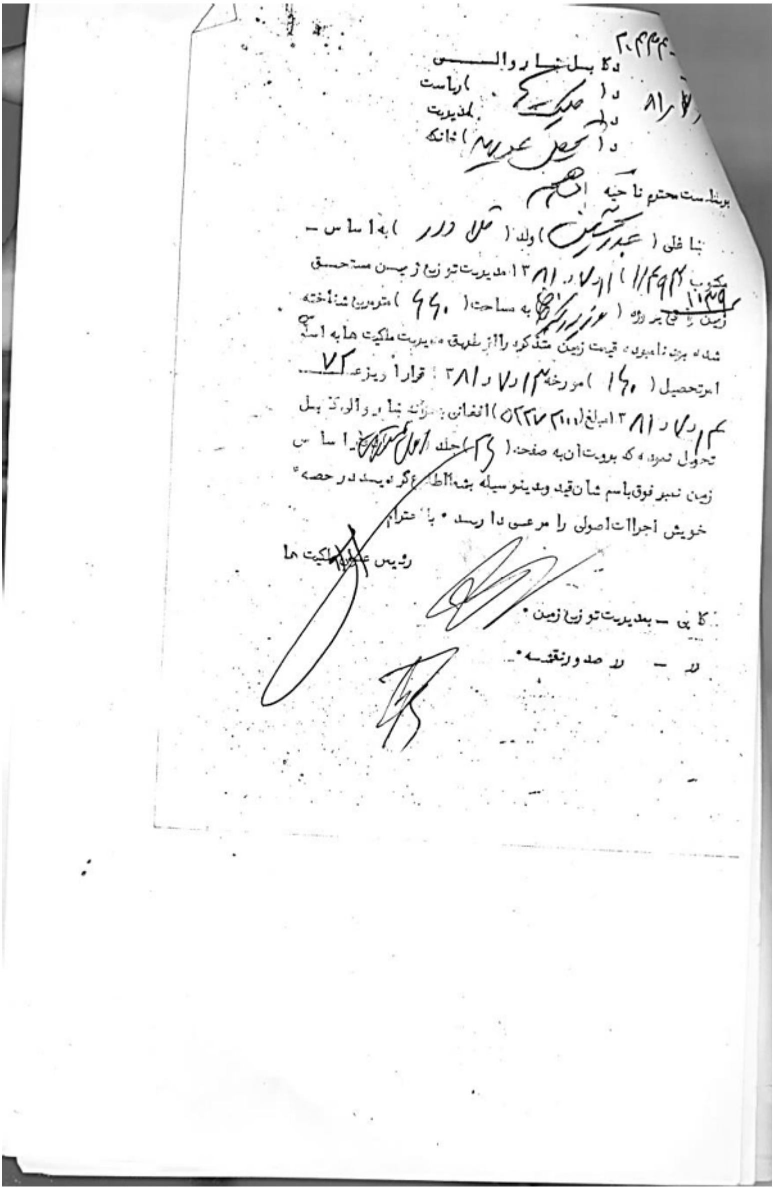

۲۰۴۴۴

د کابل ښاروالۍ
د (حکیمه) ریاست
د ( ) مدیریت
د (تحصیل عوارض) څانګه

۸۱/۷/ ...

بریاست محترم ناحیه (ششم)

بنا غلی (عبدالحسین) ولد (شاه ولی) بهاساس مکتوب (۱/۴۹۴) ۱۱/۷/ ۱۳۸۱ مدیریت توزیع زمین مستحق زمین ... (عزیز ...) به ساحت (۶۶۰) مترمربع شناخته شده برش نامبرده قیمت زمین مذکوره را از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس امرتحصیل (۱۶۰) مورخه ۱۴/۷/ ۱۳۸۱ قرارا ریزعه ۷۲ ۱۴/۷/ ۱۳۸۱ ابلغ (۲۱۱۰۰۵۲۲۷) افغانی بخزانه ښاروالی کابل تحویل نموده که بوجه آن به صفحه (۲۳) جلد اول ... به اساس زمین نمبر فوق باسم شان قید وبدینوسیله بشما اطلاع گردیده تا در حصه خویش اجراات اصولی را مرعی دارید • با احترام

رئیس ... ملکیت ها

کاپی — بمدیریت توزیع زمین •

" — " صدور نقشه •

(c) ketabton.com: The Digital Library

راشئ دې عریضې ته وګورئ، ښاغلي (عبدالقسیم فهیم) او زوی یې (عبدالادیب فهیم) دواړو په یوه عرضپاڼه کې لیکلي چې په کابل کې سرپناه نه لري. دواړو د کتابچې په یوه پاڼه کې عریضه لیکلې، نو چې د غوښتنلیک لپاره کاغذ نه لري، نو کور به له کومه کړي؟ د بېکورۍ مشکل رښتیا هم سخت وي، د سړي پر اعصابو تاثیر کوي، په نورو متنو کې د ښاغلي فهیم نوم (محمد قسیم) لیکل شوی، خو په دې عرضپاڼه کې (محمد) پر (عبدال) بدل شوی او د (محمد قسیم) پر ځای (عبدالقسیم) لیکل شوی، سړی نه پوهېږي چې کومه بڼه به یې سمه وي، خو د محمد قسیم لور (فاطمه) چې کومه عرضپاڼه لري، هلته بیا د (عبدالقسیم) پر ځای (فهیم) او په فورم کې (محمد قسیم) لیکل شوی دی.

عجیبه خبره خو دا ده چې په خپله ښاغلي محمد قسیم فهیم خپله او د خپل زوی ګډه عرضپاڼه په خپله لاسلیک کړې، هلته یې هم پورته نوم ته فکر نه دی شوی چې دی (محمد قسیم) دی که (عبدالقسیم)؟ د زوی لاسلیک ته یې هم اړتیا نه ده پیدا شوې، غربت بد شی دی. رښتیا هم زوی او پلار له سخت غربت سره مخامخ دي. د کابل په پروان کارته کې دا دومره کلونه په کېږدۍ کې اوسېدل او د بې کورۍ له امله سخت ځورېدلي دي، نو اوس چې هم (مارشال) دی، هم د دفاع وزیر دی او هم د دولت د مشر مرستیال، نو رښتیا هم چې دوی په کرایي کور کې اوسېږي، دا څومره د شرم خبره ده!؟ نو ځکه خو یې باید په عاجل ډول د وزیر اکبر خان مېنې په شېرپور سیمه کې د سرپناه غم وخوړل شي. بله عجوبه لا په کې دا ده چې د دولت لومړي مرستیال ته د کابل ښار د ښاروالۍ مرستیال ښاغلي (اصغري) حکم ورکړی چې ((به جلالتماب مارشال صاحب دو نومره زمین دا ده شود...)) تواضع او شکسته نفسي هم وایي همدې ته(!!) تر دې دمه چې تاسو کوم حکمونه وکتل، دا خو دا مانا ورکوي چې پر کابل باندې بې کوره او بې سرپناه خلکو یرغل راوړی، تر دې دمخه دوی هېڅ نه درلودل نو دومره غریب او غربه چې پر یوه ښار

(c) ketabton.com: The Digital Library

واکمن شي، دا په خپله يوه لويه تباهي ده او تر ټولو لا جالبه دا چې دوی خپله ویلي چې موږ په کابل کې سرپناه نه لرو، زوی، پلار، ورور، تره او نیکه، ټول غریب و غربه دي او دا یې اول ځل دی چې په کابل کې د سرپناه خاوندان کیږي، نو تر دې وروسته چې دوی په ملیونو ډالر پیداکړل او د لسګونو بلډینګونو څښتنان شول، دا خو نو په واضح ډول او له کوم دلیل پرته د غلا، لوټ او تالان څرګندونه کوي. تر دې وروسته به وګورو چې دې ښاغلو نور څه عجایب ټوکولي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

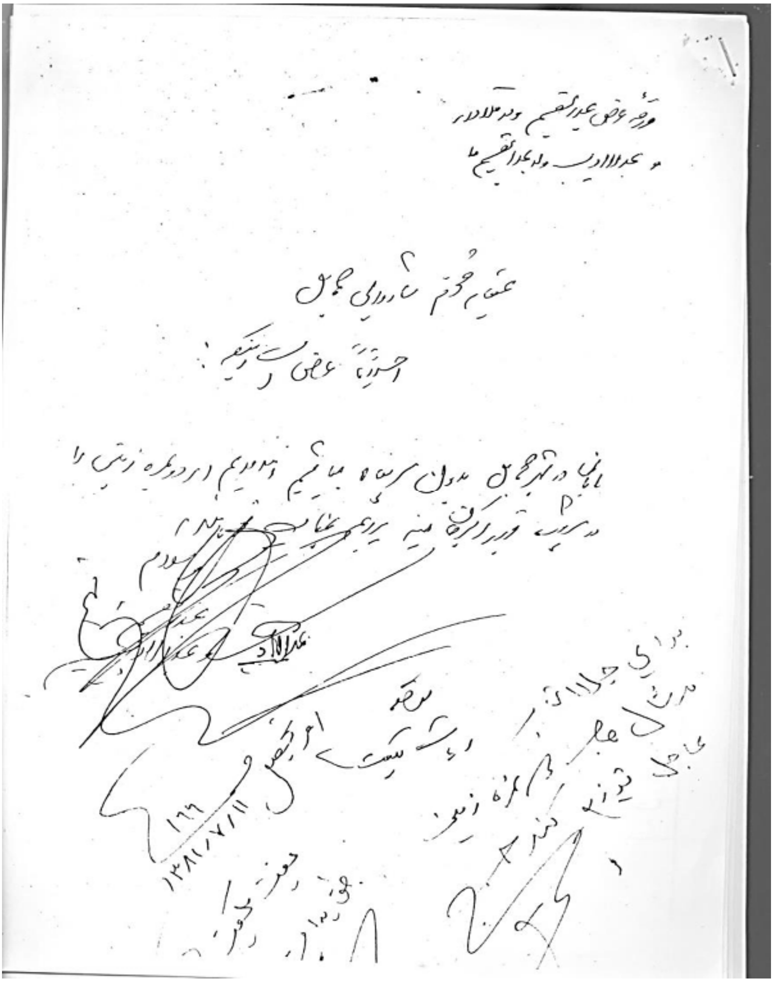
بمقام محترم شاروالی کابل

احتراماً عرض است:

۱۶۶

۱۳۸۱/۷/۱۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه استحقاق توزیع زمین رهایشی شهر کابل بحساب

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره نمبر جلد	وظیفه و محل آن	شغل سابقه کنار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	عبدالعظیم	ملا [illegible]						[illegible]

۲	متاهل یا متکفل یک عائل هستید	[illegible]
۳	سابقه درخواست ونمبر ثبت در شاروالی کابل	—
۴	مدت سکونت در شهر کابل وطن تان	[illegible]

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (عبدالعظیم) ولد (ملا [illegible]) تعهد میسپارم [illegible] بنام خود همسر وفرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه واپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردید علاوه بر [illegible] از استحقاق زمین محروم میباشم.

عبدالعظیم

امضا درخواست دهنده

(c) ketabton.com: The Digital Library

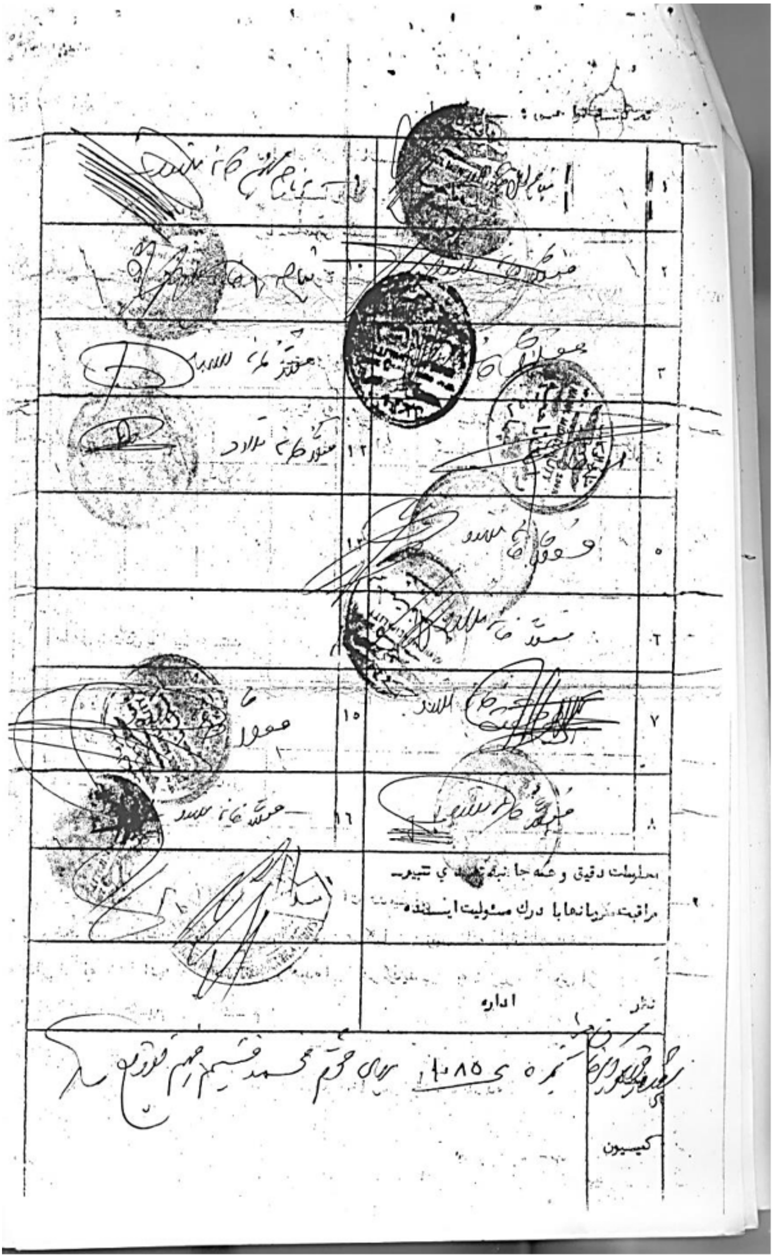

(c) ketabton.com: The Digital Library

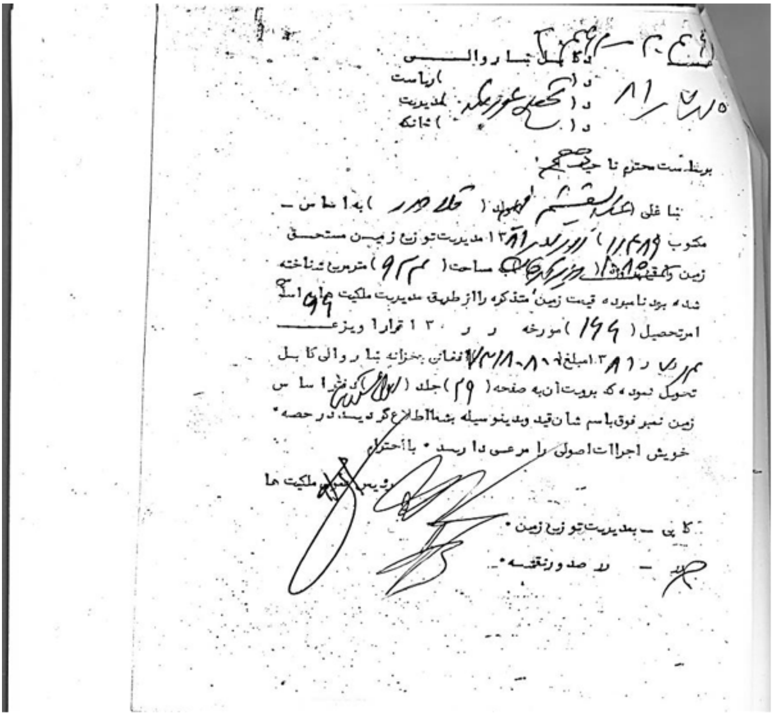

د کابل ښاروالی
د ( ) ریاست
د ( ) مدیریت
د ( ) څانگه

برښاغلی ښاغلی ( ) به اساس
مکتوب ( ) مدیریت توزیع زمین مستحق
زمین ( ) مساحت ( ) متر مربع شناخته
شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت ملکیت ها اسناد
امر تحصیل ( ) مورخه ۱۳۰ قرار ویزه
( ) مبلغ ( ) افغانی بخزانه ښاروالی کابل
تحویل نموده که بروی آن به صفحه ( ) جلد ( ) کتاب اساس
زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید. در حصه
خویش اجراات اصولی را مرعی دارید. با احترام

رئیس عمومی ملکیت ها

کاپی – بمدیریت توزیع زمین.
– در صدور نقشه.

دې بل عجیبه حکم ته وگورئ، (فاطمه بنت محمدقسیم)، دا اغلې د فهیم خان لور ده، څرنگه چې پلار یې، ورور یې، ترونو یې ټولو په کابل کې سرپناه نه درلوده، نو طبیعي خبره ده چې بي بي فاطمې هم کور نه درلود، نو ځکه خو یې پلار پرې لورېدلی او د وزیراکبرخان مېنې په شېرپور پروژه کې یې د یوې نومرې ځمکې مستحقه گڼلې ده. کېدی شي د مارشال صیب نور اولادونه هم په کابل کې د بې کورۍ له ستونزې سره مخ وي او د هغوی مشکل هم په همدې پروژه کې حل شوی وي، خو د ټولو د استحقاق فورمې لا تر دې دمه زموږ لاس ته نه دي راغلي. انسان ډېر کمزوری موجود دی، د بې کورۍ تاب نه لري، غربت نه شي زغملای، لوږه، تونده او نورې سختۍ ته ځان نه شي ټینگولای. نو ښاغلی فهیم هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبور و له دې ټولو سختیو څخه ځان او د خپلې کورنۍ ټول غړي وژغوري او د واک له طلايي چانس څخه طلايي ګټه پورته کړي. دا کېدی شي د نړۍ د واکمنانو په تاریخ کې یو نړیوال ریکارډ وي، چې یو واکمن دې تر واک دمخه له یوې مخې د بې کورۍ له مشکل سره مخ وي او بیا دې په ډېره لنډه او تنګه موده کې دې ستونزې ته په داسې بېړني ډول د پای ټکی کېږدي. دا رښتیا هم یو نړیوال ریکارډ ګڼل کېدی شي. ښه به وي چې د بي بي فاطمې د بې کورۍ اسناد هم وګورو.

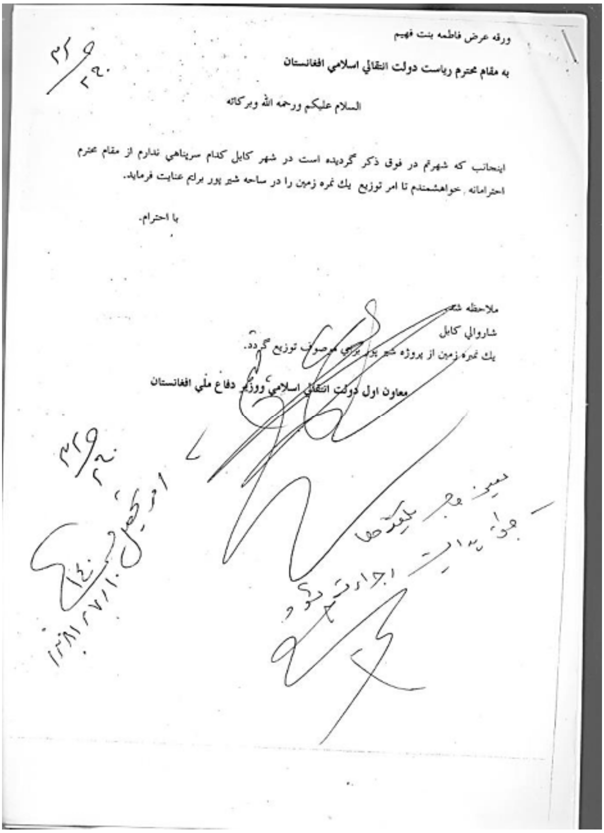

ورقه عرض فاطمه بنت فهیم

به مقام محترم ریاست دولت انتقالي اسلامي افغانستان

السلام علیکم ورحمه الله وبرکاته

اینجانب که شهرتم در فوق ذکر گردیده است در شهر کابل کدام سرپناهي ندارم از مقام محترم احترامانه خواهشمندم تا امر توزیع یك نمره زمین را در ساحه شیر پور برایم عنایت فرماید.

با احترام.

ملاحظه شد

شاروالي کابل

یك نمره زمین از پروژه شیر پور برای موصوف توزیع گردد.

معاون اول دولت انتقالي اسلامي ووزیر دفاع ملي افغانستان

پلار لور ته حکم ورکړی او د بېکورۍ تصدیق يې ورته کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت اسلامی افغانستان

ښاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه درخواست متقاضیان زمین پروژه های شهر کابل بحساب رایگان

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره و تجدید جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	فاطمه	محمد قسیم					پنجشیر	کابل

۲	متاهل یا متکفل یک فامیل هستید	متاهل میباشم
۳	سابقه درخواست و نمبر ثبت در ښاروالی کابل	ندارم
٤	مدت سکونت در شهر کابل وعلت آن	بیشتر از بیست سال مسکون

۱۳۸۱/۷/۱

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (فاطمه) ولد (محمد قسیم) تعهد میسپارم.

باسم خود همسر وفرزندان نا بالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه یا اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف انچه که درفوق تحریر نموده ام ظاهر گردد بعلاوه جزای قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم!

(محل امضا درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

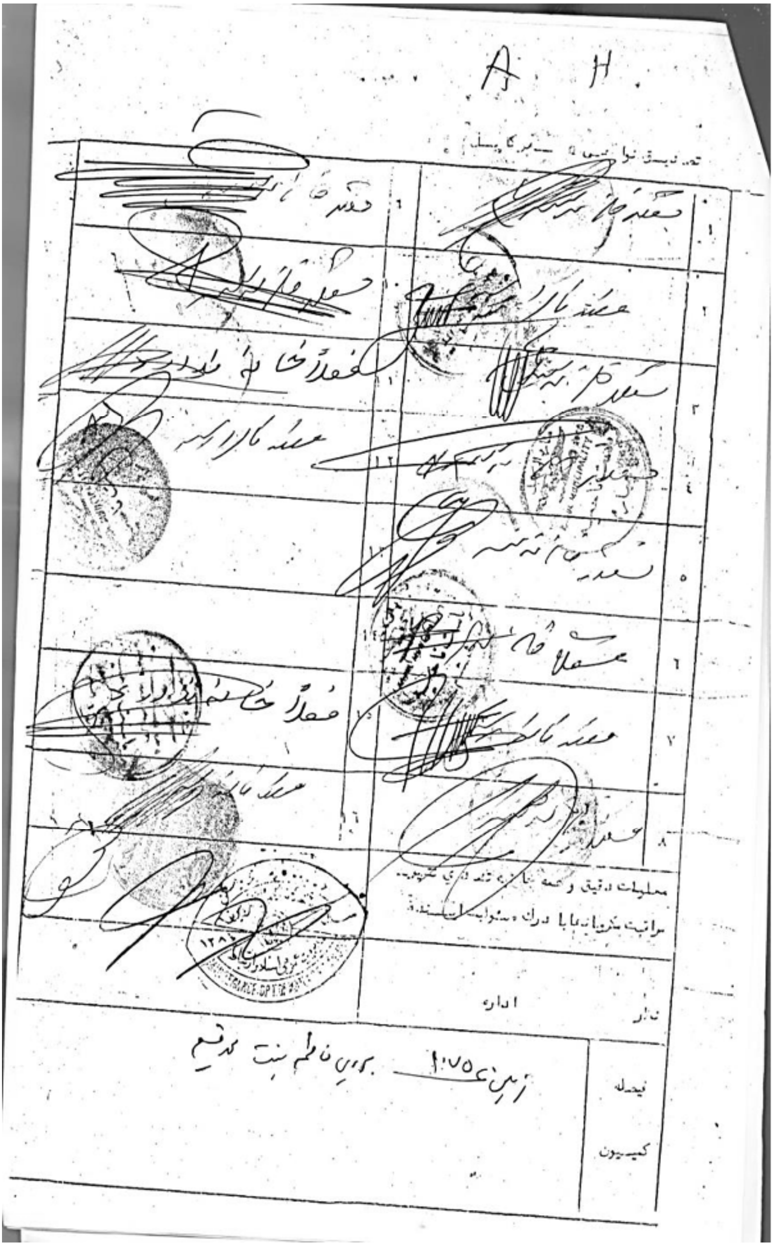
اداره
فیصله
کمیسیون

(c) ketabton.com: The Digital Library

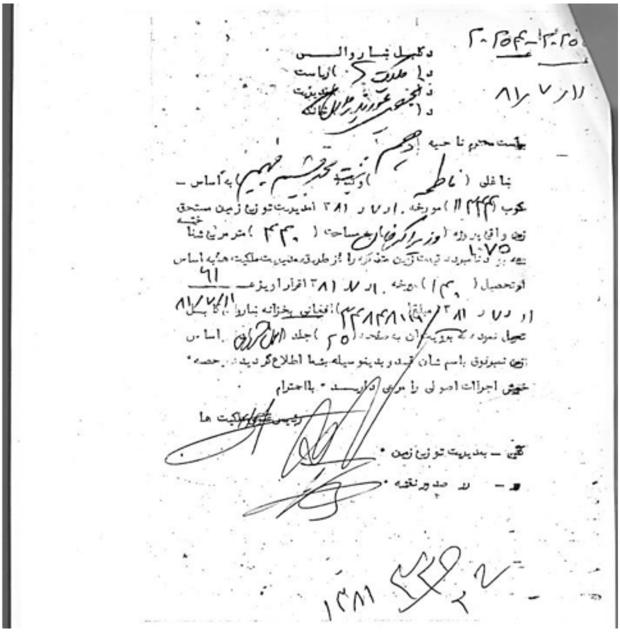
د کابل ښاروالۍ
ریاست
مدیریت
بنیاست محترم ناحیه
ښاغلی (فاطمه) ولد محمد قسیم فهیم به اساس
مکتوب مورخه ۱/۷/۱۳۸۱ مدیریت توزیع زمین مستحق
زمین واقع پروژه (وزیر اکبر خان) مساحت (۴۳۰) متر مربع شناخته
و تحصیل اقرار ریزه
تحویل نموده که بوی سند آن به صفحه (۲۵) جلد اساس
زمین تسبوتوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید ... حصه
خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید. با احترام
رئیس عمومی ملکیت ها
کاپی – بمدیریت توزیع زمین
– به دفتر نقشه

راځۍ چې دا بل حکم هم وګورو، ښاغلی جنرال عبدالرحمن چې ضرور له فهیم خان سره کورنی قرابت لري. د دفاع وزارت د لومړي مرستیال بسم الله خان له خوا ورته وړاندیز کېږي چې د دفاع وزارت له لېست څخه پاتې شوی، باید یوه نومره ځمکه ورته ورکړل شي، فهیم خان هم ورته حکم ورکړی دی. دا چې بسم الله خان او د هغه د کورنۍ غړو څومره ځمکه اخیستې، د هغه لاسوندونه اوس دلته موږ سره نه شته. جنرال عبدالرحمن په هغه فورمه کې چې د ښاروالۍ له خوا ورکړل شوې «د سن او سابقه کار» په خونه کې یې لیکلي «۳٦ ساله سابقه کار ۲۱ سال در جهاد». دلته سړی حیرانېږي چې ښاغلي عبدالرحمن به دا (۲۱) کاله جهاد له کوم تاریخه پیل کړی وي. د دې ښاغلي عمر ته په کتو سره د روسانو د یرغل پر وخت (۱۳) کلن او د وتو پر مهال یې (۲۳) کلن راته او جهاد یې هم (۲۱) کاله کړی دی. د روسانو د یرغل موده لس کاله او د شوروي پلوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت ټول ژوند (۱۴) کاله و، چې جنرال صیب به دا نور جهاد د چا په مقابل کې کړی وي؟! تر ۱۳۸۱ل کال وروسته خو خپله په حکومت کې شامل و. ورپسې د (محمد هابیل، ګلبدین او ښاغلي جلال محمودي) هر یوه لپاره د یوې یوې نومرې ځمکې د وېش حکم ورکړل شوی چې درېواړه د فهیم د کورنۍ غړي ګڼل کېږي. دا خو یوازې د شېرپور په پروژه کې دا حال دی، دا چې نور کابل کې به څه تېر شوي وي، دا نو جلا څېړنې ته اړتیا لري. خو ویل کېږي چې د نظار شورا غړو د کابل ښار په بېلابېلو سیمو کې تر (۳۰) زرو زیاتې نومرې خپلو ملګرو ته وېشلې دي چې اکثره یې دولتي ځمکې وې او یو شمېر په کې د خلکو شخصي ځمکې هم غصب شوي دي. د منظم او سیستماتیک لوټ او تالان لړۍ نه یوازې د کابل ښار بېلابېلو سیمو ته غځېدلې، بلکې د افغانستان ګوټ ګوټ ته دا لړۍ وررسېدلې ده، د هر چا چې هر چېرته وس رسېدلی صرفه یې نه ده کړې، د چا چې ډېر وس و، ډېره غلا یې کړې او د چا چې کم وس و، نو د خپلې وسې مطابق یې خپل کار کړی دی، کېدی شي نورو برخو کې ورته اشاره وکړو، خو اوس راځو د یادو ښاغلو اسنادو ته!

(c) ketabton.com: The Digital Library

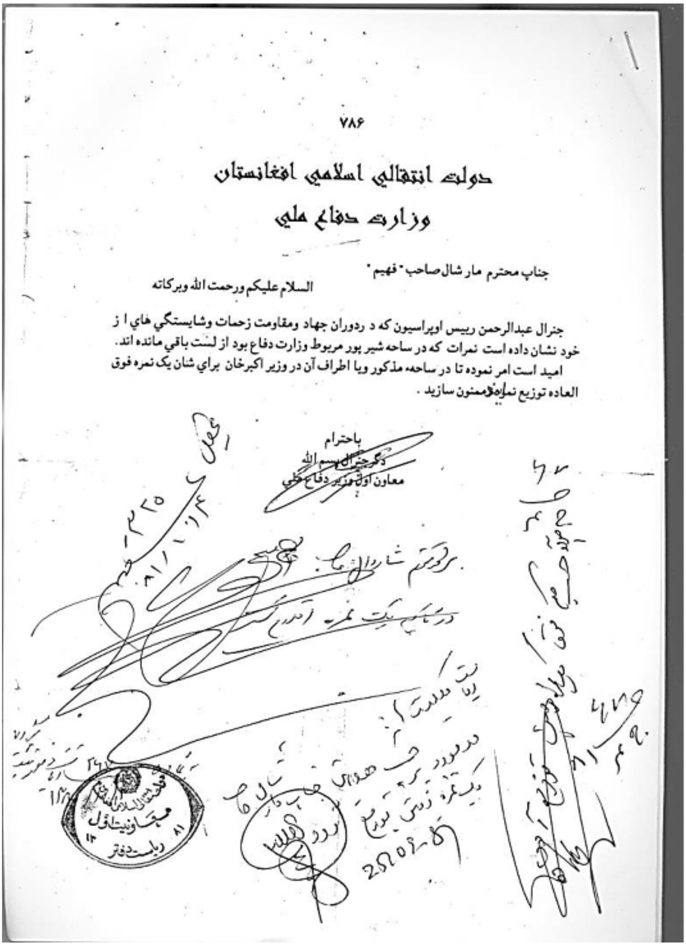

۷۸۶

دولت انتقالي اسلامي افغانستان

وزارت دفاع ملي

جناب محترم مارشال صاحب "فهیم"

السلام علیکم ورحمت الله وبرکاته

جنرال عبدالرحمن رییس اوپراسیون که د ردوران جهاد ومقاومت زحمات وشایستگي هاي ا ز خود نشان داده است نمرات که در ساحه شیر پور مربوط وزارت دفاع بود از لست باقي مانده اند. امید است امر نموده تا در ساحه مذکور ویا اطراف آن در وزیر اکبرخان براي شان یک نمره فوق العاده توزیع نموده ممنون سازید .

باحترام

دگرجنرال بسم الله

معاون اول وزیر دفاع ملي

(c) ketabton.com: The Digital Library

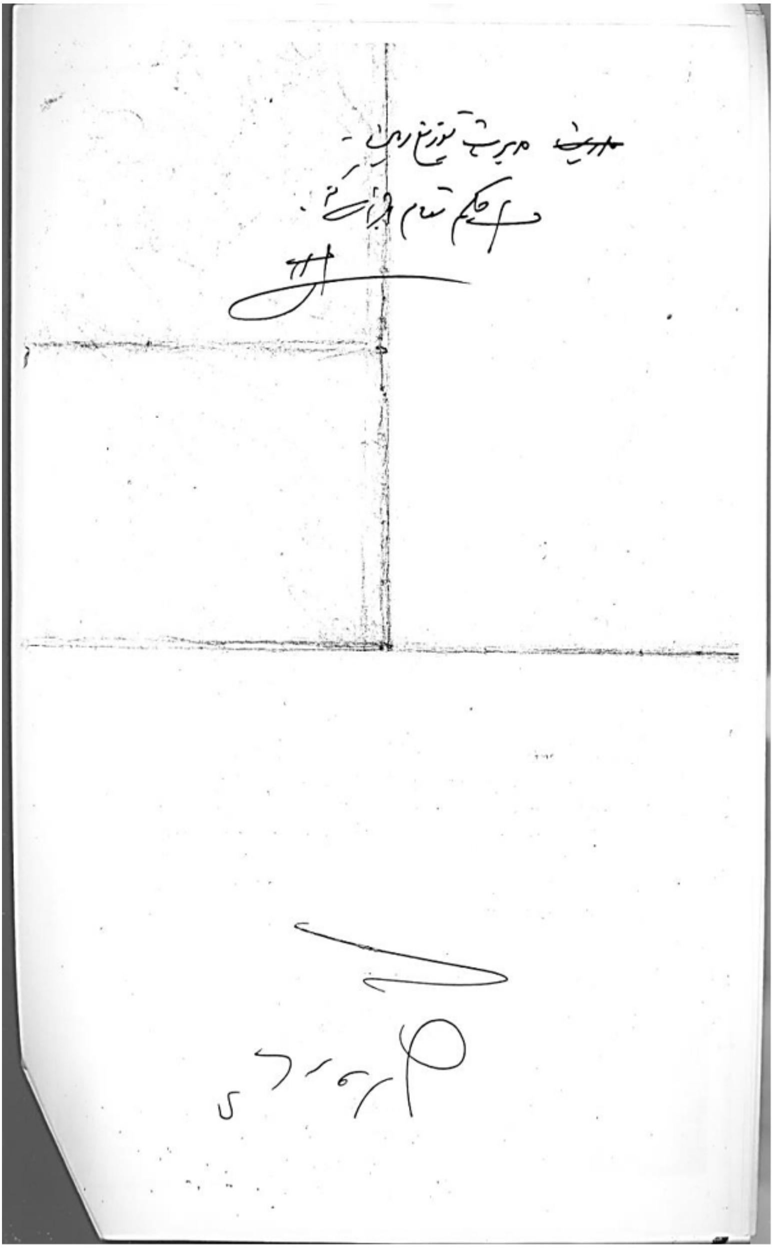

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست عمومی ملکیت ها

فورمه تثبیت استحقاق نمرات زمین پروژه های شهر کابل

طور رایگان

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره صفحه جلد	وظیفه و محل ان	سن وسابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	عبدالرحمن	علمدار	[illegible]		رئیس [illegible] وزارت دفاع	۳۶ ساله سابقه کار ۲۱ سال در جهاد	پنجشیر	شهر کابل بطور کرایه نشین

شماره		
۲	متاهل یا متشکل یکجا میباشید	متاهل و متشکل تعداد ۵ نفر [illegible]
۳	سابقه درخواست ونمر ثبت در شاروالی کابل	ندارم
۴	مدت سکونت در شهر کابل وعلت ان	بعد از پیروزی جبهه مقاومت

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (عبدالرحمن) ولد (علمدار) تعهد میسپارم.

بابسم خود وهمسر فرزندان نابالغ خویش در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه واپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف انچه که در فوق تحریر نموده ام ظاهر گردیده بر علاوه با زپرس قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم.

(محل امضاء درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

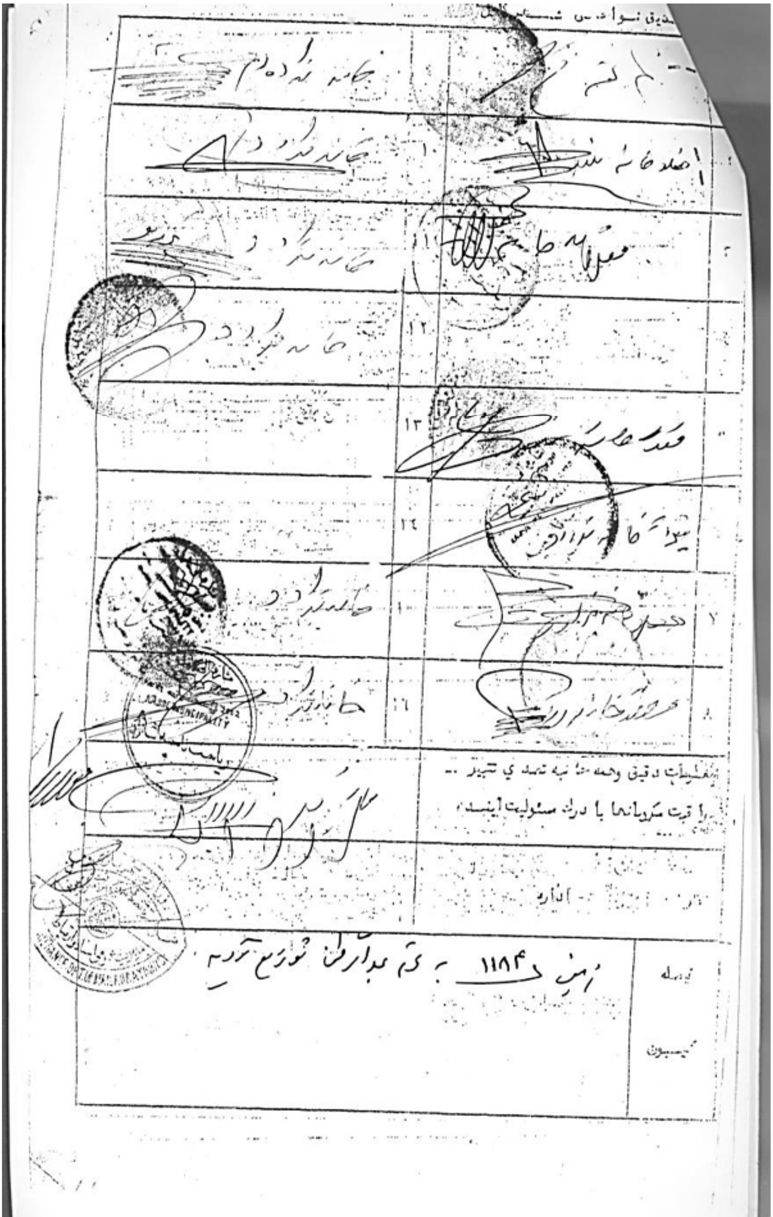

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۴۸-۴۸۴۴۴۴

د کابل ښاروالــــــــی

د ( ) ریاست

د (سروی) لمدیریت

د (تحصیل عوارض) څانگه

۸۷ /۱۰ /۵

بریاست محترم ناحیه (اول)

ښاغلی ([illegible]) ولد ([illegible]) به اساس مکتوب (۲۲۸۲) مورخ [illegible] ۱۳۸۱ مدیریت توزیع زمین مستحق ۱۲۶۲ زمین واقع بد وزن [illegible] مساحت (۵۲۵) متر مربع شناخته شده بود نامبرده قیمت زمین متذکره را از طریق مدیریت مکتب ها به امر تحصیل (۳۲۵) مورخه [illegible] ۱۳۸۱ قرار ا میزان [illegible] [illegible] ۱۳۸۱ مبلغ ۸۰۰۰۰ افغانی بخزانه ښاروالی کابل تحویل نموده، که بروی آن به صفحه ([illegible]) جلد ( ) دفتر اساس زمین نمبر فوق باسم شان قید و بدینوسیله بشما اطلاع گردید در حصه خویش اجراآت اصولی را مرعی دارید. با احترام

رئیس عمومی مکتب ها

کاپی - بمدیریت توزیع زمین

" - در صدور نقشه

۶۷

۸۱ / ۴ / ۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورقه عرض مایان هریك :
محمد هابیل ولد محمد صالح
گلبدین ولد محمد عالم.
جلال ولد محمود خان.

به حضور عالیقدر مارشال صاحب معاون اول ریاست دولت انتقالي اسلامي ووزیر دفاع ملي افغانستان!

السلام علیکم ورحمه الله وبرکاته

احتراماً عرض میداریم :

مایان هر کدام نسبت عدم داشتن سرپناهي شخصي در شهر کابل به مشکل مواجه هستیم امید امر توزیع یك یك نمره زمین را در پروژه وزیر اکبر خان مینه به مراجع مربوط عنایت فرمائید.

با احترام

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولت اسلامی افغانستان

شاروالی کابل

ریاست زون ملکیت ها

فورمه مستحقین توزیع نمره های زمین پروژه های شهر کابل   بحساب رایگان

هویت درخواست دهنده

شماره	شهرت: اسم	ولد	پدرکلان	نمبر تذکره و صفحه جلد	وظیفه و محل آن	سن و سابقه کار	سکونت اصلی	سکونت فعلی
۱	محمد آصف	محمد صالح	محمد [illegible]	۶	[illegible] در وزارت [illegible]	۲۵ سال	[illegible]	[illegible]

۲	متأهل یا متأهل یکجا میباشید	متأهل
۳	سابقه درخواست و نمره ثبت در شاروالی کابل	ندارم
۴	مدت سکونت در شهر کابل و علت آن	[illegible]

تعهد درخواست دهنده:

اینجانب (محمد آصف) ولد محمد صالح ... میباشم.

باسم خود همسر و فرزندان تا الحال در نواحی شهر کابل نمره زمین خانه و اپارتمان شخصی ندارم هرگاه خلاف آنچه که در فوق تحریر نموده ام ثابت گردد بجانب اجراات قانونی از استحقاق زمین محروم میباشم.

(محل امضاء درخواست دهنده)

(c) ketabton.com: The Digital Library

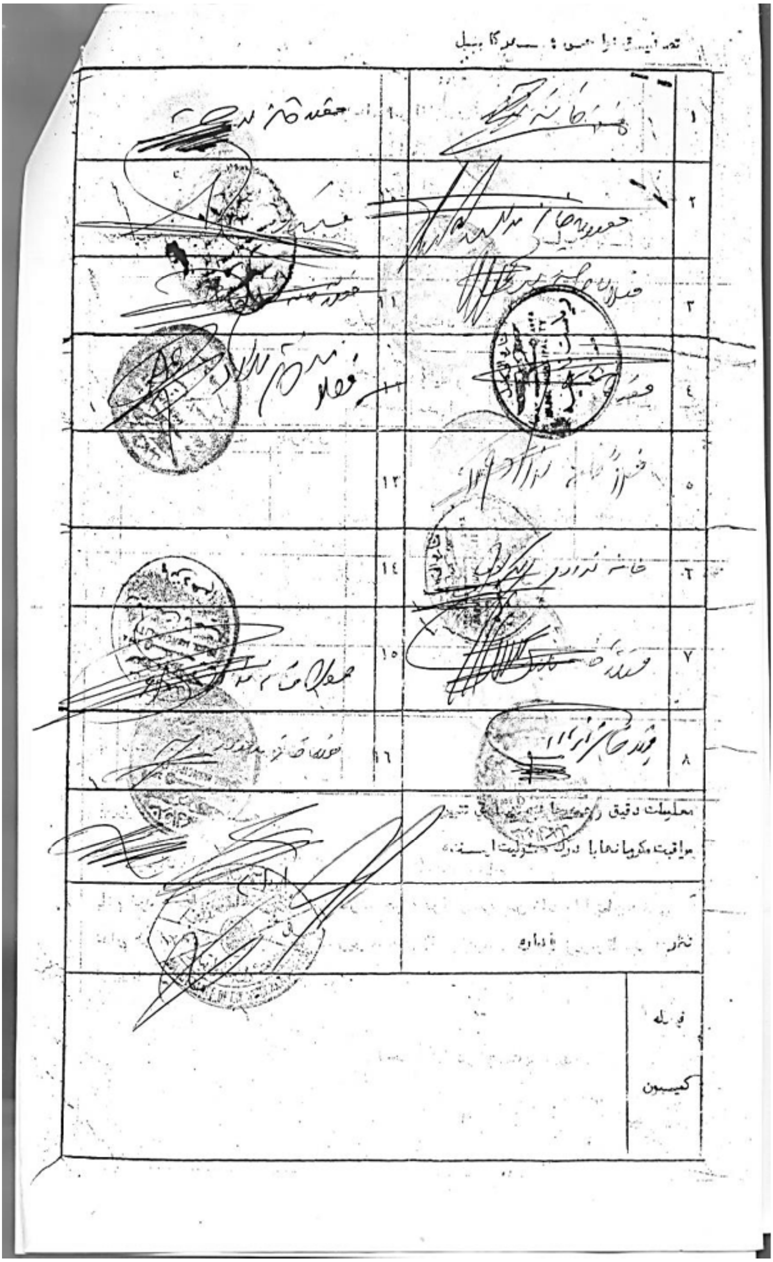

(c) ketabton.com: The Digital Library

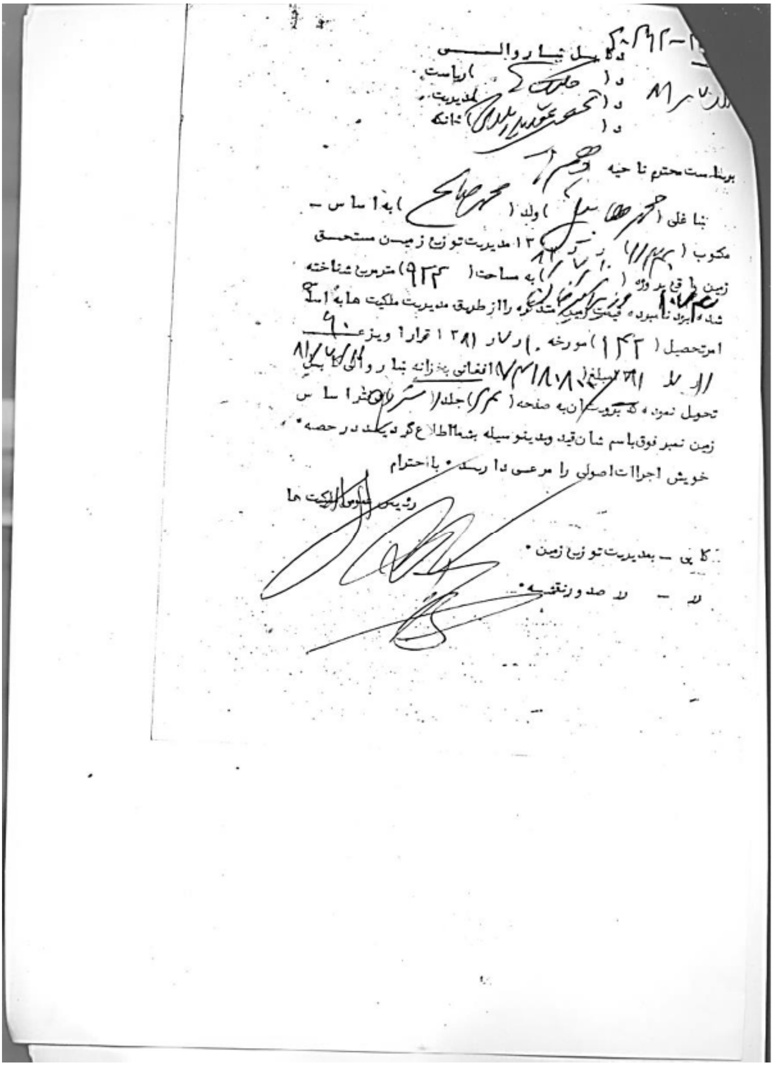
د کابل ښاروالۍ
د ( ) ریاست
د ( ) مدیریت
د ( ) ناحیه

بریاست محترم ناحیه
بناغلی ( ) ولد ( ) باساس
مکتوب ( ) ۱۳ مدیریت توزیع زمین مستحق
زمین ( ) به مساحت (۹۲۳) متر مربع شناخته
شده ... از طریق مدیریت ملکیت ها به اساس
امرتحصیل ( ) مورخه ۱۳۸۱ قرارا ویزه
افغانی بخزانه ښاروالی
تحویل نموده که ... به صفحه ( ) جلد ( ) ... اساس
زمین نمبر فوق باسم شان قید وبدینوسیله بشما اطلاع گردید تا در حصه
خویش اجراات اصولی را مرعی دارید. با احترام
رئیس مدیریت ملکیت ها

کاپی — بمدیریت توزیع زمین

ټول ښېر پور په همدې ډول وېشل شوی دی. بله عجیبه خبره خو لا دا ده چې دې اکثرو ښاغلو د (تعهد درخواست دهنده) په نامه یوه فورمه هم ډکه کړې او په هغې کې راغلي، چې په کابل ښار کې زما په نامه ځمکه یا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اپارتمان پيدا شو، نو تر قانوني پلټنې لاندې دې راشم او له خپل دې استحقاقه دې محروم شم. وګورئ ژمنليک: ((با اسم خود، همسر و فرزندان نابالغ خويش در نواحی شهر کابل، نمره زمين، خانه و اپارتمان شخصی ندارم، هر گاه خلاف انچه که درفوق تحرير نموده ام ظاهر گرديد، برعلاوه بازپرس قانونی از استحقاق نمره زمين محروم ميباشم.)) د دې فورمو د متن تحليل ته که تم شو نو نورې ګنې درغلۍ به په پکې پيدا شي، ښه به وي چې لوستونکي يې خپله په دقت سره له نظره تېرې کړي، اوس غواړو دلته د هغو مهمو اشخاصو نومونه هم راوړو چې پر مهمو دولتي مقامونو کې يې کار کاوه، يادې نومرې ورته په انفرادي، ډله ييز او فاميلي ډول وېشل شوي دي. دا اشخاص او مقامونه په دې ډول دي:

- د نعمت الله شهراني، يحيی معروفي، علم راسخ، شهزاده مسعود، حسين هاشمي په ګډون د دولت د مشر (۸) مهم مشاوران.
- د پلان وزير حاجي محمد محقق، چې يوه بسوه يې پر (۱۵۰۰۰) ډالره پلورلې ده.
- (۱۸) مشاور وزيران
- (۲۰) لوړ رتبه جهادي او ناجهادي مشران.
- (۴۸) برحاله وسلوال جهادي قومندانان.
- (۸) مرستيال وزيران
- (۵) مرستيال واليان
- په فهيم، قانوني، عتيق الله بريالي او بسم الله خان پورې تړلي (۲۲) سوداګر.
- د ملي امنيت رياست رييس انجنير عارف او د کورنۍ پنځه غړي يې.
- د کورنيو چارو او ملي امنيت رييسان.
- مصر کې سفير فاضل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **سوداګر مهر صابر**
- **جنرال مهر ظاهر**
- **د کابل ښاروالۍ مرستیال امیرالدین سالک**
- **د اسکان رییس انجنیر عبدالطیف**
- **کابل والي ملا تاج محمد**
- **د سوداګرۍ وزارت یو مرستیال او د افغانستان بانک رییس ډاکتر انوارالحق احدي.**
- **د احمدشاه مسعود زوی احمد مسعود**
- **د حج او اوقافو وزیر محمد امین ناصریار**
- **د ملي امنیت لوړ رتبه کارکوونکی مفتاح الدین**
- **د راډیو ټلوېزیون رییس انجنیر محمد اسحق**
- **د ملي دفاع مرستیال وزیر جنرال رحیم وردګ.**
- **د ملي دفاع وزارت مرستیال ګل ځدرک ځدراڼ**
- **د نظار شورا قومندان بابه جلندر چې مخکې مو هم ورته د اسنادو څرګندونه وکړه.**
- **د کرنې وزارت د وزیر سید حسین انوري مېرمن او د وړکتونونو رییسه نوریه زینب انوري.**
- **د جنرال عزیز الدین مېرمن او د امین الله لور، حبیبه.**
- **د ملي امنیت د (۴۵) ریاست د لوړ رتبه کارکوونکی مفتاح الدین مېرمن، نوریه چې په پروان کارته او نوي ښار کې دوه کورونه هم لري.**
- **لوی درستیز بسم الله خان او دوه زامن یې عنایت الله او هدایت الله.**
- **جنرال دوستم د خپل زوی (باتور) لپاره.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کورنيو چارو پخواني وزير خپل زوی احمد نجيب ته او نورو ښاغلو پسې نورو ښاغلو ته يوه يوه نومره او يا هم تر هغې زياتې نومرې اخيستې دي. خو د ټولو تفصيلي لېست لا تر اوسه ما تر لاسه نه کړای شو، د دې خبرې يادونه هم په کار ده چې دې کې ځو د ګوتو په شمار ځينې داسې کسان هم شته چې رښتيا هم په کابل کې سرپناه نه لري، که هغوی ته د کابل په هر ځای کې د کور لپاره ځمکه ورکړل شوې وای، نو نه ګناه وه او نه خطا وه، خو تر ټولو ښه خبره به دا وه چې اصلاً د شېرپور تاريخي او پوځي سيمه پر استوګنيزه سيمه نه وای بدله شوې، دويمه ښه خبره به دا وه چې پاکو کسانو بايد په دې سيمه کې هېڅ ځمکه نه وای اخيستې، خو اوس اصلي ګناه او خطا په دې کې ده چې يوځوک په کابل کې (يو) او ان تر يوه زيات کورونه لري، بيا يې د بې کورۍ ادعا کړې او دا غوښتنه يې بيا د ښاروالۍ د بېلابېلو ناحيو له خوا تصديق شوې هم ده، اصلي غاصبين همدا خلک دي. دوی بيا د خپل عيب پټونې په خاطر يو شمېر نور اشخاص هم ځان سره په لېست او ګناه کې شامل کړي دي او د هغوی خطا بيا په دې کې وه چې ځان يې پر دې امتياز غلی کړی دی. دلته به ځينو هغو ښاغلو ته نغوته وکړو چې هم يې په کابل کې کور او کورونه لرل او هم يې دلته د بې کورۍ ادعا کړې ده:

- د پوهنې وزير محمد يونس قانوني، چې د خيرخانې مېنې په لومړۍ برخه، وزيراکبرخان، هند، لندن او نورو ځايونو کې کورونه لري.
- فهيم خان چې په دويم پروان کې دوه مجلل کورونه لري، په پروان کارته، وزيراکبرخان مېنه، په تايمني کې ځو کورونه، پل باغ عمومي او نورو سيمو کې مارکېټونه، کور او کورونه لري.
- د فهيم هر زوم، نادريې لېسې ته مخامخ په پروان کارته کې کورونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **د فهیم ورونه، عبدالحسین، حاجي مقیم، عبدل امین او عبدالقدیم چې هر یو یې په دویم پروان، درېیم پروان، پروان کارتې او نورو سیمو کې جلا جلا کورونه لري.**
- **د فهیم تره؛ حاجي محمد عثمان چې په درېیم پروان او پروان کارتې بهارستان کې یې دوه درې کورونه درلودل.**
- **د فهیم د تره زامن: عتیق الله، نجیب الله او حاجي فرید او تره لور یې (ثریا) چې ټولو په کابل ښار کې دوه درې حویلي درلودل.**
- **د سرې میاشتې رییس قره بیگ چې په کابل ښار کې یې درې حویلي درلودل.**
- **د حج او اوقافو وزارت اداري رییس (نظري) چې په کابل ښار کې دوه کوره لري.**
- **جنرال بابه جان چې په مکروریانو او نورو سیمو کې کورونه لري.**
- **جنرال اصف دلاور چې مکروریانو کې یې کور درلود.**
- **جنرال دوستم چې په نوي ښار کې دوه کورونه لري.**
- **د بلخ والي قومندان عطامحمد نور چې په پروان کارته کې یو کور او یو بل کور یې هم د خیرخانې مېنې په لومړۍ برخه کې دی.**
- **د اوبو او برېښنا وزیر شاکر کارگر چې د چین سفارت مخې ته یو قیمتي کور لري.**
- **د کابل پخوانی امنیه قومندان چې تر شېرپور مخکې یې په کابل ښار کې درې کورونه او شل دکانونه درلودل.**
- **جنرال ظاهر اغبر چې په خیرخانه مېنه کې یې مجلله ماڼۍ جوړه کړې ده.**
- **محمد شریف شریفي د (یونس قانوني) ورور چې په خیرخانه مېنه**

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې کور لري.

- **جنرال محمد عارف سروري چې د کابل په پروان کې درې کورونه لري.**
- **جنرال عبدالاحد چې په مکروريانو کې کور لري.**
- **لوی څارنوال عبدالمحمود چې په خيرخانه مېنه کې يې يو کور درلود.**
- **پخواني وزير (عنايت الله نظري) چې په پروان کارته کې کور لري.**
- **د استاد سياف قومندان حاجي شېرعلم چې د کابل ښار په تايمني کې کور لري.**
- **ملاعزت چې په پروان کارته کې کور لري.**

دا او دېته ورته اشخاص چې په کابل کې يې هم کورونه درلودل او هم په شېرپور کې د نورې ځمکې خاوندان شول. يادو او دېته ورته اشخاصو البته تر دې وروسته دومره پانګه او جايدادونه پيداکړل چې د شېرپور ځمکه يې اوس د عوامو په اصطلاح نسوار هم نه ده، خو دا د خپل وخت د لوټ او تالان تر ټولو غټه او ځرګنده بېلګه ده. په يادو اشخاصو کې اوس داسې اشخاص هم شته چې نه يوازې کورونه، بلکې په خپله بېلابېل ښارګوټي لري. ان تر هېواده بهر د کورونو او ښارګوټو خاوندان دي.

دې لېست ته په کتو سره ټولو هېوادوالو ته ځرګندېږي چې دشېرپور تاريخي سيمه چا چور کړې، چا يې د وېش حکم ورکړی او چا په کې ماڼۍ جوړې کړې دي.

ښاغلي فهيم خان دېته ورته نور په سلګونو ډله ييز ناقانونه کارونه تر سره کړي چې موږ ورته په نورو برخو کې هم په ضمني ډول اشاره کړې ده. ښاغلی فهيم د يو ځانګړي ذوق او شوق خاوند دی. له سپيو، اسونو، چرګانو او مرغانو سره يوه ځانګړې مينه او لېوالتيا لري. د کابل د (يکه توت) په

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیمه کې یې څو جریبه ځمکه کې د اسونو لپاره طویله جوړه کړې ده. د اسونو لګښت یې هره میاشت لسګونو زره ډالرو ته رسېږي. مېزان یې خپل لګښت لري او سپي یې هم. له دغسې یو شوق او ذوق سره چې یو څوک د حکومت ډېرې لوړ پوړې څوکۍ ته رسېږي، له هغو څخه بیا د همدغسې یو حالت هیله کېدی شي!؟

ښاغلی محمد قسیم فهیم چې کله هم په موقته او انتقالي اداره کې د ښاغلي کرزي مرستیال و، نو هم د پوره واک و ځواک څښتن و او کله چې د کرزي په لومړۍ انتخابي دوره کې د هغه له مرستیالۍ لرې شو او احمد ضیاء مسعود یې ځای ونیو، نو بیا هم په نارسمي ډول په واک کې و، فهیم دا مهال له جمهور رییس کرزي څخه یو ځانګړی فرمان واخیست چې هم به یې د ((مارشالۍ)) حقوق او امتیازات خوندي وي او هم به په ټولو دولتي او رسمي مراسمو کې فعال حضور ولري، سربېره پر دې یې د خپل محافظت په پلمه د څوارلس سوه (۱۴۰۰) تنو ساتونکو معاش او امتیازات هم اخیستل، دا چې دا ساتونکي عملاً وو که نه؟ خو ده ته یې امتیازات حواله وو. محمد قسیم فهیم د کرزي د انتخابي واکمنۍ په لومړۍ دوره کې د کرزي له خوا د مشرانو جرګې د انتصابي غړي په توګه معرفي شو، د ښاغلي فهیم پلان دا و چې دی د مشرانو جرګې د ریاست څوکۍ ترلاسه کړي، څرنګه چې یا مقام ته تر ټاکنو وړاندې د ولسي جرګې د مشرتابه لپاره ټاکنې وشوې او (یونس قانوني) د یادې جرګې د مشر په توګه وټاکل شو، نو د فهیم پلان له ستونزو سره مخ شو، ځکه چې دا نو بیا ټولو هېوادوالو ته د زغم وړ نه وه چې له یوه تنظیم، یوه قوم او یوې درې څخه دې دوه تنه د مقننه قوې په راس کې راشي؛ د ولسي جرګې رییس دې هم له پنجشېر څخه وي او د مشرانو جرګې هغه هم. فهیم بیا وروسته د مشرانو جرګې له انتصابي غړیتوبه استعفی ورکړه او پر کور کېناست، خو پر کور ناسته یې هم په دې مانا نه وه چې په حکومت کې هېڅ واک و ځواک نه لري. ټول هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

افراد چې په حکومت کې پخوا د ده او د نظار شورا له خوا مقرر شوي وو، له خپلو مقامونو او امتيازاتو برخمن وو، همدا مهال فهيم له استاد رباني او د شمال ائتلاف له نورو مطرح غړو سره يو ځای ((متحده ملي جبهه)) جوړه کړه او له دې وسيلې څخه يې له حکومته د باج اخيستلو لپاره ګټه پورته کړه. محمد قسيم فهيم ورو ورو بېرته له کرزي سره خپل اړيکي نږدې کړل؛ د متحدې ملي جبهې د ړنګولو په شرط کرزي سره نږدې شو او هغه بيا د جمهوري رياست په دويمو ټاکنو کې بېرته د خپل لومړي مرستيال په توګه غوره کړ او يو ځل بيا يې هغه پخوانی شان و شوکت پيل شو.

د فهيم د غرايزو، هيلو، چلندونو او نيمګړتياوو په باب ډېرې خبرې وشوې، خو دا په دې مانا نه ده چې دا سړی هېڅ ښېګڼې نه لري. د فهيم خان غټه ښېګڼه دا ده چې دی د واحد افغانستان پلوی دی، البته په دې محدوده کې خپل واک او ځواک غواړي او کله چې خلک ورته د ((ستمي)) خطاب کوي، نو ډېره پرې بده لګي، فهيم نورو بېلابېلو ټولنيزو شخصيتونو سره اړيکي پالي، د افغاني ټولنې پر دود او دستور ښه پوهېږي او د ټولنيزو روابطو په پاللو کې هم خورا تکړه دی، لاس کې هم ازاد دی، په يوه لاس يې راټولوي او په بل يې لګوي. اخواني تنګنظري هم نه لري، د عوامو په اصطلاح د خرابات او مناجات خصوصيات لري.

۲- استاد کريم خليلي: استاد کريم خليلي دوه دورې د ولسمشر کرزي د دويم مرستيال په توګه ټاکل شوی دی. کريم خليلي (د افغانستان د اسلامي وحدت ګوند) غړی، بيا يې مرستيال او د عبدالعلي مزاري تر مرګ وروسته د ياد ګوند د مشر په توګه ټاکل شوی دی. کريم خليلي د خپل سياسي ژوندانه درې پړاوونه تېر کړي دي. لومړی د جهاد دوره چې د ده د عمر د ځوانی کلونه وو. که څه هم د جهاد په کلونو کې د اسلامي وحدت ګوند ډېر مطرح نه و، خو بېلابېلو شيعه ډلو د شوروي لښکرو او د کابل د حکومت پرضد فعاليت درلود او د ايران رژيم له خوا يې ملاتړ کېده، دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډلو د نورو جهادي ډلو په شان په ټول افغانستان کې سراسري فعالیت نه درلود، یوازې په هزاره مېشتو سیمو کې یې څه ناڅه جنګي فعالیت درلود. د جهاد په وروستیو کلونو کې ایران د خپلې سیاسي ستراتیژۍ له مخې اوه اته شیعه ډلې سره راټولې او بیا یې د (حزب وحدت اسلامي افغانستان) په نامه سره یو ځای کړې، عبدالعلي مزاري یې د مشر او کریم خلیلي یې د مرستیال په توګه غوره کړل. هغه مهال هم د محمد اکبري او عبدالعلي مزاري تر منځ په ځینو مسایلو کې د نظر اختلاف و او بیا کله چې کریم خلیلي د مزاري تر مرګ وروسته د هغه ځایناستی شو، نو د اکبري او خلیلي تر منځ بیا هم اختلافاتو دوام وکړ. دا چې اسلامي وحدت ګوند او په خپله کریم خلیلي په جهاد کې

(کریم خلیلي)

څومره ونډه لرله که نه دا یو جلا بحث دی، خو دی زیاتره تر جهاد وروسته د یوې جهادي څېرې په توګه مطرح شو.

د کریم خلیلي د سیاسي او پوځي ژوندانه دویمه مرحله د تنظیمي جنګونو پړاو و. دا پړاو د کریم خلیلي د سیاسي ژوندانه تر ټولو سخت پړاو ګڼل کېږي، په همدې مرحله کې کریم خلیلي کله کله د رباني د رژیم د کابینې غړی و او کله هم ورسره پر سختو جګړو اخته و. د (نظار شورا) او (وحدت حزب) جګړې په کابل ښار کې خورا مشهورې او ډېرې بې رحمانه دي. د کابل په افشارو کې د نظار شورا له خوا ستره بشري فاجعه او د وحدت حزب د افرادو له خوا د خلکو په سرونو کې د مېخونو ټکوهل، د مړي نڅا، پر ښځو او نجونو جنسي تېری د تاریخ د حافظې ټکان ورکوونکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حادثې دي. د مزاري په مشرۍ (وحدت حزب) او د احمدشاه مسعود په مشرۍ د (نظار شورا) او د هغوی نور موئتلفين د دې حوادثو اساسي لوبغاړي وو. د وحدت حزب او نظار شورا اختلافات دومره شديد وو، چې وحدت حزب د نظار شورا پرځای، طالبانو ته ترجيح ورکړه. کله چې طالبانو د لويديځ او سويل له لارې د کابل محاصره راتنګه کړه، نو دا مهال وحدت حزب په سخته تنګسيا کې واقع شو.

مزاري د خپل مکرر دښمن (احمدشاه مسعود) يا (نظار شورا) پرځای طالبان غوره وبلل، طالبانو مزاري ونيو او بيا هغه حالت رامنځته شو چې ټول هېوادوال پرې خبر دي او د مزاري د مرګ سبب شو. د مزاري تر مرګ وروسته کريم خليلي د اکبري او نورو له مخالفتونو سره سره د وحدت حزب مشر شو. کريم خليلي دا مهال په درېيو جبهو کې له سياسي او پوځي جګړې سره مخامخ شو. پخوانی سرسخت دښمن (نظار شورا)، نوی دښمن (طالبان) او درېيم په خپله د (وحدت ګوند) د مشرۍ پر سر د ياد ګوند له ځينو غړو او ځينو نورو سياسي هزاره ګانو؛ اکبري، محسني، کاظمي او نورو سره پر سياسي او پوځي جګړه بوخت و. طبيعي خبره ده چې په دې ټولو جبهو کې جنګېدل له بهرني ملاتړ پرته ممکن نه وو. د ايران پوځي او اقتصادي مرستو د وحدت د ګوند د سياسي او پوځي بقا اساسي لامل و. که څه هم کريم خليلي د ايران له مرستو څخه انکار کوي، خو د افغانستان واقعيتونه له دې واقعيت څخه سترګې نه شي پټولای. د کريم خليلي د سياسي او پوځي ژوندانه دا مرحله په خورا کړاوونو تېره شوه.

د خليلي د سياسي ژوندانه درېيمه او خوږه مرحله د طالبانو د نظام د سقوط پړاو دی، دا د ده د سياسي، اقتصادي، اداري او پوځي ژوندانه تر ټولو خوږه مرحله ده. کريم خليلي د بن تر کنفرانس وروسته د انتقالي ادارې د مشر د مرستيال په توګه انتصاب شو. کله چې په افغانستان کې د لومړي ځل لپاره د ولسمشرۍ ټاکنې کېدلې، نو کريم خليلي د حامدکرزي د دويم مرستيال په توګه په انتخاباتي ټکټ کې ځای وموند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاد کریم خلیلي که څه هم له کرزي سره خواخوږي درلودله او له هغه سره په ښه دریځ کې راغلی و، خو په ټاکنو کې یې کرزي ته ډېرې کمې رایې، چې د شمېر نه وې، راوړې. دا مهال حاجي محمدمحقق هم د ولسمشریزو ټاکنو یو نوماند و. نو کریم خلیلي او یا هم د وحدت ګوند غړو فکر کاوه چې کرزی خو هسې هم بریالی کېږي، که موږ رایې ورکړو او که نه، د دې زیات اټکل شته چې کرزی بریالی شي، نو راځه محقق ته رایه ورکړه چې هم د هزاره وو شمېر زیات وښودل شي او هم محقق خوشاله شي. بیا که چېرې اینده کې د کریم خلیلي د نوماندۍ خبره وه، نو محقق به ورته کار کوي، نو په همدې خاطر اکثره هزاره ګانو د کرزي په انتخاباتي ټکټ کې د خلیلي پرځای محقق ته رایه ورکړه او کریم خلیلي په تشو او یا هم په ډېرو کمو رایو د مرستیال په توګه غوره شو. که څه هم خلیلي د مرستیالۍ څوکۍ اشغال کړه، خو د رایو د کمښت په وجه یې د کرزي په انتخاباتي ټکټ کې وزن خورا کم و. په همدې خاطر ده د مرستیالۍ په دې لومړي پړاو کې ډېر په زغرده کارونه نه شول تر سره کولای، خو دا په دې مانا نه ده چې ده صلاحیت نه درلود. د کرزي نرم طبیعت او اقلیتونو ته د هغه خلاصه غېږه د دې سبب شوې وه چې کریم خلیلي په انتخاباتو کې د خپل کم کیفیته او کم کمیته رول له امله د راپیدا شوې کموزنۍ تشیال ډک کړي. کریم خلیلي د کرزي له دغه نرمښت څخه اعظمي ګټه پورته کړه او د خپلو اقتصادي غرایزو د پوره کولو لپاره یې دا یو ښه فرصت وباله. په بېلابېلو سیمو کې یې له قانوني او ناقانوني زور څخه په ګټې اخیستنې ښارګوټي جوړ او په زرګونو جریبه دولتي ځمکه یې د خپلو خپلوانو له لارې راخپله کړه. د کابل (چهاردهي) ته ورڅېرمه چې اوس یې د (کابل غرب) په نامه هم یادوي، خپل ورور (حاجي نبي) ته په خپل حکم د ښارګوټي لپاره دولتي ځکه ببله کړه. حاجي نبي هغې ته پراختیا ورکړه او تر (۲۰۰۰) جریبه زیاته ځمکه یې د ښارګوټي په محوطه کې را

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايساره کړه، سره له دې چې کابل ښاروالۍ د دې ښارګوټي رسمي مجوز صادر نه کړ، خو خليلي له خپل دولتي زور څخه په ګټې اخيستنې د دې ښارګوټي د جوړونې چارې جاري وساتلې.

خليلي لکه د نظار شورا د مشرانو په څېر، د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته په حکومت کې د ملي مشارکت شعار ورکاوه، له دې څخه يې موخه دا وه چې حکومت کې دې د قومي جوړښت او کميت له مخې اشخاص پر کار وګومارل شي. دې شعار تر هغه وخته دوام پيدا کړ چې د يو شمېر لږکيو استازو په حکومت کې د خپل کميت د نامشروع زياتوالي له امله خپل ياد کميت پر کيفيت بدل کړ، اکثريت پښتانه ورو ورو د بهرنيو د زيات فشار له امله حاشيې ته شول او د جګړې لمن ورته ور وغځول شوه. دا کار د دې سبب شو چې اکثريت پښتانه له حکومته لرې پاتې شو. کله چې د دولت د کادري جوړښت زياته برخه ناپښتنو ته په لاس ورغله، نو بيا د ملي مشارکت پرځای د (لياقت) او (ښايسته سالارۍ) شعارونه پورته شول، دا مهال نو له لرې پرتو سيمو څخه کابل ته راغلي اشخاص د بېلابېلو عواملو له امله د دې جوګه نه وو چې له ښاري فارغ التحصيلانو سره د يو ټاکلي پوست لپاره عادلانه سيالي وکړي، واکمنو ډلو يو شمېر امتيازات له دې لارې ترلاسه کړل. غوره مثال يې د ملي دفاع وزارت د پوځي اکاډمۍ يوه ازموينه وه چې د قومي مشارکت له مخې يې سهم بندي ټاکل شوې وه، خو امتحان کې يې ښاري او اطرافي ګډونوالو دواړو يو اصل تعقيبوه. کله چې ازموينه واخيستل شوه، نو د استادانو د پلويتوب او د تنظيمي عنصر د حاکميت له امله يو زيات شمېر هزاره ګډونوال په دې ازموينه کې بريالي شول. څرنګه چې د پوځي اکاډمۍ دې دورې يوازې د يوه قوم رنګ اخيسته، نو وزيرانو شورا د پخواني فورمول له امله چې قومي ترکيب بايد په کې مراعت شي، پرېکړه وکړه، خو کريم خليلي په غونډه کې وويل تر څو پورې به موږ په قومي خبرو پسې ګرځو، موږ بايد لياقت او ښايسته سالارۍ ته ترجيح ورکړو، دا ځوانان په خپل لياقت راغلي، موږ بايد دوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل لیاقت قرباني نه کړو، لیاقت یې ونه وژنو، نو په کار ده چې د امتحان همدا نتیجې ومنو او قومیت پسې ونه گرځو. کرزي هم ورسره د تائید سر وخوځوه او په پای کې د کریم خلیلي خبره ومنل شوه. په مقابل کې د مخابراتو وزارت په اترا کې هم ورته امتحان و. یو تخنیکي پوست ته د گڼو گډونوالو له منځه د (عطامحمد یاري) په نوم یو پښتون د خپل لیاقت له امله بریالی شو. د چارو ادارې ته یې له جمهوري ریاست څخه د منظورۍ لپاره وړاندیز ورولېږه، خو له هغه ځایه بېرته په دې رد شو چې که دلته پښتون مقرر شي، ملي مشارکت نه مراعتېږي. داسې په سلگونو څه چې په زرگونو بېلگې شته چې د ټولو یادول دلته ممکن نه دي. د ولسي جرگې د (۱٦) دورې په ټاکنو کې په غزني او میدان وردگ ولایتونو دواړو کې درغلي ردېدلای نه شي. په لومړنیو نتیجو کې د میدان وردگو (۵) څوکیو لپاره پنځه واړه پښتانه او په غزني کې د (۱۱) څوکیو لپاره یوولس واړه هزاره گان بریالي وگڼل شول، خو حکومت له بېلابېلو لارو د میدان وردگو په رایو کې د تقلب په نامه بدلون راوړ، له پنځو یې درې څوکۍ هزاره گانو ته اختصاص کړې، خو په غزني کې د کریم خلیلي په گډون د ټولو حکومتي او ناحکومتي مشرانو د زیات او ناقانونه فشار له امله، هغه ټاکنې رنې وگڼل شوې، په یوه رایه کې یې هم بدلون رانغی او ټول یوولس تنه هزاره گان بریالي وگڼل شول. په حکومت کې دغسې بې عدالتي له موقتې ادارې پیل او تر دې دمه لا دوام لري.

کریم خلیلي که له یوې خوا د کرزي په حکومت کې و، نو د هزاره گانو د قومي گټو په خاطر یې بیا له محقق او نورو سره گډ دریځ درلود. محقق که هر څومره ځان ته د اپوزېشن واسکټ اغوسته، خو له خلیلي سره یې پټ روابط درلودل. د کابل په نړیوال کنفرانس کې محقق ته د یوه گډونوال په توگه ونډه ورکړل شوې وه، خو څوکۍ یې په لومړي کتار کې نه وه، کله چې خلیلي خبر شو محقق د کنفرانس په حاشیه کې دی، نو ژر

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې داودزي ته په غوږ کې وويل: ((چوکی محقق صاحب را در قطار اول بيار، رهبر جهاد است، فعلاً جايش مناسب نيست)) محقق هم د اپوزيشن د يو غړي په توگه پر کرزي انتقادونه کول او هم د حکومت پر ټيټپوړو چارواکو، خو له خليلي به يې ښه اړوله. (جامعه هزاره افغانستان) کې ټول سره يو وو، پر بېلابېلو ډلو يې ځانونه په دې خاطر وېشلي وو، چې له ځو لارو امتيازات ترلاسه کړي. د کوچيانو مسله کې د خليلي او محقق دريځ يو و، يو تر بله تېز و. په غزني کې د ولسي جرگې لپاره د تر سره شويو ناعادلانه ټاکنو په برخه کې د هزاره گانو لپاره د سل په سلو کې امتيازاتو اخيستلو او د نورو ټولو قومونو د محرومۍ په برخه کې د هزاره سياسيونو ټولو نظر يو و. د (کابل اکسپريس) فلم پر وړاندې په اعتراضي غبرگون کې، محقق، خليلي، سيما سمر او نور ټول په يوه ليکه کې ولاړ وو.

خليلي له خپلو تنظيمي او اتنيکي تمايلاتو سره سره په ملي او لويو هېوادنيو مسايلو کې د نسبتاً مثبت دريځ خاوند و. ده لويه اوسېله او د تحمل ژبه درلودله، له نړيوالو سره يې د افغانستان پر اړيکو ټينگار کاوه او دا يې د هېواد په گټه بلله، خليلي په دې نظر و چې افغانستان په ډېرو سختو سياسي، اقتصادي او امنيتي شرايطو کې واقع دی، د گاونډيو لاس پرې بر دی، نو ځکه په داسې شرايطو کې له لويو ځواکونو په تېره بيا د امريکا متحده ايالتونو سره د افغانستان د اړيکو خړپړتيا او سستيا د افغانستان په گټه نه ده. ده څو ځله ولسمشر کرزي ته ويلي وو چې له امريکا سره په روابطو کې له احتياط څخه کار واخلي او خبره ډېره نانديريو ته ونه باسي. خليلي په لوړه دولتي کچه په تېره بيا د وزارتونو په کچه د لياقت پر اصل ټينگار کاوه او افغانستان کې قومي نزاکتونو او حساسيتونو ته هم سخت متوجه و. دا مهال تر ټولو زيات پښتانه کادرونه تر سياسي فشارونو لاندې وو. هر پښتون کادر د طالب، اسلامي حزب، پخوانۍ خلق او پرچم ډلې سره د پيوند لرلو په تور له مخې څخه لرې کېدلای شول، يو وخت د کابينې پر ترکيب او په هغو کې د څو مطرحو څېرو د حذف خبره روانه وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاد رباني پر کرزي باندې فشار راوړ چې په کابینه کې د (علي احمد جلالي، اشرف غني، معصوم ستانيکزي او حنيف اتمر) په شان څېرې بايد غړيتوب ونه لري. کرزي د رباني فشار ته غاړه کېښوده، ستانېکزی، جلالي او غني له کابينې څخه څنډې ته شول، نوبت د حنيف اتمر و. کريم خليلي کرزي ته وويل چې ستا د کابينې لايقه وزيران همدا وو، دا ټول پښتانه هم وو که موږ په دې پسې حنيف اتمر هم گوښه کړو، نو خلک به په طبيعي ډول ووايي چې دې حکومت هم پښتنو پسې را اخيستې او هم لايقه اشخاص نه شي زغملای، نو که زما منې حنيف اتمر بايد حتمي په کابينه کې وي. حامدکرزي چې دا وخت همداسې يو ملاتړ ته اړتيا لرله، نو پر اتمر يې لاس ونيو. همغه و چې حنيف اتمر په کابينه کې پاتې شو. کريم خليلي له کرزي سره د گوزارې او تفاهم لاره خپله کړه؛ هم يې خپل خپل کارونه کول او هم يې په ډېرو ملي مسايلو کې د کرزي ملاتړ کاوه. کريم خليلي له نظار شورا سره د زړې دښمنۍ له امله، له هغوی سره چندان جوړ نه و، خو څرنگه چې نظار شورا په حکومت کې د ويتو حق درلود او کرزي هم د هغوی خبره ځمکې نه پرېښودله، نو خليلي هم مجبور و چې له نظار شورا سره پر پخوانۍ دښمنۍ خاورې واړوي او له طالبانو سره د زړې دښمنۍ مشترک ټکي وروړاندې کړي، که نه د خليلي پر زړه باندې هيڅکله دا نه اوارېدله چې د ده پر دفتر دې د احمدشاه مسعود عکس راځوړند وي. يوه ورځ خليلي زما(يون) په يوه مرکه له ما څخه سخت خوابدی شوی و. ولسمشر کرزي ته يې شکايت کړی و، څه موده وروسته د ولسمشر په غوښتنه، زه او عمر داودزی، د خليلي صيب دفتر ته ورغلو چې د جزئياتو پوښتنه وکړو. هلته خليلي صيب له نظار شورا سره د ده د پخوانۍ دښمنۍ او بيا تر دې دمه د هغوی پر نورو ناروا وو، هر اړخيزې خبرې وکړې. کريم خليلي وويل موږ افغانستان کې ملي وحدت غواړو، له پښتنو پرته موږ گوزاره نه شو کولای، زموږ ټولې لارې پر پښتنو دي، زموږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاوخوا ټول دوی استوګن دي، زه د ايران د ملاتړ په تور تورن يم، خو ايران زموږ د حرکت او کارونو مخالف دی. ده وويل زموږ حزب له نظار شورا سره پر جګړه اخته و، حکمتيار زموږ لاسنيوی وکړ، استاد مزاري په شعوري ډول حکمتيار انتخاب کړ او ويې ويل چې له پښتنو سره زموږ دايمي ژوند دی او دا کار هغه مهال نه د ايران خوښ و او نه هم دا خبره د نظار شورا په زړه اوارېدله. د کريم خليلي د خبرو نچوړ دا و چې دی د ملي وحدت او له پښتنو سره د ښو او دايمي اړيکو د لرلو سخت پلوی دی.

خليلي له کرزي سره (۱۴) کاله د ملګرتوب مزل وکړ، دريځ يې ملايم او له مفاهمې څخه ډک و، د مرستيال په توګه د قسيم فهيم پر دويم ځل ټاکل کېدو خوښ نه و، خو څرنګه چې د کرزي انتخاب و او بل دا چې دی بيا هم له خپل همغه پخواني موقف څخه برخمن و، نو ځکه يې ډېر مخالفت نه کاوه، خو کرزي ته يې ويلي وو چې: ((اين ادم اگر امد کارها را خراب ميکند.)) د کريم خليلي هدف دا و چې فهيم خان د تفاهم ژبه نه لري او کارونه او نورې مقررۍ په خپل سر کوي. د کريم خليلي تشويشونه پر خپل ځای وو، په عمل کې هم همداسې وشول.

د کريم خليلي په باب د بحث لړۍ ډېره اوږدېدلای شي، خو زه نه غواړم دا بحث ډېر اوږد کړم، په لنډيز سره ويلای شو چې کريم خليلي، تر جګړه ييز او تنظيمي حالته وروسته د ولسمشر د مرستيال په توګه تر ډېره حده خپله دنده په مناسبه توګه اجرا کړې ده، هم يې هغه خلک چې ده يې استازيتوب کاوه، خوشاله وساتل او هم يې ولسمشر ته د نورو هېوادنيو چارو د پرمخبيولو لپاره لاس ورکړ، ګوزاره او تفاهم يې وکړ او په حکومت کې يې د زياتو ټکرونو مخه ونيوله، دولتي چارو ته پر خپل وخت حاضرېده، عامو او خاصو دواړو غونډو کې يې ګډون کاوه، له تنظيمي انارشۍ څخه د اصولي ديموکراسۍ پر لوري يې منظم ګامونه پورته کړل، د جهادي او روښنفکري قشر دواړو عناصر په کې هم تمثيلېدل او د حکومت يوه اساسي ستن ګڼل کېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- احمدضیا مسعود: احمدضیا مسعود مې ځکه تر فهیم خان او کریم خلیلي وروستته یاد کړ چې د ده رول تر دې دواړو په نسبتاً کمزوري حالت کې و. احمدضیا مسعود د اسلامي جمعیت د مشهور قومندان (احمدشاه مسعود) ورور دی.

(احمد ضیاء مسعود)

د احمدشاه مسعود د شهرت او طاقت برکت و چې احمدضیا مسعود د جمهوري ریاست د لومړۍ مرستیالۍ څوکۍ ته ورسېد. ده تر دې وړاندې زیات کلونه په روسیه کې د افغانستان د سفیر په توګه دنده اجرا کوله. له هغې ورځې چې د ډاکتر نجیب الله حکومت ړنګ شوی، نو د افغانستان بهرنی استازیتوب اسلامي جمعیت او په تېره بیا د نظار شورا په لاس کې و. احمدشاه مسعود خپل یو ورور (احمد ولي مسعود) په لندن کې، دی یې په مسکو کې د سفیرانو او یو دوه نور یې په نورو اروپایي هېوادونو کې د خپلو استازو په توګه مقرر کړل. سربېره پر دې عربي متحده اماراتو او ګڼو نورو هېوادونو کې یې هم د خپلې کورنۍ غړي، خپل او خپلوان او دغه راز خپل تنظیمي غړي پر دندو وګومارل. احمدشاه مسعود که له یوې خوا له نورو جهادي ډلو سره اختلافات درلودل، په خپله د اسلامي جمعیت له مشر (استاد رباني) سره یې هم خپل خپل مشکلات درلودل. استاد رباني احمدضیا مسعود سره خپلولي وکړه؛ خپله لور یې ورته ورکړه، خو بیا هم د قدرت پر سر د اسلامي جمعیت د مشر او قومندان تر منځ پټ رقابت روان و. کله چې د جمهوري ریاست لومړي ځل ټاکنې کېدلې، نو ولسمشر کرزي، نړیوالې ټولنې او ګڼو افغانانو غوښتل ښاغلی محمد قسیم فهیم، چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې مهاله د کرزي مرستيال او د دفاع وزير په توګه پاتې شوی و او تل يې د زور له ادرسه خبرې کولې، نور د کرزي د مرستيال په توګه پاتې نه شي. دې کې هېڅ شک نه و چې دا داسې مهال و چې که کرزي د اسلامي جمعيت له غړو پرته بل هر څوک د خپل مرستيال په توګه راوړی وای، نو نه يوازې دا چې رايې نه کمېدلې، بلکې زياتېدلې، ځکه چې اسلامي جمعيت په هر حال خپل کانديد درلود او رايې يې اتومات خپل کانديد ته تللې، نو له دې ډلې څخه د مرستيال په توګه د يو چا ټاکل نه يوازې هغو ته په وړيا ډول د ځوکۍ ورکول و، بلکې د دې ځوکۍ د ورکړې له امله د رايو د کمښت سبب هم کېده. کرزي د نظار شورا له وېرې بله لاره ونيوه، د زلمي خليلزاد په مشوره يې احمدضيا مسعود، چې دا مهال په مسکو کې سفير و، د خپل لومړي مرستيال په توګه غوره کړ، وخت هم ډېر کم و، ځانګړې الوتکه يې ورپسې ورولېږله، هغه يې راوست او د خپل مرستيال په توګه يې نوماند کړ. فهيم خان چې تر دې مهاله د پخواني قدرت د محاسبې له مخې دې ځوکۍ ته په تمه و، دې حالت سخت خوابدی کړ او کرزی يې په دې تورن کړ چې په پنجشېر کې د احمدشاه مسعود له کورنۍ پرته بل چاته پام نه کوي، په بهر کې يې دا کار له واکه د (مجاهدينو) د حذف په نامه تبليغوه. په هر حال ټاکنې راغلې او احمدضيا مسعود پرته له دې چې په کمپاين کې کوم اساسي نقش ولري، په وړيا ډول او د خپل ورور د پخواني نظامي قوت په برکت د لومړي مرستيال په توګه منتخب شو. له پنجشېر څخه يې ټولې (۳۳۷) رايې چې هغه هم د پوپلزو کوچيانو وې، نور نو ده په ټاکنو کې کوم خاص رول نه درلود.

احمدضيا مسعود، د طبيعت او خصلت له مخې دروند او نرم سړی دی، ډېر جنجالي نه دی، البته د پيسو پيداکولو ځانګړی شوق لري، چې د نظار شورا زياتو غړو ته يې دا خصلت معلوم دی، خو نور متشدد او جنجالي شخص نه دی. له کرزي سره يې سياست پر ګوزارې ولاړ و. احمدضيا مسعود دا مهال په ډېره تنګسيا کې و؛ يو دا چې ده هېڅ رايې نه وې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوړې، نو که هر څومره ده ځان د منتخب مرستیال په توگه تمثیلوه، حقیقت خو دا و چې ده او خپله کرزي ته د ده وزن معلوم و. نظارشورا او پنجشیر گروپ داسې پرېکړه وکړه او فکر یې داسې و چې د کرزي په وجود کې خو هسې هم احمدضیا مسعود بریالی کېږي، نو رایې ته څه اړتیا ده؟ راځئ رایه یونس قانوني ته واچوو که دی بریالی شو، نو بیا خو به په اول رول کې راشو، دویم رول خو مو هسې هم تضمین دی، خو دېته یې پام نه و چې دویم رول د څومره پیکوالي، کموزنۍ او بېوزنۍ په قیمت؟ کرزی هم د خپلو پلویانو له لوري تر فشار لاندې و چې رایې به زموږ وي، خو قدرت به د بل چا؟ که څه هم کرزي د خپلو پلویانو خبرو او منطق ته غوږ نه ایښوده او نظار شورا یې د خپلو طبیعي پلویانو د خفگان په بیه هم خوشاله ساتله، خو بیا هم تر یو ډول فشار لاندې و. احمدضیامسعود له یوې خوا د نظار شورا او خپلو پنجشېریانو تر فشار لاندې و چې پخواني موقفونه یې باید خوندي پاتې شي او نور څه هم ترلاسه کړي او له بلې خوا یې د رایې د نشتوالي له امله لاس تش او منطق یې پڅ و. خو خیر دوی به د منطق هره خوا د ((جهاد)) او ((مقاومت)) په دوو الفاظو ډکوله. که دې پرې نیوکه کوله چې ولې دې رایې نه دي راوړې، نو ویل یې موږ ((مقاومت)) کړی، که دې ورته ویلې چې فساد ولې کوئ، نو دوی ویل چې دا خو د مجاهدینو سپکاوی دی او ((جهاد)) ته توهین. پر دوی باندې د هر معقول انتقاد د دفعې لپاره همدا دوه نسخې کافي وې.

احمدضیا مسعود د منطق له گڼو ستونزو سره سره پر دې بریالی شو چې په سیمه ییزه او تنظیمي کچه یو زیات شمېر هغه افراد چې تر دې وړاندې په ناقانونه توگه او د وسلې په زور په حکومت کې مقرر وو، خوندي وساتي او یو شمېر نور کسان هم حکومت ته ورداخل کړي، خو د ده دا کار بیا هم د نظار شورا د ټولو غړو د قناعت وړ نه و. په اقتصادي چارو کې که څه هم احمدضیا مسعود ډېر خلاص لاس نه درلود، خو بې اغېزې هم نه و، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

(پامير هوايي شرکت) کې د ده ګډون او همدارنګه په يو شمېر نورو اقتصادي پروژو کې د ده لاسوهنه، له اقتصادي پلوه د ده د بدنامۍ سبب شوه.

په حکومت کې او هم تر حکومته بهر دوه رولونه، بل هغه عامل و چې د احمدضيا مسعود د بدنامۍ لامل شو. د اسلامي جمعيت پر محوريت او د استاد برهان الدين رباني په مشرۍ د ((متحدې ملي جبهې)) جوړېدل چې ځان يې د حکومت مخالفه ډله يا اپوزيشن باله او يوه زياته برخه يې د حکومت په داخل کې هم پر لوړو پوستونو مقرره او واکمنه وه، احمدضيا مسعود هم د دې جبهې غړيتوب درلود. د ورځې به په حکومت او د شپې به په اصطلاح په اپوزيشن کې و. دغسې يو حالت په عوامو کې د (اپوزيشن) او (حکومت) دواړه اصطلاحګانې پيکه کړې وې. هغو شخصيتونو چې دا ډول دوه ګونی رول يې درلود، هغوی هم د خلکو په ذهنونو کې بې مانا ښکارېدل. احمدضياء مسعود هم چې دا مهال د جمهور رييس لومړی مرستيال و او هم يې له خپل خسر (استاد رباني) سره د حکومت خلاف په اصطلاح (اپوزيشن) جوړ کړی و، نو دې خبرې د ځان پر وړاندې د خپل ځان د مخالفت مانا لرله. يو وخت بيا داسې راغی چې د استاد رباني په شمول د دې جبهې اکثريت غړي بېرته له حکومت سره يوځای شول او ځای يې د (تغير او اميد) په نامه يو بلې محدودې ډلې، چې مشري يې د جمعيت بل غړي (ډاکتر عبدالله عبدالله) کوله، ونيو.

د احمد ضياء مسعود ددغسې دوه ګوني رول او د ده د نورو کړنو په باب ما يوه مرکه کړې وه، احمد ضياء مسعود ولسمشر کرز ي ته شکايت وکړ، هغه زه خپل دفتر ته وغوښتلم او په تونده لهجه يې ماته وويل: «ته دلته په حکومت کې په مهم پوست کې کار کوې او زما د معاون پر ضد څرګندونې کوې، دا د حکومتي اصولو خلاف کار دی.» ما وويل ستا معاون هم د حکومت يو لوړپوړی چارواکی دی، هغه هم ستا په مقابل کې په متحده جبهه کې ناست دی، هم ستا او هم د ټول حکومت پر وړاندې څرګندونې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. دې سره جمهور رییس ډېر په قهر شو ماته یې وویل: «دا نو بیا زما کار دی».

د کرزي صیب په حکومت کې دا عجایب او غرایب تر پایه روان وو. تر پایه د موافق او مخالف، دوست او دښمن تعریف ونه شو.

احمدضیا مسعود د کرزي په حکومت کې په زړه نا زړه ډول کار ته دوام ورکړ، هم یې زړه کېده هم یې ساړه، خو په مجموعي ډول یې له کرزي سره د تفاهم او تحمل لاره ونیوه؛ د وسلوال تشدد لاره یې خپله نه کړه، خپله هم یوې نسبي کورنۍ پورې تړلی و، د نظار شورا د ځینو نورو غړو په شان یې سپوره خوله خلاصه نه کړه، د یو نرم او حلیم شخص په توگه یې خپل حیثیت وساته. د ټولیزې نتیجې په توگه ویلای شو چې احمدضیا مسعود په حکومت کې د دویم مقام لرلو له امله د شهرت او اغېز خاوند شو. خپل یو زیات شمېر سیمه وال او جمعیتیان یې په حکومت کې خوندي وساتل او هغو ته یې زیات شمېر اقتصادي گټې ورسولې، د پنجشېر او خپلې کورنۍ لپاره یې حکومتي څوکۍ په وراثت بدله کړه او راتلونکي لپاره یې ځان پر یو سیاسي شخصیت واړوه.

جهادي مشران: لکه څنگه چې د دې اثر پر نورو برخو کې مې اشاره کړې چې د حامد کرزي صیب حکومت له عجایبو او غرایبو ډک و. د مجاهدینو او منافقینو، کیڼ لاسو او ښي لاسو، پاکو او ناپاکو، پوهو او ناپوهو هر ډول اشخاصو څېرې او بېلگې په کې پرېمانه وې.

داسې د مجاهدینو او مجاهد ډوله اشخاصو هم کمی په کې نه احساسېده. یو شمېر پخوانیو مجاهدینو یې پر ضد جهاد اعلان کړی و او یو شمېر نور بیا د مقامونو په خوړلنیو کې ډوب وو او پخواني مجاهدین یې ترهگر بلل. دا ډول څوکۍ خوښي مجاهدین او یا د هغوی مشران که څه هم په ارگ کې نه وو او یا هم د حکومت د اساسي څوکیو په راس کې، خو څوک چې په ارگ کې ناست او یا هم پر لوړو دولتي څوکیو مقرر وو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی پر هغوی ټولو خپل خپل اغېز درلود. دلته غواړم دې ډول پخوانيو مجاهدينو او يا هم جهادي مشرانو ته اشاره وکړم. که څه هم دوی ځانته اوس هم د ((جهادي مشرانو)) اصطلاح کاروي، خو زه ورته اوس ځکه مجاهدين نه وايم چې د څلوېښتو نامسلمو هېوادونو د عسکرو تر چتر لاندې خپل واک ته دوام ورکول او ځانته د (مجاهد) اصطلاح کارول، پرځان او جهاد له ريشخند وهلو پرته بله مانا نه لري.

کرزي د (جهادي مشرانو شورا) تر چتر لاندې له دې ډول اشخاصو سره لږ تر لږه په مياشت کې يوځل جلسه لرله او د هېواد پر مهمو او حساسو سياسي مسايلو يې د دوی نظر پوښته. د قانوني ارگانونو ترڅنگ دوو نورو ارگانونو هم، چې په اساسي قانون او نورو قوانينو کې يې هېڅ يادونه نه وه شوې، هم د مشورتي او بيا لازمي مشورتي ارگانونو په توگه فعاليت کاوه او له حکومته يې پټ او ښکاره باج اخيسته. يوه (د افغانستان علماوو سراسري شورا) وه چې لومړی يې (مولوي‌فضل‌هادي‌شينواري) او بيا د هغه تر مرگ وروسته (مولانا قيام الدين کشاف) مشري کوله، د امنيت شورا د دفتر له خوا ورته مالي امکانات برابرېدل او هره مياشت يې په لکونو ډالره لگښت درلود.

بله د (جهادي مشرانو شورا) وه چې اکثره تاريخ تېرو جهادي مشرانو په کې ونډه درلودله، دوی هم له حکومت څخه پټ او ښکاره باج اخيسته او کله کله به يې حق السکوت هم حکومت ته په لوړه بيه تمامېده. دلته غواړو د دغه ډول جهادي مشرانو او د هغوی پر رول باندې په جلا جلا ډول، خو په لنډيز سره رڼا واچوم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- استاد برهان الدين رباني: په جهادي مشرانو کې پر کرزي او د هغه پر حکومت تر ټولو موثر شخص د اسلامي جمعيت تنظيم مشر (استاد پروفيسور برهان الدين رباني) و. رباني په جهادي مشرانو کې ډېر هوښيار، ځيرک او وخت پېژندونکی شخص و. دی د ګلبدين حکمتيار په شان له زمانې سره په مقابله کې نه و،

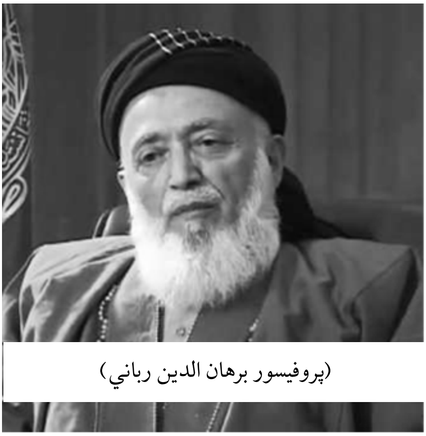

(پروفيسور برهان الدين رباني)

ده له وخت سره موازي حرکت کاوه، زمانې چې څه غوښتل، ده همغه کار کاوه، نو ځکه خو يې هغه جهادي تنظيمونه او اشخاص چې تر ده يې په جهاد کې زياته ونډه لرله، شاته پرېښودل او دی په هره زمانه کې مطرح شخص پاتې شو. د کرزي په رنګينه ديموکراسۍ کې هم دې جهادي خبرې، د جهاد ماسک پرمخ وغوړاوه او هم يې د ولسواکۍ له نوې رنګينې فضا څخه خوند واخيست. د ځان او نړۍ د ګډ دښمن (طالب او اسلامي حزب) پر وړاندې د ګډ دريځ له امله د استاد رباني تنظيم په حکومت کې ډېره غوښنه برخه ترلاسه کړه. امريکايانو د روسانو او ايرانيانو د راضي ساتلو لپاره د استاد رباني ډلې ته په نوي حکومت کې اساسي نقش ورکړ. غربي نړۍ او په تېره بيا امريکايانو د طالب نظام تر ړنګېدو وروسته غوښتل چې افغانستان کې يو پراخ بنسټه حکومت رامنځته شي، خو د روسانو شرط دا و چې ((د استاد رباني حکومت دې پراخ بنسټه شي.)) د روسانو هدف دا و چې نور شخصيتونه دې د همدې حکومت، چې تر دې مهاله روسانو په رسميت پېژندل، برخه شي.

په پای کې امريکايانو هم د روسانو نفوذ ته په کتو او د طالبانو پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندې د ايران د ګډ دريځ د راخپلولو لپاره د روسانو شرايط ومنل. د رباني تېر رژيم يې د حکومت د هستې، زړې او محور په توګه غوره او د کرزي په شان نور اشخاص يې پر دې محور راټول کړل. د بن په کنفرانس کې هم د شمالټلوالې اساسي شرط دا و چې که د حکومت په راس کې پښتون راځي، نو د حکومت نوره بدنه به د دوی په لاس کې وي او په راس کې چې کوم پښتون راځي د هغوی انتخاب به هم د دوی په خوښه وي. دوی ويل قدرت بايد دوی سره وي او زعامت پښتنو سره، خو د زعامت انتخاب به هم د دوی په خوښه و. نړۍ دوی سره همدا فورمول ومانه، دا چې دا فورمول د افغاني ټولنې له ټولنيز جوړښت، واقعيتونو او تېر تاريخ سره څومره سمون درلود که نه دا نو بيا بېله خبره وه، خو اوس نړۍ او شمالټلواله د يوه ګډ دښمن پر وړاندې په يوه ګډ مورچل کې ناست وو. استاد رباني په همدې شرايطو، په اصطلاح د واک انتقال ته راضي شو، د نظار شورا فشار هم د رباني په قانع کولو کې اساسي رول درلود. ځکه که هغوی رباني د دولت له مشرتوب څخه د فشار راوړلو له لارې نه وای قانع کړی او نه وای لرې کړی، نو د هغوی موقفونه هم په خطر کې وو. نظار شورا ورو ورو هڅه کوله، د تاجکانو د مشرتابه لپاره د رباني رول کمزوری کړي. خو له دې ټولو ستونزو او مشکلاتو سره سره رباني بيا هم د کرزي تر مشرۍ لاندې حکومت کې تر هر چا زيات موثر شخص پاتې شو. خپله کرزي هم رباني ته په ډېرو حساسو شېبو کې لاس ورکړی او هغه يې له سياسي او اقتصادي انزوا څخه ژغورلی دی. د کرزي له خوا امنيت شورا ته په راغلو ناشمېره پيسو د رباني خوشاله ساتل، هغه له اقتصادي تنګسيا څخه وژغوره، رباني ته د ښارګوټو لپاره د زرګونو جريبو ځمکو ورکړه د هغه د راضي ساتلو بل عامل و.

په حکومت کې د هغه د افرادو خوندي ساتل او د نورو هغو تقرر رباني ته نور قوت او نور طاقت هم ور په برخه کړ. د سولې شورا د رييس په توګه د رباني ناعادلانه ټاکنه بل عامل و چې رباني يې د خپلو سياسي رقيبانو پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندې له انزوا څخه وژغوره.

پر پورتنو امتیازاتو سربېره استاد رباني د ((متقاعد جمهور رییس)) په نامه هم یو لړ امتیازات ترلاسه کول او د دې ترڅنګ ورته د ولسمشر کرزي له خوا د څلور سوه (۴۰۰) تنو امنیتي ساتونکو امتیازات هم ورکول کېدل.

رباني د کرزي د واک په دولس کلنه موده کې د خوشالۍ او خفګان په موازي جریانونو کې خپل روابط ساتل، خو په دواړو برخو کې یې امتیازات ترلاسه کول.

رباني که څه هم د قدرت د ترلاسه کولو په برخه کې په تېرو (۳۴) کلونو کې تر بل هر افغان سیاستوال وړاندې و او له هرې ممکنې لارې یې د واک ترلاسه کولو لپاره وسلواله او ملایمه مبارزه کوله، خو کله کله دا واک ساتنه ده ته د ده د اجتماعي شخصیت د زیان په بیه هم تمامه شوې ده. کله چې امریکایانو پر طالبانو درنه بمباري کوله، نو ده له ضرورت پرته له امریکایانو وغوښتل چې ((غت غت بمونه پرې واچوئ)) دې کار نو افغاني ټولنه کې د رباني سیاسي شخصیت له صفر سره ضرب کړ. امریکایانو هسې هم بمبار کاوه، خو د ده دا ډول بېړنۍ غوښتنې د ده د قدرت خوښونې غریزه هر چاته په ډاګه کړه.

څرنګه چې د رباني په باب د دې اثر په بېلابېلو برخو کې ډېر بحث شوی، نو نه غواړم دا بحث نور پسې اوږد کړم، خو د لنډیز په توګه دومره ویلای شم، چې د کرزي په حکومت کې تر کرزي د رباني واک زیات و او په افغاني ټولنه کې د ده د سیاسي مهارتونو او سازشونو له امله دی یو موثر سیاسي شخصیت ګڼل کېده.

۲- حضرت صبغت الله مجددي: د جهادي شخصیتونو په لړ کې حضرت صبغت الله مجددي بل شخصیت دی چې پر کرزي او د هغه پر حکومت خپل اغېز لري. حضرت مجددي د استاد رباني په شان، په حکومت کې پوځي او زیات سیاسي واک نه لري، خو څرنګه چې ښاغلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرزی د جهاد پر وخت د حضرت صيب صبغت الله مجددي تر مشرۍ لاندې په (ملي نجات جبهه) کې و او د ياد تنظيم غړی و، نو ځکه خو حضرت صيب ته خاص احترام لري.

د حضرت سياسي او روحاني شخصيت په خپله هم له زيات تاثير څخه برخمن دی. حضرت صيب د جهاد په کلونو کې د عبوري حکومت د مشر او بيا د ډاکتر نجيب الله د رژيم تر ړنګېدو وروسته د دوو مياشتو لپاره د مجاهدينو د حکومت د مشر يا ممثل په توګه ځان په اوسني حکومت کې د زياتې ونډې مستحق باله. حضرت صيب د جهاد لومړۍ فتوا په ځان پورې منحصره ګڼله او د جهاد د قيادت

حضرت صبغت الله مجددي

وراثت هم. خو څرنګه چې حضرت صيب د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته په افغانستان کې نه د زيات قومي نفوذ خاوند و او نه هم د زيات سياسي او پوځي. نو په دې خاطر هغو اشخاصو چې دا سکې يې نه لرلې، د کرزي په واکمنۍ کې چندان د چلند وړ نه وو. د حضرت صيب ناثابت سياسي دريځ هم د دې سبب شوی و چې د مطرحو سياسي جريانونو له خوا د باور له بحران سره مخ شي. خو دې سره سره څومره چې د ولسمشر کرزي زور رسېده، حضرت يې د يو سياسي او روحاني مشر په توګه نازولای دی، تل يې د هغه لاسونه ښکل کړي او د حکومت په اکثرو مشورو کې يې شريک کړی دی، د اساسي قانون د لويې جرګې د رييس په توګه او وروسته کله چې کرزی انتخابي ولسمشر شو، نو حضرت يې مشرانو جرګې ته د انتصابي غړي په توګه معرفي کړ او بيا يې د ټاکنو له لارې د مشرانو جرګې د رييس په توګه غوره کړ. د دې ترڅنګ يې د امنيت شورا له خوا وخت پر وخت له ډالرو ډکې کڅوړې هم کور ته ورلېږلې. کرزي صيب د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضرت صیب پر ځینو نامشروع اقتصادي کارونو هم سترګې پټولې، کله چې حضرت صیب د مشرانو جرګې رییس و، نو د کور د کرایې لپاره یې د پاموړ پیسو استحقاق درلود. څرنګه چې حضرت صیب په خپل کور کې اوسېده، نو ویل کېږي چې ده همغه پیسې د خپل کور د کرایې په توګه مجرا کولې، چې هره میاشت نږدې (لس زره امریکایي ډالر) کېدل، نه یوازې حضرت صیب، خلیلي صیب هم همدا ډول کارونه کول، خو کرزي پر دې ټولو سترګې پټولې. حضرت صیب د سولې او شخړو د حل په کمېسیون کې هم اکثره خپل تنظیمي افراد ګومارلي وو او له دې لارې یې خپل نیمژواندی تنظیم ژوندی ساتلای و. حضرت صیب په لسګونو ځله له کرزي څخه خفه شوی، خو کرزي هغه د پیسو او یا هم عذر په بیه بېرته پخلا کړی دی. په مجموعي ډول د کرزي په حکومت کې د حضرت رول تخریبي بڼه نه درلودله، یو مصلح او عمراني رول یې درلود. کله چې استاد رباني د سولې د عالي شورا د رییس په توګه منتصب شو، نو حضرت صیب په دې خبره سخت خفه شو، خو کرزي د سولې په کمېسیون کې د نورو امتیازاتو په زیاتونې سره د حضرت صیب د اوږده خفګان مخه ونیوله او کله چې بیا استاد رباني د یوه ځانمرګي برید له امله ووژل شو او کرزي د استاد رباني زوی (صلاح الدین رباني) د سولې شورا د رییس په توګه غوره کړ، نو حضرت صیب ته لاپسې غوصه ورغله، دې غوصې ډېر وخت دوام وکړ، خو بیا هم د بېلابېلو خو وړو وړو امتیازاتو پر ورکړه دا غوصه هم پایته ورسېده. کرزي د جهادي مشرانو مجبوریتونه ډېر ښه درک کړي وو او د دولتي امکاناتو؛ څوکۍ، مقام او پیسو له لارې یې د هغو مشروع او نامشروع غوښتنې پوره کولې، نو په دې خاطر هغوی ټول د کرزي پر دسترخوان راټول وو. کرزی خپله هم په لاس کې ازاد و او د ډېرو پیسو شتوالي د هغه ډېرې نیمګړتیاوې پټې کړې او ډېرې ستونزې اوارې کړې وې. حضرت صیب له امریکایانو سره د امنیتي تړون د لاسلیک لپاره په رابلل شوې لویه

(c) ketabton.com: The Digital Library

جرگه کې هم له کرزي څخه سخت خفه شو، دوه مياشتې يې په بهر کې تېرې کړې، خو بيا بېرته هېواد ته راستون شو. اکثره افغانان حضرت ته د يوه سپين زړي او صادق افغان په سترگه گوري، د هغه له سپينو خبرو خوند اخلي او مستقيمه انتقادي ژبه يې هم پر خلکو بده نه لگي، ځينې نور جهادي مشران هم ورته د يوه صادق انسان په سترگه گوري او د ده انتقاد پرې بد نه لگي.

د اساسي قانون په لويه جرگه کې چې حضرت صيب يې مشر و، د ده خبرې پر چا بدې نه لگېدې، ان پر استاد رباني يې هم يوه ورځ د تفاهم په کمېټه کې يو ډول طنزي نيوکه وکړه؛ د افغانستان بانک د خپلواکۍ او د پيسو د چاپ او وېش ځرنگوالی مطرح و، د استاد رباني او د هغه د ډلې ټينگار دا و چې د افغانستان بانک لوی رييس بايد له ولسي جرگې څخه باور رايه ترلاسه کړي او هم د پيسو د چاپ په برخه کې ولسي جرگه دخيله وي. هلته انوارالحق احدي او امين فرهنگ په نورو هېوادونو کې د مرکزي بانک د استقلاليت او د پيسو د چاپ په باب هر اړخيز معلومات وړاندې کړل، چې د تفاهم د کمېټې د قناعت وړ وگرځېدل، خو استاد رباني بيا هم د پيسو د چاپ او وېش په باب له ولسي جرگې سره پر مشورې او تفاهم ټينگار کاوه، په پای کې حضرت صيب وويل، زه يو پېشنهاد لرم او هغه دا چې په اساسي قانون کې دې وليکل شي: ((چاپ و نشر پول توسط بانک مرکزی با مشوره استاد ربانی، چون استاد ربانی زياد ميفهمد و تجربه دارد که چقدر پيسه چاپ شود...)) دې سره استاد رباني هم وخندل او هغه موضوع بيا تر يوه حده حل شوه.

د يوه لوی تنظيم چلول او د خلکو خوشاله ساتل هم اسانه کار نه دی، سړی مجبورېږي چې هرې ممکنې مشروع او نامشروع لارې ته لاس واچوي. حضرت صيب هم د همدې ډول ستونزو په مسير کې واقع و، خو په مجموعي ډول حضرت يو سوله پال او مذهبي شخصيت دی، هېواد ته يې زړه بد نه دی، د افغانانو خير غواړي، متشدد نه دی، د قدرت شوق

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري، خو د قدرت لپاره يې لکه د ځینو نورو په شان وینې نه دي تویې کړي.

۳- استاد عبدالرب رسول سیاف: استاد سیاف د جهادي مشرانو په ډله کې یوه مطرح څېره ده. د خلکیانو د واکمنۍ پر مهال د څرخي پله زندان کې بندي و، د روسانو په راتگ سره له زندانه ازاد او په پېښور کې د یو جهادي تنظیم د مشر په توگه څرگند شو. (اسلامي اتحاد) هغه وخت رامنځته شو چې د مختلفو جهادي ډلو مشرانو د (اسلامي اتحاد) په نامه په یوه واحد تنظیم کې د فعالیت ژمنه وکړه، څه موده دې حالت دوام وکړ، بیا د جهادي مشرانو تر منځ شوی اتحاد بېرته له منځه لاړ او هر یو بېرته د خپل تنظیم د فعالیت په لټه کې شو. (د اسلامي اتحاد) نوم پر خپل ځای پاتې شو او استاد سیاف یې د مشر په توگه.

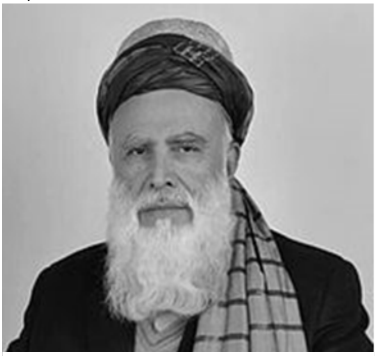

(استاد عبدالرب رسول سیاف)

د جهاد په کلونو کې استاد سیاف تر ډېره حده د اسلامي حزب د مشر (گلبدین حکمتیار) سره د سیالۍ له امله د استاد رباني لمن ونیوه او د تنظیمي جنگونو پر مهال هم استاد سیاف د اسلامي جمعیت او نظار شورا د ډلې سرسخت پلوی پاتې شو. د استاد سیاف (اسلامي اتحاد) په ټولو هغو لویو جنگونو کې د نظارشورا ملاتړ وکړ چې یادې ډلې د نورو مخالفو تنظیمونو پر وړاندې تر سره کول. نظار شورا د خپل سیاسي مشروعیت لپاره د استاد سیاف په شان داسې یو شخص ته اړتیا لرله چې ظاهراً له قومي پلوه د پښتون اطلاق پرې کېده. که څه هم استاد سیاف ځان (سید)

(c) ketabton.com: The Digital Library

گڼي، خو پښتنو سره يې قومي ريښه هم نه رد کړې او نه هم تائيد کړې ده. استاد سياف د قوميت عنصر ته همېشه د اسلام په وسله ځواب ورکړی او دا عنصر يې همېشه مردود گڼلی دی، خو دا رد يوازې يو اړخيز و، د نظار شورا د قومي تفکر په باب بيا دا ډول غبرگون نه ښودل کېده.

کله چې طالبانو د استاد رباني گرځنده حکومت له کابله پسې پورته کړ، نو استاد سياف بيا هم د رباني لمنه خوشې نه کړه، ان د تاجکستان تر (کولابه) يې ورسره خپله ملگرتيا وکړه. کله چې د طالبانو او امريکايانو اختلافات اوج ته ورسېدل او بيا دا اختلافات د طالبانو د نظام د ړنگېدو سبب شول، نو دا کار د اسلامي جمعيت، اسلامي اتحاد او نورو پخوانيو جهادي تنظيمونو د بيا ژوندي کېدو سبب شو. دې يادو تنظيمونو د امريکايي ځمکنيو قوتونو په توگه خپل رول ادا کړ او يو ځل بيا پخوانۍ جگړه مارې ډلې پر کابل د (بي دوه پنځوس) الوتکو په زور واکمنې شوې. استاد سياف په نوې اداره کې بيا د اسلامي جمعيت ترڅنگ د پاموړ نفوذ څښتن شو. استاد سياف چې تر دې مهاله يې د اعليحضرت محمدظاهرشاه افراطي مخالفت کاوه، تر ټولو لومړی يې هېواد ته د هغه تر راستنېدو وروسته هغه ته ځانگړې مېلمستيا وکړه او د هغه پر وړاندې يې په سياست کې (۱۸۰) درجې بدلون راغی. پخوانی بنسټگر سياف اوس د ولسواکۍ په نوي رنگ کې رنگ شو. استاد سياف خپله زياته توجه د طالبانو حذف او د خپل پخواني سيال (گلبدين حکمتيار) د حضور مخنيوي خواته واړوله. نورو ټولو پخوانيو رقيبو او دښمنو ډلو سره يې په يوه واحد حکومت کې د گوزارې او تفاهم لاره خپله کړه. په دې ډول استاد سياف د کرزي په حکومت کې د خپلې برخې خاوند و. د وزيرانو او واليانو په کچه يې دولتي څوکۍ په واک کې پاتې شوې. کرزي استاد سياف ته د هغه د امنيت لپاره لږ تر لږه (سل تنه) ساتونکي ورکړل. استاد سياف د کرزي په واکمنۍ کې کله کله له ستونزو سره مخامخ و، پخوانی مذهبي مشروعيت او قوت يې طالبانو ترې کمزوری کړ، له پوره ديموکراسۍ سره يې هم اړخ نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو لګولای، د نظارشورا له مطلق واک څخه هم خوښ نه و، کرزي يې هم ټولې هيلې نه شوې پوره کولای. که څه هم ده هڅه کوله چې له کرزي سره خپل اړيکي خواږه وساتي، خو کله کله به د نظار شورا او کرزي تر منځ د تضاد پر مهال ده ته دا سخته وه چې د کوم دوست تر شا ودرېږي. استاد سياف که څه هم په دې موده کې د نظار شورا د غړو په هره جنازه، فاتحه او هره مظاهره او ننداره کې حاضر و او د هغوی هر نامشروع کار ته يې د مشروعيت ورکولو هڅه کوله، خو نظار شورا پرې هېڅکله هم پت پرې نښود. د ولسي جرګې په (۱۵) دوره کې پخواني دوستان (نظار شورا) او (اسلامي اتحاد) دواړه د ولسي جرګې د مشرتابه لپاره د يو بل پر وړاندې ودرېدل، کرزي په زغرده د سياف ملاتړ ونه کړ او همدا علت و چې استاد سياف تر يونس قانوني يا خپل شاګرد څخه دوه رايې کمې يووړې. استاد سياف (۱۱۹) او ښاغلي قانوني (۱۲۱) رايې راخپلې کړې، نظار شورا له دولتي زور، زر او ټولو امکاناتو څخه کار واخيست، خو سياف دا مهال له دې امکاناتو څخه بې برخې و، خو دې سره سره بيا هم قانوني د حاضرو رايو پنځوس جمع يوه رايه پوره نه کړه، له دې قانوني نيمګړتيا سره سره بيا هم قانوني صيب د ولسي جرګې د مشر په توګه انتخاب شو. د ولسي جرګې په (۱٦) دوره کې بيا هم د يوه تصادف له مخې د رايو معادله په همدې بڼه وه، خو په معکوس ډول او دا ځل رايه د استاد سياف په ګټه وه، د استاد سياف دوه رايې تر قانوني صيب زياتې وې، خو د حاضرو رايو پنځوس جمع يوه رايه يې پوره نه کړای شوه. د قانوني صيب په شمول د نظار شورا ټولو غړو په حکومت او شورا کې د سياف دومره سرسخته مخالفت وکړ چې درېيمګړي ته يې زمينه برابره کړه، خو استاد سياف يې مشرتابه ته پرېنښود. خلکو سره داسې يو تصور و چې تر دې وروسته به نو استاد سياف د نظار شورا پر وړاندې ټينګ دريځ خپل کړي، خو تر هغه وروسته بيا هم استاد سياف د نظار شورا ترڅنګ ودرېد او د نظار شورا د سياسي موخو د پياوړتيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره به يې ځانګړې فتواوې صادرولې. استاد سياف د خپل سياسي ژوندانه په درېو پړاوونو؛ جهاد، تنظيمي اړو دوړ او اوسنۍ ولسواکۍ درېواړو کې خپلې خپلې برياوې او خپلې خپلې نيمګړتياوې درلودلې، خو د ده برياوې د جهاد په کلونو کې زياتې مطرح وې، په پاتې دوو پړاوو کې د نورو جهادي مشرانو په شان د استاد سياف شخصيت ته هم زيات زيانونه ورسېدل او د جهادي محبوبيت کچه يې ډېره راټيټه شوه. استاد سياف د يو لوی ديني عالم په توګه خپل هغه مسوليت چې ولس ترې هيله لرله، ادا نه کړای شو. خپله ديني پوهه، چې په کار و، په ناپېيلي ډول يې کارولې وای، هغه يې هم د يوه مشخص سياسي ګروپ په ګټه وکاروله. کرزي او نظار شورا دواړو سره يې ډېره منډه وکړه، خو هغوی ورسره ډېره وفا ونه کړه. د استاد سياف د کارونو څرنګوالي په باب ډېر بحث کېدی شي، خو دلته نه غواړم دا بحث تر دې زيات وغځوم.

۴- پير سيد احمد ګيلاني: (ملي اسلامي محاذ تنظيم) په جهادي ډلو کې يو معتدل تنظيم و، مشر يې (پير سيداحمدګيلاني) هم يو معتدل او منځلاری شخص ګڼل کېږي. د جهاد په کلونو کې د دې تنظيم ونډه د پام وړ وه. د تنظيمي جنګونو پر مهال پير سيد احمد ګيلاني هڅه وکړه چې په جګړو کې د کوم لوري ملاتړ ونه کړي. دا کار د دې سبب شو چې پير سيد احمد ګيلاني ته خلک د يوه مصلح شخص په سترګه وګوري، د طالبانو د واکمنۍ پر مهال هم دې تنظيم د ناپېيلتوب اصل خپل کړ. د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته له اعليحضرت محمدظاهرشاه سره د پير سيداحمدګيلاني د کورنيو او فکري اړيکو او هم د يو معتدل جهادي

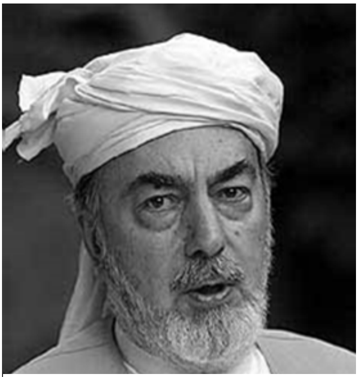

(پير سيد احمد ګيلاني)

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظیم په توګه، ده ته د بن په کنفرانس کې خپله ونډه ورکړل شوه. (حامد ګیلاني) د پیر سیداحمدګیلاني په استازیتوب د بن د کنفرانس غړی و. د کرزي د حکومت له پیله د پیر پلویان د حکومت په لوړو اوټیټو پوستونو، له وزارته نیولې، تر سفارت او ولایته پورې په یو نه یو ډول مقرر وو. پیر خپله هم د کرزي له ځانګړي احترامه برخمن و. د پیر تقاضا هم مناسبه وه، د خپل نفوذ او قدرت په تناسب وه، د بېړنۍ لویې جرګې ریاست یې غوښته، خو هغه چانس ورنه کړای شو، د پاکستان او افغانستان تر منځ د امن ګډې جرګې د جوړولو د کمېسیون د مشر په توګه یې دنده اجرا کړه. په جهادي او ځینو نورو مهمو غونډو کې د پیر ګډون ضروري ګڼل کېده، کرزي ورسره په لویو هېوادنیو چارو کې مشوره کوله. یوځل یې ورته زوی (حامدګیلاني) د سرحدونو او قبایلو چارو د وزیر په توګه نوماند کړ، خو له ولسي جرګې یې د باور پوره رایه ترلاسه نه کړای شوه. پیر په خپله په افغانستان کې د زیاتې ځمکې او شتمنۍ خاوند دی، نو ځکه خو یې کرزي ته د ځینو نورو تنظیمي مشرانو په شان لاس غځېدلی پاتې نه دی. البته د کرزي له مالي لورینو هم بې برخې نه دی پاتې شوی، خو څرنګه چې دی خپله یو مړه خوا شخص دی، نو که مالي اړتیا یې هم پیدا شوې، په حکومت کې یې د نورو پلویانو له خوا پوره شوې ده. لور یې (فاطمه ګیلاني) نږدې یوه لسیزه د سرې میاشتې د مشرې په توګه پاتې شوې ده. پر خپلو تنظیمي اشخاصو سربېره د ځینو نورو وزیرانو او مهمو اشخاصو په ټاکنه او ګومارنه کې د پیر خبره بې وزنه او بې اغېزې نه وه، لنډه دا چې پیر د پخوا په څېر د خپل معتدل حرکت له لارې په اوسني حکومت کې خپله همغه معتدله ونډه او رول لرلی دی. ضرر یې کم او نظام ته یې ګټه ډېره وه او که ګټه یې نه رسوله، نو زیان یې هم نه رساوه او نه یې د زیان رسولو ګواښ کاوه.

۵- شیخ محمد اصف محسني: د جهادي مشرانو په لړ کې شیخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد اصف محسني ځانګړی ځای او مقام لري، هغه لوی ديني عالم او ژبور شخصيت دی. د جهاد په کلونو کې يې (د افغانستان اسلامي حرکت) تنظيم چې ښخ يې په ايران کې و، مشري کوله. محسني په خټه قزلباش او له مذهبي پلوه شيعه مذهب پورې اړه لري، د کندهار ښار اوسېدونکی دی. د نورو شيعه ګوندونو په انډول ايران ته ډېر نږدې نه و، که څه هم د ايران له مالي او معنوي مرستې برخمن و. يو وخت يې د جهاد په کلونو کې د نسبتاً ملي دريځ له امله د ايران له حکومت سره ستونزه پيدا شوه، محسني مجبور شو، د خپل تنظيم

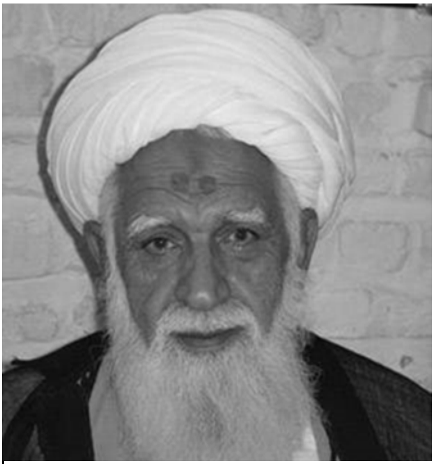

(شيخ محمد اصف محسني)

دفترونه له ايرانه وباسي. د جهاد په کلونو کې د وخت د حکومت او شوروي اشغال پر ضد په شيعه مېشتو سيمو کې د محسني د (حرکت اسلامی افغانستان) تنظيم مخالفت محسوس و، خو د افغانستان د جهاد زيات بار د دوی پر اوږو نه و، روسانو هم نه غوښتل د خپلو ستراتيژيکو اهدافو په پام کې نيولو سره پر دې سيمو زيات سياسي او پوځي فشار راوړي. د جهاد تر اختتام او تر هغه لږ وروسته موده کې د محسني او ايران اړيکي بېرته خواږه شول، د ايران هيله وه چې دی د سياسي مشرتوب پرځای د مذهبي مشر او د تقليد د يوې مرجع بڼه خپله کړي. محسني هم همدې لوري ته روان و، د تنظيمي جنګونو پر مهال ده د عبدالعلي مزاري، چې دا مهال د رباني او احمدشاه مسعود قواوو پرضد جنګېده، ملاتړ ونه کړ، بلکې د هغه مخالفت يې وکړ او هغه يې له ايرانه په مرستې اخيستو تورن کړ. محسني او د هغه حزب (د افغانستان اسلامي حرکت) له عبدالعلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مزاري سره د اختلاف ترڅنګ د رباني ملاتړ هم درلود، په ضمني ډول یې د هغه ملاتړ هم کاوه. په پیل کې د حضرت صبغت الله مجددي د حکومت چې اصلي زړی یې د رباني اسلامي جمعیت و، د هغه حکومت د ویاند دنده هم اجرا کړه. د طالبانو نظام پر وړاندې شیخ محسني نرمه کړنلاره غوره کړه، د هغوی پرضد یې وسلوال پاڅون ونه کړ او یا یې هم وس نه درلود، کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو، نو د محسني تنظیم ته په بن کنفرانس کې خپله ونډه ورکړل شوه. د کرزي په حکومت کې له پیله بیا تر وروستیو پورې شیخ محمداصف محسني منلی او ښاغلی شخص و. په بېړنۍ لویه جرګه کې شیخ محسني پورته شو او ویې ویل چې (انتقالي دولت) سره باید (اسلامي) کلمه هم یوځای شي ((اسلامي انتقالي دولت)). که څه هم ځینو خلکو فکر کاوه چې دا مهال په دې ځای کې دې کلمې څه ځانګړی پیوستون نه خوړ او څه توجیه یې نه لرله، خو څرنګه چې افغانستان په بشپړ ډول یوه دیني مذهبي ټولنه ده، نو د محسني خبره د (ناره تکبیر) په نارو سره بدرګه شوه، ګل اغا شېرزی چې دا مهال د کندهار والي او د بېړنۍ لویې جرګې غړی و، د محسني د نظر په رد کې وویل چې له دې کلمې څخه ناوړه استفاده کېږي او ضرور نه ده چې دا کلمه دلته راشي، خو خلکو د ګل اغا شېرزي د خبرو پر وړاندې غبرګون ونښود او هغه یې په اصطلاح (خدای بیردي) ته پرې نښود. زه چې دامهال د جرګې د لومړي منشي په توګه په پورته ستیج کې ناست وم او د جرګې د تالار ټول متن راته ښکاریده، د خلکو یوه څپه لکه د سیلاب د څپې په څېر راپاڅېده او ګل اغا شېرزی یې د خپلو خبرو دوام ته پرېنښود. په دې ډول (اسلامي) کلمه هم د (انتقالي دولت) ترڅنګ ولیکل شوه او نږدې (۱۸) میاشتې همدې ترکیب دوام پیدا کړ.

شیخ محمداصف محسني د اساسي قانون په لویه جرګه کې د یادې جرګې غړی او بیا د یو کمېسیون د مشر په توګه انتصاب شو. د تفاهم په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمېټه کې د شيخ محسني يو نظر دا و چې د (افغانی) يانې (کرنسی) نوم بايد بدل شي، ده ويل چې له (افغاني) سره يې توپير نه کېږي، محسني وويل: ((در ايران ميگويد چند تن افغانی امدند، اين خر چند افغانی اند؟)) د دې دواړو توپير نه کېږي، نو ځکه بايد د (افغانی) نوم بدل شي. استاد سياف ورته وويل: ((يکی افغان است که نام ملت است يکی افغانی است که نام پيسه است اين که ايرانيها فرق شان کرده نميتواند مشکل انها است اگر نه در بين اين دو کلمه فرق وجود دارد، مشکل ندارد.))

د طالبانو نظام تر سقوط وروسته د محسني او ايران اړيکي بيا پسې خواږه شول، ايران د افغانستان د بهرنيو چارو وزارت له لارې پر کرزي فشار راوړ چې دوی ته د کابل ښار په زړه کې ځای ورکړي چې يوه مدرسه په کې تاسيس کړي. ايران دا ځمکه د شيخ محمداصف محسني په واسطه او د هغه په نامه، حبيبيې لېسې ته مخامخ (د خوشال خان لېسې اړونده ځمکه) په وړيا ډول ترلاسه کړه، ټوله (۱۸) جريبه ځمکه وه. دوه جريبه نوره يې هم ورسره الحاق کړه او په دې ډول شل جريبه ځمکه د محسني صيب په واک کې ورکړل شوه. ايران په دې ځمکه کې د لوی علمي او مذهبي مرکز پر جوړولو لاس پورې کړ او د څو کلونو په ترڅ کې يې دلته يو لوی کمپلکس جوړ کړ چې ويل کېږي نږدې (سل ميليونه) ډالره لګښت پرې راغلی دی. دې مرکز ته د (حوزه علميه خاتم النبين) مرکز نوم ورکړ شو، د طالبانو نظام تر سقوط وروسته د کرزي د نظام به اوايلو کې محسني تر يوه حده په سياسي مسايلو کې ګوتې وهلې، خو د پورته ياد مرکز په جوړېدو سره يې ورو ورو له سياسي مسايلو سره واټن ونيو او د ايران په مرسته د جوړ شوي (تمدن) ټلوېزيون له لارې يې خپل مذهبي تبليغ ته دوام ورکړ.

خاتم النبين مرکز اوس پوهنتون، ټلوېزيون، کتابتون او صدري روغتون لري او پر يوه غټ او لوی مرکز بدل شوی دی. پر پخواني لګښت سربېره نور ورځنی لګښت هم لري چې ويل کېږي د ايران له خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمويلېږي. هېڅ بهرني هېواد په افغانستان کې په فرهنگي او مذهبي کچه دومره پانگونه نه ده کړې، لکه ايران چې دلته په مذهبي او فرهنگي ډگر کې کړې ده.

يو شمېر سياسي کتونکي په دې نظر دي چې ايران دلته اوږدمهاله ستراتيژي لري او دا مرکز به يو وخت په افغانستان کې د مذهبي نفاق پر يوې اساسي هستې بدل شي. د کرزي په حکومت کې ايران خلاص لاس لري، ايران د خپلو پلويانو له لارې په حکومت کې پراخ نفوذ لري. محسني هم له وزارته نيولې تر ولايته پورې په حکومت کې خپله ونډه لرله، زوی يې د کابل د والي په توگه او تنظيمي افرادو يې د واليانو او وزيرانو په توگه څوکۍ نيولې دي. که تنظيمي او سياسي مجبوريتونه او ضرورتونه يوې خواته پرېږدو او همدارنگه مذهبي لېوالتيا او تړښت په پام کې ونه نيسو، نو محسني د ټول هېواد په کچه د يو لوی ديني عالم په توگه يادولای شو، د جنگ په اندېول يې د سولې خوښونې روحيه پياوړې وه او په دې برخه کې يې ځينې گامونه هم پورته کړي دي. ده کرزي ته (وراره) او کرزي ورته د (تره) خطاب کاوه، دې ظاهري پيوند هم محسني ته د دې لاره اواره کړې ده چې په ارامه فضا کې د خپلو موخو د تطبيق لپاره گامونه پورته کړي.

(استاد محمد اکبري)

٦- استاد محمد اکبري: استاد محمد اکبري د شيعه افغانانو د مشرانو له جملې څخه يو دی. د شيعه گوند (وحدت حزب) د يوې څانگې مشري کوي. له کريم خليلي سره اختلاف لري او له محقق څخه يې هم لاره څه ناڅه جلا برېښي. اکبري څه ناڅه (ماويستي) افکار هم درلودل، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظيمي جګړو پر مهال يې د اسلامي جمعيت، رباني+مسعود لمن نيولې وه. اکبري هغه وخت په دې نظر و چې دوی په يو قومي اقليت پورې تړلي دي، قومي لږکي ته د يوه اصل په توګه په کار دي چې له حاکميت سره په مخالفت کې واقع نه شي، دا کار دوی ته په زيان تماميږي او که دوی له حاکميت سره اوسي، دوی ډېره ګټه کوي، هر څوک چې په حاکميت کې وي، مهمه نه ده خو که دوی ورسره په تفاهم کې وي، نو دوی ترې امتياز ترلاسه کولای شي. له مزاري او خليلي سره د ده د اختلاف يو دليل دا و چې موږ بايد د رباني او مسعود پرضد جګړې ته داخل نه شو. د قدرت او مشرتابه پر سر اصلاً د حکمتيار او رباني تر منځ جګړه روانه ده، موږ ته خو غير له هغې هم مشرتوب نه رارسيږي، نه يې موږ دعوه کوو او نه يې اوس جوګه يو، نو څه ضرورت دی چې موږ د يوه لوري په ګټه او د بل پرضد جګړه وکړو. د اکبري دا دريځ هغه مهال د نظار شورا په ګټه تماميده، نو ځکه خو جمعيت د اکبري ملاتړ کاوه. خو د اکبري له دلايلو سره سره اکثرو هزاره ګانو د هغه ملا ونه تړله او تر مزاري وروسته خليلي د مزاري د ځايناستي په توګه پاتې او د هزاره ګانو له ملاتړه برخمن شو.

کله چې طالبان راپيدا شول او جګړه مار تنظيمونه يې له کابله پسې واخيستل، نو اکبري هم باميانو ته پناه يوړه، کله چې طالبان باميانو ته نږدې شول، نو اکبري له طالبانو سره د تفاهم لاره ونيوه. په هزاره مشرانو کې دی لومړی شخص و چې طالبانو ته ورتسليم شو. کله چې طالبانو په مزارشريف کې د يوې توطيې له مخې لومړی ځل ماته وخوړه، نو اکبري فکر وکړ چې طالبان نور د تل لپاره مات شول، بېرته يې خپل لوری بدل کړ، مزار ته داخل شو او پلويانو يې وليکل چې: ((استاد اکبري به طور فاتحانه وارد شهر مزار شريف گرديد)). اکبري داسې يو شخصيت دی چې وخت ته منتظر دی؛ چېرته دې ښه هلته دې شپه. محمداکبري د طالبانو تر سقوط وروسته بيا د شان او شوکت خاوند شو، خو نه د محقق او خليلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کچه، د کرزي دربار ته یې لاره لرله، خو ډېره نه. اکبري د ولسي جرګې په (۱۵) او (۱٦) دوره کې د بامیانو د خلکو د استازي په توګه دنده اجرا کړه. دا مهال د ولسي جرګې پر غړیتوب سربېره د جهادي مشرتوب له امتیازه هم برخمن و. د جهادي مشرانو په ډله کې به د ارګ په مهمو غونډو کې حاضر و. خو د مالي امتیازاتو په لوټ او تالان کې یې د نورو په اصطلاح مشرانو په څېر پراخه ونډه نه لرله. اکبري د محقق په شان دا مهال پټ او ښکاره وسلوال هم نه درلودل چې کرزی باج ورکولو ته مجبور کړي، البته ځینې افراد یې د حکومت په بېلابېلو څوکیو کې ورته ګومارلي وو. اکبري د کرزي په واکمنۍ کې متشدد رول ادا نه کړ، د یوه نسبتاً ارام شخص په توګه یې سیاسي مبارزې ته دوام ورکړ.

۷- حاجي محمد محقق: حاجي محمد محقق ځان د جهادي مشرانو په ډله کې شمېري، دا چې د جهاد په کلونو کې یې څومره عمر درلود، جهاد یې کړی او که نه، ډېر یې کړی او که کم او هغه وخت یې مشرتوب پرغاړه و او که یو عادي مجاهد و، یا نه؟؟ دا هغه پوښتنې دي چې دقیق او اوږده تفصیل ته اړتیا لري. خو دلته غواړم په لنډیز سره پر ځینو مسایلو رڼا واچوم. د جهاد په لومړیو کلونو کې اصلاً د (حاجي محمد محقق) په نامه کوم څ وک د نامتو مجاهد او

(حاجي محمد محقق)

قوماندان په توګه هېڅ مطرح نه و. د جهاد تر وروستیو کلونو پورې همدا حال و، له افغانستانه د روسانو د وتلو پر مهال ایران شیعه ګوندونه د (حزب

(c) ketabton.com: The Digital Library

وحدت اسلامی افغانستان) په نامه په یوه ټلواله کې راټول کړل، عبدالعلي مزاري یې د مشر په توګه ورته غوره کړ او محقق هم د همدغه عبدالعلي مزاري د یوه سیمه ییز قومندان په توګه په خپله سیمه کې پر نظامي فعالیتونو مصروف پاتې شو. دا هغه مهال و چې نور نو روسان په افغانستان کې نه وو او جهاد هم هغه پخوانی رنګ او خوند نه درلود.

عبدالعلي مزاري، جنرال دوستم او احمدشاه مسعود د جبل السراج تړون له لارې د ملګرو ملتونو د سولې پلان شنډ او په کابل کې یې له خپلو نورو ستمي او پرچمي موئتلفینو سره د ائتلاف او نظامي کودتا له لارې د ډاکتر نجیب الله حکومت ړنګ کړ. څه موده دې ائتلاف دوام وکړ او لږه موده وروسته د عبدالعلي مزاري تر مشرۍ لاندې د وحدت حزب، نظارشورا او د هغو د موئتلفو ډلو تر منځ په کابل کې خونړي جنګونه ونښتل، په کابل کې ډېرې ورانۍ او ویجاړۍ رامنځته شوې، مزاري مجبور و چې په بېلابېلو سیمو کې له خپلو قومندانانو څخه افراد وغواړي او په کابل کې یې وجنګوي. محقق هم دا مهال ځینې افراد د جنګ ډګر ته راولېږل، که څه هم دی د کابل په جنګونو کې په خپله شخصاً شامل نه و، خو افرادو یې په کې ونډه لرله، کله چې طالبان راوټوکېدل، نو په بلخ، سمنګانو او ځینو نورو سیمو کې د محقق افرادو د طالبانو پر وړاندې جګړې ته لاس کړ. دا مهال محقق د ایران د زیاتې پاملرنې وړ وګرځېد، خصوصاً په مزارشریف کې د طالبانو تر لومړۍ ماتې وروسته چې د طالبانو د سادګۍ، (محقق، جنرال مالک، نظار شورا) او نورو ډلو او اشخاصو د ائتلاف او توطیې نتیجه وه، دا مهال نو محقق ایرانیانو ته زیات مطرح شو. وروسته وروسته د محقق په سر کې د مشرۍ هوا وچلېدله او د همدې وحدت حزب د نوم په لږ تغیر (حزب وحدت اسلامي مردم افغانستان) په نامه یې بله ځانګه جوړه او ځان یې د مشر په توګه غوره کړ. محقق له دوستم او احمدشاه‌مسعود سره خپل اړیکي لاپسې مضبوط کړل او د طالبانو پر وړاندې یې ګډ دریځ خپل کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو، نو محقق د نورو پوځي او سیاسي مشرانو په توګه مطرح شو، د بن په کنفرانس کې د ګډونوال او بیا وروسته په حکومت کې د برخوال په توګه څرګند شو. له کومې ورځې چې محقق سیاسي او پوځي ډګر ته داخل شوی، نو یوه ورځ یې هم د هزاره قوم د حقوقو شعار له خولې څخه نه دی غورځولی. په موقته اداره کې د پلان د وزیر په توګه او بیا وروسته د ولسي جرګې په (۱۵) او (۱٦) دوره کې د کابل د خلکو د استازي په توګه یې دنده اجرا کړې ده. له کرزي سره یې ښکاره مخالفت او پټ موافقت دواړه تجربې لرلې دي. محقق په ولسي جرګه کې د وکیل او د خپل حزب د مشر په توګه په حکومت او سیاست کې خپل خاص امتیازات درلودل. ترانسپورټ وزارت تر ډېره وخته د محقق سهم ګڼل کېده او د ځینو خلکو له خولې هره میاشت (۵۰) زره ډالره د محقق خزانې ته له همدې لارې ورزېرمه کېدل. پر دې سربېره محقق د جهادي مشرانو له خاصو امتیازاتو هم برخمن و، (۷۴) تنه باډیګاردان یې هم درلودل چې معاش او ترفیعات یې د ملي امنیت د ادارې د لسم ریاست له خوا ورکول کېدل او افراد ورته محقق معرفي کول. د محقق په هر څرګند مخالف پسې یو پټ امتیازي موافقت ملګری و. کله چې به محقق د اعتصاب، اعتراض او یا مظاهرې په پلمه خپله چیغه پورته کړه، نو ورځ وروسته به په ارګ کې د کرزي خاص مېلمه و، سهار چای به یې د ده په دفتر کې وڅښه او بیا به د محقق خولې ته خوږه وروړسېدله. یوه ورځ محقق په یوه اعتراضیه غونډه کې کرزي ته سختې سپوره کلمې استعمال کړې، په سبا یې ارګ کې مېلمه و، د کنځلو موعضه یې (دوه مرمۍ ضد ګاډي) شول چې هر یو یې (یو لک ډالره) قیمتت درلود. کله چې زه پر دې مسله خبر شوم، نو د داودزي صیب دفتر ته ورپورته شوم. (موټر د داودزي له لارې ورکړل شوي وو). هغه ته مې وویل ولې؟ هغه موسکی شو، والله د رییس صیب مجبوریت و. ما ورته ویل عجیبه اپوزېشن او عجیب

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت، يو څوک چې کنځل کوي هغه ته مرمۍ ضد موټر ورکول کېږي او يو څوک چې د نظام ستنې ټينګوي هغه له نظامه ګوښه کېږي. ما داودزي صيب ته وويل، دغه دوه موټر مو چې يو واقعي جهادي قومندان ته ورکړي وای، محقق يې درته لاس تړلی دلته راوسته، ټول عمر به يې له کنځلو بېغمه وئ. هغه وويل: ((والله دا نو د رييس صيب کارونه دي، موږ په کې څه نه شو ويلای.

محقق د خپل مخالفت په وجه په سلګونو دا ډول امتيازات اخيستي چې له يوې برخې څخه يې کېدی شي ولس خبر وي. محقق افغانستان کې هره سياسي، اقتصادي او ټولنيزه موضوع په قوميت پورې تړله او په ډېره سپين سترګۍ سره يې قومي مسايلو او شخړو ته لمن وهله. دې کار د محقق موضوعي فقر څرګنداوه چې له قومي مسايلو پرته بل پلان او شعار نه لري.

د کوچيانو او يو شمېر هزاره ګانو په موضوع کې ده په ډېره سپين سترګۍ سره د غذايي اعتصاب غږ پورته کړ او بيا يې له دې لارې هم ډېر زيات نامشروع امتيازات ترلاسه کړل. محقق، د جمهوري رياست په لومړي پړاو کې په دې خاطر ځان کانديد کړ، چې د کرزي په وجود کې د بل هزاره (خليلي) څوکۍ خو هسې هم خوندي ده، هزاره ګان به په ډېر راحت او اتومات ډول ده ته رايه ورکړي او دی به بيا له دې موقف څخه د خپل مشرتابه لپاره اعظمي ګټه پورته کړي.

محقق او ځينې نور جنګسالاران د کرزي پر روحياتو، مجبوريتونو او د حکومتولۍ پر چلند تر هر چا ښه پوهېدل: (مخالفت وکړه امتياز واخله)! له نظار شورا پرته به د محقق په شان ډېر کم نور قومندانان پيدا شي چې د موافقت او مخالفت دومره اوږد پړاو يې وهلی وي. محقق په ملي شورا او نورو غونډو کې په څرګند ډول د پښتو ژبې مخالفت کړی او په ډاګه يې په افغانستان کې د ايران پاليسي تعقيب او تائيد کړې ده. د محقق له ټولو ناقانونه کړنو او نامشروع غوښتنو سره سره هغه په هزاره قوم کې د نفوذ

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاوند دی او له همدې نفوذ څخه په ګټې اخیستنې یې ځان مطرح کړی، که څه هم د ده دا عمل په راتلونکي کې هزاره قوم له نورو قومونو سره مخامخولای شي، خو محقق لا تردې دمه د قومیت له شعار پرته بله موضوع نه لري، چې ځان پرې لوړ مقام او موقف ته ورسوي.

د پورتنیو یادو اشخاصو ترڅنګ یو شمېر نور پخواني جهادي قومندانان او سیمه ییز بانفوذه اشخاص هم وو چې د کرزي له حکومته یې خپل باج اخیسته او یا یې ورسره کله مخالفت او کله جوړجاړی درلود، لکه سید حسین انوري، سید مصطفی کاظمي، ګل اغا شېرزي، محمد اسمعیل خان، عطامحمد نور او نور چې دلته یې له تفصیل څخه تېرېږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم څپرکی

له ولسمشر سره ځانګړې کتنې

له ولسمشر کرزي سره وخت اخيستل څه اسانه کار نه و، هغه وخت چې زه په جلال اباد کې وم (۱۳۸۱-۱۳۸۴ل) کلونه، نو ولسمشر سره مې ښه روابط درلودل. نږدې هره مياشت مې يو ځانګړی ملاقات کولای شو، خو کله چې کابل ته راغلم او په تېره بيا په امنيت شورا دفتر کې مقرر شوم، په پيل کې ځانګړي ملاقاتونه اسانه وو، خو وروسته وروسته بيا د وخت په تېرېدو سره سخت شول. له جلال اباده کابل ته د راتګ تر وخته د نږدې دوو کلونو په بهير کې ما له ولسمشر کرزي سره تقريباً (۱۳) بېلابېل ملاقاتونه کړي وو، اکثره مې د کاغذ پرمخ ليکلي وو، د يادښتونو په ساتنه کې زما له ډېر احتياط سره سره بيا مې هم د هغو ملاقاتونو متنونه د دې اثر د ليکلو پر وخت ترلاسه نه کړای شول، که څه هم دا يادښتونه مې ډېر وپلټل خو بيا مې هم پيدا نه کړای شول، خو ځينې مهمې خبرې مې د حافظې په زور په نورو يادښتونو کې ترې راواخيستې. کله چې مې جمهوري رياست کې رسمي دنده پيل کړه، ځينې يادښتونه مې پر خپل وخت خوندي کړل، له ځای، وخت او نېټې سره، ځينې مې حافظې ته وسپارل، خو بيا هم ځينې داسې خبرې چې لا هم مهمې وې د زمانې باد راخخه يوړې، ما تر خپله وسه خپلې هلې ځلې وکړې، ځينې ځانګړي ملاقاتونه او د هغوی غټه منځپانګه مې خوندي کړل، دلته يې درنو لوستونکو ته وړاندې کوم، خدای دې وکړي د تاريخ ليکنې د خامو موادو په توګه ترې ګټه واخيستل شي او يا هم لږ تر لږه د ولسمشر کرزي د دربار ځينې ګوټونه روښانه کړي. نورو افغانانو او په ټوله کې ټولو انسانانو ته مې پيغام دا دی چې که په

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې حساسو دفترونو او ځایونو کې کار کوي، نو د قلم څوکه دې د خپل تقرر له همغې لومړۍ ورځې څخه ښه تېره کړي، خپل ټول هغه یادښتونه چې حال او راتلونکي نسل ته پیغام ولري، په ترتیب سره ولیکي او د تاریخ حافظې ته دې وسپاري. په داسې ځایونو او دفترونو کې رښتیا هم ځینې داسې مسایل پېښېږي چې لیکل او ارزول یې نه یوازې اوسني پښت، بلکې راتلونکو نسلونو ته خورا ګټور دي، د الهام او پیغام د سرچینو په توګه کار ورکوي او بل نسل او راتلونکي واکمن پرې د خپلو ګڼو احتمالي تېروتنو مخه نیولای شي. د کومو ځانګړو ملاقاتونو یادښتونه چې ما خوندي کړي، غواړم ځینې مهم یې دلته وړاندې کړم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولسمشرۍ دويمې ټاکنې

له نن (۱۳۸۸ل)کال څخه پنځه کاله وړاندې، يانې د جمهوري رياست تر لومړي ځل ټاکنو دمخه د انتقالي ادارې رييس ښاغلي حامدکرزي زه (يون) له جلال اباد څخه کابل ته غوښتی وم، مازيګر ناوخته مهال و، د جمهوري رياست د لومړۍ نمبر ماڼۍ (د جمهور رييس کور) په لوی حويلي کې پلي ګرځېدو، هغه وخت ښاغلي کرزي صيب ماته وويل چې دلته مې ځکه راوغوښتې چې په دې ازاده فضا کې ازادې خبرې وکړو، ښاغلي کرزي زه په خبرو کې پوه کړم چې د ده په خاص کاري دفتر کې ازادې خبرې نه شي کېدی، مانا دا چې هلته د ثبت وسايل شته چې کېدی شي خاصې خبرې بل ځای ته انتقال شي. دا چې هغه وخت ما ښاغلي کرزي ته د انتخاباتو په باب څه وويل او ده راته څه وويل دې ته مې په يو بېل بحث کې، چې جلا ليکل شوی، اشاره کړې. خو نن ورځ د (۱۳۸۸ل) کال د غبرګولي مياشت او د جمعې مبارکه ورځ ده او انتخاباتو ته پوره دوه مياشتې پاتې دي، زه بيا جمهور رييس خپل حضور ته بللی يم، د ملاقات ځای همغه دی، خو پر دومره توپير چې پنځه کاله په کې واټن دی، هغه ملاقات مازيګر مهال و او دا ملاقات سهار پر (۹) بجې دی. ولسمشر د پنجشنبې پر ورځ ماسپښين له سناتورانو څخه د غونډې د خلاصې پر مهال ځان سره دفتر ته بوتللم، خو څرنګه چې هلته درې څلور مشاور وزيران ترې راتاو وو، نو ماته يې وويل چې دوی هم دي او ښه سترړی هم يم، پراخ مجلس نه شو کولای، نو سبا سهار د چای پر مهال کور ته راشه، چای به هم وڅښو او ښه ازاد ګپ به هم ولګوو. خپل يو سکرتر (عزت) ته يې وويل: يون صيب لپاره سبا ته پروګرام جوړ کړه، هغه وويل په سترګو، جمهور رييس نه مې خدای پاماني واخيسته او د خپل دفتر پر لوري رهي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوم.

د جمعې ورځ سهار اته نیمې بجې خپل دفتر (د ملي امنیت شورا دفتر) ته لاړم، لس پنځه لس دقیقې په دفتر کې وم، په یوه پاڼه کې مې هغه مهم مسایل ولیکل، چې له جمهور رییس سره یې باید په خبرو کې مطرح کړم. په دې یادښت کې دغه لاندې موضوعګانې شاملې وې:

- **د انتخاباتو د کمپاین څرنګوالی**
- **د انتخاباتو لپاره د اوسنیو دفترونو ترڅنګ د نورو متبادلو دفترونو پرانیستل.**
- **په ختیزو ولایتونو کې د انتخاباتو د څرنګوالي د ښه والي لپاره وړاندیزونه.**
- **په اوسنیو انتخاباتو کې د جمهور رییس د موئتلفینو د غوښتنو جانبي تاثیرات.**
- **د انتخاباتو د نتایجو یوه احتمالي ارزونه.**
- **په اینده حکومت کې د موئتلفینو تر حده زیاتو غوښتنو مهارول.**
- **له ډاکتر انوارالحق احدي، ډاکتر اشرف غني احمدزي او ځینو نورو کاندیدانو سره خبرې اترې او د هغوی اینده برخلیک.**
- **د ژوندون ټلویزیون د جوړولو لپاره خبرې اترې او ځینې نور مسایل شامل وو.**

پنځه لس کم (۹) بجې د ملي امنیت شورا دفتر څخه د جمهور رییس د استوګنځي پر لوري پلی وخوځېدم، د امنیت شورا دفتر د جمهور رییس د کاري دفتر (ګلخانې ماڼۍ) ته مخامخ موقعیت لري، ښي لاس ته یوه ځانګړې لاره ده چې جمهور رییس هر سهار له همغې لارې له خپل استوګنځي (لومړي نمبر قصر) څخه خپل دفتر ته راځي. دا زما څلورم ځل دی چې د جمهور رییس استوګنځي ته ځم. نو لاره کې بلد وم، تر دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځايه بيا د جمهور رييس تر استوګنځي درې ځايه عسکر ولاړ دي، خو دومره ډېر نه؛ هره غرفه کې يو يا دوه تنه عسکر، فضا ډېره ارامه ده، د جمعې ورځ خو بېخي ارامي ده. دويمې پېره دار خونې ته چې ورغلم، دوه عسکر په کې وو، يو له غرفې راووت، ماته يې وويل چېرته ځې؟ ما وويل رييس صيب غوښتی يم، هغه لکه چې خبر نه و، (عزت) ته مې ټليفون وکړ، هغه په ټليفون کې ژر ورسره خبرې وکړې. لږ څه وړاندې هغه بلې غرفې ته، چې دوه عسکر په کې ولاړ وو، راته يې وويل هغو ته لاړ شه، هغوی د لومړي نمبر قصر د ودانۍ مخې ته ولاړ وو. هلته لاړم، ډېر پاک، بانزاکته او باسليقه عسکر وو. تر سترګي مشي وروسته مې ورته وويل چې رييس صيب غوښتی يم، هغوی خبر وو، يو عسکر وويل: زه درسره لاړ شم، که خپله بلد يې، ما ويل نه که يو بلد کس راسره لاړ شي، ښه به وي، ده وويل ډېره ښه ده، دروازه يې ببرته کړه، لږه شېبه وروسته (نيازمندصيب) راغی، (دی په لومړي نمبر قصر کې رييس صيب ته نږدې يو کارکوونکی دی) ده سترګي مشي راکړل، زه يې پېژندلم، دواړه يوځای د قصر مخې ته تر شنو ونو لاندې يو مېز ته، چې سپينه پرده پرې غوړېدلې وه لاړو. څلور څوکۍ او دوه واړه مېزونه ايښي وو، د سهارنۍ لپاره مناسب چای برابر شوی و، ښه پاک او سوتره و، خو د پخوانيو او يا هم ځينو نورو اوسنيو پاچايانو په شان ډېر مجلل نه وو، ساده خو پاک. شين او تور چای، د تازه مېوې اوبه (شربت)، ګرمه وچه ډوډۍ، مربا او شات پر مېز ايښي وو او وروسته يې په غوړيو کې پخې کړې هګۍ هم راوړې. پنځه کم (۹) بجې پر څوکۍ کېناستم، دې وخت کې د جمهور رييس يو بل امنيتي کس راغی، په شخصي جامو کې و، غالباً چې د جمهور رييس خپلوان به و، په کندهارۍ لهجه يې خبرې کولې، زما څنګ ته راغی، ماته يې سترګي مشي راکړل، مخابره يې په لاس کې وه، زه پر څوکۍ ناست وم او دی زما څنګ ته ودرېد، ماته يې وويل يون صيب هغه اسلام اباد ته چې تللی وې، ته، (سليمان لايق) او (صديق چکري) چې په خيبر ټلوېزيون کې وئ، مرکه مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه، ماته یې ډېر خوند راکړ، سخت ځوابونه دې ورکړل، داسې خوند یې وکړ، چې زموږ ټولو انډیوالانو خوښ کړل. همدې خبرو کې وو چې ما ورته وویل دلته د مرغانو ډېر ښه اوازونه نه دي؟ او بل دا ساحه دومره ښکلې شوې چې بېخي سړی فکر کوي په اروپا کې ناست وي، مخکې چې زه راغلی وم دا ساحه دومره ښکلې نه وه، ده وویل: ((دلته ډېر کار وشو رښتیا هم پخوا داسې نه وه، دلته طاوسان هم وو او کیکرې هم، خو هغه ما یوړل، ډېرې زیاتې چغې به یې وهلې، دا ټوله فضا به یې نا ارامه کړې وه...)) همدې خبرو کې وو چې جمهور رییس له کوره رابهر شو، یو شل متره لرې یې پرما غږ وکړ: ((یون صیب مولا دې راوله!)) زه د احترام په خاطر یو څو متره مخې ته ورغلم، غږ یې وکړ: ((اوهـ عجیبه کندهارۍ غاړه دې پیدا کړې)) ما ویل دا شېرزي صیب راته راکړې، ده وویل ((عجیبه ښکلې ده، شېرزی دا غاړې ډېرې خوښوي.)) ټینګ روغبړ یې راسره وکړ، امنیتي کس ته یې غږ کړ: ((هلئ ژر شئ د یون صیب څوکۍ زما څنګ ته

(محمد اسمعیل یون)

(ولسمشر حامد کرزی)

کېږدئ، چې دا مخامخ ونې هم وګوري او مجلس هم سره وکړو.)) خدمه وو ته یې وویل هلئ ژر شئ راوړئ شیان، هغوی وویل هر څه تیار دي صیب، جمهور رییس ماته وویل څه شی خورې؟ ما ویل هر څه دلته شته په خپله خوښه یې خورم، خدمه وو په غوړیو کې پخ کړې هګۍ هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوړې، زموږ په گيلاسونو کې يې چاى واچوه او رييس صيب زما د کورني ژوند او د کور د غړو تر پوښتنې وروسته پر خبرو پيل وکړ، چاى مو هم څښه او خبرې مو هم کولې، ما تر هر څه دمخه د خپل يادښت پاڼه راواخيسته پر زنگانه مې کېښوده.

لومړى ما ورته وويل چې د تېرو ټاکنو نتيجه بايد بيا تکرار نه شي، چې يو څوک دې هېڅ رايې رانه وړي، خو بيا دې هم په حکومت کې تر ټولو زيات مطرح وي. بله خبره مې دا وکړه، اوس چې د ټاکنيزو مبارزو لپاره کوم دفترونه جوړ شوي او کوم کسان يې مشري کوي، دا بيا پر تنظيمونو وېشل شوي، پر دوى ټول خلک نه راټولېږي او نه دوى د دې وړتيا لري چې ټول خلک پر ځان راټول کړي او يا د ټاکنو منجمنټ وکړي. ښه لاره دا ده چې د دوى پر وړاندې متبادل دفترونه جوړ شي، کوم کسان چې دوى يې نه شي جذبولاى، همدا متبادل دفترونه به يې راجذب کړي چې څوک خوابدي او بهر پاتې نه شي. دا ځل ټاکنې تر هغو تېرو يو څه مشکلې دي. ختيزو ولايتونو کې ټاکنيزو دفترونو ته هم بايد زياته پاملرنه وشي، هلته اختلافات ډېر دي، خپلمنځي اختلافات، البته ستاسو د ټاکنې او تائيد په برخه کې ډېر اختلافات نه شته، خو له داسې ميتود څخه بايد کار واخيستل شي چې ستاسو د دوو پلويانو تر منځ د اختلافاتو له امله ستاسو رايو ته زيان پېښ نه شي، داسې نه شي چې يو په غېږ کې ونيول شي او بل خوابدى شي. ستاسو د نورو موئتلفينو ناقانونه او لوړو غوښتنو ته هم بايد ډېره توجه وشي، چا سره داسې ژمنې ونه شي چې د نورو خواوو د خفگان سبب شي او يا هم په راتلونکي کې د هغو د پوره کولو امکان نه وي، د برياليتوب په حالت کې هم بايد د غوښتنو او واقعيتونو تر منځ تعادل رامنځته شي. له ډاکتر انوالحق احدي، ډاکتر اشرف غني، ميرويس ياسيني او ځينو نورو کانديدانو سره بايد خبرې اترې وشي، که له خپلې کانديدۍ تېر شي ښه به وي. کله چې د جمهور رييس د خبرو وار راغى، نو هغه دا ځل د تېر په انډول څه زياتې انديښنې لرلې، هغه وويل: ((څو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې مخکې ماته استاد رباني راغی، راته یې وویل چې زه همکارۍ ته تیار یم، ما استاد ته وویل چې دې خلکو(هدف یې نظار شورا وه) تاسو سره چندان ښه نه دي کړي، نو تا ولې د دوی لمن نیولې، استاد رباني وویل، اصلي خبره دا ده چې په دې نظام (ریاستي نظام) کې موږ خپل حضور نه شو لیدلی، سیستم باید بدل شي، د استاد رباني هدف دا و چې سیستم باید نامتمرکز شي، د ولسوالیو شوراګانو او ولایتي شوراګانو ته باید زیات واک ورکړل شي او په نهایت کې نظام باید پارلماني بڼه خپله کړي.)) دامهال ما ولسمشر ته وویل: «استاد رباني تاسو سره له صداقت څخه کار نه اخلي، د هغه ټول عمر په دې چل و فریب کې تېر شوی، هغه تا سره همکاري نه کوي او که کوي یې هم، نو د ډېر غټ امتیاز په مقابل کې به وي، د دې پرځای چې موږ بیا جمعیت سره خبرې وکړو، ښه به وي چې پر خپلو طبیعي متحدینو کار وکړو.» کرزي صیب وویل: ((دا خلک ټول بهرنیانو سره اړیکي لري، داسې خو به نه وي چې هغوی ورته دا خبرې غوږ کې اېښې وي، زما تشویش په دې کې دی. پاتې شوه د احدي صیب خبره هغه کېدی شي، تر پایه ونه دربېږي، ډاکتر اشرف غني ترپایه ودرېږي، هغه ټاکنې نه شي ګټلای، خو رایې کمولی شي، خارجیانو ودرولی چې زما رایې راخرابې کړي، هغه د دې کار لپاره مناسب هم نه دی، اوسېله هم نه لري، مریض هم دی، که انتخابات بایلي، ځادر به پر اوږه کړي او ځي به دې وطن نه، چندان بندو واز نه دی، چې په دې وطن کې پاتې شي یا پاتې نه شي، پاتې شو یاسیني، هغه یو بزنس مین دی، کوم غټ ملي شعور نه لري، انتخابات خو نه شي ګټلای او چې بایلوي یې هم، تاوان نه کوي، چا چې ودرولی، هغوی به ورته تاوان ورکوي، که ناکام شو خو بیا به هم تجارت وي، بزنس به وي، دا قرارداد واخله، هغه واخله، شهرت ته به ورسېږي، دوه درې قراردادونه یې چې واخیستل، خپل مصارف باسي، هغه د نور شي په کیسه کې هم نه دی. دا نور کاندیدان هم داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

درواخله، یوازې بشر دوست څه رایې ګټلای شي...)) ما ورته وویل: «اصلي سیال خو معلوم دی، که تاسې پر دې بریالي شئ چې په حکومت کې د ډاکتر عبدالله عبدالله د پلویانو د لاسوهنې مخه ونیسئ، نو د ده د کامیابېدو چانس ډېر را کمېږي. حقیقت خو دا دی چې یو شمېر خلک تاسو څخه هم خوابدي دي، خو کله چې عبدالله وګوري چې ستاسو په مقابل کې ولاړ دی، خلک فکر کوي چې تر هغه بیا هم تاسو ښه یاستئ، نو دا کار تاته ګټه رسوي، په واقعیت کې د (عبدالله) د ډلې تېره ماضي د دې سبب کېږي چې خلک تاسو ته متمایل شي.

خلک فکر کوي چې د عبدالله د ډلې په بریالیتوب سره افغانستان یوځل بیا ګډوډۍ ته ځي، نو تر ګډوډۍ خو دا اوسنی حالت هم ښه دی.» ولسمشر هم زما له خبرو سره موافق و، ما ورته وویل: «که داځل دې ټاکنې وګټلې، نو هیله لرم چې پخواني مصلحتونه بیا تکرار نه شي.» ده وویل: «هغه تېره دوره د (سردسازۍ) مرحله وه او دا بله د (کار یا بازسازۍ) ده.» ما ویل کاشکې همداسې وشي.

پر یو لړ نورو مسایلو مو هم خبرې وکړې، د ژوندون ټلوېزیون د جوړولو په باب هم خبرې وشوې. ولسمشر راته وویل، زه به ځینو تجارانو سره خبرې وکړم چې مرسته درسره وکړي او ټلوېزیون دې در جوړ شي.

یو یو نیم ساعت به سره ناست وو، خو کله چې به د چای د تازه کولو لپار خدمې راغلې، نو ولسمشر به خبرې غلې کړلې او خبره به یې پر بلې واړوله.

تر اوږده بحث وروسته مې ورڅخه خدای پاماني واخیسته او د خپل کور پر لوري را رهي شوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نوي پارلمان د جوړېدو خطرونه او له جمهور رييس سره کتنه

دا یادښت مې د (۱۳۸۹ل) کال د (۹) میاشتې پر (۴) مه نېټه لیکلی دی.

د افغانستان د ولسي جرګې لپاره د (۱۳۸۹ل) کال ټاکنې پر داسې مهال تر سره شوې چې د هېواد په یو زیات شمېر ولایتونو کې ګنې امنیتي ستونزې وې، په دې ډول شرایطو کې د خلکو د پراخ ګډون امکان ډېر کم و. د انتخاباتو د مستقل کمیسیون پر مشرتابه هم ډېر شکونه وو، چې قومي او سیمه ییز تمایلات لري، د کورنیو سیاسي ډلو او د بهرنیو لاسونو د مداخلې پراخ امکانات او احتمالات وو، نو په دې وجه یو زیات شمېر ملتپال شنونکي په دې نظر وو، چې په داسې شرایطو کې عادلانه انتخابات ناشوني دي او د ناعادلانه انتخاباتو تر سره کول به هېواد له لوی بحران سره مخامخ کړي.

کله چې د انتخاباتو کمیسیون غړي او مشرتابه هئیت ټاکل کېدل، نو ما ډېره هڅه وکړه چې جمهور رييس وګورم او خپل نظر ورته څرګند کړم، خو زمینه برابره نه شوه، بیا مې له بېلابېلو لارو پیغام ورولېږه چې د انتخاباتو د مستقل کمیسیون غړي او رييس باید په بشپړ ډول بې طرفه او مسلکي اشخاص وي، خصوصاً د هغو تنظیمونو غړي نه وي چې د قدرت مدعیان دي، قومي او سمتي تمایلات لري. دا مهال یوازې د اسلامي جمعیت تنظیم، له کرزي سره د جمهوري ریاست پر لومړۍ څوکۍ په رقابت کې و، زما ډېر تشویش همدې ډلې ته و، خو لکه څنګه چې زما اندېښنه، اټکل او وېره وه، کرزي صیب همغسې وکړل. د جهادي رهبرانو یوه غونډه یې راوغوښته، د اسلامي جمعیت مشرانو: رباني، فهیم، قانوني، عبدالله او نورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا وار دمخه مشوره کړې وه، چې د خپلې ډلې غړي ته به د مشرتابه لپاره زمينه برابروي، کرزی صيب چې د جمهوري رياست د څوکۍ له نيولو بېغمه شوی و، پارلماني ټاکنې يې د خپل مقام لپاره لومړی او اساسي خطر نه ګاڼه، اسلامي جمعيت ته يې لا هم نور امتياز ورکاوه، چې لا ورځخه خوشاله(!) شي. د جهادي مشرانو په غونډه کې فهيم د (حضرت مجددي او استاد سياف) په خوله د (فضل احمد معنوي) د رييس کېدو وړانديز وکړ. ډاکتر رنګين دادفر سپنتا (د ملي امنيت مشاور) وار دمخه د معنوي د تقرر لپاره کمپاين پيل کړی و، کرزي ته هم د دې ډلو ټپلو د خوشالۍ لپاره تر دې بله غوره موقع نه وه، نو ژر تر ژره يې دا وړانديز منظور کړ او په دې ډول يوه ملي پروسه د تنظيمي افرادو لاس ته وغورځېده.

د معنوي تر ټاکنې وروسته مې بيا هم د داودزي، انجنير ابراهيم، سرمحقق زلمي هېوادمل او نورو له لارې هڅه وکړه چې له کرزي صيب سره وګورم او د پاتې خطرونو د مخنيوي لپاره ورسره خبرې وکړم، خو بيا هم چا وخت رانه کړ، بيا مې يو لنډ پيغام ورولېږه، ورته ومې ليکل: ((هغه ماين چې دې اوس د انتخاباتو د پروسې په مخ کې ښخ کړ، د انتخاباتو پر ورځ به انفجار وکړي)). د انتخاباتو د تر سره کېدو تر وخت پورې مې بيا هم هلې ځلې وکړې، چې که چېرې د ملاقات وروستی چانس برابر شي، بيا هم چانس برابر نه شو، يوازې څلور ورځې ټاکنو ته پاتې وې چې بيا مې يو څو ګوتې ليک ورولېږه: په ليک کې مې وليکل: ((د انتخاباتو د مستقل کميسيون د مشرتابه په ټاکنه کې اشتباه شوې، دا ډله اوس غواړي انتخابات د خپلو مقصدونو په پام کې نيولو سره تر سره کړي، يوه توطيه يې په پام کې ده چې جبران يې بيا ډېر سخت برېښي، دوی لومړی غواړي په يو زيات شمېر پښتون مېشتو سيمو کې د ناامنيو په پلمه د رايې اچونې مرکزونه کم کړي، دا خطر په هغو ولايتونو کې ډېر زيات دی چې پښتانه او نور قومونه په کې څنګ په څنګ اوسېږي او بيا د پښتنو کانديدانو رايې د نا امنۍ او تقلب په نامه بندې کړي، نو اوس يې لنډه حل لاره دا ده چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټول افغانستان کې دې ټاکنې پر یوه ورځ نه تر سره کېږي. ټاکنې دې ولایت په ولایت وشي او یا دې درې څلورو ولایتونو کې پر یو وخت وشي، که ولایت په ولایت وشي، نو حکومت کولای شي د زیاتو پولیسو او امنیتي ځواکونو په استخدام سره د همغه ولایت په ناامنه سیمو کې امنیت ټینگ کړي او خلک په ټاکنو کې گډون وکړي، د انتخاباتو کمیسیون ته باید د ناامنیو پلمه په لاس ور نه کړای شي، چې یا هلته مرکزونه جوړ نه کړي او یا بیا وروسته د نا امنۍ او درغلۍ په نامه د چا رایې باطلې کړي.)) جمهور رییس ته زما دا لیک رسېدلی و، لوستی یې و، نظر یې خوښ شوی و، خو ځواب یې راولېږه، چې: ((دا ښه نظر دی، خو اوس ډېر ناوخته دی، ما د انتخاباتو له کمیسیون څخه خدای پاماني اخیستې، بیا یې نه شم لیدلی.))

په دې ډول زما ټولې اندېښنې همداسې د اندېښنو په توگه پاتې شوې.

کله چې ټاکنې تر سره شوې، هغه حالات پېښ شول چې ما یې اټکل کړی و، خو ولسمشر هېڅ وخت را نه کړ، نن او سبا یې کوله، دوه ځله یې د ملاقاتونو په جدول کې نوم هم راته ولیکه، خو بیا مې هم ونه شو کتلی او دواړه ځله مې په بېلابېلو علتونو ملاقاتونه کنسل شول، زما زړه و که د نتیجو تر اعلان دمخه راته وخت راکړي چې د نتیجو د اعلان مخه ونیسو، د انتخاباتو د کمیسیون په اړه مې ځینې اسناد هم راټول کړل، یوه لیکنه مې هم وکړه، په (۹) ټکو کې مې د انتخاباتو د نتیجو د قبلېدو په حالت کې د نوي پارلمان د جوړېدو خطرونه جمهور رییس ته ولیکل: دا خطرونه په دې ډول وو)):

۱- د ملي مصطلحاتو او ملي ارزښتونو له منځه وړل.

۲- د کرنسۍ یا ملي پیسو بدلول، د کوچیانو د څوکیو د له منځه وړلو لپاره هڅه.

۳- د پخوانیو اتلانو د لقبونو اخیستل او پرځای یې د نویو تصنعي اتلانو جوړول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د ولايتي شوراګانو د واک زياتول.
۵- د واليانو او ولسوالانو انتخابي کول.
۶- په لومړي ګام کې د پارلماني، په دويم کې د فدرالي او په درېيم ګام کې د افغانستان د تجزيې لپاره هڅه.
۷- پر قومي او تنظيمي معيارونو د خپلې خوښې وزيرانو ته رايه ورکول او د کاري وزيرانو ناکامول.
۸- د لويې جرګې رابلل، د جمهور رييس ګوښه کول او بيا احتمالاً محاکمه کول
۹- د لومړي معاون تر سرپرستۍ لاندې د انتخاباتو تر سره کول، په بشپړ ډول د ټول نظام راخپلول او يا د نظام د بنې چورلټ بدلول.))

دا نظريات هم ور ورسېدل، خو بيا هم د ملاقات زمينه برابره نه شوه، يوه مفصله ليکنه مې وکړه، چې د انتخاباتو د کميسيون د درغليو په اړه وه، د نتيجو تر اعلان يوه ورځ دمخه د ملاقات زمينه برابره شوه، خو بيا دا ملاقات د (۱۳۸۹ل) کال د قوس پر (۳) مه د چهار شنبې ورځ (۱۱) نيمو بجو ته معطل شو، پر همدې ورځ او پر همدې وخت د ټاکنو نتيجې اعلان شوې، يوولس نيمې بجې وې چې د جمهور رييس دفتر ته پورته شوم، لږه شېبه انتظار خونه کې کېناستم، د تشريفاتو رييس ښاغلي (حامد اکرم) تشريف راوړ او راته يې وويل: ((يون صيب ملاقات دې سباته پاتې شو، رييس صيب وويل: سبا دوه بجې ګورو.)) همدې سره له دفتره راووتم او د خپل دفتر پر لوري لاړم.

د قوس (۴) د پنجشنبې ورځ دوه بجې بيا د جمهور رييس دفتر ته پورته شوم، هغه د جرګو په هال کې له يو شمېر قومي مشرانو سره پر جرګه بوخت و، پوره يو ساعت مې انتظار وکړ، کله چې جمهور رييس خپل دفتر ته راغی، نو څو دقيقې وروسته يې وغوښتلم، تر ګرم روغبړ وروسته يې راته وويل چې: ((اوس نو وايه!)) ما وويل: ((ما مخکې هم درته درې څلور ځله

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل تشویش په ډاګه کړی و، اوس یې بیا درته وایم چې اوسنۍ پارلماني ټاکنې عادلانه نه دي او که پر دې بنسټ کوم پارلمان رامنځته شي هغه به هم عادلانه نه وي، ملت او دولت به له سخت بحران سره مخامخ کړي، لکه څنګه چې مې دمخه درته لیکلي وو، دوی به افغانستان کې سخت قومي بحران راوټوکوي، د خپلې طبعې وزیرانو ته به رایه ورکوي، کاري وزیران به ناکاموي، په لایحو او قوانینو کې به د خپل ځان په ګټه بدلون راولي، محلي کورواکۍ به رامنځته کوي، ملي هویت به تخریبوي، هېواد به د انارشیزم او بیا د تجزیې خواته بیایي، دوی په اوسني ترکیب او د ځینو بهرنیو کړیو په مرسته کولای شي په اسانۍ سره په پارلمان کې دوه ثلثه پوره کړي، په دې ترتیب دوی لویه جرګه رابللای شي، هم جمهور رییس په یوه عادي خبره محاکمې ته کشولای شي او هم په اساسي قانون کې تغیر راوړلای شي، که جمهور رییس له کاره ګوښه کړي، که همدا قانون هم وي، نو د لومړي معاون تر مشرۍ لاندې به ټاکنې کېږي، په داسې حال کې چې پارلمان هم د دوی په لاس کې وي او حکومت هم او په اکثریت پښتون مېشتو سیمو کې هم جګړه روانه وي، نو په دې حالت کې که انتخابات وشي، نو اتومات یې دوی ګټي، میډیا هم ټوله دوی سره ده، خپله ملامتي د بل چا پر سلامتۍ توجیه کولای شي، د ګاونډیو هېوادونو او ځینو نړیوالو نیتونه هم درته معلوم دي، نو په دې ډول به افغانستان له داسې یو لوی بحران سره مخامخ شي چې بیا یې راټولول ناشوني وي.

ما مخکې هم درته ویلي چې د انتخاباتو کمیسیون په راس کې د داسې یو شخص ټاکل چې خپله د قدرت د یو مدعي تنظیم غړی وي دا خپله د انتخاباتو د پروسې مشروعیت او استقلالیت ختموي، لکه څنګه چې ما اټکل کړی و؛ هغه ماین اوس وچاودېده، خو اوس زما وړاندیز دادی چې په هر ترتیب وي، کورنۍ او بهرنۍ کړۍ باید پر دې حقانیت قانع شي، چې دا انتخابات نه وو، هسې انتصابات و، نو باید له سره دې ټاکنې وشي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو تر هغه دمخه څو شيان په کار دي چې بايد تر سره شي، د ټاکنو کميسيون دې په بشپړ ډول ناپېيلی وي، هېڅ داسې اشخاص چې تنظيمي او قومي تمايلات لري، بايد په کميسيون کې ځای نه شي، په تېره د قدرت د مدعيانو پلويان، بله مسئله دا ده چې ټاکنې بايد ولايت په ولايت تر سره شي او نتيجه دې هم ځای پر ځای پر همغه ځای اعلان شي. د يوه کانديد د مشروعو رايو برخليک دې په کابل کې د يوه کمپيوټر کار په لاس نه ورکول کېږي، موږ له (۱۰-۱۵) زرو عسکرو ته ضرورت لرو چې د يوه ولايت د ټاکنو امنيت خوندي کړي، د ناامنۍ او تقلب په نامه بايد هېڅ سيمه او خلک له حقوقو محروم نه شي.)) د ټاکنو په اړه ما خپل نور ګڼ دلايل هم وويل، دا مې هم وويل چې: ((فضل احمد معنوي د جمهوري رياست په تېرو ټاکنو کې د ټاکنو په کميسيون کې د ډاکتر عبدالله په پلوۍ ډنډۍ وهله، دا چې پر لومړۍ ورځ له کوم قانوني مجوز او صلاحيت پرته (۱۳) لکه رايې باطلې شوې دا د هغې خبرې تصديق و چې ډاکتر عبدالله او (ګالبريت) يې غوښتنه کوله او پر همغه وخت يې هم همدومره رايې د همدې سيمو باطلې ګڼلې وې. له دې بحران څخه د دوی هدف دا دی چې يو خو د جمهوري رياست تېرې ټاکنې تر پوښتنې لاندې راولي او بل د راتلونکي جمهوري رياست د ټاکنو لپاره هم داسې يوه پلمه برابره کړي، چې په دې سيمو کې يا هېڅ ټاکنې ونه کړي او يا يې هم پر همدې تېر برخليک اخته کړي.)) په دې ترڅ کې مې د انتخاباتو د کميسيون د درغليو په اړه هغه ليکنه هم ورکړه چې د ځينو اسنادو او شواهدو پر بنسټ ليکل شوې وه.

دا ليکنه دا وه:

((۱- استعمال شوې رايې هغومره نه دي چې دوی ويلي دي.

۲- د هر ولايت مجموعي استعمال شوې رايه، په هغو کې باطله، قرنطين شوې او پاکه رايه له يو بل څخه نه ده تفکيک شوې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکې رايې مجموعي شمېر هم نه دی معلوم او د باطلو مجموعي شمېر هم.

۳- که له سره په هر ولايت کې د ټولې استعمالو شويو رايو شمېر قيد شوی وای، کېدی شي د درغليو مخه تر يوه حده په دې نيول شوې وای، چې د انتخاباتو کمېسيون به د خپلې خوښې کانديد ته په اسانۍ سره رايه نه وای زياته کړې، دا کار به ورته ډېر مشکل و، خو اوس ورته لاره خلاصه ده.

٤- د انتخاباتو د کميسيون د لومړۍ او وروستۍ ورځې ارقامو تر منځ يو ميليون رايو تفاوت او د کابل شمېرنه کې د لسگونو زرو رايو تفاوت ښکاري.

٥- ډېټابېس له تخنيکي پلوه نيمگړی دی، د ډېټابېس دويم سرور د جمهوري رياست د رايو مرکزونو او رايو محلونو په حساب برابر شوی، خو اوس چې په پارلماني ټاکنو کې په رايو محلونو کې يو څه تغير راغلی، د ډېټابېس لومړی سرور ټول محلونه نه جذبوي، خو دويم همغه محلونه جذبوي چې په ډېټابېس کې قونسل (ځايگی) يا خونه لري.

٦- يوازې د څو لومړنيو ورځو په بهير کې د (T.B) فورمو سکېن شوې بڼه په انټرنېټ وښودل شوه، چې هغه هم په ډېر تکليف ډاونلوډ کېدله او په ټول افغانستان کې د (فيفا) په شمول چا د دې امکان نه درلود چې د (T.B) فورمو دا بڼه ځان ته پرنټ (چاپ) کړي او بيا يې له اعلان شويو رايو سره پرتله کړي. ان خپله د انتخاباتو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکاياتو د کميسيون مسولين هم د دې وس نه لري چې له خپل دفتره بهر د (T.B) فورمو اصلي بڼه له اعلان شويو رايو سره پرتله کړي.

۷- د انتخاباتو کميسيون په تېره بيا په مرکزي دفتر کې په سلو کې (۷۵)سلنه کارکوونکي د تنظيمي او قومي ملاحظاتو پر بنسټ غوره شوي، چې دا برخه يې اکثره د نظار شورا او جمعيت فکري خط تعقيبوي، چې اوس يې ډاکتر عبدالله په يوه نوې بڼه استازي کوي.

۸- د انتخاباتو کمېسيون مشر د انتخاباتو د قانون د محتوياتو خلاف په اکثرو مهمو پوستونو کې خپل خپلوان، خپل تنظيميان او د خپلې سيمې خلک مقرر کړي چې دلته يې يو څو تنه د بېلگې په توگه يادوو:

- **د IT سرپرست رييس، شفيق احمد له کاپيسا ولايت څخه.**
- **محمد سميع، د ډېټاسنټر کوارديناتور يا مسول له پنجشېر څخه.**
- **ډاکتر کامران، د ډېټابېس ډيولفر، چې د شفيق احمد خپلوان او له کاپيسا ولايت څخه دی.**

د يادونې وړ ده چې دا درېواړه موقتي کارمندان دي، په داسې حال کې چې دا حساس پوستونه د اداري اصلاحاتو د کميسيون له خوا مقررېږي، خو ښاغلي فضل احمد معنوي دا له دې پروسيجر پرته په خپل زور مقرر کړي دي.

- **د معنوي حقوقي مشاور، سرير برمک له پنجشېر څخه.**
- **امنيتي مشاور، له پنجشېر څخه.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **بشير فاروق يو بل چارواکی، له پنجشېر څخه**
- **امنيتي ياور، مبين خيرخواه، له پنجشېر څخه**
- **حفيظ هاشمي، د دفتر رييس له پنجشېر څخه.**

په مجموعي ډول يوازې په ډيټا انټري کې د معنوي خپل خپلوان او د پنجشېر سيمه وال تر پنځوسو کسانو پورې رسېږي.

- **ډاکتر مهدي چې له پنجشېر څخه دی، تېر ځل يې له کابل څخه ځان کانديد کړی و او د معنوي د عمه زوی دی، دا ځل يې د معنوي په ملاتړ له بغلان ولايت څخه ځان کانديد کړ، د ډاکتر مهدي يو ورور (امان الله تجلي) د شکايتونو د اورېدو کميسيون د تحقيق د رييس په توګه مقرر شو، چې د ډاکتر مهدي پر درغليو پرده وغوړوي.**

۹- لومړني نتايج د ورځې تر ماښامه تکميل شول، ځينې کانديدان چې په دې لېست کې شامل وو، په انتخاباتو کې د ځينو مامورينو له خوا ورته خبر راغی چې سبا لېست اعلانېږي، خو لېست کې د شپې يوولس بجې تغير راوړل شو او اعلان شوي لېست سبا بله بڼه غوره کړې وه.

۱۰- حفيظ منصور د معنوي سيمه وال او د يوه تنظيم خلک دي، پرېمانه اسناد موجود دي چې هغه دومره رايې نه درلودلې، خو معنوي د ((مارشال)) فهيم او نظار شورا د نورو مشرانو په مخکني تفاهم او غوښتنه هغه په وچ زور په برياليو کانديدانو کې راوړ.

۱۱- د سيدحسين انوري په اړه د لوی څارنوال رسمي غوښتنليک د

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنوي له خوا رد شو، لوی څارنوال غوښتي وو چې انوري ناقانونه وسلې لري، تر هغه چې دا وسلې تسليم نه کړي، په ټاکنو کې د ګډون حق نه لري، خو معنوي د هغه ملاتړ له امله چې انوري له ډاکتر عبدالله څخه په تېرو ټاکنو کې کړی و، انوري له لېسته حذف نه کړ او هم يې په ټاکنو کې هغه سره ډېره مرسته وکړه.

۱۲- په ګڼ شمېر ولايتونو کې د اکثريت پښتنو پر وړاندې رهبري شوي حرکتونه تر سره شوي، د هغو رايه په قصدي ډول له محاسبې وتې، د پښتنو ترڅنګ د ازبکو، ترکمنو، بلوڅو او ځينو نورو قومونو لړکيو پر وړاندې هم له تعصب څخه کار اخيستل شوی. يوه انتخاباتي حقوقي پروسه پر يوه منظم سياسي جريان بدله شوې ده.

۱۳- لکه څنګه چې د انتخاباتو کميسيون د سياسي او تنظيمي اشخاصو په منګولو کې پرېوت، دغسې د شکايتونو کميسيون هم له سياسي غرضونو او مرضونو خوندي پاتې نه شو. ښاغلی احمدضيا رفعت د دې کميسيون د غړي او وياند په توګه خپل سياسي غرض او مرض پټ نه شو کړای، رفعت مخکې تر دې د (ملي متحدې شورا) په اصطلاح نوبتي رييس و. دا شورا د حفيظ منصور، ډاکتر مهدي او ځينو نورو له خوا جوړه شوې ده، احمدضيا رفعت د معنوي ترڅنګ د دې کسانو په ناقانونه کاميابۍ کې لوی لاس درلود. رفعت په هرات او د افغانستان په نورو سيمو کې د تقلب په نامه په لوی لاس او د تبعيض له مخې يو شمېر بريالي کانديدان ناکام او د يو شمېر نورو ملتپالو د برياليتوب مخه ونيوله.

۱۴- د انتخاباتو ټوله پروسه په تېره بيا د انتخاباتو تر ورځې وروسته چې د انتخاباتو د برخليک ټاکنې واک له ولس څخه د انتخاباتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمیسیونونو لاس ته ورغی، د دوو میاشتو په بهیر کې پرېمانه درغلي وشوه، د یوه کاندید بریالي کېدل تر (٤) لکو ډالرو پورې ورسېدل، په شهزاده سرای او دوبۍ کې معاملې شوي، په شهزاده سرای کې (خدمات پولي عقاب تابان) کې چې د پنجشېریانو یوه صرافي ده، له لسگونو کاندیدانو سره پټې معاملې وشوې.)) جمهور رییس د توضیحاتو د غوښتنې ترڅنگ ژر ژر دا مقاله هم له نظره تېره کړه: بیا یې وویل: ((تشویش مه کوه که زما د جمهوري ریاست د څوکۍ په قیمت هم دا ټاکنې تمامې شي منم یې نه، پرېمانه او قوي درغلي په کې شوې ده، ما فکر نه کاوه چې معنوي دې داسې کار وکړي، ما باندې د خپلو له خوا خرابه شوه، (سیاف ته یې اشاره وه) دوی ما باندې دی ومانه، تر اوسه څو ځله فهیم او خلیلي راغلي چې همدا نتیجې سمې دي، خو ورته ویلي مې دي چې پرېږده څارنوالي تحقیقات بشپړ کړي او بیا محکمه خپل نظر څرگند کړي، قاضي‌القضات صیب مې راغوښتی و هغه هم راسره هم نظره دی، چې دا انتخابات صحیح نه دي، زه په دې پوهېږم چې دا ټاکنې افغانستان ته خطرناکې دي، افغانستان د تجزیې خواته بیایي، دې کې د خارجیانو لاس دی، خو که زه راساً دا باطلې کړم، نو دوی به فوراً ووایي چې د جمهوري ریاست هغه یې هم باطلې دي، نو زه به وایم چې شه همغه یې هم درباطلې کړه، زه به ووایم چې زموږ دواړه انتخابات د مشروعیت تر پوښتنې لاندې دي، دنیا پرې ډېرې تبصرې کړې دي، تر پوښتنې لاندې راغلي دي، نو بالا دواړه یې نامشروع دي. د یوه کال لپاره به یو موقت حکومت جوړ کړو، زه به یې په راس کې یم دنیا ته به ووایم چې زه اینده ټاکنو کې ځان نه کاندیدوم، په دې شرط چې د یوه کال په اوږدو کې دنیا سره دا ومني چې په ټول افغانستان کې سوله ټینگه شي، که حکمتیار او ملا

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمر يې هم راسره ومني، امن ټينګ شي او هغوی هم ځانونه کانديد کړي، نو بيا دې دوی ټينګ شي چې کله اکثريت پښتون مېشتو سيمو کې امن راشي، نو هر څوک چې د دوی پر وړاندې (مقصد يې شمالټلواله و) ودرېږي، اوتومات ترې انتخابات ګټي. زه حاضر يم چې له خپلې څوکۍ تېر شم)).

ما وويل: ((رييس صيب ټول حکومت دې خلکو سره دی که دوی په حکومت کې حاکم پاتې شي او بيا د دوی د حاکميت په شتوالي کې ټاکنې وشي، نو دوی له دې حاکميت څخه ناوړه ګټه اخلي او انتخابات پر خپل محور څرخوي.)) ده وويل: ((نه بابا پلار يې را څخه ګټه نه شي اخيستلای، بله خبره دا کوم وه يونه! چې کله دوی پر دې پوه شي چې زه رښتيا هم د جمهوري رياست له څوکۍ تېرېږم نو راځي او پښو کې مې راته رغړي، دا شان و شوکت، دا پيسې او دا امتيازات دوی کله پرېږدي، دوی پوهېږي چې دا ټول يې زما له برکته او زما په وجود کې تر لاسه کړي، اويا فيصده په حکومت کې دوی دي، دوی خو اوس دا چيغې وهي، خو کله چې زما د تلو په واقعي خطر پوه سي بيا بېرته زما ترڅنګ ودرېږي او زاري به هم راته کوي.)) په همدې خبرو کې وو چې د جمهور رييس وياند (وحيد عمر) راننوت او د انتخاباتو په اړه يې د جمهوري رياست اعلاميه جمهور رييس ته راوړه، هغه زما په مخ کې قرائت کړه، ماته يې وويل څنګه ده؟ ما وويل: ((رييس صيب سسته ده بايد د مشروعيت نشتوالي ته واضح اشاره شوې وای)) خو وحيد عمر وويل: ((فکر کوم صحيح به وي، هرې خواته يې چې اړوې تعبير ورڅخه کولای شې.)) بيا جمهور رييس وويل: ((سمه ده ما خو يې مشروعيت نه دی تائيد کړی، هېوادمل صيب سره مشوره وکړه او تر هغه وروسته يې مطبوعاتو ته ورکړه.)) اعلاميه په دې ډول وه: ((د پارلماني انتخاباتو د پايلو په باب د جمهوري رياست اعلاميه: د انتخاباتو د خپلواک کميسيون، د دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمیسیون او د انتخاباتي شکایتونو د کمیسیون له خوا د بهیر له بشپړېدو وروسته د ولسي جرګې د انتخاباتو وروستۍ نتیجې د لیندۍ د میاشتې په درېیمه نېټه اعلان کړې. د افغانستان د اسلامي جمهوریت جمهور رییس په داسې حال کې چې په دې مهم ملي بهیر کې د خلکو د ګډون قدرداني کوي له معترضو کاندیدانو او د هغوی له پلویانو څخه غوښتنه کوي چې له تاوتریخوالي او د بې نظمۍ له رامنځته کولو څخه دې ډډه وکړي او خپل شکایتونه دې عدلي او قضایي مراجعو ته وړاندې کړي چې دغه شکایتونه د هېواد د نافذو قوانینو په رڼا کې د عدلي او قضایي ارګانونو له خوا وڅېړل شي. د افغانستان اسلامي جمهوریت جمهور رییس ځان د اساسي قانون د مفادو په عملي کولو مکلف بولي او له هغه سره سم به عمل وکړي.)) وحید عمر له دفتره ووت او موږ بیا خپل مجلس ته دوام ورکړ. ما ورته وویل: ((رییس صیب د دې ټولوالې لپاره ته داسې یې لکه ولي نعمت، خو بیا هم دوی له تا خوشاله نه شول، د دوی هوسونه لایتناهي دي، حد او برید نه لري، کاشکې دوی ویلای چې تر دغه ځای موږ امتیاز غواړو او بیا نور څه نه غواړو، خو د دوی هوسونه ناکنټروله دي، اکثره پښتانه له تاسو ګیله کوي او وایي چې راپې موږ ورکوو، خو څوکۍ بیا دوی ته ورکوي، خو بیا هم دوی په تاپسې هغه سپکې وایي چې د ویلو نه دي. یو زیات شمېر پښتانه وایي کله چې دوی پر موږ ګوزار کوي لاره یې خلاصه ده، خو چې موږ پرې ګوزار کوو، نو په مخکې مو جمهور رییس دی او نه مو پرېږدي، نو ښه به دا وي چې تاسو له دې حایل حالت څخه لرې شئ، که بیا موږ د دوی سابه په مالګه نه کړل بیا چې هر څه وایې.)) ده وویل: ((بالکل منم یې همداسې ده ما پر دوی لاس نیولی، خو ښه خبره دا ده چې په هېواد کې امن راشي، کله چې امن راغی بیا هېڅوک هم اضافي غوښتنې نه شي کولای.))

د جمهور رییس او زما ملاقات نږدې دوه ساعته دوام وکړ، په دې ترځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې مې ورته يو ځل بيا د درباري غوړه مالانو او تنظيمي مشرانو يادونه وکړه چې د دوی مشورې نه يوازې مثمرې نه دي، بلکې په ځينو برخو کې مضرې هم دي، درباري غوړه مالان کوم خاص اصلاحي نظر نه لري، خپل وخت تېروي او دا تنظيمي مشران که د نظر او تدبير خاوندان وای دوی به په خپل وخت کې ښه حکومت جوړ کړی و. ما وويل: ((يو شمېر تنظيمي مشران داسې دي چې وکالت ته هم دوی ولاړ دي، امامت ته هم، خطابت ته هم، رذالت ته هم، رشوت ته هم، خيانت ته هم او مشاوريت ته هم، هېڅ شی بل چاته نه پرېږدي.)) جمهور رييس هم دې خبرې سره سخت وخندل، په وروستي وخت کې يې راته وويل: ((ډېر تشويش مه کوه د انتخاباتو دا نتيجې موږ ته د منلو نه دي.)) بيا يې غږ کړ: ((څنګه شو ټلويزيون دې؟)) ما ويل رييس صيب درې مياشتې نور هم وخت غواړي، کله چې ما ميډيا فعاله کړه نو بيا دې خلکو سره ګورم چې څه ورسره وکړم، که موږ پخوا ميډيا ته توجه کړې وای، نو نن به تر دې حالت پورې نه رارسېدلو)) جمهور رييس وويل: ((پوهېږم پوهېږم اوس چې دې ميډيا فعاله نه ده، دوی درځخه دومره شکايت کوي، چې فعاله دې کړه بيا به څه حال وي؟)) همدې خبرو سره مې له جمهور رييس څخه خدای پاماني واخيسته، لومړی د خپل دفتر او بيا د خپل کور پر لوري رهي شوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سولې ملي مشورتي جرگه او د تنظیم سالارانو بیا غوړېدنه

له څو کلونو راهیسې جمهور رییس هڅه کوله چې له طالبانو او نورو مخالفانو سره د پخلاینې لپاره د سولې پر یوه داسې میکانیزم کار وکړي، چې په پای کې د سولې د ټینګښت سبب شي. د همدې هدف لپاره یې (د سولې د ټینګښت کمیسیون) جوړ کړ او حضرت صبغت الله مجددي یې د مشر په توګه ورته غوره کړ. دې کمیسیون ورو ورو تشریفاتي او تنظیمي بڼه غوره کړه، د مالي فساد ریښې هم په کې وځغلېدې، لنډه دا چې د سولې په برخه کې یې اساسي کار ونه کړای شو. ورپسې د سولې لپاره د یوې بلې اساسي جرګې یا اساسي میکانیزم ضرورت احساس شو. جمهور رییس، د جمهوري ریاست د دویمې دورې په سوګند غونډه کې دا یادونه وکړه چې له مخالفینو سره د پخلاینې په خاطر به یوه (لویه جرگه) جوړوي. د (لویې جرگې) د دایرولو پر وړاندې بهرنیانو، په تېره بیا امریکایانو، د حکومت حکومتي مخالفانو او همدارنګه په ولسي جرگه کې د شمالټلوالې اړوندو وکیلانو حساسیت وښود، ځینو دا استدلال کاوه چې په اساسي قانون کې د لویې جرگې د جوړېدو ضرورت، وخت، ترکیب او جوړښت په ګوته شوی، د پخلاینې او سولې پروګرام لپاره د دې لویې جرگې د جوړېدو ضرورت نه شته، امریکایانو دا وېره احساسوله هسې نه چې لویه جرگه د دوی د وتلو یا شتوالي د قانونیت موضوع وځېړي، د ټلوالې پلویانو داسې فکر کاوه، هسې نه چې لویه جرگه واقعي سوله راولي، بیا خو نو دوی ډېر امتیازات له لاسه ورکوي، نو ځکه خو دوی ټولو د لویې جرگې له جوړښت او صلاحیت څخه وېره احساسوله. وروسته د هغې (لویې جرگې) چې په اساسي قانون

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې یې یادونه شوې، پرځای د (عنعنه یي لویې جرګې) یادونه وشوه، خو د هغې پر وړاندې بیا هم دا استدلال موجود و چې اساسي قانون لویه جرګه تعریف کړې، نور یې نو عنعنه یي بڼې ته اړتیا نه شته، په پای کې همغه بهیر چې د سولې لپاره پیل شوی و، لومړی (د سولې د لویې جرګې) او بیا (د سولې د ملي مشورتي جرګې) نوم راخپل کړ. د جرګې د تخنیکي چارو د تنظیم دنده د پوهنې وزیر (فاروق وردګ) ته ورکړل شوه، ډاکتر (صادق مدبر) د چارو د ادارې لوی رییس یې مرستیال و، فاروق وردګ د چارو د تنظیم او سمون په خاطر له نورو دولتي او مستقلو ادارو څخه هم په دې

ټیم کې ځینې کسان وغوښتل. ما تر دې دمخه د اساسي قانون په لویه جرګه او د افغانستان- پاکستان د امن په ګډه جرګه کې له فاروق وردګ سره یوځای چارې پرمخ وړې وې، نو یو ځل بیا یې له جمهور رییس څخه غوښتنه وکړه چې زه هم د جرګې د تنظیم په چارو کې داخل شم. جمهور رییس امنیت شورا دفتر ته په رسمي ډول هدایت وکړ چې زه هم هلته کار وکړم. زه به هم، کله کله د لویې جرګې کېږدۍ ته ورتلم او د جرګې د تنظیم په چارو کې به مې خپله وسه کوله، د جرګې تخنیکي چارې بشپړېدو ته نږدې شوې، ورو ورو پر دې خبرې کېدلې چې څوک باید د جرګې مشرتابه لپاره غوره شي؟ د جرګې د مشرتابه ترکیب به څنګه وي؟ د حضرت

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجددي، استاد سیاف، یونس قانوني او ځینو نورو نومونه یادېدل، خو کله چې جرګې ته څو ورځې پاتې شوې، نو د برهان الدین رباني د انتصاب احتمال زیات شو. د (۱۳۸۹ل) کال د (غبرګولي پر شپږمه) نېټه کله چې زه د رباني پر انتصاب خبر شوم، نو له بېلابېلو لارو مې هڅه وکړه چې جمهور رییس سره وګورم خو د ملاقات وخت رانه کړل شو، مجبور شوم یو لیک ولیکم، لیک مې د امنیت شورا مرستیال ښاغلي (شیدا محمد ابدالي) او د جمهور رییس د فرهنګي چارو مشاور ښاغلي (سرمحقق زلمي هېوادمل) ته

(ولسمشر حامد کرزی)

(محمد اسمعیل یون)

ورکړ چې جمهور رییس ته یې ورسوي، شیدا محمد لیک لوستی و، چندان ښه پرې نه و لګېدلی، نو ځکه یې جمهور رییس ته نه و وروړی، خو هېوادمل صیب لیک لوستی نه و، د غبرګولي پر همغه اتمه نېټه یې ولسمشر ته وروړی و، ولسمشر په کور کې پر هغه ماښام لیک لوستی و، سخت په غوصه شوی و، پر همغه ماښام یې د ټلیفون په ذریعه احوال راولېږه: ((چېرته لاړ نه شې، رییس صیب ډېر په قهر دی په کار یې یاست، سبا یکشنبه د غبرګولي (۹) نېټه غرمه یې غوښتی یې.)) د یکشنبې ورځ غرمه له ښاغلي سرمحقق زلمي هېوادمل سره یوځای ورغلم. د توقع خلاف جمهور رییس ما سره دومره نېک او صمیمي چلند وکړ چې ما یې هېڅ هیله نه لرله، له اخلاصه ډکه غېږه یې راکړه او په غوږ کې یې راته وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ډېر ګلالی لیک دې راته رالیږلی و، اوس نو راځه چې زه درته خپله کیسه بیان کړم)). د دې په خاطر چې قدرمن لوستونکي د لیک له محتوا څخه خبر شي، ښه به وي چې د لیک متن دلته کټ مټ رانقل کړم:

یو تریخ او خوږ لیک

((د افغانستان د اسلامي جمهوریت قدرمن جمهور رییس ته!

تر ټولو دمخه سلامونه او نېکې هیلې!

له بېلابېلو سرچینو څخه خبر شوي یو، چې ستاسو له خوا، ښاغلی پروفیسور برهان الدین رباني د سولې د ملي مشورتي جرګې لپاره د رییس په توګه انتصابېږي. که دا خبره واقعیت ولري، نو دا کار به نه یوازې د سولې د ملي مشورتي جرګې ارزښت له صفر سره ضرب کړي، بلکې د جرګې د کار دوام به هم ناممکن کړي، داسې یو شخص چې د کابل په ورانۍ او د افغانستان په تباهۍ کې پوره پوره لاس لري، د جرګې د رییس په توګه د هغه انتصاب، خپله د جرګې له ارزښت، عنعنې او ماهیت سره سل په سلو کې تضاد لري.

دې جرګې ته د ((سولې ملي مشورتي جرګې)) نوم ورکړل شوی، دا تنظیمي جرګه نه ده چې کوم تنظیم سالار او جنګسالار یې په راس کې واقع شي. د جرګې د رییس په توګه د رباني انتصاب به د مخالفینو او نړیوالې ټولنې هغه منطق لا پسې قوي کړي، چې وایي: ((ستاسو حکومت د څو تنو فسادګرو او جنګسالارانو په لاس کې دی.)) طالبان او د اسلامي جمعیت نور پخواني او اوسني مخالفین به په ډېر پیاوړي دریځ کې راشي او دا جرګه به هسې د باد ښکه وبولي، ټول پښتون قوم به چې هسې هم ستاسو په اته نیم کلن حکومت کې د محکومیت د اور بټۍ ته لوېدلی، د جرګې په راس کې د رباني غوندې د یوه متنازعه شخص انتصاب پر خپلو حقوقو یو بل تېری وګڼي او نور به هم په سیاسي انزوا کې راشي. ستاسې په حکومت کې تر اوسه پورې درې مهمې جرګې (بېړنۍ لویه جرګه، د اساسي قانون لویه جرګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د امن ګډه جرګه) تېرې شوې، د دې درې واړو جرګو مشري له پښتنو څخه واخیستل شوه، دا د دې مانا ورکوي چې پښتانه د افغانستان په سیاسي صحنه کې د فعال حضور حق نه لري. د قوم په نوم اسلامي جمعیت او ځینو نورو اقلیتونو ته چې کوم امتیازات ستاسو د واک په اته نیم کلنه دوره کې ورکړل شوي، د افغانستان څه چې د نړۍ په تاریخ کې سارى نه لري، ستاسو معاونین چې د جمهوري ریاست په دواړو دورو کې ستاسو تر وزرونو لاندې د پښتنو په رایو راغلل، پر هره تنګه او سخته ورځ ستاسو پر وړاندې ودرېدلي، خو پښتون قوم چې یوازې په انتخاباتو کې تاسو ته د رایو اچونې پر وخت تر بل هر چا زیات ظاهرېږي، په حکومت کې یې ونډه په واقعي مانا د بل هر چا په تناسب کمه ده، حتى ټوله نړیواله ټولنه هم پر دې اعتراف کوي، چې د جګړې یو علت په حکومت کې د پښتنو محرومیت دى. دا حالت نور په هېڅ وجه د زغملو نه دى، چې مخالفین دې ستاسو په حکومت او سیاست کې دومره امتیاز واخلي، چې هم ستاسو مخالفت وکړي او هم د افغانستان ملي ګټو او ملي یووالي ته زیان واړوي، تر ټولو دردوونکې خبره بیا لا داده؛ دا ټول امتیازات ستاسو له خوا ستاسو په قلم او ګوتو هغوى ته ډالۍ کېږي، هغوى له دې سیاسي، اقتصادي او پوځي امتیاز څخه ګټه اخلي، خپل موقف قوي کوي او بېرته ستاسو او ټول ملت د ملي ګټو پر وړاندې ودرېږي. که رباني، محقق، اکبري، انوري، عطامحمد او نور ستاسو خپلېدلی، نو په تېرو اتو کلونو کې به دې په دې بې شمېره امتیازاتو راخپل کړي واى، ستاسو په لاس د افغانستان دې ډول مخالفینو ته په ورکړل شویو امتیازاتو کې د ټول ملت حق دى، هیله ده دا امتیاز پر ملت ووېشل شي، نه پر څو تنو جنګسالارانو او تنظیم سالارانو، چې تلویزیونونه یې هم د نورو په پیسو او دسیسو چلېږي او افکار هم په کې د نورو خپرېږي.

دا یو بل تریخ حقیقت هم باید درته په ډاګه کړم: کوم پښتانه چې ستاسو په حکومت کې دي او د ملي شعور خاوندان دي، هغوى هم ځان په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت کې دومره محروم احساسوي چې حد او برید نه لري، هیله ده د هغو رایه ورکوونکو د حیثیت اعادې ته هم لږ پام وکړئ چې د جمهوري ریاست د دواړو دورو په ټاکنو کې په سرومال تاسو سره ودرېدل، خو ستاسو په حکومت کې د همدې جنګسالارانو د زیاتې وندې له امله یې اوس نه سر خوندي دی او نه مال، عجیبه خبره داده: همغه جنګسالاران او تنظیم سالاران، چې په هره مهمه سیاسي او اداري غونډه کې یې تاسو حضور حتمي بولئ، سهارنۍ او غرمنۍ هم درسره یو ځای خوري او ستاسو پر دسترخوان راټول دي، همغوی تر هر چا زیات په خپلو رسنیو کې ستاسو پر ضد نیوکې کوي او هغه ډول الفاظ درته کاروي چې قلم یې له لیکلو شرمېږي، خو دې سره سره هره ورځ بیا هم په دربار، امتیاز او کاروبار کې ډېر محترم دي. زه د هغو کسانو په جمله کې یم چې په تېرو اتو کلونو کې مې د خپل وس تر وروستي بریده په هېواد کې د سیاسي عدالت د تامین په خاطر مندې ترړې کړې او اوس لا ستاسو په حکومت کې د یو ((مامورګي)) په توګه ستاسو (ترخنګ) خو تر تا (ډېر لرې) کار کوم، دا ماموریت دې ماته زهر شي چې زه به یې د افغانستان د ملي ګټو خلاف کاروم او خپلو شخصي ګټو ته به ترجیح ورکوم، زه حاضر یم چې لومړی ما د دربار له دې عذابه خلاص کړې او بیا ورپسې متصل ټول جنګسالاران، تنظیم سالاران، فسادګر او د اووګونو، اته ګونو او نورو لسګونو تنظیمونو پنډتان او سیاسي سوداګر، په چټکۍ سره له دې حکومته رخصت کړې، چې خلک په ارامه فضا کې تنفس وکړي او د سوکالۍ ورمه پرې ولګېږي. اوس د افغانستان پنځه ویشت ملیونه وګړي، نږدې دوه زره زورواکو، رسمي او نارسمي ټوپکوالو یرغمل کړي، دې دوه زره کسانو زیاترو د همدې حکومت په امکاناتو د دې ولس پر ستوني پښه ایښې ده، که دوی سره د حکومت امکانات نه وي، نو ولس په ډېره اسانۍ سره د دوی سابه په مالګه کولای شي.

وخت کم و، د تنظیم سالارانو غونډې وخت پر وخت ستا د ملاقات زمینه موږ ته نه میسرېږي، نو ځکه مې درته دا (تریخ) خو (خوږ) لیک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولیکه، هیله ده لومړی د سولې ملي مشورتي جرګه له رباني، رباني خپلو او نورو تنظیم سالارانو وژغورئ او بیا نور ټول افغانستان.))

کله چې جمهور رییس سره کېناستو نو هغه ډېرې اوږدې خبرې وکړې، خپل دردونه او مجبوریتونه یې بیان کړل، د رباني په غوراوي کې د ده منطق دا و: ((دا جګړه چې روانه ده دا خو اصلاً د دې رباني، ټلوالې او طالبانو تر منځ جګړه ده، زه خو طالب سره هېڅ مشکل نه لرم، که مشکل لري خو دوی یې لري چې مړي یې تر منځ شوي، خو که زه دوی را نه ولم، دوی دستي دنیا ته چغې پورته کوي چې دا خو نو د پښتنو تر منځ سوله ده، خپلمنځي سوله ده، د ټول افغانستان نه ده او دنیا یې هم ورسره مني، لکه تر دا اوسه یې چې ورسره منلې ده، دوی خو دنیا سره لار لري طالبان خو کم عقل دي ټولې دنیا سره یې غبږه نیولې ده.)) جمهور رییس زیاته کړه، رباني ماته راغی راته یې وویل: ((زه نور سپین ږیری یم، غواړم په دې اخر عمر کې د دې قوم او وطن د فلاح او صلاح لپاره یو خدمت وکړم، نه ماته یو چانس راکړه؛ ماته د دې جرګې مشري راکړه. ما ویل ښه ده بالا راځه نو دا ته یې مشر.))

ما وویل: ((رییس صاحب که دوی رښتیا د دې وطن د خیر او فلاح لپاره کار کوي، موږ یې هېڅ مخالفت نه کوو، خو دا ډېر چالاکه او ماهر دي، وروسته بیا دوی صداقت نه کوي. منافقت کوي، دې کار ته د رباني علاقه مندي په دې کې ده چې دی اصلاً د دې څو وروستیو کلونو په ترڅ کې د نظار شورا د مشرانو، لکه فهیم، قانوني، عبدالله او نورو له خوا حاشیې ته لوېدلی دی، جمعیت تنظیم نور هغه پخوانی استحکام نه لري، که دولتي امکانات ورسره نه وای لا وختي به له سیاسي صحنې څخه وتلی و، خو رباني غواړي د دې جرګې له مقام څخه د خپل ځان او تنظیم په ګټه، ګټه پورته کړي، ستاسو مجبوریتونه او تشویشونه به پر ځای وي، تاسو د قضیې یو اړخ محاسبه کوئ، خو بل اړخ چې طالبان او د حکمتیار اسلامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

حزب دی، هغوی چې رباني د جرګې په راس کې وګوري، هېڅکله به د منطق له مخې سولې ته غاړه کېنږدي، زما نظر خو دادی، ښه به وي يو بې طرفه سړی چې د منطق په وسله سمبال وي او ټولو غاړو ته د منلو وړ وي، د جرګې په راس کې راشي، دا تنظيمي مشران داسې دي لکه تاريخ تېرې دواګانې، جانبي عوارض لري، که يوه خوا ترميموي، نو بله خوا تخريبوي، خو جمهور رييس بيا هم پر خپله خبره ټينګار کاوه او ويل يې چې د رباني په انتخاب کې د تخريب په انډول د اعمار خوا درنه ده. ما وويل دا چې تاسو پرېکړه کړې رباني بايد حتمي د دې جرګې د مشر په توګه غوره شي، نو بيا خو ښه لاره دا ده چې تاسو يې د يوه انتصابي مشر په توګه غوره کړئ او که د جرګې پر غړو فشار راوړل شي او يا هم دولت ورته کمپاين وکړي؛ د پټ او ښکاره فشار د استعمال په واسطه د جرګې د غړو له خوا انتخاب شي، نو دی بيا له دې انتخاب څخه، چې په حقيقت کې انتصاب دی، د خپل ځان لپاره ډېره ګټه پورته کوي، بيا دنيا ته ښيي چې د ده هغه تېره (حل و عقد شورا) هم قانوني وه، وګوره دی دومره محبوبيت لري چې د جمهور رييس کرزي له خوا راټولې شوې جرګې هم ده ته رايه ورکړه، وګوره محبوبيت!! د دې جعلي محبوبيت تر شا د پټ حقيقت څرګندول او د دنيا قانع کول بيا ډېر سخت کار دی، لنډه دا چې که تاسو يې انتصابوئ، نو زه او زما په شان نور خلک يې کېدی شي، نه مخالفت وکړو او نه تائيد.)) سره له دې چې جمهور رييس د رباني په انتخاب خوشالېده، خو چې ما ورته د جرګې ترکيب او حالات تشريح کړل، لږ غلی شو، ويې ويل: ((په دې به هم فکر وکړم؛ خلک لکه چې رايه نه ورکوي.)) خو بيا هم د جمهور رييس ټينګار دا و چې د رباني مخالفت مه کوئ، بحث ښه هر اړخيز و، زما ټولو دلايلو ته يې غوږ ونيو، نږدې يو ساعت خبرو دوام وکړ او بيا د جمهور رييس له دفتره رابهر شوم. دا چې تر دې وروسته د جرګې په درشل او بهير کې څه وشول، غواړم دلته يې په لنډيز سره يادونه وکړم:

د سولې په ملي مشورتي جرګه کې د دې جرګې د مشرتابه لپاره د

(c) ketabton.com: The Digital Library

(برهان الدين رباني) د انتخاب پر سر زما او (ډاکتر فاروق وردګ) تر منځ ژور اختلاف پيدا شو، ان خبره لفظي شخړې ته ووته، فاروق وردګ جمهور رييس ته ټليفون کړی و او ويلي يې وو چې: ((په خپله د جمهوري رياست لوړ پوړي کارکوونکي د جمهور رييس اوامر نه مني، نور خلک به موږ څنګه قانع کړو؟)). ماته انجنير صيب ابراهيم زنګ وواهه او ويې ويل: ((څه خبره ده په جرګه کې؟ ډاکتر فاروق وردګ رييس صيب ته زنګ وهلی و او له تا څخه يې شکايت کاوه، رييس صيب ما ته ټليفون وکړ، نو ځکه مې درته زنګ وواهه.)) ما وويل: ((انجنير صيب! رباني په هيڅ وجه د سولې د دې ملي مشورتي جرګې د انتخابي مشر په توګه نه منو، هغه بيا له دې انتخابه اينده کې د ځان په ګټه ډېره ناوړه ګټه پورته کوي، رييس صيب کولای شي، د جرګې لپاره يې د انتصابي مشر په توګه غوره کړي، خو که خبره انتخاباتو ته ووتله، زه خپله هم ځان ورسره کانديدوم.)) دې وخت کې انجنير صيب ابراهيم وويل: ((خير نو خبره داسې ده، زه به بيا رييس صيب سره خبره وکړم.)) زه پر دې پوهېدلم چې که حکومت (رباني) ته کمپاين وکړي، لکه همدا اوس چې روان و، له هغه څخه د دې جرګې د رياست لپاره انتخابات ګټل اسانه نه و، خو پر دې هم پوهېدلم، چې رباني خپله هم ډېر جانبي عوارض لري، د جرګې يو زيات شمېر ګډونوال يې مخالف هم دي، نو کېدی شي، هغوی ټول زما ملاتړ وکړي. دا مهال مې په دې مشورتي جرګه کې کمپاين پيل کړ، ما ويل زه د استاد رباني په مقابل کې ولاړ يم، ګڼ شمېر خلکو زما ملاتړ خو د جرګې يو شمېر تنظيمي غړو بيا زما سخت مخالفت وکړ او ويې ويل: ((استاد رباني خو يو جهادي رهبر دی، جمهور رييس تېر شوی، تاته ګوره او هغه ته!)) دې ډول اشخاصو ته چې زما څه په خوله راتلل هغه مې ورته وويل، يوه ته مې وويل: ((د څلوېښتو نامسلمو هېوادونو عسکر چې دلته پراته وي، په داسې حالت کې چې هر څوک ځان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهد او جهادي مشر وايي، د عوامو په اصطلاح له هغه څخه د نه سړي زوی ښځي شته نه.)) ما ويل فقط لس دقيقې وخت چې د هر کانديد لپاره وي، زما همغه وخت په کار و، زه پوهېدلم چې هلته خپل ولس ته څه ووايم، زما له دې حرکتونو او د جرگې د غړو له گونگسيو فاروق وردگ، چې د دارالانشاء رييس و، خبر شوی و، نو ځکه يې جمهور رييس ته شکايت کړی و. فاروق وردگ غوښتل د خپل مقام او دريځ د استحکام او د ولسمشر د نظر د عملي کولو لپاره د دې مشورتي جرگې رياست ته رباني نوماند او بيا يې په دولتي زور بريالی کړي. کله چې زما فکر په جرگه کې خپور شو، نو حکومت وېره احساس کړه، هسې نه چې رباني ټاکنې ونه بايلي او يا هم پر يوه بله شخړه وانوړو، نو ځکه يې رباني د سولې مشورتي جرگې د رييس په توگه انتصاب کړ. (قاضي امين وقاد) د جرگې برخوالو ته استاد رباني معرفي کړ: ((او خلکو دا د جرگې مشر دی، دعا پرې وکړئ...!)) يو زيات شمېر خلکو غږ کړ، نه يې منو، نه يې منو. افضل احمدزي او نورو ان د جرگې تالار خوشې کړ او ويې ويل چې دا ډول انتصاب يا غوراوی موږ ته د منلو وړ نه دی. استاد رباني بيا څو شېبې وروسته جرگې ته يوه وينا وکړه، خو وينا يې هر اړخيزه، جامع او له پخلاينې ډکه وه؛ تنظيمي کينه او بغض په کې نه ښکارېده. رباني د سولې مشورتي جرگې انتصابي مشر شو، خو زما (يون) او (فاروق وردگ) انډيوالي پرې خرابه شوه، دې کې څه موده تېره شوه، په ارگ کې د اختر تر لمانځه وروسته فاروق وردگ ماته غاړه غړۍ راکړه، ويې ويل : ((وروره! ښه درڅخه غواړم، د رباني پر سر له ما څخه خفه شوی يې، څه وکړم د رييس صيب کارونه دي نو...))

له ما څخه که څه هم جمهور رييس، فاروق وردگ او ځينې نور دولتي چارواکي خفه شول او زه هم ورڅخه خفه شوم، خو خپل ولس مې له يو ډول تصنعي مشرتابه څخه وژغوره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو طالب پیغام

ښاغلی (عبدالمنان همت) د طالبانو له جملې څخه یو ځوان طالب و، د طالبانو د واک پر مهال یې د هېواد ورځپاڼې د مسول مدیر او د واک په وروستیو ورځو کې یې د باختر (اژانس) د عمومي رییس په توګه دنده سرته رسوله، زما ډېر نږدې ملګری و، لومړی یې افراطي اسلامي افکار درلودل، خو کله چې یې ماسره راشه درشه شوله، نو ملي افکارو ته یې هم مخه کړه. یو وخت بیا داسې راغی چې د ملي او اسلامي افکارو انډول یې برابر شو. پر کابل باندې د طالبانو د واکمنۍ تر ړنګېدو یوه ورځ دمخه زه ورسره د اطلاعاتو او کلتور وزارت د باختر اژانس په دفتر کې ناست وم، د مزارشریف او د هېواد د شمال د نورو سیمو د سقوط خبرونه ساعت پر ساعت راتلل، د (همت) پر شونډو د غم پټري پراته وو، خو همت یې لا بایلولی نه و، ماته یې وویل: ((ځان ته مې دومره سودا نه ده لکه تاته، ښه به وي چې خپل کور له کابله وباسې...)) ما پر همغه ورځ کور د کابل پوهنتون د استادانو له استوګنځي څخه شش درک ته راوړ، بیا لغمان، ننګرهار او بیا له هغه ځایه پېښور ته لاړم، همت بیا د طالبانو تر سقوط وروسته کوټې ته لاړ، څه موده همالته اوسېده، بیا د پاکستان د حکومت له خوا امریکایانو ته ورحواله شو، هغوی سره یې نږدې لس میاشتې بند تېر کړ، بیا خوشې شو، تر خوشې کېدو وروسته یې څو ځله ماسره تماس ونیو، راته یې وویل چې هېڅ سیاسي فعالیت نه لرم، کابل ته درځمه، هیله لرم ودې ګورم، کلونه تېر شول د (۱۳۸۹ل) کال په جوزا میاشت کې د کابل د یکه توت په سیمه کې راښکاره شو، د ټلیفون له لارې یې احوال راکړ او ما ورسره د کتنې وخت وټاکه، کتنه مو وشوه، پر ډېرو مسایلو مو خبرې وکړې، که څه هم ده له طالبانو سره خپله رابطه ردوله، خو له معلوماتو یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکارېدله چې اوس هم ورسره په تماس کې دی، ماته يې وويل: ((زه يو پيغام لرم چې جمهور رييس کرزي صيب ته يې ورسوې، خو دا پيغام د طالبانو له خوا نه دی، زما خپل نظر دی که په دې کار دی عمل وکړي، په افغانستان کې سوله راتلی شي.)) د ده خبرې شفاهي وې، ما يې غټ محتويات په حافظه کې وساتل، د شپې مې ترې يو رپوټ جوړ کړ، ((طالبان او د جګړې اوسنی حالت)) په نوم مې تنظيم کړ. جمهور رييس څخه مې د ملاقات هيله وکړه، ښه و ډېر ژر د ملاقات وخت راکړل شو، د طالب کيسه مې ورته وکړه، ورته مې وويل چې دغه متن مې د هغه د خبرو پر اساس ليکلی دی:

طالبان او د جګړې اوسنی حالت

د ځينو سرچينو د معلوماتو پر اساس

- «**طالبان تر پخواني حالته اوس لس (۱۰) ځله پياوړي شوي دي.**

- **طالبان يوازې په زابل کې د چريکي عملياتو لپاره نوي (۹۰) ټولګي لري، چې هر ټولګی لس (۱۰) موټرسايکلونه لري او په چريکي عملياتو کې له هغو څخه کار اخلي.**

- **افغان طالبان اکثره د افغانستان دننه فعاليت لري، خو د رهبرۍ ځينې غړي يې په کوټه کې هم فعاليت کوي او ځينې مشران يې د پاکستان په نورو سيمو کې هم شته.**

- **په کوټه کې د طالبانو ځينې مشران د پاکستان د (ISI) تر تاثير لاندې دي او ځينې يې نه دي.**

- **د پاکستان پوځ او استخبارات غواړي له طالبانو څخه د فشار د**

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوې وسیلې په توګه کار واخلي او له امریکایانو څخه امتیاز ترلاسه کړي.

❖ **یو زیات شمېر هغه طالبان چې د (ISI) اوامر نه مني همدا اوس د پاکستان په زندانونو کې پراته دي.**

❖ **که امریکایان او یا د افغانستان حکومت غواړي له طالبانو سره خبرې وکړي، نو دا خبرې باید په پاکستان کې ونه شي او نه د پاکستان له لارې وشي، ځکه چې پاکستان غواړي له دې خبرو د خپل ځان لپاره ګټه پورته کړي؛ پاکستان امریکایانو ته یوه خبره کوي او طالبانو ته بله.**

❖ **مخکې تر دې چې طالبانو سره خبرې پیل شي، د افغانستان په داخل کې باید یوه سیمه لکه زابل او کوم بل ځای طالبانو ته د خوندي سیمې په توګه اعلان شي، چې هغوی بیا له دې ځایه د پاکستان د استخباراتو له فشار پرته له امریکایانو او د افغانستان له حکومت سره د خبرو بهیر پیل کړي.**

❖ **که بهرنیان ووځي، نو طالبان به ډېر ژر کابل ونیسي، خو د طالبانو د رهبرۍ ځینې غړي له دې نظر سره موافق نه دي او وایي چې دوی د دولت د چلولو لپاره کادر نه لري؛ خبره بیا له صفره شروع کېږي او بېرته بیا همغه جنګونه پیلېږي چې پخوا وو. نتیجه یې دا راوځي چې په افغانستان کې به دا شوې ابادي بېرته له خاورو سره برابره شي.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **یو شمېر مشران طالبان د خبرو پلویان دي، خو په دې شرط چې دوی اول د پاکستان له تاثیر او فشاره خلاص شي. دوی فکر کوي چې ټول دولت نه، خو که په دولت کې ستره محکمه، دفاع، داخله، امنیت دوی ته ورکړل شي، دوی به روغې جوړې ته غاړه کېږدي.**

- **ځینې مشران طالبان فکر کوي چې په اساسي قانون کې هم باید تغیرات راشي، تعلیمي نصاب هم باید د طالبانو په خوښه جوړ شي او په ځینو نورو برخو کې هم باید طالبانو ته د تغیر د راوستلو حق ورکړل شي، د دولت بڼه باید شرعي شي.**

- **طالبانو سره د خبرو لړۍ پیل باید د حکومتي چارواکو له خوا نه وي، په لومړي گام کې باید قومي مشران او علما له طالبانو سره د انډیوالۍ او ولسي راشې درشې له مخې دا خبرې پیل کړي، که د کندهار او یا د همغې شاوخوا ساحې قومي مشران چې د طالبانو له فکر او چلند سره بلد دي، خبرې پیل کړي، نتیجه به یې کېدی شي ښه وي. وروسته دې دا خبرې په دولتي کچه پیل شي.**

- **طالبان وایي چې د امریکایانو او ناټو ځواکونه د دې وس نه لري چې طالبان په زور مات کړي، هره ورځ د بهرنیو ځواکونو ضایعات او تلفات، پنځه لس (۱۵) زغروال گاډي دي، چې نږدې سل کسان په کې د ورځې مري، خو په مقابل کې یې د طالبانو تلفات تر دې ډېر کم دي. طالبان کولای شي پر یوه ورځ په کابل کې دوه سوه (۲۰۰) انتحاري بریدونه وکړي، خو دا بریدونه ځکه نه کوي چې کېدی شي ځینې انتحاریان ټاکلو نظامي هدفونو ته**

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونه رسېږي، په ملکي سيمو کې ځانونه والوځوي او دې سره کابل په وينو ولمبېږي. طالبان يوازې په کابل کې (۱۷) لويې عملياتي ډلې لري.

- ❖ **طالبان وايي موږ په جنګ کې قطعاً مشکل نه لرو او د افغانستان د خاورې تقريباً اتيا برخه زموږ په لاس کې ده. دوی وايي، په طالبانو کې انشعاب نه شي راتللای او دا تجربه څو ځله تکرار شوه، خو له سختو ستونزو سره سره بيا هم د طالبانو رهبري پر خپل ځای پاتې شوه. طالبان په پيسو او زور نه شي ماتېدلای، خو په دلاساينه او پخلاينه کېدی شي د طالبانو زړونه راخپل شي.**

- ❖ **که له طالبانو څخه کوم کسان جلا او حکومت سره يوځای شي او يا ووژل شي د طالبانو ليکو ته هېڅ زيان نه شي اړولای، تېرو تجربو دا وښودله چې د طالبانو ډېر مهم قومندانان ونيول شول او له منځه لاړل، خو د طالبانو صفوف کمزوري نه شول، نو که امريکايان د طالبانو ځينې قومندانان په بيه واخلي يا يې ووژني، يوازې د يوه فرد په توګه تاثير لري، خو په عمومي ډول پر تحريک او جنګ کوم تاثير نه کوي.**

- ❖ **تر مشر ملا (ملا محمد عمر مجاهد) وروسته د طالبانو مهم قومندانان دادي: ۱- عبدالقيوم ذاکر، ۲- اميرخان متقي، ۳- سراج الدين حقاني، ٤- منصور، ۵- ملاګل اغا، ٦- ملا عبدالروف خادم. دوی اوس د طالبانو په تحريک کې مهم رول لري.**

- ❖ **طالبانو اوس د افغانستان د ټولو ولايتونو لپاره خپل واليان،**

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسوالان او قاضيان ټاکلي، خپل تشکيلات يې له سره تنظيم کړي، دوی کوښښ کوي چې خلک د خپلو دعوو د غوڅولو لپاره د حکومت پرځای دوی ته مراجعه وکړي.

- ❖ **طالبانو سره د پخوانيو مخالفانو له جملې څخه برهان الدين رباني، عبدالرب رسول سياف او محمد قسيم فهيم څو ځله اړيکي ټينګ کړي، خو طالبان وايي چې موږ پوهېږو دوی په خپل قول کې صادق نه دي، دوی طالبانو ته ويلي چې موږ او تاسې به په ګډه د حامد کرزي د حکومت د کمزوري کولو لپاره کار کوو. طالبان وايي: موږ پوهېږو چې دوی موږ سره چل کوي او د پاکستان په شان زموږ له قوت څخه د خپل ځان په ګټه کار اخلي او خپل موقف تقويه کوي.**

- ❖ **لنډه دا چې طالبانو سره د خبرو اترو لار شته، خو دا لاره بايد له څو پړاوونو تېره شي: لومړی په ولسي کچه، دويم په دولتي کچه او بيا له امريکايانو سره خبرې وشي. د طالبانو د رهبرۍ يو شمېر غړي ان د امريکايانو له يو کم شمېر پوځيو هډو سره هم موافق دي چې د افغانستان په ځينو محدودو ځايونو کې دې مېشته پاتې شي، په دې ډول به د ايران او پاکستان د مداخلو مخه ونيول شي. دا طالبان په دې نظر دي چې که امريکايان په بشپړ ډول له افغانستانه ووځي، نو يو ځل بيا په ټول افغانستان کې د سختو جنګونو د پېښېدو احتمال شته، په تېره بيا د ايران او پاکستان د پلوي ډلو ترمنځ. دا سيمه به يوځل بيا د ګاونډيو هېوادونو د رقابت پر ډګر بدله شي.))**

جمهور رييس متن ولوست، ما ورته نور تشريحات هم ورکړل، ما ويل

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د سولې شورا ترځنګ په پټه د ملي امنیت د ریاست له خوا طالبانو سره خبرې وشي، ښه به وي، ده وویل: «دا راپور انجنیر نبیل (د ملي امنیت رییس) ته ورکړه، هغه سره هم خبرې وکړه.» څو ورځې وروسته مې هغه ته هم دا راپور ورکړ، خو وروسته راته پته ولګېده چې په دې خبرو هېڅ عمل ونه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امريکايي که شجاعي؟

د (۱۳۹۱) ل کال د کب پر (۲۹)مه نېټه مې ولسمشر سره ځانګړې ملاقات و، زړه مې ګرم، موضوعګانې هم ډېرې او وخت هم کم و. ولسمشر سره دا مهال د ځانګړي ملاقات زمينه اسانه نه وه، هغه هم داسې يو ځانګړی ملاقات چې روحيه يې لا د مخه معلومه وي چې چندان خوږه نه وي او نه د دربار پر مزاج برابره وي. خو ولسمشر د خپل نرم طبيعت له مخې د هر چا پر مزاج ښه پوهېږي، زغم يې زيات او د مقابل طرف هره خبره په دقت اوري، خو دا چې عملي کوي يې که نه هغه نو بيا بېله خبره ده. طبيعي خبره ده چې د نورو ولسمشرانو په شان حامد کرزی هم د ټولو خبرو د عملي کولو جوګه نه دی، خو کوم ښه صفت چې دی يې لري، هغه دا دی چې د هر چا خبره په ډېر غور اوري، مازيګر مهال راته د ملاقات زمينه برابره شوه. ياده نېټه نو هغه مهال دی چې د يوه امريکايي عسکر (رابرت بيليز) او د يوه افغان قومندان (حکيم شجاعي) د ظلمونو هنګامه د هر افغان پر ژبه خوره ده. امريکايي عسکر (رابرت بيليز) د کندهار په پنجوايي ولسوالۍ کې (۱۷) تنه او حکيم شجاعي، په ارزګان کې (۱۱۷) تنه افغانان شهيدان کړي وو، افغان ولس او په ټوليز ډول نورو انسانانو او اکثرو نړيوالو دا دواړه پېښې سختې وغندلې، خو د امريکايي سرتېري په انډول د حکيم شجاعي د غندنې په باب نه د نړۍ د

(رابرت بيليز)

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومتونو چارواکو او نه هم د افغان حکومت رسمي غبرگون هغه شان توند و، چې د امریکايي عسکر (رابرت بیلیز) په باب و. ما له جمهور رییس سره لومړی د رسنیو په باب بحث وکړ. ورته مې ووېل چې رسنۍ په اساسي مانا ازادې نه دي، سره له دې چې ستاسو د خپل حکومت یو غټ بریالیتوب همدا گڼئ، چې رسنۍ مو ازادې کړې دي، خو واقعیت یو څه تغیر لري، ما ورته ووېل چې دا ازادي یوازې د تا پر غندلو او پر تا تر انتقاد پورې محدوده ده، هغه هم داسې چې دا مجال او وخت یوازې تنظیمي رسنیو ته حاصل دی، نه ټولو ته؛ همغو رسنیو ته چې تر شا یې زورواکي ولاړ دي. نه ستا پر مرستیالانو څوک نیوکه کولای شي او نه هم پر ولایتي زورواکانو. ان پر یو عادي دولتي او نا دولتي جنگسالار هم څوک د نیوکې جرئت نه لري، ولسمشر زما خبره په (بې شکه، منم، بېخي صحیح ده) کلمو بدرگه کوله او د تائید سر یې خوځوه، ان دا به یې هم زیاته کړه چې دې زورواکو ته د ایران او غرب له خوا پیسې ورکول کېږي چې افغاني ارزښتونه پسې برباد کړي. ده د (نور) ټلوېزیون یادونه هم وکړه چې هره میاشت د ایران له خوا ورته درې لکه ډالر، ورکول کېږي. تر رسنیو وروسته مې ورته د قانون په باب ووېل چې هسې نوم یې پاتې دی، نور یې د عملي کېدو هېڅ درک نه لگي، دا یې هم تائید کړه او ویې ویل چې خپله همدا حکومت دی چې قانون نه عملي کوي، د ولسمشر دا عادت دی چې ستا یوه خبره تر تا دمخه دی ډېره تائیدوي، نو ځکه خو تاته څه نه پاتې کېږي چې خبره پسې اوږده کړې او یا دې زړه کې غوټه پاتې شي. یو ځل بیا مې د هغو اشخاصو په باب ورته ووېل چې د ماضي له شعارونو او عملونو څخه اوسمهال د ځان لپاره گټه پورته کوي، ځینې ډلې او اشخاص شته چې د (جهاد) له نامه څخه د ځان په گټه کار اخلي او یو جهادي قومندان ځان ته منسوبوي، طبیعي خبره ده چې دا خلک په ماضي کې سهوې او خطاوې لري، وطن یې وران کړی دی، نو هغه پاتې شوني چې د هغوی له

(c) ketabton.com: The Digital Library

نامه څخه د ځان په ګټه کار اخلي، په کار ده چې د هغو د تېروتنو کفاره هم ورکړي، دا مې هم ورته وویل چې د حکومت په بېلابېلو ارګانونو کې انډول او تناسب برابر نه دی او دا یو خطرناک حالت دی، که ګډوډي جوړه شي، حالات د هغو خلکو په ګټه تمامېږي چې په حکومت کې یې حساس رګونه نیولي دي او دا ډلې به یو ځل بیا له دولتي ځواک څخه د هېواد د ورانۍ لپاره ناوړه ګټه پورته کړي، ولسمشر د معمول په څېر دا هم وویل: ((بې شکه چې توازن برابر نه دی او توازن باید ټینګ شي.)) د اپوزېشن او پوزېشن خبره چې مې بار بار تکرار کړې، په خواشینۍ سره چې اوس دا دی یو ځل بیا همغه زړه په زړه پاتې ده، هېڅوک نه پوهېږي چې پوزېشن څوک دی او اپوزېشن څوک دی، دې ته باید یوه سره کرښه راکاږل شي چې دغه دې خط دی، تر دې به بالا نه راوړې، عجیبه خبره خو دا ده چې چا تاسو ته کمپاین کړی و، هغه اوس هم یا په حاشیه کې دي، یا له دندو لرې شول او یا هم په زندان کې دي، ان تر دې حده چې له ځانه د دفاع حق هم نه لري، هم والي دی هم اپوزېشن کې، هم وزیر دی، هم مخالف، هم ستاسو مرستیال دی او هم د اپوزېشن مشر. اکثریت لکه څنګه چې وو همغسې مظلوم پاتې شول، په ژوند کې یې هېڅ مثبت بدلون رانغی، دلته چې څوک ډېر مخالفت کوي، د زیات امتیاز څښتنان ګرځي، نو ځکه خو دولتي او نا دولتي اشخاصو انتقاد او مخالفت ته ملا تړلې؛ امتیازات اخلي، خو مسؤلیت یې یوازې تاسو ته راجع کوي، اوس راځو بلې مهمې خبرې ته! ستاسو له خوا هر وخت په رسنیو کې له امریکا سره مخالفت ښودل کېږي، ځینې وخت کېدی شي دا مخالفت ستاسو د استقلالیت او د هېواد د خپلواکۍ د تمثیل جوګه شي، خو هر وخت دا مخالفتونه افغانستان ته په ګټه نه تمامېږي، افغانستان اوس په داسې یو موقعیت کې نه دی چې له هر چا سره ډغره ووهي، تېر تاریخ کې یې که دا کار کړی، هغه خپل وختونه وو، د ډغرې یا مخالفت او تفاهم دواړه عناصر په کار دي، اوس افغانستان د امریکا په شان د یو غښتلي هېواد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګرتیا ته سخته اړتیا لري. که د امریکا ملګرتیا او ملاتړ نه وای نو ګاونډیو هېوادونو به افغانستان یو ځل بیا د نویمو کلونو پېښو ته کش کړی وای. ما ولسمشر ته د دې خبرې یادونه هم وکړه چې ستا حکومت د سردار محمد داودخان او حفیظ الله امین تر حکومتونو قوي نه دی، هغو چې له روسیې سره خبره خرابه کړه، نتیجه یې د هغوی پر مرګ تمامه شوه. د دې یادونه مې هم وکړه چې له امریکا سره مخالفت مستقیماً د ایران او پاکستان په ګټه کار دی، دا دواړه هېوادونه داسې کابو ناست دي چې هر کله افغانستان په سیاسي، اقتصادي او نظامي ډګر کې پاتې راشي، نو پر افغانستان ټوپ کوي، داسې لکه پیشو چې مرغۍ ته کابو وي، موږ باید لرې او نږدې دښمنان یو له بله بېل کړو، امریکا غټ هېواد دی، خاوره او نفوس یې تر موږ څو ځله زیات دی، زموږ خاورې ته یې سترګې نه دي پټې کړې، البته په سیمه کې به خپل هدفونه لري، خپل پخواني او اوسني رقیبان او سیالان به لري، دلته هم د خدای(ج) د رضا په خاطر نه دي راغلي، دلته هم خپل خپل هدفونه لري، خو ښه به دا وي چې د هغوی ګټې او خپلې ګټې دواړه په پام کې ونیسو او بیا پرې عمل وکړو، که همدا نن د امریکا مرستې نه وي، نو دا زموږ حکومت څو ورځې هم دوام نه شي کولای. ولسمشر وویل: ((زه د امریکا د خلکو مرستې منم، خو زه د خپل هېواد وګړو ته هم مسؤلیت لرم، هغوی چاته فریاد وکړي چې پر ما بمبار دی، هغوی ماته رایه راکړې، دا زما دنده ده چې زه د هغوی حفاظت وکړم، ما امریکا ته ویلي چې هر څه مو منم، خو د خلکو پر کورونو بریدونه مه کوئ، د شپې عملیات بند کړئ، ټرونونه مو ورسره وکړل، خو بیا یې هم دا عملونه تکرار کړل، وګورئ، د کندهار پېښه چې اووه لس تنه یې په یوه شپه شهیدان کړل...) ما ورته وویل، د کندهار پېښه رښتیا هم زړه بوږنوونکې ده، هېڅ افغان او هېڅ انسان یې نه شي زغملای، خپله امریکایانو هم دا پېښه وغندله او اوس د هغه عسکر محاکمه هم روانه ده، دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د امریکا د حکومت کار دی هغوی زورور دي، د زورورو اوبه پر پیچومي خېږي، ستا هم پرې زور نه رسېږي او زموږ د ولس هم، محاکمه یې هم بل حقوقي پرابلم لري، د امریکا قوانین اجازه نه ورکوي چې عسکر یې بل هېواد کې محاکمه شي، اوس به راشو زموږ خپل هېواد ته، د (حکیم شجاعي) په نامه د محلي پولیسو یو قومندان دی، ویل کېږي چې د خلیلي صیب نفر دی، (۱۱۷)هېوادوال یې شهیدان کړي او اوس هم سرې سترګې ګرځي، امریکایي (۱۷)تنه شهیدان کړي او شجاعي (۱۱۷)تنه، یو پردی دی یو خپل، دا چې هر څوک زما افغانان شهیدانوي، ماته درد راځي، خو د شجاعي په باب ستاسو او په مجموع کې د حکومت غبرګون صفر و. خلکو مظاهرې وکړې، فریاد یې پورته کړ، خو نتیجه یې هېڅ وه،

(حکیم شجاعي)

که امریکایان دا پوښتنه مطرح کړي چې راځه موږ به خپل عسکر محاکمه کړو او تاسو همدا خپل قومندان، ایا زموږ د حکومت زور به پرې ورسېږي؟ زما نظر دا دی چې اول باید خپله خوا و شا پاکه کړو بیا خارجیانو سره ډغره ووهو، ما دا خبره وکړه چې امریکا به قوي وي که د جمعیت او نورو تنظیمونو جنګسالاران؟ نو کله چې امریکا سره ډغره وهې، دې خپلو جنګسالارانو ته هم یوه څپېړه ورکړه. ولسمشر بیا وویل: ((دا هم هغوی راپیدا کړي...)) ما ویل بیا نو حکومت څه مانا؟ نو همدې جنګسالارانو ته چې یې امر وکړ، نو ستاسو حکومت به هم د سترګو په رپ کې پناه وي، نو ښه خبره دا ده چې اول یو ښه نظام جوړ کړو، بیا که بهرنیانو سره مناسبات خرابوو که جوړوو یې هېواد ته دومره زیان نه شي اړولای. موږ په دې منځ کې نورې خبرې هم وکړې، خو مهمې خبرې همدا وې، زما له ډېر ټینګار سره سره بیا هم د ولسمشر په دریځ کې څه تغیر رانغی او همدا یې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((امريکايان مې له خوږې ګوتې نيولي او سخت مې ګير کړي دي، زه چې هر ځل پرېس کنفرانس ورکړم، د هغوی چغې پورته شي...)) ما ورته وويل: ((نور دې خپله خوښه، خو موږ چې فکر کوو دې وخت کې امريکا سره د مناسباتو خرابول زموږ په ګټه نه دي او جانبي عوارض لري.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

باکفايته اکثريت

يوه ورځ مې له جمهور رييس سره ځانګړې ملاقات و، زما په ملاقاتونو کې اکثره وخت ملي مسايل مطرح کېدل، پر دې ورځ مې هم د هېواد اکثريت د مظلوميت مسله مطرح کړه، هغه هم زما د خبرې تائيد وکړ، د ولسمشر دا عادت دی؛ مقابل طرف ته ګوري چې هغه په څه شي خوشالېږي، دی همغه ډول روحيه اختياروي. جمهور رييس زما پر روحياتو پوه دی، نو ځکه مخکې تر دې چې زه ورته فرياد وکړم، ده خپله کيسه پيل کړه: ((هغه څو ورځې مخکې د هزاره ګانو يو مشر راته راغی، راته ويې ويل: لس کاله وروسته به د هر هزاره د کور مخې ته يو پښتون څوکيدار او پهره دار ولاړ وي.)) جمهور رييس وويل: ((که حالات همداسې روان وي، نو دا خبره له احتماله لرې نه ده.)) ده وويل: ((زه هلمند ته لاړم د هزاره ګانو په سيمه کې ټول مکتبونه خلاص دي، خو د پښتنو بيا ټول بند دي. هلته په يوه ټولګي کې شپېته اويا تنه زده کړه کوي او دلته بيا يو ټولګی نيم هم ډک نه وي.)) ما وويل: ((رييس صاحب اکثره پښتانه تانه ګيله کوي چې پښتنو سره په حکومت کې د مور ميرې سلوک کېږي، تاسو هم هغو خلکو ته ډېره توجه کوئ، دېخوا مو پاملرنه کمه ده، طالبان هم د پنجاب په لمسه د پښتنو سيمې او ښوونځي ورانوي، نو که حالات داسې روان وي، وضعه به ډېره خرابه او د مملکت طبيعي ثبات به له منځه لاړ شي.)) ده وويل: ((يونه ګوره پښتانه تېرې جګړې ډېر وځپل، اوس هم له دنيا سره په جګړه کې دي، که موږ هر څو ووايو، خو عملاً داسې دي، جنګ د پښتنو په سيمو کې دی، پښتانه اوس ډېر کمزوري شوي، اوس په افغانستان کې د پښتنو يو نازک اکثريت دی تر هغه وخته پورې چې لر او بر پښتانه سره يوځای نه شي او تر اټکه ستا خپله خاوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپله نه شي، افغانستان کې طبيعي ثبات نه رامنځته کېږي، دا اوسني ثبات نسبي دی، تر هغه چې موږ هغه طبيعي حالت ته رسېږو، مجبور يو دلته له هزاره، تاجک او ازبکو سره ائتلاف ولرو، پرته له دې دلته ممکنه نه ده.)) ما وويل: ((معقول ائتلاف چې د ټولو افغانانو گټې په کې خوندي وي، هېڅوک يې نه ردوي، خو اوس د ملي وحدت په نامه، پښتانه په ډېر ضعيف موقف کې دي، هر څه يې له لاسه ورکړل.)) ولسمشر وويل: ((پښتانه اوس هم اکثريت دی، د کميت له پلوه تر ټولو زيات دي، خو دا کميت هغه وخت موثر دی چې پر کيفيت بدل شي، تر څو چې پر کيفيت بدل نه شي دوی خپل حقوق نه شي ترلاسه کولای او پر کيفيت هغه وخت بدلېدی شي چې تعليم وکړي او تعليم هغه وخت کولای شي چې سوله راشي، اوس د پښتنو تر ټولو غټ دښمن همدا جنگ دی، که جنگ ختم شو پښتانه ژر خپل حقوق ترلاسه کولای شي.)) جمهور رييس زياته کړه! ((ښه يونه دا راته ووايه چې دا شمالټولواله به د پښتنو غټ دښمن وي که پنجاب؟ که دوی سره مقابله شروع کوې، نو له کومه ځايه او له کوم يوه به يې شروع کوې؟)) ما وويل: ((رييس صيب کوم دښمن چې درسره نږدې وي د هغه خطر زيات وي اوس وگوره چې پنجاب راته ډېر نږدې دی که ټلواله؟، ټلواله خو ان د مېز تر شا درسره ناسته ده او ښکاره دښمني درسره کوي، که پنجاب هم دلته مداخله کوي د پردې ترشا يې د همدې ډلو په لاس کوي، زه خو وايم چې د کور دښمن ډېر خطرناک دی. په خواشينۍ سره بايد ووايم چې روسانو او ايرانيانو افغانستان کې د تېرو څو لسيزو په بهير کې داسې يو قشر ټوکولای چې که په تدبير يې مخه ونه نيول شي، نو افغانستان به د تباهۍ خواته بوځي.)) جمهور رييس وويل: ((زه خو وايم چې د پښتنو اساسي مقابله په سيمه کې له پنجاب سره ده، پښتون داسې يو لوی قام دی (لر او بر) چې په سيمه کې د پنجاب رقابت کولای شي. که ما په نړيواله کچه د هغو د مداخلو مخه ونيوله او امريکا مې پر دې قانع کړه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو بيا دا ټلواله ملواله دا دومره شی نه دی، دا خپله غلي کېږي، اصلي توجه بايد هلته وکړو، کله چې پنجاب کمزوری شي، لر او بر پښتون سره يو شي بيا نو د اکثريت او اقليت خبره خپله له منځه ځي، ته دومره اکثريت کېږې چې بيا دا مسله څوک بېخي يادوي نه.)) ما وويل: ((رييس صيب د لرو پښتنو راخپلول يو قوي افغانستان ته اړتيا لري، کله چې دلته پښتون په سياسي لحاظ حاکم نه وي، سوکاله نه وي، نو لر پښتانه خو په هېڅ وجه دلته درسره نه يوځای کېږي، د مرحوم موسی شفيق نظر هم همدا و چې دلته بايد سوکالي رامنځته شي، اقتصادي پرمختيا د دې سبب کېږي چې کښتني پښتانه دلته ميلان پيدا کړي. که موږ غواړو لر پښتانه ځان سره يوځای کړو، نو بايد په ټول افغانستان کې ثبات او سوکالي رامنځته کړو، اوس وګوره چې دلته اقتصادي حالات لږ څه ښه شوي نو تر (۵۰) زرو زيات پاکستاني او لر پښتانه کارګران دلته کار کوي.)) ده هم راسره ومنله، مجلس تر ډېره اوږد شو، په خبرو کې د معمول په څېر اختلاف و، خو په دې کې اختلاف نه و چې متفرق اکثريت بايد پر متفق او باکيفيته اکثريت بدل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم څپرکی

ګرم تحلیلونه او ساړه غبرګونونه

هر کله چې زمینه برابره شوې او له ولسمشر سره مو ځانګړې ملاقات برابر شوی، نو خپل زړه مې ورته تش کړی او هغه څه چې زما په فکر، دې ولس ته په ګټه ښکارېدل، هغه مې ټول ورته یو یو بیان کړي دي، خو په دربار کې د ځینو تنګنظریو پر اساس د ځانګړو ملاقاتونو چانس ډېر کم برابرېده مجبور وم، چې کله کله یو نیم تحلیل ته لیکلې بڼه ورکړم. دا تحلیلونه به مې یا انجنیر صیب ابراهیم سپین زاده ته او یا هم کله کله داودزي صیب ته ورکول، دا چې هغوی هلته ولسمشر ته وروړل که نه او یا یې خپله هم لوستل که نه پر دې هم نه پوهېدم، ځکه چې هېڅ غبرګون یې نه راته. ولسمشر د هغو تحلیلونو په باب چې ما ورته مخامخ څرګندول څه عملي غبرګون نه ښوده، نو د هغو تحلیلونو به څه حال وو چې په لیکلې بڼه تر هغه ور رسېدل یا نه ور رسېدل. د ګړنیو تحلیلونو په باب یې اکثره د تائید سر خوځوه، خو هېڅکله یې پرې عمل نه کاوه.

د امنیت شورا د دفتر یوه دنده هم د هېواد د حالاتو تحلیل او ارزونه وه او لوړو مقاماتو ته د هغو رسونه، نو ځکه مې خپل دا مسؤلیت هم تر خپله وسه سر ته رسولی دی.

دلته به یو څو لیکلي تحلیلونه د بېلګې په توګه راوړم، چې د خپل دفتر له لارې مې ولسمشر ته لیکلي او ورلېږلي وو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ثور د اتمې نېټې پېره د چا پر غاړه؟

سره له دې چې په هر ځای کې د هرې امنیتي پېښې مسئولیت د امنیتي مسئولینو پر غاړه وي، خو کله کله له امنیتي پېښو سره یو لړ سیاسي مسایل هم تړلي وي چې د امنیتي مسئولینو ستونزه نوره هم زیاتوي.

د ثور د اتمې نېټې پېښه سره له دې چې افغان حکومت ته یوه ناوړه امنیتي پېښه وه او که مخالفینو خپل هدف پوره تر لاسه کړی وای، نو بې له شکه به افغانستان له یو بل بحران او غمیزې سره مخامخ شوی وای. د دې تر څنګ چې دا پېښه یوه امنیتي پېښه ګڼل کېږي، یوه سیاسي حادثه هم ده چې د دولت او ملت سیاسي حیثیت ته یې زیان ورسوه، نو دلته په لومړي ګام کې هغه سیاسي ډلې او شخصیتونه ګرم ګڼل کېږي چې د داسې یوې ورځې، چې د ملت توافق پرې موجود نه دی، پر نمانځلو ټینګار کوي او د بیت المال یوه برخه یې د دې ورځې پر نمانځلو لګولې ده. کله چې بیا له سیاسي پلوه د دې ورځې د نمانځلو پرېکړه وشوه بیا نو ټول مسئولیت د امنیتي ارګانونو پر غاړه دی چې ولې یې په هر اړخیز ډول امنیتي هڅې تر سره نه کړې. واقعیت دا دی چې د افغانستان درې واړه امنیتي ارګانونه سره له دې چې نومونه یې ((ملي)) دي خو په واقعیت کې ملي شوي نه دي. درې واړه امنیتي ارګانونه تر یوه خاص تنظیمي، سیاسي، قومي او سیمه ییز انحصار لاندې دي او د یوه مشخص تنظیم له لارې کنټرولېږي. د دې ډلې یو شمېر مشران هم په حکومت کې د حکومت مخالف دي او یو شمېر نور یې د دولت په نورو پوستونو کې د حکومت مخالفت کوي او د دولت پر ضد یې یوه نیمه دولتي، په واقعیت کې ځواکمنه مخالفه دولتي جبهه جوړه کړې ده. په امنیتي ارګانونو کې د دې ډلې فعال او تر اټکل پورته شتوالی د دولت مشرتابه ته د دوی ژمنتیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر څرګندې پوښتنې لاندې راولي، نو په داسې یو حالت کې د داسې پېښو پېښېدل له احتماله لرې نه دي. د افغانستان ولسي جرګې او عام ولس، سره له دې چې د امنیتي ارګانونو درې واړه مسئولین ګرم وګڼل، خو پر لرې کولو یې بریالي نه شول، خپله امنیتي مسئولینو هم خپله پړه او ناکامي ومنله، خو تر اوسه پورې په دې برخه کې کوم سیاسي او اداري اقدام نه

(د ثور د اتمې نېټې د پېښې یو انځور)

دی شوی. ډېرو خلکو سره اوس دا پوښتنه ده چې جمهور رییس به د خپلو دې امنیتي ارګانونو د مشرانو په باب کومه پرېکړه کوي، ایا پر خپلو ځایونو به پاتې کېږي که ګوښه کېږي به؟

که چېرې پر خپلو ځایونو پاتې شي، د دې مانا دا ده چې دوی هېڅکله پړه نه دي او له دا ډول پېښو سره توافق شته او که چېرې لرې کېږي، ځای به یې څوک ډکوي، تر دوی ښه، که د دوی معادل او که تر دوی بدتر؟ که چېرې تر دوی غوره او کارپوه اشخاص، د دوی پر ځای وګومارل شي، نو د دې مانا دا ده چې جمهور رییس خپلې او د هېواد

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتلونکي ته جدي شوی او غواړي هېواد له دې ډول نورو پېښو وژغوري او که چېرې د دوی معادل او يا تر دوی بدتر اشخاص غوره شي، نو څرگنده خبره ده چې په امنيتي او سياسي حالت کې به مثبت بدلون را نه شي او حالت به نور هم خراب شي، د دولت ښکاره او پټ مخالفين به دا حالت د خپل ځان لپاره د معافيت او خونديتوب يو ښه حالت وگڼي او هرڅه يې چې زړه غواړي هغه به تر سره کوي، ځکه چې له مقابل لوري سره د متقابل عمل وس او توان نه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پاکستان کې د عوامي نشنل پارټۍ (ANP) دریځ

(دا لیکنه هغه مهال شوې چې عوامي نشنل پارټۍ په پاکستان کې صوبايي ټاکنې وګټلې)

۱- عوامي نشنل پارټي (ANP) په ((صوبه سرحد)) کې (۳۱) څوکۍ لري، خو کېدی شي (۷) یا (۸) څوکۍ له ښځو او اقلیتونو څخه هم ترلاسه کړي. دغه راز یوه څوکۍ به له هغو کاندیدانو څخه تر لاسه کړي چې نشنل اسمبلۍ او صوبايي اسمبلۍ دواړو ته کامیاب شوي دي. همدارنګه تر (۸-۱۰) پورې به د ازادو کاندیدانو څوکۍ هم ترلاسه کړي.

۲- په قومي اسمبلۍ کې (ANP) لس (۱۰) څوکۍ لري، خو کېدی شي یوه (۱) یا دوه (۲) څوکۍ د ښځینه وکیلانو د انتصاب له لارې هم تر لاسه کړي.

۳- زیات ګومان دی چې په مرکزي سطحه به (PPP)، د مسلم لیګ نواز ګروپ او (ANP) مخلوط حکومت جوړ کړي.

۴- په ((صوبه سرحد)) کې هم احتمال دی چې (ANP) له (PPP) سره ځکه مشترک حکومت جوړ کړي، چې له مرکزي حکومت سره یې پیوستون، ملګرتیا او یووالی ټینګ او کارونه ورته اسان شي.

۵- په بلوچستان او سند کې هم (ANP) یو څو څوکۍ ګټلي، په بلوچستان کې د (ANP) موقف قوي نه دی، په سند اسمبله کې د لومړي ځل لپاره د دوو (۲) څوکیو ګټل (ANP) ته ډېر ارزښت لري.

د یادونې وړ ده چې ازادو کتونکو ویلي، د (ANP) په دې بریا کې له افغانستان سره د (ANP) د مشرانو ښو تعلقاتو هم رول درلود. د کتونکو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وينا خلک له ملايانو ستړي شوي وو او د ډيورنډ د کرښې دواړو غاړو ته يې د جنګ دوام، د ټول پښتون ولس تباهي ګڼله. د دوی په نظر خلک په ((صوبه سرحد)) کې داسې يو حکومت غواړي چې له افغانستان سره ښه تعلقات ولري او دا کار به په سيمه کې د سولې په ټينګښت، د تجارت په غوړېدو او د خلکو په سوکالۍ کې مرسته وکړي. د (ANP) مشرانو ويلي چې په سيمه کې د سولې ټينګښت، له ګاونډيو سره ښه روابط او د صوبې د نوم بدلون د دوی لومړني غټ هدفونه دي. دوی د ((صوبه سرحد)) لپاره د درېو نومونو وړانديز کړی دی: (پښتونستان، پښتونخوا او افغانيه).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولسمشر کرزي د وژنې څو توطیې

له هغې ورځې چې ښاغلی کرزی د واک پر ګدۍ ناست دی، نو د سر خطر یې هم څو ځله زیات شوی، کله کله دا خطر ډېر نږدې شوی، خو کله کله بیا د سر او خطر واټن یو څه لرې شوی، له ترافیکي حوادثو نیولې، بیا تر انفرادي او سیاسي خطرونو ټولو پورې د ده ژوند ته متوجه وو. څو ځله په بهرنیو سفرونو کې الوتکې عوارض پیدا کړي او د ده ژوند یې له ګواښ سره مخامخ کړی دی. د واک په لومړیو څو کلونو کې ده اکثره (د اریانا افغان هوایي شرکت) له الوتکې څخه ګټه اخیستله، دا الوتکې اوس ډېرې زړې او له نړیوالو معیارونو سره برابرې نه دي. یو ځل تاجکستان ته په سفر و، کله چې الوتکه پر هوایي ډګر ناستې ته چمتو کېدله، نو د الوتکې ټایرونه نه خلاصېدل، الوتکه څو ځله پر میدان وګرځېدله، پر وروستي ځل یې د خدای(ج) په مرسته ټایرونه خلاص شول او الوتکه پر ډګر کېناسته. یو ځل چین ته په الوتکه کې هم همداسې شوي وو، جرمني ته هم، وروسته وروسته بیا جمهور رییس له (کام ایر) او ځینو نورو الوتکو څخه هم ګټه اخیستله، کندهار کې تروریستي برید، په حضوري چمن کې د (احمدشاه مسعود) د تلین په یاد د غونډې پر مهال توطیه او د ثور د اتمې نېټې د ((جشن)) پېښه او داسې نورې ډېرې پېښې وې چې جمهور رییس کرزی د چانس له مخې ترې روغ پاتې شو، خو پر دې سربېره د وژنې نورې پټې توطیې هم وې چې هغه یوازې د ارګ د څلورو دېوالونو دننه او د هغه شاوخوا کې تنظیمېدلې. کله چې د موقتې ادارې پر مهال کرزی لومړی ځل ارګ ته راغی، نو د فهیم خان د ساتونکو له خوا ساتل کېده، چې له احمدشاه مسعوده ورته په میراث پاتې وو، څو ځله فهیم، کرزي ته ویلي وو چې ((بادیګارد های امر صیب است بسیار باوری، وفادار

(c) ketabton.com: The Digital Library

و با اعتماد است.)) کرزي صيب نو د ((امر صاحب)) باډيګارډانو ته پناه ور وړې وه، دا نو بيا د هغو ترحم پورې اړه لرله چې څه ورسره کوي. فهيم څو ځله خپلو انډيوالانو ته ويلي وو: ((کرزی چيست همين حالا که بچه ها را گفتم همرای چپن اش در چند دقيقه برای ما حاضر ميکند...)) کرزي هم خپل فرهنګي مشاور زلمي هېوادمل ته يو وخت ويلي وو. ((د فهيم ساتونکو چې په ارګ کې هر ډول واک غوښته هغه يې چلاوه.)) يوه ورځ (يونس قانوني) د کرزي يوه ساتونکي ته ويلي وو چې کرزی ووله، خو ساتونکي هغه وخت دا جرئت ونه کړ. دې ساتونکي چې څه موده د کرزي انساني او اجتماعي چلند وليد، نو کرزي ته راغی، ورته يې وويل: ((قانوني ماته ستا د وژنې ويلي وو، خو ما ځکه دا کار ونه کړ چې ته ډېر ښه سړی يې، زړه مې دربانديې ونه شو.)) تر هغه وروسته هم دا سړی په ساتونکو کې پاتې شو او کرزي قانوني ته ګيله هم ونه کړه او نه يې سر پرې وګراوه. يو وخت دا ګواښونه او خطرونه دومره زيات شول چې کرزی په پای کې مجبور شو، بهرني ساتونکي استخدام کړي. د بهرنيو ساتونکو په استخدام سره د فهيم، قانوني، عبدالله او نورو ګواښونه يو څه کم شول، کرزي يو څه د راحت احساس وکړ، خو خطرونو بيا هم دوام درلود، ان تر هغه پورې چې بهرني سرتېري بېرته لاړل او پر ځای يې (PPS) (د جمهور رييس د ساتنې قطعه) جوړه شوه، بيا هم دې توطيو دوام درلود. د جمهوري رياست د لومړی دورې تر ټاکنو وروسته هم دې توطيو دوام پيدا کاوه او نوې نوې بڼې يې خپلولې. يو وخت د حکمتيار د اسلامي حزب يو قومندان (عاشق الله) چې د کابل اوسېدونکی او په خټه پښتون دی، خو دا ډېر کلونه کېږي چې له (نظار شورا) سره هم نږدې اړيکي لري، د امنيت شورا دفتر له يو تن غړي سره تماس ونيو او هغه يې له يوې بلې توطيې خبر کړ، د امنيت شورا د دفتر دې غړي د عاشق الله د خبرو پر بنسټ يو راپور جوړ کړ او جمهور رييس يې له دې پېښې خبر کړ. د امنيت شورا دفتر په دې راپور کې راغلي وو: ((څه موده دمخه د ولسمشر حامد کرزي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ضد د يوې داسې توطيې پر جوړولو غور شوی چې په احتمالي عملي کېدو يې د ولسمشر ژوند ختمېدلای او هېواد له يوه بحران سره مخامخېدلای شي.

دا طرحه د اسلامي جمعيت د نظار شورا اوسنۍ ((ملي جبهې)) د ځينو مطرحو غړو له خوا برابره شوې ده. طرحه داسې ده چې د نظار شورا يوې مطرح څېرې او تېرو ټاکنو کې د جمهوري رياست لپاره کانديد (عبدالحفيظ منصور) د ملي جبهې ځينو غړو سره ويلي، چې د افغانستان د اوسني اساسي قانون د (٦٧)مې مادې له مخې که چېرې جمهور رييس د کومې پېښې له امله له منځه لاړ شي، نو لومړی معاون د جمهور رييس پر ځای راځي او د (درېو) مياشتو په بهير کې د جمهوري رياست لپاره عمومي ټولټاکنې کېږي.

عبدالحفيظ منصور ويلي: ((اوس چې (حامدکرزی) جمهور رييس او د ((ملي جبهې)) مهم غړی (احمدضيا مسعود) يې لومړی مرستيال دی، زموږ لپاره يو ښه چانس دی چې حامد کرزی له مخې لرې کړو، د کرزي په فزيکي حذف سره به احمدضيا مسعود په مستقيم ډول د لنډ وخت لپاره جمهور رييس شي او بيا به د احمدضيا مسعود تر سرپرستۍ لاندې د جمهوري رياست انتخابات وشي، په دې ډول به د ملي جبهې د کانديد د ګټنې چانس حتمي شي.)) د منصور په نظر د حامد کرزي د له منځه وړلو ډېره ښه او اسانه لاره دا ده چې يو ځانمرګی (خودکش) بريد پرې وشي، په دې ډول به د ولسمشر د وژلو پړه مستقيماً پر طالبانو او القاعدې ولوېږي او نړيواله ټولنه به هم طالبانو او القاعدې ته متوجه شي. د دې نظريې د عملي تطبيق لپاره عبدالحفيظ منصور د ((عاشق الله)) په نامه يو شخص سره، چې ويل کېږي پخوا د ګلبدين حکمتيار د اسلامي حزب يو قوماندان و او کېدی شي اوس هم ورسره ارتباطات ولري، دا خبره مطرح کړې ده. ((عاشق الله)) اوس له اسلامي جمعيت سره ښه اړيکي لري، د ((ملي

(c) ketabton.com: The Digital Library

جبهې)) غړی هم دی او د دې جبهې په غونډو کې هم ګډون کوي. پېښور ته هم تګ راتګ لري، کله دلته په کابل او کله په پېښور کې اوسي. منصور د دې طرحې لپاره له عاشق الله څخه هر اړخیزه مرسته غوښتې ده. له عاشق الله څخه د منصور غوښتنه دا وه چې په پېښور او یا نورو سیمو کې څو ځانمرګي (خودکش) پیدا کړي او په دې لاره کې چې هر څومره پیسې په کارېږي دوی حاضر دي هغه مدارک ورکړي، منصور ویلي چې تر کابله د دې اشخاصو رسول، دلته یې ساتل او پالل او هغوی ته د هدف ټاکل د دوی پر غاړه دي. دا خودکش به په یوه مناسب وخت کې په لازمو امکاناتو او اسانتیاوو سره هغې غونډې ته بیول کېږي چې جمهور رییس حامدکرزی به په کې وینا کوي، دا چې دا غونډه به کله؟ څه وخت؟ او چېرته وي؟ دا به نو دوی خپلو امکاناتو، مجال او فرصت ته ګوري، خو د دې عملیې تر تطبیق دمخه د ځان وژونکو (خودکشو) اشخاصو پیداکول، تر کابله یې رارسول او دلته یې ساتل ضروري دي، د دې طرحې نور جزئیات له عاشق الله نومي شخص څخه ترلاسه کېدی شي. عاشق الله نومی شخص کېدی شي له ملي جبهې سره دومره ژور پیوند ونه لري، لکه عبدالحفیظ منصور یې چې لري، نو ځکه د دې هیله کېدی شي چې له هغه څخه په هېواد کې د دغسې یو لوی ناورین د احتمال په اړه معلومات ترلاسه شي.

دا چې دا پورتنۍ طرحه به څومره واقعیت او حقیقت ولري پر دې څوک غوڅ حکم نه شي کولای، خو د جمعیت او نظار شورا تېر تاریخ او په هغو کې د (منصور) په شان د ګڼو متعصبینو او توطیه ګرو موجودیت د پورتنۍ طرحې احتمال ډېر پیاوړی کوي. حکومت باید دا ډول حرکتونه په ډېر جدي ډول وڅاري ځکه چې ټول ملت له یوه سیاسي، ټولنیز، قومي او پوځي بحران سره مخامخوي. دا چې اسلامي جمعیت په اوسني حکومت کې تر بل هر تنظیم او هر چا زیات غښتلی دی، د هر ډول ناوړه پېښو د رامنځته کولو وس لري او په راتلونکي کې د حکومت مدعي هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، نو دا اټکل نور هم قوي کوي، چې دا ډول طرحې له دوی پرته نور څوک نه جوړولای او نه هم عملي کولای شي. په هر ترتیب ولسمشر حامدکرزي ته په کار دي چې دا احتمالي خطر او د خپل فردي مصونیت پر وړاندې نور دې ته ورته خطرونه په جدي ډول محاسبه کړي او د ځان د خوندیتوب او محافظت لپاره داسې اقدامات وکړي چې له دې زیان منونکې نقطې څخه پر ده او ټول ملت ګوزار ونه شي او هېواد له خطرناک بحران څخه وژغورل شي.

دا توطیې اوس هم روانې دي، د دې احتمال شته که د کرزي کورني یا حکومتي مخالفین پر دې بریالي نه شي چې کرزی له قانوني لارو له واکه لرې کړي، نو له دې ناقانونه لارو به هم ګټه پورته کړي.)) دا د راپور یوه برخه وه. داسې ګونګسی هم و چې د نظار شورا غړي هڅه کوي د ارګ په شمالي څنډه کې؛ چین سفارت ته ورڅېرمه څو کورونه واخلي، په دې ډول ځان ارګ سره وصل کړي. له دې لارې دوی په اسانۍ کولای شي، د ټیټ دېوال له لارې ارګ ته ځان داخل او په (لومړي نمبر قصر) کې د جمهور رییس کور ته ځان ورسوي، د جمهور رییس نږدې اشخاص دې خطر ته متوجه شول او بیا یې یو دوه هغه کورونه چې ارګ سره نښتي وو او په اسانۍ سره ترې لومړي نمبر قصر ته لاره وتلای شوه، د (احمدولي مسعود) له دام څخه وژغورل او په دې ډول د جمهور رییس او د هغه د کور امنیت څه ناڅه خوندي شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملګرو ملتونو استازی
او د ولسمشر د رد ځواب

په لندن کې يو شمېر مېشتو افغانانو چې په سياسي او فرهنګي چارو کې زياته تجربه لري او د افغانستان حالات له نږدې څاري، له ما (محمد اسمعيل يون) سره د ټلېفوني اړيکو له لارې اندېښنه وښودله چې د ولسمشر حامدکرزي له خوا د ملګرو ملتونو د استازي په توګه د (پدې اشداون) ردول، خپله ولسمشر حامدکرزي، د افغانستان حکومت او خلکو ته په زيان تمامېږي او وروسته به ناوړه عواقب ولري. دوی چې اکثره د ولسمشر حامدکرزي خواخوږي دي او پر خپل ولس يې زړه دردېږي، ويل يې چې له دې کار څخه به تر ډېره حده شمالټلوواله او د ولسمشر حامدکرزي نور مخالفين، چې اوس د انګلستان او متحده ايالاتو په شمول په نورو هېوادونو کې فعاليت لري، ډېره ګټه اوچته کړي، د حامدکرزي د حکومت تصوير به غربي نړۍ، په تېره بيا انګلستان ته ډېر پيکه وښيي او د حامدکرزي موقف ته به زيان ورسوي.

د دې کارپوهانو نظر دا و چې ولسمشر حامدکرزی او د هغه ټيم بايد کوښښ وکړي، له غربي نړۍ سره خپل مناسبات ښه وساتي او د اوسنۍ ستونزې د ترميم لپاره دې هم له بېلابېلو لارو کوښښ وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جلال اباد کې
د ایران قونسلگرۍ او اندېښنې

دا لیکنه د (۲۰۰۸م) کال د فبرورۍ پر (۲۳مه) نېټه شوې ده. تر یادې نېټې څو ورځې وړاندې په جلال اباد کې د ایران قونسلگرۍ جوړه شوې وه. ټاکل شوې ده په دې ورځو کې په ننگرهار کې د ایران هېواد قونسلگري، د قونسل (خراساني) تر مشرۍ لاندې عملاً کارونه پیل کړي. خراساني د (ایران قونسل) هغه څوک دی چې تر دې دمخه یې د منځنۍ اسیا په ځینو هېوادونو کې هم کار کړی او هغه هېوادونه یې هم له کاره خوښ نه وو، آن تر دې چې د ده کارونه له هغو هېوادونو څخه د ده د وتلو سبب شول. ویل کېږي چې (خراساني) د ایران د استخباراتو غړی دی او کومو هېوادونو کې چې ده د ډیپلومات په توگه دنده تر سره کړې، له خپلې دندې څخه یې عدول کړی او د هغو هېوادونو په سیاسي، مذهبي او قومي چارو کې یې مداخله کړې ده. د ننگرهار ولایت خلکو، چې د ولایتي شورا په تشکل کې یې نظر تر ډېره حده ښکاري، اندېښنه ښکاره کړې چې په ننگرهار کې به د ایران قونسلگري او په هغې کې د (خراساني) په شان د یوه شخص کار کول د نسبتاً امنو شرقي ولایتونو، په تېره بیا د ننگرهار امنیت ته گواښونه پیدا کړي. د یادونې وړ ده چې (خراساني) به د شمالټلوالې د قومندان (حاجي حضرت علي) له لارې چې دا وخت له ایران سره ښه او نږدې اړیکي لري او یو کور یې په ایران کې هم دی، ځینې واړه قومونه، خېلونه او سیاسي، پوځي ډلې د مرکزي او محلي حکومت پر ضد راوپاروي. تر دې دمخه د ایران له خوا په ختیزو ولایتونو کې (حاجي حضرت علي) او ځینې نور قومندانان لمسول شوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالي او نظامي مرسته ورسره شوې ده. د یادونې وړ ده چې په ننګرهار کې د مېشتو امریکایي پوځیانو سیاسي مسؤلینو هم په ننګرهار کې د ایران د قونسلګرۍ پرانیستل په سیمه کې د امنیت د خرابۍ او د امریکایي ضد فعالیتونو د ډېرېدو عامل ګڼلی، دوی د ننګرهار والي (ګل اغا شېرزي) او د ولایتي شورا رییس (فضل هادي مسلمیار) سره کتلي او غوښتنه یې کړې چې د دوی اندېښنه مرکزي حکومت ته ورسوي. دوی هیله کړې چې د افغانستان حکومت دې په ننګرهار کې د ایران قونسلګري نه پرانیځي، دوی په دې نظر دي چې دا قونسلګري د سیاسي فعالیتونو د پرمخبیولو لپاره جوړېږي، نه د ډیپلوماټیکو مقاصدو لپاره. داسې ویل کېږي چې ننګرهار مېشتو امریکایي ځواکونو د خپلو سیاسي مسؤلینو له لارې د افغانستان د اسلامي جمهوریت د ملي امنیت شورا دفتر او نورو ارګانونو ته هم په دې اړه خپله اندېښنه څرګنده کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمهوري رياست
او ملي شورا ټاکنې او ننګونې

ولسمشرۍ او پارلماني ټاکنو ته لا څو مياشتې پاتې دي، خو خطرونه له ورايه ثابت پاتې دي، د نورو احتمالي خطرونو د پېښېدو خطر هم شته، دلته د دې دواړو ټاکنو په باب ځينو ستونزو، ننګونو او اندېښنو ته په لنډيز سره اشاره کېږي:

۱- د امنيت ستونزه: د ټاکنو پر وړاندې تر ټولو غټه ستونزه د امنيت ستونزه ده، که تر هغه وخته پورې امنيت ټينګ نه شو، نو د هېواد په اکثره برخو کې به سم انتخابات ونه شي او که ځينو سيمو کې انتخابات وشي، نو سم مشروعيت به ونه لري.

۲- د راجستر ستونزه: د انتخاباتو اوسنی کمېسيون د دې وس نه لري چې په ټول افغانستان کې د رايه ورکوونکو راجستر تر سره کړي، يا ټول راجستر له سره وکړي او يا هم نوي کسان چې شرايط يې پوره کړي، راجستر کړي.

۳- د انتخاباتو د کمېسيون کمزوري: د انتخاباتو اوسنی کمېسيون له هر پلوه کمزورى دی، نه پوره کادرونه لري، نه وسايل او نه هم د عامه پوهاوي لپاره کوم پروګرام.

۴- د خلکو ناخوښي: يو زيات شمېر افغانان له حکومت او سياسي ګوندونو ناخوښه دي، که انتخابات تر سره هم شي، بيا به هم يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيات شمېر کسان په ټاکنو کې ګډون ونه کړي.

٥- د سياسي ګوندونو او حکومت کشمکش: يو شمېر سياسي ګوندونه که په حکومت کې دي که تر حکومته بهر، هغوی غواړي انتخابات تر خپل تاثير لاندې راولي، دا هڅې به هم د شفافو انتخاباتو پر وړاندې لويه ستونزه وي.

٦- وسلوال مخالفين: وسلوال مخالفين خو پرته له هغې هم له دې ډول ټولو پروسو سره مخالف دي، څرنګه چې د انتخاباتو ورځې مشخصې دي، دوی کولای شي د ټاکلي وخت د حساسيت په پام کې نيولو سره په ډېرو سيمو کې هم ګډوډي پېښه او هم خلک په ټاکنو کې له ګډون څخه منع کړي.

٧- مالي ستونزه: تېر انتخابات هم د نړۍ د زياتو مالي کومکونو په مرسته تر سره شول که هماغومره او يا تر هغې زياتې پيسې پيدا نه شي، نو انتخابات شوني نه دي.

٨- د نړيوالو د تخنيکي او علمي همکارۍ نشتوالی: تېر ځل انتخابات د يوه ګډ کمېسيون له لارې تر سره شول چې واک په کې زياتره د نړيوالو و، دا ځل د انتخاباتو کمېسيون مستقل دی، خو دا کمېسيون ډېر کمزوری دی او خلکو ته قناعت نه شي ورکولای، دا حالت د انتخاباتو پر نتايجو منفي تاثير لري او دېته ورته يو لړ نور مسايل هم شته چې کولای شي انتخابات له ځنډ، خنډ او لويو ستونزو سره مخ کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخالفين او د خبرو ستونزې

مخکې تر دې چې له ((مخالفينو)) سره د خبرو پر ستونزو بحث وکړو، مخالف بايد تعريف او بيا ډلبندي شي:

زما په نظر: هر هغه څوک چې د دولت يا حکومت د هر ډول هڅو، لکه پرمختيايي، سياسي، کلتوري، امنيتي او نورو پر وړاندې ستونزې جوړوي هغه د حکومت مخالف ګڼل کېږي. مخالفين په عام ډول پر دوو ډلو وېشل کېږي: وسلوال او بې وسلې يا سياسي مخالفين. وسلوال او سياسي مخالفين دواړه هم په حکومت کې شته دي او هم تر حکومته بهر. دلته به يې لنډه يادونه وکړو:

الف- تر حکومته بهر د حکومت وسلوال مخالفين:

۱- القاعده: وسلوال او ايډيالوژيک مخالفين دي.

۲- طالبان: وسلوال او نيمه سياسي مخالفين دي.

۳- اسلامي حزب: وسلوال او سياسي مخالف دی.

۴- ځينې متفرق ګوندونه او اشخاص: اکثره نا وسلوال مخالفين دي.

ب- د حکومت په داخل کې حکومتي مخالفين:

۱- جمعيت او نظار شورا: وسلوال او سياسي مخالفين دي.

۲- ملي جنبش او د شيعه ګوندونو ځينې ډلې: وسلوال او سياسي مخالفين دي.

۳- پخواني چپيان يانې خلکيان او پرچميان: اکثره سياسي مخالفين دي.

۴- يو شمېر افغانستان ضد ډلې او اشخاص: نيمه وسلوال او سياسي مخالفين دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- منفي رسنۍ: چې د (ب) کټګورۍ د چارواکو او د يو شمېر بهرنيو هېوادونو له خوا تمويلېږي.

له مخالفينو سره د حکومت خبرې اوس ځکه بريالۍ نه برېښي چې:

۱- (الف) او (ب) کټګورۍ مخالفين يو د بل سخت مخالفين او دښمنان دي.

۲- د حکومت ديموکراتيک او ملتپال اړخ پر حکومت پوره واکمن نه دی.

۳- (ب) کټګورۍ خلک په حکومت کې تر هر چا زيات ځواک لري.

تر څو پورې چې حکومت او نړيواله ټولنه له حکومت څخه (ب) کټګورۍ خلک ونه باسي او يا يې واک کمزورۍ او مهار نه کړي، تر هغه پورې له (الف) ګروپ سره خبرې يا ناممکنې او يا هم بې نتيجې دي. که چېرې احتمالاً له (الف) ګروپ سره خبرې کومې نتيجې ته نږدې شي، نو (ب) ګروپ د دې توان لري چې دا تقرب يا نتيجه له منځه يوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انتخاباتو مستقل کمېسیون څه کوي؟

د دولت یو شمېر مخالفې رسنۍ چې اکثره یې د شمالټلوالې د افکارو څرګندونه کوي، د انتخاباتو پر مستقل کمېسیون تور لګوي چې ګنې د حکومت په ګټه کار کوي. دا په داسې حال کې ده چې د انتخاباتو مستقل کمېسیون کې داسې افراد کار کوي چې د جمهور رییس مخالف دي او حساس پوستونه یې په لاس کې دي. د انتخاباتو د مستقل کمېسیون ترکیب او کار په دې ډول تقسیم بندي کولای شو:

١- د کمېسیون رییس او معاون: عزیزالله لودین او جنرال اصیل چې د کمېسیون رییس او مرستیال دي، په حقیقت کې سمبولیک رول لري، دوی دواړه د دفتر پر نورو مامورینو هېڅ واک نه لري او نه پر انتخاباتو سم پوهېږي، د انتخاباتي چارو پر ټولو برخو د دوی کنټرول او پوهېدنه له واقعیت څخه لرې خبره ده.

٢- دارالانشاء: د انتخاباتو د کمېسیون اصلي واک له دارالانشاء سره دی. د دارالانشاء رییس (داود علي نجفي) چې د حاجي محقق د تنظیم غړی او د هغه پلوی دی، په قومي افکارو کې غرق او د جمهور رییس حامدکرزي پرځای له حاجي محقق سره ډېره خواخوږي لري. د دارلانشاء او د انتخاباتو چارو د نورو افرادو په ګومارنه کې په ټینګه له خپلو قومي تمایلاتو کار اخلي، د ده مرستیال (بارکزی) نومېږي، چې ډېر واک یې په لاس کې نه شته، له شمالټلوالې هم ډېر وېرېږي او خپله ګوزاره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- کمېشنران: د کمېشنرانو په ټاکنه کې هم کوم کاري معیار په پام کې نه دی نیول شوی، قومي ملاحظاتو ته ترجیح ورکړل شوې، خو په دې ملاحظاتو کې بیا د پښتنو برخه خواره ده، یوازې یوه غړې په کې پښتنه ده (ستانېکزی) چې هغه هم کوم زیات زور، اداري ځواک او وړتیا نه لري، چا سره جنجال نه کوي، صرف د معاش په اخیستو خوشاله ده او نه یې ځوک خبره اوري. په دې ډول د کمېشنرانو په جمله کې د جمهور رییس یو خواخوږی هم نه شته، بلکې اکثره یې مخالفین دي.

۴- د انتخاباتو د ولایتي دفترونو ترکیبونه: دا ترکیبونه هم د اندېښنې وړ دي، همدا اوس چې په کومو سیمو کې د نوملیکنې پروسه روانه ده، په هغو کې هم له درغلۍ څخه کار اخیستل کېږي، هغه سیمې چې هلته د جمهور رییس حامدکرزي د ووټ طبیعي ساحه ګڼل کېږي، د نوملیکنې مرکزونه ډېر کم دي او اکثره مامورین کوښښ کوي چې هلته ډېر خلک خپل نومونه ونه لیکي.

په داسې حال کې چې د انتخاباتو دفتر کې اکثره مامورین د اسلامي جمعیت، د محقق د اسلامي وحدت حزب او د شمال په ځینو ولایتونو کې د جنرال دوستم پلویان دي، خو په اصطلاح ازادې رسنۍ تور لګوي چې د انتخاباتو کمېسیون د جمهور رییس لپاره کار کوي، دا متضاد واقعیتونه د زغملو وړ نه دي او که حکومت غواړي ربنتیا هم عادلانه انتخابات تر سره شي، نو دغه لاندې کارونه ورته ضروري دي:

۱- د انتخاباتو کمېسیون رییس او معاون ښاغلی لودین او ښاغلی اصیل دې ژر تر ژره له دندې لرې او پرځای دې کاري اشخاص مقرر شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د انتخاباتو د کمېسیون د دارالانشاء رییس (داود نجفي) چې د یوه مشخص تنظیم د رهبرۍ غړی دی، قومي او مذهبي مسایل پالي او دا ټول د ټاکنو د قانون او د انتخاباتو د کمېسیون د طرزالعمل مخالف دي، باید لرې او پرځای یې یو بې طرفه شخص مقرر شي.

۳- هغه کسان چې د بېلابېلو تنظیمونو غړي دي او فعلاً د انتخاباتو دفتر کې کار کوي باید لرې او پرځای یې بې طرفه اشخاص مقرر شي.

۴- د نوملیکنې بهیر او د انتخاباتو نور اړتیا وړ امکانات دې د افغانستان ټولو سیمو ته یو شان ورسول شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوري رياست او احتمالي کانديدان

(ټولپوښتنه)

د افغانستان د جمهوري رياست د دويمې دورې ټولټاکنو ته که څه هم تر يوه کاله زياته موده پاتې ده، خو بيا هم دا موضوع ټولو رسنيو او هېوادوالو ته د ورځې يوه گرمه موضوع ده.

بېلابېلې موسسې، سازمانونه، گوندونه، اشخاص او رسنۍ لگيا دي په خپل سر او په خپله خوښه ډول ډول سروې گانې تر سره کوي.

دا ډول سروې گانې که څه هم دقيقې او د پوره باور وړ نه دي، خو په کم نظر او بې تفاوتۍ هم بايد ورته ونه کتل شي، سره له دې چې تر اوسه پورې د جمهوري رياست کانديدان په رسمي ډول مشخص شوي نه دي، خو رسنۍ او ځينې گوندونه د ځينو اشخاصو د احتمالي کانديدۍ يادونه کوي، چې ډېر په کې دغه لاندې اشخاص يادېږي:

١- حامدکرزی

٢- رمضان بشردوست

٣- مصطفی ظاهر

۴- یونس قانوني

۵- علي احمد جلالي

٦- زلمی خليلزاد

د نظر پوښتنو او نظر سنجونو په لړ کې د ((تاند)) په نوم يوې پښتو وېبپاڼې هم يوه ټولپوښتنه پيل کړې، سره له دې چې دا ټولپوښتنه يا نظر سنجونه لا تر اوسه هم پايته نه ده رسېدلې، خو لومړۍ نتيجې يې خپرې کړې دي. د دې ټولپوښتنې اعتبار په دې کې دی چې دا د کوم فشار له

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخې نه ده تر سره شوې او هر چا له خپل فکر او اجتماعي شعور سره سمه رايه ورکړې ده، اکثره په کې پښتانه ليکوال، فرهنګيان او يا هغه څوک دي چې لږ تر لږه پر ليکوالۍ پوهېږي، نو ځکه بايد دې ټولپوښتنې ته که څه هم ډېره وړه او محدوده ده، په سرسري نظر ونه کتل شي، تر دې دمه (د ثور مياشتې د (١٢) مې نېټې تر غرمې پورې) د دې ټولپوښتنې نتيجې په دې ډول دي:

١- حامدکرزی	**٤٠٪**
٢- رمضان بشردوست	**٨٪**
٣- مصطفی ظاهر	**٠٪**
٤- يونس قانوني	**٠٪**
٥- علي احمد جلالي	**٣٦٪**
٦- زلمی خليلزاد	**١٦٪**

د يادونې وړ ده چې نوموړې وېبسايټ پښتو وېبسايټ دی، زياتره کتونکي يې هغه پښتانه دي چې انټرنېټ ته لاسرسی لري او دغه راز په دې ټولپوښتنه کې برخه اخيستونکي اکثره ليکوال او د نظر خاوندان دي، تر اوسه په دغه ټولپوښتنه کې هېڅا کومه لاسوهنه نه ده کړې او بې پرې ټولپوښتنه ګڼل کېدی شي، د يادونې وړ ده چې دا ټولپوښتنه د نالوستو افغانانو استازي نه کوي او کېدی شي د ليکوالو تر منځ يوه ټولپوښتنه وګڼل شي، هغه هم د پښتنو ليکوالو تر منځ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دودیزه لویه جرگه او
د گډونوالو نظریات

په دودیزه لویه جرگه کې د جرگې د غړو تر منځ نظریات مختلف وو، خو په مجموعي ډول د دې نظر پلویان اکثریت وو چې له امریکا سره یې د ستراتیژیک تړون تائید کاوه. دلته کولای شو دا نظریات پر دې لاندې څو کته گوریو وویشو:

۱- د ستراتیژیک تړون غوښتونکي: دا ډله که څه هم اکثریت وه، خو ډېره منظمه نه وه، دوی فکر کاوه چې که نړیواله ټولنه په تېره بیا د امریکا متحده ایالتونه افغانستان یوازې پرېږدي، نو گاونډیان به یو ځل بیا افغانستان له سختو مشکلاتو سره مخامخ کړي. دوی دغه خطر او د افغانستان ملي گټو ته په پام سره، د ستراتیژیک تړون ملاتړ کاوه، که څه هم په دې برخه کې یې یو شمېر ملاحظات هم درلودل.

۲- د تړون مخالفین: یو شمېر داسې کسان هم وو چې په بېلابېلو پخوانیو جهادي او نورو ډلو پورې یې اړه لرله، هغوی د ستراتیژیک تړون مخالفت کاوه، ویل یې چې دا تړون د اسلامي شریعت مخالف دی. دوی یو شمېر شپې پاڼې هم د جرگې پر برخوالو تقسیم کړې وې.

۳- د مهاجرو استازي: په ایران، پاکستان او نورو هېوادونو کې د مېشتو افغان مهاجرو په استازۍ چې کوم کسان راغلي وو، د هغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اکثرو د دې ترون مخالفت کاوه، یو شمېر یې بیا داسې هم وو چې دا ترون یې تائیداوه، په دې استازو کې د تائیدوونکو په انډول د ردوونکو شمېر زیات وو.

٤- متفرق مخالفین: په جرگه کې یو شمېر داسې کسان هم وو، چې په دولت کې د شاملو ډلو او یا هم اشخاصو له خوا معرفي شوي وو، په هغو کې هم یو شمېر داسې اشخاص وو چې د ستراتیژیک ترون مخالفت یې کاوه، بېلابېل دلایل یې ویل. یو دلیل یې دا و چې دې کار سره د گاونډیو هېوادونو احساسات راپارېږي، هغوی به خپلې مداخلې نورې هم زیاتې کړي او داسې نور دلایل.

٥- د جرگې اکثریت غړي: په مجموعي ډول د جرگې اکثریت غړي د ځینو غټو او وړو ملاحظاتو په پام کې نیولو سره سره له دې خبرې سره موافق وو چې امریکا سره دې ستراتیژیک ترون لاسلیک شي. که چېرې د حکومت له خوا منظم او سیستماتیک کار شوی وای او یا هم د ترون په اړه د ځینو حکومتي او ناحکومتي ځواکمنو اشخاصو د تبلیغاتو مخه نیول شوې وای، نو کېدی شي د جرگې د وړاندیزونو هغه برخه چې عملي اړخ نه لري او یا هم له ستراتیژیک ترون سره اړخ نه لگوي، هغه برخې په پریکړه لیک کې نه وای راغلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې ملي ترمينالوژي؟

د اساسي قانون په لويه جرگه کې يو شمېر ايرانپالو کړيو هڅه کوله چې په ژبنۍ او فرهنگي برخه کې داسې همغږي رامنځته کړي چې د دوو هېوادونو (ايران او افغانستان) تر منځ د تشخص کوم مميزات او توپيرونه چې اوس دي، هغه له منځه يوسي. ايران په دې برخه کې ځانگړې لېوالتيا لرله او سفير يې وخت پر وخت پرته له کوم بنديز څخه د لويې جرگې پر مهال هلته گرځېده راگرځېده او له خپلو مينوالو او لېوالو سره يې کتل. خو لويې جرگې پرېکړه وکړه چې د ايراني، پاکستاني او نورو هېوادونو د کلتوري او ژبني يرغل د مخنيوي په خاطر دې په افغانستان کې موجود ملي او اداري مصطلحات خوندي شي. د دغه قانون د دې قيد بل تعبير دا دی چې په همدې بڼه دې نور اصطلاحات هم جوړ او لاپسې وغځول شي. د يو شمېر ايرانپالو کړيو له مخالفت سره سره بيا هم لويې جرگې د تفاهم د لسو کمېټو له لارې په (۱٦)مه ماده کې همدا محتوا تصويب کړه. کله چې د قانون د تطبيق عملي بهير پيل شو، نو هغه خطر چې مقنن او د لويې جرگې غړو حس کړی و، همغه خطر له گرېوانه سر راوويست، يو وخت ولسي جرگې ته د لوړو زده کړو قانون لاړ، هلته يو شمېر ايرانپالو کړيو د (پوهنتون) او (پوهنځي) له کليمو او نورو اړوندو علمي او اداري اصطلاحاتو سره تضاد وښود، ځينو به ويل چې په اساسي قانون کې اصطلاحات نه دي تعريف شوي، چې (پوهنتون) په کې راځي او که نه؟ خبره عدليې وزارت، سترې محکمې او د اساسي قانون پر تطبيق د څار کميسيون ته حواله شوه، چا غوږ او چا هم پږ ځواب ورکړ، ځينو وليکل چې پوهنتون زموږ يوه علمي اصطلاح ده او بايد پر خپل ځای پاتې شي. ځينو بيا په دې خاطر چې خپل تعصب په بل ډول پټ کړي ويل يې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

(پوهنتون) دې هم وي او (دانشگاه) دې هم. خو د دې ټولو دلايلو تاويلو او ماويلو اصلي محتوا داوه چې ايرانپالو کړيو له (پوهنتون) او بيا په هغه پورې اړوندو نورو علمي مصطلحاتو سره حساسيت درلود. دا خبره وزيرانو شورا ته هم لاړه، ولسمشر او وزيرانو پرې هم بحث وکړ. وزيرانو شورا کې ځينو وويل، نو په يوه کلمه چې ملي وحدت خرابېږي، رادې شي، (دانشگاه) دې هم راشي، څه پروا کوي؟ ځينو نورو بيا وويل چې دا له قانون سره څرګند ټکر دی، ولې بايد هرڅه موږ د ملي وحدت په نامه تعبير کړو؟ که دلته (دانشگاه) راشي، نو ملي وحدت تامين شو، خو که فعلي (پوهنتون) پر خپل ځای وي، نو بيا ملي وحدت خراب شو(!) اصلاً د دغه ډول تعبيرونو وړاندې کول بېخي غلط دي. ولسمشر د خپلې دايمي محافظه کارۍ په خاطر زړه و چې د نورو ناقانونه کارونو په شان دا ناقانونه کار هم تر سره کړي. دا مهال ما د امنيت شورا د فرهنګي چارو د مسؤل په توګه خپله دنده وګڼله چې يو لنډ يادښت ولسمشر ته وليکم. ما وليکل چې: ((خبره يوازې په دې يوه کلمه کې نه رالنډېږي، اصلاً ايرانپالې کړۍ غواړي، ټول هغه ملي او اداري اصطلاحات چې په دې تېره يوه پېړۍ کې په افغانستان کې رامنځته شوي او باب شوي، هغه له منځه يوسي، پيل يې له همدې (دانشگاه) څخه دی، په يوه کلمه پښتو ژبه نه اسمان ته پورته کېږي او نه پر ځمکه ننوځي، خو که دا کلمه ورسره ومنل شوه، دوی سبا ته عسکري نومونه بدلوي، بل سبا بانکنوټ ته لاس اچوي، بيا اداري نومونه، لکه والي، ولسوال، ښاروال، څارنوال او نور بدلوي او د ايراني فارسي يرغل به همداسې روان وي.

کله چې يې دا ټول ختم کړل، نو بيا د (افغانستان) او (افغان) نوم ته خبره راځي، يو شمېر به بيا دا وايي چې دې نوم سره موږ مشکل لرو، تاسې ورته افغانستان وواياست، موږ به ورته (خراسان، اريانا) او يا نور څه وايو، په مملکت کې به نور مشکلات پرځای پاتې وي او موږ به په نومونو نښتي يو.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پارلمان کې بيا يو شمېر وکيلانو وويل: ((ببين تعصب! يک کلمه دانشگاه را تحمل کرده نميتواند، ما حق نداريم که به زبان مادری خود حرف بزنم يا به او خدمت کنيم، قانون اساسي ما را اين حق دا ده و ما از حق خود محروم ميشويم.)) زما مېرمن (ارين يون) په ولسي جرگه کې وويل: ((موږ چې ستاسو ټوله ژبه منلې، په دفتر، ديوان، همدې شورا، رسنيو، حکومت، قضا، سفارتونو او نورو ټولو کې هر څه په دري ژبه دي، موږ ټول زغملي خو ته د (پوهنتون) يوه کلمه نه شې زغملای، هغه هم په داسې حال کې چې ته يې په تلفظ کې هم څه مشکل نه لرې او (۷۰) کاله سابقه هم لري، نو څوک متعصب دي؟ تاسې که موږ؟)) دې خبرو د خلکو سر خلاص کړ، د متعصبينو خولې ته يې هم کلپ واچوه، نتيجه دا شوه چې د لوړو زده کړو قانون پر همغه خپل ځای پاتې شو او لا تر دې دمه تصويب نه شو. متعصبينو ټول قانون له دې يوې کلمې قربان کړ، خو دېته يې ونه کتل چې د اساسي قانون له روحيې سره سم دغه اصطلاح (پوهنتون) په دري او پښتو متونو کې راغلې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان د اوسنیو حالاتو څېړنه

الف- امنیتي حالات:

په افغانستان کې د امریکامتحده ایالاتو په پوځي زور د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته اوسني امنیتي حالات پر دغو څلورو برخو وېشلای شو:

۱- د طالبانو تر سقوط وروسته پړاو: دا هغه مرحله وه چې طالبان د امریکایانو په زیات پوځي زور او د هغو د کورنیو متحدینو (شمالټلوالې) په مرسته له نظامي پلوه مات او ړنګ شول، د طالبانو او القاعدې نېټورک زیانمن او دوی د افغانستان په کلیو، بانډو، لرې پرتو سیمو او تر ډیورنډ کرښې اخوا په قبایلي سیمو کې تیت و پرک او پټ شول. دا هغه مهال و چې طالبانو له بهرنیو ځواکونو او د هغوی د متحدو کورنیو وسلوالو ډلو پر وړاندې جګړه نه شوه کولای. دې پړاو نږدې دوه دوه نیم کاله دوام وکړ، دا همغه وخت و چې د اضطراري لویې جرګې، اساسي قانون لویې جرګې، د جمهوري ریاست او ملي شورا انتخابات په کې تر سره شول.

۲- د طالبانو د دفاعي حالت پړاو: د جمهوري ریاست تر لومړیو انتخاباتو وروسته حکومت بیاهم ایتلافي بڼه غوره کړه، اداري فساد او د جنګسالارانو واک په حکومت کې لا زیات شو، د خلکو رایو او نظریو ته چندان ارزښت ور نه کړل شو، همدغه و چې د خلکو او حکومت تر منځ فاصله زیاته شوه، له دې خلا څخه طالبانو ګټه پورته کړه، بېرته یې ځانونه منظم کړل او په ډېرو ساحو کې یې د دولتي ځواکونو او ان د بهرنیو ځواکونو پر ضد د دفاع او خرپ او ترپ

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګ توان پیدا کړ. طالبانو او د هغوی بهرنیو ملاتړ کوونکو ته دا وخت، د دولتي او بهرنیو ځواکونو نیمګړتیاوې او جنګي ظرفیت هم معلوم شو.

۳- د طالبانو د تعرضي حالت پړاو: څومره چې دولت په اداري او مالي فساد کې ډوبېده او د دولت جوړونکي بېلابېل او مختلف تنظیمونه او اشخاص په حکومت کې پر امتیازاتو ورانېدل، نو همغومره طالبانو ته د تنفس او ودې زمینه برابرېده، دا مهال طالبانو خپل بهرني روابط هم سره منظم کړل او له ځینو ګاونډیو هېوادونو په تېره بیا له ایران او پاکستان څخه یې وسلې هم واخیستې او د هغو دولتي او نادولتي قاچاق وړونکو له لارې یې هم وسلې ترلاسه کړې چې د افغانستان له شمال څخه تر جنوبه د وسلو پر قاچاق بوخت وو. طالبانو د دې وس پیدا کړ چې د ځان وژونکو حملو او ګوریلایي جنګونو تر څنګ پر منظمو جبهه یي جنګونو هم لاس پورې کړي او له حکومت څخه د ولسوالیو په ګډون پراخې سیمې لاندې کړي. د نړیوالو رپوټونو پر اساس اوس د افغانستان حکومت د افغانستان په سلو کې یوازې پر (دېرش) برخې خاورې حاکمیت لري اوکه په دې پاتې برخه کې د دولت د دولتي مخالفو قوتونو د واک وېش سره محاسبه کړو، نو دا حاکمیت لاپسې متلاشي کېږي، ځکه چې دا واک هم د بېلابېلو جنګسالارانو او تنظیمونو تر منځ وېشل شوی دی.

۴- اوسني امنیتي حالات: اوسني امنیتي حالات په تېرو اوو کلونو کې تر بل هر وخت څخه ډېر خراب شوي، په ښارونو کې اختطاف، وېره او تښتونه عامه شوې او له لویو ښارونو د پانګوالو فرار روان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی. روښنفکران او د قلم خاوندان هم ځان مصئون نه ګڼي، نادولتي موسسې او بهرني وګړي ټول ځان په خطر کې احساسوي.

د دولتي پولیسو او ملکي مامورینو تلفات زیات شوي او د ملي پوځ د سرتېرو د مرګ ژوبلې کچه هم اوچته شوې ده. د دې ترڅنګ نړیوالو پوځي ځواکونو، ملکي وګړو او همدارنګه د مخالفو طالبانو ټولو د مرګ‌ژوبلې کچه اوچته شوې ده. دا د دې مانا ورکوي چې د جګړې ساحه پراخه شوې، جګړه درنه شوې او لا د درنېدو په حال کې ده.

ب- راتلونکي حالات او پرمختګونه:

د راتلونکو حالاتو په اړه مخکې تر مخکې خبرې او وړاندوینه کېدی شي پوره دقیقه نه وي، خو هغه څه چې د اوسنیو حالاتو له مخې یې احتمال کېدی شي، حالات په مجموعي ډول د ښه والي پر لوري روان نه دي. د راتلونکو حالاتو پر وړاندې دا ستر سیاسي چیلنجونه پراته دي:

۱- **د جمهوري ریاست انتخابات:** ځینې سیاسي ډلې لکه پخواني شمال ایتلاف او نور د (۱۳۸۸ ل) کال د جوزا پر میاشت د انتخاباتو تر سره کېدل غواړي، خو حکومت د میزان پر میاشت او ان تر هغه وروسته د انتخاباتو تر سره کېدل غواړي، په دې ډول دا یو سیاسي بحران دی، امنیتي وضعه هم داسې ده چې د عادلانه انتخاباتو تر سره کېدل ناشوني کوي. که په داسې حالت کې انتخابات تر سره هم شي، نو د هېواد اکثریت (پښتانه) به په کې ګډون ونه کړای شي، د پښتنو د نشتوالي په حالت کې به انتخابات مشروعیت ونه لري.

۲- **که انتخابات تر سره نه شي؟:** که انتخابات تر سره نه شي، نو بیا به هم هېواد له یو سیاسي بحران سره مخامخ شي، د حل یو ضمني

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نسبي لاره (لويه جرگه) ده چې نوی زعامت ټاکلای شي، خو پر لويه جرگه هم کېدلای شي ځينې کورنۍ او بهرنۍ موثره سرچينې خپل اغېز وشيندي او په ښه او عادلانه ډول پرېکړه ونه کړای شي.

په هر حال، افغانستان ته په راتلونکي کې د يو سياسي بحران د ورپېښېدو قوي وېره شته.

ج- د افغانستان د اوسنيو سياسي او پوځي ځواکونو تناسب:

په رسمي ډول خو په افغانستان کې له عدليې وزارت سره تر (۹۷) زيات سياسي گوندونه ثبت دي او يو زيات شمېر لا تر اوسه ثبت شوي هم نه دي، خو فعاليت کوي، دا ټول ثبت او ناثبت شوي گوندونه او ډلې له يوې مخې ولسي، سياسي او پوځي قوت نه لري. موږ دلته يوازې هغو ډلو ته لنډه اشاره کوو چې سياسي، قومي، مذهبي، ولسي، پوځي او اقتصادي قوت يې محسوس دی.

۱- طالبان: يوه مذهبي او نظامي ډله ده چې اوس د دولتي او نړيوالو ځواکونو پر وړاندې ستر چيلنج دی. که څېرې نړيوال ځواکونه نه وي، نو نورې دولتي او نا دولتي سياسي ډلې د طالبانو د نظامي زور او قوت تاب نه لري، د نړيوالو ځواکونو د نشتوالي په حالت کې کېدی شي اوسنی حکومت د ځو ورځو په بهير کې د طالبانو له خوا ړنگ شي. د يادونې وړ ده چې طالبان مذهب پلوه ډله ده، سياسي تفکر يې کمزوری او نظامي فعاليت يې زيات دی، قومي تفکر نه لري، خو د دوی مخالفين (پخوانۍ شمالټلواله) دوی پر قومي او قبيله يي تمايلاتو تورنوي.

۲- اوسنۍ ملي جبهه (پخوانۍ شمالټلواله): د برهان الدين رباني اسلامي جمعيت د دې جبهې اصلي محرکه قوه او د ثقل مرکز دی، له

(c) ketabton.com: The Digital Library

نا متجانسو سیاسي ډلو جوړه ده، هره شېبه یې د وېشل کېدو امکانات شته، دا ایتلاف اساساً قومي تمایلات لري، خو ظاهراً ملي او اسلامي رنګ لري، د افغانستان د دولت اساسي رګونه د همدې ایتلاف په لاس کې دي، دا ایتلاف پراخې کورنۍ او بهرنۍ مالي سرچینې لري او د افغانستان د ظاهراً ازادې میډیا درنه برخه یې په لاس کې ده، په ځینو سیمو کې رسمي او په ځینو کې نا رسمي ملېشې لري او همدارنګه قانوني او نا قانونه وسلې، د حکومت په داخل کې تر دې ډلې بله قوي ډله نه شته، دې ایتلاف پخوا هم له روسیې او ایران سره اړیکي درلودل او اوس یې هم لري.

۳- شیعه ګوندونه: د خلیلي په مشرۍ (د افغانستان اسلامي وحدت ګوند)، د محقق په مشرۍ (د افغانستان د خلکو اسلامي وحدت ګوند)، د مصطفی کاظمي د ورور (سید علي کاظمي) په مشرۍ (د ملي اقتدار ګوند)، د محسني په مشرۍ (د اسلامي حرکت) او د صادق مدبر په مشرۍ د (ملي انسجام ګوندونه)، د شیعه ګانو غټ ګوندونه دي چې مذهبي، سیاسي او اقتصادي قوت لري، د دې ګوندونو تفکر اساساً پر قومي، مذهبي او ژبنیو ګټو راڅرخي.

٤- د حکمتیار اسلامي حزب او د انوارالحق احدي افغان ملت:

د حکمتیار اسلامي حزب اوس هم یو سیاسي، مذهبي او نظامي قوت دی چې د دولت او بهرنیو ځواکونو پر وړاندې جنګېږي، ځینې پخواني غړي یې په حکومت کې هم شته، خو له اقتصادي پلوه کمزوري شوي، که چېرې بهرني قوتونه نه وي، نو تر طالبانو وروسته کېدی شي د دویمې سیاسي، پوځي او مذهبي ډلې په توګه څرګند شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان ملت یو دیموکرات گوند دی چې ملي افکار لري، نظامي ډله نه ده، یوه سیاسي ډله ده چې په حکومت او تر حکومته بهر یې یو شمېر غړي فعال دي. د دې ډلو ترڅنگ نورې لويې وړې ډلې هم شته چې افکار یې همدې ډلو ته ورته دي او د هېواد په سیاسي ډگر کې یې اغېز ډېر زیات نه دی، نو ځکه خو د ټولو له یادونې تېرېږو.

د پورتنیو ستونزو د یادونې ترڅنگ د افغانستان دولت له ځینو نورو ستونزو سره هم مخ دی چې دلته یې په لنډېز سره یادونه کوو:

1. **دولتي اپوزیسیون: د دولت په داخل کې پر مهمو پوستونو کار کوي، د دولت امتیازات اخلي، امکانات یې کاروي او بېرته د دولت د ریفورمونو مخالفت کوي، ملي جبهه د هغې بېلابېل غړي، د جمهور رییس لومړی مرستیال، ځینې وزیران. د امنیتي سکتور ځینې مهم غړي، د دې اپوزیسیون برخه ده.**

2. **نادولتي اپوزیسیون: په دولت کې کار نه کوي، خو تر دولته بهر د دولت مخالفت کوي، لکه طالبان، د حکمتیار اسلامي حزب، اکثریت یو شمېر پخواني جهادي قومندانان او داسې نور... تر نادولتي اپوزیسیون څخه دولت ته، دولتي اپوزیسیون ډېر خطرناک دی.**

3. **دولت د سیاسي انحصار په منگولو کې: که څه هم د دولت مشرتابه (جمهور رییس) د خلکو له خوا ټاکل شوی، خو له جمهوري ریاست پرته نورې اکثره څوکۍ او مهم دولتي پوستونه د اسلامي جمعیت په لاس کې دي او په اسانۍ سره نو رڅوک نشي زغملای.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. **قومي انحصار: دا دولت که څه هم د دیموکرات دولت په نامه یادیږي، خو پر دولت د یوې قومي ډلې(تاجکانو) زیات انحصار، نورې قومي ډلې خفه کړي او په دې ډول د دولت او خلکو تر منځ واټن رامنځته شوی دی. د بېلابېلو ارقامو له مخې د اوسني دولت په مهمو پوستونو کې تر دې دمه شپږ شپېته اعشاریه شپږ (٦٦،٦٪)سلنه تاجک، پنځه ویشت اعشاریه درې (٢٥،٣٪)سلنه پښتانه، څلور اعشاریه درې (۴،٣٪)سلنه هزاره او پاتې نور قومونه ونډه لري. دا په داسې حال کې ده چې یو شمېر رسنۍ د تاجکانو ننگه کوي، هغوی پر دې سهم لا اوس هم قانع نه دي او کرزی په فاشیزم (توکمپالنې) تورنوي، خو دې خوا کې بیا پښتانه د خپل کمیت له مخې په دې حکومت له خپلې کمې ونډې څخه ناراضه دي.**

٥. **امنیتي سکتور: امنیتي سکتور هم تر ډېره حده د اسلامي جمعیت په لاس کې دی. دا تنظیم نه غواړي د افغانستان په ډېرو سیمو په تېره بیا په جنوب، جنوب غرب او شرق کې امن وي، ځکه که هلته امن راشي، نو په کابل کې د دې ډلې انحصار ختمیږي او نور خلک هم په حکومت کې شاملیږي.**

٦. **اداري فساد: د حکومت پر وړاندې بله غټه ننگونه اداري فساد دی، چې اکثره لوړ رتبه او ټیټ رتبه مامورین پرې ککړ دي.**

٧. **امنیتي حالت: د خلکو او دولت غټه ستونزه دا ده چې د هېواد په اکثرو سیمو کې امنیت ورځ تر بلې خرابیږي، په ملکي او امنیتي ارگانونو کې د یو شمېر بې کفایته او د دولت د دولتي**

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخالفو سیاسي ډلو واک د دې سبب کېږي، چې امنیت لا پسې خراب شي.

۸. د ګاونډیو هېوادونو مداخله: ایران او پاکستان په افغانستان کې تر هر چا زیاته مداخله کوي، په تېره بیا ایران. اوسمهال چې ایران په افغانستان کې ځومره واک او ځواک لري د نړۍ هېڅ هېواد یې نه لري. ایران له یوې خوا د حکومت په داخل کې خپل پلویان تقویه کوي او بل پلو دولت مخالفو طالبانو ته هم وسلې او هم پیسې ورکوي او په دې ډول غواړي ناامني دوام وکړي. د ایران لپاره دا یو طلایي چانس دی، چې له خپلو پخوانیو مخالفینو(طالبانو) څخه د امریکا پر ضد ګټه پورته کړي. که طالبان وژل کېږي هم ایران ته یې ګټه رسي، که امریکایان وژل کېږي هم دوی ترې ګټه اخلي او که سیمه ورانېږي هم د پښتنو سیمه ده، چې له مذهبي او ژبني پلوه د ایران مخالفه ده.

۹. منفي میډیا: د افغانستان د اوسنۍ ازادۍ(!) میډیا زیاته برخه د ایران له خوا کنترول او تمویلېږي، د افغانستان د پېښو په منفي ښودلو کې د دې میډیا نقش زیات دی، دا میډیا په افغانستان کې د مثبتو پرمختیاوو په انډول منفي پېښې زیاتې انعکاسوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د راتلونکو ټاکنو په اړه

د جمهوري رياست د راتلونکو (۱۳۸۸) کال عادلانه ټاکنو لپاره د نورو ګڼو مسايلو ترڅنګ دغو څو مسايلو ته زياته پاملرنه په کار ده:

۱- د ټاکنو خپلواک کميسيون: دا کميسيون بايد په بشپړ ډول ناپيیلی او مستقل شي. له هر ډول، تنظيمي، سمتي، سياسي افکارو او تاثيراتو څخه بايد پاک وي. د کميسيون اوسني ترکيب په تېره بيا د هغه مشرتابه او د هغوی د کار دوام، عادلانه انتخاباتو ته د (قاتلو زهرو) مانا لري.

۲- امنيتي سکتور: امنيتي سکتور بايد په بشپړ ډول بې طرفه وي. د دوی وظيفه بايد يوازې د امنيت ساتنه وي، په ټاکنيزو چارو کې بايد هېڅ ډول مداخله ونه کړي.

۳- دولتي چارواکي: هغه دولتي چارواکي چې په ټاکنو کې د مداخلې او لاسوهنې هيله او تمايل لري، جمهور رييس، بايد هغوی ته داسې يو فرمان صادر کړي، که هره لحظه يې مداخله محسوس شوه، په اوتومات ډول له دندې ګوښه کېږي.

٤- امنيت: تر هغه پورې چې د ټولو افغانانو لپاره د مساوي امنيت زمينه برابره نه شي، عادلانه انتخابات ناشوني دي. په ټاکنو کې د هېواد د وګړو د نامساويانه ګډون په حالت کې که انتخابات تر سره هم شي، نو هېواد به پر يو بل نوي ناورين واړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- بهرنۍ لاسوهنې: د زیاتو بهرنیو او په تېره بیا د ګاونډیو هېوادونو د مداخلو پوره احتمال شته، داسې لارې چارې باید ولټول شي، چې له یوه کاندید سره د بهرنیو امکاناتو او لاسوهنو د ثبوت په حالت کې د هغه د کاندیدۍ د فسخه کېدو زمینه برابره شي، په دې حالت کې به کاندید زړه ښه نه کړي چې له بهرنیو امکاناتو څخه نامشروع ګټه پورته کړي.

٦- کلتوري بندیزونه: داسې لارې چارې باید ولټول شي چې کلتوري او مذهبي بندیزونه، د خلکو د رایه ورکولو د حق د سلبېدو سبب نه شي. ټاکنې باید د خلکو له کلتور سره د ټکر په بیه تمامې نه شي. د افغانستان د مذهبي او کلتوري حالاتو په پام کې نیولو سره باید ټاکنې هم اعیارې شي.

۷- د کاندیدېدلو شرایط: د نوماندۍ شرایط باید په داسې ډول سخت شي چې د اساسي قانون له محتویاتو سره ټکر ونه کړي، یانې شرایط او پروسیجر یې باید داسې وي چې هر څوک ورته ځان د شهرت او معاملو په خاطر کاندید نه کړای شي. د ساري په توګه، کاندید باید د ټولو توزیع شویو کارتونو، (نیمه یا یوه سلنه)، چې نیم سلنه یې اټکل (یو لک) او (یوه سلنه) یې (دوه لکه) کارتونه کېږي، تائید کارتونه پوره کړي، یو بل شرط هم په کار دی او هغه دا چې که تر ټاکنو وروسته هر کاندید د مجموعي استعمال شویو رایو (درې سلنه) پوره نه کړي، نو هغه لګښت چې پر دې نوماند راغلی، د هغه لږ تر لږه (لس سلنه) باید متقبل شي. بیا به هم (نوي سلنه) لګښت ملت وزغمي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸- د ټاکنو مهالوېش: که پر یوه واحده ورځ د ټول هېواد په کچه په ټاکنو کې د تخنیکي، امنیتي او نورو مشکلاتو احتمال وي، نو ښه به وي چې په څلور پنځو ورځو کې ټاکنې تر سره شي، د ساري په توګه، څو څو ولایتونه دې یوه حوزه شي. په دې حالت کې رایه ورکوونکي هم له یوه ځایه بل ته نه شي تللای. که ممکنه وي رایه شمېرنه دې هم ځای پرځای تر سره شي.

۹- د شکایتونو کمیسیون: د شکایتونو کمیسیون باید پوره صلاحیت ولري چې د ټاکنیز کمیسیون تېروتنې سمې کړې او رڼاوی په کې راولي. په دې کمیسیون کې بهرنیو غړیو ته ډېره اړتیا نه لیدل کېږي. بهرنیان کولای شي د ټاکنو عمومي نظارت او څارنه وکړي. د شکایتونو کمیسیون غړي هم باید پوره ناپېیلي، ناسیاسي او ناتنظیمي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کانکور په اړه يو تحليل

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د جمهور رييس د پاملرنې وړ!

په افغانستان کې تېرو ترخو سياسي تجربو ښودلې چې سياسي ډلې په افغانستان کې د ملي ګټو پرځای خپلو سياسي، سيمه ييزو او قومي ګټو ته زياته ترجيح ورکوي. په تېر لسکلن بهير کې چې کومه ملي، وطني، فرهنګي او علمي موضوع سياسي ډلو او يا د هغو اړوند افرادو ته ورسپارل شوې، نو دوی په کې عدالت تر پښو لاندې کړی دی. د ولسي جرګې لپاره تېر انتخابات يې يو ښه مثال دی. په تېرو ټاکنو پسې دا دی يوه بله لويه علمي او فرهنګي موضوع (د کانکور ازموينه) يو ځل بيا د سياسي، قومي، سمتي او ژبنيو تمايلاتو ښکار شوه. د افغانستان د خلکو حق او د اساسي قانون مفردات په کې په څرګند ډول تر پښو لاندې شول. د افغانستان اساسي قانون (۴۳) ماده وايي: ((دولت مکلف دی چې په ټول افغانستان کې د متوازن معارف د عامولو او د منځنيو اجباري زده کړو د تامين لپاره اغېزمن پروګرام طرح او تطبيق کړي...)) خو د کانکور اوسنۍ ازموينه په هېڅ ډول د اساسي قانون دا روحيه نه شي منعکسولای. داسې شواهد شته چې د کانکور ازموينه کې تر ازموينې دمخه او وروسته په بشپړ ډول لاس وهل شوی او هغو ته څرګند مسير ورکړل شوی دی، که نه دا خو هېڅ امکان نه لري چې په يو ولايت کې دې يو تن هم ناکام نه شي او بل کې دې بيا د ګوتو په شمار کسان بريالي شي. د کانکور ازموينه کې له سره يوه خطا دا وه چې ځينو ولايتونو ته د همغې سيمې او همغه قوم استادان لېږل شوي دي، له امکانه لرې نه ده چې دې استادانو د لوړو زده کړو وزارت له ځينو چارواکو سره، چې سياسي او قومي موخې تعقيبوي په همکارۍ، د (سوالونو کيلي) له ځان سره وړې وي او خپلو همژبو ته يې کلياني ورکړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي. په هر ترتيب د کانکور په دې بڼه کې، چې عدالت په کې په ځرګند ډول زيانمن شوی، د سپين او تور معلومول ګران کار دی. د حل لپاره دغه لاندې وړانديزونه کېدی شي ډېر موثر وي:

۱- د لوړو زده کړو وزارت د جذب د ټول ظرفيت شمېر دې د ولايتونو د نسبي نفوس په تناسب پر هغو ولايتونو وويشل شي.

۲- بيا دې له همغه ولايت څخه د تعين شوي استحقاق له مخې هغه کسان د لوړو زده کړو موسساتو ته معرفي کړي چې تر ټولو لوړې نمبرې يې ګټلې وي.

۳- په هر ولايت کې دې د لوړو زده کړو شتو موسساتو ته د همغه ولايت زيات شمېر محصلين په پام کې ونيسي. په دې ډول به هم د کيلي يا نقل مشکل تر يوه حده حل شي او هم به نورې ستونزې راکمې شي.

۴- که چېرې هر ولايت ته د هغه د نفوسو د تناسب له مخې سهم ورکړل شي، د اساسي قانون د (۴۳) مادې روحيه هم په پام کې ساتل کېږي او عدالت هم تر يوه حده تامينېږي، له دې پرته د کانکور روان ترکيب تر ناعادلانه انتخاباتو وروسته د عدالت پر ککرۍ يو بل ګوزار دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ((بېنوا)) فرياد مه بندوئ!

د افغانستان محترم جمهور رييس ته!

ټاکل شوې ده د اطلاعاتو او کلتور وزارت د وزير له خوا، په دې پلمه چې (بېنوا) او (ټول افغان) وېبپاڼو يو ناسم خبر خپور کړی، دا سايټونه وتړل شي. که دا نيت او هيله عملي شي، نو دا به نه يوازې د رښتينو او ازادو رسنيو پر فعاليت يو دروند گوزار وي، بلکې د قومي او ژبني تبعيض داسې يوه څرگنده بېلگه به وي، چې هېڅوک به پرې بيا پرده ونه شي غوړولای. عجيبه خبره دا ده چې (بېنوا) او (ټول افغان) سايټونه په دې پلمه تړل کېږي چې يو ((ناسم خبر)) يې خپور کړی، که څه هم همغه خبر بېرته همدې سايټونو اصلاح کړی هم دی. خو بيا يې هم د دې سايټونو د تړلو پرېکړه کړې ده. د دې سايټونو د بندولو خبر په داسې حال کې خپرېږي چې په دې بله خوا کې بيا هره ورځ په لسگونو راډيوگانې، چاپي خپرونې، شخصي ټلوېزيونونه او وېبسايټونه د افغانستان د هويت د تخريب، د هېواد د تجزيې او ملي شخصيتونو د سپکاوي په باب خپرونې کوي، هغو ته هېڅ نه ويل کېږي. دا نو بيا د تبعيض داسې يوه بېلگه ده چې په جنوبي افريقا کې يې هم سارى نه دی ليدل شوی. که چېرې د دې وېبسايټونو د بندولو په باب د اطلاعاتو او کلتور وزير دا نيت يا پرېکړه عملي شي، نو د هېواد د اکثريت فرهنگيانو او قلموالو غوڅ غبرگون به راوپارېږي، په هغه حالت کې به يې ټول مسؤليت د څو زورواکو او څو پرديپالو فرهنگي چارواکو پر غاړه وي.

و ما علينا اللبلاغ

محمد اسمعيل يون

د افغاني فرهنگ يو مينوال او لېوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

فضل احمد معنوي او د
ټاکنو د کمېسيون نور غړي

يادښت: د ګڼو دولتي او نورو اورګانونو د تحليل او ارزونې تر څنګ، د ټاکنو خپلواک کمېسيون او د هغه چارواکي، هغه اورګان او اشخاص وو چې تر ډېرو نيوکو لاندې وو او خورا هر اړخيز تحليل ته يې اړتيا لرله، دا تحليل بايد پر عيني واقعيتونو ولاړ واى او داسې يو چا ليکلى واى چې يا يې په خپله د ټاکنو په کمېسيون کې کار کولاى او يا هم د کمېسيون له داخلي جريان څخه پوره خبر واى، يو وخت مې په انټرنېټ کې همداسې يو تحليل ترلاسه کړ چې تر ډېره بريده پر واقعيت ولاړ و، داسې ښکارېدله چې کېدى شي د ټاکنو کمېسيون کوم لوړ رتبه شخص ليکلى وي او يا هم کوم ليکوال ته چا خام مواد ورکړي وي، خو تحليل خورا مستند و، دا تحليل مې له انټرنېټ څخه پرنټ کړ او د انجنير محمد ابراهيم سپين زاده په لاس مې ولسمشر ته ورولېږه، خو د رد يا تائيد حال و احوال يې رانغی.

دا دی دلته د انتخاباتو د کمېسيون په باب زموږ د يوه هېوادوال ښاغلي (احمدزي) همدا تحليل تر ځينو کمونو وروسته چې په هغو کې ليکوال تر يوه حده د ياد کمېسيون د غړو شخصي حريم ته هم داخل شوی و، د هغو برخو له حذف پرته نور ټول تحليل کټ مټ رانقلوم. درانه هېوادوال د دې معلوماتي تحليل په لوستلو سره د ټاکنو کمېسيون د داخلي کار، نقش او محتوا له ډېرو جزئياتو خبرېدی شي.

((له هغې ورځې چې د يو شمېر جنګسالارانو او تنظيمسالارانو له خوا ښاغلی فضل‌احمد معنوي د انتخاباتو د خپلواک کمېسيون د رييس په توګه انتصاب شو او بيا يې تر څنګ ورته د عبدالله احمدزي په شان يو بې جرئته شخص د دارالانشاء د رييس په توګه وټاکه، نو له همغې ورځې د عادلانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخاباتو جنازه پورته شوه. د انتخاباتو د کمېسيون نور شپږ غړي هم داسې اشخاص دي چې د کم کارۍ اوږده سابقه لري او ځينې يې پر قومي تعصب هم ککړ دي. ښه به وي چې د ټاکنو دې عجيب ترکيب ته لږ تم شو:

۱ -**جنرال ايوب اصيل**: ښاغلی جنرال اصيل د کمېسيون مرستيال او دا درې دورې د قانون خلاف د کمېسيون غړی دی. د ولسمشر کرزي يوه غټه خاصه دا ده چې کمزوري اشخاص يې ډېر خوښېږي، په تېره بيا دا ډول کسان اکثره د پښتنو له منځه، د پښتنو په استازۍ غوره کوي. اصيل صيب په څلورويشت ساعتونو کې د ډېر کم کار جوګه وي، د امريکا متحده ايالتونو ګرين کارت لري، هر سهار چې دفتر ته ځي، نو لومړی د

(جنرال ايوب اصيل)

معنوي صيب احترام ته ورځي او په احترام ترې راوځي. ښاغلی اصيل د لوړو زده کړو خاوند دی، يو مسلکي پوليس دی، خو په کارونو کې دومره سست او پخ دی، چې د هر امر په تېره بيا د معنوي صيب لپاره په دې حساسو شرايطو کې همداسې يو شخص په کار دی.

اصيل صيب اساساً د ټاکنو له کمېسيون سره ډېره لېوالتيا هم نه لري، خو د قومي سهم له برکته ورته دلته د لوړ معاش او امتياز زمينه برابره شوې ده. خو ده هېڅکله هم د قومي سهم حق ادا نه کړای شو.

معنوي د اصيل صيب د کمزورۍ ټکي او مجبوريتونه ټول درک کړي دي . د اصيل صيب يو مجبوريت دا دی چې پر وخت بايد امريکا ته لاړ شي او بهرني سفرونه وکړي، د دې مجبوريت په رفع کولو کې نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنوي صیب پر ده ډېر شفقت کوي، په بدل کې یې نو اصیل صیب د معنوي غوښتنې نه ردوي او هر څه چې معنوي غواړي، دی یې له لوستلو او ردولو پرته امضا کوي.

۲ -مستوره ستانېکزۍ: پښتنو کې کله کله ښځې ته د عوامو په اصطلاح (عاجزه) وايي، مستوره رښتیا هم پاکه مېرمن ده، خو (عاجزه) ده، په تېره بیا د معنوي صیب په شان د قانوني او ناقانوني زورواکۍ پر وړاندې خو بېخي ډېره عاجزه ده. هر سهار یو ځل د معنوي صیب احترام ته ورځي. کوم بهرنی سیاسي، اقتصادي او نظامي ملاتړ نه لري چې معنوي سره ډغره ووهي، د گوزارې لاره یې خپله کړې ده، د کمېسیون په اوو تنو کې د پښتنو په استازۍ همدا دوه ښاغلي (اصیل او ستانېکزۍ) ناست دي،

(مستوره ستانېکزۍ)

هېڅکله یې د هغې زورواکۍ پر وړاندې خپل غږ پورته نه کړ چې په دې کمېسیون کې شته، بلکې هغې ته یې له کوم غبرگون پرته لاره خلاصه پرېښوده.

۳ -مومنه یاري: د کمېسیون بله غړې ده چې دې هم دلته د شان و شوکت دوه دورې تېرې کړې دي. د مومنې یاري بېډۍ خو ځکه میره ده چې په خټه هزاره ده. هزاره او پنجشېریان خو د کرزي صیب په بلواکه واکمنۍ کې د داسې اشخاصو حیثیت لري چې له هر ډول انتقاد او گناه څخه پاک دي. مومنې یاري د

(مومنه یاري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوري رياست د تېرو ټاکنو پر مهال د دارالانشا له رييس، ښاغلي (داود نجفي) سره همفکره په کميسيون کې د نوي ژوند لپاره تار وځغلوه او د خپل نوي ژوند سفر يې پيل کړ. نجفي هم د دويمې ارتينې په توګه هغه د خپل درناوي پر اوږو کېښوله او تر شرعي نکاح يا صيغې وروسته يې امريکا ته د (ماه عسل) لپاره بوتله. د مومنې د بخت کوتره خو ځکه تر ټولو لوړ الوت کوي چې پلار (سليمان ياري) ته يې ولسمشر (تره) ويلې او ډېر يې نازوي، ولسمشر کرزی که هر څومره (ياری) نازوي، خو هغه ورته په شخصي غونډو او ناستو کې همغومره سپکې سپورې کوي. د کرزي په فرمان په مشرانو جرګه کې ناست دی او نور اولادونه يې د افغانستان په سفارتونو کې د دندو تکليف(!) ګالي. په تېرو پارلماني ټاکنو کې مومنې ياري پر معنوي صيب باندې داسې يو شرط کېښود چې هغه هم ورته د رد ځواب ور نه کړای شو. مومنې ياري وويل: ((تر څو چې د غزني انتخابات ونه منل شي زه د نورو ولايتونو د انتخاباتو نتيجه نه امضا کوم...)) معنوي چې د تاجکانو لپاره غوړه مړۍ تېره کړې وه، د مومنې شرط يې د خپلو نورو امتيازاتو د خونديتابه لپاره له مجبورۍ څخه قبول کړ او د غزني اتيا سلنه پښتانه يې د هغې له يوه شرطه قربان کړل. جنرال اصيل او مستورې بي بي دواړو د معنوي او مومنې ياري د تفاهم پر وړاندې ځانونه غلي کړل.. مومنې د کابل او هرات سهم کې هم له معنوي سره متناسب (ونډ) واخيست، خو معنوي بيا ترې په بغلان او بلخ کې د پښتنو په حذف سره خپله لوړتيا وساتله.

٤ -عبدالخالق حسيني پشه يي: عبدالخالق حسيني په خټه پشه يي دی، د لغمان دی. هغه خو هسې هم د خير پر غونډۍ ناست دی، خپل ځان ساتي، داسې بې طرفه شخص دی چې هر طرف قوي وي که دی يې پر وړاندې ودرېږي، نو يو څه امتياز ورکوي او که ونه درېږي هم، نو خپل حق اخيستلای شي، دی د پوره ګوزارې سړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دده په باب ويل کېږي چې د (ترموز) خصوصيات لري، که گرمې اوبه دې په کې واچولې، گرمې يې ساتي او که يخې دې په کې واچولې، يخې يې ساتي.

(عبدالخالق حسيني پشه يي)

خو بيا هم تر جنرال اصيل او مستورې ستانېکزۍ زړور دی، يوازينی سړی دی چې د معنوي له خوا د (ديارلس لکو) رايو د باطلولو سند يې لاسليک نه کړ. خو بيا هم د معنوي د ټولو پلانونو او زور پر وړاندې کله مقاومت کولای شي؛ د لمدې ختې لړې اوبه دارو وي. معنوي يې په اسانۍ سره تر گورت لاندې راوستی شي او د چا خبره ډېر سرغړاوي ته يې نه پرېږدي.

۵ -سليمان حامد: له تنظيمي پلوه جمعيتی او په ختې تاجک دی،

(سلېمان حامد)

خو ويل کېږي چې ډېر بد سړی نه دی، داسې هم ويل کېږي چې ډېر تعصب هم نه لري، د معنوي زيات احترام کوي، خو په کارونو کې چټک نه دی او بيا خو نو چې هر څه ځنگه شي نورو ته يې لاره يوه ده؛ پښتنو ته ټول سره يو دي. فضل احمد معنوي چې به کوم سند تيار کړ، نو د سليمان حامد په گډون به ټولو د رايو په اتفاق سره لاسليک کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶ -پوهاند محمد حسين گرزيواني: گرزيواني په خټه ازبک دی، دی هم ډېر چالاکه او جنجالي سړی نه دی. ازبک يې په کمېسيون کې پر رول له اول څخه خوښ نه وو. اصيل، ستانېکزی او گرزيواني اصلاً د خپلو قومونو په استازۍ کېنول شوي وو، خو دوی يو هم د خپلو قومونو ښه استازي ونه کړه. گرزيوانی اصلاً د (عزيزالله لودين) له خوا دې ځای ته راوړل شوی

(محمد حسين گرزيواني)

و، د هغه د کم کارۍ سيوری هم پرې خور و او معنوي خو بيا له لودين څخه د غچ اخيستلو په پلمه ده ته هسې هم خپله توره ښه تېره کړې وه، گرزيواني هم له همدې وېرې په کمېسيون کې غږ نه شو پورته کولای.

۷- فضل احمد معنوي: ښاغلی فضل احمد معنوي نو د کمېسيون اووم غړی او رييس دی، دی له مانا او محتوا څخه ډک دی، لکه څنگه چې نوم يې معنوي دی، همداسې يې هر عمل او هر کار، هر چلند، انداز او خندا ټول له مانا څخه ډک دي .له مانا او محتوا به ولې ډک نه وي، چې د فهيم خان، بسم الله خان، امرالله خان او نورو خانانو د خپلولۍ وياړ لري، د رباني او سياف، محقق او خليلي روحاني(!) لاسونه يې هم پر سر خواره دي، د پنجشېر هم دی، کومه گوته

(فضل احمد معنوي)

جهاد يې هم کړی، نو چې هم د پنجشېر وي، هم يې جهاد کړی وي، ((مقاومت)) خو يې لا بل کمال دی، نو چې رباني، مارشال(!)، سياف، محقق او خليلي يې وړاندېز کړي، نو کرزی بيا څوک دی چې نه يې مني؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کرزي د چپنې سیورې هم پرې خور دی. خدای نو معنوی صیب ته پاچاهي ورکړې. پخوانیو خلکو ډېره ښه تجربه لرله، ویل به یې چې: ((خدا زن را ملا نسازد و ملا را پاچا)) دې متل کې یو حکمت پروت و او دې حکمت یو ځل بیا خپل عملي ثبوت وړاندې کړ. ومو لیدل ملا چې پاچا شو، د خلکو ژوند په کوم حال شو؟ معنوي صیب تر دې دمخه هم د کمېسیون غړی و، د جمهوري ریاست په تېرو ټاکنو کې یې په زغرده د عبدالله عبدالله ملاتړ کاوه، خو د کرزي صیب سترگې له خاورو ډکې وې، د دې پرځای چې سزا ورکړي، نور یې هم پسې لوړ کړ. ټولې دنیا پر هغه کمیسیون تور ولگاوه چې د جمهوري ریاست په ټاکنو کې یې درغلي کړې ده، خو یوازې معنوي صیب پاک راووته، ځکه چې هم ملا و هم معنوي و، هم د پنجشېر و، هم د دنیا ملاتړ ورسره و او هم د اخرت. په دې ډول نو د افغانستان د ټاکنو خپلواک کمېسیون د یوې خپلواکې فرښتې(!) خاوند شو. دې فرښتې نو بیا له نورو فرښتو(!) سره یوځای د انتخاباتو په بهیر کې په خپلو پاکو(!) گوتو، د خپلو پلویانو بکسونه ډک کړل او رښتیا هم پاک، صفا او شفاف(!) انتخابات یې وکړل چې ټول دنیاوال ورته گوته په غاښ شول!!

۸- عبدالله احمدزی: ښاغلی عبدالله احمدزی په دې خاطر دې مقام ته ورسېد چې د ټاکنو په کمېسیون کې په اصطلاح قومي توازن برابر شي، خو ده په همغو لومړیو ورځو کې له معنوي سره لاره ونیوله. معنوي پرې ترحم وکړ؛ په انتخاباتي شرکت کې یې ورته تقریباً یوه مناسبه برخه ومنله، په وکیلانو کې یې هم له ونډې بې برخې نه کړ، ورته یې وویل: ((کوچیان ټول

(عبدالله احمدزی)

ستا، څوک چې راولې خو په نورو برخو کې به لاس نه وهې.)) معنوي پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمدزي ځکه د کوچیانو سپېنونه ولورول چې په هغو کې هسې هم تاجک او هزاره نه شو راتللای. احمدزي ته دا فرصت هم ډېر غنیمت و .ویل کېږي چې په کوچیانو کې یې لومړی د خپل یوه نږدې خپلوان راتګ خوندي کړ او نور هم د ده له خوښې سره سم راغلل. ویل کېږي چې په اقتصادي برخه کې معنوي یو پر دوه (1/۲) برخه ورکړه، ځکه چې ټول مصارفي بلونه د ده له لارې تېرېدل. خیر نو چې خبره دې حد ته ورسېده اوس مجبور یو د دې عجایبو او غرایبو ترکیبب ته لږ نور هم تم شو.

ډېټابېس: د ټاکنو په ټول سیستم کې تر ډېټابېس بله مهمه څانګه نه وه، په دې سیستم کې معنوي زیاتره خپل کسان ځای پرځای کړي وو، خو دا یې اکثره د احمدزي په لاس مقرر کړي وو. په ډېټابېس کې ټولټال (۳۷۰) کسانو کار کاوه، په دې کې (۲۲۰)تنه تاجکان وو چې اکثره یې د پنجشېر، کاپیسا او پروان وو، له معنوي سره یې قومي، خپلولیز او تنظیمي اړیکي درلودل او حساس ځایونه یې په لاس کې وو. نوي (۹۰) تنه پښتانه وو چې هغه هم اکثره د احمدزي او اصیل صیب په شان وو او په ګوته راټول شوي وو، یو تن یې پشه یي او پاتې نور نهه پنځوس (۵۹) تنه یې هزاره ګان وو. د ډېټابېس واک په بشپړ ډول له معنوي سره و او احمدزي په کې د یوه تابع مامور په توګه کار کاوه. د دې کارکوونکو د څار لپاره د سوپروایزرانو ډله وه چې هغو کې نو بیا ډېر کم بل څوک وو، نږدې په سلو کې (۹۰) تاجکان په تېره بیا د پنجشېر او پروان اوسېدونکي وو، دا نو بیا معنوي یو یو لکه ګلچین په ګوته راټول کړي وو. یوې ډلې به له سهاره کار پیل کړ بیا د شپې تر (۹) بجو پورې، د شپې (۹) بجې به دا ډله ان د کمشنرانو په ګډون رخصت شوه، بیا به بل شفټ کار کاوه او یوازې هغو سوپروایزرانو به څار کاوه چې د معنوي له خوا به په جدول کې ځای پر ځای شوي وو. په دې ډول د ده لاس ازاد و چې څه یې زړه غوښتل، ډېټابېس کې همغسې اعیارېدل. نه کمشنرانو د دې وړتیا او جرئت درلود او نه پرې پوهېدل چې پوښتنه وکړي او نه هم معنوي دوی ته حق ورکاوه. سربېره پر دې، معنوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

صيب د دستيارانو او خاصو مشاورانو په توګه هم يو شمېر اشخاص، چې د دارالانشا په چوکاټ او تشکيل کې نه وو، مقرر کړي وو، مشاورانو ته يې دوه دوه زره (٢٠٠٠) ډالره معاش حواله کړی و. په خاصو مشاورانو کې يې ښاغلی (جلال) او بل ښاغلی (برمک) د کليو د پراختيا وزارت د مرستيال ورور هم شامل وو. (ډاکتر مبين پنجشېری) يې بيا خاص دستيار و، د دفتر رييس يې (اغا صيب) هم پنجشېری و چې د معنوي د مالي معاملو خاص واک او راز ورسره و، کله چې انتخابات خلاص شول، نو اغاصيب جرمني ته وتښتېد او هلته اوس خپل عبادت(!) ته دوام ورکوي.

تر ټاکنو وروسته نور څه وشول؟: په ټاکنو کې چې کومې درغلۍ او معاملې وشوې، هغه خو ټولو ته څرګندې دي او دا ليکنه يې د بيا بيان وس نه لري، خو تر ټاکنو وروسته هم د معنوي او احمدزي د دوستۍ تار سست نه شو. معنوي او احمدزي يوه ورځ د کمشنرانو په غونډه کې دا موضوع مطرح کړه چې ملګري ملتونه پيسې راکوي او پيسې تيارې لرو، کمشنران صاحبان هره ورځ دې رسمي دفتر ته نه شي راتللای، نو ښه به وي چې (قلعه فتح الله) يا (کلوله پشته) کې يو مصئون ځای ونيسو، کمشنران صاحبان به هلته راځي، استراحت به هم کوي او له مهمو اشخاصو سره به ملاقاتونه هم کوي، کمشنران چې د يو لوی ملي خدمت (!)له امله ډېر ستړي شوي وو، نو دا زېری پرې ډېر ښه ولګېده. احمدزي او معنوي تياره خبره مخکې جوړه کړې وه، د قلعه فتح الله په (٧) سړک کې يې يو حويلی د مياشتې په اته زره (٨٠٠٠) ډالره کرايه ونيو، (٣٠) نفره يې ورته د خدمې په توګه منظور کړل، چې نيم د احمدزي سهم شو او نيم د معنوي، دغه راز (٣٠) تنه ساتونکي، چې هغه هم د وروری په حساب نيمايي شول. دا حويلی نو يو ښه حوض او (سونا) حمامونه لري. خو له کومې ورځې چې دا حويلی نيول شوی، نو له احمدزي او معنوي پرته يو کمېشنر هم حق نه لري چې هلته لاړ شي، دا نو بيا د دې دواړو ښاغلو د راحت،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملاقاتونو او ځانګړو پروګرامونو ځای دی، چې له مهالوېش سره سم هلته خپل کارونه او پلانونه پرمخ وړي. ويل کېږي چې د کمېسيون په پيسو د کابل په مکروريانو کې عبدالله احمدزي ته په يوولس سوه (۱۱۰۰) ډالرو يو بل کور هم په کرايه نيول شوی، خو عبدالله احمدزي بيا هغه کور بل چاته په کرايه ورکړی او دا پيسې هم د ده جيب ته ځي، په دې مانا چې کور له اصلي سړي څخه په کمه کرايه نيول شوی، خو دفتري کرايه يې يوولس سوه (۱۱۰۰) ډالر ښودل شوې او احمدزي بيا همغه کور بل چاته په کرايه ورکړی دی.

د انتخاباتو په پيل کې دفتر ته پنځه زغروال (مرمۍ ضد) ګاډي واخيستل شول، (درې) معنوي ځانته واخيستل او (دوه) عبدالله احمدزي ته پاتې شول، (اته) لنډکروزره هم واخيستل شول. يو معنوي، يو احمدزي او شپږ نورو کمشنرانو ته ورکړل شول. معنوي صيب سره اوس درې زغروال (مرمۍ ضد) ګاډي دي، يو د پوليسو رنجر مخکې او يو لنډکروزر شاته ورپسې روان وي، احمدزی صيب هم داسې دی، خو يوازې مرمۍ ضد موټر يې دوه دي، معنوي او احمدزی يوه وړه پاچاهي جوړه کړې ده. د ټولو لنډکروزرو موټر پر سر (کوډان) مخابرې نصب وې، خو د معنوي او احمدزي په خوښه پر همغه اوله ورځ د شپږو کمشنرانو له موټرو دا مخابرې لرې او يوازې د دوی پر موټرو پاتې شوې، وروسته په کمېسيون کې داسې اوازه هم خپره شوه، چې دا مخابرې طالبانو ته د خرڅلاو لپاره وړاندې شوي. معنوي بيا تر احمدزي يو بل ګام هم دمخه دی، ويل کېږي هغه خپل زوی ته هم، چې د کابل پوهنتون محصل دی، يو لنډکروزر ورکړی چې پوهنتون ته يې وخت پر وخت رسوي چې درسونه ترې قضا او تر سيالانو شاته پاتې نه شي او هم يې اندېوالان په تکليف نه شي، د دې موټر تېل هم د کمېسيون له خدماتي څانګې څخه د خدای په فضل حواله دي. ښه ده چې د معنوي صيب موټر نوي دي، عوارض نه لري، تېل کم خوري يو موټر يې په اوونۍ کې ايله (يو زر ليتره تېل خوري). يو ځل څارنوال د

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنوي صيب له ډېرپور څخه پوښتنه کړې وه چې دا تېل زيات نه دي؟ هغه ورته وويل: ((معنوي صيب شپه ورځ په جلسو کې وي او موږ باندې ولاړ يو، لمر ته خو نه شو ودرېدلی، که موټر ولاړ هم وي ايرکنډېشن خو يې چالان وي.)) احمدزی هم د معنوي سيال دی، يوازې په سياسي ډگر کې يې شعور ترې کم دی، په اقتصاد کې ترې ډېر شاته پاتې نه دی، يوازې يو پر دوه (۱/۲) برخې تفاوت لري.

د انتخاباتي نتيجو تر اعلان دمخه به معنوي وخت پر وخت د امريکا او انگلستان سفيرانو، د يوناما له مشر او نورو بهرنيانو سره کتل، د هغوی نظرونه به يې اخيستل، د پښتنو د استازو په راکمولو کې دوی ټول هم نظره وو . بهرنيانو معنوي ته دا ډاډ ورکړی و چې حکومت دې موږ څخه نه شي بندي کولای، څه چې غواړې هغه وکړه. دواړو خواوو دې ته ملاتړلې وه چې د پښتنو شمېر ښه راکم کړي. د (غزني) پر نتايجو بهرنيانو هم ډېر ټينگار کاوه چې ژر بايد همدا نتايج ومنل شي. دوی خپل کار وکړ، خو وروسته د معترضو کانديدانو اعتراضونو او د محاکمو او نورو کړيو اقدام د معنوي غرور يو څه مات کړ، بهرنيان هم هغه پخواني پوزېشن کې نه دي. معنوي له يوې خوا له گټونکو کانديدانو سره ژمنه کړې او هغوی ته يې د کاميابۍ تضمين ورکړی او له بلې خوا د معترضو کانديدانو تر فشار لاندې دی، د محکمې پرېکړه هم غوڅه وه، له دې ټولو جنجالونو څخه معنوي غواړي يو ځل بيا د ځان لپاره گټه پورته کړي. د کمېسيون له خوا پخوانيو برياليو کانديدانو ته وايي، ما خو ډېر زور وواهه خو نور مې وس نه و، نو ځکه مې يو څه تغيرات راوړل، ولسمشر کرزي ته وايي چې دا دی ستا غوښتنې مې هم يو څه ومنلې؛ د فرمان يوه برخه مې عملي کړه، جنجال مې حل کړ، نو د دې په بدل کې خو يو څه راکړه، کېدی شي ولسمشر پرې بيا يو څه ولوروي.))

ما دلته د ښاغلي (احمدزي) د هغې ليکنې لنډيز راوړ چې په بېلابېلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېبپاڼو کې خپره شوې ده. په دې ليکنې کې نور ډېر جزئيات هم وو، له هغو څخه مې ډده وکړه، ځينې کلمې يې چې ډېرې تېزې وې، په هغو کې مې يو څه بدلون راوړ، خو بيا هم که تر دې مې ډېر تغير په کې راوړی وای، نو د ليکنې اصلي محتوا کې بدلون راته.

حقيقت خو همدا دی چې د معنوي صيب تر مشرۍ لاندې د ټاکنو خپلواک کمېسيون، خپله دنده په ښه ډول تر سره نه کړای شوه، کمېسيون خپل ناپېيلتوب ونه ساتلای شو، ټاکنې په عادلانه ډول تر سره نه شوې، نو ځکه خو ناعادلانه نتيجې يې وزېږولې او د دې نتيجو په نتيجه کې چې نورې کومې ظالمانه نتيجې رامنځته کېږي، په دې ټوله گناه او خطا کې ورسره معنوي صيب او د کمېسيون نور غړي شريک گڼل کېږي.

دا او دېته ورته يو شمېر نور تحليلونه او د بېلابېلو اشخاصو معتبرې ليکنې او تحليلونه مې د خپل دفتر مشرانو ته لېږلي چې هغوی يې جمهور رييس ته ورسوي. د دې ليکنو يا تحليلونو له جملې څخه د ډېرو کمو احوال راغی چې جمهور رييس پرې خبر شوی، خو د تائيد، رد او عملی کولو په باب يې د کوم څرک درک ونه لگېد، خو ما د يوه افغان په توگه خپله غاړه پرې خلاصه کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم څپرکی

ولسمشر او ولسي کتنې

حامدکرزی داسې ولسمشر دی چې ټولنيز اړيکي يې کېدی شي د نړۍ تر بل هر ولسمشر څخه زيات وي. دی ممکن داسې يو بې مثاله ولسمشر وي چې تر انفرادي او رسمي ملاقاتونو يې ولسي او ډله ييز ملاقاتونه تر حده زيات دي. داسې ورځ به نه وي چې ولسمشر دې د غرمې ډوډۍ پر سر او يا هم تر هغه دمخه او وروسته ملاقاتونه ونه لري. اکثره دا ډول ملاقاتونه له ولسي خلکو سره وي چې يا د خپلو محلي مشکلاتو په حل پسې راغلي وي او يا هم له خپلو سيمه ييزو واکمنو سر ټکوي. ولسمشر تر رسمي کتنو په دې ډول کتنو کې ډېر زيات خوشاله وي او ځان ډېر راحت

(ولسمشر حامد کرزی يوې ولسي غونډې ته په خطاب کې)

احساسوي. زه چې کله د امنيت شورا دفتر کې مقرر شوم، نو په دې ډول ملاقاتونو کې مې برخه اخيستله، ما سره هم هيله وه چې که خدای کول وطن جوړېږي؛ ولس او حکومت سره پيوندېږي. په لومړيو مياشتو او کلونو کې دې ډول غونډو ته تللم، قلم او کتابچه به راسره وو، راپور مې ليکه او دفتر کې مې خوندي کاوه. له ما پرته هېڅوا هم د دې ډول غونډو مينوټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

(يادښت) نه اخيسته. ما ان په امنيت شورا دفتر کې تر دندې دمخه هم يو نيم يادښت ليکلى و. زما ليکنې وروسته په دفتر کې له ما پرته بل چا نه کتلې، ورو ورو زه هم لکه د دربار د نورو مامورينو په څېر شوم، کله کله به ورتلم، د غرمې ډوډۍ به مې هملته خوړه او له کوم يادښت پرته به بېرته راتلم، دلته به د خپلو ليکلو راپورونو له جملې څخه يو څو د بېلګې په توګه راوړم، خداى دې وکړي د تاريخ د يوې پاڼې په توګه د دې زمانې ځينې حقايق او پېښې راتلونکي پښت ته خوندي او ور انتقال کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پکتیکا د یوه قومي مشر اعتراض او د ولسمشر غبرگون

د انتقالي ادارې وروستي وختونه وو، دا مهال زه په جلال اباد کې اوسېدم، د ولسمشر سکرتر ښاغلي (شیدا محمد ابدالي) ماته زنگ وواهه چې رییس صیب وایي سبا کابل ته راشه! سبا کابل ته لاړم، ارگ ته د دخول ټول شرایط مې پوره کړل، ماسپښین یوه بجه وه، ولسمشر معمولاً د ماسپښین لمونځ کوي او بیا خلکو سره هم ډوډۍ خوري او هم مجلس کوي، د ارگ تر چنارونو لاندې جرگه وه، د پکتیکا د ولسونو مشران راغلي وو، اکثره په کې د ږیرو او غټو لونگیو والا خلک وو، د رییس صیب سکرتر راته پیغام راولیږه چې

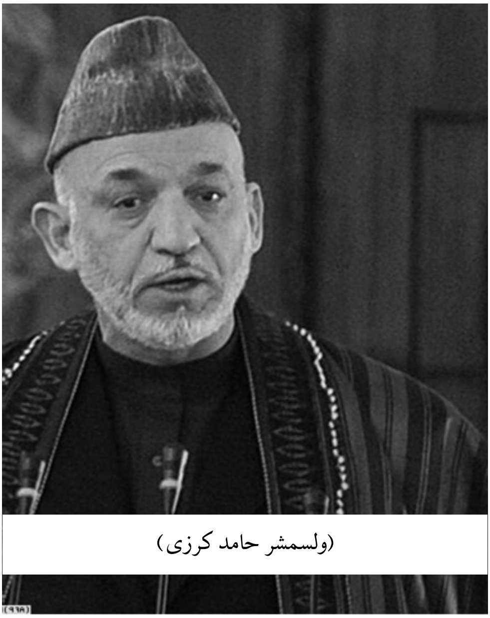

(ولسمشر حامد کرزی)

رییس صیب وایي، تا سره تر جلسې وروسته گورم، خو که غواړې ته هم په جلسه کې کېناستلای شې، زه هم لاړم د پکتیکا د خلکو د جلسې په یوه گوټ کې کېناستم، ډوډۍ وخوړل شوه، تر ډوډۍ وروسته جلسه پیل شوه، تلاوت وشو او بیا یو تن نیم د خپلو محیطي مشکلاتو په باب خبرې وکړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محیطي مشکلاتو په اړه هم سم تفاهم ونه شو، ځکه هغو خلکو چې د کومو سیمو او کومو مشکلاتو نوmونه اخیستل، ولسمشر ته عام فهم نه وو، ځینې ځایونو کې د شخص او سیمې نوم یو شان و، دوی به له شخص څخه شکایت کاوه، هغه به د سیمې نوم و او یا به یې ویل چې دلته امنیتي مشکلات دي، د هغه سیمې نوم به داسې و چې لکه کوم شخص وي، دې حالت ولسمشر ته د سمې پوهې شرایط برابر نه کړل، خو یو دوه تنو چې خبرې وکړې، اصلي خبره په کې امنیتي مشکلات وو او دغه راز په حکومت او په تېره بیا په گمرکونو کې د خلکو نامناسبه ونډه وه. دا مهال یو مشر پورته شو، ویې ویل: ((رییس صیب زموږ خپل مشکلات خو به هر څه وي، دې مشرانو درته څرگند کړل، خو زه غواړم د مملکت په سطحه مشکل درته ووایم، که هغه مشکل حل شي زموږ د پکتیکا مشکل هم ورسره حلېږي او که هغه حل نه شي، نو زموږ مشکلات به هم همداسې وي، لکه همدا اوس چې دي. مشکل په افغانستان کې د ملېشو دی او پخوانیو ټوپکیانو، همدا ملېشې دي چې پخوا یې هم وطن وران کړی او اوس یې هم ورانوي، څو ورځې وړاندې دا جنرال دوستم یوځل بیا اعلان وکړ، تاسو او امریکایانو ته یې وویل چې ماته دېرش زره عسکر راکړه، زه طالبان درته کندهار نه هم څغلوم او ملا عمر درته ژوندی نیسم، دا خبرې ښې نه دي، دا خلک یو بل ته معلوم دي چې طالب څوک دی او دوستم څوک دی، دا دوستم خو لا دېرش زره عسکر غواړي، زه تاته وایم چې ماته ته لس زر عسکر راکړه، زه درته دا دوستم ښځي له افغانستانه شړم، والله که خو ما نه دلته شپه وکړي...)) دې خبرو سره یو شمېر خلکو چکچکې هم وکړې، خو ولسمشر سملاسي پاڅېده ویې ویل: ((وه وروره، وه وروره دا خبره مه کوه، دې نه د جگړې بوی راځي، دا د (ای ایس ای) خبرې دي، کېنه غلی، کېنه، پر ځای دې کېنه، دلته د ای ایس ای خبرې مه کوه...)). ښاغلی کرزی پر دې سړي باندې ډېر په قهر شو، هغه غلی شو، دې وخت کې کرزي صیب غوښتل چې مجلس پای ته ورسوي: ((ښه نو په خبره پوه شو سره، بیا به بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت گورو سره، نو زه درځخه ځم...)) دې وخت کې یو بل مشر پورته شو، ویې ویل: ((رییس صیب خیر دی که زموږ په خبرو خفه شوی یې، موږ ستا رعیت یو، کشرانو څخه اشتباه کېږي خیر دی، که زموږ دې ملگري یوه اشتباه وکړه، ته یې وبښه، موږ د ده له خوا له تا څخه بښنه غواړو، مشران خو تل پر کشرانو شفقت کوي، خیر دی چې یوه اشتباه وشوه...)) دا مهال کرزی صیب یو څه نرم شو. ((ښه نو داسې خبرې په کار نه دي.)) بیا هغه شخص پورته شو، ویې ویل: ((زه ښښنه غواړم چې تاسو زما په خبرو خفه شوئ، زما مقصد دا نه و چې څوک دې خفه شي، اوس نو زه ډېره ښښنه غواړم...)) بیا یو دوو کسانو خپل محیطي مشکلات مطرح کړل، خو محفل ډېر پیکه پای ته ورسېد. کله چې محفل ختم شو، نو د پکتیکا خلکو څو تنو په خپل منځ کې وویل: ((پر پلار دې زموږ لعنت شي چې موږ دې غونډې ته راغلو، زموږ طمع وگوره او د ده دا چلند...)). ولسمشر مخکې امنیتي کسان ورپسې او زه یې هم تر شا روان شوم، گلخانۍ ماڼۍ ته چې ورسېدو، نو ولسمشر غږ کړ: ((یون صیب دې راشي نور څوک دې نه راځي)). هلته چې پورته شو، نو ولسمشر خپل دفتر ته لاړ او زه باندې په انتظار خونه کې کېناستم، دا مهال نو د ولسمشر امنیتي گاردانو یو بل ته وویل: ((گپهای رییس صاحبه شنیدی؟)) هغه بل وویل: ((آ، بلی شنیدم،)) دې بل وویل: ((خوب جواب اش داد، اینها کل اش ای ایس ای است، اگر این گپهای رییس صیب دریادش باشد، در عمر خود شاید نام جنرال دوستم را نگیرد، یارا دلم را سرش یخ کرد.)) تر یو څو دقیقو انتظار وروسته یې ملاقات ته وروبللم، رییس صاحب لا هم غوصې نیولی و، ما غوښتل چې خبره بلې خواته بوځم، ما ویل رییس صیب خیریت خو و، د څه لپاره مو راغوښتی وم؟ له جلال اباد څخه راغلم. ده ویل ښه جلال اباد کې قراري وه، ما ویل، هو خیریت دی، د خدای فضل دی، ده ویل هو راغوښتی مې وې، دلته یو متن و، ما ویل چې هغه وگورئ، اصلاح یې کړې، خو ښه و، څوک پیدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول هغه يې وکوت، خلاص شو! ما ويل ښه دی که څه ضرورت وي، نو زه په خدمت کې يم، ده وويل، نه کور ودان که بيا ضرورت و شيدا محمد به درته زنګ ووهي، يو څو دقيقې نور ورسره کېناستم، نوره نو کومه مشخصه اجنډا نه وه، تر يو ګيلاس چای څښلو وروسته ورته نور مېلمانه راغلل او زه ترې رخصت شوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بادغیس د یوه مشر فریاد

د ولسمشر کرزي د لومړۍ دورې لا کال دوه نه وو تېر شوي چې د خلکو هغه پخوانۍ هیلې ورو ورو له ستونزو سره مخامخېدلې، د خلکو پرله‌پسې ملاقاتونو دوام درلود. یوه ورځ د بادغیس ولایت خلک د ولسمشر لیدو ته راغلي وو، خلکو په ترتیب سره خپلې ستونزې وړاندې کړې، اکثره ستونزې د امنیتي مشکلاتو، د خپلسرو عملیاتو، پخوانیو تنظیمي بدیو، د کار روزګار د نشتوالي له امله وې، چې ولسمشر ورته هم د تائید سر خوځاوه، دا مهال یو سپین ږیری پورته شو، له (بالا مرغاب) ولسوالۍ څخه و، فکر کوم پخوا د حکمتیار د اسلامي حزب قوماندان و، له کومه وخته چې د طالبانو نظام ړنګ شوی و، نو ده وسله پر ځمکه ایښی وه، خپل ورځنی کاروبار یې کاوه او له دې حکومت سره هم همکار و، دا سپین ږیری جګ شو، ویې ویل: ((رییس صاحب زه له تا څخه څه نه غواړم چې دا راکړه او یا دا راکړه، زه تا څخه خپل عزت غواړم، خپل عزت، موږ ستا پاچا کېدو ته خوشاله وو، موږ وویل عزت به مو خوندي شي، په هغه ورځې چې انتخابات وو، لمسی مې پر اوږو کېنولی و، انتخاباتو ته لاړو لمسی مو پر اوږو و، چکچکې یې وهلې، ډېر زیات خوشاله و، ما تاسو ته رایه درکړه، زړه مې له خوشالۍ ټوپونه وهل، خو له هغې ورځې چې تاته مې رایه درکړې ده، له همغې ورځې مې ارامه شپه نه ده تېره کړې، هره ورځ ستا امنتیان راځي، وهي مې، ټکوي مې، یو زوی یې راته شهید کړ، د همغه لمسي په مخ کې یې ووهلم چې د انتخاباتو په ورځ مې پر اوږو ناست و...)) دا مهال سپین ږیري نور ځان ټینګ نه کړ، په ژړا شو، څو شېبې سلګو ونیو، کله چې یې سلګۍ غلې شوې نو ویې ویل: ((رییس صیب زه نوره ګناه نه لرم، ګناه مې دا ده چې یو خو پښتون یم، بل پخوا په حزب

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي کې وم او بل مې تاته رایه درکړې ده، هلته په امنیت او پولیسو کې یا د دوستم خلک دي، یا جمعیتیان دي او یا نور ګډوډ خلک، له خلکو سره دومره بده وضع کوي چې په لوی لاس خلک مجبوروي چې غره ته پورته شي.))

د ولسمشر تر څنګ دا مهال په ملي امنیت کې د همغې ډلې خلک ناست وو، چې سپین ږیري ترې شکایت درلود، جمهور رییس سپین ږیري ته وویل:((کېنه، کېنه، پوه سو سره، په خبره مې سر خلاص سو)) سپین ږیري دا مهال بیا وویل: ((مور دې نه مجبوروي چې بیا وسلې ته لاس

(ولسمشر حامد کرزی)

کړو. والله په باالله چې هلته نه طالب شته، نه د دولت بل مخالف، همدا خلک دي چې په زوره خلک مخالفت ته مجبوروي، خلک په زوره غره ته خېږوي، زموږ ګناه دا ده چې ولې مو تاته رایه درکړې ده.))

ولسمشر د دې پر ځای چې سپین ږیری ته ډاډ ورکړي او تر څنګ یې خپلو ناستو امنیتي چارواکو ته هدایت ورکړي، ویې ویل: ((په خبرو پوه سو سره، په خبرو پوه سو سره...)) غونډې څو شېبې نور هم دوام وکړ او بیا همداسې د مایوسۍ په شېپو کې پای ته ورسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسمشر، د خبریالانو استازي او یوه هیله

د (۱۳۸٦ل) کال د سرطان (۲۲) مه نېټه وه. له ولسمشر سره د ځینو خبریالانو د استازو ملاقات وشو. په دې ملاقات کې د ژورنالیستانو د صنفي ټولنو استازو هر یو: (رحیم الله سمندر، دانش کړوخېل، ضیا بومیا او اسدالله غضنفر) ګډون درلود. د ژورنالیستانو پر استازو سربېره په فرهنګي چارو کې د ولسمشر مشاور وزیر سرمحقق زلمي هېوادمل، د اطلاعاتو او کلتور وزیر کریم خرم او د ملي امنیت شورا د فرهنګي چارو رییس ما (محمد اسمعیل یون) ګډون درلود.

د غونډې په پیل کې ولسمشرښاغلي حامدکرزي د افغانستان او پاکستان

(محمد اصف ننګ)

تر منځ د امن د ګډې جرګې د څرنګوالي او اهمیت په باب هر اړخیزې خبرې وکړې او د هېواد روان حالات یې وارزول، بیا ژورنالیستانو د حالاتو د ښه والي په لاره کې جمهور رییس ته د خپل ملاتړ ډاډ ورکړ او د دولت له خوا د دولت د یوه تن نیول شوي کارکوونکي او ژورنالیست (اصف ننګ) د خوشې کولو غوښتنه یې وکړه، په پای کې جمهور رییس ژمنه وکړه چې (اصف ننګ) به له قید څخه ازاد کړي.

دلته د دې خبرې یادونه په کار ده چې ښاغلی محمد اصف ننګ ولې ونیول شو؟ کیسه داسې وه چې د افغانستان او پاکستان تر منځ د امن د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګډې جرګې د جوړېدو لپاره د تدارک يو کمېسيون جوړ شوی و، اصف ننګ د دې کمېسيون فرهنګي چارې پر مخ وړلې، د دې کمېسيون مجله يې هم چاپوله او هم يې د جمهوري رياست د چارو په اداره کې د فرهنګي چارو مسؤليت درلود، تر دې دمخه د مجلې کومه ګڼه چاپ شوې وه، د مجلې مسؤليت هم د ننګ پر غاړه و. کله چې جرګه رانږدې کېدله، نو په همدې شپو او ورځو کې د مجلې يوه بله ګڼه هم چاپ شوه، په دې ګڼه کې يو امريکايي ليکوال چې پخوا کوم کتاب چاپ کړی و، د (تېلو جګړه) او که کوم بل نوم يې درلود، له دې کتاب څخه کوم ايراني ليکوال په فارسي ژبه کومه برخه ترجمه کړې وه، د دې ليکنې محتوا دا وه چې د افغانستان اوسنۍ جګړه همغه د تېلو د جګړې تداوم دی او امريکايان دلته خپلې ګټې لري او په خپلو ګټو پسې راغلي دي. کله چې مجله چاپېدله، نو د مجلې کومه برخه يا يو مخ سپين و، د مجلې کوم ايډيټر د مجلې د همدې برخې د ډکېدو په خاطر د کتاب همدا برخه چې تياره په انټرنېټ کې وه، اپډيټ او بيا ليکلو ته يې هم هېڅ اړتيا نه وه، کاپي پېسټ کړې او مجله کې يې اچولې وه. اصف ننګ پرې هېڅ خبر نه و، کله چې دا مجله چاپ شوه، ورځ دوه وروسته ارګ ته راورسېده او بيا ولسمشر ته ورسېده، نو يوه غوغا يې جوړه کړه، ډاکټر سپنتا چې دا مهال له پارلمان څخه ناباوره شوی و؛ د بهرنيو چارو سرپرست وزير ګڼل کېده او له فاروق وردګ سره، چې دا مهال د چارو د ادارې لوی رييس او د امن د ګډې جرګې د تدارک د کمېسيون د دارالانشاء مشر و، پخوانۍ سياسي کينه او اوسني رقابتونه درلودل او همدارنګه يو شمېر نورو کړيو دې مسئلې ته زياته هوا ورکړه او دې کار کې يې د پاکستان څارګره اداره (ISI) دخيله وګڼله.

ولسمشر په دې پلمه چې دې کار د (امن ګډې جرګې) ته زيان رسولی، سملاسي يې د اصف ننګ د نيولو امر ورکړ. ننګ ډېر ژر د امنيت رياست له خوا ونيول شو. دې موضوع ته په رسنيو کې دومره هوا ورکړل شوه چې تا به ويل کومه غټه سياسي موضوع پېښه شوې ده، افغان ضد، جمعيتي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستمي رسنيو او يو شمېر مغرضو کړيو په خپلو رسنيو کې همدا ليکل: ((جاسوس ای، ایس، ای دستگیر شد)) ((جاسوسان پاکستان باید دستگیر شود، لانه های جاسوسی پاکستان افشا میگردد...)) ماته چې ټوله قضيه معلومه وه او د امن ګډې جرګې په بهير کې له سره دخيل وم، نه د (ای، ایس، ای) کيسه او نه هم کومه بله توطيه وه، يوازې ايډيټر د وخت د کمښت له امله له يوه کتابه يو متن راخيستی و، هلته نه دومره پرسونل و، چې ټول هر څه يې په دقت سره کتلي وای، نه کومه توطيه وه او نه هم کومه قصدي هڅه، خو دې نورو ترې دومره غټه خبره جوړه کړه چې تا به ويل، په کابل کې يې د کوم ګاونډې هېواد کوم غټ چارواکی نيولی دی. د (اصف ننګ) د دې خبرې ټول داستان ما د امنيت شورا مرستيال انجنير محمد ابراهيم سپين زاده ته تېر کړ، هغه وويل که داسې وي، نو دا سړی خو بې ګناه دی، ما ته يې وويل، څه وکړو؟ ما ويل، ښه ده چې ولسمشر څخه وخت واخلې، زه، تاسو او ډاکټر صيب فاروق وردګ به ورشو او زه به دا ټوله کيسه ورته وکړم. هغه وويل، ښخي سمه ده. د همدې ورځې پر سبا زه (يون)، انجنير صيب ابراهيم او ډاکتر صيب فاروق وردګ د ولسمشر حضور ته ورغلو، ما مخکې تر دې چې ولسمشر ته ورشو، ډاکتر صيب فاروق وردګ ته وويل چې ته خبرې مه کوه، نن ستاسو ټولې خبرې زه کوم، ډاکتر فاروق وردګ خورا په قهر و، کله چې ولسمشر ته ورغلو، درې واړه ولاړ وو، هغه وويل، کېنئ، ما ورته وويل، زه دا کيسه درته کوم، کيسه مې ټوله ورته وکړه، ما ويل ځينې خلک له ډاکتر صيب فاروق وردګ سره سياسي او شخصي کينه لري، غواړي هرې موضوع ته بل رنګ ورکړي، څرنګه چې د جرګې د جوړېدو کار د ده پر غاړه دی، نو ځکه خو تر جرګې وړاندې د ده د بدنامولو او ناکامولو هڅې کېږي، ولسمشر وويل، دا کار د کولو دی چې دوی کړی دی؟ ما وويل، دوی کله کړی دی، يو عادي کارکوونکي يوه ليکنه را اخيستې ده، نو د هغه پرځای دوی ټولو ته سزا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکول کېږي او دومره غټه پروسه ورسره بدنامېږي؟ دې وخت کې ډاکتر صيب فاروق وردګ وويل: ((رييس صيب د يوه دوو خبرو اجازه راکړه: ډېرش ډزې دې ويشتلای وای، ښه وه، نه دا چې د پاکستان د جاسوسۍ تور راباندې ولګوې، همدا اوس توپک راواخله ډېرش ډزې مې ووله، خپل خون مې درته ښلی، خو د پاکستان د جاسوسۍ تور نه شم زغملای، له همغه شي سره چې مخالف يم، د همغه تور راباندې پورې کېږي، رييس صيب په ډېرې ايمانداری مې تر دې دمه دنده اجرا کړې، په مهاجرت کې د سويډېين موسسې څخه نيولې بيا تر دې دمه که يو ذره خيانت چا راباندې ثابت کړ، بيا دې هرې سزا ته تيار يم، په ډېره ايمانداری مې دې وطن ته خدمت کړی، اوس نه غواړم چې د چا د جاسوسۍ په تور بدنام شم. ما ته يو ځل اجازه راکړه چې دغه جرګه بريالۍ کړم او ستا شمله يو ځل بيا جګه کړم، بيا يوه ورځ هم په دې حکومت کې کار نه کوم، ان چې پر دې خپل ځای مې هم مقرر کړې، يوه ورځ هم په دې حکومت کې نه پاتې کېږم.)) دې وخت کې بيا ولسمشر وويل: ((ګوره! څومره اعتبار مې درباندې کړی دی، هر څه ستا په لاس کې دي، درته نه مې ويلې چې تا د خپل امنيت د رييس په توګه مقرروم، څومره اعتبار مې درباندې کاوه، خو تا ويل چې نه يې کوم، خو اوس دا کار د کولو و چې تاسو وکړ؟ هر څه چې دې کړي ښه دې نه دي کړي، بايد دا کار نه وای شوی، اوس چې جرګه د جوړېدو په درشل کې ده، د دا ډول شيانو خپرول څه مانا لري؟ پاکستان ته داسې پلمه په لاس ورکول چې دا ملک اشغال دی، هغه به وايي چې اشغال دی، بيا نو جرګه راسره څه ته کوئ؟ ځئ هر څه چې شوي ښه نه دي شوي، يوه چاره به وکړو، اوس ځئ خپل کارونه سم کړئ!...)) دې وخت کې ما وويل: ((ريس صيب ډېره ښنه غواړم، دغه سړي (فاروق وردګ) دا اوه اته کاله کېږي چې عسکري يې درته کړې، خشره کاري يې درته کړې، هر سخت کار چې دې ورته سپارلی هغه يې تر سره کړی، خو اوس نه يوازې دا چې د ده خبره نه منل کېږي، بلکې سزا

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم ورته ورکول کېږي، هغه څوک چې د ده مخالف دي، د افغانستان هويت نه مني، په لسګونو ځله يې د (افغان) پر ځای (افغانستاني) او نورې کلمې کارولي، د هغو خبرو ته نن ترجيح ورکول کېږي، دې وخت کې يې وويل، چېرته يې ويلي؟ ما وويل، د بي بي سي فارسي څانګې ته مراجعه وکړئ! او دې سړي خو درته عسکري کړې عسکري. بل په دې ملک کې يوازې د پاکستان جاسوسان شته، که د ايران، روس او نورو هم شته؟ هره خبره چې هر څوک وکړي لاس په پاکستان پاکوي، يوه ورځ هم چا د روسيې، ايران، تاجکستان او نورو هېوادونو د جاسوسانو نومونه وانخيستل، همدا پاکستان دی، پاکستان دی او پاکستان، د نورو هېوادونو جاسوسان هم د پاکستان په نامه يادېږي، عجيبه کار دی، اوس د اصف ننګ په مسئله کې هم د پاکستان د جاسوسی خبره ده، مقاله ليکلي امريکايي ليکوال، ترجمه کړې. ايراني ليکوال، چاپ کړې ده يو عادي کارکوونکي، نو دې کې د پاکستان لاس چېرته دی؟ زه نه وايم چې د پاکستان نوم دې نه اخيستل کېږي، وادې خيستل شي، خو هغه ځای کې چې پاکستان دخيل وي، اوس که اصف ننګ نيول کېږي ودې نيول شي زموږ هېڅ اعتراض نه شته، خو دا بايد د امريکايي جاسوس(!) په توګه ونيول شي، نه د پاکستاني جاسوس په توګه، ځکه چې ليکنه امريکايي ليکوال ليکلې او بيا ايراني ليکوال ترجمه او چاپ کړې، نه کوم پاکستاني ليکوال، خو څرنګه چې په حکومت کې د امريکا او ايران واک ډېر زيات دی، نو ځکه خو د هغوی نوم څوک نه شي اخيستلای او د هغوی تور هم په پاکستان پورې کېږي، کاشکې دې وطن کې د نورو هېوادونو ګوډاګيان نه وای، يوازې له پاکستان سره خو موږ هر وخت مقابله کولای شو او بيا دا تړوله سلسله ولې فاروق وردګ ته راجع کېږي...)) ما چې په تونده لهجه ولسمشر سره دا خبرې وکړې، چې د ايراني يا امريکايي جاسوس په توګه يې ونيسه، موږ به يې هېڅکله پوښتنې ته درنه شو، ولسمشر هم غلی شو، انجنير صيب ابراهيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

او فاروق وردګ دواړه دا مهال غلي وو، لکه پر اور چې اوبه تويې شي. دې وخت کې ولسمشر وويل: ((ځه نو خوشې کوم يې درته)). دې وخت کې يې وويل: ((نورزی صيب (حکيم نورزی) راته رخ کړئ)) نورزی دا مهال

(ډاکتر فاروق وردګ)

د ملي امنيت مرستيال و، بيا يې وويل: ((ځه اوس يې پرېږدي، يوه لاره به ورته پيدا کړو.)) ما ورته وويل لاره دا ده چې د څو مطرحو رسنيو مسؤلين او ځينې مطرح کسان راشي، تاسو څخه غوښتنه وکړي او هغوی غير له دې هم همدا غوښتنه لري، نو هم به هغوی خوشاله شي او هم به تاسو ووايئ چې د هغوی د احترام په خاطر دې خوشې کړ، ولسمشر وويل، ښځې سمه ده، همداسې وکړئ، دې وخت کې يې خپل سکرتر ته غږ کړ، وخت ورته برابر کړئ، نو پورتنی ملاقات چې په پيل کې يې يادونه وشوه، د همدغه داستان پايله وه.

کله چې د ولسمشر له دفتره راووتلو نو فاروق وردګ راڅخه په لاره کې د زړه له کومې مننه وکړه، ويې ويل چې ما که په ژوند کې کوم ښه کار کړی دی، هغه دا دی چې دلته په دې دفتر کې مې ستاسو په تقرر کې هلې ځلې کړي که نه اوس به له ما څخه چا په دومره قاطع ډول دفاع کوله، ډېره مننه، ما ويل، ډاکتر صيب موږ د حقيقت لپاره مبارزه کوو، که ته حق په جانب نه وای، نو هېڅکله به مې درڅخه ملاتړ نه وای کړی، له واقعيت څخه ملاتړ زما دنده ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژورنالیستانو ملي ټولنه او ولسمشر

د (۱۳۸۷ل) کال د وري (۲۲) مه نېټه ده، په پيل کې د محترمې (زهرا قاري زاده) له خوا د قران کريم د څو مبارکو ايتونو تلاوت وشو. په ټولنه کې د ژورناليزم رول، د بيان ازادي، د ژورناليستانو په وده کې د جنوبي اسيا د ژورناليستانو د ټولنې (سپما) رول او په ابتدايي محاکمو کې د تېروتنو ستونزې، د غونډې اجنډا وه.

د قران کريم د څو مبارکو ايتونو تر تلاوت وروسته، د ژورناليستانو د ملي ټولنې مشر (پروفيسور ډاکتر محمدهاشم عصمت الهي) خبرې وکړې، ده په پيل کې وويل: ((د افغانستان د اسلامي جمهوريت له جمهور رييس څخه مننه کوو چې خپل مطبوعاتي عزيزان يې خپل حضور ته رابللي دي، دا هغه ډول کتنه ده چې مخامخ له ژورناليستانو سره کېږي.

(ډاکتر عصمت الهي)

ژورناليزم په هر هېواد کې د هغه هېواد سياسي او ټولنيز برخليک ټاکي، په ټاکنو کې اساسي رول لري. نن دلته هغه کسان ناست دي چې د رسنيو په مختلفو برخو کې درانه کارونه پر مخ وړي. يو دوه درې خبرې په دې باب ډېرې مهمې دي:

يو انگليسي عالم وايي: مطبوعات د دولت څلورم رکن دی، خو دا خبره اوس زړه څکه ده چې دا خبره هغه وخت شوې چې راډيو ټلوېزيون نه وو، اوس مطبوعات تر هغه هم ډېر قوي دي. بل عالم وايي: نننۍ رسنۍ د قدرت اصلي وارثين او مالکان دي.

زما عقيده دا ده چې د افغانستان ژورناليزم د افغانستان د دولت او خلکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر منځ د پيوستون کړی ده. زموږ اتحاديه يو رييس او دوه مرستيالان لري، (۱۷۰) غړي يې لاربښوونه کوي او ډېر فعال دي، نور (۷۰۰) غړي لرو، په (۲۹) ولايتونو کې نمايندګی لرو. ننني ترکيب هغه کسان دي چې عملاً اوس په مطبوعاتو کې کار کوي.

د دې اتحاديې کړنې ډېرې مثبتې دي، د جمهوري رياست او پارلماني انتخاباتو کې مو ښه نقش درلود، د دې اتحاديې د ژورناليستانو د ذهني سطحې د اوچتولو په برخه کې ډېر کار کړی، (۱۷) دورې فارغان مو ورکړي دي. د هېواد د ټولو ژورناليستانو تر منځ د ارتباط پُل يو، که کوم ځای کې څه ستونزې وي هغه به هم حل شي. ځينې مسايل بايد د ژورناليزم په باب هم مطرح کړو، (۱۳۵) کاله کېږي چې دلته ژورنالستيک کارونه کېږي، په دې موده کې دلته هر ډول نظامونه تجربه شوي دي. خو اوسنی دوره د ژورناليزم په تاريخ کې يوه ځلانده دوره ده، ان د امان‌الله خان او حتی د ديموکراسی له لسيزې سره د پرتلې وړ نه ده، دا د افتخار وړ دوره ده. مهم کارونه دا دي چې د کميت له مخې رسنی ډېرې شوي. په پنځو تېرو کلونو کې د ازادی سيستم تضمين شو؛ اجتماعي بحرانونه پر ډيالوګ بدل شول، د خشونت د فرهنګ پرځای د ډيالوګ فرهنګ مروج شو، زموږ لپاره د افتخار وړ خبره دا ده چې له ټولو مشکلاتو سره سره انتقاد رواج شو، هغه ټولنه چې انتقاد په کې نه وي، ناروغه ده. په دې باب زياتې خبرې کېدی شي، خو وخت کم دی.

وړانديزونه:

۱- موږ د بيان ازادي استقبالوو، خو د افغانستان په ټولنه کې ځينې کړی له دې ازادی څخه ناوړه استفاده کوي. ځينې ملي ارزښتونه له چلنجونو سره مخامخ دي، په هغه اندازه چې د مطبوعاتو ازادي چلېږي، د خلکو عقايدو ته هم بايد درناوی وشي، د مطبوعاتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازادي باید پر مسؤنیت بدله شي، کله چې د (شیکاگو پوهنتون) د رسنۍ پر ازادۍ بیا کتنه وکړه، ویې ویل: «ازاد مطبوعات باید مسؤلیت ولري یانې په یو چوکاټ کې باید فعالیت وکړي. دوی باید د مسؤلیت له مخې فعالیت وکړي؛ د خلکو عقایدو، د خلکو چلند او مخاطبانو ته یې باید پام وي.»

۲- زموږ له ځینو ژورنالیستانو سره د زور زیاتي چلند کېږي، له ژورنالیستانو څخه هم تېري او تخلفات کېږي، د دې تخلف پر وړاندې باید په عادي محاکمو کې ورسره د منصفه هئیت په حضور کې چلند تر سره شي.

۳- پر مطبوعاتو نظارت، نظارت مانا کنټرول نه دی، خو ترجیح ورکوم چې دا باید په خپله د ژورنالیستانو له خوا وي.

۴- په فعلي شرایطو کې د ژورنالیستانو مسلکي استقلال له منځه ځي، ځینې کړۍ زموږ له ژورنالیستانو دا حق اخلي، داسې قانون باید جوړ شي چې د ژورنالیستانو د حقوقي او مسلکي استقلال ملاتړ وشي.

وروستۍ خبره دا ده چې تاسو د ژورنالیستانو ملاتړ کوئ، دا چې تاسې له ذهني اسارت څخه ټولنه خلاصوئ، زموږ د ملاتړ وړ ده، له تاسو نه ډېر تشکر.))

ورپسې د (سپما) مشر محمد حلیم فدایي صاحب خبرې وکړې هغه وویل: ((زه نه غواړم ډېر وخت ونیسم. زه د سپما پر اهدافو او یو څه غوښتنو باندې بحث کوم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپما: د (۸) اسيايي هېوادونو د ژورناليستانو ټولنه ده.

د دې ټولنې هدف، د ژورناليستانو دفاع ده او د تجربو شريکول دي.

سپما له ټولو دولتونو سره کار کوي چې د منطقه يي همکارۍ له لارې د سولې او اجتماعي پرمختګ لپاره لاره اواره کړي.

دا ټولنه (۸) مياشتې مخکې جوړه شوه.

(۹۶۲) کاري ژورناليستانو ته يې يوه شبکه جوړه کړې چې د سولې او اجتماعي پرمختګ لپاره کار وکړي.

سپما د هند د (شملې) په ښار کې د پارلمان غونډې ته (٦) وکيلان او (۳) ژورناليستان ولېږل، د جنوبي اسيا د مرستيال پوست يې وګاټه، (۳٦) تنه مو هند، پاکستان او بنګله دېش ته د زده کړو لپاره ولېږل، سويډن ته مو هم ولېږل، په کارونو کې د شفافيت له مخې مو لومړی مقام وګاټه، هر کال د سپما ژورناليستان د

(محمد حليم فدايي)

(سارک) په کلنۍ غونډه کې ګډون کوي، د سارک له سکرتريت سره له نږدې کار کوو. د سارک غونډه په سريلانکا کې جوړه شوه، د نومبر په مياشت کې به د ټولې سپما مشرتوب افغانستان ته ورکول کېږي. د راتلونکي کال د سولې جايزه به هم افغانستان ته ورکول کېږي. د افغانستان پر وړاندې د پاکستان د ژورناليستانو تصور منفي و، خو موږ مثبت کړ. پر (۲۰۰۸م) کال به د سولې لپاره ډيالوګ پيلوو، هدف مو د پوهانو، وکيلانو، د پارلمان د غړو تر منځ د همغږۍ رامنځته کول دي چې ټول په ګډه د سولې لپاره کار وکړي.

دې کنفرانس ته به ژورناليستان هم معرفي کوو. د سپما په غونډه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزیران، لومړي وزیران او جمهور رییسان ګډون کوي.

د امن مشترکه جرګه یو ډېر مدبرانه اقدام و، د ولسونو تر منځ د اړیکو د پیوستون لپاره ښه ګام و، سپما غواړي د افغانستان او پاکستان د ژورنالیستانو، سیاستپوهانو او د پارلمان د وکیلانو تر منځ یو ډیالوګ پیل کړي.

په دې برخه کې ستاسو ځانګړې همکاري غواړو. پر (۲۰۰٦ م)کال د (ډاکې) او وروسته په (ډهلي) کې د بهرنیو چارو وزیرانو پرېکړه وکړه، (دوه سوه و پنځوس) ژورنالیستانو ته د ویزې مشکل حلوي، بنګلادېش دا مشکل حل کړی، زموږ د بهرنیو چارو وزارت هم باید دا ډول همکاري وکړي. د سپما غونډه په کابل کې جوړېږي، (۲۵۰) ژورنالیستان په کې ګډون کوي، هیله ده تاسو هم په کې ګډون وکړئ. مننه.))

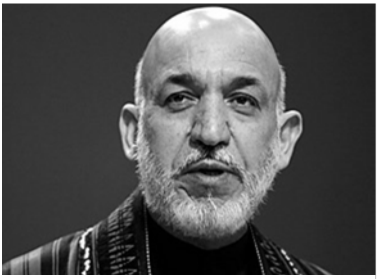

(ولسمشر حامد کرزی)

جمهور رییس: ((ټول ښه راغلاست، له نني ملاقات څخه ډېر خوښ یم، غوښتل مې چې ډېرې خبرې وکړم، خو هغه به بلې ورځې ته پرېږدم، اوس غواړم زموږ ژورنالیزم د افغانستان په نوي سفر کې خپل مهم نقش ولوبوي او دا سفر مقصود منزل ته ورسوي، د یو یادونکي عنصر په توګه خپل رول ولوبوي، ژورنالیزم نه د چا مخالف دی نه د چا پلوی، ژورنالیزم حقیقت بیانوي، لکه مخکې چې عصمت الهي صیب وویل کوم ځای کې چې انتقاد نه وي اصلاح نه شته. کوم حکومت کې چې انتقاد نه وي اصلاح نه راځي، د یوه مترقي او پرمختللي افغانستان ژورنالیزم د اساساتو په توګه کار کوي، دلته د افغانستان د یوه فرد او جمهور رییس په توګه زما وظیفه دا ده هر کوښښ چې زما له وسه کېږي هغه به وکړم.

زما هیله ده چې دا دواړه اتحادیې سره یو شي یا پخلا شي. سفر او جرئت ته مو په بې طرفۍ سره دوام ورکړئ. مننه)).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسمشر او د لويې پکتيا مخور

په پيل کې د يو مولوي صاحب له خوا د قران کريم د څو مبارکو ايتونو تلاوت وشو. وروسته د جمهور رييس له خوا د شهيدانو د کورنيو له وارثانو سره نقدي مرسته وشوه. د خوست د شهيدانو د وارثانو په استازۍ يو تن په خوست کې د خپلسرو تلاشيو په باب يو رپوټ وړاندې کړ، د بنديانو د خوشې کولو غوښتنه يې وکړه. ويې ويل چې دا ډول خپلسرۍ بايد نورې بندې شي، د پښتو متل دی: «ماتې مې درپاتې، خو چې نورې نه کړې ماتې.»

جمهور رييس وويل: ((د لويې پکتيا مشرانو خدای مو راوله! دلته بيا يو ځل د هغو عملياتو په باب خبرې وشوې چې زموږ او د امريکې تر منځ يې بار بار روابط خړپړ کړي دي. موږ په دې باب مخکې هم ډېرې خبرې کړي، کوښښ کوو چې اصلاحات په کې راولو. اسناد يې هم ټول افشا شول. ما د امريکا جمهور رييس ته يو ليک وليکه، په هغه کې مې ورته وليکل چې تروريزم په افغانستان کې نه دی، که تر پولې اخوا وي، نو راځئ چې دا کارونه سره منظم کړو، ماته مخکې هم قوم مشوره راکړه چې امريکايانو سره د زور له لارې پر وړاندې مه ځه، د خبرو او مشورو له لارې پرمخ لاړ شه. دوه لارې لرو چې د قوم مشران مشوره راکړي: يو د اعتراض په شکل چې دا پنځم شپږم کال دی چې موږ يې کوو، خو نتيجه يې ور نه کړه، بله لاره يې دا ده چې زه اعلان وکړم چې خارجيه زما کورونو ته ورتللای نه شي او که لاړې نو مجرم يې، عواقبو ته يې بايد متوجه شو، ايران او پاکستان دواړه درته په (څاو) کې ناست دي، په دواړو کې مو گټې او زيانونه شته. که د بنديدو اعلان يې وکړو، نو دوی به دې وطن ته نور ډېر جنجالونه هم جوړ کړي. له خپلسرو تلاشيو پرته نور ډېر مشکلات هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره لرو، دا ټول کارونه یوه پراخه ملي اوسېله غواړي. زما زړه خو دا غواړي چې تاسو دعا راکړئ، ورځو پرې که هر څه پېښېدل، ګالو به یې. همدا نن مې ورته وویل: د طالب په نامه دا ولس په تا نه راټولېږي، دښمن دې رامعلوم کړه چې په ګډه یې له منځه یوسو، په خپله دوی اعلان کړي چې اډې یې په پاکستان کې دي، د پاکستان استخبارات ورسره مرسته کوي، ولې هلته ورځې نه؟»

یو سپین ږیري وویل: ((که دوی ووایي کلی دې پر موږ دې نه کوي موږ به پر دوی دې نه کوو)). جمهور رییس وویل: ((دوی دې پر کلي دې نه کوي کلی به یې پر دوی نه کوي، څه دې دوی ګوزاره وکړي څه به موږ ګوزاره وکړو. د پکتیا د خلکو دوه ګیلې وې: یو دا چې موږ ورسره ډېر ځنډ نه دي کتلي، بل دا چې دوی وایي زموږ سهم په حکومت کې کم دی. دا یوه ګیله یې منم، خو دا بله یې نه منم. کارونه ښه پرمخ روان دي، د سولې جرګه او د کابل نړیوال کنفرانس ښه پرمخ لاړل، اوس د سولې عالي شورا جوړوو. د کابل کنفرانس ګټه دا وه چې ټول نړیوال حریفان په دې کنفرانس کې ناست وو. امریکا او جرمني زیاته مرسته وکړه.))

(مولوي ارسلا رحماني)

د لویې پکتیا په استازۍ مولوي ارسلا رحماني وویل: ((د لویې پکتیا خلکو ګیلې لرلې، خو ګیلې له دوسته کېږي. یوه ورځ یو څوک وزیر وي، بله ورځ مخالف وي، ایا دا بدمعاشي کوي، څوک چې ډېر مخالفت کوي رییس صیب یې لا نازوي، بل تاسو ته زموږ د پکتیاوالو لاسرسی سخت دی. په بل ځای کې چې یو څو تنه ووژل شي، بیا مظاهرې وي، خو زموږ په سیمه کې قتل عامونه وشول. په حکومت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د پکتيا کوم کسان دي دا زموږ له خوا معرفي شوي دي؟ دا په خپل لياقت راغلي دي، اساسي پوستونه نه لرو. په اداره کې داسې سهم نه لرو چې يا دا خلک ځانته او يا هم ترشا پاتې خلکو ته قناعت ورکړي.

موږ خپل ولايتونه په خپله اداره کولای شو.

- **د سولې عالي شورا کې ښه رول غواړو.**
- **ملي ادارو کې هم خپل سهم غواړو.**
- **د اريانا پوهنتون ځينې محصلين پاتې دي، د امتحان له پروسې دې معاف شي.**
- **د خوست لويه لاره تراوسه نه ده جوړه شوې، د ميرانشاه او غلام‌خان لاره بايد فعاله شي.**
- **د هوايي ډګر ستونزه هم بايد اواره شي.**
- **ارګون که بېل ولايت شي ښه به شي.**
- **بې ګناه بنديان دې راخلاص شي.**
- **د برق مشکل مو تر اوسه نه دی حل شوی.))**

جمهور رييس: ((د سولې په عالي شورا کې به ستاسو ونډه تنظيموو.

په محلي پوليسو کې به ستاسو د مشورو اوربدل حتمي وي.

د غلام خان بندر زموږ له خوا جوړ دی، خو د پاکستان له خوا بند دی.

د خوست سړک چې کار يې ورو دی، سبا به د فوايد عامې وزير څخه پوښتنه کوم. په پکتيکا کې دوه ولايتونه جوړول زما لپاره درنه خبره ده، دا به قوم راټولېږي، بيا به خبره کوو.

په دولتي څوکيو کې: لوی درستيز، امنيتي معين د لويې پکتيا دي، معينان: نورګل، صديقي، ګل ځرک، کريم باز، وهاب سادات او نور دي.))

خو د پکتيا يو سپين ږيري وويل چې دا ټول درواخله، خو يو تکړه راته وټاکه، په همدې ګيلو، سوال او ځواب کې غونډه پای ته ورسېده. بل سپين ږيري ورته وويل: «پنجشېر او دايکندي دې ولې ولايتونه کړل؟»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسمشر او د پوهنتون استادان

د (۱۳۸۷ل) کال د وري (۲۱) مه نېټه، يو تن مولوي صاحب په پيل کې د قران کريم څو مبارک ايتونه تلاوت کړل.

د کابل پوهنتون استاد (ګل رحمن قاضي) په پيل کې له جمهور رييس څخه مننه وکړه او ويې ويل: ((موضوع دا ده چې ولې استادان دلته راغلي دي؟ استادان د ټولنې معماران دي، دوی د خپلې ټولنې د جوړېدو هيله او توان لري. د عالي تحصيلاتو په چوکاټ کې ډېر متخصصين شته چې له حکومت سره د هېواد په ابادولو کې مرسته کولای شي، استادان له خپل مسلکي تخصص سره سره خپله جامعه په دقت سره ګوري.

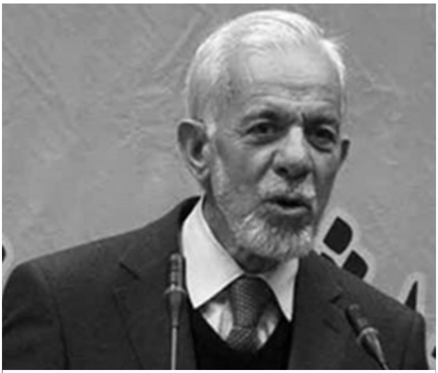
(ګل رحمن قاضي)

د استادانو فکر دا دی چې موږ خپل هېواد خپله جوړوو، له دنيا څخه مرسته غواړو، استادان دا غوښتنه لري چې وداني بايد له يو ځايه شروع شي دا وداني بايد له يو فرهنګي کوره شروع شي، چې له دنيا سره سيال شو، کابل پوهنتون په بيا دا توانمندي حاصلوي چې د سيمې د هېوادونو په کچه خپل ځان تثبيت کړي. د استادانو پر وړاندې چېلنجونه دا دي چې دولتي پوهنتونونه د خصوصي پوهنتونونو پر وړاندې رقابت نه شي کولای، استادان غواړي چې دولتي پوهنتونونه مخکې او خصوصي ورپسې وي، د دولتي پوهنتونونو د استادانو يوه خوا تخصص او بله خوا مادي اړخ دی، ايا د دوی مادي امتياز د دوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

میاشتني ضرورتونه تامینولای شي، نو دغه تهدید باید له منځه لاړ شي. نرخونه ورځ په ورځ لوړېږي، پر استادانو باندې یې تاثیر مستقیم وي. د استادانو فیصله دا ده چې یو خو باید زموږ پر ماضي باندې فکر وشي. یو دولتي معاش او یو هم کادري معاش دی چې کادري معاش هم په حقیقت کې د دولتي معاش یوه برخه ده، چې هر وخت باید هغه ترلاسه کړي. اوس د اداري اصلاحاتو له خوا یوه طرحه جوړه شوې، په دې طرحه کې د دوی علمي رتبې چې دوی د تحقیقاتو په لړ کې ترلاسه کړي، دا د استادانو انتصابي حق دی. د اداري اصلاحاتو په طرحه کې د مامور او استاد په امتیاز کې توپیر نه شته، اداري اصلاحاتو ترې علمي رتبه لرې کړې او دولتي رتبه کې فوق او مافوق رتبه نه لري. دغه راز د علمي رتبې معاش نه ورکول کېږي. هره رتبه خپل یو تضمین لري چې هغه د هغې رتبې معاش دی. د حل لار دا ده چې پخوانۍ شتمني باید خوندي وساتل شي، پخواني قوانین ولې غلط وګڼو.))

جمهور رییس: ((زموږ بحث باید د استادانو پر معاش باندې متمرکز وي. زه په هر طرف پوهېږم، زه په اخر کې ستاسو په طرف یم، خو په وروستۍ فیصله کې باید په دې پوه شو چې فیصله واقعاً ستاسو په ګټه ده. زه دوه خبرې کوم.

۱- د افغانستان د پوهنتونونو داستادانو حق منلی او واضح دی.

۲- هغه نظام چې د اداري اصلاحاتو له خوا وړاندې کېږي په هغو کې زه ستاسو هر ډول کادري امتیاز منم، معاش، علمي رتبې او تحصیل درجه ټول په پام کې نیسو.

د افغانستان په بودیجه کې باید داسې مسایل وسنجوو چې ستاسو د معاشونو جوګه شي یانې معاش د بودیجې د توان مطابق وي.))

استاد طنین: ((یو د معاشونو قانونیت دی، د افغانستان د عالي تحصیلاتو په قانون کې د معاشونو یادونه شته، د عالي تحصیلاتو په قانون

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې چې نوی جوړ شوی، د وزیرانو شورا پاس کړی او فعلاً شورا کې دی.
د اداري اصلاحاتو او د عالي تحصیلاتو قانون کې د ټکر ټکي دا دي:

۱- په اصلاحاتو کې ۸ بستونه دي، ۱-۲ فورمونه لري.

استادان داسې کټګوري شوي: پوهاند- ډاکتر

علمي رتبه، دولتي رتبه او تحصیل درجه ګډ شوي. زموږ تقاضا دا ده چې علمي رتبه باید وساتل، باید اصلاح شي. د تحصیل درجه لیسانس، ماسټر، ډاکتر، علمي رتبې د پوهنتون رتبې، لکه پوهیالی- پوهاند.

موږ د کادري معاشونو د لوړاوي په هیله یو.

د علمي رتبو پر اساس باید د معاشونو سیستم رامنځته شي، له مالیې وزیر سره موږ د علمي رتبو په اړه اختلاف نه لرو، مګر د معاش د مقدار په اړه یې ستونزه لرو، زموږ وړاندیز د مقدار په اړه دی، بیا هم کولای شو فکر پرې وکړو.))

جمهور رییس: ((ستاسو ټولې خبرې مې درک کړې، د افغانستان د عالي تحصیلاتو استادان باید د علمي رتبو له مخې امتیاز واخلي. ما د لوړو زده کړو وزیر څخه غوښتي وو چې د نورو هېوادونو مثالونه هم راوړي. که مقایسوي نه وي زما نظر دا دی چې د پوهنتون استادان باید خپله یوه طرحه جوړه کړي. ښه به وي چې د علمي رتبې له مخې امتیاز ورکړای شي. زما نظر دا دی چې تاسو د پوهنتون د استادانو یو کمېسیون جوړ کړئ طرحه جوړه کړئ. موږ به ستاسو طرحه عدلیې او مالیې وزارتونو ته وړاندې کړو.))

استاد طنین: ((موږ خپل معاشونه له دنیا سره مقایسه کړي، موږ یوازې د علمي رتبې له مخې امتیاز غواړو، که دولت موږ ته دولتي رتبې راکړي هم مخالفت یې نه کوو.))

د لوړو زده کړو وزیر: ((زه هم د دې طرفدار یم چې د علمي ترفیعاتو له مخې دې امتیا ورکړای شي او یو واحد سیستم دې رامنځته شي.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاد طنين: ((د دولتي قانون د (٦) مادې او يوې ضميمې له مخې د استادانو معاشونه مخلوط شوي، دلته ځينې معاشونه د زياتېدو پر ځای کم شوي دي. که چېرې موږ قوي استاد استخداموو معاش دومره کم دی چې څوک نه حاضرېږي. داسې معاش بايد وسنجول شي چې لږ تر لږه له بهرنيو معاشونو سره انډول وي.

موږ بايد اوسني کادرونه هم وساتو، ځکه ځينې استادان د مجبوريتونو له مخې نورو ځايونو کې کار کوي. که د اداري اصلاحاتو قانون تطبيق شي، نو ډېر استادان به وظيفه پرېږدي.))

جمهور رييس: ((عدليه وزير غواړو چې قانون درته جوړ کړي او معاشونه مو د متوسطو خلکو ژوند ته لوړ شي. د افغانستان د خزانې په چوکاټ کې. هغه کسان چې په زرګونو ډالر اخلي هغه د پردي کټ په شان دي، موږ بايد د څو لسيزو فکر وکړو، د کادرونو جذب او ساتل.))

استاد طنين: ((زه غواړم يو بل خطر ته هم اشاره وکړم، چې زه يې د کانکور په خاطر څارنوالۍ ته معرفي کړم. زه محکمې بري کړم، زه محکمې نه تشکر کوم، دا ډول خطرونه بايد د پوهنتون له ساحې لرې شي.))

جمهور رييس: ((زه ستاسو په کلکه ملاتړ کوم، زه په دې پوه يم، تر څو زموږ د وطن عالي تحصيلات عالي نه شي د دې وطن ترقي ناممکنه ده، هند زموږ لپاره ښه مثال دی، جاپان ښه مثال دی. د افغانستان بچي بايد تحصيل وکړي چې په خپلو پښو ودرېږي. د اعليحضرت او شهيد داودخان پر وخت کانکور کې لاس نه وهل کېده، اوس هم بايد داسې وشي؛ په کانکور کې دې لاس ونه وهل شي. زموږ د پوهنتونونو استادان د عزت صاحبان وو، د کانکور امتحان بايد اوس هم پاک او شفاف کړئ.))

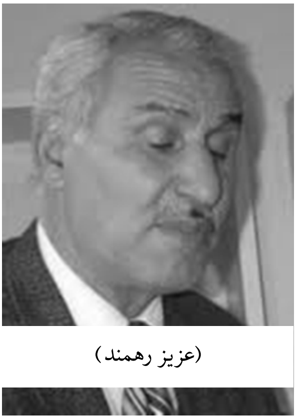

(عزيز رهمند)

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاد عزیز رهمند: ((زموږ د افغانستان پوهنتونونه د ملي کادرونو د تربیت مرکزونه دي، نه د حزبونو مرکزونه. زموږ اوسنی تجمع یو غیر سیاسي کار دی. سیاسي فعالیت په پوهنتون کې نه شته، هر هغه سیاسي شخص چې له پوهنتون څخه کاندید شوی، کامیاب شوی نه دی.))

جمهور رییس: ((وزیر صاحب! د پوهنتون استادان کمېسیون جوړوي له عدلیې او مالیې وزیر سره کېنئ.))

یو تن استاد: ((د دې لپاره چې سبا بیا شکایت پیدا نه شي، استادان خپله کېناستل چې یوه طرحه جوړه کړي. په پارلمان کې اوس د استادانو او وزارت استازي کار کوي، د پارلمان فرهنګي کمېسیون کار کوي. وروسته باید یوه طرحه مکمله کړي.))

وروستۍ نتیجه دا شوه چې د استادانو د استازو په ګډون دې د لوړو زده کړو وزارت یوه طرحه جوړه او د عدلیې او مالیې وزارتونه دې پرې غور وکړي او بیا دې پارلمان ته د تائید لپاره ورواندې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسمشر او د مشرانو جرگې ځينې غړي

د سولې او پخلاينې په باب دا غونډه د جمهوري رياست په گلخانې ماڼۍ کې جوړه شوې وه، په غونډه کې د مشرانو جرگې د قومونو او قبايلو او ملي پخلاينې د کمېسيونونو غړو گډون کړی و، غونډه د قران کريم د څو مبارکو ايتونو په تلاوت پيل شوه، وروسته د مشرانو جرگې غړي سناتور (پوهاند حقايقي) د کمېسيون په استازۍ خبرې وکړې، سوله او پخلاينه يې د هېواد تر ټولو مهم ضرورت وگاڼه، پوهاند حقايقي وويل: ((ستونزې او مشکلات په غچ او انتقام نه حلېږي، بلکې سوله، ښنه او پخلاينه زموږ د هېواد د مشکلاتو د حل لار ده.))

پوهاند حقايقي د نوموړو کمېسيونونو د غړو په استازيتوب له جمهور رييس حامدکرزي څخه هيله وکړه چې په هېواد کې دې له مخالفينو سره د سولې او ملي پخلاينې بهير گړندی کړي، پوهاند حقايقي زياته کړه: ((سوله او پخلاينه د ټولو افغانانو هيله ده خو يوازې يو څو محدود کسان او ډلې چې په سوله او ډيموکراسۍ کې خپل ځان نه شي مطرح کولای، نو ځکه د دې پروسې مخالفت کوي، خو نور ټول ولس د سولې غوښتونکی دی.))

تر پوهاند حقايقي وروسته د ياد شوي کمېسيون په استازۍ د دې کميسيون يو بل غړي (سناتور محمد عمر شېرزاد) له مخالفينو سره د سولې په اړه شپږ ماده ييزه طرحه جمهور رييس ته وړاندې کړه چې د مشرانو جرگې د پخلاينې د کمېسيون له خوا ترتيب شوې وه. په دې طرحه کې راغلي: ((دولت دې له طالبانو سره د مذاکراتو په اړه تود او مثبت عکس العمل وښيي، هر څومره ژر چې کېدی شي بايد له طالبانو سره د خبرو تياری څرگند شي، دولتي او نادولتي رسنۍ دې د ملي پخلاينې د بهير

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملاتړ وکړي، له منفي مسموونکو او تحریکوونکو تبلیغاتو دې ډډه وکړي، د مسجدونو له ملا امامانو څخه هیله کېږي، چې په جوماتونو کې د اسلام د مقدس دین په رڼا کې د سولې د اهمیت په باب تبلیغات وکړي)). دغه راز په دې طرحه کې راغلي چې

محمد عمر شېرزاد

نړیواله ټولنه، د ایتلاف قواوې او ګاونډي هېوادونه دې د افغانستان د دولت او مخالفینو تر منځ د خبرو اترو ملاتړ وکړي. په دې طرح کې د مشرانو جرګې د ملي پخلاینې د کمېسیون له خوا تیاری څرګند شوی چې دا کمېسیون له مخالفینو سره د پخلاینې او سولې په هر ډول خبرو اترو کې فعالې ونډې اخیستلو ته چمتو دی. د غونډې په بهیر کې یو تن د معلولینو او معیوبینو په استازۍ او یو شمېر نورو سناتورانو هم خبرې وکړې او د سولې له بهیر څخه یې ملاتړ اعلان کړ.

ورپسې د افغانستان د اسلامي جمهوریت جمهور رییس حامدکرزي خبرې وکړې او ویې ویل: ((سوله زموږ د هېواد لومړی ضرورت دی، که په هېواد کې سوله ټینګه شي نو موږ ډېر بریالیتوبونه ترلاسه کولای شو، هېواد مو په هر ډګر کې پرمختګ کولای شي او په دولت کې اداري فساد او نورې درغلۍ په اسانۍ سره له منځه وړلای شو، که د هېواد دښمنانو او مخالفینو په هېواد کې جګړې ته لمن نه وای وهلې، نو د افغانستان اوسني بریالیتوبونه او پرمختګونه به تر اوسني حالته څو ځله زیات وای، موږ له مخالفینو سره د سولې پروسه تعقیبوو، هیله لرو په پای کې به بشپړې سولې ته ورسېږو.)) جمهور رییس د خپلو خبرو په بهیر کې وویل: ((له سولې او مذاکرې پرته بله هېڅ لاره نه شته، د دنیا ټول اختلافونه په سولې او مذاکرې حل شوي دي، حتی که یو فاتح وي او بل مغلوب بیا هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذاکراتو ته سره کېني او مشکل حلوي، موږ سولې ته په دې خاطر ترجيح ورکوو چې نور زموږ په هېواد کې وينه توييدنه بنده شي او زموږ خلک تر دې زيات نور ونه کړېږي.))

ولسمشر د دې غونډې په پای کې غونډې ته له هلمند ولايت هغه ځو تنه هېوادوال راوغوښتل چې د بېلابېلو جګړو په ترځ کې يې د خپلې کورنۍ غړي او عزيزان له لاسه ورکړي دي، جمهور رييس د غونډې برخوالو ته وويل: ((دا دي د دې جګړې قربانيان چې تاسې يې اوس عملاً ګورئ.)) په دې غونډه کې د هلمند ولايت د هغو شهيدانو او ټپيانو له لسګونو وارثانو سره د جمهور رييس له خوا نقدي مرسته وشوه، چې په بېلابېلو جګړو کې شهيدان او يا ټپيان شوي وو، غونډه د افغانستان د خير او فلاح په دعايې سره پای ته ورسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسمشر او د پکتیکا مخور

په پیل کې (نوراحمد نوراني) د قران کریم د څو مبارکو ایتونو تلاوت وکړ.

ورپسې ډاکتر اکرم اخپلواک (د پکتیکا والي) خبرې وکړې او په خپلو خبرو کې یې وویل: ((موږ له ولسونو او خلکو سره په ګډ تفاهم خپل مشکلات حل کړي دي.

پر (۱۳۸٦ل) کال مو (۱۱۰) جرګې کړي دي. د دلوې له (۹-۱۱) پورې مو مشورتي جرګه جوړه کړه چې درې ورځې یې دوام وکړ.

پر نهو مهمو مسایلو مو ولس سره توافق وکړ: امنیت، رغونه، کاري ګروپ، حکومتداري، د ملي پخلاینې پروسه، د بې سوادۍ له منځه وړل او د پوهنې د سطحې لوړول.

امنیت ښه دی، د (۲۲) ولسوالیو لپاره مو تعمیرونه جوړ شوي، له (۳)

(ډاکتر اکرم خپلواک)

ریاستونو پرته نور ټول ریاستونه جوړ شول، له (۱۱۰۰څخه تر۱۴۰۰) د ملي پیوستون پروژې مو جوړې کړي دي. (۲۵) نورې پروژې مو بشپړې کړي، د روغتیا په برخه کې د پکتیکا (۸۰) په سلو کې روغتیایي پروژې مو تر سره کړي. سرحدي سیمو کې مو روغتیایي کارونه کړي، درې سرحدي ولسوالیو کې کلینکونه نه شته. د پوهنې وزارت له خوا اسلامي دارالعلوم جوړ شو. (۲) ولسوالیو کې مدرسې جوړې شوي دي، دارالمعلمین مو تاسیس کړی دی. د مسلکي کادرونو مشکل لرو، یوازې دوه مکتبونه مو سبځل شوي دي او نور په لسګونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړېدونکي دي. د سړکونو په برخه کې د (ارگون- شرنې) سړک کارونه شروع دي. د شرنې د ښار سړکونه پخېږي. د (گردېز- شرنې) سړک کار دوه مياشتې وروسته پيلېږي. د برمل خلکو سل کسان ملي پوليسو او ملي اردو ته تيار کړي دي. راتلونکي کال کې مو (۲۰۰) پروژې تيارې کړي دي، هيله ده مرکزي حکومت موږ سره همکاري وکړي. وزارتونو څخه هيله لرو چې خپل مربوط رياستونه او کادرونه تکميل کړي. قراردادونه او ټيکې بايد محلاتو ته انتقال کړي. ډېرې پيسې لرو، خو قراردادونه ټول په مرکز کې تر سره کېږي. د قرادادونو په انتقال سره به محلي ادارې لا تقويه شي. موږ له ائيتلافي ځواکونو، خپلو امنيتي ځواکونو او قومي مشرانو سره په مشوره د امنيت لپاره يوه طرحه جوړه کړې ده.

وزيران صاحبان که پکتيکا ته راشي زموږ روحيه به پياوړې شي اوس اکثره وخت د پکتيکا او پکتيا توپير نه کېږي او د پکتيکا پرځای پکتيا يادېږي.))

د غونډې بل برخوال (شېرخان وزير) و، ده د قومي مشورتي جرگې يا کمېټې سپارښتنې واورولې. چې لاندې سپارښتنې او غوښتنې په کې شاملې وې:

۱- د ولسواليو شوراگانو تاسيسول

۲- له قومونو سره غونډې

۳- د ولسواليو شوراگانو سره مشوره

۴- د قومي شوراگانو پرېکړو ته احترام

۵- د يوې ولسوالۍ مشکل د حل په خاطر د بلې ولسوالۍ د قومي مشرانو هڅه.

٦- د سرحدونو چارو وزارت له خوا د خلکو د ستونزو د حل لپاره له قومي مشرانو مرسته غوښتل او هغو ته د يو څه امتيازاتو منل.

۷- د دولت له تور لېست څخه د ځينو کسانو ايستل او د قومي مشرانو له خوا يې تضمين. نړيوال ځواکونه او حکومت دې زموږ پرېکړو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

احترام وکړي.

۸- ائیتلافي ځواکونه دې د دولت ضد کسان موږ ته په گوته کړي چې موږ یې پر خلاف عمل وکړو.

۹- که قومي مشران مخالفینو سره خبرې کوي، نو دولت به خبروي.

۱۰- د قومي شوراگانو دفترونه باید په هره ولسوالۍ کې جوړ شي.

۱۱- په باگرام او نورو سیمو کې چې زموږ کوم بندیان دي، موږ یې تضمین کوو هغه دې راخلاص شي.))

بل شخص (محمد ابراهیم) و چې هغه هم د قوم په استازۍ خپلې سپارښتنې لرلې، چې دا دي:

۱- د ملي اردو او پولیسو تقویه

۲- د پکتیکا ولایت پولیسو تربیه او د کمیت زیاتول.

۳- د پولیسو امتیازات دې زیات شي، منطقه یي معاش دې ورکړای شي.

۴- د پولیسو، معلولینو او شهیدانو امتیازات په پام کې نیول.

۵- په عملیاتو کې د ملي پولیسو داخلول.

۶- د نړیوالو قوتونو له خوا د کورونو د تلاشۍ بندول، ولسوالانو او زموږ د قومونو د مشرانو مشورې اورېدل.

۷- خارجي قوت باید د ترهگرۍ د پټېدو ځایونه له منځه یوسي.

۸- دکمپاین په نامه دې نامسؤل قوتونه ختم شي.

۹- ملي امنیت دې خپل راپور دقیق کړي.

۱۰- مغرض اشخاص دې له امنیتي ارگانونو وایستل شي.))

ورپسې (کفیل سدوزي) خبرې وکړې او په خپلو خبرو کې یې وویل:

۱- د ملي پیوستون پروژې دې پراخې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- کرنيزو پروژو ته دې پام وشي.
۳- د لويو لارو جوړولو ته دې زياته توجه وشي.
۴- لږ تر لږه په پنځوس کيلو مترو کې دې يو اساسي معياري روغتون جوړ شي.
۵- د ښځينه ډاکترانو زيات کمی دی، بايد ډاکتران او نور کادرونه هلته راولېږل شي.
۶- د اوبو بندونو او برېښنا په برخه کې دې زيات پام وشي.
۷- د پروژو قراردادونه دې محلي خلکو ته انتقال شي.
۸- د پروژو کارگران بايد محلي خلک وي.
۹- د پروژو د تسليمۍ پر وخت بايد د محل خلک او د همدې ولسوالۍ د شورا غړي حاضر وي.
۱۰- د کوکنارو له بوټي سره په دې ولايت کې خلک نفرت لري، بايد نعمل البدل ورکړای شي، موږ ته بايد خپل بنديان د تحفې په بڼه راکړئ.))

وروسته د غونډې يو بل قومي مشر خبرې وکړې او په خپلو خبرو کې يې لاندې وړانديزونه وکړل:
((۱- د پکتيکا معارف ته دې زياته توجه وشي.
۲- يو سلو اويا ښوونځي تعميرونه نه لري، بايد تعميرونه ورته جوړ شي.
۳- په هره ولسوالۍ کې يوه ديني مدرسه لرو او يوه ليليه غواړو.
۴- د مسلکي استادانو په برخه کې زياته توجه غواړو.
۵- درسي کتابونو او لابراتوارونو ته زيات ضرورت دی.
۶- له نورو ولايتونو څخه دې مسلکي کادرونه راشي، موږ يې تضمين کوو.
۷- يوه مرکزي لېسه غواړو چې ليليه ولري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸- د (۱۲) ټولګي فارغانو ته دې یو څه امتیاز ورکړای شي.

۹- د خارجي بورسونو په اړه د سهمیې غوښتونکي یو.

۱۰- قرادادي معلمین باید د ښوونې او روزنې ریاست ته ولیږو.

۱۱- په پلچرخي او ملي امنیت کې زموږ بندیان باید راته راخوشې شي.))

ورپسې د افغانستان جمهور رییس حامدکرزي خبرې وکړې چې غټ ټکي یې دادي:

((خدای(ج) مو راوله، په لیدو مو ډېر خوشالېږم، په تېره بیا دا چې په ژوند کې مو څه بدلون راغلی دی. دا زموږ لپاره ډېره په زړه پورې خبره ده، دا چې صحي مراکز او مکتبونه جوړ شوي، په دې ډېر خوشاله یم، خو په دې هم پوه شوی یم چې ژوند مو د تکلیف او مسکینۍ دی لا هم ډېر څه مو په مخکې دي چې ځان هوسا وګڼو. دا هر څه به زموږ ژوند کې ونه شي، دا به زموږ د بچیانو په ژوند کې ثمر ته رسېږي، زموږ او تاسې هڅه به دا وي چې د سبا لپاره کار وکړو. ما لس کاله دمخه د افغانستان د خلکو تر منځ جرګه جوړوله، دا جرګه مو لس کاله دمخه په جرمني کې جوړه کړه.

یوه ورځ ناست وو، زموږ یو سپین ږیري عبدالکریم خان سپین صاحب د فراه یو سپین ږیری و، هلته یو چا ویل موږ هیله لرو چې موږ ټول ژوندي یو چې افغانستان جوړ شي او جرګه وشي. هڅه مو پیل کړه، پنځه کاله مخکې مو هیڅ نه لرل، اوس یو څه لرو، یو څه سړک، اوبه، مکتب او نور لرو، خو تر ټولو مهمه خبره چې نن یې لرو هغه د افغانستان دا هسکه شمله ده، هغه د افغانستان دا هسک بیرغ دی چې په ټوله دنیا رپېږي.

موږ یو وخت په پاکستان کې مهاجر وو دا وخت نو د دنیا ستره اقتصادي جلسه وه، د ټولې دنیا بیرغونه پرې رپېدل، خو د افغانستان بیرغ په کې نه و، کله چې افغانستان جوړ شو، نو دویم کال یې (لاوس) ته موږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وغوښتلو، يو خارجي مسؤل موږ وغوښتلو، خو هلته دا مسؤل نه و، سکرتر يې وويل چې دا مسؤل بل کار ته بل چېرته لاړ، نو بېرته راغلو ډېر خفه شو، نو ما فکر وکړ چې زموږ د غريبۍ په خاطر دی بل چېرته لاړ. نو بيا يې موږ بلې جرګې ته دعوت کړو. زړه مې و چې لاړ نه شم، خو بلې جرګې ته لاړو، خو سږ کال همغه سړي بيا کنفرانس ته دعوت کړو چې د ټولې دنيا کنفرانس و او افتتاحيه وينا يې ماته راکړه، دا ځل د ټولې دنيا ټول بډايان ناست دي، خو د افتتاح وينا ما وکړه، خو خلکو کتل چې افغانستان به څه وايي، خو ما ويل خدايه دا وطن چې اوس يې دنيا وينا ته ګوري بيا شاته نه کړې. دا نو اوس زموږ د خپلو خلکو په لاس کې دي چې خپل هېواد وساتي دا وخت زموږ بيرغ پرې رپېده.

دا هېواد مو تاريخ لري، خو اينده هم بايد ولري. ستاسو وينا باندې ښه پوه شوم. د ټولو په راس کې تعليم او معارف دی، ټول ژوند په تعليم ودان دی که موږ تعليم وکړو د خارجي له تلاشۍ او مرستو ټولو به خلاص شو. اوس هم څه کمی په کې راغلی دی خو بند شوي نه دي.

په بنديانو مو ډېرې خبرې کړي، خو لا تر اوسه دا مسئله حل شوې نه ده، وجه يې دا ده چې اوس هم دنيا ته احتياج يو، مکتب، روغتيا، امنيت، معاش او نور هر څه ترې غواړو، اوس هم موږ ډېر په استدلال کې ورسره روان يو، دوی حيران دي چې هم پيسې رانه غواړي، هم امنيت رانه غواړي او هم مو خبره نه مني.

خو موږ به تعادل ساتو، دوی څخه به مننه کوو، خو استقلال به هم ساتو. د بنديانو مشکل به څه حل شي او څه به حل نه شي، موږ به د دې حالاتو زغم کوو، تر هغه ورځې چې افغانستان د خپلې خاورې دفاع په خپله وکړي. د ځينو مسايلو زغم نه کوو، د قومي نفاق، د خپلواکۍ د خرابۍ، زموږ د تاريخ د بې احترامۍ زغم به نه کوو. د هغو شيانو زغم به کوو چې زموږ د کور تر منځ مشکل په کې وي.

تاسې به لېست جوړ کړئ چې څوک ډېر ګناهکار دی او څوک بېګناه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، یوه چاره به وکړو.

خارجیانو سره کله ډېر خیږ او کله ورسره ډېر نرم یو؛ توازن ورسره ساتم.

راغلم سړک، مکتب او برق ته. څه وعدې عملي شوي او څه به نورې ورپسې عملي کېږي، د مکتبونو او سړکونو کار مو سل په سلو کې کېږي. د روغتیا چارې مو خرابې دي، خو دا حالات تر هغه وخت نه ښه کېږي چې په خپل بچي مو تعلیم ونه کړئ. تر څو چې مو خپل بچي ډاکتران نه شي روغتیا مو نه ښه کېږي. ستا د اورزګان په ولایت کې ستا بچی ډاکتر نه و، له تاجکستان څخه جلۍ راغلې، ډاکتري کوي هغه هم په مرکز ترینکوټ کې. د ولسوالیو او کلیو د میندو روغتیا خو ډېره د زړه د درد خبره ده. هغه بله ورځ به تاسې اورېدلي وي چې د بدخشان یوه بېوزله کورنۍ کندوز ته راغلې وه دوه ماشومان یې له یخه مړه شوي وو، یوه شپږ میاشتنۍ لور یې وه، یوه همسایه د پنځه سوه افغانیو کمک ورسره کړی چې دا اولاد به دې زه در وروزم. نو ځواب مې ورولېږه والي او امنیې قومندان ورسره (۲۸۰۰۰) افغانۍ کمک کړی و او بیا مې دلته راوغوښتل ګلخانې ته. دلته چې مو وکتل یوه زړه بوډۍ، یوه ځوانه ښځه او دوه سپین ږیري ورسره ناست دي، ښځه (۱۸-۱۹) کلنه وه، یو سپین ږیری راولاړ شو، ښکل یې کړم، ما ویل ته څوک یې؟ ده ویل زه د دې ناوې پلار یم، ما ویل دا سپین سرې څوک ده؟ ده ویل دا یې مور ده، ما ویل مېړه یې څوک دی؟ هغه وویل دا بل سپین ږیری چې هم فلج و او هم ډېر سپین ږیری، د میاشتې (۵۰۰۰) افغانۍ معاش مې ور حواله کړ.

د خپل زوی د پنځه میاشتو کالي مې ورته ورکړل، وروسته راته فکر پیدا شو، چې دا جلۍ به دوی وساتي که به مړه شي. ځکه چې دا ښځه هم ناروغه وه، فکر یې خراب و او دا نور هم سپین ږیري وو.

خو اوس راځم خپلې خبرې ته چې زموږ په ټولنه کې پر ښځو ظلم دی، پر ښځې تعلیم نه کوو، که مو هر چاته ورکړه. دلته هم ګناه د دې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار وه چې جلۍ یې دې سپین ږیري ته ورکړې وه. دا پېښې په هره ولسوالۍ او هر کلي کې شته. زه اوس په دې فکر مند یم چې په هر کونج کې به دا څه حال وي. دا ځکه چې موږ تعلیم پرې نه کوو، غاړه مو پرې بنده ده.

که تاسو غواړئ چې دا وطن په پښو ودرېږي، له جمهور رییسه نیولې تر عادي شخص پورې بل چاته متحاج نه وي، نو تعلیم به کوو، تعلیم به کوو، تعلیم، بې له تعلیمه بله چاره نه لرو.

(ولسمشر حامد کرزی له ولسي مخورو سره)

څو کاله دمخه مې د جاپان صدراعظم (کوزیمي) ته وویل چې زموږ خلک باید تعلیمیافته شي. کوزیمي راته وویل چې د جاپان اوسنی پرمختګ او سوکالي د (۱۵۰) کالو محصول دی. پخوا دلته د خلکو تر منځ ډېر جنګونه وو، یوځای یې وښود چې هلته یو خان یو بل قوم ته د قحطۍ له امله وریجې ورکړې، هغه قوم راټول شو مکتبونه یې جوړ کړل، هلته یې ماشومانو ته وریجې ورکولې چې مقصد ډوډۍ ورته پیدا شي، له همدغه ځایه د جاپان ترقي شروع شوه، نن وګورئ چې جاپان تر ټولې دنیا پرمختللی دی، افغانانو کې هم دا استعداد شته. په تعلیم کې تر مرګه پورې درسره ولاړ یم.

د برق په برخه کې په پکتیکا کې (۷) پروژې شته، (غورزج، وچه خوله،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېلتون ذخیره، پوچه ونه، زمي خیره)، دې پروژو ته د نا امنۍ په وجه سروې نشي تللی.)) دې وخت کې خلکو وویل موږ یې تضمین کوو.

رییس جمهور: ((سړي به ورکوئ چې امنیت یې تضمین شي.

د ډیورنډ کرښه: ځومره تګ و راتګ چې ورسره کولای شئ، ویې کړئ.

قراردادونه: باید محل ته انتقال شي، سبا به یې د کابینې په غونډه کې مطرح کړو.))

(نادر خان کټوازی)

وکیل صیب نادرخان کټوازی: ((نه کوکنار لرو، نه جنګسالاران.))

جمهور رییس: ((د پوهنتون کانکور مشکل به حل کړو. طرحه به راکړئ.))

بیا یې خلکو سره خدای پاماني وکړه او غونډه ختمه شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسمشر، د پکتيا مخور او عالمان

د (۱۳۸۷ل) کال د جوزا (۱۴) مه نېټه تر غرمې وروسته يوه بجه: په پيل کې د قران کريم د څو مبارکو ايتونو تلاوت وشو.

وروسته د پکتيا يو قومي مشر خبرې وکړې او د هېواد پر ملي وحدت يې ټينګار وکړ، ويې ويل: ((موږ د افغانستان په کچه خبرې کوو، خو ځينې سيمې شته چې ډېر مشکلات لري، دا سيمې لږ مايوسه دي او له دولت څخه يې زياته فاصله نيولې، موږ په ټاکنو کې د تاسو د انتخاب لپاره ښځې او نر راوتلي وو. تاسو چې پر چا ډېره مهرباني کړې، هغوی تاسو ته ډېر مشکلات پيدا کوي او غواړي په نړيواله ټولنه کې مو بدنام کړي، موږ ستاسو د کانديدۍ د تصميم په اړه معلومات غواړو، موږ تاسو څخه بل څوک نه لرو، که تاسو ځان کانديدوئ نو موږ ته ووايئ چې موږ به څه کوو، ولس ته په کوم صلاحيت ډاډ ورکولای شو چې ولس بيا ستاسو تر شا ودرېږي.

ځينې خلک موږ نړيوالو ته بد معرفي کوي، موږ نه د علم او نه د ترقۍ دښمنان يو، موږ ستاسو مشورې ته منتظر يو. موږ ته ووايئ که موږ ستاسو ملاتړ وکړو موږ به بيا هم همداسې يو چې هر وزارت ته له خپلې پګړۍ سره نه شو ننوتلای، موږ اوس په حکومت کې خپل ځان سهيم ګڼو، خو څومره چې زموږ شمېر او حق دی، هغومره حق نه دی راکړل شوی، تاسو موږ ته څه ډاډ راکوئ، که چېرې موږ يو بل سره توافق کوو، نو يو با صلاحيته نماينده موږ ته رامعرفي کړئ.))

جمهور رييس: ((د انتخاباتو په باب اينده کې خبرې کوو، وکيلانو سره رابطه لرم، علماوو سره به د مولوي صاحب شينواري له لارې رابطه ټينګوو. کله چې د پاريس له کنفرانس څخه راخلاص شم، بيا به ګورو، که اوس زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر انتخاباتو ځان اخته کړم، نو د وطن د ابادۍ کارونه راځخه پاتې کېږي. زما وظیفه دا ده چې تاسو ته لویې لارې جوړې کړم او ډېر کارونه وکړم. د هغه شخص لپاره ناوخته ده چې له حکومت څخه بهر دی، هغوی ته ډېر وخت په کار دی، خو زه چې جمهور رییس یم زه باید زیات کار وکړم، که زه خپل رسمي وخت پر انتخاباتو مصرف کړم، نو زه باید جمهور رییس نه اوسم. سهار چې زه دفتر ته راشم که چا سره پر انتخاباتو ځان اخته کړم، که بل کوم ولایت کې خلک له لوږې په تکلیف وي، نو دا زما لپاره بده خبره ده. کاندید یم، خو کار اوس ورته نه کوم، حکومت کې به اصلاحات راولم، که مې لویې پروژې عملي کړې، برق مې کابل، ننګرهار او ټول افغانستان

(جمهور رییس له علماوو او مخورو سره)

ته راوست، نو بیا به په خپل کار کې کامیاب یم، په کور کې خو به ارام کېنم، تاسې به کور ته راځئ، ټوکې ټکالې به کوو د افغانستان د امن خبرې مهمې دي، زه نن تاسو سره د امن په باب خبرې کوم، ستاسو زامن، مامور، صاحب منصب، متعلم د کوم تروریست په لاس وژل کېږي، دا مشکل باید حل کړو، خلک ذهناً ارام نه دي. که سړک مو جوړ هم شي، خو چې امنیت نه وي، تاسو به تشویش کوئ.

د غلا او امنیت تر منځ توپیر دی. د غلا مخه نیول ډېر کلونه غواړي، خو د مملکت په کچه امن ډېر ضروري دی، تر هغه چې له پاکستان سره خبره یو طرفه نه کړو، دا مشکل نه حلېږي. پاکستان له افغانستان څخه او له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلو پښتنو او بلوڅو څخه ډارېږي، امریکایان باید پاکستان قانع او یا هم مجبور کړي، خو اوس امریکایان قانع شوي دي. پر یوه شي ډېر خوشاله یم، هغه دا چې یو وخت به د پاکستان مشرانو د افغانستان مشرانو ته توصیه کوله چې دا وکړئ او دا مه کوئ. هغه ورځ چې پاکستان کې مشرف انتخابات وبایلل، ما ورته د انتخاباتو د بایللو مبارکي ورکړه، هغه وویل ولې؟ ما وویل: که دا انتخابات دې ګټلي وای، ته به پاتې وې پاکستان به نه و، که تا ګټلي وو، نو چا نه منل، بیا مې اصف زرداري ته ټلیفون وکړ د مبارکۍ ترڅنګ مې ورته وویل چې مشرف سره روغه جوړه وکړه، نوازشریف ته مې هم همدا وویل. هغه بله ورځ په مصر کې له رضا ګیلاني سره کېناستم، ما ورته دا کیسه وکړه هغه راته وویل چې دې کوشش ته ادامه ورکړه او که بیا موقع دربرابره شوه نوازشریف ته ووایه چې موږ سره لاره ونیسي. ترڅو چې پاکستان زموږ په کورنیو چارو کې لاسوهنه بنده نه کړي دلته سوله نه راځي. د طالبانو پر وخت چې سوله وه یوه خبره دا وه چې یو لاس خلک وو، خو اوس د یوه لاس خبره نه ده، موږ باید پاکستان یا بند کړو او یا یې هم منع کړو، که مساویانه دوستي راسره وکړي، مشر او کشر په کې نه وي موږ یې ورسره منو.

حسیني صاحب: ((چا چې چا باندې اول سلام واچوه، بیا همغه سره ملګرى کېږي، نو تاسې باید هم اول غږ وکړئ.))

یو بل مشر: ((خلک په تشویش کې دي، هر چېرته د هر چا لپاره یو څوک کار کوي، نو ځکه خلکو ته تشویش پیدا کېږي، نو د عامه پوهاوي یو کمپاین باید پیل شي چې د خلکو ذهنیت جوړ شي، په قومي او جهادي لېول ټولو خواوو باندې باید کار وشي. موږ د افغانستان په بېلابېلو سیمو کې رول ادا کولاى شو.))

جمهور رییس : ((د پاریس کنفرانس نه وروسته به بیا سره کېنو، نورو مشرانو سره مو هم خبرې کړي، ټول باید سره کېنو. زه به هېڅ وخت له دې څوکۍ څخه د بې اتفاقۍ نښې نښانې څرګندې نه کړم، زه له دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوکۍ ځخه د بې اتفاقۍ خبرې ته اجازه نه ورکوم، زما لپاره به ډېر د افتخار ځای وي چې زه جمهور رییس یم، خو د دې خاورې د وحدت لپاره کار وکړم. زه د یوې سیمې رایه د بلې سیمې د رایې په قیمت نه ترلاسه کوم. انتخاباتو ته به ډېر ترتیبات ونیسم د ځان لپاره نه، زه به د مشرف او نورو په شان هېڅکله ونه کړم. که زه وټاکل شوم، د اینده مشرتوب لپاره به ترتیبات ونیسم، د جشن پر ورځ خدای(ج) وساتلم. پېښې دې کېدی شي یو ځوک له منځه لاړ شي. د دې خاورې اساسات باید جوړ کړو.))

قومي مشر: ((ستاسو د اخلاص ترڅنګ تاسو سره همداسې یوه همفکره اداره هم په کار ده.))

جمهور رییس: ((د پاریس تر غونډې وروسته باید کېنو او نورو مشرانو سره به هم کېنو دې بحث ته به دوام ورکوو.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسمشر او حسين خېل

ولسمشر دا ځل دکابل او د هېواد د نورو سيمو له مېشتو حسين خېلو سره ملاقات درلود. دا ملاقات د حسين خېلو د سراسري شورا په بلنه او غوښتنه برابر شوی و، د پروګرام په پيل کې د قران کريم د ځو مبارکو ايتونو تلاوت وشو، بيا د حسين خېلو د قومي شورا په استازی (حاجي جنت ګل حسين خېل) خبرې پيل کړې، هغه د خپلو خبرو په پيل کې وويل:

((خوشاله يم چې د خپل قوم په شمول له جمهور رييس سره له نږدې ګورم، هيله ده هغه غوښتنې چې زما قوم يې لري، جمهور رييس ورته توجه وکړي. افغانستان د افغانانو مشترک کور دی. ټول ګډ مسؤليت لري، ځينې کارونه د خلکو د خفګان سبب ګرځي، بايد دا مشکلات حل شي، تاسې يو وخت د عفوې فرمان صادر کړ، بايد همغه عملي شي، نړيوالو قواوو ورو ورو له خپلو وعدو تېری کړی، خلک يې پر دې کار خفه دي، بايد توجه وشي چې خلک ناراضه نه شي، د حسين خېلو قوم يوه غوښتنه لري هغه دا ده چې زموږ يو شمېر خلک بې ګناه بنديان دي، په زندانونو وطن نه جوړېږي، رييس صاحب په دې برخه کې دې خاصه توجه غواړم، خلک په بمبار او انتحار دواړو کې يو شان وژل کېږي، زموږ خلک غواړي بنديان يې خلاص شي، دا د خلکو او حکومت تر منځ يو پُل دی، پرون مو هم تائيد کړی يې، نن دې هم تائيدوو او سبا به دې هم ان شاء الله تائيدوو، اصلي غوښتنه مو اوس همدا ده چې بنديان مو خلاص شي. بهرني ځواکونه خپله کله کله داسې اعمال تر سره کوي چې د خلکو حساسيت را وپاروي...)) په حاجي جنت ګل پسې د حسين خېلو د قوم بل مشر (حاجي دوست محمد خان) خبرې وکړې، هغه وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((زه به په پاکستان کې د مهاجرينو په باب خبرې وکړم، موږ مخکې هم ستاسو ملاتړ کړی دی، بيا به يې هم کوو، ټول مهاجرين دا خواهش لري چې هغوی په انتخاباتو کې برخه واخلي، (دوه نيم ميليونه) کارتونه هلته وېشل شوي دي. نهه لکه و پنځه شپېته زره (۹٦۵۰۰۰) حسين خېل ټول ستا ملاتړ کوي.)) دې وخت کې ولسمشر وويل: ((حسين خېل نهه لکه و پنځه شپېته زره تنه دي؟ ډېر زيات نه دي بابا نه به وي دومره؟)). دې کې ټولو غږ کړ، ان تر دې هم زيات دي، يو غږ کړ: «سروار يوولس لکه دي، په گوته شمار». جمهور رييس ته هم عجيبه ښکاره شوه، خو دوی پر خپل شمار ټينگ ولاړ وو. حاجي دوست محمد خان خپلو خبرو ته دوام ورکړ. ((افغانان ټولو ته معلوم دي چې روس غوندې طاقت يې مات کړی، نو دا لا څه دي؟ دا قوتونه چې اوس راغلي که د مېلمنو په توگه راغلي وو، موږ يې د مېلمنو په توگه منو، که نه موږ اوس هم د جهاد اعلان کولای شو. زموږ درې رنگه بيرغ زموږ د تاريخ څرگندونه کوي، دا بيرغ بايد وساتل شي)). دوست محمد خان بيا د يوې ښځې کيسه وکړه چې د اتفاق په باب وه، بيا يې زياته کړه: ((موږ نه يوازې د حسين خېلو د قوم لپاره اتفاق غواړو، بلکې د ټولو افغانانو او ټول افغانستان اتفاق غواړو، د مهاجرينو وزارت بايد د مهاجرينو غم وخوري، مهاجرين بايد بېرته په عزت سره خپل هېواد ته راستانه شي.)) تر حاجي دوست محمد خان وروسته يو تن ديني عالم خبرې وکړې، ويې ويل: ((دا يو واقعيت دی چې افغانستان د ټولو ولسونو او قومونو کور دی، رييس صاحب! پخوا د حسين خېلو قوم له تا څخه په انفرادي توگه ملاتړ کړی دی، خو اوس چې دا شورا جوړه شوې، غواړي په ډله ييز ډول درڅخه ملاتړ څرگند کړي، دا شورا (۹٦۵۰۰۰) تنه غړي لري، که غواړئ ټول درته حاضر کړو، هم راوړلای يې شو. زموږ له قوم څخه يو تن ستا په حکومت کې دی، يو ډاکتر عبدالله لغماني دی، هلته يې د لغمان قومي شورا جوړه کړې ده، پر هغه باندې بايد نور شفقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وشي.))

ورپسې ولسمشر خپلې خبرې پیل کړې: ((زموږ د حسین خېلو مشرانو، عزیزانو، علماوو، سپین ږیرو، ځوانانو او استازو مولا مو راوله! په لیدو مو ډېر خوشاله شوم، دا چې زموږ ملاقات ډېر معطله شو، دا نو د افغانستان حالات دي چې کله کله داسې کېږي، په کور کې هم چې کله کله د کور غړي یو بل سره خبرې کوي، سره کېني، داسې مسایل پېښېږي، اوس راځم اصلي خبرې ته:

خارجي ځواکونه خودسرۍ کوي، خلک نیسي، کورونو ته ځي، بمبارۍ کوي، وژني یې، زه لګیا یم خبرې او دعوې ورسره کوم، هغه ده تاسې خبر یاست، یو څه بدلون راغلی، نور به هم راشي، خدای(ج) دې راسره مرستندوی شي چې ژر یې راولو. د خارجیانو برخه ماته پرېږدئ، تاسې مې ملاتړ وکړئ، که شخړه مې ورسره وسوه که روغه، دا برخه ماته پرېږدئ، تر هغو به دې دعوو ته دوام ورکوو چې وروستي تارونه ونه شلېږي.

ولسمشر حامد کرزی

که راځخه لاړل نو ژوند به مو ښېرته هغه د لسو کلونو پخوا ژوند وي، د کور لپاره اول تهداب کېږدو، تهدابونه مو لا پاخه نه دي، دېوال مو لا تر اوسه پوخ نه دی، همسایګان راته په کمین کې ناست دي، لکه شرمښان، دا تور، سور او شین بیرغ چې موږ او تاسې پرې ویاړو، ځینې ګاونډي هېوادونه او لرې پراته هېوادونه غواړي دا بیرغ ټيټ کړي. هالنډ څه موده د مخه زموږ بیرغ د هوایي ډګر په لویه لاره کې ځړولی و، ډېر خوند یې وکړ، بهرنیانو سره به ګوتې ماتوو، خو انډیوالي به مو هم ورسره نه خرابوو، څو موده د مخه یې مشران راته راغلل، ماته یې وویل: که ته خفه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې موږ به درڅخه لاړ شو. ما ورته وویل: که د تروریزم پر خلاف راغلي یاست نو دا جنگ خو زموږ په وطن کې نه شته، نه زموږ په کلي کې تروریزم شته، نو ځای دې بل ځای دی، که د سیمې لپاره راغلي یاست، نو ونډه به مې معلومه وي، اباد افغانستان درڅخه غواړم، ستر افغانستان درڅخه غواړم، داسې افغانستان چې لس کاله بعد په دې سیمه کې ستر هېواد وي، موږ د خپل وطن د ابادۍ په خاطر دنیا سره په خبرو لگیا یو، افغانستان زموږ کور دی، خاوندان یې موږ یو، خو دا کور په دې دنیا کې بې ملگرو نه شي چلېدی، وایي چې خان یې په یاران یې، دوی ته به وایم چې ورانی مه کوئ، دوستي به هم نه خرابوو.

بله خبره دا ده چې غل او قاتل نه راخوشې کوو، خو که څوک یې د طالب په نامه نیولی وي، هغه به راخوشې کوو.)) دا مهال یو تن د (موسهي) بندیانو په هکله هم یادونه وکړه.

ولمسشر وویل: ((د موسهي خلک ډېر پیاوړي خلک دي لېست به یې راوړئ، که ستاسو طالب و، درخوشې کوم یې او که د بل ځای طالب و، نه یې درخوشې کوم، دا وطن چې وران شو، دا یوازې خارجیان نه وو، د دې ځای خلکو هم ورسره لاس درلود. په خدای که دا وطن په قرار کړئ تر څو ځان د دې وطن خاوند ونه گڼئ!

په ټاکنو کې د مهاجرو گډون په باب باید ووایم چې دنیا دا ځل پیسې نه ورکوي، د پاکستان حالات ښه نه دي، نو هلته چې نه کېږي، نو بیا خو په ایران کې هم نه کېږي. مولوي صیب ښه خبره دې وکړه، افغانستان کې ژوند او عزت غواړو، زما پلار کوټه کې شهید شو، زه په اسلام اباد کې وم، د لویې جرگې په باب مو خبرې کولې، د امریکا سفیر راته وویل چې ته ولې امریکا ته نه ځې؟ ما ورته وویل چې دا ستاسو په شان ښکلی ژوند، موټر او نور هر څه په افغانستان کې غواړم، خدای دې دې حالت ته موږ ورسوي او دا هله کېږي چې موږ د دې خاورې د خاوندتوب حق پر ځای کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور څوک يې نه شي جوړولای، په ميليونونو عسکر چې دلته راشي، دا ملک نه شي ساتلای، تر څو چې موږ يې ونه ساتو، خارجي به دلته راځي، خو د ملک ساتنه به موږ خپله کوو، تر څو چې خپل ځوان پوليس، ډاکتر، انجنير او نور وروزو. امريکا په دې امريکا ده چې سړي لري، هندوستان يې بل مثال دی، غريب و خو نن په نړۍ کې يو قوي هېواد دی، زه به دا ژمنه درسره وکړم، هغه کسان به راخوشې کړم چې ملامت نه دي، تاسې به راسره دا ژمنه وکړئ چې خپل اولادونه به روزئ، هم مو رايه غواړم او هم مو ملاتړ غواړم. په ګډه به هغه مرام ته رسېږو چې افغانستان په کې سوکاله وي. مولا مو راوله!))

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ننګرهار مومند او ولسمشر

که څه هم ولسمشر د ننګرهار له ولسونو سره څو څو ځله کتلي، خو دا کتنه د ننګرهار د مومندو قوم خېلونو ته ځانګړې شوې وه. د غونډې په پیل کې د (مولوي عبدالعزیز خیر خواه) له خوا د قران کریم د څو مبارکو ایتونو تلاوت وشو، بیا خپله همده د خلکو په استازی له ولسمشر څخه مننه وکړه چې دوی ته یې وخت ورکړ چې خپلې محیطي ستونزې ورسره شریکې کړي. مولوي عبدالعزیز ولسمشر ته وویل: ((ستاسو په تدبیر او هلو ځلو د افغانستان

(مولوي عبدالعزیز خیرخواه)

نوم اوچت شو. تېرو جګړو افغانستان ډېر ځپلی دی، که څه هم په تېرو څو کلونو کې ډېره ابادي شوې، خو بیا هم د ټولو خلکو هیلې نه پوره کېږي، د اداري فساد مخه باید ونیول شي او په دې برخه کې د خلکو تشویشونه له منځه یوړل شي، په هېواد کې باید دیني مدرسې نورې هم زیاتې شي او تاسو باید خپل رسالت او مسؤلیت لاپسې اوږد کړئ. موږ د نړیوالو له مرستې مننه کوو، خو د هغوی د خپلسرو عملیاتو په باب تشویشونه نه شو هېرولای، په ننګرهار کې ډاډمن امن دی، کوکنار صفر شوي، ډایاګ پروګرام ښه روان دی، د قانون د پلي کېدو لپاره د ننګرهار د خلکو ملاتړ ضروري دی، د ننګرهار د (ډکې) په سیمه کې د (ښارګوټي) د جوړولو پلان جوړ شوی و، باید هغه پلان عملي شي، ننګرهاریان تاسو سره ودرېدل، تاسو باید ننګرهاریانو سره ودرېږئ! څرنګه چې ننګرهار کې کوکنار صفر

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي، نو په کار ده چې ننګرهار سره مرسته وشي، په (باګرام) کې بې ګناه بندیان لرو، هغه باید راخلاص شي، موږ یې تضمین کوو. موږ چې په اوسنیو شرایطو کې څومره فکر کوو، ستا بدیل نه ګورو.

په ننګرهار کې په زرګونو عالمان موجود دي، خو د هغوی په استازې تا سره د پنځه سوو عالمانو ځانګړې ملاقات غواړو، علماوو لپاره د یو ځانګړي ښارګوټي منظورېدل غواړو.))

په مولوي عبدالعزیز پسې د مومندو یو قومي مشر (اول دادخان) خبرې وکړې، ویې ویل: ((لومړی خو له ولسمشر څخه مننه کوو چې موږ ته یې وخت راکړ. د ننګرهار خلکو دا خبره تر بل هر چا زیاته درک کړې ده چې تاسو په سختو شرایطو کې افغانستان ته ډېر مثبت څه راوړي دي. موږ د ځینو نورو کاندیدانو فعالیتونه ګورو چې اخوا دېخوا یې پیل کړي دي. کابینه، ستره محکمه، ولسي جرګه، مشرانو جرګه، ولایتي شوراګانې او نور ټول خپل خپل غړي لري چې په یو ګډ سیستم کې باید کارونه تر سره کړي، د خصوصي سکتور د تقویې لپاره هڅې پیل شوي.

(ولسمشر حامد کرزی)

باید دا هڅې نورې هم پیاوړې شي، یوازې په ننګرهار کې (شپږ زره هکتاره) ځمکه تیاره شوې وه، اوس ایله (زر هکتاره) تیاره ده. باید دا په دولتي هڅو فعاله شي، له (سلامپور) څخه باید یوه ویاله (ګمبیري) ته ورسېږي، د نور محمد تره کي له خوا ځینو خلکو ته (د شپږ جریبه ځمکې) د ورکړې د پخواني فرمان د لغوې په باب تاسو یو فرمان صادر کړی و، هغه باید عملي شي.))

ولسمشر: ((د ننګرهار د مومندو استازو په خیر راغلئ!

د (ډکې د ښارګوټي) په باب به خپل کار پیل کړم، د ملکي تلفاتو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندیانو په باب مې ډېر کار کړی او ډېر په کې ستړی شوی یم، خو تر اوسه مې لا هم هغه نتیجه نه ده ترلاسه کړې چې افغانان یې غواړي. خلک بندیانېږي، وژل کېږي. خبره مې دې حد ته رسولې چې د امریکې د جمهور رییس معاون راغلی و، هغه وویل، موږ تا سره هره معامله غواړو، خو دا چې ته به موږ پسې خبرې نه کوې، اعتراض به نه کوې، د کورونو د پلټلو او نور تبلیغات به موږ پسې نه کوې، نور چې هر څه غواړې، موږ یې درسره منو! ما ویل چې ته زموږ تلفات بند کړه، زموږ کورونه مه تلاشي کوه، نور چې ته هر څه وایې زه یې درسره منم، موافقې ته سره ونه رسېدو، فیصله دا شوه چې دوی به خپل لوړ پوړی استازی راولېږي او زموږ لوړ پوړو استازو سره به وګوري او دا اوس چې دوی کوم تبلیغات موږ پسې کوي، دا همغه علت و، بل څه نه دي، که چېرې دوی بیا هم دې کار ته ادامه ورکوله، بیا به ملت دې خبرې ته راوغواړم، ما ورته وویل چې دا کار ستاسې په ګټه نه دی، طالبان چې مات کړي، هم خلکو مات کړي، ستاسې څه لښکرې دلته وې چې طالبان مات کړي، همدا ولس و چې هغوی یې مات کړل، په بندیانو کې مو یو څه ورسره کړي، خو تر اوسه یې لا نتیجه نه ده معلومه، کله چې ملت راته هر ډول مشوره راکړه همغسې به کوم. کله چې د دوی نوی جمهور رییس کېني، د دوی یو هیئت کابل ته راځي، د سعودي استازی هم راروان دی، دعا وکړئ چې دا درسره ودرېږي، ډېر مشکلات مو حلېږي، مولا مو راوله، هرکله راشئ، په خیر راشئ!))

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسمشر او د ننګرهار مخور

په پیل کې (مولوي عبدالعزیز خیرخواه) د قران کریم څو مبارک ایتونه تلاوت کړل، ورپسې د ننګرهار د خلکو په استازۍ د ننګرهار ولایت مرستیال (سرمحقق محمدعالم اسحقزي) خبرې وکړې. ده په خپلو خبرو کې وویل: ((اجازه راکړئ چې تاسو ته د ننګرهار د ولسونو له خوا تاوده سلامونه وړاندې کړم، دا چې تاسو د انتخاباتو په نتیجه کې یو ځل بیا د جمهور رییس په توګه انتخاب شوئ. دې کې د ولس ملاتړ له ورایه ځلیږي. د ننګرهار ولسونه دا د ځان لپاره ستر ویاړ ګڼي او تاسو ته د مبارکۍ مراتب وړاندې کوي. تاسو په سختو شرایطو کې د ملت د لارښوونې لارې چارې په ښه توګه تر سره کړې، تاسې د رغونې ډیرې بریاوې لرئ، د تحلیف په مراسمو کې تاسو د عالي وینا په باب د ننګرهار ولسونه ملاتړ کوي.

(ډاکتر محمد عالم اسحاقزی)

د مخدره توکو په له منځه وړلو کې ستاسو ملاتړ کوو. ستاسو په لارښوونه او د ننګرهار ولایت د والي په همکارۍ د ختیزو ولایتونو د سولې او پرمختګ جرګه جوړه شوه، هیله ده چې د افغانستان د نورو برخو لپاره هم ښه مثال شي. د اداري فساد په له منځه وړلو کې د ننګرهار ولسونه ستاسو ملاتړ کوي. د تېرو درېو کلونو په بهیر کې عواید له پینځه اشاریه یو(۱، ۵) ملیاردو څخه پینځه اشاریه څلور (٤، ۵) ملیارده افغانیو ته پورته شوي دي. تر اوسه د ننګرهار (۱۳) ولسوالۍ د سولې ولسوالۍ اعلان شوي دي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخدره توکو په له منځه وړلو کې اول یو.

۱- د ننګرهار خلک د ګندمک له لارې کابل ته، د سړک جوړولو غوښتنه کوي.

۲- دوه صنعتي پارکونه لرو، خو برېښنا نه شته، د کونړ د سیند له پاسه برېښنابند غواړو.

۳- د دیني تعلیماتو لپاره په ننګرهار کې د اسلامي پوهنتون جوړېدل غواړو.

۴- د اهل او باکفایته اشخاصو په ذریعه باید د دولت پر جوړښت غور وشي.

۵- د اعتماد او کفایت وړ اشخاص باید وټاکل شي.

۶- د یو کاري او مسلکي ټیم جوړول د وخت غوښتنه ده.

۷- ستاسو په څنګ کې د خدمت کولو یو مستقل کمیسیون باید جوړ شي.

۸- د ننګرهار خلک په سوله کې ښه نوم لري، په اینده کې به هم خپل دې حالت ته دوام ورکوو. په امنیتي ځواکونو کې د دې سیمې د ځوانانو د تقرر هیله لرو.))

بیا (محمد هاشم غمشریک) خپل شعر واوراوه:

ستر برى او لوړ مقـــــام دې مبارک شه
سر لوړي د ملک او قام دې مبارک شه

ورپسې د ښځو چارو ریيسې (شیلابابري) خبرې وکړې، ویې ویل: ((زه د ننګرهار ولایت د ښځو په نمایندګۍ جمهور رییس ته مبارکي وایم. ما مخکې د ننګرهار د ښځو په باب ډاډ درکړی و، اوس دا دی موږ د خپل کار نتیجه ګورو. لکه څنګه چې تاسې په تېرو پنځو کلونو کې وځلېدلئ، هیله‌من یو په راتلونکو پنځو کلونو کې نور هم وځلېږئ. سوله زموږ د ټولو ښځو هیله ده، هیله ده سوله په ټول هېواد کې ټینګه شي.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا د ګلانو یوه ګېډۍ او یوه پګړۍ جمهور رییس ته ډالۍ شوې.

ورپسې جمهور رییس خپله وینا پیل کړه:

((زموږ پیاوړې او دلاوره والي صیب!

د ننګرهار عزتمنو، خویندو، علماوو او ځوانانو! هر کله راشئ، په خیر راشئ!

نن به زه د ننګرهار خلکو ته د خپل زړه یو راز وایم، خو تاسو به یې بل چېرته نه وایئ!

انتخاباتو ته روان یو، خبرې مو سره کولې، پر همدې مو خبرې کولې چې کومه سیمه، کوم ځای او کوم خلک به رایې راکړي، خو پر ننګرهار مې تر ټولو زیات اعتبار درلود، د ټولو په باب تشویش و، خو پر ننګرهار مې زیات باور و. حاجي صیب دین محمد راته د ننګرهار د کمپاین په باب وویل، ما ورته وویل:

له نور افغانستان څخه کله کله د تشویش خبرونه راغلي، خو ننګرهار څخه تل د ابادۍ او تسکین خبرونه راغلي دي، مطلب مې ټول لوی ننګرهار دی. د افغانستان عزت مو ساتلی دی. کور مو ودان، وکیلان او سناتوران مو ټول درانه خلک دي. کله چې راغلي، نو د ټول وطن په باب یې راسره خبرې کړې دي. مشران مو درانه خلک دي، زه یې نورو ته مثال ورکوم. هیله لرم چې نور یې د ننګرهار له مثاله زده کړي.

یوه وعده مې درسره کړې، هغه درسره پوره کوم. ژر تر ژره به درته سړک جوړوم. دې کې زما مطلب دی، زړه لاره به د سیاحت وي او نوې لاره به د تجارت لاره وي. د ننګرهار درنو مشرانو! انتخابات دنیا رابدنامه کړل، حتی زه خپله شکمن شوم، خو کله چې خارجیان (جان کیري) راغلل او دواړه کمېسیونونو سره کېناستل، نو هلته ماته پته ولګېده، چې انتخابات مو رښتیا هم ګټلي دي. د انتخاباتو د کمېسیون مشر او د دارالانشا رییس خارجیانو ته وویل چې دویم پړاو انتخابات باید تضمین شي. هغوی ومنله! ما یوازې کابل، ننګرهار، هرات، خوست، فاریاب، کندهار او نور نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي ګټلي، بامیان مې هم ګټلي، تر بشردوست یې زه مخکې کړی یم. سرپل، جوزجان هم بریالی کړی یم، تخار هم بریالی کړی یم.

په تخار کې په تېرو ټاکنو کې پېنځلس(۱۵) اوس پېنځه اویا (۷۵) زره رایې لرم. د پکتیکا خلکو نه یوازې زه کامیاب کړم، بشردوست صیب ته یې هم دوه زره او دوه سوه (۲۲۰۰) رایې ورکړې!

د عبدالله، بشردوست، اشرف غني او یاسیني او نورو ټولو مبارزه ستایم.

یو بل ستر کار هم وشو، هېڅا ته تاوان پېښ نه شو، ټول کمپاین په امن کې وشو، خبرې وشوې، د انتخاباتو پر ورځ چې کوم مشکل پیدا شو، بله مسئله وه، خو د ولس تر منځ کومه ستونزه پېښه نه شوه، خو په انتخاباتو کې چې چا هر چېرته هر چاته رایه ورکړې دا ټوله رایه د افغانستان رایه ده، د افغانستان لپاره ورکړی شوې ده، که ماته چا رایه راکړې او که نه، زه د ټولو جمهور رییس یم، خدای دې وکړي د افغانستان هر بچی که په پامیر کې دی که په نیمروز کې ما خپل خدمتګار وګڼي، که دا کار ما وکړ، که زه ځان د ننګرهار د خلکو خدمتګار بولم، نو زه که د اقچې او نورو سیمو خدمتګار شم، نو دا به زما لپاره لوی ویاړ وي. که پنځه کاله وروسته ما بل جمهور رییس ته تر دې یو بریالی افغانستان ورسوه، نو دا به زما لپاره د دنیا او اخرت سرخرویي وي. که پنځه کاله وروسته زه له دې څوکۍ رخصتېږم، نو زه داسې یو څوک یم چې دولت راته معاش راکړي او پر دولتي معاش اتکا وکړم، نو دا به زما لپاره ډېره لویه نېکمرغي وي.

خدای مو اباد، سرفرازه او جوړ لره، خدای دې ماته توان راکړي چې ستاسې خدمت وکړم. زه دا استعداد په تاسې کې ګورم چې نه یوازې د افغانستان، بلکې د سیمې او نړۍ لپاره د یو لوی روزنیز مرکز حیثیت غوره کړئ.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسم څپرکی

ولسمشر او خبري کنفرانسونه

ولسمشر حامد کرزی د هغو ولسمشرانو له جملې څخه دی چې ډېر زيات رسنيز کنفرانسونه يې ورکړي دي. ان که وويل شي د نړۍ په هغو پنځو ولسمشرانو کې به حسابېږي چې تر ټولو زيات خبري کنفرانسونه يې ورکړي دي. په درېو ژبو: (پښتو، دري او انگليسي) د هغه حاکميت ده ته د دې لاره اواره کړې چې وخت سپما کړي او هر خبريال ته د هغه په خپله ژبه ځواب ورکړي. د کرزي خبري او گړنۍ ژبه نرمه، خوږه او له طنزه ډکه ده، په دې خاطر خو ژورناليستان ورسره نه تنگېږي، د ده پراخه اوسېله هم د دې سبب شوې چې د ژورناليستانو خبرو او پوښتنو ته هر کلی ووايي. د افغانستان په حکومت کې د ځينو وزارتونو او د هغوی د اړوندو مسؤلينو له خوا د مسؤليت نه منل هم د دې سبب شوي چې ولسمشر ډېرو خبري کنفرانسونو ته په خپله حاضر شي. د ده د خپلو ويندويانو کمزوري او يا هم هغو ته د زيات صلاحيت نه ورکړې هم ولسمشر مجبور کړی چې ډېرو پوښتنو ته په خپله ځواب ووايي. ځينې هغه خبرې چې خطرناکې برېښېدلې، لکه د امريکا متحده ايالاتو سره د اړيکو مسايل او يا هم د ملکي وگړو وژنه، دې مسايلو ته د دفاع، کورنيو چارو، ملي امنيت، بهرنيو چارو او د اطلاعاتو او کلتور وزارت وزيران او يا هم ويندويان نه حاضرېدل، چې ځواب ووايي، خپله به ولسمشر ميدان ته رادانگل. کله کله به دا خبري کنفرانسونه له بهرنيانو سره د مناسباتو د نورې خرابۍ سبب هم شول، ځينې وخت به ولسمشر ته ځينو خلکو وويل چې هر وزارت خپل وزير او وياند لري، د هغو وظيفه هم تاسو اجرا کوئ، پرېږدئ چې ځينې خبرې په خپله وزير وکړي، وروستۍ خبرې چې ډېرې غټې دي هغه بايد تاسو وکړئ، دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې امريکايانو چېرته بمبار کړی او ولسي وګړي يې وژلي دا خو د دفاع، کورنيو چارو وزارتونو او ملي امنيت رياست کار دی چې هغوی پرې نظر

(ولسمشر حامد کرزی د خبري کنفرانس پر مهال)

څرګند کړي، دا کار چې هم تاسو کوئ، نو بيا د هغوی وظيفه څه ده؟ ما (يون) خپله ولسمشر ته څو ځله دا وړانديز کړی، هغه هېڅکله دا ونه منله، کله کله خو به يې وويل: ((دا، دا ټول د امريکايانو معاش خواره دي، دا ټول هلته سفارت ته ورځي، همغو سره کښته پورته کېږي، دا د دې جرئت لري چې د هغو په باب څه خبره وکړي؟))

خير که له هرې وجې و، جمهور رييس زياتره وخت خپله خبري کنفرانسونو ته حاضرېده او ډېر زيات حاضرېده، د ولسمشر ټول خبري کنفرانسونه، که د هغه د وخت په مقياس په پام کې ونيسو او بيا يې د نورو ولسمشرانو له خبري کنفرانسونو سره پرتله کړو، نو رښتيا هم چې ولسمشر حامد کرزي به تر ډېرو ولسمشرانو زيات خبري او نور معلوماتي کنفرانسونه ورکړي وي او له دې پلوه به په نړۍ کې په پنځو ټاپ ولسمشرانو کې حساب شي او که چېرې موږ د افغانستان نازک حالات، سياسي او امنيتي شرايط په پام کې ونيسو، نو دی به په پنځو کې هم په لومړيو دوه يا درېيو کې راشي، دلته به يې د يو څو خبري کنفرانسونو متن هم وړاندې کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بخارست غونډه او خبري کنفرانس

د (۱۳۸۷ل) کال د وري (۱۸) مه نېټه چې د (۲۰۰۸م) کال د اپريل له (٦) مې نېټې سره سمون خوري، ښاغلي حامدکرزي ژورنالیستانو ته د خپل دود له مخې په ((خدای مو راوله)) سره ښه راغلاستووايه. زیاته يې کړه چې: ((ما او زما ملګرو پلاوي د بخارست له غونډې دوه مهمې لاسته راوړنې لرلې:

(ولسمشر حامد کرزی او د ملګرو ملتونو سرمنشي بانکي

۱- د افغانستان ګډون او نظر په داسې نړيوالو غونډو کې د پام وړ دی.

۲- د افغانستان د نظر خپرول، د ناټو په پرېکړه لیک کې د افغانستان نظر څرګند شو.

ولسمشر زیاته کړه: ((اوس افغانستان دې حد ته رسېدلی چې په ځينو حساسو سيمو کې خپل امنيت په خپله ونيسي، د کابل امنيت د ساتلو لپاره مو وړاندیز وکړ، هغوی ومانه، د افغانستان ملي قوتونه د تقويې په حال کې دي او د نورو سيمو امنيت به هم نيسي، نړيوال دې د افغانستان ملي قوتونه تر (۲۰۱۰م) کال پورې تقويه کړي.

سياسي برخه کې مو پرمختګ وکړ، د تروريزم په برخه کې مو وويل چې دا جګړه يوازې د افغانستان جګړه نه ده او نړيوال بايد موږ سره په دې برخه کې مرسته وکړي. هغو کسانو ته چې د افغانستان پرضد جنګېږي، خو افغانستان ته يې زړه بد نه دی، هغوی سره دې خبرې وشي، که اساسي قانون ومني، نو خبرې ورسره کېدی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فرانسې، ترکمنستان، انګلستان، ناټو او ملګرو ملتونو مشرانو سره مو د افغانستان په باب خبرې وکړې. د ناټو مشر سره مو خبرې وکړې، ملګرو ملتونو سرمنشي ته مو د هغه له نماینده سره د همکارۍ ډاډ ورکړ.

همدغه شان مو د افغانستان او ترکمنستان د ګډو همکاریو په اړه خبرې وکړې.

د باران د نشتوالي په حالت کې مو له ترکمنستان څخه وغوښتل چې خپل څړځایونه زموږ د کوچیانو په واک کې ورکړي.

تر جګړې وروسته د المان رغونې د پلان په شان مو د افغانستان د بیا رغونې د پلان جوړونې په باب هم خبرې وکړې.

د پوهنتونونو له استادانو او محصلینو سره مو خبرې وکړې.

د ناټو او ملګرو ملتونو مشرانو سره مو ګډ پرېس کنفرانس ورکړ.

د هالنډ له صدراعظم سره مو وکتل، همدا راز هنګري ته مو سفر وکړ، هغوی زموږ زیات هرکلی وکړ او د افغانستان بیرغونه یې په هره خوا کې ځړولي وو.

مهمه خبره دا ده چې موږ له دې ملاتړ څخه څرنګه ښه استفاده کولای شو؟ دوی په یوه غږ د افغانستان ملاتړ وکړ. د افغانستان مشکلات یې درک کړي وو او ملاتړ یې ډېر څرګند و. اوس باید موږ د دنیا له دغو بشري، نظامي او مالي مرستو ښه استفاده وکړو، هېڅ هېواد په شلمه پېړۍ کې د نړیوالې ټولنې دومره ملاتړ نه دی تر لاسه کړی.))

تر دې توضیحاتو وروسته پوښتنې پیل شوې:

بي بي سي خبریال: د طالبانو له رهبرۍ سره مو تماس ټینګ کړی دی او کوم حد ته رسېدلی دی؟

پر خصوصي ټلوېزیونو باندې د ځینو سریالونو د خپرولو د بندیز په هکله څه نظر لرئ؟

ولسمشر: څو میاشتې مخکې طرفینو تماسونه لرل، خو دا داسې تماسونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وو چې د منظمې مذاکرې بڼه ولري.

ناټو سره مو هم په دې باب خبرې وکړې؛ له ناټو څخه مو بيا وغوښتل چې د ملکي خلکو د وژنې مخنيوی بايد وشي.

د خصوصي ټلوېزيونونو په باب د قانون مطابق اقدام کوو، د ټلوېزيونونو خپرونې بايد زموږ د کلتور مطابق وي او خلکو ته د منلو وړ وي. د اطلاعاتو او کلتور وزير سره مې خبرې کړي، چې د ټلوېزيونونو د خپرونو د هضم لپاره کار وکړي، زموږ ټلوېزيونونه د پرديو (ايران، پاکستان، ازبکستان) تر تاثير لاندې دي.

خبريال: د افغانستان دولت د ناټو د پرېکړو په باب څه مسؤليت لري؟

ولسمشر: د نظامي او اقتصادي پرمختياوو اندېول به مراعت شي، ناټو له تروريزم څخه د افغانستان د خلاصون لپاره راغلې او د افغانستان خلک ورته ضرورت لري، موږ له ناټو او نړيوالې ټولنې سره ولاړ يو تر هغه چې افغانستان په خپلو پښو ودرېږي.

فضل الرحيم، سي بي ايس ټلوېزيون: د افغانستان حکومت چې د کابل امنيت پر غاړه اخلي، نړيوال ځواکونه به نورو ولايتونو ته ځي؟

د پاکستان د خلکو ګوند مشرې بينظير بوټو تاته د کاميابېدو په حالت کې د همکارۍ وعده درکړې وه، خو اوس نواز شريف بل نظر لري؟

ځواب: د پاکستان نوي حکومت سره منظم اړيکي لرو، ما ورسره خبرې کړي، ما نواز شريف، اصف علي زرداري او نورو سره خبرې کړي، موږ د پاکستان له حالاتو څخه واقف يو، له تروريزم سره مقابله زموږ ملي مجادله ده، د پاکستان مشکل هم دا دی، که هر يو په دې برخه کې سستي وکړو، خپلو خلکو سره ظلم کوو.

زموږ د کورنيو چارو او دفاع وزارت له ناټو سره خبرې کوي، مخکې هم موږ امنيت ساتلی و، خو د جوزا تر مياشتې وروسته د دفاع او داخله وزارت ورسره په دې باب خبرې کوي.

نورين ټلوېزيون خبريال: په داسې حال کې چې ناټو په خپل منځ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشکلات لري دا مشکلات څنګه له منځه تللای شي؟

ځواب: په بخارست کې د ناټو غړي ټول په یوه غږ او یوه خوله وو.

الجزیره: ناټو څومره قوتونه افغانستان ته رالېږي؟

ځواب: دا کنفرانس د نورو پوځونو د انتقال لپاره نه و رابلل شوی، بلکې د یوې ستراتیژۍ لپاره و، دا د یوې اوږدې ستراتیژۍ لپاره و.

صفیه حساس، ازادي راډیو: د وزیرانو د حساب ورکولو په پروسه کې وزیرانو د نړیوالې ټولنې له تعهداتو څخه شکایت کاوه؟

د تړلو دروازو تر شا خو تر کربنې اخوا د عملیاتو د سرته رسولو په باب خبرې ونه شوې؟

ځواب: دا خبرې نه دي شوي، خو د دواړو هېوادونو تر منځ د همکارۍ مسایل مطرح شول، موږ باید دا خبره ونه کړو چې دنیا موږ ته څه راکړي، موږ باید له ذهني اسارت څخه ځان خلاص کړو. موږ باید له هغوی څخه تشکر وکړو، موږ دا وطن خپله وران کړی دی.

خبریال: (متحدې جبهې) هم اعلان کړی چې له پنځه میاشتو راهیسې طالبانو سره تماس لرو، متحده ایالاتو (جلالي او خلیلزاد) کاندید کړي، تاسو په دې باب څه وایئ؟

ځواب: هر افغان حق لري چې یو بل سره خبرې وکړي، خو که د حضرت صاحب په مشرۍ د سولې د کمېسیون له لارې خبرې اترې تر سره شي، ښه به وي.

زه فکر نه کوم دا خبره رښتیا وي، د افغانستان جمهور رییس د افغانانو له خوا ټاکل کېږي، هر افغان د انتخاباتو له لارې د کاندیدېدو حق لري. موږ د اساسي قانون مطابق عمل کوو، اوس موږ دوه انتخاباته لرو: یو د جمهوري ریاست او بل د پارلمان، که له زړه مې پوښتئ، نه غواړم کاندید شم، که هدف ته ګورم نو کېدی شي کاندید شم.

موږ په دې اړه ډېرې خبرې وکړې او ومو غوښتل چې په دې برخه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

له زيات احتياط څخه کار واخيستل شي.

خبريال: له طالبانو سره د مستقيمو تماسونو ټينګول به څنګه شي؟

ځواب: کوښښ کوو چې زمينه سازي وشي او تماسونه ټينګ شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان- پاکستان او د امریکا ستراتیژي

(خبري کنفرانس)

((ورونو او خویندو، په خیر راغلئ! لکه څنگه چې خبر یاست، پرون ماښام د امریکا جمهور رییس د افغانستان او پاکستان لپاره د خپلې ستراتیژۍ اعلان وکړ. افغانستان د دوی د ستراتیژۍ هر کلی کوي او زموږ د تائید وړ ده، په دې مانا چې دا ستراتیژي له هغو غوښتنو سره مطابقت لري چې د افغانستان خلک یې لري، نو ځکه خو زموږ لپاره د تائید وړ ده، خصوصاً د افغانستان د مفاداتو تقویه، په ملکي او نظامي ساحه کې د تائید وړ ده، موږ ورسره همکار یو، د فساد پر ضد مبارزه ورسره تائیدوو او همکاري به ورسره کوو، د دوی له دې اعلان سره به په حکومت کې د موثرې ادارې لپاره کار کوو، د دوی دا نظر زموږ د تائید وړ دی، دا چې د تروریزم پر ضد مبارزه زموږ دنده گڼل کېږي، موږ ورسره موافق یو.

د افغانستان، پاکستان او بین المللي تروریزم پر ضد د مبارزې لپاره د جهاني همکارۍ او هماهنگۍ غوښتنه هم زموږ لپاره د تائید وړ ده، افغانستان ورسره هم نظره دی او همکار دی ورسره، په تېره بیا د همسایه‌گانو د مرستې غوښتنه، چې هند، روسیې، خلیج، ایران څخه د مرستې غوښتنه، اماراتو او سعودي څخه د مرستې غوښتنه زموږ د تائید وړ ده. هغه کسان چې له القاعدې او تروریزم سره تړلي نه دي او له اساسي قانون سره سم دلته ژوند کوي، دا زموږ غوښتنه ده، هیله ده موږ په گډه داسې اقدامات تر سره کړو چې سولې ته لاره خلاصه کړي، خصوصاً له ملگرو ملتونو څخه غواړو د هغو کسانو نومونه چې دوی په تور لېست کې نیولي، هغه له تور لېست څخه وباسي چې د سولې پروسه گړندۍ شي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ خپل کار پيل کړو. بله مسئله د تروريزم منطقه يي وضيعت دی، دا چې د تروريزم مرکزونه په افغانستان کې نه دي او منطقه يي جنبه لري، موږ دا مسئله ورسره منو او په دې برخه کې ورسره همکار يو. د افغانستان، پاکستان او امريکا د درې اړخيزو اړيکو تقويه غواړو او دا مسئله هم زموږ د تائيد وړ ده. دلته داسې نورې ډېرې خبرې هم وې چې زموږ د تائيد وړ وې، لکه ولسواکي، د ښځو ونډه، اقتصادي پرمختگونه، د افغانستان بريالیتوبونه او نورې خبرې، ترهگر بايد ضعيفه شي او دلته بيا ځاله ونه کړي، موږ له دې ټولو مسايلو سره موافق يو، لنډه دا چې د افغانستان او پاکستان لپاره دا ستراتيژي زموږ لپاره د تائيد وړ ده. دې ستراتيژۍ زموږ د خلکو هيله څرگندوله، هيله لرو چې موږ سره شريک کارونه وکړو او دا ستراتيژي تطبيق کړو. د دې ستراتيژۍ ځينې برخې به په هالنډ کې نړيوال کنفرانس ته هم وړاندې کړو.

يوه بهرنۍ خبرياله: نظر مو دا دی چې دا ستراتيژي په مجموعي ډول تائيدوئ؟

ځواب: هو، موږ د دې ستراتيژۍ ملاتړ کوو.

بي بي سي فارسي ټلوېزيون: په پاکستان کې يې د تروريزم پر ضد د مبارزې د ميکانيزم په باب څه نه دي ويلي؟ د هالنډ په کنفرانس کې د ايران گډون څنگه کولای شي د سولې په بهير کې نقش ولري؟

ځواب: د امريکا جمهور رييس په دې ستراتيژۍ کې د پاکستان نقش په واضح ډول څرگند کړی، پاکستان هم له دې ستراتيژۍ څخه ملاتړ کړی دی، وروسته به يې عملي اجرااتو ته گورو، ايران په سيمه کې يو با نفوذه هېواد دی، موږ مخکې هم له ايران سره د امريکا د روابطو د ښه کېدو غوښتنه کړې وه، موږ هيله لرو د ايران او امريکا مناسبات ښه شي او له دې مناسباتو موږ ته گټه ورسېږي.

يوه خصوصي رسنۍ: د فشار واردولو په باب خبرې شوي، خو د اقتصادي مرستو په باب څه نه دي ويل شوي، بل تاسو وويل چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخاباتو په باب مشران راغواړو، سترې محکمې سره هم غږېږو، دا مسئله څنګه ده؟

ځواب: د اقتصادي مسایلو او مرستو په باب دا ستراتیژي روښانه ده، د افغانستان د اقتصادي بنسټونو ځواکمني. دې کې باید وویل شي چې امریکا باید هغه منابع افغانستان ته ورکړي چې باید په شپږو کلونو کې یې ورکړې وای.

(افغان ولسمشر حامد کرزی، د امریکا د بهرنیو چارو وزیر او د پاکستان لوی درستیز)

د جوزا له (۱) څخه د اسد تر (۲۸)مې پورې د مودې په باب باید ستره محکمه فیصله وکړي چې دا معیاد څنګه کوي، بیا دې ملي شورا ته وړاندې شي او که چېرې اړتیا وه په دې باب دې لویه جرګه پرېکړه وکړي.

د جرمني خبري اژانس: د تور لېست په باب څه وایې؟

ځواب: زه په اصولو کې دا خبره کوم چې د سولې په خاطر باید له تور لېست څخه ځینې کسان وباسي چې سولې ته زمینه برابره شي.

یوه خصوصي رسنۍ: په مسکو کې د کنفرانس په باب څه وایئ؟ همدا راز په تور لېست کې خو د حکمتیار او ملا عمر نومونه هم شته، د هغو په باب څه وایئ؟

ځواب: زه پر اصل خبرې کوم چې ملګري ملتونه باید په دې برخه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرسته وکړي، د ګاونډيو هېوادونو نقش مهم دی، د شانګهای کنفرانس ښه و، يوه اعلاميه يې هم خپره کړه.

طلوع ټلوېزيون: د جنګي طالبانو په باب څه وايې؟ د کابل ښار د وضيعت او کابل ښاروال په باب څه وايې؟

ځواب: په کابل ښار کې سړکونه رښتيا هم د تشويش وړ دي، په دې برخه کې ډېره مرسته نه ده شوې، ښاروال پر اصولو ډېر ټينګار کوي، اصول کله کله د کار د سستيا سبب ګرځي، که دا سړکونه په ښه کيفيت جوړ نه شي، نو بيا به ډېر ژر بېرته خراب شي. په تېرو څو کلونو کې د ښارونو د سړکونو د جوړښت په اړه ول زموږ ټينګار د لويو لارو پر جوړښت و، اوس چې هغه سړکونه خلاص شوي، نو اوس به دېته توجه کوو، هر څوک چې د حکومت له زور څخه تښتېدلي، هغوی ته بايد د بېرته راتګ زمينه برابره شي.

پژواک: له روسي مشاورينو څخه هم ښه خاطره موجوده نه وه، ايا امريکايي مشاورين به هم همغه تجربه تکرار نه کړي، په دې ستراتيژۍ کې په دې باب څه ويل شوي؟

ځواب: که ستراتيژي په دقيقه توګه مطالعه کړئ، ستاسې پوښتنې حلېږي، موږ له پاکستان سره هم رابطه غواړو او د منطقې له نورو لويو هېوادونو سره هم. موږ غواړو ټول مطرح شي.

مولا مو راوله، هر کله راشئ، په خير راشئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هالنډ نړیواله غونډه او خبري کنفرانس

ولسمشر په پیل کې وویل: ((خویندو ورونو، په خیرا راغلئ! تاسو د هالنډ له کنفرانس څخه خبر شوئ، دا کنفرانس خورا ښه تېر شو، د نړیوالو

(ولسمشر حامد کرزی د هالنډ په نړیوال کنفرانس کې)

له خوا موږ ښه استقبال شو، له افغانستان څخه یې خورا ملاتړ وکړ، د هالنډ له حکومت څخه زیاته مننه کوو، د افغانستان له هیئت او د نورو هېوادونو له هیئتونو څخه یې خورا تود هرکلی وکړ، ټولې لویې لارې یې زموږ په بیرغونو ښکلې کړې وې.

مېرمن هیلري کلنټن ښه مفکوره لرله، تر (۹۰) زیاتو هېوادونو او هیئتونو گډون کړی و، د تروریزم مرکزونه له افغانستان څخه بهر دي، زموږ هغه وړاندیزونه چې له افغان طالبانو سره دې خبرې وشي، هم ومنل شول. له جهاني ټولنې سره یو میکانیزم هم جوړوو، د امنیتي ځواکونو د پیاوړتیا مسئله هم مطرح شوه، تروریزم یوه نړیواله پدیده ده، په یوه هېواد پورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه نه لري، د منطقې لوی او واړه هېوادونه باید له تروریزم ضد پروسې سره یو ځای شي، له طالبانو سره د سولې په رابطه مو پرمختګ وکړ. د روسیې خارجه وزیر هم زموږ نظر تائید کړ، د افغانستان په اړه ښه فهم پیدا شو، له هالنډ څخه یو ځل بیا مننه کوو، په داسې حال کې چې هم پیسې او هم یې عسکر په خطر کې دي. له امریکا څخه هم مننه کوو چې په درې اوونیو کې یې داسې کنفرانس جوړ کړ، بیا راغلو ترکیې ته، د افغانستان جمهور رییس، مالیې، دفاع، داخلې وزیران او امنیت رییس ټول سره کېناستو، بیا مو مشترکه جلسه جوړه کړه، په دې برخه کې مو هم پرمختګ وکړ، اوس نو تاسو خپلې پوښتنې پیل کړئ!))

خبریال: دا بریالیتوب درته تبریکي وایم، تاسو وویل چې د تروریزم ځالې له افغانستان څخه بهر دي، ایا پاکستان ومنله چې دا خلک هلته دي، دویم ولسي جرګې د تشیع د شخصي احوالو قانون تصویب کړ، دا قانون خپل خپل مشکلات لري، د دې ټولو په باب غواړم ستاسو نظر واورم:

ځواب: په ترکیې کې مو د پاکستان له جمهور رییس سره خبرې وکړې، هغه حقیقتونه درک کړي، موږ یوه مشترکه اعلامیه خپره کړه په هغې کې د تروریزم پر ضد د مبارزې په اړه خبرې وشوې. د اهل تشیعو د شخصیه احوالو په باب د هالنډ د کنفرانس پر وخت یوه لیکنه چاپ شوې وه، څه شی چې د غرب په مطبوعاتو کې راغلي، خبره هغه شان نه ده، خو که بیا هم څه شی داسې وي، بېرته شورا ته لېږل کېږي، علما به سره کېني، د هغو په مشوره به دا مشکلات حلوو، د ساري په توګه د همدې قانون د (۱۰۳) مادې (٦)مه فقره.

د بي بي سي (BBC) خبریال: د میکانیزم په باب راته معلومات راکړه!

ځواب: میکانیزم نه دی وړاندې شوی، ځکه چې شرایط وړاندې شول، هغه مسایل چې موږ یو کال د مخه وړاندې کړي وو، هغوی موږ سره ومنل، د تور لېست په اړه مو خبرې وکړې چې حکمتیار او ملا عمر په کې شامل دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو خصوصي ټلوېزیون: تر انتخاباتو پورې د ولسمشر د دورې د غځولو په باب د سترې محکمې پرېکړه ځینو ته د منلو وړ نه ده او دغه راز پر (ای ایس ای) باندې د پاکستان د حکومت زور نه رسېږي، هغه پرې تاثیر نه لري، په دې باب ستاسو نظر څه دی؟

ځواب: ستره محکمه د افغانستان لوړ عدلیي او قضایي ارگان دی، موږ یې پرېکړه نه ردوو، ملي اجماع هم نه ده داېره، زموږ په نظر ملي اجماع، لویه جرگه ده او د قوانینو په برخه کې تر ټول ستر ارگان ملي شورا ده، د پاکستان مشکلات موږ درک کوو، یو څه پرمختگ رامنځته شوی، خو موږ نور هم غواړو.

هر کله راشئ، په خیر راغلئ، د خدای په امان!))

پر پورته یادو خبري کنفرانسونو سربېره ولسمشر کرزي گڼ شمېر نور کورني او بهرني خبري کنفرانسونه ورکړي، خو ما یې دلته یوازې یو څو خبري کنفرانسونه د نورو خبري کنفرانسونو د بېلگې په توگه یاد کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم څپرکی

د ارګ څو نورې ناويلې:

ښاغلی قانوني او د هغه لفظي مهارتونه

ښاغلی محمد يونس قانوني د پنجشېر اوسېدونکی، د نظار شورا او اسلامي جمعيت اساسي غړی ګڼل کېږي. ځان د کابل له شرعياتو پوهنځي فارغ ګڼي. يو ژبور، ماهر او د خاص ټولنيز چلند خاوند شخص ګڼل کېږي. د ډاکتر نجيب الله د واکمنۍ تر ړنګېدو وروسته د احمدشاه مسعود او دفاع وزارت مرستيال و. د کابل په ورانۍ او تنظيمي جنګونو کې يې خپله خاصه ونډه لرلې ده. له خولې څخه ډېر تيز او د خبرو خورا ماهر دی، د جهاد په کلونو کې مطرح نه و، خو تر جهاد وروسته په تنظيمي جنګونو کې ياد او ښاد شو. د ګلبدين حکمتيار له اسلامي حزب سره د کابل د کورنيو جنګونو پر مهال يې (له لومړيو

(محمد يونس قانوني)

مکروريانو څخه زمانخان کلا ته ورغلې درې لارې ته نږدې سيمه کې) د مخالف ګروپ له خوا پر ايښودل شوي ماين ورپرابر شو او پښه يې زيانمنه شوه، دا مهال د قانوني د سخت ټپي کېدو او ان د مرګ خبره هم پر خولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاوه راتاوه شوه، کله چې دا خبر احمدشاه مسعود ته ورسېد، نو هغه وویل چې خبرې کوي که نه؟ خلکو ورته وویل هو د خبرو دی، مسعود وویل: ((بس چې خوله یې کار کوي نو سړی جوړ دی.)) د احمدشاه مسعود هدف دا و چې قانوني کې یوازې همدا خوله ده، نور نو د عمل نه دی، که د بدن غړي یې هم له منځه لاړ شي، پروا نه کوي خو چې خوله یې روغه وي، دی پرې خپله بېړۍ پورې باسي، احمدشاه مسعود (قانوني) څو ځله ازمویلی و، نو ځکه یې د وینا سړی باله نه د عمل.

د احمدشاه مسعود وړاندوینه او د قانوني د شخصیت ارزونه یو وخت پر واقعیت بدله شوه. کله چې پر احمدشاه مسعود سخته راغله؛ طالبانو هغه د هېواد یوې څنډې ته ګوښه کړ او جګړه حساس پړاو ته ورسېدله، نو قانوني دا مهال په ډېر مهارت ځان له مسعوده لرې کړ او لندن ته یې پناه یوړه. قانوني د مسعود په سختو شېبو کې په لندن کې و. کله چې د طالبانو نظام له نړیوالې انزوا سره مخامخ شو او د نړیوالې ټولنې په تېره بیا اروپایي اتحادیې له نظار شورا سره خپل روابط ټینګ کړل، نو قانوني ته بېرته هیله‌منتیا پیدا شوه. د مسعود تر مرګ دمخه بېرته له نظار شورا سره یوځای شو. کله چې امریکا پر افغانستان یرغل وکړ، نو دا مهال ده ته بیا لاره اواره شوه چې هم د نظار شورا سیاسي مشرتوب وکړي او هم له نړیوالو سره د تفاهم ژبه پیدا کړي. امریکایانو د طالبانو نظام په وچ زور ړنګ کړ او د نظار شورا ملېشې، چې مشري یې دا مهال، فهیم، عبدالله او خپله قانوني کوله، کابل ته داخلې شوې. قانوني په کابل کې د امنیت د تامین تر نامه لاندې د کابل د نظامي کمېسیون عمومي مشر شو. په دوه درې ورځو کې د خلکو په سوونو موټر غلا او یو شمېر کورونه لوټ او تالان شول. لږه موده وروسته د بن کنفرانس جوړ شو، قانوني د بن په کنفرانس کې د خپلې ډلې د یوه پاخه استازي په توګه ګډون وکړ، تر دې دمخه یانې د طالبانو د نظام په وروستیو کې قانوني د روم له بهیر سره د خپلې ډلې په استازۍ زیات

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت پر خبرو بوخت و. هغه وخت د نظار شورا نظر دا و چې تر طالبانو ورته ظاهرشاه يا د روم بهير په ګټه دی، نو ځکه يې د اعليحضرت محمدظاهرشاه مشري ته په دې هيله غاړه اېښوده چې د طالبانو تر مرګوني ګوزاره ورته د اعليحضرت نرم طبيعت او د هغه د ډلې بې کفايته حرکت د خپل خونديتابه او تنفس لپاره ډېر په ګټه دی. د طالبانو تر سقوط وروسته کله چې قانوني د بن په کنفرانس کې ګډون وکړ، نو ظاهراً يې د يو فاتح په توګه ځان احساسوه، دا ځل يې نو اساسي رقيبانو حضور نه درلود او له يوې بلې کمزورې ډلې سره د مېز تر شا ناست و. قانوني د خپلو بهرنيو پلويانو او کورني چاپېريال په مرسته پر دې بريالی شو چې په موقت حکومت کې اساسي څوکۍ خپلې ډلې او خپلې سيمې ته ترلاسه کړي. خپله د کورنيو، عبدالله د بهرنيو، فهيم د دفاع وزارتونو د وزيرانو، سروري د امنيت د لوی رييس په توګه منتصب شول او نورې مهمې څوکۍ هم يوازې پر يوې ډلې او يوې محدودې سيمې پورې وتړل شوې. قانوني د بن په کنفرانس کې د نظار شورا لپاره د (ويټو حق) هم ترلاسه کړ، که چېرې مشر پښتون غوره کېږي، نو غوراوی به يې د دوی په لاس کې وي. د بن تر کنفرانس وروسته قانوني او د هغه ډله د زيات شان او شوکت خاوندان شول. کرزي ته د قدرت په ظاهري انتقال کې قانوني داسې سخته لفاظي وکړه چې ټول ناست کسان يې نطق ته حيران شول. قانوني تر دې وروسته د يوه فصيح او بليغ شخص په توګه مطرح شو او داسې وخت هم راغی چې هغه ته د خپلو پلويانو له خوا (د افغانستان بلبل) لقب ورکړل شو. قانوني رښتيا هم ډېر فصيح او بليغ شخص دی، خو څومره چې دی په کوم ډول مترادف او رنګين الفاظ کاروي د مانا رنګيني او ژورتيا يې هغسې نه ده. عيناً لکه يونان کې چې يوه ډله وه او خلک به يې په خپلو رنګينو او بليغو الفاظو ځان ته راکاږل، خو په الفاظو کې به يې مانا او محتوا نه وه. دې ډلې ته يې (سوفسطايان) ويل او د ښار په واټونو کې به ودرېدل، خلکو ته به يې رنګينه وينا کوله، خلک به پرې رامات وو او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالمانو گومان به يې پرې کاوه، خلک يې د خبرو پر مانا هم نه پوهېدل، خو الفاظ به يې رنگين، اهنگين او خوندور وو. دوی به د دې کار په مقابل کې حق الزحمه هم اخيستله. يوه ورځ سقراط پر لاره تېرېده چې د دې خلکو وينا يې واورېدله او ورته متوجه شو، تر دقت وروسته سقراط ته پته ولگېده چې د دې خلکو په وينا کې مانا نه شته او دا هسې له الفاظو سره لوبې کوي، کله چې سقراط خلکو ته دا حقيقت بيان کړ، نو د سوفسطايانو مارکېټ هم پيکه او کمزوری شو.

قانوني صيب د افغانستان په سياسي مارکېټ کې د خپل ژبني مهارت په برکت ډېر ښه وچلېد، خو وروسته پرې د فکر خاوندان پوه شول چې دی د ژورې مانا پرځای د الفاظو ظاهري رنگونه کاروي.

قانوني شپږ مياشتې د کورنيو چارو د وزير په توگه کار وکړ، د (۱۳۸۱ل) کال د جوزا مياشتې په وروستيو کې بېړنۍ لويه جرگه جوړه شوه، د قانوني په شمول د موقت حکومت د ټولو غړو دنده پر همدې ورځ پايته ورسېده. خو قانوني پر همدې ورځ له يو بل مهارت او چالاکۍ څخه کار واخيست، د لويې جرگې په تالار کې پورته شو او ويې ويل چې زه اولين شخص يم چې غواړم په خپله خوښه له خپلې دندې استعفی وکړم، د حکومت مشر چې هر څوک زما پرځای ټاکي ودې ټاکي. زه (يون) چې دا مهال د جرگې غړی او بيا لومړی منشي شوم، نو ماته د نظار شورا يو شمېر غړو وويل ودې ليدل؛ ((قانونی صيب چقدر قربانی داد؟)) نو ما ورته وويل: «د بن کنفرانس د پرېکړې پر بنسټ خو موقت حکومت همدا نن ختم دی، اوس د انتقالي ادارې د مشر لپاره همدا لويه جرگه پرېکړه کوي، د قانوني صيب دنده خو غير له هغې هم ختمه ده، نو استعفی ته څه اړتيا ده؟» خو قانوني پر دې بريالی شو چې د يو شمېر ساده زړو خلکو په ذهن کې خپل چل او مهارت د يوه صداقت په توگه کېنوي. په بېړنۍ لويه جرگه کې کرزي له نظار شورا سره په ناعادلانه تفاهم کې (تاج محمد وردگ) چې هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپله هم د نظار شورا غړی او د دوی لاسپوڅی و، د کورنيو چارو د وزير په توګه انتصاب کړ، قانوني سره له دې چې له دې دندې څخه يې په اصطلاح استعفی ورکړې وه، خو بيا يې هم پلويانو وزارت محاصره کړی و او درې ورځې يې (تاج محمد وردګ) وزارت ته پرېنښود. تاج محمد وردګ باندې بيا دوی په ياد وزارت کې نورې لوبې هم وکړې چې دلته يې يادول ډېر ضروري نه برېښي. يو وخت بيا داسې راغی چې قانوني ولسمشرۍ ته ځان کانديد کړ او همدا تاج محمد وردګ يې د خپل مرستيال په توګه ځان سره نوماند کړ. په بېړنۍ لويه جرګه کې د قانوني د ماهرانه استعفی غړ، هغه ته د نورو امتيازاتو لاره اواره کړه، کرزي پرې غړ وکړ چې قانوني صيب ته به يو بل ښه وزارت په پام کې نيسو، داسې يې کله پرېږدو چې دی له موږ څخه لاړ شي، قانوني صيب نو دا مهال ځان داسې حق په جانب نيولی و چې ګنې ټول افغانستان د ده د احسان تابع وي. څه موده وروسته کرزي هغه د پوهنې د وزير په توګه منتصب کړ، قانوني بيا له ډېر مهارت څخه کار واخيست، پوهنې وزارت سره يې (د مرستې صندوق) په نامه يو نوی پروګرام پيل کړ، مامورينو او معلمينو سره يې ډول ډول ژمنې وکړې، دې صندوق ته د هرات والي (اسمعيل خان) او د ننګرهار والي (حاجي قدير) چې دا مهال يې ګمرکونه په لاس کې وو، د هغه وخت په ملياردونو افغانۍ مرسته وکړه، خو وروسته بيا د دې مرستې د لګښت حساب و کتاب معلوم نه شو. قانوني د ياد وزارت د تصدۍ پر مهال اکثره قراردادونه د خپلو ورونو او خپلوانو له لارې تر سره کړل، يوازې له تاجکستان سره د زده کوونکو لپاره د څوکيو د را نيولو په تړون کې په لسګونو مليونه افغانۍ غبن وشو. يوه ايرانۍ يې خپله مشاوره وټاکله او ياد وزارت يې تر زياته بريده پر تنظيمي او سياسي وزارت بدل کړ. ان د لېسو تر مديرانو پورې يې په تشکيلاتو کې ګوتې ووهلې او يو تعليمي وزارت يې پر سياسي ارګان واړوه.

قانوني صيب د پوهنې وزارت ځکه پر يو سياسي وزارت بدل کړ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلان يې درلود، د ولسمشرۍ ټاکنو لپاره ځان کانديد کړي. همداسې وشول، د پوهنې وزارت د سياسي کېدو له امله د ده د کمپاين يوه درنه برخه د ياد وزارت د منسوبينو پرغاړه وه. سره له دې چې د حکومت اتيا سلنه برخه په واقعي مانا د نظار شورا په لاس کې وه، خو قانوني صيب په ټاکنو کې (۱٦) سلنه رايې خپلې کړې. د جمهوري رياست تر ټاکنو وروسته قانوني صيب په حکومت کې کومه مهمه دنده وانه خيسته، خو اغېز يې پر حکومت همغسې محسوس و. قانوني بيا له کابل ښخه ځان پارلماني ټاکنو ته ونوماوه، تر برياليتوب وروسته يې ځان د ولسي جرګې رياست ته نوماند کړ او له خپل پخواني استاد او مؤتلف (عبدالرب رسول سياف) سره يې مقابله شوه. قانوني ټول دولتي او نادولتي امکانات او د نړيوالې ټولنې ملاتړ چې طبعاً د سياف په شانې يو شخص سره يې دا مهال جوړه نه وه، ټول سره يوځای کړل، ويل کېږي چې په ولسي جرګه کې د يوې رايې قيمت ان (۵۰) زرو امريکايي ډالرو ته پورته شو. قانوني د دې ټولو امکاناتو په کارولو سره تر استاد سياف يوازې (دوه رايې) زياتې وګټلې او په دې ډول د ولسي جرګې د رييس په توګه غوره شو. د ولسي جرګې د رياست پر مهال يې تر خپله وسه پورې خپل ورونه او خپلوان د حکومت پر حساسو څوکيو وګومارل. په ټوله (۵) کلنه دوره کې يې له کرزي ښخه ډېر پټ او ښکاره باجونه واخيستل، قانوني د جمهوري رياست تر لومړنيو ټاکنو دمخه نظامي طاقت هم کاراوه او ويل کېږي چې له بهرنيانو سره يې په ګډه شخصي زندانونه هم درلودل، وروسته يې نظامي طاقت په پټه او سياسي مهارت په څرګند ډول کاراوه، د کرزي د يوه باډيګارډ په وينا چې اصلاً د نظار شورا غړی و او بيا د کرزي د ساتونکي دنده يې هم اجراکوله، قانوني ورته د کرزي د وژنې خبره هم کړې وه، خو ده دا کار ونه کړ.

قانوني د ولسي جرګې د رياست (۵) کلنه دوره په ډېر شان او شوکت سره تېره کړه، په (۱٦) دوره کې تر برياليتوب وروسته ورته بيا ياد مقام ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخابېدو شوق ورغی، استاد سياف يوځل بيا د هغه په مقابل کې ودرېد، دا ځل سياف تر قانوني (دوه رايې) زياتې وګټلې، د مشروعيت له مخې د رايو شمېر هغومره و چې هغه بل ځای د قانوني صيب په برخه شو، خو قانوني او د هغه ډلې د حاضرو غړو د پنځوس جمع يو رايې په پلمه سياف دې ته پرېنښود چې دا څوکۍ خپله کړي، د دوی د مخالفت له امله درېيم شخص (عبدالرؤف ابراهيمي) ته لاره اوراه شوه چې د ولسي جرګې د کورني طرزالعمل پر خلاف په دوديز ډول د ولسي جرګې د مشر په توګه غوره شو.

قانوني د کرزي د واکمنۍ په (۱۳) کلونو کې يو ډېر مؤثر شخصيت ګڼل کېږي، له پورته يادو نيمګړتياوو او ځانغوښتنې سره سره قانوني د زيات کار اوسېله، د تفاهم روحيه، د مشرتابه مهارتونه، ښه ټولنيز چلند، له وخت سره د ځان جوړول، د کمزوري مخالف زغمل، د هېواد پر لويو ژبو پوهېدل، نرمه او خوږه ژبه او داسې نور ګڼ مهارتونه لري چې د يوه سياسي مشر لپاره ضروري دي. البته که قانوني کې پورتني ياد مهارتونه نه وای، نو طبيعي خبره ده چې داسې مقامونو ته هېڅکله هم نه شو رسېدلای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بسم الله خان پرغز (قهر)

کله چې د شمالټلوالې او د نظار شورا پخوانی غړی (ډاکتر عبدالرحمن) د نظار شورا د خپلو قومندانانو له خوا په کابل نړيوال هوايي ډګر کې ووژل شو او بیا تر هغه وروسته (حاجي عبدالقدير) پر رڼا ورځ د خپل وزارت مخې ته ترور شو، نو کرزي هغه خطر ډېر محسوس کړ چې کېدی شي دی هم پر دا ډول برخليک اخته شي. نو يې يو ټولی امريکايي ساتونکي د ځانساتنې لپاره وګومارل. دې کار د هېواد په داخل کې يو شمېر منفي تبصرې خپرې کړې، دې تبصرو ته په خپله د جمعيت تنظيم له خوا زياته لمن وهل کېدله، کرزی به يې ((شاه شجاع)) او ډېر ډارن باله او ويل به يې چې په امريکايانو ځان ساتي. دا چې دوی خپله هم د امريکايانو د برچې په زور د مرګ له کومي ژغورل شوي وو، دا يې عيب نه ګاڼه او نه هم هغه زرګونه ملېشې چې امريکايانو د طالبانو له ګوزاره وژغورلې، خو د کرزي د ساتنې لپاره يو ټولی عسکر يې د هغه د پوزې پېزوان ګاڼه، اصلي خبره په دې کې دا وه چې کرزی په دې کار سره لږ تر لږه د نظار شورا د بېلابېلو قومندانانو له پټکو خلاص شو. بسم الله خان دا مهال د کابل ګارنيزيون

(بسم الله خان محمدي)

قومندان و او له کومې پوښتنې ګروېږنې پرته ارګ ته تللای او راتللای شو، خو کله چې امريکايي عسکرو له خپلو روزل شويو سپيو سره د ارګ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتنې مسؤليت واخيست، نو پر کورنيو جنګسالارانو هم د ارګ خلاصه فضا راتنګه شوه. يوه ورځ بسم الله خان په ډېر شان او شوکت د پخوا په څېر له کومې پوښتنې پرته د (ګلخانې ماڼۍ) پر لوري رهي و، امريکايي عسکرو د (درېش) قومنده وکړه، خو هغه ونه درېده، دې سره سم، روزل شويو سپيو تر بسم الله خانه ځان ورسولی و، دا چې سپيو د هغه تر اوږو پورې خپلې پښې ورسولې وې که نه، خو دا ځرګنده وه چې سپيو ورسره د عوامو په اصطلاح روغبړ کړی و، دې کې د بسم الله خان ساتونکو هم خپل احساسات ځرګند کړي وو، خو مخکې تر دې چې د هغوی ګوتې تر ماشې ورسېږي، امريکايي عسکرو هغوی وار له مخه بې وسلې کړي وو، په دې وخت کې ځوک راغلل او نابلدو امريکايي عسکرو ته يې وويل چې: ((دا

ډګر جنرال بسم الله خان دی، د ګارنيزيون قومندان دی)) هغوی وويل، هر څوک چې دی، خو دلته بايد تلاشي شي دا زموږ اصول دي. بسم الله خان چې دا حالت وليد، نو ګلخانې ماڼۍ ته يې مخه کړه او کرزي ته يې هغه سپکې سپورې کلمې استعمال کړې او دومره يې وښکنځه چې هغه د کاغذ پرمخ د ليکلو وړ نه دي. وايي چې کرزي د بسم الله خان ټولې ښکنځلې واورېدلې، خو هېڅ يې ونه ويل. کرزی د خپل دفتر خونې ته ننوت او بسم الله خان له ارګه د خپل کور پر لوري رهي شو. خو يو وخت بيا داسې راغی چې بسم الله خان د هغې پخوانۍ نشې له غروره کېناست او د کرزي واک ورو ورو پر غځېدو شو، خو کرزي بيا هم د بسم الله خان د ښکنځلو يادونه او ردونه ونه کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ((مارشال)) د رهبرۍ مانور

د (۱۳۸۹ل) کال د جدي میاشتې (۲۲)مه نېټه د سه شنبې ورځ وه، سهار لس بجې د داودزي صیب دفتر ته پورته شوم، د ملاقات لپاره وخت و، په پیل کې مې د نویو حالاتو پوښتنه وکړه، هغه وویل: ((حالات بد نه دي، خو د پارلماني انتخاباتو په باب خاصه محکمه ډېره د تورې نه ده، هېڅ ځان نه خوځوي.)) بیایې وویل: ((د امریکا د جمهور رییس د مرستیال سفر ښه و، ډېره ښه نتیجه یې ورکړه، ملاقات صمیمانه و، هغه څه چې پخوا وو خبره د هغه معکوس وه.)) داودزي صیب زیاته کړه: ((د امریکا د جمهور رییس مرستیال وویل: تر څو چې تاسو موږ ته ځواب نه وي راکړی موږ له دې ځایه نه ځو، نږدې یو ساعت رییس صیب سره ناست و، دواړه یو بل ته د زړه له اخلاصه خبرې وکړې، خو هغه ملاقات چې دې دوو نورو (معاونانو) په کې ګډون درلود، په هغه کې مارشال مشکل پیدا کاوه، یو

(محمد قسیم فهیم)

ځل یې (جوبایډن) نه پوښتنه وکړه: ((ستاسو په پالیسۍ کې تناقض لیدل کېږي، مخکې مو د وتلو خبره کوله، خو اوس بیا وایئ چې څو تاسو ځواب رانه کړئ موږ همدلته پاتې کېږو دا خپله تناقض دی.)) داودزي صیب زیاته کړه: ((جوبایډن ورته په خندا خندا کې وویل: دا تناقض خو زموږ د ملګرو (هدف یې افغانستان و) له لوري و، ځکه که دلته تناقض نه وای هلته نه راته)) دې سره مارشال هم غلی شو. داودزي صیب وویل: ((دا چې روابط اوس ښه دي، د دې علت دا دی چې ما دلته د انګلیس سفیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوغوښت، هغه ته مې قناعت ورکړ، هغه بیا دې نورو (امریکایانو) سره خبرې وکړې، بیا مې د امریکا سفیر راوغوښت، هغه ته مې قناعت ورکړ، ورته ومې ویل چې دا ستاسې په تاوان ده، چې هم یو حکومت او مشرتابه یې غندئ او هم ورسره کمک کوئ، دې سره تاسې خپل ولس ته قناعت نه شي ورکولای، راځئ چې د میډیا جنګ یوې خواته کړو او هر مشکل چې وي هغه به د خبرو او تماس له لارې حل کړو. نو ځکه دا روابط اوس ښه دي.)) ما وویل: ((اوس خو ښه دي چې رییس صاحب یې بیا خراب نه کړي.)) داودزي صیب وویل: ((مارشال صیب سخت تخریب شروع کړی، دا لا څه کړي چې هغه ورځ د امریکا سفیر (ایکن بیري) راته عجیبه خبره وکړه، دلته راغلی و، ښه مجلس مې ورسره درلود، څو ورځې وړاندې مارشال د امریکا سفیر د بزکشۍ لوبې د لیدو په پلمه مېلمه کړی و، هلته یې د ولسي جرګې اصلي او جعلي غړي هم رابللي وو، ټول یې په لیکه کې ودرولي وو، ټولو ته یې دا دنده ورسپارلې وه چې زه (مارشال) او سفیر

(ایکن بیري)

(ایکن بیري) کله راغلو، نو تاسو به ماته ډېر احترام کوئ، لاسونه به مو ښکلوئ چې سفیر پوه شي، اصلي شخص زه یم.)) داودزي وویل: ((سفیر راته د خپلو خبرو په ترخ کې وویل: هلته ټولو خلکو د فهیم لاسونه ښکلول، خو زه پرې له ورایه پوهېدلم چې دا ټول تکلفي او تصنعي کارونه دي، خو فهیم لا پر دې نه پوهېده چې زه د ده پر دې کارونو پوهېږم.)) داودزي صیب راته وویل: ((فهیم څو واره د امریکا سفیر دعوت کړی او همدارنګه د انګلیس سفیر، هغو ته یې ویلي چې د اینده لپاره د ده ملاتړ وکړي، د ده په زړه کې نورې خبرې دي.)) د داودزي صیب تر ملاقات وروسته پر همدې ورځ (۱۲) نیمې بجې په خپل دفتر کې د ډوډۍ پر وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شیدامحمد ابدالي) د ملي امنیت شورا مرستیال او د جمهور رییس ډېر نږدې شخص هم دېته ورته خبره وکړه، هغه وویل: ((فهیم لکه چې څه پلان لري، دا څه موده کېږي چې انجنیر عارف سروري او د ده ځینې نور کسان ماپسې همداسې شله دي چې کله چېرته کېنو، پر ځینو مسایلو بحث وکړو، ما ویل کوم مسایل، موږ او تاسې خو دولت کې یو، سره گورو، بل ځای ناستې ته څه اړتیاده؟ خو دوی راته وویل: نه مارشال صیب باید قانع کړې چې موږ ته یو ځای ونیسي، یو کور چې هلته سره کله کله کېنو او پر مسایلو خبرې وکړو.)) ابدالي وویل: ((دوی دومره چالاکه دي، دوی خپل منځ کې خبره کړې، خو زما له خوا غواړي دا خبره مارشال ته ورسوي او په ما یې تصدیق کړي، پر سبا مې چې مارشال صیب ولید، هغه ته مې وویل چې دا خلک څه وایي؟)) هغه وویل: ((ما وقت خانه راگرفتیم، بچه هارا گفتیم که همان جا جلسه بگیره گپ بزنه)). شیدا محمد وویل، مارشال زیاته کړه: ((ما کاندید استم، بچه را گفتم که کار شروع کنه)). دلته زه پوه شولم چې دی ولې په هرځای کې دومره شله وي چې دا مقرر کړي او هغه مقرر کړي، دی د اینده لپاره خپل پلان لري.)) پر دې وخت (جمیل بهرامي) د جمهور رییس د امنیتي گارد (PPS) مسؤل هم وویل: ((دا خلک پلان لري، هغه ورځ ما ته یوسف اعتبار زنگ وواهه، راته یې وویل: ((ما اعتبار استم شناختی؟ ما ویل بلی شناختم، بیا یې راته وویل: اینجا یک چهار بچه است، بسیار خوب بچه است امونا را برایت معرفي کنیم، خودت بگیریش، خوب و بیدار بچه ها است.)) ما ویل خوب است میبنیم...)) بهرامي وویل: ((دوی چې دلته په تقرر پسې شله دي، حتماً څه پلان لري.)) ابدالي صیب پر نورو مسایلو هم ډېرې خبرې وکړې، خو نن ورځ د ډوډۍ پر سر د سیاست گرمه موضوع اکثره د ((مارشال)) د اینده پلانونو او جمهوري ریاست ته د هغه پر کاندیدۍ راڅرخېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امرالله صالح، اکتېونه او مانورونه

د افغانستان له جهاد څخه هم د مومن خان د ښامار کيسه جوړه شوې ده، هر څوک توره سره کوي وايي ښامار ما وژلی دی. دلته هم چا چې واقعي جهاد کړی و، هغوی حاشيې ته شول، سترې شول او د زمانې بادونو ځان سره يوړل، خو چا چې جهاد نه و کړی، يا د جهاد وروستيو کلونو کې تازه دم راپيدا شول، يا هم د روسانو تر وتلو وروسته يې وسلې ته لاس کړ او يا هم د جهاد دويم نسل ګڼل کېږي، هغوی تر ټولو زيات د جهاد وراثت چغې وهي او دا بيا په داسې حال کې هم ده، چې روسانو ته ورته په لسګونو زره بهرني عسکر په هېواد کې مېشته دي او دوی له هغوی سره يوځای د هغوی د مخالفينو پرضد اوږه پر اوږه جګړه کوي او ځان ته مجاهدين هم وايي.

دې کې شک نه شته چې اوسنيو بهرنيو عسکرو له ملګرو ملتونو څخه يو قانوني مجوز ترلاسه کړی او ځان يې د افغانستان له جغرافيې څخه په يو متضرر حالت کې ليدلی، خو د يو بهرني عسکر په توګه يې په افغانستان کې شتوالی له تېرو هغو څخه په مانا او محتوا کې تضاد نه لري، البته دې کې شک نه شته چې د افغانستان سياسي او اقتصادي مجبوريتونه د دې غوښتنه کوي چې زموږ هېواد بايد له دې ازادې نړۍ سره په هر ډګر کې متقابل اړيکي ولري، خو څرنګه چې جهاد اساساً يوه ديني فريضه ده، نه اقتصادي او سياسي مجبوريت، نو په دې خاطر د هر نامسلم متجاوز پر وړاندې د جهاد په ماهيت کې کوم بدلون نه راځي. د امرالله صالح په ګډون په سلګونو داسې ځوانان او سياسيون راپيدا شوي چې د جهاد د ديني او مذهبي صبغې پر ځای د هغه سياسي ګټو ته زياته پاملرنه کوي او د نورو تورې په خپل نامه راښرخوي، دا به کوم منطق ومني چې (ګلبدين

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکمتيار، جلال الدين حقاني، کشمير خان، د مولوي خالص نامتو قوماندانان او نور) دې مجاهدين ونه ګڼل شي، خو (صالح محمد ريګستاني، حفيظ منصور، امرالله صالح، محقق، دوستم او نور) دې مجاهدين وشمېرل شي او د جهاد د وراثت مادي او معنوي امتياز دې هم دې ښاغلو ته ورکړل شي.

حقيقت خو دا دی چې امرالله صالح د جهاد په ګرمو کلونو کې ډېر عمر نه درلود او د جهاد جوګه نه و، کله چې روسان په وتو شول، نو صالح صيب لا د ښوونځي لومړۍ دوره نه وه خلاصه کړې، د تنظيمي جنګونو پر مهال له احمدشاه مسعود سره د يوه فرعي سکرتر او وروسته بيا د ژباړن په توګه پاتې شو. موږ چې کله د جهاد او مجاهدينو خبره کوو، دا په دې مانا نه ده چې له دې ارزښتونو څخه دې ملاتړ ونه شي. هدف مو دا دی چې له دې ارزښتونو څخه ناوړه ګټه پورته نه شي، د حقيقي او ناحقيقي مجاهدينو تر منځ دې توپير وشي. امرالله صالح د زيات استعداد او ذکاوت خاوند دی، د جهاد له نامه څخه له ګټې اخيستنې پرته هم دی د دې جوګه و چې په ټولنه کې ځان ته خپله لاره خلاصه کړي، خو کله چې دی او ده ته ورته اشخاص له جهاد څخه د يوه سياسي مانور په توګه ګټه پورته کوي او د مجاهد تصنعي اکټونه کوي، نو دلته ده چې يو څوک د حقيقت پر ضد څرګند ګام پورته کوي.

(امرالله صالح)

امرالله صالح افغانستان ته د بهرنيو ځواکونو تر راتګ وروسته هغه وخت مطرح شو، چې هم ولسمشر کرزی او هم نړيواله ټولنه د ملي امنيت د رييس (عارف سروري) له چلنده تر پوزې راغلل. امرالله صالح د نظار شورا د يوه فعال په توګه هم هغوی، هم ولسمشر کرزي او هم امريکايانو ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

منلو وړ و، نو ځکه خو د دې پوست لپاره غوره شو. ده په ملي امنيت کې يو څه اصلاحات راوستل، خو بيا هم دا اداره په واقعي مانا ملي نه شوه او په تنظيمي انحصار کې را ايساره پاتې شوه. امرالله صالح دا مهال د حکومت د يوې داسې مطرح څېرې په توګه څرګند شو چې نظر او عمل دواړو يې په حکومت کې خپل وزن او خپل اغېز درلود، په کابل کې چې به کومه امنيتي پېښه وشوه، نو تر هغې لږ وروسته به امرالله صالح د فلم د يوه هيرو په بڼه څرګند شو، که څه هم د ده ترلاس لاندې اداره به په دې کار کې ګرمه وه، خو ده به داسې مانور اجرا کړ چې چا به ورته د ملامتۍ ګوته نه نيوله. په حکومت کې د اسلامي جمعيت او نظار شورا پراخ نفوذ او د کرزي نرم طبيعت، امرالله صالح ته د پراخ فعاليت او په خپله اداره کې د ازاد لاس زمينه برابره کړې وه. حکيم نورزي يو وخت په ملي امنيت رياست کې د مرستيال په توګه کار کاوه خو صالح پرې کاري چاپېريال دومره تنګ کړ چې هغه دندې پرېښودو ته اړ شو، د نورزي او نورو پر وړاندې يې په مؤثر ډول د (جهاد) وسيله وکاروله. امرالله صالح د کرزي پر ذهنيت واکمن و، ده د دې توان درلود چې کرزي ته د هغه د طبيعي او واقعي متحدينو پر وړاندې بل ډول نظر او فکر ورکړي او هغوی په دې ډول د حکومت له متن څخه حاشيې ته راکاږي.

صالح د جمهوري رياست په دويمو ټاکنو کې په ټينګه د عبدالله عبدالله ملاتړ وکړ، ان افرادو يې د کرزي عکسونه وشلول. د کابل ښار له (اريانا واټ) څخه د ملي امنيت تر لسم رياست پورې، اماني لېسې ته مخامخ ساحه کې چې د ملي امنيت د ساتونکو په لاس کې وه، د کرزي عکسونو لګولو ته اجازه نه وه، څو ځله دلته د کرزي عکسونه وشلېدل، خو پر همدې دولتي پوستو د عبدالله عبدالله عکسونه لګېدلي وو او چا يې د لرې کولو قانوني جرئت هم نه درلود.

امرالله صالح که څه هم د لوړ استعداد او اوسنۍ عصري مطالعې خاوند دی، په ټولنيزو او سياسي اړيکو کې هم خورا تکړه دی، خو دی پر دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بریالی نه شو چې د خپل ذهن دایره، له پنجشیر درې، نظار شورا او اسلامي جمعیت څخه اخوا هم پراخه کړي. همدې کار د صالح سیاسي شخصیت ته خورا زیان واړاوه. د نظار شورا په تنظیمي او محیطي غونډو کې د هغه ګډون او څرګندو ویناوو هغه نور هم په دې متنازعه ډلې پورې وتړه. د ولسمشرۍ د دویمې دورې په ټاکنو کې ما (یون) د ولسمشر کرزي او امرالله صالح د ډاکتر عبدالله لپاره پټ او ښکاره کمپاین کاوه. یوه ورځ له شمشاد تلویزیون سره په مرکه کې ما وویل چې دواړه کاندیدان د دې حق نه لري چې د ملي او تاریخي مشرانو عکسونه د انتخاباتي کمپاین د وسایلو په توګه استعمال کړي، دا مهال ډاکتر عبدالله عبدالله غوښتل په کندهار کې له خپلو عکسونو سره د احمدشاه بابا او یا هم میرویس نیکه عکسونه چاپ او ځان په دې ډول ملي وښيي، خو دې کار (د سیاسي غرض لپاره د ملي مشرانو له عکسونو ناسمې ګټې اخیستنې) په کندهار کې ځینې مشکلات پیداکول. ما په مرکه کې وویل چې هېڅ کاندید حق نه لري چې خپل اوسني عملونه د ملي مشرانو تر عکسونو لاندې پټ کړي، نه کرزی دا حق لري، نه عبدالله او نه هم بل هر کاندید. کاندید خپله ولسمشرۍ ته ولاړ دی، نه پخواني ملي مشران. کاندیدان کولای شي د ملي اتلانو ارمانونه عملي کړي نه دا چې د هغوی عکسونه د خپلو سیاسي موخو لپاره وکاروي، هغه هم په داسې حال کې چې د یو شمېر کاندیدانو پلویانو په خپلو څرګندونو کې د همدې ملي مشرانو سپکاوی کړی دی. دې خبرو ته امرالله صالح بل رنګ ورکړ او ولسمشر کرزي ته یې ویلي وو چې (یون) قومي تفرقې ته لمن وهي او اوس چې موږ غواړو د ملي وحدت لپاره د میرویس نیکه او احمدشاه بابا عکسونه پورته کړو دی مو مخالفت کوي. زه ولسمشر کرزي وغوښتلم ما څخه یې د دې مرکې جزئیات وغوښتل، ما ورته وویل چې زه خپله د ملي مشرانو عکسونه چاپوم وخت پر وخت یې تکثیروم، خو نه د انتخاباتو لپاره. ډاکتر صیب عبدالله او تاسو دواړه او یا بل هر نوماند کولای شي یا تر انتخاباتي بهیر ډېر وړاندې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا هم تر ټاکنو وروسته دا ډول عکسونه چاپ کړئ تاسو په کندهار کې پر ځينو تاريخي نزاکتونو ښه پوهېږئ، دوی دا عکسونه له هغو ملي مشرانو سره د مينې په خاطر نه چاپوي، بلکې غواړي هلته پخواني نزاکتونه په يوه نوې بڼه راتازه کړي. موږ نه غواړو زموږ ملي مشران د کانديدانو د سياسي موضوع لپاره يوه وسيله شي. بله خبره دا ده چې دا ملي مشران په ټولو پورې اړه لري، نه يوازې په کانديدانو پورې، تر ټاکنو وروسته يې که چاپ کړي، نو د دوی واقعي مينه به ترې ثابته شي. کرزي صيب وويل، نور خو دې څه نه دي ويلي؛ ما وويل نه کسټ چک کولای شئ! د کرزي صيب له خبرو څرګندېدله چې امرالله صالح لا ډېر څه ورته ويلي دي. بيا کرزي صيب له شمشاد ټلوېزيونه او يا هم په جمهوري رياست کې د رسنيو د مانيتور څانګې څخه د هغې مرکې سي ډي راوغوښتله او تر کتنې وروسته يې قناعت حاصل شو. هلته ماته سوال پيدا شو چې امرالله صالح د ملي امنيت رييس دی که د عبدالله کمپاينر؟ سره له دې چې کرزی د امرالله صالح پر ټولو حرکتونو پوهېده، خو بيا يې هم ورته هېڅ ونه ويل او يا يې هېڅ نه شو ويلای. امرالله صالح په امنيت کې همداسې ټولواک و چې په پای کې د سولې لپاره پر مشورتي لويې جرګې توغندي وتوغول شول او دا کار د امرالله صالح او حنيف اتمر د استعفی لامل شو.

دا به بې انصافي وي چې موږ د امرالله صالح پر نيمګړتياوو غږېږو، خو د هغه د مثبتو خواوو او برياوو يادونه ونه کړو.

د امرالله صالح د واکمنۍ پرمهال، ملي امنيت رياست د مسلکيتوب پر لوري ګامونه پورته کړل، تنظيمي او ګوريلايي سليقې ورو ورو په کمېدو شوې، د بهرنيو مرستې راجذب شوې، کادري پوهه مخ پر زياتېدو شوه، خپله امرالله صالح د يوه ماډرن او متمدن انسان په توګه ډېرو سياسي نزاکتونو ته متوجه و، د ملي امنيت د کارکوونکو په ظاهري سليقه کې مثبت بدلون راغی، د ورځني سياست ښه تحليل يې کولای شو، د يو افغان په توګه يې خپل ځينې مسؤليتونه تر سره کړل او ځينو کې پاتې راغی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

امرالله صالح که څېرې تنظیمي مکروب د خپل فکر، کار او عمل په ساحه کې له منځه وړی وای، نو کېدلای شول د یو غوره ملي شخصیت په توګه یې په ټولنه کې خپل ځان تثبیت کړی وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د علماوو شورا اوګرمي

په هر دربار کې عجایب او غرایب پیدا کېږي، د کرزي صیب دربار هم له دې عجایبو تش نه دی، د پخوانیو دربارونو خصوصیت دا و چې له محدودو کسانو پرته نور څوک د دربار پر اضرارو او اسرارو نه خبرېدل، خو اوس رسنیو د هر کور تر وره پورې ځان ور رسولای دی. د کرزي صیب په دربار کې هم څوک بې برخې او بې نصیبه نه پاتې کېږي، یوازې جنګسالاران او تنظیمي مشران نه دي چې له کرزي صیب څخه باج اخلي، بلکې علما، روحانیون او شیخان هم له دې نعمت څخه برخمن دي. په علماکرامو کې یو هم مولوي صیب فضل هادي شینواری دی چې د کرزي صیب په حکومت کې یې د سترې محکمې د رییس دنده هم اجرا کړې،

پخوا یې اسلامي جمعیت تنظیم پورې تړاو درلود، د جنګونو پر مهال به یې د دې تنظیم په استازی له مخالفینو سره په خبرو اترو کې هم برخه اخیستله، ویل کېږي چې مولوي فضل هادي شینواری لا ډېر پخوا، هغه مهال چې دی په (لواړګي) کې ملا امام و، پاکستاني استخباراتي اجنسی ورته متوجه وې، ده په یوه مجلس کې ویلي وو: ((ترما هېڅوک هم پاکستان ته دمخه نه دي تللي، حکمتیار او رباني هم ما پاکستاني اجنسیو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

معرفي کړي وو.)) که څه هم فضل هادي شینواری تر بل هر افغان دمخه پاکستان ته تللی و، خو وروسته ترې له پاکستان سره په روابطو کې نور زیات دمخه شول، ده هم ترې واټن ونیو او د کرزي صیب د حکومت په اوږدو کې داسې ښکارېده، لکه چې مولوي صیب شینواري نور، نو له پاکستان سره هغه پخوانۍ کیسې او تارونه نه لري. خیر په هر ترتیب، شیخ الحدیث مولوي شینواری لکه د نورو تنظیمي مشرانو په څېر پاکستان ته اوس نږدې نه دی، نه پرې هغوی باور لري او نه پرې دی، خو کرزی صیب یې ډېر خیال ساتي که د دربار په خوږو کې له ځینو نورو زورورو سره د ده ونډه مساوي نه وي، نو ډېره کمه به هم نه وي. کله چې مولوي صیب د سترې محکمې له ریاست څخه لرې شو، نو د علماوو سراسري شورا لپاره چې له پخوا یې لا اساسات جوړ شوي وو، د رییس په توګه غوره شو. دې شورا ته د ملي امنیت شورا دفتر پرېمانه پیسې ورکولې، د دې پیسو حساب و کتاب معلوم نه و، خبره یوازې د جمهور رییس کرزي، انجنیر محمدابراهیم سپین زاده او خپله د شینواري صیب تر منځ وه، دې شورا څخه دولت وخت پر وخت خپله سیاسي ګټه پورته کوله، نو که لګښت یې پرې هم کړی وای، بېځایه ورته نه ښکارېده، د دې شورا مشر (شیخ الحدیث شینواری صیب) هم پر جمهور رییس کرزي ډېر ګران دی.

د علماوو شورا د لګښتونو کیسې ډېرې دي، دولت ورته د کابل په (وزیراکبر خان مېنه) کې یو کور هم نیولی و، دې کور کې یو ښکلی حوض هم و، د علماوو شورا غړو او ځینو علماوو به د یخنۍ پر مهال په دې حوض کې یوه اب ګرمي خوشې کوله، کله چې به اوبه ښې ګرمې شوې، نو بیا به دوی د غسل او اوداسه لپاره ترې ګټه پورته کوله، د یوه ژمي په سر کې د شورا ساتونکو په حوض کې په دې نیت اب ګرمي خوشې کړې وه، چې تر سهاره به اوبه ګرمې شي او کوم اړمن مشر مولوي به بیا په حوض کې ولامبي او یا به د اوداسه لپاره ترې ګټه پورته کړي، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه سهار هېڅ مولوي ته د دې مجال نه و پیداشوی چې حوض ته راشي، اب ګرمي هم د ساتونکو له یاده وتې وه، څو پرله پسې ورځې اب ګرمي همداسې پاتې وه، خو یو مولوي صیب هم پر حوض نه و برابر شوی، اب ګرمي ترې همداسې په حوض کې لګېدلې پاتې شوې وه. دې موده کې دوه درې میاشتې وتې وې، په دې ترڅ کې اب ګرمۍ ته هم شارټي پیدا شوې وه، خو په دې بهیر کې پر مولوي صاحبانو خدای(ج) مهربانه شوی و، هېڅوک پر حوض نه و برابر شوی، دا نو په داسې حال کې ده چې اوبه هم د برق هادي دي (برېښنا لېږدولای شي)، پر مولوي صاحبانو خدای(ج) لوی فضل کړی چې حوض ته یې پښه نه ده وړاندې کړې، یو وخت د برق بل راغلی چې د نږدې (۳۰) زرو ډالرو معادل و، دوی که هر څومره برېښنايي ته وویل چې دوی دومره برق نه دی مصرف کړی، خو هغه ورته د میتر له مخې خبره کوله، یو وخت کې یې حوض ته پام شوی چې اب ګرمي په کې له درېو میاشتو راهیسې پاتې ده. بیا نو د دې اب ګرمۍ د بل ورکړه هم د امنیت شورا دفتر پورې راورسېده. کېدی شي د برېښنا په بل کې د برېښنا نور لګښت هم شامل وي، خو اب ګرمۍ په کې هم خپل اساسي نقش درلود.

دا خو نو د علماوو شورا د اب ګرمۍ مصرف و، دا چې له حکومت څخه د نورو زورواکو باج اخیستنه به په کومه کچه وي او نور به څه کارونه شوي وي، هغه نو له همدې اب ګرمۍ، حوض او نورو اوګرمیو څخه قیاس کړئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښاغلي ((چکري)) دولتي چکر

د افغانستان په تېر شل کلن سیاسي بهیر کې ښاغلی (صدیق چکري) د هغو کسانو له جملې څخه دی چې اکثره افغانان یې له نامه او شخصیت سره اشنا دي، خو د موقتې ادارې تر جوړېدو وروسته چکري صیب خپل لیدلوري او تگلوري څو ځله بدل کړي دي. یو وخت د جمهور رییس کرزي مشاور و، بیا چې کله د (متحدې جبهې) په نامه د شمالټلوالې یوه بله نوې ائیتلافي جبهه جوړه شوه، نو چکري صیب د دې جبهې د رهبرۍ شورا غړی و، پر دې مهال یې په کرزي او د هغه حکومت پسې هغه سپکې سپورې ویلې چې د افراط وروستۍ کچې ته رسېدلې.، په میډیا کې هم ډېر فعال و، هر ډول خبره یې چې خولې ته راتله، بې له سنجشه یې کوله، ما سره تصادفاً دوه ځله په بحث کې مخامخ شو او دواړه ځله ژوندي بحثونه وو، لومړی ځل بحث په (شمشاد) ټلویزیون کې د پارلمان له خوا، ټولو غاړو یا جنایتکارانو ته د ښښنې یا معافیت په اړه و، ده د ولسي جرگې له دې پرېکړې ملاتړ کاوه او د هغې د حقانیت لپاره یې ایتونه او حدیثونه

(صدیق چکري)

هم راوړل، موږ یې په دې گرمولو چې ولې سوله نه منئ، د سولې کلمه یې څو ځله اخوا دېخوا د خپل ځان په گټه واړوله راواړوله، زما یې هم اوسېله راتنگه کړه. ما وویل: ((د معافیت دا پرېکړه خپله د هغو کسانو له خوا شوې چې خپله په جنایت ککړ دي، دوی دا پرېکړه په دې خاطر نه ده کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې رښتيا هم سولې او پخلاينې ته تيار دي، بلکې غواړي د سولې تر نامه لاندې د بل له بريده ځان خوندي کړي او خپل واک وغځوي. دا ځنګه سوله ده چې حاکم او جنايتکار يې په خپله ګټه کوي، له محکوم او مظلوم څخه، چې اصلاً حقوق يې تلف شوي، له هغو پوښتنه هم نه کېږي. دا ښاغلي چې اوس د سولې او پخلاينې خبرې کوي او هر قانون د خپل ځان په ګټه تصويبوي، مهرباني دې وکړي لومړی دې واک پرېږدي چې له ولس سره مساوي شي، بيا نو هغه د ولس کار دی چې دوی ښې که نه. زموږ ولس د دې زغم لري چې دوی ته عفوه وکړي، خو په دې شرط چې دوی له واکه تېر شي او پر دې اعتراف وکړي چې رښتيا هم ګناه او خطا ورڅخه شوې ده.))

چکري صيب پر ما تور ولګاوه راته يې وويل چې: ((ته د مجاهدينو مخالفت کوې)) ما ورته وويل: ((لومړی بايد مجاهدين تعريف کړو چې مجاهدين څوک دي، مجاهدين خو همغه وو چې د روسي يرغل پر وړاندې يې په ټينګه مبارزه وکړه، اوس اکثره در په در، خاورې په سر دي، هغو چې له روسانو سره يې اوربند وکړ، هغه مجاهدين نه دي، هغه مجاهدنما دي او اوس د امريکايي الوتکو تر وزرونو لاندې بيا راژوندي شول، دا اصلاً مجاهدين نه دي، بلکې د مجاهدينو رنګه يې بده کړې او نه د جهاد پر مانا پوهېږي.)) بيا مې په ننګرهار کې د يوه سپين ږيري کيسه ورته وکړه: ((د هغه دوه زامن له امريکايانو سره باډيګاردان وو، ځرنګه چې پخوا به چا سره وسله وه، نو خلکو به ورته مجاهد وايه، نو د ده زامنو هم وسله لرله، نو ځکه ورته مجاهدين ښکارېدل، چا به چې ترې پوښتنه وکړه، چې ماما زامن دې څه کار کوي؟ ده به ورته وويل: امريکايانو سره مجاهدين دي، نو کېدی شي چکري صيب هم دېته مجاهدين ووايي زما دې خبرو سره چکري صيب پرما بل تور ولګاوه: ((ته ځکه د جهاد او مقاومت مخالفت کوې چې يا په حزب اسلامي کې يې او يا طالبانو سره يې))، نو ما بيا ورته وويل: ((د مجاهدينو په باب خو مې مخکې درته وويل

(c) ketabton.com: The Digital Library

همغه دي چې د روسانو پر وړاندې ودرېدلي او هغو چې له شورويانو سره یې اوربند کړی، هغه مجاهدین نه دي، بلکې پروتوکولیان دي چې هغو ته زه مجاهدنما وایم، په مجموعي ډول زه ټول هغه کسان غندم چې کابل یې وران کړی او نور هېواد ته یې زیان رسولی دی، پاتې شوه د حزب اسلامي خبره، حکمتیار خو هم مجاهد و، هغه خو هم ستاسو د جمهور رییس استاد رباني صدراعظم و، نو زه چې جمهور رییس نه منم، صدراعظم یې بیا څنګه تائید کړم.)) چکري صیب بیا د کابل جنګونه د کابل د دفاع په نامه یاد کړل او دا یې خپل حق وګاڼه او د حکمتیار جنګ یې د پاکستان د (ISI) توطیه وبلله.

ما ورته وویل: ((د کابل جنګونه نامشروع جنګونه وو، د کابل د دفاع په نوم تاسې ولې ځانته د جنګ حق ورکوئ؟ د حکمتیار جنګیالي د کابل د زړو مکروریانو په لومړي بلاک کې پراته وو او تاسې د سیند پورې غاړه مسلخ کې وئ، تاسې چې زاړه مکروریان ویشتل، هېڅ خبره نه وه، کابل نه ورانېده، خو هغه چې مسلخ ویشته نو تاسې بیا ویل هلئ چې کابل یې وران کړ. زاړه مکروریان، شاه شهید، قلعه زمانخان او نور لکه چې کابل نه وو، که څنګه او یا ستاسو توغندي هوا کې چاودل؟ راځم د طالبانو مسئلې ته، زه یو ازاد سړی یم، څه چې واقعیت وي هغه وایم، همدا استاد رباني او همدا جمعیت تنظیم و چې کله طالبان په کندهار کې راوټوکېدل، نو تاسې په ټنونو پیسې هلته ورولېږلې چې د اسلامي حزب مخه ډب کړئ او بیا خو احمدشاه مسعود (میدان ښار) ته هم ورغی، روغه یې ورسره وکړه، استاد رباني همغه د طالبانو د ظهور پر وخت وویل چې: ((طالبان یک جنبش خودجوش است))، خو ما هېڅکله هغوی ته (خودجوش) نه دي ویلي)).

((بله مسئله د دې مقاومت ده، هغه د دوو تنظیمونو تر منځ جګړه وه، تاسې یې یوې خواته د مقاومت نوم ورکړی چې نه کوم شرعي ارزښت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لري، نه کوم ملي، هسې مو ځان ته يوه پلمه جوړه کړې، د (ای ايس ای) د مداخلو په باب بايد ووايم چې حکمتيار او استاد رباني ان د داود خان پر وخت پاکستان ته تللي وو، کله چې د ډاکتر نجيب الله نظام ړنګ شو، نو همدا پاکستان وو چې رباني يې هلته د څلورو مياشتو لپاره د جمهور رييس او حکمتيار يې ورته د صدراعظم په توګه انتصاب کړل.)) دې سره نو د چکري صيب حالات خراب شول، ژونديو ټېلېفونونو هم د چکري وضعه ډېره خرابه کړه، په لسګونو داسې ټېلېفونونه راغلل چې چکري څخه يې د باد ښکه جوړه کړه او داسې سپکې سپورې يې ورته وويلې چې د کاغذ پرمخ د ليکلو وړ نه دي. په پروګرام کې د لنډې وقفې پر وخت چکري صيب ماته وويل: ((يون صيب پر تا ولې ګوزار نه کېږي چې ټول ګوزارونه پر ما کېږي؟)) ما ورته وويل: ((که زما او ستاسو عملونه يوشان وای، نو پر ما به هم کېدل)). چکري صيب د متحدې جبهې تر تشکيل وروسته خپل فعاليت ته په ګرمۍ سره دوام ورکاوه، کرزی يې هر ځای کې، لکه د جوارو تکې په شان داسې ټکاوه. يوه ورځ بيا ورسره د (بي بي سي) راډيو د خبرو اترو په پروګرام کې مخامخ شوم، دا هم د سياسي خبرو اترو ګرم پروګرام و، هلته ده بيا وويل: ((حکومت د مجاهدينو په ګوښه کولو لاس پورې کړ، هره ورځ يې له څوکيو لرې کوي او پر ځای يې کمونيستان مقرروي)). د بېلګې په توګه يې (محمد حنيف اتمر) ياد کړ چې هغه وخت د پوهنې د وزير په توګه غوره شوی و. دا نو هغه مهال و چې ښاغلی نورالحق علومي، سيد محمدګلاب زوی، جنرال دوستم او نور دا ډول اشخاص ټول له ښاغلي رباني او چکري صيب سره په يوه جبهه کې راټاله شوي وو. چکري صيب وويل: ((حنيف اتمر هغه وخت د خاد مدير و او يوه پښه يې هم د مجاهدينو پرضد جګړه کې له لاسه ورکړې ده.))

ما يې په ځواب کې وويل: ((اول خو ښاغلی اتمر د جهاد او الحاد په نامه د وزارت څوکۍ ته نه دی رسېدلی او پر خپل لياقت يې دا مقام ګټلی، خو که د چکري صيب په اصطلاح اتمر صيب هغه وخت د خاد يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مامور و او دا يې ډېره غټه ګناه وه، نو دوی سره خو هم د هغه وخت تر ټولو غټ غټ وزيران او اشخاص لکه جنرال دوستم، ګلابزوی، علومي او نور په جبهه کې ناست دي، که يوه مدير ته ګناه راجع کېدی شي، نو بيا دې وزيرانو ته ولې دا مسؤليت راجع نه شي؟ بله خبره د مجاهدينو ده، يو مجاهدين دي يو ملېشې دي، کېدی شي له مجاهدينو څخه د ده مراد همغه ملېشې وي چې د طالبانو تر سقوط وروسته د امريکايي الوتکو تر وزرونو لاندې پر کابل راشېوه شوې او خلک يې لوټ، تالان او تر پوزې راوستل.))

چکري صيب بيا زما پر خبرو اعتراض وکړ: ((وګورئ دی مجاهدينو ته غله وايي، دوی جهاد کړی، دوی مقاومت کړی او ...)) ما ورته وويل: ((تاسو ولې غلو ته مجاهدين وايئ؟ دا منم چې دا يوه ګناه ده چې څوک سپېڅلو مجاهدينو ته غله ووايي، خو دا تر هغې هم غټه ګناه ده چې څوک دې غلو ته مجاهدين ووايي. چکري صيب هغو ته هم مجاهدين وايي چې د روسانو پر ضد د جهاد په ګرمو شېبو کې يې د خپلو شخصي ګټو لپاره اوربند وکړ، دا اصلاً مجاهدين نه دي او بله د مقاومت خبره ده چې دوی ترې هر وخت ناوړه ګټه پورته کوي، دا دوی د طالبانو پر وړاندې د جګړې مهال ته وايي، خو که فرضاً دا دواړه ورسره ومنل شي، نو (۱۳۷۱-۱۳۷۵ ل) کلونه بيا څنګه کېږي؟ دا وخت لکه چې دوی کابل کې ګلان کرل؟ چکري صيب ته بايد وويل شي چې يو کاسب د خپل کسب په نامه يادېږي، کله چې کاسب هغه کسب پرېږدي بيا بل شروع کړي، بيا د وروستي کسب په نامه يادېږي. د ساري په توګه يو وخت يو څوک نانوايتوب کوي، خلک ورته نانوای، وايي بيا چې کله هغه کسب پرېږدي قصابي شروع کړي، خلک ورته قصاب وايي، بيا ورته څوک نانوای نه وايي، تاسو چې کله د روسانو پر ضد جهاد کاوه، هغه وخت مجاهدين وئ، بيا مو چې کابل کې لوټ او تالان شروع کړ بيا خو مجاهدين نه ياست سوچه غله ياست.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما او د چکري صیب خبرې ډېرې ترخې شوې، ده د جمهور رییس کرزي په ادرس ډېرې ترخې خبرې وکړې.

یو وخت بیا داسې راغی چې (متحده جبهه) مخ پر ځوړ شوه، چکري صیب د (محمد قسیم فهیم) لمن ونیوه، هغه بیا ولسمشر کرزي ته سپارښتنه وکړه، هغه د حج او اقافو وزارت د وزیر په توګه نوماند کړ، خو ولسي جرګې باور رایه ور نه کړه، چکري صیب بېرته د ولسمشر له خوا د سرپرست په توګه پاتې شو. یوه ورځ ما له جمهور رییس سره ملاقات درلود، د نورو خبرو په ترڅ کې مې د چکري صیب د تېرو بحثونو نچوړ ورته په لنډو ټکو کې بیان کړ، ورته مې وویل: ((د چکري راتګ موږ ته هم پېغور او شرم دی، ده ته هم او تاسو ته هم ښه خبره نه ده، داسې اشخاص چې ښه ماضي نه لري، ښه نه ده چې پر دې ډول مهمو پوستونو کار وکړي.)) ولسمشر راته په ځواب کې وویل: ((پرېږده یې پرېږده یې زر... په دې وطن کې اوسي یو دې په کې دی هم وي، پارلمان هم رد کړ، دی چې نه شرمېږي، ته ولې وشرمېږې.)) زه هم غلی شوم. شپې ورځې تېرېدلې، د ولسمشرۍ د دویمې دورې انتخابات راورسېدل، د ټاکنو جنجالونه ټولو ته معلوم دي، یو وخت د ټاکنو په شمېرنه کې د جمهور رییس کرزي د رایو شمېر په سلو کې تر پنځوس جمع یو (۵۰+۱) کښته و، خو ټولې رایې لا نه دي شمېرل شوي، دا مهال داسې ګونګسې شوې چې ښاغلی ډاکتر عبدالله عبدالله له کرزي څخه د امتیازاتو په بدل کې غواړي یو جوړجاړي ته ورسېږي، همدا مهال یوه ورځ غرمه چکري صیب زموږ دفتر (د امنیت شورا دفتر) ته راغی، د غرمې ډوډۍ یې هم موږ سره وه، د ډوډۍ پر مهال د رایې شمېرنې موضوع یاده شوه، کله چې ډوډۍ خلاصه شوه، چکري صیب وویل: ((زه ځم چې مخالفینو (ډاکتر عبدالله ګروپ) سره خبرې وکړم، هغوی ځینې شرایط وړاندې کړي چې که نرمښت په کې راولي یو جوړجاړي ته سره ورسېږو ښه به وي)) ما وویل: ((چکري صیب د هغوی شرایط څه دي؟)) چکري صیب وویل: ((هغوی لس وزارتونه، لس ولایتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا هغه ولایتونه چې دوی په کې اکثریت رایې ګټلې، ځینې سفارتونه او مستقل ریاستونه غواړي. دوی وایي که چېرې جمهور رییس د دوی لس وزیران او یا والیان ومني، خو پارلمان دا وزیران رد کړي، نو بیا به هم دوی د دې صلاحیت لري چې نور وزیران ورمعرفي کړي، والیان که هم بیا بدلېږي د دوی په خوښه به نور والیان مقررېږي، د دوی دا شرایط ډېر سخت دي، ماته رییس صیب (کرزي صیب) دنده سپارلې چې د حکومت په نمایندګۍ ورسره خبرې وکړم.)) ما ورته په ټوکو ټوکو کې وویل: ((چکري صیب! تاسو! اسماعیل خان، فهیم خان، بسم الله خان، امرالله خان، ضرار احمد مقبل او نور هغه جمعیتیان چې د کابینې نږدې لس پوستونه یې نیولي، دا مو په کوم جم کې محاسبه کړي، د کرزي صیب که د ډاکتر صیب عبدالله په ګروپ کې؟)) چکري صیب وویل: ((زه هم همدا خبره کوم چې دا خو نو بېخي ظلم دی)). ما چکري صیب ته وویل: ((ښه نه ده چې لس پخواني، لس اوسني پوستونه جمعیت ته ورکړای شي، یو دوه درې څلور پاتېږي هغه هم د جمعیت او نظار شورا وفادارو ته ورکړل شي، نو عدالت به سل په سلو کې تامین شي!)) چکري صیب په خندا شو ویې ویل: ((زه هم همدا خبره کوم...)) چکري بیا د خپل هدف پر لوري لاړ او زه په خپل فکر کې ډوب شوم او دا خبره مې بیا په ذهن کې څو ځله تېره کړه چې جمهور رییس څومره ((دقیقې او شعوري)) فیصلې کوي؟. یو وخت بیا د حج مهال راغی، د حج مهال څو تېرو وزیرانو ته د (مثمر) فصل مانا لرله، ویل کېږي چې چکري صیب هم د دې فصل مېوه ټوله کړه، بیا لندن ته لاړ، د لویې څارنوالۍ دوسیه له کاغذونو ډکه شوه، خبره کورنیو او بهرنیو رسنیو ته ورسېده، نړیوالو پولیسو ته مراجعه وشوه، خو تر اوسه لا د قانون د تطبیق او چکري صیب تر منځ ډېر زیات واټن پاتې دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپین او تور افغانستان

د (۲۰۰۱م) کال د سپټمبر تر یوولسمې نېټې وروسته امریکا پر افغانستان یرغل وکړ، دا مهال (جورج بوش) په چین کې د روسیې له جمهور رییس (ولادیمیر پوتین) سره د یوې کتنې پر مهال له هغه څخه هیله وکړه چې افغانستان باید پر دوو برخو ووېشل شي: ((تور افغانستان او سپین افغانستان.)) سپین افغانستان به ستاسو تر کنټرول لاندې وي او تور افغانستان به زموږ. نو تاسو باید ژر تر ژره تر سالنګ پورې پرمختګ وکړئ. پوتین ورته وویل چې ((تور)) او ((سپین)) څه مانا؟ بوش ورته وویل: «تر سالنګ دېخوا به طالبان اوسي، جګړه به دوام پیدا کوي، دا خلک هسې هم ترقي او تمدن نه غواړي، په شمال کې ستاسو پلویان اقلیتونه (شمالټلوواله) دي، تاسې د هغو ملاتړ وکړئ چې ترسالنګه پرمختګ وکړي، دا سیمه به سپین افغانستان شي، دلته به ترقي او تمدن روان وي، دا سیمه به اباده شي، دیموکراسي به په کې راشي، جنوب کې به جنګ وي...» دا پورته خبرې د

(ولادیمیر پوتین)

تاجکستان جمهور رییس (امام علي رحمان) هغه وخت څرګندې کړې چې د (۱۳۸۹ل) کال د عقرب د میاشتې پر (۳) نېټه کابل ته راغلی و او د جمهور رییس حامدکرزي په کور کې د هغه مېلمه و. په دې بحث کې د (استاد رباني) نوم هم یاد شو. خبره داسې وه چې په غونډه یا مېلمستیا کې فهیم خان، جمهور رییس کرزی، عمر داودزی او د حکومت څو تنه نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخور ناست وو. چا د استاد رباني يادونه وکړه، امام علي رحمان وويل: ((هو استاد رباني له ما څخه خفه دی او دا څو کاله کېږي چې ما سره هېڅ تماس نه لري.))

کرزي صيب ورته وويل: ((ولې درڅخه خفه دی، ولې دې پخلا نه کړ؟)). د کرزي د دې پوښتنې په ځواب کې امام علي رحمان همدا د (بوش) کيسه بيان کړه چې له پوتين سره يې پر (تور) او (سپين) باندې د افغانستان د وېش خبره مطرح کړې وه. رحمان وويل: ((پوتين د شانگهای تر غونډې وروسته سملاسي تاجکستان ته راغی او له ما څخه يې هيله وکړه چې د استاد رباني په شمول د شمالټلوالې مشران ورته راوغواړم، ما هغه وخت استاد رباني راونه غوښت، خو فهيم خان او نور مشران مې ملاقات ته راوبلل، سره له دې چې استاد رباني له ما څخه په ټينگه هيله وکړه چې له پوتين سره يې د ملاقات زمينه برابره کړم، خو ما دا کار ونه کړ، استاد رباني په همدې خبره له ما څخه خفه دی او دا څو کاله کېږي چې هېڅ رابطه راسره نه لري.))

(امام علي رحمان)

امام علي رحمان په همدې خصوصي غونډه کې وويل: ((پوتين، فهيم او نورو ته د بوش پيغام ورساوه او د خپلې هر ډول مستقيمې او نا مستقيمې مرستې ډاډ يې ورکړ، فهيم ورته يو موټی شگه لاس کې ونيوله ويې ويل: دېته موږ رېگ وايو، دېته په هلمند کې شگه وايي دا يوه مانا لري، ټول افغانستان يو دی. افغانستان کې اوس طالب نه په شمال کې او نه په جنوب کې ځای لري، موږ بايد کابل ونيسو، طالبانو څخه اوس خلک په تنگ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي اوس هغه د څو کالو مخکې افغانستان نه دی. پوتین ورته وويل: کابل نه شئ ساتلای، بايد سالنګ کې تم شئ، دا ځای مستحکم کړئ موږ مو تر شا ولاړ يو، خو فهيم د دې وېش سخت مخالفت وکړ. کله چې پوتین مسکو ته لاړ، څه موده وروسته د طالبانو نظام سقوط شو، فهيم او نور کابل ته راغلل، پوتين په تلفېون کې ماته په قهرجنه لهجه وويل: دوی ولې کابل ته لاړل، دوی کابل نه شي ساتلای، بيا جنګونه شروع کېږي، بيا طالبان پيداکېږي...، ما ورته وويل: دوی زما خبرې نه مني، خو پوتين په ډېره قهرجنه لهجه خبرې کولې، رحمان وويل: ما څه وخت وروسته بيا پوتين وليد، پوتين راڅخه ښنه وغوښته چې تاته مې په ټلېفون کې تېزې خبرې وکړې، ما ورته وويل ولې اوس دومره نرم يې؟ هغه وويل: د ټلېفون خبرې خو مې امريکايانو اورېدلې، اوس خو يې نه اوري، ځکه نرم يم. هدف يې دا و چې امريکايان وپوهوي چې د هغوی پيغام يې په ښه ډول زما له لارې افغانانو ته رسولی دی.)) امام علي رحمان وويل: ((اوس چې مې ډېر کلونه وروسته استاد رباني وليد، نو هغه له پوتين سره د ملاقات د نه برابرولو ګيله يې يو ځل بيا راڅخه وکړه.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

د رباني شرم!

د سولې مشورتي جرگې تر جوړېدو دمخه اوازه وه چې استاد برهان‌الدين رباني د دې جرگې د رييس په توگه غوره کېږي، زما په شان ډېرو نورو خلکو به هم ولسمشر ته ويلي وي چې دا کار ونه کړي، خو ما هم خپل انساني مسؤليت وگاڼه، پر هغه مې غاړه خلاصه کړه چې دا د سولې پروسې ته زيان رسوي، جمهور رييس ته مې يو تريخ ليک هم وليکه، ما ډېر دلايل درلودل، يو دليل دا و چې رباني نور کوم ځواک نه لري، غواړي حکومت سره نږدې شي او له دې لارې نور امتيازات واخلي. جمهور رييس راته وويل: ((رباني ماته راغی، راته يې وويل چې زما د عمر وروستي وختونه دي غواړم، په دې پاتې عمر کې، دې خپل ولس ته

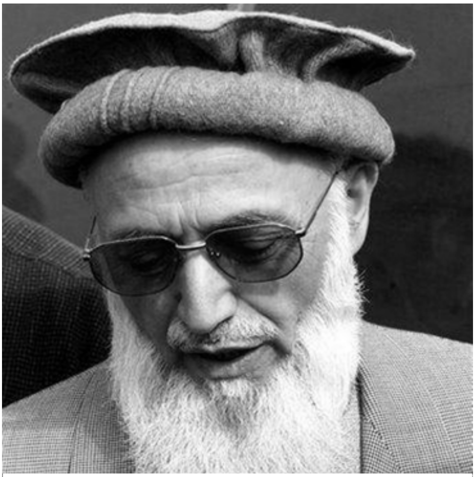

(پروفيسور برهان الدين رباني)

خدمت وکړم، زه غواړم د افغانانو تر منځ سوله وکړم او په دې برخه کې که يو خدمت زما له لاسه وشي، نو دا به زما لپاره د افتخار کار وي.)) ما جمهور رييس ته وويل: ((استاد رباني غواړي په دې پاتې عمر کې هم د سولې بهير تېر کړي او له تا څخه نور امتيازات هم واخلي.)) پر جمهور رييس زما خبرې ښې ونه لگېدې، زه ترې همداسې نيم خوابدی راووتم. د سولې ملي مشورتي جرگه خلاصه شوه، تر جرگې دوه درې ورځې وروسته رباني،

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهور رييس کرزي ته راغی او په ترکيه کې يې د افغانستان د سفير په توگه د خپل زوی (صلاح الدين رباني) د تقرر د ژمنې عملي کېدل وغوښتل، جمهور رييس ورته وويل: ((استاده اوس شرم دی جرگه تازه تېره شوې، که دا اعلان خپور شي خلک به وايي چې استاد رشوت واخيست که څنگه؟ دا کار درته کوم خو لږ وروسته))، خو استاد رباني ورته وويل: ((نه بابا دې کې د شرم څه خبره ده، هېڅ پروا نه کوي، ته حق لرې چې يو څوک مقرر کړې، خو که (صلاح الدين) څومره ژر مقرر شي ښه به شي. دا څه د شرم خبره نه ده.))

جمهور رييس قلم پر مېز ټکاوه، د هغه د تقرر حکم يې لاسليک کړ، خو زه نه پوهېږم چې هغه وخت به جمهور رييس کرزي ته د رباني په باب د چا خبرې ور په ياد شوې وي که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

((مارشال)) او سپي

دا یادښت د (۱۳۸۹ل) کال د لړم پر (۴) مه نېټه لیکل شوی دی.هغه څوک چې له ښاغلي محمدقسیم فهیم سره له نږدې پېژني هغه ټول پر دې پوهېږي چې ((مارشال)) صیب د پیسو او جایداد پر شتون سربېره د سپیو ساتنې ذوق هم لري. پر سپیو سربېره نور حیوانات او مرغان هم ساتي، یو ځل یې یو سپین اسپ په یو لک ډالره (۱۰۰،۰۰۰) له تاجکستان څخه اخیستی و. د کابل یکه توت سیمې ته ورڅېرمه د حیواناتو یوه طویله هم لري، د فهیم ترڅنګ د هغه نور یاران هم د اسونو او نورو حیواناتو د ساتنې شوقیان دي. د (۱۳۸۹ل) کال د عقرب پر (۳) نېټه افغانستان ته د تاجکستان جمهور رییس امام علي رحمان (پخواني رحمانوف) سفر درلود، تر سفر دمخه د هغه د ساتندویه ګارد مشر د افغانستان د جمهوري ریاست د ماڼۍ کتنه کوله، چې بیا له خپل مشر سره یوځای راشي، د همدې مخنۍ کتنې په ترڅ کې یې د ارګ ګلخانې ماڼۍ ته مخامخ پر فهیم خان سترګې ولګېدې، یو دم یې غږ کړ! ((او فهیم! کجا استی تو بیا که یک سګ بریت نګه کدیم، ایتو دان داره مثل قلف واری که یک دفه دان پرته، به پنجه خلاص نه میشه...))

(محمد قسیم فهیم)

د تاجکستان د جمهور رییس د محافظت رییس له پخوا نه فهیم سره پېژندل، هغه وخت چې طالبانو شمالټلواله پسې اخیستې وه او دوی اکثرو د تاجکستان (کولاب) ته پناه وروړې وه، نو هلته دې شخص د فهیم بدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځې لیدلې وې، هغه داسې فکر نه کاوه چې فهیم خان اوس ((مارشال)) دی، د جمهور رییس مرستیال دی، د شان او شوکت خاوند دی، خو هغه داسې فکر کاوه چې دی همغه پخوانی فهیم او یا قسیم دی. فهیم خان چې د تاجکستان د جمهور رییس د محافظت د رییس دا حال ولید، نو ځان یې تېر کړ، هغه ته یې وویل: ((ځه بیا به بل وخت خبرې وکړو)) یوازې سترې مشي یې کافي وګڼله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ملي امنیت کې څوک څومره دي؟

استخبارات یا امنیتي خدمات د هر هېواد تر ټولو حساسه اداره ګڼل کېږي، نیم دولت د پټو اطلاعاتو له لارې کنټرولېږي او ثبات تر لاسه کوي. له بده مرغه چې له (۱۳۵۷ل) کال راهیسې د افغانستان د استخباراتو اداري یوه ملي بڼه خپله نه کړه، پر (۱۳۵۷ل) کال چې دا اداره د (کام) یانې (کارګري، استخباراتي موسسه) په نامه یادېده هم د واکمن ګوند خدمت کې وه او د افغان ولس په عامه وژنه کې یې لاس درلود، وروسته بیا د (اګسا) یانې (افغانستان ګټو ساتندویه اداره) په نامه یاده شوه، وژنو بیا هم دوام وکړ. وروسته بیا د (خاد) یانې (خدمات امنیت دولتی) په نامه ونومول شوه، دا وخت هم تر ډېره حده له خپل ولس سره په مقابله کې مصروفه وه، وروسته یې وزارت ته پورته کړه د (واد) یا (وزارت امنیت دولتی) په نامه یې کړه، وروسته یې (د ملي امنیت ادارې) نوم پرې کېښود، دا ځل یې یوازې نوم ملي شو، په عمل کې بیا هم له تنظیمي انحصاره ونه وته، د طالبانو په واکمنۍ کې هم د طالبانو د ګټو لپاره وکارېده، کله یې ورته د (احتساب) ریاست وایه او کله هم د (استخباراتو او امنیت) ریاست په نامه یادېده. د طالب نظام تر ړنګېدو وروسته له موقتې ادارې رانیولې بیا تر دې دمه چې د (ملي امنیت ریاست) په نامه یادیږي، بیا هم له تنظیمي انحصاره نه ده وتې. پر دې ادارې د تنظیمي انحصار منګولې هغه وخت لا پسې ټینګې شوې چې د طالبانو د نظام تر ړنګیدو وروسته په (بن) کې د قومونو په نامه د څوکیو ناعادلانه وېش پیل شو، په بن کنفرانس کې د موقتې ادارې د رییس د مرستیال پر پوست سربېره دفاع، د کورنیو او بهرنیو چارو وزارتونه (پنجشېر) ولسوالۍ ته ورکړل شول، سربېره پردې د ملي امنیت اداره (ډاکتر عبدالرحمن) ته ورکړل شوه، که

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه هم ډاکتر عبدالرحمن د نظار شورا له اساسي غړو څخه و، خو څرنګه چې پنجشېری نه و؛ نورستانی و، نو په بن کنفرانس کې پنجشېر ګروپ (لخدار براهيمي) او نور پرېکړه وال تر فشار لاندې راوستل چې د ملي امنيت رياست خو په وزارتونو کې نه راځي، دا يو لوی رياست دی، پر دې به وروسته بحث کېږي، تاسو بايد دلته وزارتونه ووېشئ. پنجشېر ګروپ لخدار براهيمي مجبور کړ چې د نظار شورا غړي (ډاکتر عبدالرحمن) ته د ترانسپورت وزارت ورکړي، ترانسپورت وزارت دا مهال تيار (انجنير روح الله امان) ته ورکړل شوی و، خو څرنګه چې روح الله امان کوم سياسي ملاتړ نه درلود، نو نوم يې په پنسل پاک ورپاک کړ او پر ځای يې ډاکتر عبدالرحمن وليکل شو، په دې ډول ملي امنيت رياست او نورې لويې ادارې، چې د وزارت نوم يې نه درلود، خو کارونه يې تر وزارته کم نه وو، ټول له يوې مخې نظار شورا پنجشېر ګروپ ته پاتې شول. د لنډ مهالې ادارې پر مهال ټول (۸۳۲) مهم رياستونه يوازې د پنجشېر اوسېدونکو ته ورسپېدل، دا په کابل کې د ټول حکومت تر نيمايي زيات حساس پوستونه جوړوي.

(ډاکتر عبدالرحمن)

(انجنير عارف سروري) د دې رياست د رييس په توګه خپله دنده پيل کړه، دا چې عارف سروري څه ډول سړی دی، پخوا يې څه کړي وو او دلته يې څه وکړل، پوره بحث غواړي، خو په يوه جمله کې سړی ويلای شي چې عارف سروري د ملي امنيت رياست له پنجشېريانو او جميعتانو ډک کړ او د پښتنو پر ضد يې خپل ټول هغه توان،

(عارف سروري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسیسې او توطیې وکارولې چې د ده په وس کې وې. اکثره پښتانه یې د طالبانو په نامه ونومول، ویې ټکول او د ظلم کچه دومره لوړه شوه چې نه د کابل حکومت او نه هم نړیوالې ټولنې دا ظلمونه پټولای شول. وروسته حکومت او نړیوالې ټولنې په تېره بیا امریکایانو پرېکړه وکړه چې دې ادارې ته داسې یو څوک راولي چې له دوی سره په ژبه پوه شي. د دې کار لپاره یې (امرالله صالح) چې مخکې د احمد شاه مسعود یو ژباړن ګڼل کېده، په انګلیسي یې خبرې کولای شوې، په امریکا کې یې کوم کورس هم لوستی و، مناسب وګاڼه، هغه د دې ادارې په راس کې راغی. د صالح د واکمنۍ پر مهال په ملي امنیت ریاست کې په ظاهري صورت کې یو څه مثبت تحولات راغلل، خو سیرت او محتوا لا هماغسې وو. یوه ورځ مې د لویې

(امر الله صالح)

جرګې په کېږدۍ کې له امرالله صالح سره د ملي امنیت د ترکیب په اړه اوږد بحث وکړ، ما وویل چې دا اداره ملي نه ده، تنظیمي ده، هغه وویل: دلایل راته ووایه، ما وویل: ((د ملي امنیت په لوی ریاست کې له (۲۷) مهمو ریاستونو څخه (۱۴) یې یوازې د پنجشېر او پاتې نور یې هم اکثره په تاجک قوم پورې اړوند افرادو ته حواله شوي او کوم چې پښتانه دي اکثره یې له جمعیت تنظیم سره تړلي دي، نو اوس تاسو ووایاست چې دا اداره ملي ده که تنظیمي؟ که زه ستاسو پر ځای راشم او له خپلې ولسوالۍ (۱۴) رییسان مقرر کړم او نور هم د خپل تنظیم خلک، تاسو به ماته په کومه سترګه ګورئ، نو اوس زما په شمول اکثره خلک دا فکر کوي چې دا اداره یوازې د نظار شورا او جمعیت د ګټو ساتندویه ده.)) امرالله صالح که څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم ووېل چې دا واقعيتونه دي، خو ويې ويل چې د سمون لپاره يې بايد کار وشي، نه دا چې موږ ټول سيستم رد کړو.

امرالله صالح دا هم ووېل چې زما دوه مرستيالان دي، دواړه پښتانه دي، هدف يې له (انجنير ابراهيم سپين زاده) او (ډاکتر عبدالله لغماني) څخه و، انجنير ابراهيم دا مهال تش کله کله د امنيت رياست ته ورته، رول يې ډېر سمبوليک و او عبدالله لغمانی هم له تنظيمي پلوه نظار شورا او جمعيت پورې تړلی و، امرالله صالح د وخت په تېرېدو سره يو څه بدلونونه او سمونونه راوړل، خو عمومي کيفيت بدل نه شو، د ملي امنيت د ټول تشکيل تحليل او تشريح د دې يوې ليکنې له زغمه وځي. خو دلته به هغه وروستۍ نتيجه چې د (انجنير نبيل) تر رياست وروسته او ان د اسد الله خالد تر ټپي کېدو وروسته زموږ لاس ته راغلې، دلته وړاندې کړو، دا د ملي امنيت رياست وروستی ترکيب دی چې له بېلا بېلو لارو زما تر قلمه رارسېدلی دی، دا ترکيب په دې ډول دی:

افسران

۵۸۹۰ پښتانه

۹۹۴۵ تاجک

سرتېري

۳۴۵۹ پښتانه

۴۶۳۰ تاجک

اجيران

۵۳۵ پښتانه

۱۸۴۰ تاجک

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هغه تشکیل دی چې د (۱۳۹۲ل) کال د غبر گولي میاشتې تر پیله پورې ارزول شوی دی. یوازې د اسدالله خالد تر ټپي کېدو وروسته (۷۵۰) تنه پنجشېریان د امنیت د لومړي مرستیال (جنرال حسام الدین) په وړاندیز او د فهیم خان په منظورۍ نوي مقرر شوي دي. دا په داسې حال کې ده چې د امرالله صالح په شمول د پنجشېر گروپ اکثره سیاسي اشخاص چې د سیاسي اپوزیشن اکټونه کوي، وایي په حکومت کې د تاجکو ونډه کمه ده، کرزی او د حکومت ځینې نور غړي پر قومپالنې، سمتپالنې، ژبپالنې او ان فاشیزم تورنوي، نو که د کرزي دا ډول عملونه فاشیزم وي دې بل اړخ ته به څه نوم ورکړل شي؟ نه یوازې د ملي امنیت په ریاست کې دا حال دی، بلکې د حکومت په نورو ملکي ادارو کې هم دا حال دی. پورتنی ترکیب چې موږ د افسرانو په برخه کې گورو، په دې کې بیا بل مشکل دا دی چې پښتانه افسران د څوکیو د اهمیت له مخې لا په بد حالت کې دي او بله خبره لا دا چې دا پښتانه افسران یو زیات شمېر یې د تنظیمي او سیاسي انتصاب له مخې په جمعیت تنظیم او یا هم د جمعیت په نورو ائیتلافي تنظیمونو پورې تړلي خلک دي. په دې ډول په وروستۍ نتیجه کې سړی ویلای شي چې د ملي امنیت اداره په تېرو (۱۲) کلونو کې د یوه مشخص تنظیم او بیا په هغه تنظیم کې هم پر یوې مشخصې سیمې پورې تړلې اداره پاتې شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له وخت څخه ناوړه ګټه اخيستنه

په لنډ مهاله او منځمهاله اداره کې چې محمد قسيم فهيم هم د يادو ادارو د مشر لومړی مرستيال و او هم يې د دفاع د وزير په توګه دندې سرته رسولې، په سلګونو څه چې په زرګونو ناقانونه کارونه يې تر سره کړي دي. د هغو ټولو سپړل او را اړول د يوه کتاب څه چې د کتابونو ليکل غواړي. د ده د ګڼو ناقانونه کارونو له جملې څخه يو کار دا و چې کله به جمهور رييس چيرته په سفر لاړ او دی به سرپرست شو، نو ښاغلی (يوسف اعتبار) چې هغه مهال د ولسمشرۍ د چارو د ادارې د لوی رييس په توګه دنده سرته رسوله، هغه به ټول هغه

(محمد قسيم فهيم)

کاغذونه، اسناد او نور مواد چې ولسمشر کرزي به د هغو له لاسليک او منظورولو ډه‌ډه کوله او يا به يې د (نه لاسليک) اټکل و، اعتبار به دا اسناد ټول راټول او ترتيب کړل او دېته به منتظر و چې کله کرزی کوم هېواد ته په سفر ځي او فهيم خان د سرپرست په توګه پاتې کېږي. څرنګه چې د حکومت ټول پوستونه په ترتيب سره د شمالټلوالې او په تېره بيا د نظار شورا (پنجشېر ګروپ) په لاس کې وو، نو لاندې ټولو رييسانو او اړوندو کسانو ته به يې وويل چې څه غوښتنې لرئ ټولې د چارو لويې ادارې ته وسپارئ، په دې غوښتنو کې به اکثره د ځمکو او جايدادونو غوښتنې وې، نوی تقرر، د دولتي او عسکري رتبو ورکړه او نور ډول ډول امتيازونه به په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې شامل وو، کله چې به جمهور رییس پر سفر لاړ، دا ټولې دوسیې او غوښتنې به ښاغلي یوسف اعتبار، په خپل اعتبار د فهیم خان پر مېز کېښودې، هغه به د عوامو په اصطلاح په (ټې ثانیه) کې لاسلیک او ښاغلي اعتبار به په ترتیب سره خپلو مراجعو ته ابلاغ کړې، سړی پوره او کره نه شي ویلای، چې څومره ناقانونه کارونه به تر سره شوي وي، خو د یوه اټکل له مخې ویلای شو چې تر پنځوس (۵۰) زرو زیات داسې کارونه به تر سره شوي چې قانوني ممانعت یې درلود او باید نه وای تر سره شوي. شاید ځینو کسانو ته د پنځوس (۵۰) زرو ناقانونه حاتم بخشیو او نورو ناوړه کارونو رقم څه مبالغه ښکاره شي، خو هغو کسان چې د حکومت له داخلي جوړښت او په هغه کې د واک له نااندولو وېش څخه خبر دي، هغوی ته کېدی شي پنځوس (۵۰) زره یو ډېر ټیټ رقم ښکاره شي. کله چې به

(یوسف اعتبار)

ولسمشر بېرته راستون شو، لومړی خو کېدی شول پر دې کارونو خبرېده نه، که خبرېده هم ځان یې ناگاره اچوه او درېیمه خبره دا چې که زړه یې غوښتل رد یې کړي، د رد عملي صلاحیت یې هم نه درلود، هغه هم هغه ډول کارونه تر سره کول چې اکثره یې د دې ټلوالې د خوشالۍ سبب گرځېدل او د ځینو په اصطلاح ملي(!) حرکت یې کاوه.

د انتقالي او موقتې ادارې له اسنادو به تېر شو، یوازې د دې ډول کارونو یوه وړه بېلگه به وړاندې کړم د (ریاست محافظت و امنیت رجال برجسته دولتی) یا د غټو دولتي شخصیتونو د امنیت او ساتنې په نامه یو ریاست دی، (لسم ریاست) د ملي امنیت اړوند دی، خو د جمهوري ریاست د عالي مقام د ریاست تر چتر او اوامرو لاندې کار کوي. دا مهال (کریم خرم) د جمهوري ریاست د عالي مقام رییس دی، خو د دې بل

(c) ketabton.com: The Digital Library

رياست رييس بيا د پنجشېر اوسېدونکی ښاغلی (نورالله خان) دی.

اصلاً هر نوی تقرر، انفکاک او هم رتبه ورکول چې په دې رياست کې کېږي بايد د جمهوري رياست د عالي مقام د مشر چې دا مهال (کريم خرم) دی، له لارې تر سره شي. خو د شمالټلوالې په فکر ځينې مقررۍ بيا داسې دي چې لازمه نه ده کريم خرم او يا ولسمشر کرزی دې پرې خبر شي، هغه پر همغه مستقيمه لاره تر سره کيږي، هغه لاره چې د يوسف اعتبار له لارې مستقيماً تر ((مارشاله)) غځېدلې ده، (د محافظت و امنيت رجال برجسته دولتي) رييس يې مستقيماً يا په خپله يوسف اعتبار ته او يا هم ملي امنيت ته او هغوی يې بيا ښاغلي اعتبار ته وړاندې کوي، هغه يې بيا همداسې تر ((مارشاله)) رسوي، هغه يې لاسليکوي او په دې ډول کارونه تسلسل پيدا کوي، دلته به يو جدول د بېلګې په توګه راوړو چې (۵۳) تنه ځنګه په يوه واړه رياست کې ترفيعات کوي. د دې حکم کاپي دلته وګورئ!

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست دفتر مقام عالی ج.ا.ا
ریاست محافظت و امنیت رجال برجسته دولتی

ریاست دفتر ریاست جمهوری
شماره ۴۸۵ ۱۲
۱۳۹۲/۲/۲۴
مدیریت دفتر ریاست محافظت امنیت رجال برجسته دولتی

مورخ / / 1392

احکام	پیشنهاد
ملاحظه شد: متن پیشنهاد منظور است، ریاست عمومی امنیت ملی در زمینه اجراآت نماید. مارشال محمد قسیم فهیم معاون اول و سرپرست ریاست ج.ا.ا	به مقام محترم عالی ریاست جمهوری اسلامی افغانستان! محترما : تعداد (53) تن کارمندان مدیریت هفتم این اداره که وظایف محوله خویش را با کمال صداقت و ایمانداری کامل بدون ضیاع وقت بطور (24)ساعته اجرا نموده و از هیچ نوع سعی و تلاش در امور اجرای وظایف مربوط دریغ نورزیده اند. ، با در نظرداشت کار و پیکار شبا روزی ایشان و جهت تشویق هر چه بیشتر آنها در امر اجرای بهتر وظایف محوله احتراماً به مقام محترم عالی پیشنهاد مینمائیم تا یک رتبه بالاتر از رتبه موجوده ایشان بطور فوق العاده بدون در نظرداشت بست برای آنها که جدول شهرت شان ضمیمه پیشنهاد هذا میباشد با اصدار حکم منظور فرموده ممنون سازید. با اغتنام از فرصت به تجدید احترامات فایقه میپردازیم. بااحترام رئیس محافظت وامنیت رجال برجسته دولتی

(c) ketabton.com: The Digital Library

جدول شهرت کارمندان مدیریت هفتم ریاست محافظت وامنیت رجال برجسته دولتی

شماره	شهرت: اسم	شهرت: ولد	رتبه موجوده	رتبه پیشنهاد شده	ملاحظات
1	حبیب الله	عبدالله	دگرمن	دگروال	
2	عبدالظهور	داود	دگرمن	دگر وال	
3	عبدالنعیم	عبدالقیوم	دگرمن	دگر وال	
4	غلام علی	سراج الدین	دگرمن	دگروال	
5	نقیب احمد	فیض محمد	دگرمن	دگروال	
6	عبدالتمیم	عبدالمبین	دگرمن	دگروال	
7	عبدالسمیع	نفیس خان	دگرمن	دگروال	
8	رضوان الله	فتح محمد	دگرمن	دگروال	
9	عبدالقدیر	عیزیزاحمد	دگرمن	دگروال	
10	ملانورمحمد	پیرمحمد	جگرن	دگرمن	
11	عبدالقدوس	عبدالمطلب	جگرن	دگرمن	
12	سالارالدین	عبدال	جگرن	دگرمن	
13	میر آغا	عیدی محمد	جگرن	دگرمن	
14	عزیزبیگ	محمود بیگ	جگرن	دگرمن	
15	مرزا محمد	محمدرضا	جگرن	دگرمن	
16	عبدالمانیل	عبدالخالق	جگرن	دگرمن	
17	شیخ عابدین	معراج الدین	جگرن	دگرمن	
18	غوث محمد	محمدافضل	جگرن	دگرمن	
19	سیف الدین	غلام محی الدین	جگرن	دگرمن	
20	رحیم الدین	کرم خان	جگرن	دگرمن	
21	نصیراحمد	صالح محمد	جگرن	دگرمن	
22	سبز محمد	غریب محمد	جگرن	دگرمن	
23	محمدحکیم	مرزا خان	جگرن	دگرمن	
24	محمدفیض	عطا محمد	جگرن	دگرمن	
25	حبیب محمود	شاه محمود	جگرن	دگرمن	
26	حیات الله	رحمت الله	جگرن	دگرمن	
27	نجیب الله	حبیب الرحمن	تورن	جگرن	
28	سیدملنگ	حاجی حکیم	تورن	جگرن	

3-2

(c) ketabton.com: The Digital Library

جدول شهرت کارمندان مدیریت هفتم ریاست محافظت وامنیت رجال برجسته دولتی

شماره	شهرت: اسم	شهرت: ولد	رتبه موجوده	رتبه پیشنهاد شده	ملاحظات
29	ضیاالحق	صفت خان	تورن	جگرن	
30	محمد جان	محمدعمر	تورن	جگرن	
31	نیکوخان	جگرخان	تورن	جگرن	
32	عبدالله	مردان خان	تورن	جگرن	
33	محمدشاه	دیرخان	تورن	جگرن	
34	محمدبلال	غریب محمد	تورن	جگرن	
35	محمداسرار	غریب محمد	تورن	جگرن	
36	احمد ضابط	صوفی خان	تورن	جگرن	
37	میربچه	میراحمد	تورن	جگرن	
38	حضرت جان	محفوظ جان	تورن	جگرن	
39	خالد	گل احمد	تورن	جگرن	
40	شرین خان	خان شرین	تورن	جگرن	
41	حیات الله	ملاعزیز الله	تورن	جگرن	
42	غلام حسین	غلام الدین	تورن	جگرن	
43	میراکبر	میراحمد	تورن	جگرن	
44	امیراحمد	تجمل خان	تورن	جگرن	
45	ضیاالله	شاه نظر	تورن	جگرن	
46	غلام قادر	غلام صفدر	تورن	جگرن	
47	احمد ضیا	رسول خان	تورن	جگرن	
48	گلاب شاه	امیرجان	تورن	جگرن	
49	مجیب الرحمن	رسول خان	لمری بریدمن	تورن	
50	غلام	عبدالسمیع	دوهم بریدمن	لمری بریدمن	
51	سرور خان	ذین العاب الدین	دوهم بریدمن	لمری بریدمن	
52	کوهی خان	محمدغوث	دوهم بریدمن	لمری بریدمن	
53	ضیاء الرحمن	رسول خان	دریم بریدمن	دوهم بریدمن	

قرار شرح فوق جدول هذا ترتیب و صحت است.

بااحترام

رئیس ... امنیت

رجال برجسته دولتی

معاون ... پرسونل

3-3

په یوه واړه ریاست کې چې دا حال دی، څه فکر کوئ د دولت په نورو وړو او لویو مهمو ادارو کې به څه حال وي؟ دا مشت نمونه یې خروار دی.

دې لېست ته چې تاسو گورئ، دا اکثره په یوې سیمې او یوې سیاسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډلې پورې اړوند خلک دي، په همدې خاطر دوی نه دي غوښتي چې سیمه او ځای ورسره ولیکي. ښاغلي یوسف اعتبار داسې په سوونو ډله ییزې رتبې او مقرری منظورې کړي دي.د دولتي ځمکو وېش، په بهرنیو هېوادونو کې د افغانستان په سفارتونو کې مقرری او په سلګونو ډوله نورې ټاکنې په دې لړۍ کې شاملې دي. دا لړۍ اوس هم ښه په درز کې روانه ده، خدای خبر چې د کرزی صیب د قانوني واکمنۍ تر پایه به څومره ناقانونه کارونه او ګومارنې پر دې ولس تحمیل شي.

نه یوازې فهیم خان په زرګونو ناقانونه کارونه کړي، بلکې د هغوی ټولو ملګرو پر خپل وخت او پر خپل ځای داسې کارونه تر سره کړي، چې قانون ورته اجازه نه ورکوي. سیمه پالنه، ژبپالنه، قومپالنه او تنظیمپالنه د دې ډول کارونو څرګندې بېلګې دي. دلته به د ښاغلي (بسم الله خان محمدي) سمتپالنې ته هم لږ تم شو، کله چې دی د کورنیو چارو وزیر شو، نو دلته ده د اسلامي جمعیت د غړو او د پنجشېر درې د اوسېدونکو پر پخواني شمېر سربېره دا شمېر نور هم زیات کړ، دې لاندې جدول ته وګورئ او بیا نور خپله قضاوت وکړئ:

د یادونې وړ ده چې دا لېست د بسم الله خان د واکمنۍ پر مهال د ځینو کسانو له خوا ملي شورا ته هم د کتنې لپاره وړاندې شوی و، ځینو وکیلانو پرې اعتراض هم وکړ، خو زور یې ونه رسېد.

په کورنیو چارو وزارت کې د ښاغلي بسم الله خان د واکمنۍ پر مهال د سیمه ییز تقرر یو انځور

شمار	اسم	رتبه	وظیفه	سکونت	موقف سیاسی	در زمان کی مقرر شده	ملاحظات
۱	بسم الله خان	ستر جنرال	وزیرداخله	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۲	عبدالرحمن	ډګر جنرال	معین امنیتی	کابل	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۳	بازمحمد احمدی	ډګر جنرال	معین مواد مخدر	بدخشان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۴	مسعود راغب	تورنجنرال	ریس ع تفتیش	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۵	عبدالرحیم شجاع	تورنجنرال	رییس ع حقوق	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶	همایون عیني	جنرال	رییس ۱۱۹	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۷	عبدالقدوس امید	جنرال	ق زون نمبر ۱	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۸	ملاصبور	تورنجنرال	ق بدخشان	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۹	معروف	جنرال	ق قرارگاه وزارت	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۰	شاعلم	جنرال	معاون ریاست ع استخبارات	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	قبلاً در امنیت دوسیه داشت
۱۱	اکرام	جنرال	ق قطعه محافظت قضات	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۲	نجیب الله قانونی	جنرال	معاون ریاست ع دفتر	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۳	دادالله	جنرال	معاون ریاست ع امور پولیس	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۴	محمداصف	جنرال	مدیر ع حقوق کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۵	سیف الدین وفا	جنرال	مدیر ع حقوق کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۶	مبین قره بیگ	جنرال	معاون ریاست تعمیرات	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۱۷	عظیم قره بیگ	جنرال	معاون ریاست ترافیک	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۱۸	خلیل دستیار	جنرال	رییس تحقیقات زون ۲۰۲	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۱۹	حبیب الرحمن	جنرال	رییس تحقیقات زون ۲۰۲	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۲۰	عبدالروف تاج	جنرال	امر امنیت بلخ	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۲۱	عبدالحمید	جنرال	سرپرست ریاست تعمیرات	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲	محمدناصر حیدری	سمونوال (ډگروال)	مدیرع تحلیل و ارزیابی معینیت	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۲۳	صبر الدین	سمونوال	مدیرع استخبارات وزارت	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۲۴	محمد اکبر	سمونوال	مدیرع تعقیب وزارت داخله	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۲۵	عبدالحکیم خیرخوا	سمونوال	مدیر کنترول زون نمبر ۳ کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۲۶	غلام غوث	سمونوال	مدیرع پالیسی معینیت پالیسی	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۲۷	عبدالستار	سمونوال	مدیر تعقیب و جستجو کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۲۸	صابر	سمونوال	ق کندک کمربند کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۲۹	ویس تاج	څارمن	امر حوزه دهم کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۳۰	خالد تاج	سمونوال	مدیر استخبارات پنجشیر	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۳۱	عبدالرحیم	سمونوال	مدیر تروریزم هرات	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۳۲	لطف الهادی	سمونوال	مدیر استخبارات هرات	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۳۳	قدم شاه	سمونوال	ق کندک ۲ لوای ۱ نظم عامه	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۳۴	غلام دستگیر	لومړی څارن	مدیر جنایی حوزه ۲ کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۵	عبدالرحیم	سمونمل	امر کنترول حوزه ۱ کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۳۶	ذین العابدین	سمونوال	ق کندک ۵ لوای ۳ نظم عامه	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۳۷	اغا شیرین	سمونوال	معاون اداری حوزه چهارم کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی		
۳۸	عزیز غیرت	جنرال	ق امنیه جوزجان	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۳۹	عارف امین زاده	سمونوال	معاون اداری حوزه دهم	پنجشیر			
۴۰	الیاس	لومړی څارن	امر کشف حوزه اول کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۴۱	محمدوزیر	لومړی څارن	امر کشف حوزه یازدهم کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۴۲	عبیدالله	څارمن	امر کشف حوزه شانزدهم کابل	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۴۳	سیف الدین	سمونیار	امرجنایی میربچه کوت	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۴۴	فضل الدین عیار	ډگرجنرال	قوماندان زون ۲۰۲ شمشاد	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۴۵	محمد ایوب سالنگی	ډگر جنرال	قوماندان زون ۱۰۱ کابل	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۴۶	زمری	جنرال	ریس عمومی نظم عامه	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۴۷	شیراحمد ملدانی	جنرال	قوماندان امنیه ولایت پروان	هرات	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۸	خلیل اندرابی	جنرال	قوماندان امنیه سمنگان	بغلان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۴۹	سیدمحمد	جنرال	قوماندان امنیه فراه	بغلان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۵۰	داکتر وکیل	تورنجنرال	ریس ع پیژنتون	شمالی	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۵۱	جمعه عدیل	جنرال	ق میدان هوایی کابل	هرات	جمعیت اسلامی		
۵۲	سیدامان سادات	تورنجنرال	معاون اداری قوای سرحدی	بدخشان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۵۳	سمیع الله قطره	تورنجنرال	قوماندان امنیه کندوز	بدخشان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۵۴	فاروق حساس	جنرال	امر حوزه چهارم کابل	کاپیسا	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۵۵	محمدایاز	جنرال	امر حوزه هفدهم کابل	شمالی	جمعیت اسلامی		
۵۶	مشتاق	جنرال	امر حوزه پنجم کابل	پغمان	جمعیت اسلامی		
۵۷	غلامحی الدین	سمونوال	قوماندان لوای ۲ نظم عامه	پروان	جمعیت اسلامی		
۵۸	فیض الرحمن سیدخیل	سمونوال	امر امنیت ولایت پروان	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۵۹	حاجي محمد	سمونوال	مدیر جنایي ولایت پروان	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۶۰	حفیظ الله	سمونوال	معاون اداری حوزه نهم کابل	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
۶۱	سیدخیل	جنرال	قوماندان قوای سرحدی شمال	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦٢	سجده	سمونوال	مدیر جنایی حوزه پنجم کابل	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
٦٣	عبدالستار	سمونوال	مدیر جنایی حوزه پانزدهم کابل	پروان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
٦۴	امان الله	سمونوال	امر حوزه یازدهم کابل	بدخشان	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
٦۵	عبدالعزیز	لومړی څارن	امر کشف حوزه پانزدهم	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	
٦٦	واحد شریفی	جنرال	معاون نظم عامه	پنجشیر	جمعیت اسلامی	بسم الله خان	

دا لېست د هغو نورو لسگونو او سلگونو لېستونو او مقرريو يوه بېلگه ده چې د وزارت له چاپېرياله بهر وتي دي. پوره باور دی چې په ټولو هغو ادارو کې چې په راس کې يې د اسلامي جمعيت پلويان او غړي وو، حالات په همدې ډول وو. دا لېست يې د يو ټوليز انځور په توگه گڼل کېدی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديارلسم څپرکی

د ولسمشر کرزي وزيران

لکه څنګه چې د ولسمشر کرزي د دربار او نظام په بېلابېلو برخو کې رنګارنګ کرکترونه موجود وو، دغسې يې د کابينې غړي يا وزيران هم رنګارنګ وو. تنظيمي افراد په کې وو، مسلکي هغه په کې وو، د قومي ونډې له امله مستحق(!) ګڼل شوي افراد په کې وو، د روحاني يا جهادي قشر استازي په کې هم ځلېدل، کينې اړخي، ښي اړخي او نا اړخي ټولو په کې خپله خپله ونډه لرله. سره له دې چې د کرزي کابينه د بېلابېلو مصلحتونو او نزاکتونو له امتزاج څخه رغېدلې وه، خو څرنګه چې اساسي قانون ورته لوړې زده کړې قيد کړې وې، نو ځکه خو ټول مجبور وو، تر باور رايې اخيستلو وړاندې خپل حقيقي او ناحقيقي تحصيلي اسناد جوړ او ولسي جرګې ته يې وړاندې کړي. که سړی په مجموعي ډول د کرزي صيب د (۱۴) کلنې واکمنۍ د حکومت ټولو غړو ته نظر کوي، نو تر ده وړاندې ان تر (۱۳۵۷ لمريز) کال پورې د ده هره کابينه تر هغو نورو مسلکي برېښي، د دې لپاره چې د کرزي د نظام د څو کابينو د غړو په باب ښه قضاوت وکولای شو، ښه به وي چې هر يو دلته له لنډې تبصرې سره په لنډه توګه در وپېژنو.

مرستيالان: مرستيالان چې په خپله د حکومت يا کابينې غړي ګڼل کېږي او د ولسمشر په غياب کې د کابينې چارې پرمخ وړي، په دولت او حکومت کې مهم نقش لري. کرزي په تېره (۱۴) کلنه دوره کې په مجموعي ډول (۸) تنه مرستيالان درلودلي دي. په مؤقته دوره کې ورته، محمد قسيم فهيم، حاجي محمد محقق، سيما سمر او هدايت امين ارسلا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرستیالانو په توګه غوره شوي وو، خپله کرزي یې په ټاکنه کې کوم رول نه درلود.

په انتقالي دوره کې یې بیا هم محمدقسیم فهیم، کریم خلیلي او نعمت الله شهراني د مرستیالانو په توګه غوره شول، حاجي قدیر یې هم مرستیال، هم د ټولګټو وزیر او هم د ننګرهار د والي په توګه غوره شو.

په لومړۍ انتخابي دوره کې یې احمدضیا مسعود او کریم خلیلي د مرستیالانو په توګه منتخب شول او په دویمه انتخابي دوره کې د احمدضیا مسعود ځای فهیم خان ونیو او خلیلي بېرته پر خپل ځای پاتې شو. د فهیم خان تر مړینې وروسته یونس قانوني د لومړي مرستیال په توګه غوره شو او څو میاشتې یې دا دنده پرمخ یوړه.

په مرستیالانو کې فهیم خان تر ټولو زیات د واک و ځواک څښتن و، ان د ولسمشر د نظریاتو او اوامرو د ویټو صلاحیت یې هم درلود، احمدضیا مسعود او کریم خلیلي بیا د ولسمشر تر سیوري لاندې وو، د دواړو واک و ځواک سره تقریباً مساوي غوندې وو، خو څرنګه چې نظار شورا په حکومت کې زیات واک درلود، نو ځکه خو د احمدضیا مسعود، سیاسي او پوځي ملاتړ تر کریم خلیلي یو څه زیات و. د دې دواړو اشخاصو او یا ډلو قوت په مرګغوندو یا تلینغوندو کې څرګندېده. د احمد شاه مسعود تلین چې په څومره شاندارو حکومتي مراسمو نمانځل کېده، نو د عبدالعلي مزاري بیا په هغه کچه نه و او زیاتره د هزاره توکمو د راټولېدو په بڼه خلاصه کېده.

د مرستیالانو د واک و ځواک د ورته والي او توپیرونو په باب نورې خبرې هم کېدی شي، خو دلته نه غواړم دا بحث ډېر اوږد کړم، څرنګه چې پر مرستیالانو باندې په جلا جلا ډول بحث شوی، نو دلته لازمه نه بولم ځینې خبرې بیا تکرار کړم، لوستونکي کولای شي، همغه بحثونه له نظره تېر کړي، دلته غواړم د ولسمشر کرزي د وزیرانو پېژندنې او د هغو د کرکټرونو څرنګوالي ته یو څه تم شم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولسمشر کرزي وزيران

لکه څنګه چې مې د کرزي صيب د دربار د رنګارنګيو په باب څو ځله يادونه وکړه. وزيران يې هم همداسې درواخله، د هېواد له بېلابېلو برخو، بېلابېلو نظريو او سليقو څخه يې چاڼ کړي وو. دلته په لنډيز سره هر يو درپېژنو:

۱- ستر جنرال رحيم وردګ: رحيم وردګ په ميدان وردګو ولايت کې زېږېدلی، تر دې دمه يې تر شپږو لسيزو زيات عمر خوړلی، د کابل له حربي پوهنتون څخه فارغ شوی، وروسته بيا د لوړو زده کړو لپاره امريکا او مصر ته تللی او هلته يې پوځي زده کړې تر سره کړي دي. ستر جنرال عبدالرحيم وردګ د کاناډا له حربي پوهنتون څخه په نظامي علومو کې افتخاري دوکتورا ترلاسه کړې ده. رحيم وردګ د جهاد په کلونو کې د ملي محاذ په تنظيم پورې تړلی و او د روسانو خلاف يې په ډېرو

(جنرال عبدالرحيم وردګ)

سختو جنګونو کې برخه اخيستې، څو ځله ټپي شوی او دوه ځله له ناوړه بريدونو څخه ژوندی وتلی دی. تر (۲۰۰۴م) کال يانې د جمهوري رياست تر ټاکنو وروسته کله چې حامدکرزي د ولسمشر په توګه لوړه وکړه، نو تر هغه وروسته يې جنرال رحيم وردګ د ملي دفاع د وزير په توګه وټاکه. تر هغه دمخه د ياد وزارت مرستيال و. ده د (۲۰۱۲م) کال تر سپتمبر مياشتې پورې د دفاع وزارت د وزير په توګه خپلې دندې ته دوام ورکړ او بيا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسي جرگې له خوا ناباوره شو. ولسمشر کرزي دی بېرته د دفاع وزارت د سرپرست په توگه وټاکه، خو ده دا دنده قبوله نه کړه او یوازې په امنیتي چارو کې د کرزي د مشاور په توگه پاتې شو.

رحیم وردگ په دفاع وزارت کې د خپل کار په څو کلنه دوره کې ځینې مثبت بدلونونه راوړل، د پوځ لپاره یې نظامي ستراتیژي جوړه کړه، ریفورم یې تر یوه حده عملي کړ او نړیوالې مرستې یې راجلب کړې، په نړیوالو غونډو کې یې د افغانستان او پوځ په استازۍ گډون وکړ او د پوځ د یوه مسلکي افسر په توگه یې خپل رول تر یوه حده په ښه ډول تر سره کړ. رحیم وردگ د نرم طبیعت خاوند و، د ده نرم طبیعت په یاد وزارت کې د دې سبب شو چې نور تنظیمي عناصر ورځخه ناسمه گټه پورته کړي او د ده قانوني واک هم تر پوښتنې لاندې راولي. په دفاع وزارت کې تر ده د اسلامي جمعیت د افرادو واک په ټولیز ډول زیات و، چې دا مهال یې د لوی درستیز (بسم الله محمدي) له خوا لارښوونه کېدله.

رحیم وردگ د خپلې دندې د تصدۍ پر مهال پر دې بریالی نه شو چې په دفاع وزارت کې تنظیمي مکروب له منځه یوسي او د ((جهاد)) او ((مقاومت)) له شعارونو او تاثیراتو پرته یوې بشپړې مسلکي اردو ته لاره اواره کړي.

په دفاع وزارت کې ونډه د قومي وېش له امله ورکول کېده، چې ویل کېږي د بن کنفرانس توصیه وه، د دې وېش له مخې په سلو کې (۴۵) سلنه پښتنو، (۳۵) تاجکو او پاتې نورو قومونو ته ځانگړې شوې وه. خو پښتانه هېڅکله هم دې سلنې (حد) ته ونه رسېدل او تاجک په کې هېڅکله هم په مهمو پوستونو کې تر (۷۰) سلنې راکښته نه شول. دا کار هغه مهال هم روان و چې لوی درستیز هم د رحیم وردگ ملگری (ستر جنرال شېرمحمد کریمي) و. دفاع وزارت ته په لومړیو کې د افرادو جلب او جذب د لیاقت پر اساس نه و؛ د ((جهاد)) او ((مقاومت)) پر بنسټ و. یادو مقاومتونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړې نومرې لرلې، که چا به په ازموینه کې هېڅ نومرې نه شوې اخیستلای، خو چې د دې دوو نومونو (جهاد) او (مقاومت) تصدیق یې درلود، نو د بریالیتوب لپاره یې پوره و.

د وخت په تېرېدو سره پوځ د ملیتوب پرځای تنظیمي بڼه ونیوه، یوازې نوم یې ملي پاتې شو، د پوځ په موټرونو د جمعیت تنظیم د قومندان (احمدشاه مسعود) عکسونو نصب د دې ښکارندویي کوله چې پوځ لا هم د اسلامي جمعیت تر کنترول لاندې دی. ان لوی درستیز (شېرمحمد کریمي) له ژوندون ټلوېزیون سره په یوه ځانګړې مرکه کې د دې حالت سپیناوی ونه کړای شو او له دې ځوابه عاجز پاتې شو.

په یاد وزارت کې د لسګونو ملیونو ډالرو مالي فساد خبرې څو ځله پورته شوې، داسې قراردادونه هم وو چې تر (۴۰۰) ملیونه ډالرو پورې فساد په کې شوی و، د فساد لړۍ ټولو ته څرګنده وه.

په خپله د رحیم وردګ پر یوه زوی هم د فساد تورونه وو، چې ویل کېږي، د یاد وزارت غټ قراردادونه ورسره وو. خو اصلي مالي فساد په تنظیمي عناصرو پورې تړلی و چې د رحیم وردګ زور پرې هم نه رسېده او د دفاع وزارت اصلي واک و ځواک ورسره و. دوی د دفاع وزارت په قراردادونو کې دومره مالي فساد کړی و چې په سوونو ملیونو ډالرو ته رسېده، خو بیا هم تر پایه داسې څوک پیدا نه شول چې د دوی د فساد مخه ونیسي. خپله رحیم وردګ له سیاسي او اداري پلوه د دې ډول فساد او ځینو تنظیمي مقرریو پر وړاندې بېوسه و. ولسمشر کرزي یې هم په دې برخه کې ملاتړ نه کاوه. یوه ورځ زه (یون) له خپل دفتره (امنیت شورا دفتر) څخه پر راوتو وم، ستر جنرال رحیم وردګ ارګ ته داخلېده، په دروازه کې راسره مخامخ شو، ما چې ورسره څو واره دمخه په دفاع وزارت کې د پورتنیو یادو مشکلاتو په باب خبرې کړې وې، نو دا ځل ده ودرولم، راته یې وویل: ((ما باندې ځینو خلکو نیوکې کړې دي، خو حقیقت داسې نه دی، واقعیت دا دی چې رییس صاحب (کرزی صیب) زما ملاتړ نه کوي، زه چې د تقرر لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم لېست برابر کړم، رییس صیب ته یې یوسم، هغه یې نه امضا کوي، خو بسم الله خان چې کوم لېست ورته راوړي هغه سم لاسي امضا کوي او له ما څخه پوښتنه هم نه کوي، په جلسو کې هم له هغه څخه هره مسله پوښتي، نو ټول مشکل په رییس صیب کې دی. تاسو او که ستاسو مېرمن وکیله صیب (ارین یون) ولسمشر ته ووایي چې دفاع وزارت کې باید ټول مسایل زما له طریقه تېر شي، نه د بل چا له خوا، نو چې داسې وي، زه هلته هېڅ نه شم کولای. تاسو ته مې ځکه وویل چې ستاسې خبرې پر رییس صیب تاثیر کوي.)) ما ورته وویل، زموږ خبرې به پرې څه تاثیر ولري، زه خو دلته عادي مامور یم، جنرال وردګ وویل: «نه! زه پوهېږم چې تاسې او وکیلې صاحبې ته زیات احترام لري او تاسو ورته د مامور په توګه نه ښکارئ، نو که تاسې ورسره دا خبرې مطرح کړئ، زه هلته ډېرې ستونزې حلولای شم. اوس چې زه د هر ناقانوني کار مخه ونیسم، هغوی یې بېرته په همده (ولسمشر) باندې خلاصوي، نو ماته څه پاتې کېږي؟».

د جنرال صیب وردګ زړه ډک و، خو موږ هېڅ نه شو کولای، یوه ورځ مې له ولسمشر سره د یوه ځانګړي ملاقات په ترخ کې له جنرال رحیم وردګ څخه د ملاتړ خبره ورته وریاده کړه. ولسمشر وویل: ((اخ ورمېږ دې د ده مات شي، دی مې د څه لپاره هلته لېږلی دی؟ دی مې د دې لپاره هلته ولېږه، چې هلته قومي توازن برابر کړي، هر څه دې نورو سره دي، خو دی دې خدای خوار کړي، هېڅ یې ونه کړل.)) هر علت، دلیل او مجبوریت چې و، دفاع وزارت د فساد، سیاسي او قومي ناانډولۍ پر یوې سرچینې بدل شو. خپله رحیم وردګ اساساً یو ملي سړی دی، ملي او اسلامي افکار لري، د هېواد او منطقې په کچه یو مسلکي صاحب منصب دی، یوې مطرح علمي کورنۍ کې زېږېدلی، اکثریت پښتنو ته منسوب دی، لاسونه یې د خلکو په وینو سره نه دي، د نیمګړتیاوو په انډول یې بریاوې او ښېګڼې زیاتې دي، خو ده له خپلو ټولو دې لوړتیاوو څخه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دفاع وزارت کې د نيمګړتياوو د له منځه وړلو لپاره غوڅه او اساسي ګټه پورته نه کړه.

۲- ستر جنرال بسم الله خان محمدي: بسم الله خان پر (۱۹۵۸م) کال په پنجشېر دره کې زېږېدلی دی، تر (۱۹۷۹م) کال پورې يې خپلې لومړنۍ او ثانوي زده کړې بشپړې کړې او بيا د مجاهدينو له ليکو سره يو ځای شو، نورې لوړې زده‌کړې

(ستر جنرال بسم الله خان محمدي)

ترې پاتې شوې. کله چې بسم الله خان محمدي د کورنيو چارو د وزير په توګه ټاکل کېده او تر هغه وړاندې يې د ملي دفاع وزارت د لوی درستيز په توګه دنده اجراکوله، نو دی د لوړو زده‌کړو د يو سند په لټه کې شو، دا ځکه چې د اساسي قانون له مخې هر وزير بايد لوړې زده کړې ولري، نو دا مهال يې د اسلامي جمعيت له (حربي پوهنتون) څخه ځان ته جعلي ډيپلوم جوړ کړ، هغه هم په داسې حال کې چې دی پر (۱۹۸۲م) کال د جمعيت په حربي پوهنتون کې شامل او پر (۱۹۸۳م) کال ترې فارغ ښودل شوی دی. څرنګه چې بسم الله خان محمدي په خپله د جمعيت تنظيم غړی و، نو د ياد تنظيم له نارسمي پوهنتون څخه د سند جوړول ورته کوم سخت کار نه و او هغه هم پر داسې مهال چې دی د کرزي د حکومت يو ډېر لوړپوړی پوځي چارواکی و او د حکومت زياته برخه هم د جمعيت تنظيم په لاس کې وه، نو د داسې جعلي اسنادو جوړول او بيا پر ولسي جرګې باندې د اصلي اسنادو په توګه د هغو قبلول دې ډول خلکو ته کوم سخت کار نه و، دوی په دې ډول کارونو کې پوره تجربه لرله او په زرګونو دا ډول جعلي کارونه يې تر سره کړي دي، خو بيا هم حق حق دی او باطل باطل. کله چې بسم الله خان محمدي ولسي جرګې ته د کورنيو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چارو د نوماند وزیر په توګه معرفي شو، نو د وکیلانو له منځه د کابل د خلکو وکیل (رمضان بشردوست) یې پر تحصیلي اسنادو اعتراض وکړ او ویې ویل چې د ده اسناد جعلي دي، بشردوست ته چا وخت نه ورکاوه، خو په ډېر تکلیف یې د یو دوو جملو ویلو وخت واخیست؛ بشردوست وویل:

(ډاکتر رمضان بشر دوست)

((زه له بسم الله خان محمدي څخه فقط یوه پوښتنه کوم، ماته دې نه خپل پوهنتون ښیي، نه دپلوم او نه هم معلم، فقط ماته دې خپل یو بل همصنفی وښیي چې هغه ووایي هغه مهال زه د بسم الله خان همصنفي وم...)) د بشردوست په دې خبرې ټولو وخندل. د بشردوست خبره که هر څه وه، خو خورا له واقعیت څخه ډکه وه، دا چې ویل کېږي د زورور اوبه پر پېچومي خېږي، بسم الله خان هم د خپل سیاسي او پوځي زور په برکت د کورنیو چارو د وزیر په توګه منتخب شو. بسم الله خان محمدي د ډاکتر نجیب الله د حکومت تر سقوط وړاندې د کابل په شمال کې د نظار شورا د پوځي ډلګیو قومندان و، کله چې طالبانو د جمعیت تنظیم له کابله پسې واخیست او د کابل په شمال کې سخت جنګونه ونښتل، نو بسم الله خان محمدي یوځل بیا د احمدشاه مسعود له خوا د همدې سیمې د یاد تنظیم د پوځي ټولګیو د قومندان په توګه وټاکل شو. د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته بسم الله خان د موقت حکومت پر مهال د کابل د پوځي ګارنېزون د قومندان او د دفاع وزارت د مرستیال یانې د فهیم خان د مرستیال په توګه منتصب شو. پر (۲۰۰۳م) کال د ملي دفاع وزارت د لوی درستیز په توګه وټاکل شو، پر (۲۰۱۰م) کال د کورنیو چارو د وزیر په توګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

منتخب شو. وروسته د ولسي جرګې له خوا ناباوره شو، خو ولسمشر کرزي د نظار شورا د سیاسي او نظامي فشارونو له امله بېرته د یاد وزارت د سرپرست په توګه پرېښود او بیا یې د دفاع وزیر په توګه نوماند کړ. بسم الله خان دا ځل د ټول زور او امکاناتو په کارولو سره په دې بریالی شو چې د ولسي جرګې باور رایه تر لاسه کړي. بسم الله خان د باور رایه وګټله، خو ولسي جرګې خپل باور په ولس کې ځکه له لاسه ورکړ چې څو موده وړاندې همدې جرګې دی د کم کارۍ له امله ناباوره کړی و. بسم الله خان بیا د کرزي د حاکمیت ترپایه پر یاد پوست پاتې شو. که د بسم الله خان سیاسي لیدلوری، سمتي، ژبني او قومي تمایلات یوې خواته پرېږدو، نو د یوه فرد په توګه دی ډېر زړور، کاریګر، باجرئته، ټولنیز او کاري شخص دی، که د تنظیمي فکر پرځای یې ملي فکر پاللی وای، نو د هېواد لپاره د ډېرو لوړو خدمتونو جوګه کېدلای شو.

۳- تاج محمد وردګ: په انتقالي اداره کې تر ټولو کمزوری وزیر (تاج محمد وردګ) و، چې هم یې عمر خوړلی و، هم له سیاسي او قومي پلوه له خپل اصله جلا شوی و او ټولنیز بېز یې هم له لاسه ورکړی و. تاج محمد وردګ نږدې اویا کلن و چې د کورنیو چارو د وزیر په توګه د نظار شورا له خوا په دې نیت پر دې څوکۍ وګومارل شو چې د باکفایته پښتون مخه پرې ونیسي. څرنګه چې ټاکل شوې وه، کورنیو چارو وزارت ته داخل یو پښتون د وزیر په توګه غوره شي، نو دوی په دې خاطر چې د داسې پښتون مخه ونیسي چې یا مستقل وي، یا

(تاج محمد وردګ)

باکفایته وي، یا قومي بېز ولري او یا سیاسي شعور ولري، د هغه مخه په دې تش په نامه پښتانه ډب کړي. د بېړنۍ لویې جرګې پر وروستۍ ورځ تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستیو شېبو پورې طمعه او هیله وه چې (حاجي قدیر) د دې پوست لپاره غوره شي، هغه سره ژمنه هم شوې وه، خو وروستیو شېبو کې د نظار شورا د فشار له امله تاج محمد وردګ د کورنیو چارو د وزیر په توګه اعلان شو، دې کار حاجي قدیر او نور ګډونوال ټول هک پک حیران کړل.

تاج محمد وردګ پر (۱۳۴۲ل) کال یانې زما (یون) تر زېږېدو نږدې څلور کاله وړاندې د افغانستان د لومړي وزیر د دفتر رییس شو، د یوه وخت لپاره د هرات ولایت د غوریانو ولسوالۍ د ولسوال په توګه وټاکل شو، د دوو کلونو لپاره یې د بدخشان ولایت د مرستیال والي په توګه دنده اجرا کړه. تاج وردګ له (۱۳۴۴ل) کال څخه تر (۱۳۵۱ل) کال پورې د کورنیو چارو وزارت د پلټنو د لوی ریاست د رییس په توګه پاتې شو، یو کال یې د لغمان د والي په توګه دنده اجرا کړې ده. کله چې تاج محمد وردګ د بېړنۍ لویې جرګې په وروستیو شېبو کې د کورنیو چارو د وزیر په توګه اعلان شو، نو څرنګه چې زه (یون) د بېړنۍ لویې جرګې لومړی منشي وم، نو پر ما دا اعلان ښه ونه لګېد، ژر مې ستېج پرېښود او همدا مهال مې له (بي بي سي) راډیو سره په دې اړه یوه ځانګړې مرکه وکړه او تاج محمد وردګ مې د دې مقام لپاره د هغه د عمر د زیاتوالي او اداري کفایت د نشتوالي له امله مناسب ونه ګاڼه، زه بیا جلال اباد ته لاړم، تاج محمد وردګ زما مرکه اورېدلې وه، هغه یې ډېر په غوصه کړی و، ماته یې یو اخطارګی هم راولېږه او دا یې هم وویل چې ما د لغمان د والي په توګه هم دنده اجرا کړې، ما وردګ صاحب ته غوږ ځواب ورکړ او ورته مې وویل څه چې دې له واکه کېږي، صرفه مه کوه. تاج محمد وردګ د (۱۳۵۷ل) کال د ثور تر پېښې وروسته د وخت حکومت له خوا نیول شوی او دوه کاله یې زندان هم ګاللی دی. تر زندان وروسته د مجاهدینو له لیکو سره یوځای شوی دی.

د تاج محمد وردګ په باب دا هم ویل کېږي چې له ډېر پخوا څخه یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پښتون ضد او ملت ضد سياسي جريانونو او اشخاصو سره اړيکي درلودل.

تاج محمد وردګ پر (۱۳۸۰ل) کال د پکتيا د والي په توګه هم پاتې شوی دی. د عمر وروستي کلونه يې له ډېرو کړاوونو سره مل وو. پخوانيو سياسي ملاتړو يې له ملاتړ څخه لاس واخيست او تاج محمد وردګ يوازې او ګوښه پاتې شو.

۴- علي احمد جلالي: علي احمد جلالي پر (۱۳۲۳ل) کال په غزني ولايت کې زېږېدلی دی. د کابل له حربي پوهنتون څخه فارغ شوی، وروسته د نورو زده کړو لپاره امريکا ته تللی او د امريکا له پوځي پوهنځي څخه يې د کورنۍ دفاع په برخه کې تر ليسانس پورته دپلوم ترلاسه کړی دی. وروسته يې د برېتانيا په يوه نظامي پوهنځي کې لوړې زده کړې وکړې او پر (۱۳۷۵ل) کال يې د امريکا پوځي پوهنځي کې ((د امريکا نړيوال سياست)) تر عنوان لاندې د خپلې دوکتورا تېزس دفاع وکړه.

(علي احمد جلالي)

جلالي د ډاکټر نجيب الله حکومت تر ړنګېدو وروسته حکومت کې د دفاع وزارت په بېلابېلو پوستونو او همدارنګه د دپلوماسۍ په څانګه او کورنيو چارو وزارت کې د استاد په توګه دنده اجرا کړې ده. جلالي پر افغانستان باندې د شوروي لښکرو تر يرغل وروسته پر (۱۳۶۰ل) کال پاکستان ته کډوال شوی او د مجاهدينو د يوه سلاکار په توګه يې کار کړی دی. پر (۱۳۶۰) کال په (امريکا غږ) راډيو کې د يو خبريال په توګه مقرر شو، وروسته بيا د همدې راډيو د پښتو او دري برخې د رييس په

(c) ketabton.com: The Digital Library

توگه انتخاب شو، د طالبانو د نظام تر ړنگېدو وروسته بېرته افغانستان ته راغی او دلته د کورنیو چارو د وزیر په توگه غوره شو. له (۱۳۸۲ل) څخه تر (۱۳۸۳ل) پورې یې د کورنیو چارو د وزیر په توگه دنده اجرا کړه، وروسته یې له دې دندې استعفی وکړه او بېرته بیا امریکا ته لاړ.

علي احمد جلالي یو لوی نظامي عالم او ښه لیکوال دی. پر پښتو او دري سربېره پر انگلیسي، فرانسوي او الماني ژبو هم پوهېږي، عربي څخه هم علمي گټه پورته کولای شي. یو ډېر ژور عالم دی او ډېر اوږد لرلید لري.

د علي احمدجلالي دې ژورې مطالعې او د اینده لرلید دی په عملي ژوندانه کې ډېر بې زړه کړی دی. د انتقالي دورې په بهیر کې چې دی د کرزي د حکومت د کورنیو چارو وزیر و، نو هغه سره یې یو څه خوابدي رامنځته شوه. دا مهال زه له جلال اباده کابل ته راغلم، له ولسمشر کرزي سره مې ځانگړې ملاقات و، د جلالي صیب د استعفی له گونگسي څخه خبر شوی وم، اندېښنه مې وه، له کرزي صیب سره مې دا خبره شریکه کړه، هغه ته مې وویل که جلالي صیب پخلا شي، نو ډېر به ښه وي، پوه سړی دی، د دې مملکت یو کادر دی، یوه جرگه که وروليږې ښه به شي، هغه وویل: ((خدای دې دی خوار کړي زه ورته وزارت ورکوم، دی له خپل پاسپورت او تابعیت څخه نه تېرېږي...)) کرزي صیب وویل لاړ شه ته په کې جرگه شه، که بل څوک هم ځان سره بیایې بویې ځه! ما ویل هسې نه چې زه په کې جرگه شم او بیا هغه څه غوښتنه ولري او زه ورسره ژمنه وکړم او بیا تاته هم لاسرسی ونه لرم او تاسو یې هم ونه منئ، نو بیا دا جرگه څه مانا؟ ښه به وي چې مشران ورته لاړ شي، کرزي صیب بیا وویل نه ته خپله ورشه قناعت ورکړه چې استعفی ور نه کړي او مملکت پرې نه ږدي. خو په دې کې مې خبره په دې غوټه کړه چې که زه ورته ووایم تاسو سره یوځل په جلا ډول وگوري، نور تاسې خپل منځ کې سره جوړ شئ! رییس صیب وویل بس

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېخي سمه ده. له دفتره چې راووتلم، نو راساً مې (لطف الله مشعل) ته زنګ وواهه چې جلالي صيب سره ضروري خبرې لرم، ځانګړې او عاجل ملاقات غواړم، مشعل له څو کلونو راهيسې زما فرهنګي ملګرى او دا مهال د علي احمد جلالي وياند و. هغه وويل زه ژر بېرته احوال درکوم، پر همغه ورځ مازيګر يې په (وزيراکبر خان مېنه) کې د جلالي صيب په يوه مېلمستون کې د ملاقات زمينه برابره کړه، (ډاکتر اکرم خپلواک) مې هم ځان سره ملګرى کړ، دواړه د جلالي صيب ملاقات ته لاړو، په ملاقات کې زه (يون)، ډاکتر خپلواک، جلالي صيب او لطف الله مشعل شامل وو، ما جلالي صيب ته لومړى د جمهور رييس پيغام واوراوه او دا خبره مې هم وکړه چې جلالي صيب له خپل پاسپورت څخه نه تېرېږي، دا نو هغه مهال و چې د ولسي جرګې لپاره ټاکنې نه دي شوي او که ولسي جرګه راشي، نو دوه تابعيته وزيرانو ته مشکل پيداکوي، په دې خاطر فکر کېږي چې جلالي صيب د خپل امريکايي تابعيت د ساتنې په هيله استعفى ته مخه کوي. جلالي صيب د دې نظرياتو په رد کې وويل: ((خبره اصلاً د تابعيت نه ده، تابعيت ماته مهم نه دى، اصلي خبره دا ده چې دې سړي (کرزي صيب) سره به ګوزاره ډېره سخته وي، زه ريفورم راولم او دى مې مخه نيسي، دى حکومت د ملکۍ په سيستم پرمخ بيايي، هر څه يې چې زړه غواړي، هغه کوي، زما غوښتنو ته ارزښت نه ورکوي، د تابيعت پلمه دوى جوړوي، که نه ما سره دا خبره مطرح نه ده، زه اصلاً ډېر ستړى شوى يم، مريض هم يم، دومره وخت مې دنده اجرا کړه څوک دې راباندې يوه ذره هم څه ثابت کړي، زه حاضر يم ځواب يې ووايم، اوس هم پوروړى يم. کرزى صاحب زما ډېر نږدې دوست دى، فاميلي روابط هم ورسره لرم، ښه سړى دى، زه نه غواړم، هغه راڅخه خفه شي، نو ځکه مې غوره وبلله چې دنده پرېږدم.)) بيا ما جلالي صيب ته وويل، موږ په دې خاطر دلته راغلو چې موږ پر دې باوري يو که تاسو استعفى ورکړئ، نه تر تا ښه سړى دلته راځي او نه د تا معادل، بلکې يو ډېر کمزورى شخص او يو تنظيمي شخص به دلته راشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دومره ورانی به وکړي چې بیا بېرته تاسو خپله هم ورته راشئ، نو په لسو کلونو کې به یې پاک نه کړئ، تاسو ته خو خپله رییس صاحب معلوم دی چې هغه څه ډول کسان خوښوي او دلته بیا څوک راولي. بله خبره د راحت او سترېیا ده. که تاسو په دې طمع یاست چې امریکې ته به لاړ شئ، ارام به وکړئ، خو فکر نه کوم، ځکه خبرونه خو تعقیبوئ، برېښنالیک خو چک کوئ، په ایمیل کې به درته داسې خبرې درولېږي چې ارام به درباندې ختم کړي. بله خبره دا ده چې پر تاسو خو د دې خاورې لګښت شوی، نو تاسې به یوازې د راحت په خاطر دلته راځئ، هر کله چې د راحت حالت راشي، بیا به وطن ته راځئ، دنده به اجرا کوئ او که چېرې سترېیا وه، منډې وې او نور مشکلات، نو بیا به راحت ځای ته ځان رسوئ، بل هغه خلک او اشخاص چېرته دي چې راحت راولي او بیا تاسو تر هغه وروسته دلته راشئ؟ او په ارامه فضا کې ارام کار وکړئ ایا که مونږ داسې وړ اشخاص ولرو چې هغه دلته د راحت راوستلو جوګه شي، نو بیا تاسو ته څه اړتیا ده چې دلته راشئ، ځکه چې همغه به زمونږ کادرونه وي او د دې وړتیا به لري چې راحت راوستلای شي او بله خبره په کې دا ده چې که هغوی دومره کفایت ولري چې په ملک کې راحت، سوکالي او ثبات تضمین کړي، بیا نو دومره بې کفایته دي چې دا امتیاز او د راحت حالت بل چاته پرېږدي؟ زمونږ نظر خو دا دی چې دا ملک قرباني غواړي، تاسو پوره وخت بهر کې تېر کړی دی اوس دلته د کار وخت دی، دا خبره هم مونږ درسره منو که کرزي صیب سره دې ګوزاره نه کېږي او حتمي استعفی ورکوې، نو دوه وړاندیزونه مونږ لرو: یو دا چې د ولسمشرۍ تر ټاکنو پورې استعفی مه ورکوه، لومړی باید کرزی صیب بریالی کړو او دویم که بیا استعفی حتمي وي، نو تر پارلماني ټاکنو لږ دمخه استعفی وکړه، تر هغو پورې ټولو مهمو او حساسو پوستونو کې ښه ملي او مسلکي اشخاص مقرر کړه چې پارلماني ټاکنې په ښه ډول تر سره شي، نو که اوس تاسو استعفی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړئ، سر له همدا اوسه د شمالټلوالې شخص دلته راځي، هغوی ټول پوستونه اشغالوي، کرزی خو به بريالی شي، خو پارلماني ټاکنې به ټولې د هغوی تر کنټرول لاندې راشي. که تاسو د کرزي له چلند څخه ستړي ياست، نو بله اساسي حل لاره دا ده چې تر پارلماني ټاکنو پورې خپلې دندې ته دوام ورکړه، کله چې ټاکنې راورسېدې، بيا استعفی وکړه، يا له غزني او يا هم له کابل څخه ځان کانديد کړه، موږ ټول روښنفکران به درته کمپاين وکړو، ټولې ممکنې لارې او امکانات به وکاروو، تاسو به ولسي جرګې ته بريالی کړو، هلته به تاسو ځان ته کمپاين وکړئ، د ولسي جرګې مشر به شئ، بيا به د حکومت هر نيمګړي کار ته يو بند اچوې او مثبت کارونه به يې تائيدوې. په دې ډول به د حکومت د اصلاح لپاره يوه مرجع په لاس کې ولرو. موږ نورې خبرې هم وکړې خو غټ ټکي يې همدا وو. د جلسې نچوړ دا و چې جلالي صيب وويل: ((زه مو قانع کړم)) خبره په دې غوټه شوه چې دی به يو په يو له ولسمشر سره ګوري او د خپلې استعفی وخت به غځوي. د يوې اوونۍ په بهير کې جلالي صيب له کرزي سره وکتل، توافق ته سره ورسېدل، جلالي تر پارلماني ټاکنو پورې د کورنيو چارو د وزير په توګه پاتې شو، تر هغه وروسته يې بيا استعفی وکړه او بيا امريکا ته لاړ. د کورنيو چارو وزارت د تصدۍ پر مهال يو ځل جلالي صيب يادونه وکړه چې ده سره د مخدره توکو د قاچاق وړونکو يو لېست دی او دی به يې خپور کړي، خو د وزارت تر پايه او تر هغه وروسته يې هم هېڅکله د دې جرئت ونه کړ چې دا لېست خپور کړي. جلالي که څه هم د کورنيو چارو وزارت کې يو لړ سمونونه راوړل، خو په سياسي ډګر کې يې هېڅکله داسې غوڅه خبره ونه کړه چې د ده سياسي او فکري دريځ دې ورڅخه څرګند شي. کله چې يې د کورنيو چارو وزارت پرېښود، نو په ضمني ډول يې د راتلونکې ولسمشرۍ لپاره ځان ته نيم ښکاره کمپاين پيل کړ، دا داسې يو کمپاين و چې د رد او تائيد څرک ترې نه شو لګېدلی. يو وخت زه (يون) او د جمهوري رياست د پاليسۍ رياست مشر (صبغت الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنجر) امریکا ته په رسمي سفر تللی وو، موږ هغه څېړنیز مرکز (نیسا سنټر) بللي وو چې جلالي صیب هم له څو کلونو راهیسې په همدې دفتر کې کار کوي. دا د امریکا په دفاع وزارت پورې اړوند یو څېړنیز مرکز دی. جلالي صیب سره مو هلته بیا هم د ده د کاندیدۍ خبره مطرح کړه. ده بیا د پوره احتیاط په قید سره نه خپله کاندیدي تائید او نه هم رد کړه، خبره دلته راورسېده، چې جلالي صیب د جمهوري ریاست د دویمو ټاکنو لپاره ځان په رسمي ډول ونوموه، ځینو خلکو او ځوانانو ورته کمپاینونه پیل کړل، دفترونه ورته ونیول شول، خو د رسمي نوملیکنې پر ورځ چې باید جلالي صیب له خپلو دوو مرستیالانو او د تابعیت پرېښودلو له سند سره یوځای د ټاکنو کمېسیون پر لوري تللي وای، له خپل استوګنځي څخه د کابل نړیوال هوایي ډګر پر لوري لاړ؛ له هېواده یې خپلې پښې سپکې کړې، امریکا ته والوت او خپل پلویان یې دلته له یو جهان جنجالونو، نهیلیو او نورو ستونزو سره په ډاګه پرېښودل. دې کې جلالي صیب خپل محبوبیت په نفرت بدل کړ او ټولنیز باور یې له صفر سره ضرب شو. کله چې کرزی په دویمو ټاکنو کې بریالی شو، تر هغه وروسته هم جلالي کله کله د یوې نیمې مرکې له لارې ځان رسنیو کې ښکاره کاوه، له ژوندون ټلویزیون سره یې د یوې ځانګړې مرکې په ترڅ کې د ولسمشرۍ د درېیمو ټاکنو لپاره پر خپلې نوماندۍ ټینګار وکړ او خپل ټینګ هوډ یې وښود، خو کله چې هغه ټاکنې راورسېدې، جلالي صیب بیا شاته شو. د جلالي صیب د شخصیت په باب په لنډیز سره ویلای شو چې دی یو لوی عالم دی، خو عمل او جرئت یې له علم سره هېڅکله موازي او انډولیز نه دي. سیاسي جرئت او ټولنیز روابط یې په نشت حساب دي، خو د یو علمي او پوځي کارپوه په توګه د سیمې او نړۍ په کچه یو حساب وړ افغان شخصیت ګڼل کېدی شي.

۵- محمد حنیف اتمر: محمد حنیف اتمر اصلاً د لغمان اوسېدونکی دی، پلار یې د لغمان او مور یې له کندهار څخه دي. ویل کېږي چې اتمر

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر خپلو لومړنيو او ثانوي زده کړو وروسته د ډاکتر نجيب الله د حاکميت پر مهال د دولتي امنيت رياست يو کارکوونکی و. د هغه حکومت تر ړنګېدو وروسته د نورو ګڼو افغانانو په شان پېښور ته کډوال شو او هلته يې د انګليسي ژبې پر زده کړې سربېره نورې مهالنۍ زده کړې وکړې او په

(محمد حنيف اتمر)

ځينو خيريه ټولنو کې د کار جوګه شو. اتمر د طالبانو د نظام تر پاشل کېدو وروسته په لنډمهالې اداره کې د کليو او پراختيا وزارت د وزير په توګه غوره شو، دوه کاله يې دا دنده پرمخ يوړله، په ياد وزارت کې يې د (ملي پيوستون) پروګرام د يو بريالي پروګرام په توګه يادېږي، د ولسمشرۍ تر لومړنيو ټاکنو وروسته محمدحنيف اتمر د پوهنې د وزير په توګه انتخاب شو. اتمر په دې وزارت کې د خپل کار په موده کې غوره خدمتونه وکړل، د پوهنې وزارت بوديجه يې زياته کړه او په خپله يې تر نږدې (۳۰۰) مليونه ډالرو پورې بهرنۍ پانګه راجلب کړه. د خپل کار په لومړيو دوو کلونو کې په دې بريالی شو چې څوارلس سوه (۱۴۰۰) ښوونځيو ته ودانۍ جوړې کړي، هم د ښوونځيو شمېر زيات شو او هم د زده کوونکو شمېر نږدې (اوه نيم مليونه) تنو ته پورته شو. اتمر دا مهال د يو شمېر جهادي ډلو په تېره بيا د (اسلامي جمعيت) د افرادو له خوا تر سختو نيوکو لاندې و، د هغه پخوانۍ سابقه (د ډاکتر نجيب الله په حکومت کې د ملي امنيت کارمندي يې) ورته د خوږې ګوتې په توګه يادوله. اتمر په لغمان او د هېواد په نورو سيمو کې له زيات قومي او ټولنيز ملاتړ څخه برخمن نه و. دی د يوه تحصيل کړي افغان په توګه مطرح و. خپله د اتمر کورنۍ چې په خټه مومند دي، په لغمان کې د يوې تحصيل کړې کورنۍ په توګه مطرح ده. نه د يوې داسې کورنۍ په ډول چې د لغمان په ټولنيز او سياسي جوړښت کې دې اغېزناک رول ولري، په دې مانا چې تر ټولنيز او سياسي اغېز يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

علمي تاثيرات زيات وو، نو ځکه خو يو شمېر په اصطلاح جهادي ډلې پرې ډېرې تېزې راتلې او ده هم د خپل ځان په دفاع کې کوم غوڅ غبرگون نه ښوده او يا يې هم ښودلای نه شو. يوه ورځ زه له ښاغلي صديق چکري سره په يوه رسنيز بحث کې مخامخ شوم، دا نو هغه مهال و چې د استاد رباني په مشرۍ شمالټلوالې د (ملي متحدې جبهې) په نامه د کرزي ضد يوه داسې ټلواله جوړه کړې وه چې د ځينو مجاهدينو په اصطلاح پخواني کمونيستان (د نجيب الله د حکومت غړي) په کې هم راټاله وو. نورالحق علومي، سيدمحمد گلابزوی، جنرال دوستم او نور اشخاص د دې ټلوالې يا جبهې مهم غړي گڼل کېدل. چکري صيب د بحث په ترڅ کې پر ولسمشر کرزي تور پورې کړ او نيوکه يې پرې وکړه چې له حکومت څخه يې مجاهدين کښلي او واک يې کمونستانو ته انتقال کړی، ما ورته وويل، جمهور رييس مجاهد، اول مرستيال مجاهد، دويم مرستيال مجاهد، دفاع وزير مجاهد، د اوبو او برېښنا وزير مجاهد، ټول حکومت له مجاهدينو ډک دی، که دا مجاهدين نه وي، نو بيا دا د چا په استازۍ ناست دي؟ چکري صيب وويل دا اتمر کمونيست نه دی؟ ده وويل زه، يون صيب نه پوښتنه کوم چې دی د نجيب په وخت کې څه و؟ په خاد کې يې کار نه کاوه؟ دا پښه يې چېرته له لاسه ورکړې ده؟ دا يې له مجاهدينو سره په جگړه کې له لاسه نه ده ورکړې؟

ما چکري صيب ته وويل چې اتمر په هغه وخت کې څه و؟ ده وويل په خاد کې مدير و. ما ويل ښه د هغه وخت د خاد مدير چې کرزي صيب سره کار کوي، هغه غټ گناهکار شو او تاسو سره چې په جبهه کې د همغه وخت غټ غټ وزيران او اول لاس کسان لکه گلابزوی، علومي او جنرال دوستم ناست دي، تاسې ته نو د ښنې يا معافيت نسخه چا درکړې ده؟ خپل وزيران نه گورئ او د بل چا مديران گورئ؟ دې سره نو د چکري صيب منطق ډېر کمزوری شو، دا مې هم ورته وويل چې اتمر دلته د الحاد او

(c) ketabton.com: The Digital Library

جهاد د سهم بندۍ له مخې نه دی راغلی، بلکې دا مقام یې د خپل لیاقت پر اساس ګټلی دی. ما چکري سره نور اوږد بحث هم وکړ چې په نورو برخو کې مې ورته نغوته کړې ده، تکرار یې ضرور نه بولم. خو دلته مې د دې ټکي یادونه یو ځل بیا ځکه وکړه چې د نجیب په حکومت کې د یو عادي مامور په توګه کار کول، د اتمر خوږه ګوته وه چې هر وخت له جهاد څخه ناسمو ګټه اخیستونکو ترې د ده پر ضد ګټه پورته کوله او دا مسئله ډېر ځله تکرارېدله.

تر (۲۰۰۸م) کال وروسته ولسمشر په خپله کابینه کې یو شمېر نور بدلونونه راوستل او اتمر دا ځل په کې د کورنیو چارو د وزیر په توګه انتخاب شو، اتمر په حقیقت کې درې وزارتونه د عوامو په اصطلاح وغربول، د اتمر ترڅنګ (ضرار احمد مقبل) هم په همدې درې وزارتي موقف کې پاتې شوی دی.

کله چې پر (۱۳۸۹ل) کال د لویې جرګې د کېږدۍ پر شاوخوا د لویې جرګې د اخلال په نیت توغندیز برید وشو، نو اتمر او امرالله صالح دواړو له دې امله له خپلو موقفونو استعفی ورکړه، خو اتمر تر استعفی وروسته هېڅکله هم د کرزي پر وړاندې خپله خوله خلاصه نه کړه او صالح بیا هېڅکله بنده نه کړه.

اتمر (تر جګړې وروسته هېوادونو) په څانګه کې د برېتانیا له (یورک) پوهنتون څخه تر لیسانس پورته دپلوم ترلاسه کړی دی.

اتمر د کرزي په حکومت کې د بریالیو وزیرانو له جملې څخه ګڼل کېده، خو څومره چې د کلیو او پراختیا وزارت او پوهنې په وزرات کې بریالی و، په هغه اندازه په کورنیو چارو وزارت کې بریالی نه برېښېده.

٦- مجتبی پتنګ: مجتبی پتنګ د افغانستان یو مسلکي پولیس دی، اصلاً له لوګر ولایت څخه دی، همدلته زېږېدلی، تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته یې د پولیسو له اکاډمۍ څخه د لیسانس سند ترلاسه کړی، د کورنیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چارو وزارت په بېلابېلو برخو کې یې کار کړی او هم یې د پولیسو په اکاډمۍ کې تدریس کړی دی. د طالبانو د نظام تر رنګېدو وروسته د تخار ولایت د امنیې قومندان په توګه ټاکل شوی او بیا د شمال زون د پولیسو د مشر په توګه مقرر شوی او د (۱۳۸۹ل) کال د سنبلې پر (۲۱)مه نېټه په کورنیو چارو وزارت کې د پولیسو د ښوونې او روزنې د مسؤل په توګه غوره شوی، وروسته د محافظت د معینیت مشر شو او د (۱۳۹۱ل) کال د سنبلې په میاشت کې د کورنیو چارو وزارت ته ونوماند او له ولسي جرګې څخه یې باور رایه واخیسته، څو موده وروسته یې ولسي جرګې سره اړیکي خړ پړ شول او د هغوی له خوا بېرته ناباوره کړای شو.

(مجبتی پتنګ)

که څه هم مجتبی پتنګ د ولسي جرګې د پرېکړې خلاف د خپلو پلویانو په واسطه لاریونونه وکړل، خو چندان نتیجه یې ور نه کړه. تر وزارت وړاندې مجتبی پتنګ د یوه ښه مسلکي پولیس په توګه ښه نوم درلود، خو د وزارت پر مهال هغه شان ونه ځلېد، لکه څنګه چې یې نوم و، د ده په خپله وینا چې: ((لېوانو کار ته پرې نه ښود)). ډېر وخت یې ولسي جرګې سره په ناندریو تېر شو. پتنګ په حکومت کې د سیاسي او قومي بېز د نشتوالي له امله خپل کارونه تر سره نه کړای شول او پخوانی حاکم تنظیمي چاپېریال پر وزارت باندې همغسې واکمن پاتې شو. د وزارت له مهمو پوستونو څخه د تنظیمي افکارو په ماتولو کې دی هم پاتې راغی او هغه تنظیمي مکروب چې له پخوا څخه په دې وزارت کې پاتې و، خپل ژوند ته دوام ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- محمد عمر داودزی: عمر داودزی پر (۱۳۳۶ل) کال د کابل ولایت په قره باغ ولسوالۍ کې زیږېدلی دی. تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته یې د کابل انجنیري پوهنځي کې لوړې زده کړې کړې دي، د روسانو تر یرغل وروسته پېښور ته کډوال شوی او بیا هلته د گلبدین حکمتیار له اسلامي

(عمر داودزی)

حزب سره یوځای شوی دی. د تنظیمي جگړو پر مهال له هېواد څخه کډوال شو او بیا انگلستان ته لاړ او هلته یې د (منچستر) ښار په (ویکتوریا) پوهنتون کې لوړې زده کړې وکړې او له دې پوهنتون څخه یې د کلیو د پراختیا په برخه کې پر (۱۳۷۰ل) کال تر لیسانس لوړ دپلوم ترلاسه کړ. له (۱۳۷۲- ۱۳۷۵ل) کال پورې یې د افغانستان لپاره د سویډن له کمېټې سره کار وکړ، له (۱۳۷۵-۱۳۸۰ل) کلونو پورې د پاکستان په اسلام اباد کې د ملگرو ملتونو د پراختیایي اداري (UNDP) مرستیال و. پر (۱۳۸۲ل) کال د ولسمشر کرزي د دفتر مشر شو، پر (۱۳۸۴ل) کال په تهران کې د افغانستان سفیر او پر (۱۳۸۵ل) کال بېرته د ولسمشر د دفتر مسؤل شو، پر (۱۳۹۰ل) کال په اسلام اباد کې د افغانستان سفیر شو او وروسته بیا د ولسمشر کرزي له خوا د کورنیو چارو د وزیر په توگه منتخب شو.

داسې ویل کېدل چې عمر داودزی غواړي ځان ولسمشرۍ ټاکنو ته نوماند کړي، نو داسې گومان کېده چې ولسمشر د ده د نوماندۍ د مخنیوي په خاطر دا کار کړی وي چې دی یې د کورنیو چارو وزارت ته نوماند کړ، ما خپله له داودزي صیب سره دا خبره مطرح کړه، هغه وویل، دې وزارت ته زما د راتگ یو علت کېدی شي همدا وي. د کتونکو په نظر داودزی د خپل نرم طبیعت له مخې د خپلو نورو یادو دندو په اندول په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې وزارت کې چندان بریالی نه و، د شمال له جنګسالارانو سره په تېره بیا د کوهدامن له زورواکو سره د ده خواږه روابط د دې سبب شول چې په کورنیو چارو وزارت کې تنظیمواکي هماغه شان واکمنه پاتې شي. څرنګه چې ما د داودزي صیب په باب مخکې بحثونه کړي، نو نه غواړم چې دا بحث نور پسې وغځوم.

۸- سید حسین انوري: سیدحسین انوري پر (۱۳۳۵ل) کال په پروان ولایت کې زیږېدلی دی. لومړنۍ او ثانوي زده کړې لري، خو د لوړو زده کړو په باب، دی په خپله وایي چې په سیاسي علومو کې د لیسانس سند لري. د جهاد په کلونو کې سیدحسین انوري د شیخ محمداصف محسني د تنظیم (د افغانستان اسلامي حرکت) غړی شو او بیا وروسته د همدې یاد تنظیم د پوځي څانګې مسؤل. سید حسین انوري که څه هم د جهاد په کلونو کې د اسلامي حزب او اسلامي جمعیت د نورو قوماندانانو په شان ډېر فعال حضور نه درلود، خو د جهاد په وروستیو کلونو او د ډاکتر نجیب الله د حکومت تر ړنګېدو وروسته چې بېلابېلې جهادي ډلې کابل ته په ناکنټروله ډول داخلې شوې، انوري او ده ته ورته نور قوماندانان مطرح شول، په تېره بیا د تنظیمي جنګونو پر مهال. انوري او محسني که څه هم له عبدالعلي مزاري سره چندان جوړ نه وو، خو له رباني او مسعود څخه یې هم ښه خاطره نه درلوده، کله به ورسره جوړ او کله به ورسره وران و. د رباني په لړزانه حکومت کې د امنیت، دفاع او نظامي شورا غړی و، وروسته بیا د کار او ټولنیزو چارو وزیر شو.

(سید حسین انوري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سربېره پر دې انوري د کرنې د وزير او د هرات د والي په توګه هم دنده اجرا کړه، په دې دواړو دندو کې کرزي انوري ته پوره صلاحيت ورکړی و. انوري د دې دندو پر مهال د زياتې شتمنۍ خاوند شو، په هرات کې يې شيعه افغانانو ته په حکومت کې د زيات کار زمينه برابره کړه، هغو ته يې د دولتي ځمکو په وېش او د ښارګوټو د جوړونې په برخه کې بې دريغه هڅه وکړه، ويل کېږي چې انوري په هرات کې د والي په توګه له ايران سره ښه نږدې روابط درلودل او د هغوی د نفوذ خپرولو ته يې لاره اواره کړه. انوري د ولسي جرګې په (۱۶)مه دوره کې د کابل د خلکو استازی هم شو.

۹- عبيدالله رامين: عبيدالله رامين د هېواد په شمال کې له ټولنيز پلوه بانفوذه سړی دی. کورنۍ يې په بغلان ولايت کې د ټولنيز او اقتصادي نفوذ خاونده ده. عبيدالله رامين پر (۱۳۳۲ل) کال په بغلان ولايت کې زېږېدلی دی. د کابل پوهنتون په کرنې پوهنځي کې يې لوړې زده کړې کړي دي. (۱۳۵۶-۱۳۵۷ل) کلونو کې يې د کرنيز پراختيايي بانک په بانکوالۍ ځانګه کې زده کړې کړې دي. په (۱۳۶۰-۱۳۶۲ل) کلونو کې د کرنيز پراختيايي بانک مفتش او د افغانستان بانکونو د کوپراتيفونو د ادارې رييس و. کله

(عبيد الله رامين)

چې افغانستان کې افغان بېسيم مخابراتي شرکت پر فعاليتونو پيل وکړ، نو د رامين کورنۍ په دې کمپنۍ کې خپله ونډه واخيسته او له دې لارې يې هم کورنۍ د زياتې پانګې څښتنه شوه. د رامين نورو ورونو له امريکايانو سره ځانګړي قراردادونه درلودل، په باګرام او نورو سيمو کې يې هغوی ته اړتيا وړ توکي رسول، يوځل امريکايانو د عبيدالله رامين يو ورور په قراردادونو کې د شوي فساد له امله تورن کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپله عبیدالله رامین له (۱۳۸۴ل) کال څخه تر (۱۳۸۷ل) کال پورې د کرنې او مالدارۍ د وزیر په توګه دنده اجرا کړه، دا مهال یې مشر ورور (قاضي رامین) په ولسي جرګه کې د بغلان د خلکو استازی و. عبیدالله رامین پر (۱۳۸۸ل) کال (د افغانستان د تولیدونکو او صادرونکو ټولنه) جوړه کړه، پر (۱۳۸۸ل) کال په ولسي جرګه کې د بغلان ولایت د خلکو استازی شو.

عبیدالله رامین د ارامو اعصابو او نرم طبیعت خاوند دی، په تېرو کلونو کې یې هېڅ وخت داسې کومه ترخه او تروه خبره ونه کړه چې یا د ده شخصیت ته زیان ورسوي او یا د بل چا شخصیت زیانمن کړي، البته د ځینو ملي مسایلو په باب یې په ولسي جرګه کې خپل غږ پورته کړی، خو دې غږ جانبي عوارض نه درلودل او د ملي ګټو خلاف نه و. په هر ترتیب عبیدالله رامین په تېر (۱۴) کلونو کې چې د هر چا لپاره د شخصیت د ازموینې بېلابېل پړاوونه وو، په دې پړاوونو کې خپل شخصیت تر ډېره حده خوندي وساته.

۱۰- محمد اصف رحیمي: د ولسمشر کرزي په وزیرانو کې یو له بریالیو وزیرانو څخه محمد اصف رحیمي دی، پر (۱۹۵۹م) کال په کابل کې زېږېدلی، پر (۱۹۸۱م) کال له پوهنتون څخه فارغ او د لیسانس سند یې ترلاسه کړی دی. وروسته یې نورو لوړو زده کړو ته دوام ورکړی او پر (۱۹۸۹م) کال یې د امریکا له (نبراسکا) پوهنتون څخه د عامه ادارې او کلیو پراختیا په څانګه کې تر لیسانس لوړ سند ترلاسه کړی. محمد اصف رحیمي د ولسمشر کرزي په دویم ځل

(محمد اصف رحیمي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخابي کابينه کې د کرنې او مالدارۍ وزارت ته نوماند شو او ولسي جرگې ورته د باور رايه ورکړه، تر هغه وړاندې رحيمي د کليو د پراختيا وزارت مرستيال او په ياد وزارت کې د ملي پيوستون د پروگرام مشر و.

رحيمي په کرنې وزارت کې خپله دنده په ښه ډول تر سره کړه او د يوې نړيوالې سروې له مخې (رحيمي) د کرزي د حکومت په هغو وزيرانو کې شامل و چې له فساده پاک و. ده قومي، سيمه ييز، تنظيمي او سياسي تمايلات نه درلودل او د يوه مسلکي وزير په توگه يې خپله دنده سرته ورسوله، په سلگونو لوی او واړه باغونه يې جوړ کړل، د افغانستان د غلې او دانې په توليداتو کې زياتوالی راغی، يو شمېر غصب شوې دولتي ځمکې بېرته د دولت لاس ته ورغلې، د کرنيز سيستم د عصري کولو په برخه کې پرمختگونه وشول او ده د يوه مسلکي او ناپيلي شخص په توگه څه چې له واکه او لاسه کېدل، د هېواد د پرمختگ لپاره يې تر سره کړل او له خپل ظرفيت څخه يې په دې برخه کې ډېره ونه کړه.

۱۱- احسان ضياء: احسان ضيا پر (۱۳۳۳ل) کال په کابل کې زېږېدلی دی، لومړنۍ او ثانوي زده کړې يې په کابل کې تر سره کړې، بيا د لوړو

(احسان ضياء)

زده کړو لپاره بهر ته تللی، په انگلستان کې يې له (برمنگهام) پوهنتون څخه د ټولنيزې پراختيا په څانگه کې د ليسانس سند ترلاسه کړی او وروسته يې د برېتانيا له (يورک) پوهنتون څخه (تر جنگ وروسته رغونه) کې د ماسترۍ ډيپلوم ترلاسه کړی دی. په (۱۳٦۷-۱۳۸۱ل) کلونو کې يې په پېښور کې په بېلابېلو نادولتي موسسو کې پر بېلابېلو پوستونو کار کړی دی. له (۱۳۸۱-۱۳۸۳ل) کلونو پورې د کليو پراختيا وزارت کې د پاليسيو جوړولو په برخه کې مشاور و، له (۱۳۸۳ل) کال څخه بيا تر (۱۳۸۵ل) کال پورې د ياد وزارت د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروګرامونو مرستیال شو.

احسان ضیا پر (۱۳۸۵ل) کال د کلیو او پراختیا وزارت ته نوماند شو، له ولسي جرګې څخه یې باور رایه واخیسته او د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ تر دویمې دورې پورې د یاد وزارت د وزیر په توګه پاتې شو.

احسان ضیا د یو مسلکي وزیر په توګه د یاد وزارت چارې په نسبي ډول په ښه توګه پرمخ یوړلې، په کارونو کې تقریباً بریالی و، د ملي پیوستون پروګرام چې له پخوا پیل شوی و، دا لړۍ لاپسې وغځول شوه او په زرګونو کلیو ته لومړني خدمات ورسول شول. په خپله له وزیر څخه څه خاص قومي، ژبني، تنظیمي او نور داسې تمایلات ښکاره نه شول، چې لکه د ځینو نورو وزیرانو په شان پر متنازعه شخص بدل شي، یو زیات شمېر نویو کادرونو ته یې هم په دې وزارت کې د کار زمینه برابره کړه.

۱۲- ویس برمک: ویس برمک اصلاً له پنجشېر څخه دی، خو د کلیو او پراختیا وزارت ته د نوماندۍ پر مهال یې ځان د کابل اوسېدونکی څکه معرفي کړ چې له ولسي جرګې څخه ځان په اسانۍ سره بریالی کړي. بله سیاسي خبره په دې کې دا وه چې په حکومت کې د پنجشېر د اوسېدونکو شمېر، په تېره بیا په حساسو پوستونو کې دومره زیات و، چې هر بل مهم پوست ته له دې سیمې څخه د بل پنجشېري معرفي کول، له عامه ذهنیت

(ویس برمک)

سره د مخالفت مانا لرله، نو ځکه خو ویس برمک هم دې حساسیت ته متوجه و او د پنجشېر پرځای یې ځان د کابل اوسېدونکی معرفي کړ.

ویس برمک له (۱۳۸۲ل) کال راهیسې په بېلابېلو نړیوالو او کورنیو دولتي ادارو کې کار کړی دی. پنځه کاله یې د ملګرو ملتو په پراختیایي اداره (UNDP) کې کار کړی. پر (۱۳۸۲ل) کال یې د مخدره توکو پرضد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لويې اداري او د کليو او پراختيا وزارت د ستر مشاور په توګه کار کړی دی. ويس برمک پر (۱۳۸۴ل) کال د کليو او پراختيا وزارت د پروګرامونو د ستر مشاور په توګه غوره شو او وروسته د ياد وزارت د ملي پيوستون (NSP) پروګرام د مشر په توګه وټاکل شو. له (۱۳۸۷ل) څخه تر (۱۳۹۰ل) کلونو پورې يې د کليو پراختيا وزارت د پروګرامونو د مرستيال په توګه کار وکړ او تر هغه وروسته د ولسمشر کرزي د جمهوري رياست په دويمه دوره کې د کليو او پراختيا وزارت ته د وزير په توګه نوماند شو، خو ولسي جرګې د باور رايه ور نه کړه، خو په دويم ځل يې د باور رايه تر لاسه کړه او د ياد وزارت د وزير په توګه منتخب شو. ويس برمک د برېتانيا له (لندن) پوهنتون څخه (د پراختيايي علومو او تر جګړې وروسته بيا رغونې) په برخه کې تر ليسانس پورته سند يا ډپلوم ترلاسه کړی دی.

ويس برمک چې کله د کليو او پراختيا وزارت وزير شو، نو د نظار شورا له مشرانو، په تېره بيا د کرزي له لومړي مرستيال (محمدقسيم فهيم) او نورو سره يې خپل خواږه او پخواني روابط پټ نه کړل، د هغوی اکثرو سياسي او پټو پروګرامونو کې يې برخه اخيسته او همدا فهيم خان و چې د برمک د بېرته لرې کېدو مخه يې ونيوله.

ويس برمک که څه هم له اسلامي جمعيت او نظار شورا سره خپل روابط ساتل، خو په عمومي ډول يې په ياد وزارت کې ډېر زيات تنظيمي مسايل نه پالل، ياد وزارت چې له پخوا څخه کوم پرمختيايي پروګرامونه پيل کړي وو، ده د يوه مسلکي وزير په توګه هغو ته دوام ورکړ او ملي پيوستون پروګرام يې پسې وغځاوه. په نوموړي وزارت کې يې پخواني مسلکي کادرونه لرې نه کړل، ډېر کم بدلون په کې راغی او ځينې پامور مثبتې پروژې يې هم عملي کړې.

۱۳- محمد اسمعيل خان: د ولسمشر کرزي د واکمنۍ په بېلابېلو پړاوونو کې اسمعيل خان له مطرحو سياسي، پوځي، تنظيمي، اقتصادي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

قومي شخصیتونو څخه یو مهم شخص ګڼل کېږي. محمد اسمعیل خان په خپل سیاسي ژوندانه کې ډېرې لوړې ژورې تېرې کړي، د سختیو او خوشالیو دواړو مزه یې څکلې ده. محمد اسمعیل خان پر (۱۹۵۶م) کال د هرات ولایت د (شینډنډ) ولسوالۍ په (زېرکوه) سیمه کې زېږېدلی

(محمد اسمعیل خان)

دی. خپلې لومړنۍ زده کړې یې په هرات کې بشپړې کړې دي او بیا په کابل کې له حربي پوهنتون څخه فارغ شوی دی. د یاد پوهنتون په توپچي څانګه کې یې زده کړې کړې دي. اسمعیل خان له خلقي نظام سره ایډیالوژیک اختلافات درلودل او ویل کېږي کله چې پر (۱۳۵۸ل) کال د یاد حکومت پرضد په هرات کې عمومي پاڅون وشو او د دې پاڅون په نتیجه کې د زرګونو افغانانو وینې توې شوې، محمد اسمعیل خان او ځینو نورو پوځیانو هم په دې پاڅون کې ونډه لرله. محمد اسمعیل خان دا مهال د (تورن) پوځي رتبه لرله، نو ځکه خو د (تورن اسمعیل خان) په نامه مشهور شو.

محمد اسمعیل خان د روسانو د یرغل پرضد پراخه نظامي ونډه واخیسته او د اسلامي جمعیت د تنظیم د پوځي قومندان په توګه یې په هرات او جنوب غرب حوزه کې پراخ عملیات تر سره کړل.

د ډاکتر نجیب الله د نظام تر سقوط وروسته تورن اسمعیل خان د هرات حاکم شو او د (امیر) لقب هم ورپورې وتړل شو. دا مهال نو تورن اسمعیل خان ورو ورو خپل ایډیالوژیک خط ته قومي مسیر ورکړ او د اسلامپالنې پرځای یې د قومپالنې مالګه زیاته شوه. له خپلو حریفو تنظیمونو سره یې په هرات، غور، هلمند، نیمروز، فراه او ځینو نورو سیمو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې پراخ او متفرق جنګونه وکړل. څرنګه چې دا مهال اسمعیل خان پر (تورغونډۍ) او (اسلام قلعه) دواړو بندرونو بشپړ واک درلود او د هرات نور مالي امکانات یې هم په واک وو، نو له دې امکاناتو څخه یې اعظمي ګټه پورته کړه او خپل سیالان یې له مخې لرې کړل، خو بیا هم په هرات کې له پوره سردردۍ څخه خلاص نه شو. د ده قومي تمایلاتو ده ته نورې پټې او ښکاره جبهې پرانیستې. څرنګه چې دا مهال عواید مرکزي نه وو، نو اسمعیل خان په دې بریالی شو چې په هرات ښار کې ښه رغونه او نوې جوړونه وکړي، خو دا ودانیز کارونه یوازې د ښار تر څنډو رسېدل، لمن یې کلیوالو سیمو او ولسوالیو ته ونه رسېده. اسمعیل خان ته د (سترجنرال) پوځي رتبه ورکړل شوه، خو په عوامو کې هغه د (تورن اسمعیل خان) په نامه یادېده. هغومره په ستر جنرال اسمعیل خان مشهور نه و، لکه په (تورن اسمعیل خان). نه یوازې د اسمعیل خان دا حالت و، بلکې ټولو هغو کسانو چې په ناطبیعي او یو ناڅاپي ډول یې دا رتبې اخیستې وې، هغوی ټول پر خپل هغه لومړني حالت یادېدل. (ستر جنرال سرکاتب عطامحمد، برید جنرال ضابط اکرم. برید جنرال معلم زمان، ستر جنرال معلم عطامحمد نور) او نور، که دوی اوس په هره رتبه وو، خو عوامو ورسره خپله پخوانۍ دنده او رتبه هم یادوله. ان یو ځل له راډیو څخه نشر شوي وو چې: ((ستر جنرال تورن اسمعیل خان)). په هر ترتیب، اسمعیل خان په تنظیمي واکمنۍ کې د هغو والیانو له جملې څخه و چې هرات یې په نسبي امن کې هم وساته او د بیا رغونې کارونه هم په کې تر سره شول. په ننګرهار کې حاجي عبدالقدیر پر دې بریالی شو چې ننګرهار د تنظیمي جګړو له اوره وساتي. په تنظیمي اړو دوړ کې د افغانستان په اکثرو لویو او وړو ولایتونو کې د جګړې اورونه بل وو، خو دوه لوی ولایتونه (هرات او ننګرهار) له نسبي امن څخه برخمن وو.

دې حالت دوام درلود چې د طالبانو تحریک راوټوکېد، طالبان لا په کندهار کې وو چې له اسمعیل خان سره یې رقابت پیل شو، څو جنګونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې د فراه شاوخوا کې سره وکړل، خو اسمعیل خان پرې برلاسی و، طالبان چې دا مهال د کابل په محاذ کې ډېر مصروف وو، نو نه یې غوښتل چې په غربي جبهه کې هم ځان مصروف کړي، اسمعیل خان خپل پوځي غرور پسې واخیست او د هلمند تر (گرشکه) پورې یې خپلې لښکرې واستولې، دا مهال بي بي سي راډیو له اسمعیل خان څخه پوښتنه وکړه چې طالبانو سره ولې د خبرو له لارې پرمخ نه ځې چې جگړه مو پیل کړې ده؟ ده په ډېر غرور وویل: ((حالا دیگر کی مانده که ما کتش گپ بزنیم...)) اسمعیل خان فکر وکړ چې تر گرشک پورې د ده د پوځونو پرمختگ د طالبانو د حتمي زوال مانا لري. کله چې کندهار ښار کې د اسمعیل خان د لښکرو د پرله پسې پرمختگ اوازه ولگېده، نو طالبانو دا جگړه د خپلې بقا جگړه وگڼله، ولسي خلکو هم د طالبانو ملاتړ وکړ، د طالبانو په متقابل برید کې د اسمعیل خان لښکرې نه یوازې د هلمند له څنډو پورته شوې، بلکې په فراه کې یې هم سخته ماتې وخوړه، طالبانو (ادرسکن) هم ونیو، د هرات ښار ته داخل شول. د طالبانو دا برید او بریالیتوب د برېښنا په شان تېز و. اسمعیل خان ایله په دې بریالی شو چې خپل ځان او نږدې دوه درې سوه ملگري له (۹۵) ملیونو نغدو ډالرو سره (اسلام قلعه) بندر ته ورسوي. لومړی ایراني عسکرو ایران ته د وراوښتو اجازه نه ورکوله، دا مهال طالبان په هرات ښار او اسمعیل خان په اسلام قلعه کې و، څو ساعته انتظار یې وویست، دا مهال نو د اسمعیل خان او د هغه د ملگرو د ژوند سختې شېبې وې. تر څو ساعته انتظار وروسته اسمعیل خان او ملگري یې ایران ته واوښتل او هرات په بشپړ ډول د طالبانو لاس ته ورغی. طالبانو بیا وروسته د کابل د نیولو امکانات هم ترلاسه کړل او جگړه د کابل شمال او د هېواد شمال ته وغځېده. د طالبانو له رژیم څخه فراریانو اکثرو ایران ته پناه یوړه او ایران ورته پوځي کمپونه جوړ کړل.

اسمعیل خان هم دا مهال د ایران له پوځي او مالي مرستو برخمن و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرته د جګړې لپاره فاریاب ته راغی او له (جنرال مالک) سره یې یوه پوځي ټلواله جوړه کړه. اسمعیل خان او جنرال مالک دواړه د بادغیس په (بالامرغاب) کې د جګړې لومړۍ کرښې ته راغلل او دلته جنرال مالک د یوې معاملې په ترځ کې اسمعیل خان طالبانو ته تسلیم کړ. طالبانو اسمعیل خان ونیو او د کندهار په زندان کې یې څو کاله بندي کړ. اسمعیل خان وروسته د یوې معاملې په ترځ کې له زندانه پر تېښته بریالی شو او بېرته ایران ته لاړ. د زندان کلونه د اسمعیل خان د ژوند ډېرې سختې شپې او ورځې دي. کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو، نو اسمعیل خان د نورو پخوانیو قومندانانو په څېر بېرته راژوندی شو، هرات یې بیا خپل استحقاق وګاڼه، خپله هلته د والي او زوی یې (میرویس صادق) په موقته اداره کې د وزیر په توګه مقرر شو. دا مهال بیا هم د قدرت غرور پسې واخیست، زور او دیکتاتورۍ ته یې دوام ورکړ، سیمه ییز خلک د ده او د ده د زوی د زور له لاسه تر پوزې راغلل. زوی یې میرویس صادق د هرات فرقې د قومندان (نایبزاده) پر کور ورغلل او زوی یې په کې ووژل شو. د زوی وژنې د اسمعیل خان پر فکري او رواني حالت ژور اغېز وکړ، خو بیا یې هم له سیاسته لرې نه کړای شو. اسمعیل خان وروسته د کرزي پر حکومت باندې د کورنیو او بهرنیو کړیو د زیات فشار له امله کابل ته راوغوښتل شو او دلته د اوبو او برېښنا د وزیر په توګه انتخاب شو.

سره له دې چې اسمعیل خان نه غوښتل کابل ته راشي او د هرات ولایت خپلسرې واکمنۍ پر وزارت بدله کړي، خو نړیوالو فشارونو، مرکزي حکومت دې ته اړ کړ چې اسمعیل خان کابل ته راشي. هغه مهال چې د اسمعیل خان پر ضد په هرات کې د (امان الله خان) له خوا پاڅون پیل شو او حالات په هرات کې ترینګلي وو، نو زه یوه ماښام د کرزي صیب په کور کې مېلمه وم، زلمی خلیلزاد هم هلته مېلمه و، چې د اسمعیل خان له خوا ورته زنګ راغی او د هرات بغاوت یې د طالبانو کار وباله، خو خلیلزاد ورته خندل چې بل ځای مې هم د دې جریان یادونه کړې ده. مانا دا چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

امریکایانو نه غوښتل اسمعیل خان نور په هرات کې خپلې واکمنۍ ته دوام ورکړي. خپله اسمعیل خان هم خپله امریکایي ضد روحیه نه پټوله، خو امریکایي ضد روحیه یې یوازې په ورو خصوصي محفلونو کې څرګندوله.

یو ماښام کرزي صیب په خپل کور کې روژه ماتي ته یو څو محدود کسان رابللي وو، زه (یون) او د هلمند والي (شېرمحمد اخوندزاده) او یو څو تنه نور هم دې روژه ماتې ته دعوت وو. دا مهال د اسمعیل خان په باب څه خبره یاده شوه. (شېرمحمد اخند زاده) وویل: ((هغه ورځ زه د اسمعیل خان لیدو ته ورغلی وم، هغه د امریکا ضد خبرې کولې، موږ ته یې وویل، موږ باید جهاد وکړو، جهاد فرض دی، داسې دی او هغسې دی. ما ورته وویل، موږ ګرموې او که رښتیا وایې؟ که رښتیا وایې څه ته مخکې موږ درپسې، هغه به بې غیرته وي چې بېرته راګرځي او که هسې موږ ګرموې او تاسې بیا د پخوا په شان ځانونه غلي نیسئ نو هغه بیا بېله خبره ده)).

شېر محمد اخوندزاده ولسمشر ته وویل: ((رییس صیب دا سړی مې خوښ نه شو، ډېر دوه مخی دی.))

په اوبو او برېښنا وزارت کې د هغه د تقرر په اړه امریکایانو مثبت نظر نه درلود، هغوی غوښتل په دې وزارت کې ډېره پانګونه وکړي ان تر (پنځه ملیاردو ډالرو) پورې، خو نه یې غوښتل د داسې یو شخص په وجود کې دا پانګه ولګول شي چې ویل کېږي له ایران سره نږدې اړیکي او خواخوږي لري. امریکایانو څو ځله ولسمشر کرزي ته وویل چې اسمعیل خان باید له دې وزارته لرې شي، خو کرزي د امریکایانو نظرونه نه منل.

اسمعیل خان د کرزي د ولسمشرۍ د دویمې دورې تر پایه یاد وزارت کې خپلې دندې ته دوام ورکړ.

له یو شمېر بریاوو او ځینو نیمګړتیاوو سره سره یې خپله دنده ترپایه وغځوله. ځینې پروژې د ده د واکمنۍ پر مهال ډیزاین شوې، خو ګټې اخیستنې ته تیارې نه شوې. افغانستان ته له ترکمنستان، ایران او تاجکستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه وارداتي برېښنا راورسېدله، خو داخلي برېښنا بندونه لا تردې دمه جوړ نه شول. په برېښنا وزارت کې د اسمعیل خان د نسبي بریاوو او نیمگړتیاوو ترڅنګ هغه ترپایه له خپلې تنظیم پالنې او توکم پالنې لاس وانه خیست، هغه خپل پخواني تنظیمي اړیکي بیا له سره تازه کړل، په مرکز کې د یوې سیاسي څېرې په توګه څرګند شو، خو هرات کې یې د وخت په تېرېدو سره خپل پخوانی برم، شان او شوکت له لاسه ورکړ.

۱۴- محمد عارف نورزی: عارف نورزی اصلاً د کندهار ولایت اوسېدونکی دی. تر ثانوي زده کړو وروسته د کرنې پوهنځي محصل شو، خو د شوروي لښکرو د یرغل له امله یې زده کړې ناتمامې پاتې شوې او د مجاهدینو له لیکو سره یوځای شو.

(عارف نورزی)

عارف نورزي له اسلامي جمعیت او شمالټلوالې سره نږدې اړیکي درلودل، کله چې یاده ټلواله د ډاکتر نجیب الله نظام تر ړنګېدو وروسته کابل ته راننوته، نو عارف نورزی په کې د کابل د (۷) فرقې د قوماندان په توګه مقرر شو. نورزي د طالبانو حاکمیت پر مهال بیا د شمالټلوالې لمن ونیوه او د طالبانو خلاف یې په ځینو جګړو کې ګډون وکړ.

عارف نورزی د طالبانو د حاکمیت پر مهال اروپا ته د احمدشاه مسعود د ملګري هئیت د سفر ملګری و او احمدشاه مسعود ورته د پښتنو په استازۍ خاص ارزښت ورکاوه.

نورزی پر (۱۳۸۰ل) کال د قوس پر (۱۴)مه نېټه د بن کنفرانس غړی و او تر دې کنفرانس وروسته د سپکو صنایعو او غذايي موادو د وزیر په توګه غوره شو. په انتقالي اداره کې د قومونو او قبایلو چارو د وزیر په توګه غوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو. تر هغه وروسته نورزي له کندهار څخه ولسي جرگې ته ځان کاندید کړ او دې مقام ته بریالی شو، بیا یې د ولسي جرگې د مرستیال په توگه خپله دنده تر سره کړه.

د ولسي جرگې د مرستیال په توگه یې کله له ولسمشر کرزي سره اړیکي ښه او کله ترینگلي وو. عارف نورزی د خبرو په اندول د عمل سړی دی، مېلمه پالنه، افغانپالنه یې ښه خصوصیتونه دي. له استاد سیاف او نظار شورا دواړو سره یې ښه اړیکي درلودل، خو خپل قومي خصوصیت یې هم له لاسه نه و ورکړی. د کرزي له کورنۍ سره یې هم د خپلولۍ اړیکي درلودل.

د ولسي جرگې د مرستیالۍ پر مهال یې خپلې لوړې زده کړې پوره کړې او تر هغه وروسته څه موده د ولسمشر کرزي د سلاکار په توگه پاتې شو او بیا هغه د اوبو او برېښنا وزارت د وزیر په توگه نوماند کړ، له ولسي جرگې څخه یې باور رایه ترلاسه کړه او د کرزي د حکومت تر پایه یې یاده دنده سرته ورسوله.

۱۵- اشرف غني احمدزی: ډاکتر اشرف غني احمدزی د (شاه جهان احمدزي) زوی، په لوگر ولایت کې زېږېدلی دی. په هېواد کې تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته یې د (بیروت) په امریکایي پوهنتون او نیویارک کې لوړې زده کړې تر سره کړي او تر هغه وروسته یې د بشر پوهنې په څانگه کې د دوکتورا سند ترلاسه کړی دی. احمدزي کلونه کلونه په نړیوال بانک او نورو نړیوالو ادارو کې کار کړی او له هېواده بهر یې په معتبرو پوهنتونونو کې د استاد په توگه دنده سر ته رسولې ده. له هېواده بهر د استوگنې او دندې پر مهال یې له رسنیو سره د افغانستان د مسایلو د شننونکي په توگه هم خپله رابطه ساتلې ده. کله چې د طالبانو نظام ړنگ شو، نو ډاکتر اشرف غني هم د نورو بهر مېشتو افغانانو په څېر خپل هېواد ته راغی او دلته د بهرنیو مرستو د انسجام د ادارې د مشر په توگه مقرر شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اشرف غني په انتقالي اداره کې د مالیې د وزیر په توګه دنده اجرا کړه او دا مهال یې په یاد وزارت کې یو لړ مثبت بدلونونه او پرمختګونه راوړل. پر سترو جنګسالارانو یې ناقانونه امتیازات او پیسې بندې کړې او دې کار ده ته هم یو لړ مشکلات راوټوکول. د اسلامي جمعیت په تېره بیا د استاد رباني د زیات فشار له امله ولسمشر کرزي، اشرف غني له خپلې دندې لرې کړ او پرځای یې ډاکتر انورالحق احدي وټاکل شو. له یادې دندې د غني د لرې کېدو اساسي علت د ناقانونه پیسو او ناقانونه بلونو نه اجراکول وو. ان د کرزي د ولسمشرۍ د لومړۍ دورې د سوګند د مراسمو ناقانونه اضافي بلونه یې هم تېر نه کړل. د اشرف غني غوڅ چلند هم بل عامل و چې دی یې د دې دندې دوام ته پرېنښود.

تر هغه وروسته اشرف غني د ولسمشر کرزي له خوا د کابل پوهنتون د رییس په توګه مقرر شو او تر یو څه مودې وروسته یې دا دنده هم له لاسه ورکړه او د ولسمشرۍ دویمې دورې ټاکنو ته یې ځان کاندید کړ. په یادو ټاکنو کې اشرف غني چندان رایې ونه ګټلې، خو تر هغه وروسته یې هڅه وکړه له کرزي سره بېرته خپل اړیکي ورغوي، البته تر ټاکنو دمخه د اشرف غني خیالات ډېر لوړ وو، کرزي هم فکر کاوه چې اشرف غني به په ولس کې ډېر بېخ ولري، نو ځکه خو له ده سره هر ډول تفاهم ته حاضر و، خو غني ته ځینو غوړه مالانو داسې تصور ورکړی و چې ته په ولس کې زیات نفوذ لرې، له کرزي سره هېڅ ډول تفاهم ونه کړې.

(ډاکتر اشرف غني احمدزی)

کرزی دا مهال حاضر و، غني ته په راتلونکي حکومت کې غټ امتیازات ومني، خو چې دی له خپلې نوماندۍ څخه تېر شي. دا مهال د

(c) ketabton.com: The Digital Library

غني تصورات ډېر لوړ وو. د ډاکتر حضرت عمر زاخېلوال په کور کې د هغه په وساطت دواړه جرګې ته سره کېناستل، خو د غني شرایط دومره سخت وو چې کرزي یې د منلو توان نه درلود. غني کرزي ته وویل چې که زه له خپلې نوماندۍ تېرېږم، نو ته به زما لاندې شرایط منې: ((ورونه به دې له افغانستانه باسې، د څلورو لویو ولایتونو؛ کندهار، هرات، بلخ او ننګرهار والیان به زه ټاکم، د کابینې غړي به زه ټاکم)) او دېته ورته ځینې نور شرایط هم وو. کرزي ورته وویل چې تر دې خو ښه دا ده چې زه ستا په ګټه تېر شم، جرګه همداسې پیکه پایته ورسېده، خو کله چې ډاکتر غني ځان کاندید کړ، نو تر رمضان بشردوست یې هم کمې رایې وګټلې. تر هغه وروسته غني د خپل ځان په وزن پوه شو او کرزي سره یې بیا خپل مناسبات ورغول. له بهرنیو ځواکونو څخه د انتقال بهیر پیلېدونکی و، ټاکل شوې وه ډاکتر سپنتا د دې بهیر مشر شي، خو امریکایي چارواکي پرې خوښ نه وو، د ولسمشر کرزي سپنتا خوښ و، خو امریکایانو پر غني ټینګار کاوه، غني هم دې څوکۍ ته ډېره لېوالتیا ځکه لرله چې غوښتل یې د ولسمشرۍ راتلونکو ټاکنو ته تیاری ونیسي. ټاکل شوې وه په همدې ورځو کې پر یاد پوست د اشرف غني د ګومارنې یا تقرر حکم صادر شي. ما دا مهال له ډاکتر اشرف غني سره د هغه په کور کې ځانګړې ملاقات درلود، هغه ته مې وویل چې که غواړې راتلونکو ټاکنو ته ودرېږې، نو له کرزي صیب سره مناسبات مه خرابوه، دا پوست داسې دی چې ته له ولس سره رابطې ټینګولای شې، د خلکو له حافظې څخه نه وځې، کله چې حکومت کې اوسې، د خلکو په حافظه کې ژوندی پاتې کېږې. دې ټولنه کې ټاکنې په علم نه ګټل کېږي، په امکاناتو ګټل کېږي، هغه بل ځل دې ټاکنې بایلودلې، علت یې دا و چې حکومت درسره نه و، حکومت نیم کرزي صیب سره و او نیم ډاکتر صیب عبدالله سره، څرنګه چې ولسمشر کرزی اکثریت ته منسوب و، نو ځکه یې ولسي رایې تر عبدالله زیاتې شوې، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولتي زور د دواړو برابر و. تاسره چې دولتي زور نه و، هغومره رايې دې وګټلې. څرګنده خبره ده چې راتلونکي کې کرزی صيب ځان نه شي کانديدولای، نو دولتي قدرت ټول شمالټلوالې ته پاتې کېږي، نو که ته غواړې چې بيا ځان کانديد کړې، د کرزي ملاتړ بايد درسره وي او په دې ډول که د حکومت نيمايي برخه درسره ونه دربېږي، نو يوه برخه خو به درسره ودربېږي، بيا به ټول خپل زور وهو چې ټاکنې مقابل طرف ونه ګټي. ډاکتر اشرف غني وويل، دا ځل له ماڅخه مناسبات نه خرابېږي که رييس صيب (کرزی صيب) يې خراب هم کړي زه يې نه خرابوم. ما او ډاکتر غني پر نورو مسايلو هم خبرې وکړې، خو دلته ماته د راتلونکي ولسمشرۍ ټاکنو ته د نوماندۍ لپاره د ده اراده يوځل بيا څرګنده شوه.

ډاکتر اشرف غني د انتقال د پروسې ترپايه د دې بهير د مشر په توګه پاتې شو او دا بهير يې په نسبي ډول په بري سره سرته ورساوه.

د اشرف غني په باب اکثره په دې متفق دي چې ډېر عالم او پوه سړی دی، خو په دې هم ټول يوه خوله دي چې اوسېله نه لري، صحت يې هم د ډېرو کارونو اجازه نه ورکوي، ځينې خلک داسې فکر کوي چې دی ښه عالم دی، خو ښه سياستوال او ښه مدير نه دی، ډېر تند چلند لري، ټولنيز مناسبات هم نه شي پاللی، خو دې سره سره تر اوسه چې ده کومې څلور مهمې دندې تر سره کړي، په هغو کې دی په نسبي ډول بريالی و؛ نيمګړتياوې يې کمې او برياوې يې زياتې وې، دا به وخت ثابته کړي چې په راتلونکو نورو دندو کې به دی تر کومه بريده بريالی وي؟

١٦- سيد مصطفی کاظمي: سيد مصطفی کاظمي پر (١٣۴٣ل) کال په پروان ولايت کې زېږېدلی دی. لومړنۍ او ثانوي زده کړې يې په کابل کې تر سره کړي او بيا د مجاهدينو له ليکو سره يوځای شوی دی. شيعه ډلو، چې له ايران سره نږدې اړيکي درلودل، ويل کېږي چې کاظمي هم له دې اړيکو برخمن و. د جهاد په وروستيو کلونو او په کابل کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظیمواکۍ پر مهال د یوه قومندان او ژبور ځوان سیاستوال په توګه راڅرګند شو. د طالبانو د واکمنۍ تر ړنګېدو وروسته د بن کنفرانس یو اساسي غړی و او د همدې کنفرانس په برکت د سوداګرۍ وزارت د وزیر په توګه وټاکل شو، د انتقالي ادارې تر

(سید مصطفی کاظمي)

پایه یې د دې وزارت چارې پرمخ یوړلې او د خپلې کورنۍ ګڼ شمېر غړي یې د دې وزارت په بهرنیو او کورنیو پوستونو کې مقرر کړل. پر وزارت سربېره یې د کرزي امنیت شورا له دفتر سره هم ټینګ اړیکي درلودل او هره میاشت لږ تر لږه (لس زره) امریکایي ډالره د جیب خرڅ په توګه ورکول کېدل. کاظمي تر انتقالي ادارې وروسته ځان له کابل څخه ولسي جرګې ته نوماند کړ او یادې جرګې ته بریالی شو او بیا په دې جرګه کې د اقتصادي چارو د کمېسیون مشر شو. کاظمي دا مهال د (ملي اقتدار) په نامه یو ځانګړی ګوند هم جوړ کړ او په دې نامه یې یوه جریده هم چاپوله. وخت پر وخت یې د کرزي په اصطلاح اپوزیشني ګروپ سره خپل اړیکي پالل، د هغو په غونډو کې به ظاهرېده او کله کله به یې د هغوی د مخکښې او ویاندۍ دنده هم سرته رسوله، خو له کرزي سره یې هم خپل پټ اړیکي ساتل او د مخالف په رول کې به هم څرګندېده. تر وزارت وروسته د وزارت او امنیت شورا موټر او نور امتیازات یې هم خوندي وو. کاظمي یو ډېر ژبور، باسلیقه او د وخت پر نزاکتونو پوه سیاستوال و، د خپلو ګټو د تضمین لپاره یې هرې ممکنې چارې ته لاس اچوه او په دې کې تر ټولو ډېر بریالی هم و. کاظمي پر (۱۳۸۶ل) کال په بغلان ولایت کې د ولسي جرګې له پنځو تنو نورو وکیلانو او یو زیات شمېر هېوادوالو سره د یوې انتحاري حملې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترخ کې ووژل شو.

۱۷- هدایت امین ارسلا: هدایت امین ارسلا اصلاً د ننګرهار ولایت د حصارک ولسوالۍ اوسېدونکی دی، خو په کابل کې زېږېدلی دی، ارسلا تر تحصیلاتو وروسته پر مهمو دولتي او نادولتي پوستونو کار کړی، د ډاکتر نجیب الله حکومت تر ړنګېدو وروسته د بهرنیو چارو د وزیر په توګه پاتې شوی، په موقته اداره کې یې د مالیې د وزیر په توګه کار کړی دی. نوي افغاني بانکنوټونو کې د هدایت امین ارسلا لاسلیک ځکه راغلی چې دی دا مهال د مالیې وزیر و او بیا د لومړي منتخب ولسمشر په توګه د کرزي تر ټاکنې وروسته د سوداګرۍ د وزیر په توګه پاتې شوی. بیا یې ځان ولسمشرۍ ته کاندید کړ، خو بېرته د ولسمشر کرزي په ګټه تېر شو او هغه بیا د خپل ستر سلاکار وزیر په توګه غوره کړ. ارسلا د کرزي په ټوله واکمنۍ کې د وزیر او ستر سلاکار وزیر په توګه پاتې شوی دی. دی د نرم طبیعت خاوند دی، ارام اعصاب لري، که پر ټول وطن اور ولګي، نو دی به خپل غږ پورته نه کړي. مرحوم رسول امین به ویل: ((که له کونړ څخه دوه لویې لارې چارتراش راوړو، سر پر سر یې کېدو، تېل پرې واچوو او ارسلا صیب

(هدایت امین ارسلا)

یې پر سر کېنوو، اور ورته ورته کړو، نو ایله به دی غبرګون وښیي.)) ارسلا صیب د دغسې یو طبیعت په لرلو سره کرزي صیب ته وخت پر وخت په کار و چې هغه پرې د ننګرهار او په مجموع کې د پښتنو ونډه پوره کړي. ارسلا صیب که څه هم په سیاست کې د غبرګون ښودلو جوګه نه و، خو د یو مسلکي افغان په توګه یې د حکومتي چارو په قانوني کولو او سمون کې خپله ونډه اخیستې ده. کوم جنجالي شخص نه دی، په دې ډېر خوشاله دی چې په یو نه یو ډول په کابینه کې ناست وي. د ولسمشر کرزي په ګټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې له خپلې نوماندۍ څخه د تېرېدو یو شرط دا و چې موټر به یې د نورو جهادي مشرانو په څېر تر ګلخانې ماڼۍ پورې اجازه ولري، نور نو که پر مملکت هر څه راځي، راځي به. ارسلا صیب ته ورته نور شخصیتونه هم په حکومت کې ښه ډېر وو، له شخصي پلوه دې خورا درونډ او د عزت سړي دي که چاته یې ګټه ونه رسېږي، نو زیان خو یې هېڅ نه رسېږي. کولای شو یو ښه سړی ورته ووایو، خو زړور سړی او ډېر د کار سړی ورته په اسانۍ نه شو ویلای.

۱۸- محمد امین فرهنګ: محمدامین فرهنګ د ولسمشر کرزي د پوه او مسلکي وزیرانو له جملې څخه و، دی پر (۱۹۶۴م) کال په کابل کې زېږېدلی، تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته جرمني ته تللی او هلته یې د اقتصاد په څانګه کې پر (۱۹۶۹م) کال له المان پوهنتون څخه لیسانس او

(محمد امین فرهنګ)

ماستري ترلاسه کړي دي. تر هغه وروسته یې بیا هم خپلو نورو لوړو زده کړو ته دوام ورکړی او له یاد پوهنتون څخه یې د دوکتورا دپلوم هم اخیستی دی. امین فرهنګ د کرزي حکومت په لومړۍ انتخابي دوره کې د سوداګرۍ د وزیر په توګه نوماند او له ولسي جرګې څخه یې باور رایه ترلاسه کړه، خو په همدې پوست کې بیا د ولسي جرګې له خوا بېرته ناباوره شو. امین فرهنګ تر دې دمخه هم د کرزي د حکومت په مهمو پوستونو کې کار کړی دی. د اساسي قانون په لویه جرګه کې د امین فرهنګ او انوارالحق احدي توضیحات د تفاهم د کمېټې د قناعت وړ وګرځېدل او د افغانستان بانک او

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو اقتصادي مسايلو په باب يې د کمېټې د برخوالو قناعت حاصل کړ. امين فرهنگ په سوداگرۍ وزارت کې له ولسي جرگې څخه د باور رايې تر بېرته اخيستو وروسته په حکومت کې رسمي دنده وانخيسته او د يوه کارپوه په توگه يې خپل نظريات د بېلابېلو رسنيو له لارې هېوادوالو سره شريک کړل. امين فرهنگ په تېرو (۱۳) کلونو کې داسې کوم خطرناک کار نه دی کړی چې هغه دې د هېوادوالو د ناراحتۍ سبب شي او تردې دمه يې داسې نظريات هم نه دي څرگند کړي چې په هېواد کې د قومي تفرقې او تبعيض سبب شي، خو دا چې په اينده کې به څه ډول رول ادا کوي، دا به همغه وخت ثابتوي.

۱۹- ډاکتر انوارالحق احدی: ډاکتر انوارالحق احدي په افغانستان کې د معتدلو سياستوالو له جملې څخه دی. دوه لسيزې يې د (افغان ملت گوند) د مشر په توگه دنده سرته رسولې. احدي اصلاً د کابل ولايت د سروبي ولسوالۍ د جگدلک سيمې پورې اړوند يوې روښنفکرې کورنۍ کې زېږېدلی دی. احدي په کابل کې تر خپلو لومړنيو او ثانوي زده‌کړو وروسته د (بيروت) له امريکايي پوهنتون څخه ليسانس او ماسترۍ دپلومونه ترلاسه کړي او بيا يې د امريکا له (نورت ويسترن) پوهنتون څخه د سياسي علومو په څانگه کې دوکتورا ترلاسه کړې ده. تر موقتې ادارې وړاندې انوارالحق احدي په پخوانيو حکومتونو کې لوړ رتبه دولتي دنده نه ده تر سره کړې او تر دې وړاندې نږدې يوه يوه نيمه لسيزه د افغان ملت گوند د مشر په توگه پاتې شوی. د طالبانو نظام تر ړنگېدو وروسته د موقت حکومت پر مهال احدي

(ډاکتر انوارالحق احدي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان بانک د لوی رییس په توگه وټاکل شو. دی د بن کنفرانس له غړو څخه و. د بانک د رییس په توگه یې خپله دنده په ښه شکل تر سره کړې، نوي افغاني بانکنوټونه چې د پخوانیو پیسو پرځای چاپ شول او انفلاسیون یې (یو پر زرمه برخه) راټیټ کړ، د ده په غښو بریاوو کې حسابېږي، خو کله چې همدا نوي افغاني بانکنوټونه پر پخوانیو بانکنوټونو بدلېدل، احدي صیب د بېلابېلو سیاسي، پوځي او نورو فشارونو له امله پر

دې بریالی نه شو چې د پیسو په بدلولو کې تر ډېره حده عدالت، قانونیت او شفافیت تضمین کړي، یو زیات شمېر سیاسي اشخاصو او جنگسالارانو چې پخوانۍ پیسې یې په ناقانوني ډول ځان سره خوندي کړې وې، له هغوی څخه له کومې پوښتنې پرته یې پخواني بانکنوټونه تبادله کړل او هغوی یو ځل بیا د نویو پیسو د ترلاسه کولو له امله د نوي اقتصاد خاوندان شول؛ نامشروع اقتصاد په مشروع اقتصاد بدل شو، خو په عمومي ډول د نویو پیسو چاپ پخواني انفلاسیون او خپلسري حالت ته د پای ټکی کېښود او ټول پولي سیستم د افغانستان بانک تابع شو.

انورالحق احدي د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د مالیې وزیر په توگه نوماند شو او ولسي جرگې د باور رایه ورکړه. په دې وزارت کې د احدي کارونه له بریاوو او نیمگړتیاوو سره مله وو. څرنگه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا داسې مهال و چې نړیوالې مرستې تر حده زیاتې وې، نو ځکه خو د حکومت زیاتره نیمګړتیاوې د همدې مرستو تر سیوري لاندې پټې وې. احدي د همدې دورې په پای کې وغوښتل ولسمشرۍ ته ځان نوماند کړي، نو ځکه خو له وزارته لاس په سر شو او پرځای یې ډاکتر حضرت عمر زاخېلوال مقرر شو. احدي بیا د ولسمشرۍ له نوماندېدو څخه هم لاس په سر شو، کرزي سره یې تفاهم وکړ او هغه ورسره په راتلونکي کابینه کې د غړي په توګه یو ځل بیا ژمنه وکړه. کله چې کرزی بریالی شو، نو احدي یې لومړی د اقتصاد وزارت لپاره نوماند کړ، خو له ولسي جرګې څخه یې باور رایه ترلاسه نه کړه. څه موده وروسته یې بیا د سوداګرۍ وزارت لپاره نوماند کړ، احدي دا ځل په دې بریالی شو چې د ولسي جرګې باور رایه راخپله کړي او نږدې پنځه کاله د یاد وزارت د وزیر په توګه پاتې شي. دې وزارت کې هم احدي صیب له بریاوو او نیمګړتیاوو سره خوا په خوا روان و. احدي د نرم او ارام طبیعت خاوند دی، سره له دې چې د یوه ګوند مشر و، خو په حکومت کې یې د نورو ګوندونو یا تنظیمونو د مشرانو په شان خپلې موخې په پوره او ډانګپیلیو الفاظو نه مطرح کولې. کله کله یې مقام او څوکۍ تېرو او اوسنیو نظریاتو سره هم ټکر کاوه، خو ده یې د رد لپاره له جرئت څخه کار نه اخیسته، د یو سیاسي مشر پرځای تر ډېره حده د یوه تکنوکرات او دولتي مامور په توګه مطرح و، په همدې خاطر خو ترې خپل یو زیات شمېر پخواني ملګري هم خوابدي شول. ځینو خلکو له احدي څخه لوړې غوښتنې لرلې، هغوی ویل احدي د دې پرځای چې د خپل ګوند سیاسي نظریاتو او ګوندي مبارزو ته زیاته پاملرنه وکړي، دولتي مقام ته یې پاملرنه زیاته وه، ګوندي اختلافاتو هم په سیاست کې د هغه رول کمزوری کړ. یو شمېر پلویانو یې ټینګار کاوه چې احدي باید سیاسي مبارزې ته زور ورکړي او دولتي مقامونو ته د خپل ګوند نور اشخاص ورمعرفي کړي. احدي د افغانستان د لویو سیاسي تیوریسنانو له جملې څخه دی، خو سیاسي جرئت یې هېڅکله له سیاسي ذکاوت سره موازي

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان نه دی.

ځینې خلک فکر کوي چې دا ډول سیاستوال د سیاستپوهانو په توګه مطرح وي، نه د عملي سیاستوالو په توګه. د تیورۍ برخه یې تر عملي کار ډېره درنه ده، خو د دوی نور سیال سیاستوالو بیا معکوس حالت درلود، تیوري کمه او عمل زیات، خو د لوړو زده کړو تیورسن سیاستوال بیا له عمل څخه د تیورۍ په ډګر کې وړاندې او د عمل په ډګر کې ډېر وروسته پاتې وو.

۲۰- محمد شاکر کارګر: محمد شاکر کارګر پر (۱۳۴٦ل) کال په فاریاب ولایت کې زېږېدلی دی. تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته یې لوړې تخصصي زده کړې کړي او پر (۱۳۹۰ل) کال یې د حقوقو په څانګه کې د دوکتورا سند ترلاسه کړی دی.

(محمد شاکر کارګر)

شاکر کارګر (د افغانستان د ملي اسلامي جنبش) غړی او د جنرال دوستم ډېر نږدې او باوري کس دی. په حقیقت کې د هغه سیاسي مشاور ګڼل کېږي او د هغه پوره ملاتړ هم ورسره دی. له (۱۳۷۰ل) کال راهیسې چې جنرال دوستم په سیاسي او پوځي ډګر کې لوبېږي، نو شاکر کارګر هم په بېلابېلو پوستونو کې ورسره راڅرګندېږي. شاکر کارګر د بن په کنفرانس کې د اوبو او انرژۍ د وزیر په توګه منتصب شو او په انتقالي اداره کې هم پر همدې پوست پاتې شو. شاکر کارګر د افغانستان د سفیر په توګه هم دنده اجرا کړې ده. د کرزي د ولسمشرۍ په دویمه دوره کې په ولسي جرګه کې د فاریاب د خلکو استازی شو او تر هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته بیا د ولسمشر کرزي له خوا د سوداګرۍ د وزير په توګه نوماند او د ولسي جرګې له خوا د یاد وزارت د وزير په توګه منتخب شو.

شاکر کارګر يو ازاد طبعيته شخص دی، مذهبي افراطي تمايلات نه لري، خو خپله اتنيکي لېوالتيا لري. د جنرال دوستم تر مشرۍ لاندې د ملي اسلامي جنبش له مهمو سياسي سټو څخه ګڼل کېږي او د ده په واسطه د جنرال دوستم یو شمېر بهرني اړيکي هم تنظيم شوي دي. د اقتصاد له پلوه يې ځان ښه بډايه کړی او له علمي پلوه يې هم په حقوقو کې ځان د دوکتورا تر کچې رسولی دی.

۲۱- ډاکټر حضرت عمر زاخېلوال: ډاکټر عمر زاخېلوال د ننګرهار ولايت په یوه متدينه کورنۍ کې زېږېدلی، تر لومړنيو، ثانوي او لوړو زده‌کړو وروسته کډوالۍ ته اړ شوی، لومړی پاکستان او بیا کاناډا ته تللی. په کاناډا کې يې خپلو نورو لوړو زده کړو ته دوام ورکړی او د (اوتاوا) له (کارلتون) پوهنتون څخه يې د اقتصاد په برخه کې د دوکتورا ډيپلوم ترلاسه کړی او بېرته يې په همغه پوهنتون کې د استاد په توګه دنده اجرا کړې ده.

(ډاکټر حضرت عمر زاخېلوال)

ډاکټر زاخېلوال د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته بېرته هېواد ته راستون شو، د بېړنۍ لويې جرګې غړی شو او بيا يې د کليو او پراختيا وزارت کې د مشاور په توګه دنده پيل کړه.

تر هغه وروسته د پانګونې د ملاتړ اداري (ایسا) مشر شو او همدارنګه د افغانستان بانک د عالي شورا غړی. زاخېلوال بیا په اقتصادي چارو کې د ولسمشر مشاور او د لنډ مهال لپاره د ترانسپورت وزارت د سرپرست په توګه پاتې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاکټر زاخېلوال بیا د ولسمشر کرزي له خوا مالیې وزارت ته نوماند او له ولسي جرگې څخه یې باور رایه ترلاسه کړه او د کرزي د واکمنۍ تر وروستیو شپو ورځو پورې د یاد وزارت د وزیر په توگه پاتې شو. زاخېلوال په مالیې وزارت کې د خپلې دندې پر مهال ډېر بریالیتوبونه هم ترلاسه کړل، خو ستونزې او نیمگړتیاوې یې هم کمې نه وې. بهرنۍ پانگه یې راجلبه کړه، بېلابېل صنعتي پارکونه یې جوړ کړل، د خصوصي پانگونې لپاره یې زمینه برابره کړه، وزارت ته نوی او مسلکي کادر جذب شو، پر خپل وزارت پوره واکمن و. خو له ولسي جرگې سره یې وخت پر وخت خپلې ستونزې لرلې، د فساد عام جال چې پر ټول حکومت راخور و، په مالیې وزارت کې یې هم ریښې ځغلولې وې، ځینو لویو جنگسالارانو لا هم پر مالیې وزارت خپلې ناقانونه غوښتنې منلای شوې، لنډه دا چې زاخېلوال د احتیاط او جرئت له دواړو میتودونو څخه کار اخیسته، نو ځکه خو یې په یاد وزارت کې خپل کار تر اوږدې مودې پورې وغځاوه.

زاخېلوال که څه هم ډېره هڅه کوله، په کابینه کې له چا سره ټکر ونه کړي، په تېره بیا د شمالټلوالې له زورواکو، له هغې جملې له (محمد قسیم فهیم) سره، خو یوه ورځ داسې یو ټکر پېښ شو؛ یو وخت محمد قسیم فهیم جرمني ته د خپلې ناروغۍ د درملنې لپاره تللی و، یوه الوتکه یې مکمله چارتر کړې وه، زاخېلوال نه غوښتل د مالیې وزارت له لارې د دې چارتر شوې الوتکې لگښت ومني او بل یې تېر کړي. زاخېلوال ویل، د بیت المال پیسې باید بېځایه مصرف نه شي او د دې بل تېرول د قانون خلاف کار دی. دا بحث د کابینې مجلس ته راغی، فهیم خان چې کله هم پر دې موضوع خبر شو، نو پر زاخېلوال سخت په غوصه شو او ورته ویې ویل: ((ته څوک یې چې دا پیسې نه حواله کوې، والله چې د څرمنکۍ په شان دې خیرې کړم، ته مانه پېژنې، چې زه څوک یم؟...)) د فهیم د قهر په مقابل کې نه زاخېلوال، نه د کابینې نورو غړو او نه هم جمهور رییس

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم غبرګون ونښود، ټول مجلس غلی پاتې شو. فهيم له زاخېلوال سره يو ځل مخکې هم يو بل تريخ چلند کړی و.

هغه داسې چې محمد قسيم فهيم جرمني ته د درملنې لپاره تللی و، دا مهال د کابل بانک بحران رامنځته شو او حکومت کابل بانک تر خپل پوښښ لاندې راووست، کله چې فهيم راغی، نو ولسمشر کرزي او زاخېلوال ته يې په تونده لهجه وويل: ((کابل بانک د تاجکانو يو بانک و، زه دلته نه وم، دا چې زه دلته وای، د چا پلار به هم دا نه و سقوط کړی...)) زاخېلوال د کار په بهير کې نه يوازې له مرکزي جنګسالارانو سره لاس و ګرېوان و، بلکې له يو شمېر محلي جنګسالارانو سره يې هم ستونزې درلودلې، خو له دې ټولو ستونزو سره سره هغه د احتياط او زړورتيا له دواړو تدبيرونو څخه کار واخيست او يو زيات شمېر مثبت کارونه يې تر سره کړل.

۲۲- ډاکتر عبدالله عبدالله: د ډاکتر عبدالله عبدالله د ژوند د لومړيو وختونو په باب معلومات له تضادونو او اختلافونو ډک دي. څوک وايي چې له مور او پلاره د پنجشېر اوسېدونکی دی، څوک وايي پلار يې د کندهار او مور يې د پنجشېر اوسېدونکې وه. خو په هرحال ځينو سرچينو د ډاکتر عبدالله په باب ويلي چې له پلاره پښتون او له موره تاجک دی. پر (۱۳۳۸ل) کال په کابل ښار کې زېږېدلی دی. پلار يې (غلام محی الدين زمريالی) نومېده چې د اعليحضرت محمدظاهرشاه په واکمنۍ کې د ملي شورا په وروستۍ دوره کې د کندهار انتصابي سناتور و.

(ډاکتر عبدالله عبدالله)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویل کېږي چې ډاکتر عبدالله عبدالله په شپېتمو کلونو کې له کابل طب پوهنځي څخه فارغ شوی، دوه کاله یې د سترگو په روغتون کې کار کړی، بیا پاکستان ته کډوال شوی او تر هغه وروسته په پنجشېر کې د (احمدشاه مسعود) له ځواکونو سره یو ځای شوی. کله چې د ډاکتر نجیب الله حکومت رڼگ شو او احمدشاه مسعود د دفاع وزیر په توگه دنده واخیسته، نو عبدالله یې د دفتر د رییس او ویاند په توگه دنده سرته رسوله، کله چې طالبانو د استاد رباني حکومت له کابله پورته کړ، نو عبدالله عبدالله لومړی د استاد رباني د گرځنده حکومت د بهرنیو چارو وزارت د مرستیال او بیا یې د وزیر په توگه دنده پرمخ وړله او دغه راز یې د طالبانو پر ضد د خپلې شمال جبهې د ویندویۍ چارې هم پرمخ وړلې. د بن تر کنفرانس وروسته ډاکتر عبدالله عبدالله د بهرنیو چارو د وزیر په توگه غوره شو او د انتقالي دورې ترپایه پورې پر دې دنده پاتې شو. عبدالله عبدالله دا مهال له بهرنیو پوځونو سره د (MTA) تړون لاسلیک کړ چې د هغه له مخې د افغانستان د ځمکې او هوا ټول کنټرول د بهرنیو پوځیانو لاس ته ولوېد، عبدالله عبدالله او شمالټلوالې ته د دې تړون له امله نړیوالو ځواکونو زیات سیاسي، اقتصادي او پوځي امتیازات ورکړل، د دې تړون له مخې بهرنیو پوځیانو حق درلود چې د هر افغان کور ته له کومې پوښتنې، گروېږنې او قانوني مجوز پرته ورننوځي، هغوی ونیسي، ویې تړي، ویې وژني او په خپلو زندانونو کې یې بندیان کړي. دې تړون ته افغانان د کرکې په سترگه گوري، ټول ملت ورځخه زیانمن شو، خو عبدالله عبدالله او ډلې یې په کې زیاته گټه وکړه. ډاکتر عبدالله عبدالله پر (۲۰۰۹م) کال د ولسمشرۍ ټاکنو لپاره ځان نوماند کړ او تر حامدکرزي وروسته یې دویمه رایه راخپله کړه. د عبدالله عبدالله ژوند څو پړاوونه لري: تر تنظیمواکۍ مخکې مرحله چې عبدالله په کې ډېر مطرح نه و، تنظیمواکي او کورني جنگونه چې دی په کې د یوې جنگي ډلې د ویاند په توگه مطرح شو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې دولتي دندې یې تر سره کړې او د طالبانو تر سقوط وروسته پړاو چې دی په کې د یوې یادې سیاسي څېرې په توګه مطرح شو.

عبدالله عبدالله د سیاسي او ټولنیزو اړیکو د پاللو له پلوه د مهارت څښتن دی، د یوه سیاستپوه په اندېول زیات سیاستوال دی، علمي کچه یې هم متوسطه ده، خو له دې منځني حالت څخه هم د ځان او خپلې ډلې لپاره د زیات امتیاز اخیستلو جوګه دی. افراطي مسلمان نه دی، د تفاهم روحیه یې قوي او څرګنده ده، هر چا سره ژر جوړ جاړي ته رسېدلای او خپله ماضي ژر هېرولای شي. د بهرنیو چارو د وزارت پر مهال یې یاد وزارت د نظار شورا له افرادو ډک کړ، یوازې له پنجشېر درې څخه یې (۱۱۴) تنه پر مهمو پوستونو وګومارل.

۲۳- ډاکتر رنګین دادفر سپنتا: ډاکتر سپنتا پر (۱۹۵۳م) کال د افغانستان په هرات ولایت کې زېږېدلی دی، په هېواد کې تر لومړنیو او

(ډاکتر دادفر سپنتا)

ثانوي زده کړو وروسته یې لوړې زده کړې کړي، بیا د نورو لوړو زده کړو لپاره المان ته تللی او بیا یې د دوکتورا تر کچې پورې خپلې لوړې زده کړې بشپړې کړي دي. سپنتا د ښوونځي او پوهنځي یا تعلیم او تحصیل په دوران کې چپي افکار راخپل کړل او تر دې دمه پورې خپل افکار پالي. کله چې د طالبانو نظام رنګ شو، نو سپنتا کابل ته راغی او دلته یې یو شمېر مدني او سیاسي فعالیتونه پیل کړل. لږ وروسته د قیوم کرزي او یو شمېر نورو اشخاصو په واسطه له حامدکرزي سره نږدې شو او هغه لومړی په بهرنیو چارو کې د خپل مشاور په توګه مقرر کړ او بیا یې د بهرنیو چارو وزارت ته ونوماند کړ. ډاکتر سپنتا له ولسي جرګې څخه باور رایه ترلاسه کړه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو وروسته بيا له ايران څخه د افغان کډوالو د جبري ايستلو پر مسئله له ولسي جرګې سره په جنجال کې کېوت او هغوی خپله باور رايه ترې بېرته واخيسته، کرزي هغه تر ډېر وخته په خپل موقف کې وساته، خبره ان تر سترې محکمې هم ورسېده، خو ولسي جرګه پر خپلې پرېکړې ټينګه ودرېدله، د کرزي او ولسي جرګې تر منځ په دې اړه مناسبات ډېر ترينګلي شول، خو کرزي بيا هم هغه پر خپل ځای وساته او تر ډېر ځنډ وروسته يې د ملي امنيت د مشاور په توګه وګوماره.

څرنګه چې د ډاکتر سپنتا په باب مې په نورو بحثونو کې څرګندونې کړې، نو نه غواړم دا بحث دلته نور پسې وغځوم. په لنډيز سره ويلای شم چې سپنتا، چپي تمايلات لري، له فارسي ژبې سره يې بې کچې مينه ده، مذهبي تمايلات نه لري، قومي تمايلات يې شته، خو د ژبنيو په انډول نه، جهادي او قومي افراطي ډلې يې نه خوښېږي، په تېره بيا پښتانه ملتپال حرکتونه، د حکمتيار له اسلامي حزب او د طالبانو له حرکت سره سخت مخالفت لري، اسلامي جمعيت يې هم نه خوښېږي، خو د تفاهم لاره ورسره نيولای شي. له استاد سياف سره هم چندان جوړ نه دی، له شيعه ډلو سره هم ډېره خواخوږي نه لري، پر خپلو چپي افکارو تر اوسه هم ټينګ ولاړ دی. سياسي واقعيتونه ښه درک کولای شي، په اداري فساد او مالي درغليو کې لاس نه لري، کله کله پرې فکر او کله هم پرې احساسات غلبه کوي. د احساساتو د غلبې پر مهال يې پټ سياسي افکار په ښه ډول څرګندېدلای شي.

۲۴- ډاکتر زلمی رسول: **ډاکتر زلمی رسول په خټه محمدزی، پښتون دی، پر (۱۹۴۳م) کال په کابل کې زېږېدلی دی. زلمی رسول د همغو محمدزيو له جملې څخه دی چې په خپله ژبه (پښتو) پوره نه پوهېږي، پوره مې ځکه ورته استعمال کړه چې بل څوک پښتو وايي پرې پوهېږي، خو په خپله پرې بل څوک نه شي پوهولای، په دې مانا چې دی**

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپله پښتو سمه نه شي ویلای. د ژبې له اساسي برخو (افهام او تفهیم) څخه یې د (افهام) برخه بشپړ ده، خو د (تفهیم) نه. زلمی رسول د بن تر کنفرانس وړاندې له هېواد څخه بهر اوسېده او په طب څانګه کې یې خپلې لوړې زده کړې تر سره کړي دي. په دري، انګلیسي او فرانسوي ژبو پوهېږي. د بن تر کنفرانس وروسته د ملکي هوایي چلند د وزیر په توګه غوره شو.

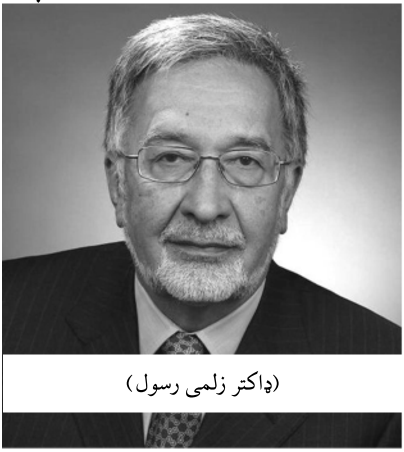

(ډاکتر زلمی رسول)

تر هغه وروسته په امنیتي چارو کې د ولسمشر سلاکار او د ملي امنیت شورا دفتر د رییس په توګه منتصب شو او بیا د بهرنیو چارو د وزیر په توګه انتخاب شو.

ډاکتر زلمی رسول اساساً یو ملي سړی دی، ملي او هېوادني افکار لري، یو بې غرضه او بې مرضه سړی دی، هېچاته یې بد نه رسي، که ګټه یې ورسوله رسوي یې که نه نو د ضرر سړی نه دی. په اداري فساد ککړ نه دی، خو پر سیاسي او اداري مدیریت یې نیوکې کېدی شي. د ډاکتر زلمي رسول په باب مې په نورو برخو کې هم بحثونه کړي، نه غواړم د هغه په باب دا بحث نور پسې اوږد کړم، خو په لنډیز سره ویلای شم چې زلمی رسول د کرزي په ټوله واکمنۍ کې د هغه تر ټولو نږدې کس و، چې تل له هغه سره په کورنیو او بهرنیو سفرونو، غونډو او ناستو کې ملګری پاتې شوی، تل یې د هغه خبره منلې او هېڅکله یې د هغه یوه خبره هم رد کړې نه ده.

۲۵- ضرار احمد مقبل عثماني: ضراراحمد مقبل پر (۱۳۴۲ل) کال په پروان ولایت کې زیږېدلی دی. تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته د کابل پولي تخنیک محصل شو، دا پوهنځی یې لا سمستر دوه نه و لوستی چې د مجاهدینو له لیکو سره یوځای شو. لومړی یې د (احمدشاه مسعود)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظار شورا سره اړيکي پیدا کړل او بیا يې د جمعیت له نورو غړو سره اړیکي ټینګ کړل. پر (۱۳۷۷ل) کال چې ټول کابل او د افغانستان (۹۵) سلنه خاوره د طالبانو په واک کې وه، ضراراحمد مقبل د اسلامي جمعیت تنظیم له خوا په تهران کې د افغانستان سفارت د لومړي سکرتر په توګه دنده اجراکوله. کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو، نو ضراراحمد مقبل کابل ته راغی او دلته د انتقالي ادارې د مشر له خوا د پروان د والي په توګه مقرر شو، پر (۱۳۸۴ل) کال بیا د کورنیو چارو وزارت د امنیتي مرستیال په توګه وټاکل شو او پر (۱۳۸۵ل) کال د کورنیو چارو وزارت ته نوماند شو. د ده د نوماندۍ پر وخت ده ته د لیسانس دورې اسناد په کار وو. څرنګه چې له ده څخه پر (۱۳۶۶ل) کال یانې د تحصیل

(ضرار احمد مقبل عثماني)

پر لومړي کال پوهنځی پاتې شوی و، نو ده بیا تحصیل ته وخت نه و پیداکړی، څرنګه چې د اساسي قانون له مخې وزیر باید لږ تر لږه د لیسانس ډیپلوم ولري، نو ضرار احمد مقبل هم مجبور شو، په عاجل ډول داسې اسناد جوړ کړي چې له ورایه پرې د جعل شک کېدلای شو. (د پروان پیداګوژۍ انستیتیوت) څخه يې د فراغت داسې اسناد جوړ کړل چې د تحصیلي دورې کلونو يې په کورنیو چارو وزارت کې د معینیت له مهال سره ټکر درلود. دا په داسې حال کې ده چې یاد انستیتیوت د شپې پوهنځی هم نه درلود چې ده ته په کې د تحصیل پلمه او زمینه برابره شوې وای. مقبل صیب هم په رسمي وخت کې د کورنیو چارو وزارت مرستیال او هم د پروان پیداګوژۍ انستیتیوت محصل و. دا نو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان کې یوازینۍ استثنایي پېښه وه چې په څرګند ډول یې په اسنادو کې نیمګړتیا ښکارېدله.

بله عجیبه خبره لا دا وه چې د پروان پیداګوژۍ انستیتیوت نه کوم رسمي دپلوم، نه کوم رسمي برۍ لیک او نه هم کوم داسې سند، چې د تحصیلي موسسو له نورمونو سره سمون وخوري، ده ته ورکړی و، د انستیتیوت مشر ورته یوازې پر ساده او سپین کاغذ لیکلي وو چې ((زه تصدیق کوم ضرار احمد مقبل د پروان پیداګوژۍ انستیتیوت څخه فارغ دی.)) دا سند بیا د لوړو زده کړو وزارت هم تصدیق نه کړ، خو مقبل صیب د فراغت له همدې سند سره ولسي جرګې ته معرفي شو. په یاده جرګه کې له څو تنو وکیلانو پرته نورو اکثرو پرې د تائید مهر ولګاوه او نوموړی د کورنیو چارو د وزیر په توګه منتخب شو. نه یوازې ضرار احمد مقبل، بلکې د اسلامي جمعیت نورو نوماندانو هم په تحصیلي اسنادو کې ورته ستونزه لرله، خو څرنګه چې یاد تنظیم په حکومت کې بشپړ واک درلود، نو ځکه خو یې څوک په تحصیلي نیمګړتیاوو پسې ډېر ونه ګرځېدل.

ضرار احمد مقبل بیا په همدې تحصیلي اسنادو د مخدره موادو پرضد د مبارزې وزارت ته هم منتخب شو او تر دې وروسته بیا د بهرنیو چارو د وزیر په توګه هم غوره شو. ضرار احمد مقبل د ډاکتر نجیب الله د واکمنۍ پر مهال د بهرنیو چارو وزارت تر وزیر (عبدالوکیل) وروسته د افغانستان د بهرنیو چارو د وزارت په تاریخ کې دویم شخص و چې نه پر کومه نړیواله بهرنۍ ژبه پوهېده او نه یې د هېواد په ملي او رسمي ژبه (پښتو) روان تکلم کولای شو، خو هم یې په داخل کې د افغانستان استازیتوب کولای شو او هم یې په بهر کې: (یو وخت د کورنیو چارو وزیر او بل وخت بیا د بهرنیو چارو وزیر و). دی یو بې ژبې، غلی او ارام شخص و، له کرزي سره یې نږدې اړیکي درلودل، نو یو شمېر غټ او واړه عیبونه یې دې رابطې او یو شمېر نور عیبونه یې (جهاد) او (مقاومت) پټ کړي وو. که دا دوه ځانګړنې نه وای، نو خدای خبر چې یو څوک دې په دې کیفیت او دومره تحصیلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیمگړتیاوو سره دومره ژر دې ډول مقامونو ته ورسېږي. د ده په واکمنۍ کې په یادو وزارتونو په تېره بیا د کورنیو چارو وزارت کې اداري فساد زیات شو، د امنیه قومندانیو مقامونه په چورلټ ډول خرڅېدل او هم په اجاره ورکول کېدل. ضراراحمد مقبل په یاد وزارت کې د (جنرال علي احمد جلالي) ځایناستی و، د ده او هغه په علمي سویه او مسلکي پوهه کې څرگند توپیر لیدل کېده.

ضرار احمد مقبل له خپلو ځینو نیمگړتیاوو او تحصیلي کمیو سره سره یو لړ ښېگڼې او ښې ځانگړنې هم درلودلې. دی یو بې تعصبه شخص و، هڅه یې کوله چې قومي تعصبات له کورنیو چارو وزارته لرې کړي، د پنجشېر درې واکمني یو څه راکمه کړي، تنظیمي حساسیتونه هم را ونه پاروي، یو څه اصلاحات یې هم راوړل، خو پوره او کافي نه وو. پلار یې هم د خپلې سیمې بانفوذه سړی و، د اعلیحضرت د واکمنۍ پر مهال په ولسي جرگه کې د پروان د خلکو استازی و. په خپله سیمه کې په نسبي ډول یاده او ښاده کورنۍ ده. بل ورور یې (خواجه صدیق احمد عثماني) د ولسي جرگې په همدې (١۵) او (١٦)مه دوره کې د پروان د خلکو استازی شو. ضراراحمد مقبل پر کرزي خورا گران و، څو ځله یې هغه ته د یوه گوند د جوړولو چارې هم وسپارلې، خو دی یې پر جوړولو بریالی نه شو. مقبل د خپلې واکمنۍ په بهیر کې د لسگونو ملیونو ډالرو څښتن شو، په دوبۍ او ځینو نورو ځایونو کې یې پراخ جایدادونه راونیول. له شخصي او فامیلي پلوه ضراراحمد مقبل په ښو خلکو کې حسابېږي، خو که ووایو چې له علمي او اداري پلوه دی یو ډېر رسېدلی او ډېر باکفایته شخص و، نو په دې کې به مو د عدالت د دقیق بیان او خپل وجدان پر وړاندې څه ناڅه غاړه بنده شي. د کرزي صیب د کابینې د ډول ډول اشخاصو او عجایبو له جملې څخه یو هم همدا ضراراحمد مقبل صاحب دی. دی له ټولنیز پلوه د کرزي په شان ډېر ښه سړی و، خو له اداري پلوه بیا په قوي دریځ کې نه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۶- ډاکتر فاروق وردګ: ډاکتر فاروق وردګ د کرزي په حکومت کې هغه ته نږدې او له ډېرو فعالو وزیرانو څخه ګڼل کېږي. ده په فارسي

(ډاکتر فاروق وردګ)

ژانګه کې خپلې لوړې زده کړې تر سره کړي دي، د کډوالۍ پر مهال یې پر سویډن موسسې سربېره په یو شمېر نورو خیریه موسسو کې هم کار کړی دی.

د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته کابل ته راغی، لومړی د اساسي قانون د تدقیق کمېسیون د دارالانشا د رییس په توګه مقرر شو، بیا د ولسمشرۍ تر لومړنیو ټاکنو دمخه د انتخاباتو د ګډ کمېسیون د دارالانشاء رییس شو، کله چې حامدکرزی ولسمشر شو، نو فاروق وردګ یې د جمهوري ریاست د چارو د ادارې د لوی رییس او همدارنګه د وزیرانو شورا د دارالانشاء د مشر په توګه غوره کړ. کله چې د ولسي جرګې ټاکنې تر سره شوې نو ډاکتر فاروق وردګ ته د پارلماني چارو د وزیر دنده هم ورکړل شوه.

فاروق وردګ د اساسي قانون د دارالانشاء د رییس په توګه هم خپله دنده په ښه ډول تر سره کړه او د دې ترڅنګ یې د پاکستان او افغانستان تر منځ د امن د ګډې جرګې د دارالانشاء د رییس په توګه هم کار وکړ.

ډاکتر فاروق وردګ د کرزي د ولسمشرۍ په دویم پړاو کې د پوهنې د وزیر په توګه ونوماند او له ولسي جرګې یې د باور رایه ترلاسه کړه. څرنګه چې د ډاکتر وردګ په باب مې په بل ځای کې تفصیلي خبرې کړي، نو نه غواړم دلته دا لیکنه لاپسې وغځوم، په لنډیز سره ویلی شم چې دی د اسلامي او ملي افکارو خاوند او یو ښه مدیر دی، خو د خپل مقام د ساتلو لپاره له ډېر احتیاط او جوړجاړي څخه کار اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۷- سید امیر شاه حسن یار: سید امیر شاه حسن یار پر (۱۳۲۱ل) کال د بامیانو ولایت په (پنجاب) ولسوالۍ کې زېږېدلی، تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته یې د کابل پوهنتون د کرنې له پوهنځي څخه د لیسانس دپلوم ترلاسه کړی، بیا امریکا ته تللی او هلته یې په خپله یاده څانګه کې د ماسترۍ او دوکتورا دپلومونه اخیستي دي. (پوهاند سیدامیر شاه حسن یار) په امریکا کې تر تحصیل وروسته بېرته خپل هېواد ته راستون شو او دلته د کابل پوهنتون په کرنې پوهنځي کې د استاد په توګه مقرر شو. کله چې د ډاکتر نجیب الله حکومت سقوط شو او د کابل پوهنتون ساحه (د اسلامي وحدت حزب) د ځواکونو لاس ته ولوېده، نو حسن یار د یاد تنظیم له خوا د کابل پوهنتون د رییس په توګه د وخت حکومت ته ور وپېژندل شو. سیدامیر شاه حسن یار د تنظیمي جنګونو پر مهال د کابل پوهنتون د رییس په توګه ډېرې سختې شپې او ورځې تېرې کړې. دی د خپلې څانګې یو پوه او متخصص کادر و. د طالبانو د نظام په راتګ سره یې ځای (مولوي پیرمحمد روحاني) ونیو، کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو او بیا د انتقالي ادارې وخت راورسېد، نو پوهاند سیدامیرشاه حسن یار یو ځل بیا د اسلامي وحدت ګوند له خوا د لوړو زده کړو وزارت ته نوماند شو او د انتقالي ادارې ترپایه یې دې دندې ته دوام ورکړ. د لوړو زده کړو وزارت د تصدۍ پر مهال پوهاند امیرشاه حسن یار ورو ورو خپل قومي تمایلات څرګند کړل او د وحدت حزب د نورو غړو په شان یې قومي اجنډا وړاندې کړه. که څه هم پوهاند امیرشاه حسن یار په کابل کې تر تنظیمي

(پوهاند سید امیر شاه حسین یار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړو دوړ دمخه د یوې علمي او اکاډمیکې څېړې په توګه مطرح و، خو د تنظیمواکۍ او بیا د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته یې قومي تمایلات زیات څرګند شول او اکاډمیک مرکزونو ته یې هم یاد تمایلات ور داخل کړل. د پوهنتون د ریاست پر مهال د پوهاند حسن یار د کار موده په تنظیمي جنګونو کې تېره شوه او د انتقالي ادارې پر مهال یې په وزارت کې د کار موده په چټکو سیاسي بدلونونو کې ختمه شوه، نو ځکه یې کابل پوهنتون او لوړو زده کړو وزارت ته داسې تلپاتې کارونه ونه کړای شول چې هغه دې د حسن یار صیب په حسناتو کې حساب شي.

۲۸- شریف فایض: شریف فایض د لوړو زده کړو خاوند دی. د طالبانو نظام تر سقوط وړاندې په امریکا کې اوسېده او کله چې یاد نظام ړنګ شو، نو شریف فایض هم لکه د یو شمېر نورو لویدیځ مېشتو افغانانو په شان کابل ته راغی، ده چې له شمالټلوالې په تېره بیا له (نظار شورا) سره نږدې اړیکې

(شریف فایض)

درلودل او قومي تمایلات یې په ډاګه څرګند وو، نو د یادې ټلوالې له خوا د موقت حکومت پر مهال د لوړو زده کړو د وزیر په توګه غوره شو. فایض که څه هم ډېره موده په یاد وزارت کې پاتې نه شو، خو قومي تعصب او تنګنظري یې پرځای پاتې شوه. شریف فایض وروسته د لوړو زده کړو وزارت له مقامه لرې شو او بیا په کابل کې د امریکایي پوهنتون د رییس په توګه وټاکل شو.

۲۹- ډاکتر محمد اعظم دادفر: محمد اعظم دادفر پر (۱۳۲۵ل) کال د جوزجان ولایت په اندخوی ولسوالۍ کې زېږېدلی دی. پر (۱۳۴۴ل) کال له ښوونځي او پر (۱۳۵۲ل) کال د کابل طب پوهنځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه فارغ شوی او تر هغه وروسته بېرته د طب پوهنځي د استاد په توگه مقرر شوی دی. د (۱۳۵۷ل) کال د ثور د اوومې نېټې تر پېښې وروسته د یو څه وخت لپاره زنداني شوی، تر زندان وروسته پر (۱۳۵۹ل) کال پاکستان او تر هغه وروسته پر (۱۳۶۰ل) کال المان ته کډوال شوی دی.

(ډاکتر محمد اعظم دادفر)

ډاکتر دادفر نږدې شل کاله په المان کې پاتې شوی او د طالبانو د نظام تر ړنگېدو وروسته یوځل بیا هېواد ته راستون شو. د بېړنۍ لویې جرگې غړی او بیا د یادې جرگې دویم مرستیال شو. ما (یون) له ښاغلي دادفر سره په همدې جرگه کې وپېژندل او د ده له نظریاتو او تمایلاتو څخه څه ناڅه خبر شوم. ښاغلی دادفر بیا د ولسمشر کرزي په لومړۍ انتخابي دوره کې د لوړو زده‌کړو د وزیر په توگه نوماند شو او له ولسي جرگې څخه یې باور رایه واخیسته. ډاکتر محمداعظم دادفر د وزارت پر مهال په نورمال ډول خپلې دندې ته دوام ورکاوه، نه یې په کوم ستر نوښت لاس پورې کړ او نه هم داسې و چې هېڅ کار یې نه وي کړی، البته کوم مهال چې ډاکتر دادفر وزیر و، هغه مهال پر افغانستان د پیسو باران و، خو ده لکه د دولت د نورو چارواکو په شان له دې چانس څخه اعظمي گټه پورته نه کړه.

تر وزارت وروسته ډاکتر محمد اعظم دادفر په سیاسي او دولتي کارونو کې ډېر زیات مطرح نه و، البته د ولسمشرۍ د ټاکنو په دویم کمپاین کې یې د کرزي ملاتړ وکړ، خو دا ملاتړ له ډېر زیات ولسي ملاتړ سره ملگری نه و. ښاغلی سرمحقق زلمی هېوادمل د هغو کسانو له جملې څخه و چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاکتر دادفر زيات ملاتړ يې کاوه، که د هېوادمل صيب ملاتړ نه واى، نو کېدى شول ډاکتر دادفر لوړو دولتي پوستونو ته نه واى رسېدلى. ډاکتر دادفر له خپلو ځينو چپي او قومي تمايلاتو سره سره بيا هم هېواد ته کوم غټ خطر او ضرر پېښ کړى نه دى. په مجموعي ډول د ده مثبت کارونه د ده تر نيمګړتياوو زيات او ګټور وو.

۳۰- پوهاند عبيدالله عبيد: عبيدالله عبيد اصلاً د پروان ولايت

(پوهاند عبيدالله عبيد)

اوسېدونکى دى. تر ابتدايي او ثانوي زده کړو وروسته د کابل طب پوهنځي محصل شو او له همدې پوهنځي څخه يې د ماسترۍ سند ترلاسه کړ او وروسته بيا په همدې پوهنځي کې استاد شو، تر پوهاندۍ علمي رتبې پورې يې په ترتيب سره په همدې پوهنځي کې، چې وروسته بيا پوهنتون شو، خپلې علمي رتبې واخيستې.

پوهاند عبيد وروسته د کابل طبي پوهنتون رييس شو او تر هغه وروسته بيا په ټولنيزو چارو کې د ولسمشر کرزي مشاور شو. پوهاند عبيد په بېړنۍ لويه جرګه او د اساسي قانون په لويه جرګه کې د يادو جرګو غړى شو او همدارنګه په تهران کې يې د افغانستان د سفير په توګه دنده اجرا کړې ده. د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په دويمه دوره کې پوهاند عبيد د لوړو زده‌کړو وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې څخه يې باور رايه ترلاسه کړه.

څرنګه چې پوهاند عبيد نږدې شل کاله په يوه علمي محيط کې کار کړى و، نو د وزارت له کارونو سره مخکې تر مخکې اشنا و، ده د ابادۍ له کارونو سره ډېره لېوالتيا لرله. طبي پوهنتون کې يې خورا ډېره رغونه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوې جوړونه کړې، کله چې څوک طبي پوهنتون او د هغه ملحقاتو ته داخل شي، نو جوړونکي ته یې د زړه له کومې دعا راځي. دا چې دا پیسې له کومه شوې او څرنګه لګول شوي، د هغوی حساب او کتاب جلا دی، خو څوک چې وروستۍ نتیجه ګوري، نو سړي ته د یوې مثبتې پایلې په توګه څرګندېږي. که نورو خلکو هم د خپل کار وروستۍ نتیجه په دې توګه وړاندې کړې وای، نو څوک به یې پر ماقبلو کارونو پسې ډېر نه ګرځېدل. پوهاند عبیدالله عبید چې کله د وزیر په توګه وټاکل شو، نو د نوې جوړونې او بیا رغونې په برخه کې یې ډېرې هڅې وکړې، هم د مرکز او هم د ولایتي پوهنتونونو په کچه رغونه تر سره شوه، د ده په وخت کې د محصلینو او پوهنتونونو شمېر زیات شو؛ هم دولتي پوهنتونونه او هم خصوصي پوهنتونونه زیات شول. له یوشمېر بهرنیو پوهنتونونو سره د هېواد د پوهنتونونو اړیکي بیا ورغول شول او نوي اړیکي هم ټینګ شول. په مجموعي ډول د تحصیلي ډګر په بېلابېلو برخو کې مثبت پرمختګونه راغلل، خو دا په دې مانا نه ده چې د ډاکتر عبید په کارونو کې نیمګړتیاوې نه وې او یا هم څرګندې نه وې. عبیدالله عبید که څه هم په علمي محیط کې رالوی شوی، خو له جنګسالارانو او جګړه ییزو تنظیمونو سره یې اړیکي هم څرګند دي، د همدې ډلو او اشخاصو وړاندیز او ملاتړ و چې دی یې دې مقام ته ورساوه. د ده د واکمنۍ پر مهال د هغو د مشروع او نامشروع غوښتنو تجلا له ورایه محسوسه وه. د دې ترڅنګ په وزارت کې مالي او اداري فساد هم له سترګو پټ نه و. د وزارت کلنۍ انکشافي بودیجه هم پوره پوره نه مصرفېدله، له دولتي امکاناتو څخه شخصي او تنظیمي ګټه هم پورته کېدله، خو له دې ټولو نیمګړتیاوو سره سره عبیدالله عبید پر خپلو کارونو واکمن و، سیاسي ملاتړ هم ورسره و، هم یې د اسلامي جمعیت او هم یې د ولسمشر کرزي ملاتړ درلود. د همدغو ملاتړونو له امله په چارو کې د ده لاس ازاد و، ده له همدغه موقعیت څخه په ګټې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستنې یو لړ داسې کارونه تر سره کړل چې د هېواد تحصیلي ډګر ته ضروري او ګټور وو.

٣١- سرور دانش: سرور دانش تر خپلو لومړنیو زده کړو وروسته پر سیاسي فعالیتونو لاس پورې کړی. وروسته یې د اسلامي وحدت ګوند غړیتوب ترلاسه کړی، د سیاسي فعالیتونو ترڅنګ یې له هېواد څخه بهر خپلو لوړو زده کړو ته دوام ورکړی دی. په عراق، ایران او سوریه کې یې په حقوقو، فقهې او اسلامي معارف څانګو کې خپلې زده کړې تر سره کړي دي. ویل کېږي چې د سیاسي

(قانونپوه سرور دانش)

فعالیت او تحصیل له زمانې څخه یې د ایران له سیاسي کړیو سره نږدې اړیکي درلودل. د تنظیمواکۍ پر مهال یې د پوهنتون استادي کوله. د طالبانو نظام تر ړنګولو وروسته، د بېړنۍ لویې جرګې غړی و، دغه راز د اساسي قانون د تسوید او تدوین کمېسیون غړی او د اساسي قانون د لویې جرګې غړی و. کله چې د حامدکرزي له خوا (دایکندي) ولایت د یو فرمان په نتیجه کې جوړ شو، نو سرور دانش یې د لومړني والي په توګه غوره کړ. وروسته بیا د کرزي له خوا نوموړی د عدلیې وزارت ته نوماند شو، خو ولسي جرګې باور رایه ور نه کړه، دا په افغانستان کې لومړی ځل و چې په اکثریت سني مذهبه ټولنه کې شیعه مذهبی د عدلیې د وزیر په توګه غوره کېده.

تر هغه وروسته سرور دانش د لوړو زده کړو وزارت ته نوماند شو، تر باور رایې وروسته دلته د وزیر په توګه پاتې شو، بیا یې د سترې محکمې د عالي شورا د غړي په توګه نوماند کړ، هلته هم ولسي جرګې باور رایه ور نه کړه. سرور دانش شیعه اسلامي افکار لري، قومي رنګ پرې هم له ورایه څرګند او

(c) ketabton.com: The Digital Library

غالب دی. د وزارت او نورو دولتي څوکيو پر مهال يې هېڅکله هم خپل مذهبي او قومي احساسات کابو نه کړای شول. د لوړو زده کړو وزارت پر مهال په کانکور او تحصيلي بورسونو کې تر حده زياته ناانډولي او بې عدالتي موجوده وه. سرور دانش که څه هم يو ژور ديني عالم او حليم شخص دی، خو دی د خپلې واکمنۍ پر مهال هېڅکله پر دې بريالی نه شو چې د تنظيمي او قومي دايرې له حدودو را ووځي او د ټول افغان ولس باور راخپل کړي.

۳۲- حبيب الله غالب: حبيب الله غالب پر (۱۳۱۹ل) کال د کاپيسا ولايت په (کوهستان) ولسوالۍ کې زېږېدلی دی، تر لومړنيو او ثانوي زده‌کړو وروسته د کابل پوهنتون د شرعياتو پوهنځي کې شامل او پر (۱۳۴۱ل) کال يې له نوموړي پوهنځي څخه د ليسانس دپلوم ترلاسه کړی دی. پر (۱۳۵۲ل) کال يې د قانون او پرتليزې فقهې په برخه کې د ماسترۍ سند ترلاسه کړ، تر هغه وروسته بيا پاکستان ته کډوال شو. کله چې د ډاکتر نجيب الله

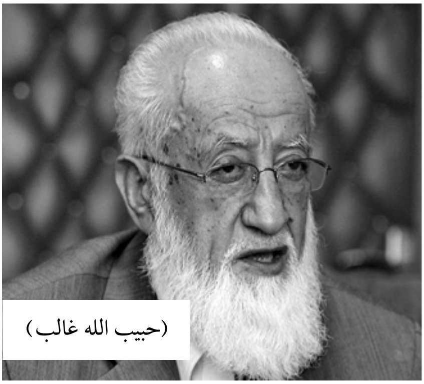
(حبيب الله غالب)

حکومت ړنگ شو، نو غالب هم د يو شمېر نورو مجاهدينو په شان کابل ته راغی. دا مهال په کابل کې ډېر جنگونه وو، خو څرنگه چې د واک اصلي کيلي اسلامي جمعيت سره وه او غالب صيب هم د اسلامي جمعيت غړی و، نو اسلامي جمعيت خپلو ټولو غړو ته ويلي وو چې بايد کابل ته راشي او دلته دولتي څوکۍ اشغال کړي. غالب هم پر (۱۳۷۲ل) کال کابل ته راغی او دلته د لويې څارنوالۍ د مرستيال په توگه منتصب شو. غالب بيا د طالبانو نظام تر ړنگولو وروسته بېرته پر بېلابېلو دولتي څوکيو کار وکړ، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حامدکرزي د ولسمشرۍ په دویمه دوره کې د اسلامي جمعیت د غوښتنې او تنظیمي وېش له امله نوموړي ته د عدلیې وزارت په وېش کې ورسېد. حامدکرزي نوموړی عدلیې وزارت ته نوماند کړ او ولسي جرګې هم په دې خاطر چې سپین ږیری دی، د نرم طبیعت خاوند دی او کوم لوري ته ترې زیات زیان متصور نه دی، باور رایه ورکړه. غالب که څه هم پخواني تنظیمي تمایلات درلودل، خو د سن د زیاتوالي او په حکومت کې د قواوو د نسبي انډول له مخې یې تنظیمي لېوالتیاوې ډېرې څرګندې نه کړې. د ملي هویت په تذکرو کې یې د (افغان) کلمې د لیکلو د مخنیوي لپاره خپلې هلې ځلې وکړې. د غالب د واکمنۍ په وخت کې عدلیې وزارت کوم ځانګړی پرمختګ ونه کړ، د قوانینو په سریع جوړونه او اسنادو کې هم کوم پرمختګ ونه شو. کارونه اکثره په کلاسیک ډول پرمخ وړل کېدل او د ورځنیو کارونو میتود هم کلاسیکه او دودیزه بڼه درلوده.

حبیب الله غالب پر (۱۳۹۲ل) کال د ورپېښې ناروغۍ له امله له دې نړۍ څخه سترګې پټې کړې.

۳۲- امیرزی سنګین: د ولسمشر کرزي په دواړو دورو کې له کاري وزیرانو څخه یو هم امیرزی سنګین دی. ښاغلی سنګین اصلاً د پکتیکا ولایت اوسېدونکی دی. تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته یې لوړې زده کړې کړي دي. په لندن کې یې د برېښنا او ارتباطاتو په څانګه کې لوړې زده کړې تر سره کړي او

(امیرزی سنګین)

تر هغه وروسته یې په سویډن او ځینو نورو هېوادونو کې په معتبرو مخابراتي کمپنیو کې کار کړی دی. د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته بېرته هېواد ته راستون شو، په پیل کې د مخابراتو وزارت ستر مشاور و او

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنگه د افغان ټیلیکم د مخابراتي شرکت اجرايوي رييس شو. د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د مخابراتو وزارت ته نوماند شو، دوه ځله د یاد وزارت د وزیر په توګه منتخب شو، خو دې منځ کې یو ځل ولسي جرګې خپله باور رايه ور نه کړه، خو دويم ځل چې بیا معرفي شو نو بیا یې باور رايه واخیسته.

امیرزی سنګین د همغو وزیرانو له جملې څخه دی چې نږدې (۱۳) کاله یې وزارت وکړ. په دې وزارت کې د زیات وخت لپاره د پاتې کېدو یو علت دا و چې دی یو کاري انسان و، نه یې کوم تنظیم پورې اړه لرله او نه یې هم په سیاسي مسایلو کې ګوتې وهلې. یاد وزارت یوازینی وزارت و چې تر لګښت یې ګټه زیاته وه، هر کال یې نږدې (۱۷۰) ملیونه ډالره ګټه راوړله، په لسګونو زره افغانانو ته یې د کار زمینه برابره کړې وه. امیرزی د ولسمشر او د هغه د مرستیالانو په هېڅ ډول کار کې د نظر ورکولو هڅه نه کوله، د کابینې له غونډو پرته ان په شپږو میاشتو کې هم ده یو ځل ولسمشر نه شو لیدلای. د یوه مسلکي وزیر په توګه یې خپلو ورځنیو کارونو ته دوام ورکاوه. افغانستان په هېڅ برخه کې دومره پرمختګ نه دی کړی، لکه په مخابراتي برخه کې. نږدې (۱۷) ملیونه افغانان ټلیفون ته لاسرسی لري، په دې برخه کې افغانستان تر ځینو ګاونډیو هېوادونو دمخه او د اسانتیاوو له پلوه ان له ځینو پرمختللو هېوادونو سره هم سیالي کولای شي. په مخابراتي برخه کې په حقیقت کې یو انقلاب رامنځته شو، خو دا انقلاب په طبیعي ډول خپلې نیمګړتیاوې او عیبونه لري. قیمتونه لا هم ډېر لوړ دي، د کنټرول لپاره د شفاف میکانیزم نشتوالی، تر یوه معین وخته د ځینو شرکتونو انحصار، په ځینو برخو کې اداري او مالي فساد هغه عیبونه وو چې له دې انقلاب سره ملګري وو. د (نوري فایبر) پروژه لکه څنګه چې یې ژمنه شوې وه، پر خپل وخت او خپل څرنګوالي عملي نه شوه او یو لړ نور مشکلات.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو له یو شمېر نیمگړتیاوو سره سره د کرزي په ټوله واکمنۍ کې د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ وزارت یو بریالی وزارت و، که ټولو وزارتونو او ټولو وزیرانو په دې ډول ناپېیلي او مسلکي کار کړی وای، نو پوره باور دی چې هېواد به ډېر پرمختګ کړی وای.

۳۳- جنرال خدایداد هزاره: جنرال خدایداد هزاره د افغانستان له مسلکي پوځي کادرونو څخه دی. ده په هېواد کې تر لومړنیو او ثانوي زده‌کړو وروسته د هندوستان په حربي پوهنتون کې لوړې پوځي زده کړې سرته رسولي دي. د ډاکتر نجیب الله د حاکمیت پر مهال یې لومړی پوځي دنده تر سره کړې او د حکومت له مخالفینو سره جنګېدلی دی. د نجیب الله د حکومت تر ړنګېدو وروسته اروپا ته کډوال شوی او هلته یې په یو لړ سیاسي او علمي غونډو کې ګډون کړی، کله چې د طالبانو نظام ړنګ شو، نو جنرال

(جنرال خدایداد هزاره)

خدایداد هزاره هم لکه د نورو هېوادوالو په شان هېواد ته راستون شو، د بېړنۍ لویې جرګې د غړي په توګه یې په یاده جرګه کې ګډون وکړ، د کرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د مخدره توکو پر وړاندې د مبارزې وزارت ته نوماند شو او ولسي جرګې د باور رایه ورکړه، وروسته بیا په دویمه دوره کې بیا یاد وزارت ته غوره شو، خو ولسي جرګې دا ځل باور رایه ور نه کړه. جنرال خدایداد، چپي افکار درلودل او د خلک دیموکراتیک ګوند د (خلقي څانګې) غړی و، خو اوس یې پخواني چپي افکار دومره پاتې نه دي، ملي فکر لري، خو د کرزي په واکمنۍ کې یې څوکۍ د قومي وېش له امله ورته په برخه شوې ده. جنرال هزاره د خپلې واکمنۍ پر مهال په اداري فساد ککړ نه و او قومي تمایلات یې هم په کارونو کې راځرګند نه شول، په نورمال ډول یې خپل کارونه تر سره کړل، څرنګه چې مخدره

(c) ketabton.com: The Digital Library

توکي یوه نړیواله پدیده ده، دولتي او نادولتي مافیا دواړه په کې لاس لري. نو جنرال هزاره هم په دې بریالی نه شو، چې د دې نړیوال پدیدې ریښې وباسي.

۳۳- مبارز راشدي: مبارز راشدي پر (۱۳۵۰ل) کال په سرپل ولایت کې زیږیدلی دی. لومړنۍ او ثانوي زده کړې یې په همدې ولایت کې تر سره کړي او بیا یې د اسلامي معارف او فرهنګ په څانګه کې تر دوکتورا پورې لوړې زده کړې تر سره کړي دي. ښاغلی مبارز راشدي، یو ژبور، پوه او خوله ور انسان دی. د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته دی هم خپل هېواد ته راستون شو او د اطلاعاتو او کلتور وزارت د نشراتي

(مبارز راشدي)

مرستیال په توګه یې خپله دنده پیل کړه. که څه هم د مبارز راشدي علمي کچه او پوهه تر حاجي محمد محقق لوړه ده، خو ویل کېږي چې نوموړی د اسلامي وحدت ګوند د محقق له څانګې سره نږدې اړیکي لري. مبارز راشدي په اطلاعاتو او کلتور وزارت کې خپله دنده له یو لړ کشمکشونو او جنجالونو سره سره په نورمال ډول سرته و رسوله، له رسنیو او هغه هم له مختلفو رسنیو سره، چې بېلابېل او متضاد افکار یې درلودل، په سختو جنجالونو کې کېوت او د ګوزارې سیاست یې غوره وباله. د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په دویمه دوره کې د مخدره توکو پرضد د مبارزې وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې یې باور رایه ترلاسه کړه. لکه څنګه چې دمخه مو وویل مبارز راشدي، یو ژبور، خوله ور او په خپل مسلک کې یو رسېدلی شخص دی، د غښتې اوسېلې او زغم خاوند هم دی، مقابل طرف اورېدلی او زغملی شي، خپل پیغام هم ورته رسولی شي، د مخدره موادو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرضد د مبارزې وزارت کې یې د بریالیتوب چانس ځکه نه ښکارېده چې دا داسې وزارت نه دی چې د چا د بریالیتوب څرک دې په کې ولګي، خو که مبارز له مسلک سره سم یو وزارت او کار ته ګومارل شوی وای، کېدی شي په هغه کار کې به ډېر بریالی شوی وای.

۳۴- عبدالکریم خرم: عبدالکریم خرم پر (۱۳۴۲ل) کال په کابل کې زیږېدلی، خو اصلاً د میدان وردګو ولایت اوسېدونکی دی. په یوه علمي او مخوره کورنۍ کې رالوی شوی. تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته یې په فرانسه کې له (رنه دکارت) پوهنتون څخه د صادراتو په حقوقو کې د لیسانس سند ترلاسه کړی دی. د کریم خرم د کورنۍ غړو د جهاد او هجرت پر مهال له بېلابېلو جهادي تنظیمونو سره اړیکي درلودل. ده په خپله د ملي محاذ او د ګلبدین حکمتیار له اسلامي حزب سره خواخوږي او اړیکي درلودل. د طالبانو د واکمنۍ پر مهال هم په

(کریم خرم)

پېښور کې اوسېده او د (وطن) په نامه یې یوه مجله خپروله چې اکثره یې اسلامي او اخواني رنګ درلود. کریم خرم د طالبانو د واکمنۍ تر ړنګېدو وروسته لومړی د ولسمشر کرزي مطبوعاتي سلاکار شو او د هغه د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د اطلاعاتو او کلتور وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې څخه یې باور رایه ترلاسه کړه. په یاد وزارت کې د ده د واکمنۍ دوره په ملي شورا کې له ځینو وکیلانو، سیمه ییزو زورواکو، ځینو رسنیو او تنظیمونو سره په جنجالونو تېره شوه، خو دې سره سره یې په یاد وزارت کې یو شمېر سمونونه رامنځته کړل او ځینو پرمختیاوو ته یې هم لاره اواره کړه. کریم خرم وروسته د ولسمشر د دفتر د رییس په توګه وټاکل شو او د کرزي د حاکمیت تر پایه یې دې دندې ته دوام ورکړ. څرنګه چې مې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کریم خرم په باب په نورو برخو کې تفصیلي بحث کړی، نو نه غواړم دا بحث تر دې اوږد کړم.

۳۵- سید مخدوم رهین: ښاغلی سیدمخدوم رهین په کابل کې زیږیدلی، لومړنۍ او ابتدایي زده کړې یې په کابل کې تر سره کړي، بیا یې د کابل پوهنتون له ژبو او ادبیاتو پوهنځي څخه د لیسانس سند ترلاسه کړی او په همدې څانگه کې یې په تهران کې د دوکتورا تر کچې لوړې زده کړې تر سره کړي دي. سیدمخدوم رهین وروسته امریکا ته مهاجر شوی او د طالبانو نظام تر ړنگیدو وروسته بېرته کابل ته راغی. د روم له سیاسي بهیر سره یې هم خپله ملگرتیا ساتلې. د کرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د اطلاعاتو او کلتور وزارت ته نوماند شو، خو له ولسي جرگې یې باور رایه ترلاسه نه کړای شوه. وروسته بیا په هندوستان کې د افغانستان د سفیر په توگه

(سید مخدوم رهین)

وټاکل شو. ده په کابل کې یو شمېر مدني فعالیتونه هم تر سره کړل، د ((شورای شهروندان کابل)) په جوړونه کې یې ونډه واخیسته. رهین د کرزي د ولسمشرۍ په دویمه دوره کې یو ځل بیا د اطلاعاتو او کلتور وزارت ته د نوماند په توگه معرفي شو. خو دا ځل د روم د بهیر له خوا نه، بلکې د نظار شورا په تېره بیا د فهیم خان په ټینگار دې پوست ته وروپېژندل شو. رهین دا ځل د اسلامي جمعیت د ځینو مطرحو څېرو، لکه (عطا محمد نور) او نورو په مالي لگښت او سیاسي ملاتړ په دې بریالی شو چې د ولسي جرگې باور رایه ترلاسه کړي. رهین ډېره موده د دې وزارت د وزیر په توگه پاتې شو، خو ډېر وخت یې له رسنیو، د ژورنالیستانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اتحاديو له مشرانو او نورو اشخاصو سره په جنجالونو تېر شو، ياد وزارت هم د ده د واکمنۍ پر مهال خپله کلنۍ بوديجه پر خپل وخت ونه لګولای شوه. رهين کابل ته په راتګ سره ځينې قومي او ستمي تمايلات څرګند کړل، خو د اطلاعاتو او کلتور وزارت د واکمنۍ په وروستيو کلونو کې يې قومي تمايلات يو څه کم وو. ياد وزارت هم له همغو مشکلاتو سره مخامخ وو چې اکثره نورې ادارې ورسره مخ وې. د اداري او مالي فساد ځينې بېلګې يې هم رسنيو ته راووتې.

د يادو نيمګړتياوو ترڅنګ يو شمېر مثبت پرمختګونه هم تر سره شول، ملي او سيمه ييز موزيمونه ورغول شول، د افغانستان يو زيات شمېر تاريخي اثار بېرته هېواد ته راوړل شول، د طلا تپې تاريخي اثار له هېواده بهر يو شمېر هېوادونو کې ننداريې ته وړاندې شول او له دې لارې افغانستان ځينې عوايد ترلاسه کړل. د اسلامي تمدن د مرکز په توګه د غزني تر يادونې وروسته د دې ولايت يو شمېر تاريخي اثار او ځايونه ورغول شول، په محلي او مرکزي کچه يو شمېر تاريخي ودانۍ ورغول شوې. خو بيا هم که په مجموعي ډول ارزونه کېږي، خومره امکانات چې په دې دوره کې وو، له هغو څخه پوره او سمه ګټه پورته نه شوه.

٣٦- سهراب علي صفري: سهراب علي صفري پر (١٩٤٥م) کال په ميدان وردګو ولايت کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې يې په خپل اصلي استوګنځي کې تر سره کړي دي. بيا د کابل پوهنتون په انجنيري پوهنځي کې شامل شوی او پر (١٩٦٥م) کال له نوموړي پوهنځي څخه فارغ شوی او بيا يې په پولنډ کې لوړو زده کړو ته دوام ورکړی او له ياد هېواد څخه يې پر (١٩٨٢م) کال د دوکتورا ډيپلوم ترلاسه کړی دی.

د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته ډاکتر سهراب علي صفري هېواد ته راستون شوی او د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د عامه ګټو يا فوايد عامې وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې څخه يې هم باور

(c) ketabton.com: The Digital Library

رايه ترلاسه کړه.

صفري د ياد وزارت د متصدي په توګه ډېر ضعيف رول اداکړ. ټولګټو وزارت چې پخوا يې د يوه اجرايي او کاري وزارت په توګه کار کاوه، په يوه پاليسي جوړونکي وزارت بدل شو او يوازې د سړکونو او غټو پروژو د ارزونې او تفتيش صلاحيت ورکړل شو. دوی خپله کاري قوه پر کار ونه ګومارله او نه هم په دې بريالي شول چې پراخې نړيوالې مرستې راجلب کړي، خپل

(سهراب علي صفري)

وسايل او وسايط واخلي او رښتيا هم پر ټولګټو وزارت بدل شي. د وزارت لوړپوړي چارواکي دومره بې تفاوته وو چې ان د وزارت شاوخوا سړکونه چې ټول (پنځه سوه متره) نه کېدل، هم جوړ نه کړای شول. دې وزارت نه يوازې په رغونه کې مخکښ رول ادا نه کړای شو، بلکې له يو شمېر هغو شرکتونو سره چې په درغلۍ تورن وو، هغو سره يې هم لاره ونيوه او هغه شرکتونه چې رښتيا هم د ښه کار جوګه وو او ښه کارونه يې تر سره کړي وو، د هغوی مخې ته يې تيرې تولې کړې، په دې ډول له بې کفايته شرکتونو سره د جوړجاړي له امله د کار کيفيت خراب شو او د باکفايته شرکتونو د کار مخه ونيول شوه. د پيسو په دې باران کې که د صفري صيب پرځای هر بل کاري وزير راغلی وای، نو پوره باور دی چې افغانستان ته به يې په رغونه او نوې جوړونه کې ډېر ګټور کارونه تر سره کړي وای.

۳۷- عبدالقدوس حميدي: عبدالقدوس حميدي د لوړو زده کړو خاوند دی. د کرزي د ولسمشرۍ دويمه دوره کې د ټولګټو وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې څخه يې باور رايه ترلاسه کړ.

عبدالقدوس حميدي مخکې تر دې چې ياد وزارت ته وروپېژندل شي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژۍ د وزیر په توګه نوماند شو، خو ولسي جرګې ورته رایه ور نه کړه. تر هغه دمخه یې ډېر کلونه د کانونو د وزارت د مرستیال په توګه کار کړی دی.

(عبدالقدوس حمیدي)

عبدالقدوس حمیدي د ټولګټو وزارت د متصدي په توګه داسې پام وړ کار او پرمختګ ونه کړ چې د ده په ښو او تلپاتې کارونو کې دې حساب شي. تر دې وړاندې چې په یاد وزارت کې څه روان وو، همغه حالت تداوم پیدا کړ، ان تر هغه څخه هم په کمزورې کچه. ټولګټو وزارت بیا هم یوازې د نظارتي رول په دایره کې پاتې شو او د یوه اجرایي ځواک په توګه څرګند نه شو. فساد هم په کې تر پخوا زیات او کاري بهیر هم په کې لاپسې ټکنی شو.

۳۹- نجیب الله اوژن: نجیب الله اوژن پر (۱۹۴۷م) کال په کابل ښار کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې یې د کابل ښار په غازي لېسه کې تر سره کړي او پر (۱۹۶۸م) کال ترې فارغ شوی، بیا د کابل پولي تخنیک ته بریالی شوی او پر (۱۹۷۶م) کال ترې فارغ شوی دی.

(نجیب الله اوژن)

اوژن ډېر کلونه له هېواده بهر په (هالنډ) هېواد کې اوسېده، په سیاسي، ټولنیزو او نورو چارو کې ډېره مطرح او څرګنده څېره نه ده. د طالبانو نظام تر سقوط وروسته بېرته هېواد ته راستون شو او د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ د دویمې دورې په دویمه برخه کې ټولګټو وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې څخه یې باور رایه واخیسته. اوژن د خپل کار په بهیر کې یو لړ مثبت کارونه تر سره کړل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوښښ یې وکړ چې د وزارت کارونو ته نوی رنګ او قوت ورکړي، خو پخوانۍ بېروکراسۍ او دودیز سیستم د ده د هڅو مخه ونیوله، خو بیا هم د یاد وزارت د پخوانیو نورو وزیرانو په اندول نجیب الله اوژن ډېر فعال بریښېده.

۴۰- میر محمد صدیق: میر محمد صدیق پر (۱۹۴۵م) کال د کابل ولایت په میربچه کوټ ولسوالۍ کې زېږېدلی دی. پر (۱۹۷۱م) کال یې په امریکا کې د دوکتورا تر کچې لوړې زده کړې سرته و رسولې. په بېلابېلو هېوادونو کې یې بېلابېلې دندې تر سره کړې دي. میرمحمد صدیق په دري، پښتو، عربي، اردو او انګلیسي ژبو خبرې کولای شي، په بېلابېلو هېوادونو، لکه امریکا، پاکستان، یمن، ایتوپیا، کینیا، سومالیا، پورتې ریکو او نورو کې یې دندې اجرا کړې دي. د حامدکرزي د جمهوري ریاست په لومړۍ دوره کې د کانونو وزارت ته نوماند شو. ده د خپلې دندې پر مهال داسې پاموړ کارونه نه دي کړي چې هغه دې د ده په لویو کارونو کې حساب شي.

۴۱- محمد ابراهیم عادل: محمد ابراهیم عادل پر (۱۳۳۰ل) کال په پروان ولایت کې زېږېدلی دی. د شوروي د کانونو پوهنتون کې یې خپلې لوړې زده کړې سرته رسولې دي. پر (۱۳۸۳ل) کال یې د شمال د ډبرو سکرو د اداري د رییس په توګه دنده تر سره کړې ده. عادل د کانونو او صنایع وزارت د مرستیال، اداري

(محمد ابراهیم عادل)

مرستیال او د څمکپېژندنې رییس په توګه دندې تر سره کړې دي. پر (۱۳۸۳ل) کال د کانونو او صنایعو وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې څخه یې باور رایه ترلاسه کړه. په دې وزارت کې د ده کاري موده له یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمېر جنجالونو سره مل وه. په تېره بيا د (عينکو مس) د قرارداد په مسئله کې ويل کېږي چې تر (۳۰) مليونو ډالرو پورې غبن شوی دی. خو عادل دا تورونه په کلکه رد کړي دي.

۴۲- وحيدالله شهراني: ښاغلی وحيدالله شهراني، د حج او اوقافو پخواني وزير (نعمت الله شهراني) زوی دی، چې په پاکستان کې يې د اقتصاد په برخه کې تر ليسانس پورته زده کړې کړي دي. شهراني د ولسمشر کرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې، کله چې ولسي جرگې له (امين فرهنگ) څخه بېرته د باور رايه واخيسته، نو ښاغلی شهراني د سوداگرۍ وزارت د سرپرست په توگه پاتې شو، بيا

(وحيد الله شهراني)

وروسته ولسي جرگې ته د سوداگرۍ وزارت د وزير په توگه وروپېژندل شو، چې له ولسي جرگې يې د باور رايه واخيسته. ښاغلی شهراني تر دې مخکې د ماليې وزارت مرستيال او د جمهور رييس مشاور و. شهراني د کرزي په کابينه کې د ځوانو او فعالو وزيرانو له جملې څخه و. وروسته بيا د کانونو د وزير په توگه انتخاب شو. ځوان او با استعداده شخص دی. شهراني په انگليسي، ازبکي، دري، پښتو او اردو ژبو پوهېږي. ټولنيز روابط يې پراخ دي، که څه هم له فکري پلوه ازاد فکر لري، خو د دولتي موقف د ساتنې لپاره کله کله اړ شوی چې د جنرال دوستم پر ملي اسلامي جنبش هم ډډه ولگوي.

(محمد اکبر بارکزی)

۴۳- محمد اکبر بارکزی: ښاغلی بارکزی د ولسمشر کرزي د دويمې دورې تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټاکنو وروسته د کانونو د وزیر په توګه نوماند شو. تر دې مخکې د اوبو او برېښنا وزارت مرستیال، د بغلان والي او د عامه ګټو وزارت د مرستیال په توګه یې هم دندې اجرا کړې دي. ویل کېږي چې یو وخت یې د حکمتیار له اسلامي حزب سره اړیکي درلودل، د ارامو اعصابو څښتن دی. د وزارت د تصدۍ پر مهال نه ډېر تېز روان و نه ډېر سست.

۴۴- عنایت الله نظري: عنایت الله نظري په موقته او انتقالي دوره کې د مهاجرین وزیر و، خو د ولسمشر کرزي د لومړۍ دورې د انتخاباتو تر ګټلو وروسته ښاغلي نظري په نوې کابینه کې ځای پیدا نه کړ. کله چې ولسمشر کرزی په دویمه دوره انتخاباتو کې ګټونکی شو، نو نظري یې د مهاجرینو د وزیر په توګه نوماند کړ، خو ولسي جرګې خپله باور رایه ور نه کړه. ښاغلی نظري پر

(عنایت الله نظري)

(۱۳۵٦ل) کال د کابل پوهنتون د حقوقو او سیاسي علومو له پوهنځي څخه فارغ شوی او تر لیسانس پورته زده کړې یې په (پیام نور) ایراني پوهنتون کې د لرې واټن له لارې تر سره کړې دي. عنایت الله نظري ډېره موده د دفاع وزارت مرستیال په توګه هم دنده اجرا کړې ده. ښاغلی فهیم او د اسلامي جمعیت نورو مشرانو ته نږدې شخص ګڼل کېږي.

۴۵- عبدالکریم براهوي: عبدالکریم براهوي پر (۱۳۳۴ل) کال په نیمروز ولایت کې زېږېدلی دی. نوموړي خپلې ثانوي زده کړې په حربي ښوونځي کې کړې دي. له (۱۳۵۲ل) څخه تر (۱۳۵۵ل) پورې یې حربي

(عبدالکریم براهوي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهنتون کې لوړې زده کړې تر سره کړي دي، تر دې وروسته د افغانستان په ملي پوځ کې شامل شو. پر (۱۳۵۷ل) کال له پوځ څخه لاړ او د مجاهدينو په ليکو کې ورګډ شو. ښاغلی براهوي د ولسمشر کرزي په لومړۍ دوره کې د مهاجرينو وزير و. تر وزارت مخکې د نيمروز والي و او بيا د قومونو، قبايلو او سرحداتو وزير شو. د ارامو اعصابو خاوند دی، خبرې نه کوي، ويل کيږي چې د وزارت د تصدۍ پر ټول مهال يې د کابينې په غونډه کې هيڅکله هم کومه خبره نه ده کړې او همېشه چوپه خوله پاتې شوی دی.

(جماهير انوري)

۴۵- جماهير انوري:

جماهير انوري پر (۱۳۳۴ل) کال په فارياب ولايت کې زېږېدلی دی. پر (۱۳۵۵ل) کال د کابل پوهنتون له فارسي پوهنځي څخه فارغ شوی. پر (۱۳۸۹ل) کال يې د مهاجرينو وزير په توګه له ولسي جرګې څخه د باور رايه ترلاسه کړه، خو د وزارت ټول مهال يې په نانديريو تېر شو او داسې کوم ستر کار يې ونه کړای شو چې د افغان مهاجرو په ژوند کې محسوس تاثير ولري.

(نور محمد قرقين)

۴٦- نور محمد قرقين:

نورمحمد قرقين پر (۱۳۳۲ل) کال په جوزجان ولايت کې زېږېدلی دی. خپلې ثانوي زده کړې يې تر دولسم ټولګي پورې په حبيبيې لېسې کې بشپړې کړې دي. د ليسانس سند يې د کابل پوهنتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

له حقوقو او سياسي علومو پوهنځي څخه ترلاسه کړی دی. د کرزي په حکومت کې يې د پوهنې د وزير او په ترکمنستان کې د افغانستان د سفير په توګه دنده اجرا کړې ده. په ترکمن قوم پورې اړه لري، د ارامو اعصابو څښتن دی، کوم جنجالي شخص نه دی. د جمهوري رياست په لومړيو ټاکنو کې يې د کرزي د انتخاباتي کمپاين د مشر په توګه هم دنده اجرا کړې ده.

۴۷- نعمت الله شهراني: نعمت الله شهراني پر (۱۳۱۸ل) کال د بدخشان ولايت په (جرم) ولسوالۍ کې زیږېدلی دی. پر (۱۳۳۹ل) کال د ابوحنيفه ديني مدرسې څخه فارغ شوی، بيا د کابل پوهنتون په شرعياتو پوهنځي کې محصل او تر فراغت وروسته په همدې پوهنځي کې استاد شو. ښاغلی شهراني پر (۱۳۴٦ل) کال د لوړو زده کړو لپاره مصر هېواد ته لاړ او بيا پر (۱۳۵۵ل) کال امريکا ته. تر هغه وروسته افغانستان ته راوګرځېد. د (۱۳۵۷ل) کال تر سياسي پېښې وروسته بندي شو، له زندانه تر خوشې کېدو وروسته د مجاهدينو له ليکو سره يوځای شو.

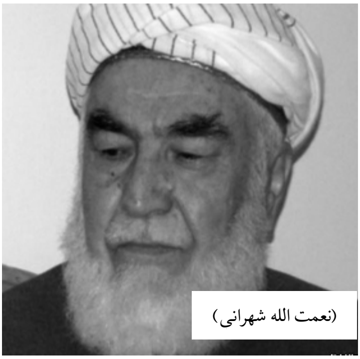

(نعمت الله شهرانی)

شهراني د حامدکرزي په انتقالي دوره کې د دولت د رييس مرستيال او د اساسي قانون د تدوين کمېسيون رييس و، چې بيا وروسته د ولسمشر کرزي په لومړۍ دوره کې د حج او اوقافو وزارت ته نوماند او د ولسي جرګې تر تائيد وروسته د همدې وزارت وزير وټاکل شو. تر وزارت وروسته په ديني چارو کې د کرزي مشاور و. دی يو ديني عالم دی چې په دې برخه کې يې لسګونه عنوانه کتابونه ليکلي دي. البته د وزارت د تصدۍ پر مهال يې په ياد وزارت کې د اداري فساد په باب بېلابېلې اوازې خپرې شوې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۸- صدیقه بلخي: صدیقه بلخي د (اسمعیل بلخي) لور او پر (۱۳۲۹ل) کال په بلخ کې زېږېدلې ده. خپلې لوړې زده کړې یې په شرعیاتو څانګه کې تر سره کړي دي. د مهاجرت په دوران کې یې په ایران کې سیاسي او فرهنګي فعالیتونه کول. صدیقه بلخي د طالبانو نظام تر ړنګېدو وروسته د اساسي قانون د

(صدیقه بلخي)

تدقیق د کمېسیون غړې شوه. وروسته د ولسمشر کرزي له خوا د شهیدانو او معلولینو چارو وزیره شوه، تر هغه وروسته په مشرانو جرګه کې انتصابي سناتوره شوه. بلخي بېلابېل سیاسي، ټولنیز او فرهنګي خدمتوه تر سره کړي، د ښځو په برخه کې یې ځانګړې هڅې او فعالیتونه سر ته رسولي دي. کرزي ورته د هغې د کورني او ټولنیز نفوذ له امله ځانګړی احترام درلود. دې هم د خپل پلار او کورنۍ نوم او عزت تر پایه پورې خوندي وساته. که څه هم د وزارت د تصدی پر مهال د دې د کارونو له څرنګوالي څخه یو لړ شکایتونه موجود وو، خو صدیقه بلخي د فعالو افغانو مېرمنو په منځ کې خپل ځانګړی ځای لري.

۴۹- جنرال سهیلا صدیق: سهیلا صدیق د محمد صدیق لور ده. تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته پر (۱۳۴۴ل) کال د کابل طب پوهنځي کې شامله شوې، وروسته یې په مسکو کې په همدې طبي څانګه کې زده کړې کړي او له مسکو پوهنتون څخه فارغه شوې ده. نوموړې د خلکو دیموکراتیک ګوند د واکمنۍ په دوران کې د

(سهیلا صدیق)

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان اردو ته لاره پیداکړه. سهیلا صدیق د افغانستان د پوځ په طبي برخه کې ډېره موده کار کړی، د جنرالۍ رتبې ته رسېدلې او پر (۱۳۸۰ل) کال یې د (ډګر جنرال) رتبه هم ترلاسه کړه. نوموړې د کرزي په مشرۍ په موقته اداره کې د عامې روغتیا د وزیرې په توګه دنده اجرا کړه او وروسته بیا په صحي چارو کې د کرزي مشاوره شوه.

ډاکتره سهیلا د افغانستان په پوځ کې لومړنۍ ښځینه جنراله وه. کرزي هغې ته خورا زیات احترام درلود. په روسي، دري او پښتو ژبو پوهېدله. د وزارت کاري موده یې لنډه وه، نو ځکه خو یې د کار د څرنګوالي په باب ډېر بحث نه شي کېدلای.

۵۰- سید محمد امین فاطمي: سید محمد امین فاطمي پر (۱۹۵۲م) کال ننګرهار ولایت کې زېږېدلی دی. ثانوي زده کړې یې د کابل په حبیبیې لیسې کې تر سره کړي دي. پر (۱۹۷۷م) کال د ننګرهار پوهنتون له طب پوهنځي څخه فارغ شوی. د ولسمشر کرزي په لومړۍ انتخابي دوره کې د عامې روغتیا وزیر

(سید محمد امین فاطمي)

شو. بیا په دویمه دوره کې هم د همدې پوست لپاره ولسي جرګې ته معرفي شو، خو ولسي جرګې دا ځل د باور رایه ور نه کړه. تر وزارت مخکې ښاغلی فاطمي څه موده د نړیوال روغتیایي سازمان سلاکار هم پاتې شوی دی. د وزارت پر مهال یې کار په احتیاط سره تر سره کاوه، رسنیو سره یې ځانګړي اړیکي پالل، د کارونو څرنګوالی یې په منځنۍ کچه و. وروسته بیا په جاپان کې د افغانستان د سفیر په توګه وټاکل شو.

۵۱- ثریا دلیل: ثریا دلیل پر (۱۳۴۷ل) کال په کابل ولایت کې زېږېدلې ده، خو اصلي استوګنځی یې د فاریاب ولایت دی. د کابل ښار د

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرغونې لېسې تر فراغت وروسته پر (۱۳۶۵ل) د کابل پوهنتون طب پوهنځي ته بریالۍ شوه. پر (۱۳۷۱ل) کال د علي اباد روغتون د جراح ډاکترې په توګه وګومارل شوه او پر (۱۳۷۳ل) کال له ماشومانو څخه د ملاتړ اداره کې مقرره شوه. پر (۱۳۸۳ل) کال د امریکا په هاورډ پوهنتون کې شامله او له نوموړي پوهنتون څخه یې ماستري ترلاسه کړه. اغلې ثریا دلیل پر (۱۳۸۸ل) کال د عامې روغتیا وزارت

(ثریا دلیل)

سرپرسته شوه او بیا یې د همدې وزارت د وزیرې په توګه له ولسي جرګې څخه باور رایه واخیسته.

ثریال دلیل د خپل وزارت پر مهال داسې یوه وزیره وه چې په متوسط ډول روانه وه، کارونه یې نه ډېر خراب وو، نه ډېر ښه، خو ډېر ځله پرې د توکم پالنې تورونه پورې شول.

۵۲- سید اکرام الدین معصومي: سید اکرام الدین معصومي پر (۱۳۳۲ل) کال په تخار ولایت کې زېږېدلی دی. خپلې زده کړې یې د کندوز ولایت او د کابل پوهنتون په بشري پوهنځي کې تر سره کړي دي. ښاغلي معصومي د مالیې وزارت د تصدۍ د رییس په توګه او د همدې وزارت د مرستیال په توګه دندې تر سره کړي دي او همدارنګه د تخار ولایت والي هم پاتې شوی دی. تر دې

(سید اکرام الدین معصومي)

وروسته د کار او ټولنیزو چارو وزارت لپاره ولسي جرګې ته وروپېژندل شو او باور رایه یې ترلاسه کړه. خو یاد وزارت کې یې کارونه ډېر ځلنده نه وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۳- امنه اصفي افضلي: امنه اصفي افضلي پر (۱۳۳٦ل) کال په هرات ولایت کې زېږېدلې ده. د کابل پوهنتون د حقوقو له پوهنځي څخه یې د لیسانس سند ترلاسه کړی دی. بیا وروسته یې په همدې پوهنځي کې د استادې په توګه دنده تر سره کړې ده. تر دې وروسته یې د کار او ټولنیزو چارو د وزیرې په توګه له ولسي جرګې څخه د باور رایه واخیسته. د وزارت د تصدی پر مهال یې له یو شمېر معلولینو او نورو اشخاصو سره شخړې پېښې شوې، د وزارت کارونه یې نه ډېر بریالي وو او نه ډېر ناکام. نیمګړتیاوې او بریاوې دواړه ورسره مل وې.

(امنه اصفي افضلي)

۵۴- حبیب الله قادري: حبیب الله قادري اصلاً د کندهار ولایت اوسېدونکی دی، لوړې زده کړې په هندوستان هېواد کې تر سره کړې دي. دولس کاله یې د کډوالو په نړیوال سازمان کې کار کړی دی او په نبراسکا پوهنتون کې یې د استاد په توګه هم دنده تر سره کړې ده. ښاغلی قادري د حامدکرزي د ولسمشرۍ په لومړۍ دوره کې د مخدره توکو پر ضد د مبارزې وزارت وزیر و. وروسته بیا په کاناډا کې د افغانستان سفیر شو. د ډېر ارامو اعصابو خاوند دی. د وزارت دوره یې له ډېرو جنجالونو سره ملګرې نه وه.

(حبیب الله قادري)

۵۵- سیما سمر: د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته په موقته دوره کې سیما سمر لومړنۍ ښځه وه چې د موقت حکومت د مشر مرستیاله او د ښځو چارو د وزیرې په توګه انتصاب شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیما سمر په بېړنۍ لویه جرګه کې د دې جرګې د لومړۍ مرستیالې په

(سیما سمر)

توګه انتخاب شوه او زه (یون) همدلته له دې سره له نږدې اشنا شوم. سیما سمر ځان د بشر د حقونو مدافع حسابوي. دې په نورو نادولتي موسسو کې هم کار کړی دی. سیما سمر تر وزارت وروسته د بشري حقونو د خپلواک کمېسین مشره شوه، دې په لسګونو نړیوالو کنفرانسونو کې ګډون کړی او ځینې خلک یې د ښځو او بشري حقونو یوه مدافع مېرمن ګڼي، سیما سمر د خپلو ګڼو فعالیتونو له امله د نوبل جایزې ته هم کاندیده شوه، خو دا جایزه یې ترلاسه نه کړای شوه. د سمر له ګڼو فعالیتونو سره سره یو شمېر ازاد کتونکي پر هغې نیوکه کوي چې قومي او سیمه ییز تمایلات لري او دا لېوالتیا یې دومره څرګنده ده چې هېڅکله یې پټه نه کړای شوه. ویل کېږي چې د بشري حقونو د خپلواک کمېسیون اکثره کارکوونکي همغه دي چې د (سیما سمر) قوم پورې اړه لري. دا هم څرګنده ده چې له یاد کمېسیون څخه دې د خپل قوم لپاره زیاته ګټه پورته کړې، ان تر دې پورې چې پر هغو کسانو یې هم پرده غوړولې او یا چوپه خوله پاتې شوې چې هزاره توکم پورې اړه لري، ستر جنګسالاران دي او بشري ضد جرمونه یې تر سره کړي دي.

(حبیب سرابي)

سیما سمر د کرزي په ټوله واکمنۍ کې هغه ته تر ټولو منلې او ښاغلې وه او تر دیارلسو کلونو زیاته موده د همدې خپلواک کمېسیون د خپلواکې رییسې په توګه پاتې شوه.

٥٦- حبیبه سرابي: حبیبه سرابي پر (١٣٣٦ل) کال د مزارشریف ښار کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زېږېدلې ده. حبیبه سرابي د شوروي اتحاد د یرغل پر مهال د محصلینو ټولنې غړې وه او ویل کېږي چې د شوروي پر ضد به یې اعتراضونه او مظاهرې برابرولې. سرابي خپلې لوړې زده کړې د کابل پوهنتون په فارمسي پوهنځي کې تر سره کړې دي. حبیبه سرابي له (۱۳۶۶ل) کال څخه تر (۱۳۷۵ل) کال پورې د منځني طب انستیتیوت کې استاده وه. اغلې سرابي پر (۱۳۸۱ل) کال د ښځو چارو وزیره وټاکل شوه او پر (۱۳۸۴ل) کال د بامیان د والي په توګه مقرره شوه، چې د افغانستان په تاریخ کې لومړنۍ ښځه وه چې والي شوه.

۵۷- مسعوده جلال: مسعوده جلال پر (۱۳۴۲ل) کال کاپیسا ولایت

(مسعوده جلال)

کې زېږېدلې ده. پر (۱۳۶۷ل) کال د کابل پوهنتون له طب پوهنځي څخه فارغه شوې. د نورو دولتي او نادولتي ادارو ترڅنګ په نړیوال خوراکي پروګرام کې یې هم دنده تر سره کړې ده. مسعودې جلال په بېړنۍ لویه جرګه کې د کرزي پر وړاندې ځان کاندید کړ، خو له ناکامۍ سره مخ شوه، د ولسمشرۍ پر لومړیو ټاکنو کې یې یو ځل بیا ځان کاندید کړ، خو دا ځل هم ناکامه شوه. دا د هېواد

(حسن بانو غضنفر)

په تاریخ کې لومړنۍ ښځه وه چې یاد پوست ته یې ځان کاندید کړ. تر دې وروسته بیا د کرزي له خوا د ښځو چارو وزیره شوه. خو په یاد وزارت کې هغسې بریالۍ نه برېښېدله چې څومره دې ژمنې کړې وې.

۵۸- حسن بانو غضنفر: د ولسمشر کرزي د لومړۍ دورې د کابینې نیم وخت تېر و،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې حسن بانو غضنفر د ښځو چارو د وزيرې په توګه ولسي جرګې ته وروپېژندل شوه، له ولسي جرګې يې د باور رايه واخيسته او د دې وزارت وزيره شوه. مېرمن غضنفر د ولسمشر کرزي په دويمه دوره کې هم د ښځو چارو وزيره وټاکل شوه. غضنفر خپلې لوړې زده کړې د دکتورا تر کچې د شوروي په (سن پترزبورګ) پوهنتون کې د ژبپوهنې په برخه کې تر سره کړې دي. تر وزارت دمخه د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي رييسه وه.

۵۹- محمد يوسف پښتون: يوسف پښتون پر (۱۳۲۵ل) کال په

(محمد يوسف پښتون)

کندهار ولايت کې زېږېدلی دی. لوړې زده کړې يې په لبنان کې د بيروت امريکايي پوهنتون کې تر سره کړې دي. پر (۱۳۸۱ل) کال د ښارجوړونې وزير وټاکل شو. پر (۱۳۸۲ل) کال د کندهار والي و، پر (۱۳۸۳ل) کال يوځل بيا د ښار جوړونې د وزير په توګه وټاکل شو. تر وزارت وروسته يې د ولسمشر کرزي د مشاور په توګه هم دنده اجرا کړه.

۶۰- حسن عبدالالهی: حسن عبدالالهی پر (۱۳۵۵ل) کال په غور

(حسن عبدالالهي)

ولايت کې زېږېدلی دی. لوړې زده کړې يې د ايران په شيراز پوهنتون کې د ټولنپوهنې په برخه کې تر سره کړې دي. پر (۱۳۸۰ل) يې له تهران پوهنتون څخه د ښارجوړونې په برخه کې د دکتورا سند ترلاسه کړ. د ولسمشر کرزي په دويمه دوره کې د ښار جوړونې د وزير په توګه وټاکل شو او د کرزي د حاکميت ترپايه په ياد وزارت کې پاتې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦١- حمیدالله فاروقي: حمیدالله فاروقي پر (۱۳۳۳ل) کال په هرات ولایت کې زېږېدلی دی. د اقتصاد په برخه کې یې په کابل او امریکا کې زده کړې کړې دي. فاروقي پر (۱۳۸۷ل) کال د ولسمشر کرزي په لومړۍ دوره کې ترانسپورت وزارت ته نوماند شو، له ولسي جرګې څخه د باور رایې تر اخیستو وروسته د همدې وزارت د وزیر په توګه وټاکل شو. خو پر همدې دنده یې ډېر لږ وخت کار وکړ.

(حمید الله فاروقي)

٦٢- نعمت الله احسان جاوېد: نعمت الله احسان جاوېد پر (۱۳۳۹ل) کال په هلمند ولایت کې زېږېدلی دی. لوړې زده کړې یې د لیسانس تر کچې په المان کې د هوايي ترانسپورت په برخه کې تر سره کړي دي. د ولسمشر کرزي په لومړۍ دوره کې د ترانسپورت وزارت ته نوماند شو او له ولسي جرګې څخه یې باور رایه واخیسته.

(نعمت الله احسان جاوېد)

٦٣- داود علي نجفي: داود علي نجفي پر (۱۳۴٦ل) کال په غزني ولایت کې زېږېدلی دی. لوړې زده کړې یې د پاکستان تر واک لاندې په بلوچستان ایالت کې تر سره کړي دي. په افغانستان کې یې د ملګرو ملتو په دفتر کې هم کار کړی دی. نجفي د (۲۰۰۸م) کال انتخاباتو کې د ټاکنو خپلواک کمېسیون د دارالانشاء رییس شو. تر دې وروسته د ولسمشر کرزي په دویمه دوره کې د ترانسپورت د وزیر په توګه وټاکل شو.

(داود علي نجفي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦٤- حاجي محمد محقق: محمد محقق پر (۱۳۳۴ل) کال د بلخ ولایت په (چارکنت) ولسوالۍ کې زیږېدلی دی.

(حاجي محمد محقق)

د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته د بن په غونډه کې محمد محقق د موقت دولت د مرستیال په توګه غوره شو. محقق په انتقالي حکومت کې د پلان د وزیر په توګه انتصاب شو، چې پر همدې پوست یې د (۲۰۰۴م) کال تر لومړنیو انتخاباتو پورې کار وکړ. تر هغه وروسته د ولسي جرګې په (۱۵) او (۱٦) دوره کې د کابل د خلکو استازی و. ده په دې موده کې د افغانستان د خلکو د اسلامي وحدت ګوند مشري هم کوله، خو په حکومت کې یې هم په پټه او ښکاره خپله ونډه هم لرله.

(محمد جلیل شمس)

٦٥- محمد جلیل شمس: محمد جلیل شمس پر (۱۳۱۹ل) کال په هرات ولایت کې زیږېدلی دی. پر (۱۳۵۲ل) کال یې د المان له (بوخم) پوهنتون څخه د اقتصاد په برخه کې دکتورا سند ترلاسه کړی دی. په دولتي او نادولتي موسسو کې یې پر بېلابېلو پوستونو کار کړی دی. جلیل شمس د ولسمشر حامدکرزي په لومړۍ دوره کې د اقتصاد د وزیر په توګه وټاکل شو.

(عبدالهادي ارغندیوال)

٦٦- عبدالهادي ارغندیوال: عبدالهادي ارغندیوال پر (۱۳۳۱ل) کال په کابل ولایت کې زیږېدلی دی. ثانوي زده کړې یې د کابل ښار په غازي لیسه کې سرته رسولي او تر هغې وروسته یې له کابل پوهنتون څخه د لیسانس سند ترلاسه کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی. پر (۱۳۵۷ل) کال پاکستان ته مهاجر شو او هلته یې د گلبدین حکمتیار په مشرۍ د اسلامي حزب د مالي مسؤل په توگه دنده تر سره کوله. ښاغلی ارغندیوال د ولسمشر کرزي په دویمه دوره کې د اقتصاد د وزیر په توگه وټاکل شو.

٦٧- ډاکتر اکرم خپلواک: ډاکتر اکرم خپلواک د پکتیا ولایت په احمدابا ولسوالۍ کې تر لومړنیو او ثانوي زده کړو وروسته په پېښور کې د افغان پوهنتون له طب پوهنځي څخه فارغ شوی دی.

(ډاکتر اکرم خپلواک)

نږدې دوه کاله یې د پکتیکا ولایت د والي په توگه دنده اجرا کړې ده، تر هغه وروسته د فراه ولایت د والي په توگه پاتې شو او وروسته د سرحدونو او قبایلو چارو د وزیر په توگه انتخاب شو او د ولسمشر کرزي د حکومت تر پایه پر همدې دنده پاتې شو.

٦٨- اسد الله خالد: اسد الله خالد ولسمشر کرزي ته د نږدې اشخاصو له جملې څخه دی. نوموړی پر (۱۳۴۸ل) کال د غزني ولایت په (ناوې) ولسوالۍ کې زیږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې یې د کابل ښار په محمود طرزي لیسه او ثانوي زده کړې یې په پېښور کې د کډوالۍ پر مهال په (اتحاد لیسه) کې سرته رسولي او ویل کیږي چې پر (۱۳۸۰ل) کال یې د تاجکستان له ملي دولتي پوهنتون څخه په حقوقو څانگه کې د لیسانس ډیپلوم ترلاسه کړی دی. خالد پر (۱۳۸۱ل) کال د ملي امنیت د لوی ریاست د پنځمې اداري رییس شو، له (۱۳۸۲ل) څخه تر (۱۳۸۴) پورې د

(اسد الله خالد)

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزني د والي او تر هغه وروسته یې تر (۱۳۸۷ل) کال پورې د کندهار د والي په توګه دنده اجرا کړې ده.

پر (۱۳۸۷ل کال په پارلماني چارو کې د دولت وزير او پر همدې کال د قومونو او سرحدونو چارو وزارت ته نوماند شو، خو ولسي جرګې باور رايه ور نه کړه، خو پر (۱۳۸۹ل) کال یوځل بیا یاد وزارت ته نوماند شو او دا ځل یې له ولسي جرګې څخه باور رايه واخيسته. تر هغه وروسته اسدالله خالد د ملي امنيت لوی رياست ته نوماند او له ولسي جرګې یې باور رايه ترلاسه کړه، د همدې رياست د تصدی پر مهال د یو ځانګړي انتحاري برید له امله سخت ټپي شو او بیا امریکا ته د درملنې لپاره واستول شو، هلته تر سختې درملنې وروسته یې څه ناڅه روغتیا ومونده، خو نه پوره روغتیا. د اسدالله خالد د شخصیت په باب ډېر بحث کېدی شي، هغه یو باجرئته انسان دی، خو غزني او کندهار ولايت کې د هغه د دندې په باب ډېر شکایتونه وو، ان ویل کېږي چې شخصي ملېشې او زندانونه یې درلودل، خو دې سره سره هغه کرزي ته ډېر نږدې و، بهرني روابط، تنظيمي اړيکي او د قدرت له خاوندانو سره یې مناسبات ښه پاللای شول. کله چې اسدالله خالد ولسي جرګې ته د باور رايې د اخيستو لپاره معرفي شو او په تاجکستان کې د ده د ليسانس سند په باب د بحث خبره مطرح شوه، نو رمضان بشردوست وویل: ((د تاجکستان په دولتي پوهنتون کې خو لوړې زده کړې په روسي ژبه دي او فارسي رسم الخط هم په روسي ليکدود دی، نو تاسې اسدالله خالد ته په روسي ژبه د یو څو جملو متن ورکړئ چې دی یې لوستلای او لیکلای شي که نه، که لیکلای او لوستلای یې شولې، نو بېشکه چې ده هلته درس لوستی دی.)) ټولو وخندل او د امتحان دا پروسه هم عملي نه شوه، خو خالد له ولسي جرګې څخه باور رايه خپله کړه. د امنيت د رييس په توګه د اسدالله خالد د کارونو د څرنګوالي او همدارنګه په نورو برخو کې د هغه د کارونو په باب ډېر بحث کېدی شي، خو دلته نه غواړم د ده په باب دا بحث تر دې زيات وغځوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦٩- عنايت الله قاسمي: عنايت الله قاسمي هم د هغو افغانانو له جملې څخه دی، چې د طالبانو د نظام تر سقوط وروسته افغانستان ته راغی، دی مخکې په امريکا کې اوسېده، په انتقالي دوره کې يې د کرزي صيب په دفتر کې کار کاوه او په نړيوالو او حقوقي چارو کې د کرزي مشاور و. کله چې کرزي د جمهوري رياست د لومړۍ دورې ټاکنې وګټلې، نو عنايت الله قاسمي يې د ترانسپورت د وزير په توګه غوره کړ او له ولسي جرګې يې هم د باور رايه خپله کړه. عنايت قاسمي يو کال او څلور مياشتې د ياد وزارت د وزير په توګه پاتې شو، همدا مهال و چې پر ده باندې په ياد وزارت کې د فساد او رشوت تورونه پورې شول. تر دې وړاندې هم د کرزي صيب په دفتر کې د ده په باب د دفتر له امکاناتو څخه دناسمې ګټې اخيستنې او نورو ناقانونه ګټو راپورونه موجود وو، خو حامدکرزي پرې پرده غوړوله او هغه يې د خپل استازي په توګه بېلابېلو کورنيو او بهرنيو موسساتو ته معرفي کاوه. قاسمي ان وزارت ته د نوماندۍ پر مهال د وزارت لپاره قانوني سن نه و پوره کړی؛ (٣١) کلن و، خو بيا هم پر قاسمي پرده خوره شوه او له ولسي جرګې څخه يې باور رايه واخيسته.

(عنايت الله قاسمي)

قاسمي تر وزارت وروسته څو ځله څارنوالۍ ته معرفي شو او ډېر ځله د خپلې دوسيې د سپيناوي لپاره ياد ارګان احضار کړ. د قاسمي په دوره کې ترانسپورت وزارت کوم پاموړ پرمختګ ونه کړای شو.

٧٠- جارالله منصوري: جارالله منصوري اصلاً د تخار ولايت اوسېدونکی دی، لومړنۍ او منځنۍ زده کړې يې په پېښور کې سرته رسولې او بيا يې په اسلام اباد نړيوال پوهنتون کې د ليسانس تر درجې پورې لوړې زده کړې تر سره کړې دي. دی يو وخت د عدليې وزارت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارکوونکی و، بیا یې د ملت بابا (اعلیحضرت محمد ظاهرشاه) په دفتر کې

(جار الله منصوري)

کار کاوه، تر هغه وروسته د چاپیریال ساتنې د ادارې مرستیال شو او د ولسمشر کرزي د جمهوري ریاست په دویمه دوره کې د کلیو او پراختیا وزیر شو. د ښاغلي محمد قسیم فهیم او اسلامي جمعیت ملاتړ څخه برخمن و، خو په یاد وزارت کې یې داسې کوم کار ونه کړ چې د ده په حسناتو کې حساب شي. تر وزارت وروسته د ترانسپورت وزارت د مرستیال په توګه انتصاب شو.

۷۱- حمیدالله قادري: حمیدالله قادري د حبیب الله قادري ورور

حمید الله قادري

دی، قادري کورنۍ د کندهار له مشهورو کورنیو څخه ده. کله چې حبیب الله قادري د مخدره موادو پرضد د مبارزې وزارت څخه لاړ او کاناډا کې سفیر شو، نو حامدکرزي د هغه ورور حمیدالله قادري د ترانسپورت د وزیر په توګه غوره کړ. حمیدالله قادري څه موده په دې وزارت کې تېره کړه. کله چې بیت الله شریف ته د حاجیانو د تګ مهال راورسېد، نو دا بهیر د حج او اوقافو وزارت او ترانسپورت وزارت له خوا ښه تنظیم نه شو. حامدکرزي دا پړه پر حمیدالله قادري واچوله او هغه یې له دندې لرې کړ.

دا و د کرزي د واکمنۍ د ټول بهیر د اکثرو وزیرانو په باب معلومات او ارزونه چې دلته په لنډیز سره ورته نغوته وشوه.

یادښت: پر پورتنیو یادو وزیرانو سربېره، ښاغلي حاجي عبدالقدیر،

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالخالق فضل، امان الله ځدراڼ، عبدالرحمن نورستانی، میرویس صادق، رمضان بشردوست، پروفیسور رسول امین، شېرمحمد اعتباري، عبدالمالک انور، محمد عالم رزم، جمعه محمدي، عباس کریمي، عبدالله وردګ، انجنیر عبدالرحیم، مولوي حنیف، سلطان حمید حامد، حاجي منګل حسین، حمید سلطاني، عالمي بلخي، محمد معصوم ستانیکزي، محمد اکبر اکبر، ګل آغا شېرزي، ډاکتر مشاهد او د پوهاند عبدالسلام عظیمي په ګډون د سترې محکمې یو شمېر غړو او ځینو نورو مطرحو اشخاصو هم د حامدکرزي په څوارلس کلنه واکمنۍ کې (له لنډمهالې اداري نیولې بیا د دویمې انتخابي دورې تر پایه) پورې د کابینې د غړو او د دولت د نورو مهمو شخصیتونو او متصدیانو په توګه دندې اجرا کړي دي، چې مونږ د دې بحث د زیات اوږدوالي له امله د هغوی له پېژندنې او کاري شننې څخه تېرېږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوارلسم څپرکی

د ولسمشر کرزي ځانګړتیاوې

هر شخص خپلې خپلې ځانګړتیاوې لري، د یوه شخص ټولې ځانګړتیاوې نه شو کولای په بل کې ووینو، خو دا هم نه شو کولای چې یو شخص دې ټول داسې خصوصیات ولري چې په بل کې دې هغه هېڅ نه وي، یانې هر انسان او هر شخصیت له یو بل سره ځینې مشترکې ځانګړنې او ځینې مشخص توپیرونه لري. حامدکرزی هم داسې یو شخصیت دی چې د همدې افغاني ټولنې زېږنده دی، ځینې خصوصیات یې داسې دي چې یوازې په ده پورې مختص دي او ځینې نور یې له نورو سره مشترک دي، دلته غواړو د ده ځینو مشخصو ځانګړتیاوو ته نغوته وکړو: خو مخکې تر دې چې د ده د شخصیت پر بېلابېلو خواوو بحث ته راشو، غواړم یو لړ هغو تېروتنو ته هم اشاره وکړم چې د ده له خوا تر سره شوې او په نتیجه کې یې ځینو تنظیمونو ته له کوم عوض پرته دومره امتیازات ورکړل شول چې وروسته یې ده او ټول ملت ته سرخوږی پیداکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ناثابتې واکمنۍ ثابت امتیازات

د (۱۳۷۵ل) کال د تلې یا میزان پر پنځمه شپږمه نېټه طالبان کابل ته راننوتل او د استاد رباني رژیم، چې له پخوا څخه پر کابل دومره واکمن نه و، د هغه نیم واکه واکمني يې هم ورپسې ورټوله کړه، د اسلامي جمعیت غړي او قومندانان او ائیتلافي ملګري يې له کابله پر تېښته بريالي شول. دا مهال داسې يو تصور و چې طالبان به د خپلو نظامي برياوو ترڅنګ سیاسي برياوې هم ترلاسه کړي، خو د سیاسي تدبير د نشتوالي له امله هغوی له دریو هېوادونو (پاکستان، متحده عربي اماراتو او سعودي عربستان) پرته بل هېڅ هېواد په رسميت ونه پېژندل او په دې ډول طالبان یوازې تر ډېره پورې د پوځي واقعیت او قوت په توګه پاتې شول. طالبانو د هېواد په سلو کې پنځه نوي سلنه خاوره تر خپل کنټرول لاندې راوسته، یوازې (پنځه سلنه) برخه خاوره کې د استاد رباني رژیم یا د جمعیت تنظیم واک پاتې شو، هغه هم داسې نه چې دا پنځه سلنه برخه په بشپړ ډول د دوی تر حاکمیت لاندې وه، بلکې خبره دا وه چې طالبان هلته نه وو ور رسېدلي. د استاد رباني نظام د یوه ګرځنده نظام بڼه خپله کړه، ان دا چې ځینو بهرنیو هېوادونو يې هم ادرس نه شو پیدا کولای. د هر بهرني هېواد چې به استاد رباني په کار و، نو هغوی به لومړی تاجکستان سره اړیکي نیول، هغوی به بیا احمدشاه مسعود سره، چې دا وخت يې د تاجکستان په (کولاب) کې پوځي هډه درلوده او احمدشاه مسعود به بیا استاد رباني پیدا کاوه. استاد رباني څلورنیم کاله په همدې ګرځنده حالت کې تېر کړل، خو د اسلامي دولت! د رييس په توګه، دا مهال نو استاد رباني ته یوازې د اسلامي دولت(!) نوم پاتې و او یوازې په مسکو کې د پیسو چاپ، نور نه ځمکه ورسره وه، نه ولس او نه هم د افغانستان کومه زیاته برخه جغرافیه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاد سیاف یوه ورځ چاته کیسه کوله چې: ((کله هم طالبانو پسې واخیستو، زه او استاد رباني په تخار کې الوتکې ته منتظر وو، چې تاجکستان ته مو انتقال کړي، نو حالات هم ډېر خطرناک دي او طالبان هم شېبه په شېبه رانږدې کېږي، الوتکې ته تر ختو دمخه استاد رباني ماته وویل چې: (دې ملت ته یو خطاب ونه کړم؟) ما ورته وویل څه ځان باسه دا څه د داودخان خطاب دی چې اوس به ملت ورته گوته په غاښ شي!! کوم ملت؟ کوم خطاب؟ دې سره نو الوتکې ته پورته شو)). د رباني پر رژیم باندې ساحه ورځ پر ورځ تنگېدله، یو وخت داسې راغی چې نظار شورا په دې باوري شوه چې طالبانو سره جنگ ته دوام ورکول د دوی د ټولو د نابودۍ په مانا دي، نو ځکه خو یې د فهیم خان په مشرۍ له طالبانو سره پټې اړیکي ونیول چې د سر او عزت د خوندي کولو په تضمین پر ځمکه وسلې ایښودلو ته حاضر دي. د (۲۰۰۱م) کال د سپتمبر پر نهمه نېټه احمدشاه مسعود ووژل شو، دې پېښې نو د استاد رباني تر چتر لاندې د جنگېدونکو افرادو روحیه له صفر سره ضرب کړه، د همدې سپتمبر پر (۱۱)مه په نیویارک کې د سوداگرۍ پر نړیوال مرکز برید وشو، دې پېښې د امریکا غوصه راوپاروله، طالبان او د هغوی بهرني ملاتړي د امریکا لومړنۍ هدف وگرځېد، دې پېښې، نو د استاد رباني بخت راویښ کړ. امریکایانو پر طالبانو د برید نیت او اقدام په ډاگه کړل او په مستقیم ډول یې استاد رباني او د نظار شورا نورو مشرانو سره اړیکي ټینگ کړل. امریکایي پټ پوځیان پنجشېر ته ورسېدل او دوی ورته د امریکا د ځمکنیو عسکرو په توگه د همکارۍ ژمنه ورکړه، کله چې به امریکا په باگرام او نورو سیمو کې د طالبانو مورچلې بمبارولې، نو د استاد رباني او د جمعیت تنظیم نورو ویندویانو به ویلې چې: ((دا بمونه واړه دي باید غټ غټ بمونه واچول شي.)) د طالبانو رژیم د دوو میاشتو په بهیر کې ړنگ شو. د (۱۳۸۰ل) کال د عقرب پر لومړۍ نېټه لومړۍ، امریکایي پوځیان او بیا د شمالټلوالې ملېشې کابل ته راننوتل. استاد رباني ارگ ته لاړ او په حرمسرای کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

استوگن شو، دا مهال په بن کې غونډه وشوه، نظار شورا ته په کې اساسي واک ورکړل شو، حامدکرزی په کې د موقتې ادارې مشر شو او پرېکړه وشوه چې د همدې کال د جدي پر (۲۲) مه نېټه موقتې ادارې ته واک انتقال شي. استاد رباني ته یو ځل بیا تر څلورنیم کلنې کړوالۍ او سرگردانۍ وروسته دوه میاشتې فرصت په لاس ورغی، چې د واک په حرمسرای کې دمه واخلي، د تېرو ناخوالو سترړیا وباسي، خپل افراد مقرر کړي او که په دولت کې څه پاتې وي هغه هم د خپل تنظیم غړو ته ورحواله کړي. دا مهال استاد رباني یو فرمان صادر کړ چې چا هم د طالبانو تر واکمنۍ دمخه پر کومو پوستونو کار کړی، هغوی پر همغه ځای بېرته مقرر دي. د خپل تنظیم ځینې غړي او پلویان یې له ایران او پاکستانه هم راوغوښتل او اکثره دولتي څوکۍ یې پرې ووېشلې، کله چې د جدي (۲۲) نېټه راورسېدله، د دولت اکثره اساس رگونه اسلامي جمعیت او د هغه مؤتلیفو تنظیمونو نیولي وو. استاد رباني هم دا مهال په اصطلاح د واک

(د واک د لېږد یو انځور)

انتقال ته راضي نه و، حرمسرای یې هم نه خوشې کاوه، خو یونس قانوني، فهیم او عبدالله عبدالله په وچ زور له حرمسرای څخه ووېسته، بیا بهرنیانو او نظار شورا په دې قانع کړ چې واک به هسې هم اسلامي جمعیت سره وي، کرزی به هسې سمبول وي او ستا ځانگړی سهم به هم په حکومت کې خوندي وي. استاد رباني د نظار شورا د رهبرۍ په رول هم خوښ نه و او د تاجکانو او اسلامي جمعیت رهبري یې د خپل ځان حق گاڼه، خو دې ډلې بیا استاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباني پر دې نزاکت پوه کړ، که غواړې که نه غواړې نړۍ دې لرې کوي، نو تر هغې خو دا ښه ده چې امتياز واخلې او په سمبوليک ډول بل څوک د واک په راس کې راشي. د (۱۳۸۰ل) کال د جدي پر (۲۲) نېټه استاد رباني په اصطلاح واک حامدکرزي ته انتقال کړ، له کرزي سره ټول ټال (۱۷) کسان موقتې ادارې ته داخل شول، دا داسې کسان وو چې له اسلامي جمعيت سره يې تنظيمي اړيکي نه درلودل، خو له جمعيت تنظيم سره يې پخوانی رقابت او دښمني هم نه درلودله. په دې ډول نور ټول واک و ځواک له اسلامي جمعيت سره پاتې شو. کله چې په اصطلاح قدرت انتقالېده، نو تر هغه دوه درې ورځې دمخه استاد رباني يو بل فرمان هم صادر کړ. د هغه فرمان محتوا دا ده چې له ده سره په اصطلاح (تېر څلورنيم کلن مقاومت) کې چا ونډه اخيستې وي، نو هغوی ټولو ته دې د يادې مودې ترفيعات هم ورکړل شي او معاشونه هم. دا فرمان په دې خاطر و چې يو خو به خپلو پلويانو ته امتياز واخلي او بل به پر نوي حکومت يو بار هم پرېوځي. همغه وخت د نظر ځينو خاوندانو سره دا پوښتنه مطرح شوه، هغه دولت چې (د اسلامي دولت) په نامه يادېده او استاد رباني يې مشري کوله، که هغه چېرې دولت و، نو ولې يې په څلورنيمو کلونو کې خپلو مامورينو ته نه معاشونه ورکړل او نه هم ترفيعات او که چېرې دولت نه و، نو ولې د دولت په نامه يادېده؟ د دنيا په هېڅ گوټ کې به څوک داسې دولت ونه گوري چې څلورنيمو کلونو کې دې خپلو مامورينو ته نه معاش ورکړي او نه هم ترفيع او د دولت په نامه دې هم ياد شي، نو هغه دولت چې نه يې معاش درلود، نه ترفيع، نو مامورين يې په څه شي ساتل؟ مامورينو يې څه کول؟ او بيا حامدکرزي ته يې څه شی انتقال کړ؟ د همدې په اصطلاح مامورينو د ترفيع او معاش ورکړه يې انتقال کړه که څنگه؟ استاد رباني پر پورتنيو امتيازاتو سربېره د هغو ټنونو افغاني بانکنوټونو د تبادلې امتياز هم واخيست چې دوی ته روسيې چاپ کړي او دوی پټ زېرمه کړي وو. کله چې نوي افغاني بانکنوټونه چاپ شول، نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حامدکرزي د استاد رباني ټولې زېرمه کړې پيسې هغو ته په نويو پيسو بدلې کړې او هم يې په وروستيو دوو مياشتو کې د هغه صادر کړي فرمانونه ومنل. دا او دېته ورته نور په سلګونو او زرګونو څه چې په لسګونو زرو ناقانونه کارونه تر سره شوي چې د ټولو قيد، تحليل او څېړنه يې د يوې ليکنې او يوه اثر له اوسېلې څخه وځي. کارونه نا ثابت خو امتيازات يې ثابت وو. شمالټلوالې ته د دغسې امتيازاتو پرله پسې ورکړه د کرزي د شخصيت د ځانګړنو يوه برخه شوه، چې د ده د واکمنۍ په بهير کې يې دوام پيدا کړ او بېلابېل رنګونه يې خپل کړل. استاد رباني ته د دغو ټولو امتيازاتو د منلو تر څنګ د کرزي بله لومړنۍ اشتباه دا وه چې کله هم د واک تر رسمي لېږد وروسته ارګ ته داخل شو، نو محمد قسيم فهيم ورته راغی، کرزي ته يې وويل چې اوس به زموږ ساتونکي درڅخه رخصت شي، تاسو د خپل ځان د حفاظت لپاره خپل کسان راولئ، کرزي ورته وويل، همدا مې خپل کسان دي (د فهيم ساتونکو ته يې اشاره وه)، نور څوک راولم، دې سره نو فهيم خان ډېر خوشحاله شو او پر دې پوه شو چې دا سړی د ځان ساتنې لپاره هم پر موږ ډډه لګوي، نو ځکه يې ورو ورو غوښتنې زياتېدلې. اوس راځم د ولسمشر کرزي ځينو نورو ځانګړنو ته:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولسمشر کرزي تشخيص او غوراوی

خلک کله کله له ولسمشر حامدکرزي څخه ګيله کوي، چې قوي خلک نه انتخابوي او هر ځای کې ضعيفه کسان ټاکي. دوی فکر کوي چې ولسمشر ګنې دا کسان نه پېژني، يا يې په ټاکنه کې له دقت څخه کار نه اخلي او يا پرې د بل چا له خوا په زوره تحملېږي. خلکو ته به جمهور رييس د يوه عادي انسان په توګه ښکاري چې هېڅ شی نه محاسبه کوي او هر څه په پټو سترګو مني، خو که څوک ولسمشر حامدکرزی له نږدې څخه وپېژني، خبره داسې نه ده، په ځينو برخو کې به پورتنی انګېرنې هم سمې وي، خو تر ډېره حده پورې دا ګومانونه سم نه دي. ولسمشر يو داسې ذکاوت لري چې تر ټولو کمزوري اشخاص تر ټولو ښه پېژني، عيناً لکه کوم ښکاري چې ښکار پسې ګرځي او

(ولسمشر حامد کرزی)

خپله لومړنۍ ښه لومړی انتخابوي، اسانه او سخت ښکار پېژني، دغسې ولسمشر کرزی هم دی. دی د هغه کب نيوونکي په شان دی چې پوهېږي، کوم ځای کې خپل جال خور کړي، کوم ډول کب ونيسي، کوم ډول کب په جال کې ايسارېږي او کوم له جاله وځي، دی هم دغسې دی. دی د خپلې ټولنې متخصص دی، دی د هغو سياستوالو په شان نه دی، چې سياسي رياضي، فلسفې او د سياست علمي فورمولونه پر خپلې ټولنې تطبيقوي، دی پر دې پوهېږي چې په دې ټولنه کې واحد سياسي او علمي فورمول نه تطبقيږي، له هر چا سره بايد ځانګړې معامله وشي. نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه خو دی چې د کوم پوست لپاره کوم څوک ټاکي، هغه باید دومره سست او پخ وي چې هر څه دی وغواړي، هغه يې ومني، البته په دې برخه کې د هغو ټوپکوالو او زورواکو خبره جلا ده چې د اسلامي جمعيت او نورو تنظيمونو له خوا معرفي کېږي او دی يې د رد صلاحيت نه لري. زموږ خبره دلته پر هغو اشخاصو ده چې د تنظيمونو تر دايرې بهر دي او د ولسمشر ونډې ته پاتې کېږي. د دې ډول اشخاصو د تعين په برخه کې بيا ولسمشر سره خپل معيارونه دي، تر ټولو عمر خوړلی، بې ژبې، بې خولې، بې کسه او بې وسه سړی انتخابوي، په دې کې بيا داسې اشخاص هم وي چې هېڅ ولسي بېز نه لري. جمهور رييس فکر کوي که د نفوذ خاوندان مقرر کړي، نو چې کله يې لرې کوي، هغوی خپل خپل مشکلات زېږوي، نو راځه داسې کسان مقرر کړه چې هېڅ بېخ او تريخي ونه لري. هر کله چې به يې څوک مقرر کړ، تا به فکر کاوه چې تر دې نو بيا بل کمزوری شخص نه پيدا کېږي، خو چې بل به يې مقرر کړ پر هغه پخوانی به دې شکر وکاږه، غوره بېلگې يې د کورنيو چارو د وزير په توگه د تاج محمد وردگ، د کابل ښاروال په توگه د صاحبي، د افغانستان بانک د رييس په توگه د نورالله دلاوري، د خپل وياند په توگه د کريم رحيمي، د جمهوري رياست د لومړۍ دورې د ټاکنيزو مبارزو او د پوهنې وزارت لپاره د نورمحمد قرقين، د بېړنۍ لويې جرگې لپاره د محمد اسمعيل قاسميار او يا هم د نورو مهمو دولتي پوستونو لپاره د دا ډول پڅو او سستو اشخاصو ټاکنه. په دې کې بيا يوه بله خبره هم ډېره مهمه ده او هغه دا چې کوم پوست به د اکثريت پښتنو او يا ځينې نورو قومونو لپاره پاتې شو، که هغه پوست به ډېر حساس و، نو بيا به يې له شمالټلوالې په تېره بيا له نظار شورا سره د هغه پوست لپاره په گډه پرېکړه کوله؛ داسې يو شخص به يې ورته راوسته چې د هغوی له خوښې پرته به يې گام نه پورته کاوه، خو هغه پوستونه چې به د کوم تنظيم ونډه نه وه او سوچه به ولسمشر ته پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو، په هغو کې هم ده تر کمزورو ډېر کمزوري اشخاص گومارل. په دې ډول نو حکومت په تسلسل سره له دوو برخو جوړ شو، يو هغه ډلې او اشخاص وو، چې د توپک په زور راغلي وو او هېڅ ډول قانون ته يې غاړه نه ايښودله، هر ډول بدمعاشي يې کوله او بل هغه ډول اشخاص وو چې د جرئت غريزه يې اصلاً مړه وه او يوازې د څوکۍ په مينه کې ډوب وو، نور يې کوم قانوني گام نه شو پورته کولای، حکومت له دوو خطونو څخه جوړ شو، يو تېز او ناقانونه او بل سست خط چې قانون يې غوښته، خو عملي کولای يې نه شو. البته په دې منځ کې به يو شمېر، کارپوه او زړور اشخاص هم و، خو هغه به د گوتو په شمار وو او د دې دواړو ليکو په منځ کې به را گير وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کرزي عاطفي شخصيت

د ولسمشر کرزي د شخصيت يوه خوا د هغه عاطفي اړخ دی. په سياستوالو او واکوالو کې عاطفي شخصيتونه ډېر کم وي، په تېره بيا په شرقي ټولنو کې، چې د سياست فلسفه اساساً د برچې پر څوکه ولاړه ده. دلته اکثره سياسي عاطفي شخصيتونه په سياسي ډګر کې ناکام ثابت شوي. په شلمه پېړۍ کې دوه لوی سياسي عاطفي شخصيتونه: (ګاندي او باچاخان)، يو په سياسي ډګر کې بريالی شو، خو بل خپلو ارمانونو ته ونه رسېد. له ګاندي پرته موږ ډېرې کمې بېلګې لرو چې هغه دې له عواطفو سره مل سياسي حرکت پيل کړی او له زورواکۍ پرته دې واک ته بريالی شوی وي. کرزی د زمانې د خاصو استثنايي شرايطو او تعاملاتو په بهير کې واک ته ورسېد، خو د واک زياته برخه يې قانوني واک ته رسېدنه وه، نه عملي واک. د ده د واکمنۍ په بهير کې واک اکثره نورو چلاوه، خو قانوني مسؤليت يې ده ته منسوبېده. ده د خپل هر دولتي او نادولتي مخالف پر وړاندې له زيات زغم او اوسېلې څخه کار اخيسته، همدا زغم د دې سبب شوی و چې د ده ځينې مخالفين د وخت په تېرېدو سره بېرته د ده تر خوا ودرېږي، ده هېڅکله هم د خپلو مخالفانو پر وړاندې سپکه خوله نه ده کارولې. يوه ورځ يې د کابل د څلوردهې د خلکو په غونډه کې وويل: ((والله چې په خپلو مخالفينو مې هم زړه خوږېږي چې وژل کېږي.)) دا نو د عاطفي حالت هغه اوج دی چې سړی يې د قدرت پر مهال څرګندوي. ولسمشر څو ځلې په عامه غونډه کې له ډېره درده په ژړا شوی، کله چې يې د خپل هېواد ماشومان په وينو کې ليت پيت ليدلي، نو بيا يې دسمال سترګو ته نيولی، هغه د پارلمان د (۱۵)مې دورې په پرانيستغونډه کې د خپلې وينا په وروستۍ جمله کې خپله ژړا ټينګه نه کړای شوه، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امریکایي الوتکو له خوا د (شینډنډ) د خلکو د عامه وژنې د فاتحې په غونډه کې په ګډه له خپل ولس سره وژړل.

هغه د خپل ورور احمد ولي کرزي په قتل کې خپله طبیعي ژړا کنټرول نه کړای شوه. هغه د پارلمان له یو شمېر خواخوږو وکیلانو سره په کتنه کې چې د (۱۳۹۰ل) کال د اسد میاشتې پر (۱۸) نېټه یې وکړه، تر اوږدو بحثونو وروسته یو ځل بیا په زغرده زغرده وژړل، د خپلو سلګیو او ژړا په ترڅ کې یې وویل: ((ماډېر څه غوښتل چې خپل ولس ته یې وکړم، خو زه په ډېر خراب حالت کې جمهور رییس شوم، هېڅ نه وو، هر څه وران ویجاړ وو، ما له یوه وران حالت څخه شروع وکړه، په ډېر مشکل مې هېواد تر دې حالته راورساوه، اوس د خدای فضل دی د یو څه خاوندان یو، بل جمهور رییس که راغی هغه به تر ما خوشبخته وي، له یوه ښه بل حالته به کار شروع کړي.))

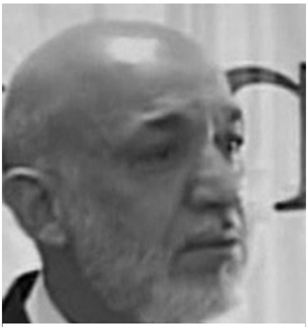
(ولسمشر حامد کرزی)

په دې غونډه کې بیا هم جمهور رییس له چا څخه ګیله ونه کړه، خو د خبرو له متن څخه یې ښکارېدله چې ډېر ستړی دی؛ له خارجیانو او هغه چا څخه ګیله من دی چې پر ده تر حده زیات انتقادونه کوي. ده د خپلو خبرو په ترڅ کې وویل: ((ما ته نه قانون اجازه راکوي چې بیا ځان کاندید کړم او نه زه خپله ځان کاندیدوم، زه ډېر ستړی شوی یم، سن مې هم تقاضا نه کوي چې دا ټوله دنیا هم راته ووایي بیا ځان نه کاندیدوم. هو خو یو کار به موږ او تاسې ټول په ګډه کوو چې د یو ښه سړي تر شا به ودرېږو.)) د جمهور رییس دا مجلس له وکیلانو سره نږدې دوه ساعته اوږد شو، خو په دې غونډه کې هغه تر پخوانیو غونډو ډېر ستړی، ستومانه او ماېیجن ښکارېده، عاطفي حالت یې هم تر پخوا ډېر څرګند و او له چا څخه یې د غچ اخیستنې روحیه په خیال کې هم نه ګرځېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیا او عفت

ولسمشر حامدکرزی داسې یو جمهور رییس دی چې د خپل ولس کلتوري ارزښتونو ته سخت درناوی لري، د همدې ارزښتونو په متن کې رالوی شوی دی. خپله حیا، عزت او عفت ساتل او د نورو حیا ته درناوی د افغاني ټولنې د غوره کلتوري او ټولنیزو ارزښتونو له جملې څخه دي. کرزي هم د یوه عادي فرد او هم بیا د یوې سترې دودیزې ټولنې د ولسمشر په توګه تر هر چا زیات دا کلتوري ارزښتونه ساتلي او ځلولي دي. په افغانستان کې په سیاست کې د مېرمنو ونډه یوه حساسه مسئله ده، تر حامدکرزي دمخه چې هر افغان مشر یا د دویمې یا درېیمې درجې واکمن خپله مېرمن، هغه هم د حاکمیت پر مهال سیاست او عامه محضر ته راکښلې، چندان ښه نتیجه یې نه ده ورکړې، غوره بېلګه یې د غازي امان الله خان دوره وه چې د ښځو غورځنګ په تېره بیا په عام محضر کې د (ملکې) حضور غازي امان الله خان او افغانستان ته سخت جنجالونه پیدا کړل. کرزی سره له دې چې په یوې مخورې قومي او روښنفکره کورنۍ کې زېږېدلی، رالوی شوی او د اعلیحضرت محمدظاهر شاه له دربار سره یې هم تاوده اړیکي درلودل، مېرمن یې هم په یوې لوستې او روښنفکره کورنۍ کې زېږېدلې، لوړې زده کړې لري او د طب ډاکتر ده، خو ده هېڅکله هم د افغانستان د لومړۍ مېرمنې په توګه په کوم رسمي او نارسمي محفل کې څرګنده نه کړه. نه یې په دولتي چارو کې مداخله وکړه او نه یې هم له بیت المال څخه ناوړه ګټه پورته کړه. په دې برخه کې که یې له استاد برهان الدین رباني سره پرتله کړو، نو څرګند توپیر په کې لیدل کېږي. ان یو شمېر کابل مېشتو په اصطلاح روښنفکرانو به کله کله د رسنیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

له لارې سختې نيوکې هم پرې کولې، چې خپله ځان ته د ولسواکۍ ممثل وايي، د ښځو حقوقو دعوې کوي، خو خپله مېرمن رسمي او نارسمي غونډو ته نه حاضروي. خو ولسمشر د دوی پر وړاندې هېڅ غبرگون ونه ښود او خپله مېرمن يې د کور د مېرمنې په توگه په عفت او عزت کې وساتله. د شخصي کرکتر له مخې ولسمشر کرزی ډېر حياناک سړی دی، که د نورو نيمگړتياوې ورته معلومې هم وي، نو سترگې به پرې پټوي او ځان پرې ناگاره اچوي. د جمهوری رياست تر دويمو ټاکنو دمخه ډاکتر عبدالله عبدالله ته يو څه داسې شخصي مشکل پيدا شوی و، چې د هغه شخصيت ته يې تاوان رسولای شو، کله چې د ولسمشرۍ ټاکنې راورسېدې، لا هم د ډاکتر عبدالله مشکل پر خپل ځای و، فهيم خان او نورو

(ولسمشر حامد کرزی)

يې د حل لپاره لگښت او منډې تړړې کولې، کرزی پر ټولو جزياتو خبر وو. د ټاکنو د مبارزو په ترڅ کې د ولسمشر کرزي يو شمېر کمپاينران هغه ته ورغلل، ورته يې وويل: ډېر ښه فرصت دی چې عبدالله له صحنې لرې کړو او له دې خوړې گوتې يې ونيسو، هغه ورته په سړه سينه وويل: ((موږ بايد د عبدالله عزت خوندي کړو، د هغه شخصيت ته زيان ونه رسوو، عبدالله ماسره په ټاکنو کې رقابت لري، کله چې ټاکنې خلاصې شي هر څه بايد خلاص شي، دا ټاکنې بايد د دې سبب نه شي چې موږ خدای مه کړه د چا شخصيت ته په کې زيان واړوو.)) همغه وو چې د عبدالله د شخصيت د تخريب مخه يې ونيوله. ان د دفتر او جمهوري رياست نور کارکوونکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې کوم وخت ترې کومه اخلاقي سهوه او خطا شوې ده، راغوښتي، نصيحت يې ورته کړی، ځينې يې له کاره گوښه کړي، خو نور يې پرې نه دي خبر کړي چې د کوم علت له مخې يې لرې کړي دي. د (۱۲) کلونو په بهير کې چې هر چا هر څومره بد و رد ورته وويل، ده يې په مقابل کې سپوره کلمې استعمال نه کړې، د يوه حياناک انسان په توگه دی په افغاني ټولنه کې يو ښه مثال دی، ټولنيزو ارزښتونو ته د درناوي له کبله دی په افغاني ټولنه په تېره بيا په پښتنو کې د زيات تائيد وړ شخصيت گڼل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حامدکرزي ټولنيز شخصيت

حامدکرزی هغه ولسمشر دی چې د ټولنيز چلند له مخې په غوره دريځ کې دی. له مخالف، موافق، دوست او دښمن سره داسې ټولنيز چلند کوي چې هغوی فکر کوي، د ډېرې مودې دوست يې دی او له ډېرې پخوانۍ

(ولسمشر حامد کرزی، د ولس په منځ کې)

زمانې ورسره پېژني. که څوک يې په کور کې مېلمه وي، نو دی خپله ورته په پيشقاب کې خواړه اچوي، دسمال او کاشوغه ورته په خپل لاس ورکوي، د مېلمه دومره عزت کوي چې مېلمه يې تر زيات تاثير لاندې راځي. د ډوډۍ پر مهال داسې ګپ او شپ لګوي چې فکر نه کوې کوم ولسمشر سره ناست يې، ولسي متلونه، ټوکې ټکالې او شعرونه يې زيات زده دي.

په واقعيت کې د ده همدا ټولنيز چلند و چې د ده پر ډېرو سياسي نيمګړتياوو او سياسي ناتدبيرۍ يې پرده غوړولې وه. د ولسمشر دا عادت دی چې څوک په قهر او غوصه هم دفتر ته ورشي، نو خوشاله ترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوځي. د لنډ مهالې ادارې پر مهال په لغمان کې یو والي و، (عبدالهادي واحدي) نومېده، ده فکر کړی و چې طالبان لاړل، حکومت مو ونیوه، نو راځه لګښتونه کوه، بیا به یې حکومت ورکوي. د شپږو میاشتو په بهیر کې له هر هوټلي او دکانداره ډېر پوروړی شو، د انتقالي ادارې پر مهال له ولایته هم پسې لړې، خو پور پرې پاتې شو. په نویو افغانیو نږدې (۳۰) لکه افغانۍ پوروړی و. سړی ډېر خفه او په قهر و، ولسمشر سره یې هم د ملاقات زمینه نه برابرېده، کال دوه په دې کې ووتل، خو په پای کې یې له ولسمشر سره د ملاقات زمینه برابره شوه، ده ویل ډېر په قهر د کرزي صیب دفتر ته ننوتم، ما ویل چې ځه اوس خو والي هم نه یم، څه چې مې زړه غواړي ولسمشر ته یې وایم، خپل زړه به ښه تشوم، کله چې دفتر ته ورننوتم، نو کرزی صیب له خپلې څوکۍ راپورته شو، په خندا یې وویل: ((چېرته یې واحدي صیب ګرد سره زموږ پوښتنه هم نه کوې، نه راځې، نه احوال رالېږې، انډیوالي خو داسې نه کېږي، چې زه مو یوازې پرې ایښی یم؟)) واحدي صیب وویل، ما نه وارو پار خطا شو، هر څه مې له یاده ووتل، بیا کرزي صیب راته وویل، ته ونیسه چای وڅښه بیا یې وویل: ((وایه خدمت، څنګه دي لغمان کې حالات؟ څنګه دې زموږ پوښتنه وکړه!)) واحدي صیب وایي، ما ورته په ډېر احتیاط د خپلې قرضدارۍ خبره وکړه، هغه وویل: ((ته خپله خان سړی یې پیسې څه کوې، ته خپله خلکو ته پیسې ورکوې.)) واحدي وایي، زه له شرمه غلی شوم، بیا یې وویل: ((دا خو د دوه درې کلونو مخکې پیسې دي، حکومت خو هر کال خپل حساب و کتاب لري، د هر کال بودیجه معلومه وي، دا زه له کوم درکه درکړم؟)). دی وایي زه حیران وم چې څه ورته ووایم، یو دم مې له خولې څخه ووتل: ((از باب استاد ربانی بتی!)) په دې سره دی یو دم په خندا شو: ((عجیبه خبره دې وکړه.)) استاد رباني یو باب درلود (۹۰۰۰)، هغه به هر چاته له کوم حساب او کتاب پرته له همدې بابه پیسې ورکولې. دې باب ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اداري حساب کې (قطعه يي مصرف)) وايي چې وجه يې معلومه نه وي او صلاحيت يې ولسمشر سره وي. واحدي وايي دې کې يې نو راته وويل راکه کاغذونه دې. پاڼې مې ورکړې او راته يې وليکل چې دا پيسې دې ورته اجرا شي، کاغذونه مې جيب کې کېښودل او په خوشالۍ له دفتره رابهر شوم. د راوتو پر وخت مې ورته وويل، ما سره دې داسې ښه چلند وکړ که پيسې دې راکړې هم نه واى، نو خفه کېدلم درڅخه نه، هغه وويل: ((مولا دې راوله....)) دا د کرزي صيب د ټولنيز شخصيت يوه بېلگه وه. د هغه بل خاصيت دا دی چې د هېواد د اکثرو ټولنيزو، فرهنگي، سياسي او ملي شخصيتونو نومونه يې له ياده زده دي. کله چې به غونډه وه، د هر يو نوم به يې به جار اخيسته، له هغو څخه به يې د نورو مشرانو د حال او احوال پوښتنه کوله او دا کار پر هغو شخصيتونو چې ده به يې په مجلس کې نوم اخيسته، خورا ښه تاثير کاوه. د ټولنيزو روابطو له پلوه حامدکرزی په نړۍ کې يو کم مثاله مشر دی. خو له سياسي او اداري پلوه هغه خپل خپل مشکلات لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کرزي عقيده يي شخصيت

له عقيده يي پلوه ولسمشر کرزی يو معتقد مسلمان دی، يو معتدل مسلمان. حلم، رحم، کرم او د عوامو په اصطلاح سړيتوب، د ده د کرکټر مهمې برخې دي. کينه، بغض او مذهبي تعصب يې په تندي کې نه ليدل کېږي، خپل لمونځ او اودس کوي، خو د افراطي اخوانيانو په شان د بل

(ولسمشر حامد کرزی د خدای(ج) په کور کې)

چا په لمانځه او اوداسه کې ډېره مداخله نه کوي. کوښښ کوي لمونځ په جماعت سره ادا کړي، خو سياسي مصروفيتونه د دې سبب کېږي چې ټول لمونځونه په جماعت سره ادا نه کړي. د تراويح او جمعې ورځ لمونځونه ضرور په جماعت سره ادا کوي، د ولسمشرۍ پر مهال يو شمېر نورو کسانو هم له ده سره د ملتيا په نيت ياد لمونځونه په جماعت سره ادا کړي دي. لنډه دا چې لمونځ او روژه کې ډېر ټينګ دی. داسې وخت هم راغلی چې د کار په دفتر کې يې ځينې وزيران ناست دي، خو دی ترې غلی وتی، لمونځ يې په جماعت سره ادا کړی او بېرته چې راغلی بيا يې هغوی ته ويلي چې زه جماعت ته تللی وم، حج او عمرې ته د خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاکميت پر مهال لاړ او دا فريضه يې هم ادا کړې ده. د سخاوت خاوند دی، د عوامو په اصطلاح په لاس کې ازاد دی. د سبا ورځې ډېر غم ورسره نه شته، څه يې چې په لاس کې وي همدا نن يې درنه قربانوي، زړه يې ډېر باريک دی. له سخاوت څخه يې خپل سياسي مخالفين هم بې برخې کړي نه دي. د الکولي مشروباتو د څښاک په باب يې تراوسه چا څه نه دي ويلي، څکاک يې نه ردېدلای او نه تائيدېدلای شي، لنډه دا چې ډېر هغه شيان چې اسلام مجاز او روا ګڼلي هغه تعقيبوي او ناروااوو څخه مخ ګرځوي. که د ده پرځای بل هر څوک وای او د پيسو داسې باران پرې اورېدلای، نو دومره يې ځان پاک نه شو ساتلای. حياناک او عزتناک سړی دی. اسلامي مطالعه يې په منځنۍ کچه کې ده. په مجموعي ډول دی يو عقيده يي شخص ګڼل کېږي، خو د حکومت کرکټرونه يې نه ټول په اسلامي اخلاقو سمبال وو او نه هم په نا اسلامي، د هر فکر او ان د څو بېلابېلو متضادو او ناځرګندو عقايدو او فکرونو متضاد اشخاص په کې ليدل کېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کرزي جرئت، احتیاط او وېره

ولسمشر کرزی داسې یو شخصیت دی که ووایو ډېر باجرئته دی، هم توجیه او مثالونه یې پیداکېدی شي او که ووایو کم جرئته او یا هم بې جرئته دی، نو هم ډېرې بېلګې یې پیداکولای شو، د احتیاط، مضر احتیاط او وېرې ډېرې بېلګې یې هم لیدلای شو. ولسمشر د بهرنیانو په تېره بیا د امریکایانو پر وړاندې سخت زړور دی، دا جرئت ځینو ته کېدی شي تصنعي ښکاره شي او ځینو ته حقیقي، خو ولسمشر یې تر هر چا زیات پر علت پوهېږي، یانې دا چې ولسمشر هغه ځای ته د جرئت زیاتې ګوتې وروړي چې هلته د خطر کچه کمه وي، که څه هم خطر لوی او قوت یې زیات وي. دا چې ولسمشر ولې د امریکایانو پر وړاندې ډېر حساس او باجرئته دی، په خپله ولسمشر د خبریالانو په یوه غونډه کې له دې حقیقت څخه پرده پورته کړه، ولسمشر وویل: ((دا چې زه ولې پر امریکایانو تېز ورځم، خبره دا ده چې امریکا نه پر ما کودتا کوي، نه مې وژني، نه مې طیاره ولي، نه راته زهر راکوي او نه راباندې توغندي راولي، امریکا د دنیا لوی ملک دی، دې ټولو کې یې نوم بدېږي، نو پرېږده زه ورسره تر اخره رسۍ کش کړم، خو رسۍ شکولو ته نه پرېږدم، د افغانستان حق ورڅخه غواړم...)) ولسمشر چې څومره د نړۍ له ستر طاقت (امریکا) سره ډغره وهله، هاغومره یې بیا له خپلو داخلي جنګسالارانو، په تېره بیا له (نظار شورا) او ځینو نورو جنګسالارانو څخه وېره احساسوله، د هغوی په مقابل کې به همېشه چوپه خوله ناست و. یوه ورځ جنرال دوستم په داسې حال کې ولسمشر کرزي ته زنګ وواهه چې دوستم د نشې په حالت کې و او ولسمشر د کابینې په غونډه کې ناست و. دوستم په ټلېفون کې سختې بدې او ترخې خبرې وکړې، ولسمشر د ټلېفون غږ پورته کړ، د کابینې ټولو حاضرو غړو د دوستم

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپورې او سپکې خبرې واورېدې، خو نه ولسمشر او نه هم د کابينې کوم غړي، څه وويل، ټول غلي وو.

فهيم خان د جمهور رييس له اجازې پرته راساً د هغه دفتر ته ورننوت، څو ځله يې د وتلو او راننوتو په حالت کې د ولسمشر د دفتر دروازه په لغته وهلې، سپوره الفاظ يې هم کارولي، خو ولسمشر ورته هېڅ نه دي ويلي. د لنډمهالې ادارې له پيله بيا د ولسمشرۍ د دويمې دورې تر وروستيو پورې يې د فهيم خان، حاجي محمد محقق، جنرال دوستم، بسم الله خان، امرالله صالح، عبدالله عبدالله او

(ولسمشر حامد کرزی)

ګڼو نورو اشخاصو ډېرې ترخې خبرې اورېدلي، خو ده هېڅکله ورته په جرئت ځواب نه دی ورکړی. کله چې به د ولسمشر دفتر ته څوک ننوتل او خبرې به پيل شوې، په تېره بيا که خبرې به د اسلامي جمعيت او ځينو قومندانانو په باب وې او دا مهال به خدمو چاى راوړ، نو ولسمشر به خبره په بله واړوله، په نورو مسايلو به يې پيل وکړ، کله چې به هغوی د چاى پياله کېښوده، بيا به ده بېرته اصلي خبره پيل کړه. له دې څخه داسې ښکارېدله چې دی د خپل دفتر پر خدمو هم پوره واکمن نه و او يا يې باور پرې نه درلود، دا هم ورته شمالټلوالې مقرر کړي وو او ده يې د تبديلۍ صلاحيت او جرئت نه درلود، زه دوه ځله د ده په دفتر کې او يو ځل يې په کور کې د سهار چاى پر مهال له داسې يو حالت سره مخامخ شوی يم. د چاى د خدمو پر وړاندې يې خبره بلې خواته وړې ده. د دې امکان هم و چې د ده په دفتر کې غږ ثبتوونکي وسايل نصب شوي وي، يوه ورځ له ولسمشر سره زما ملاقات و، يوه انتخاباتي موضوع وه، ما وويل کله خو مې زړه غواړي چې يا يې له مخې لرې کړم او يا پرې ځان مړ کړم، ولسمشر يو دم په اشاره پوه کړم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاس چت ته یې لاس ونیو، څلورو دېوالونو ته چې مانا څه وایې؟ هر څه دلته ثبتېږي، دا مهال ماته هغه د ملګري (او) کیسه رایاده شوه. ستر جنرال الکساندر مایاروف (په افغانستان کې ربښتیا څه تېرېدل.؟) یو اثر لیکلی، دا هغه روسی جنرال و چې د ده په مشرۍ روسي لښکرې افغانستان ته راغلې، دی د ټولو روسي لښکرو مشر و. ده په خپلو یادښتونو کې لیکلي دي: «موږ د ملګري (او) په نامه یو عسکر درلود چې هغه به همېش د ببرک کارمل په دفتر کې د هغه تر شا ولاړ و، خو په ملکي دریشي کې، د ملګري (او) وظیفه دا وه چې د کارمل ټولې خبرې واوري، په واقعیت کې کارمل د هغه له اجازې پرته هېڅ خبره نه شوه کولای، کله کله چې به کارمل ته څوک راغلل او ملګری (او) به یې نه پېژنده، نو کومه داسې خبره به یې وکړه چې د شوروي خلاف به وه، کارمل خو په خوله هغه ته څه نه شوه ویلای، چې دلته مې سرته څوک ولاړ دی، نو د لاس په اشاره او د خولې په بې غږه حرکت به یې هغه ته وویل چې شاته مې وګوره! که هغه سړی به لږ هوښیار و، نو په نزاکت به پوه شو.» اوس چې له هغې زمانې نږدې شل پنځه ویشت کاله تېر شوي، خو فکر کوم د دې کوټې د کنټرول په ماهیت کې کوم تغیر نه دی راغلی، یوازې کېدی شي توپیر یې په دې کې وي چې د ملګري (او) ځای اوس ملګري (تخنیک) نیولی وي. روسی جنرال لیکي چې ملګری (او) زموږ د عسکر یو مستعار نوم و. اوس هم کېدی شي مستعارو (وسایلو) د هغه ځای نیولی وي. ولسمشر نه یوازې په خپل کاري دفتر کې له زیات احتیاط څخه کار اخیسته، بلکې د خپل کور مخې ته د شنه چمن په خلاصه فضا کې یې د ډوډۍ او چای د خدمو پر وړاندې هم له ورته احتیاط څخه کار اخیسته، یوه ورځ مې سهار چای ورسره څښه، سیاسي خبرې وې. د استاد رباني د سیاسي مانورو او حرکتونو په باب مو خبرې کولې، دا مهال یو خادم د چایو د تازه کولو لپاره راغی، ولسمشر خبره چوپ کړه، تر هغه پورې یې بیا خبره پیل نه کړه تر څو چې خادم

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرته له موږه لرې شوی نه و. د ولسمشر دې ډول جرئت، وېرې، احتياط او په ځينو ځايونو کې مضر احتياط هغه ته ډېرې گټې او هم ډېر زيانونه اړولي دي. که څوک په داسې يو حساس پوست کې کار کوي، هغه ته جرئت او احتياط دواړه په کار دي، خو هوښيار واکمن به همغه وي چې له دې هر يوه څخه پر خپل ځای او خپل وخت گټه پورته کړي؛ خو د دې ډول وېرو تر څنگ بيا ولسمشر کله کله په ځينو ځايونو کې له داسې جرئت څخه کار اخيسته چې د خطر کچه پکې ډېره زياته محسوسه وه. هغه يو ځل د غزني د اندړو ولسوالۍ په يوه غونډه کې ناست و چې د مخالفانو له خوا غونډې ته ور څېرمه توغندي ولگېدل، د ده په روحياتو کې هېڅ تغير رانغی، خلک يې ارامۍ ته را وبلل او غونډه يې له اخلاله وژغورله.

يو ځل د لويې جرگې په خيمه کې د لويې غونډې پر مهال کېږدۍ ته نږدې توغندي ولگېدل، ولسمشر پر خبرو لگيا و، خلک وترهېدل، ده پر ټولو غږ کړ، کېنئ کېنئ، توغندي دي، هېڅ خبره نه شته، دوی به خپل کار کوي، خبرو ته يې په نورمال ډول ادامه ورکړه.

د جرئت او کم جرئتۍ داسې گڼې نورې بېلگې يې هم شته چې نه غواړو دا ليکنه پرې نوره وغځوو. لنډه دا چې جمهور رييس کرزی د خپلې واکمنۍ په بهير کې د با جرئتۍ او کم جرئتۍ په دواړو حالتونو کې ژوند کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بخت پاچا د بخت تر وخته

بخت هم عجیبه شی دی، سړی په نه امکاناتو پاچاهۍ ته رسولای شي. کله کله یو سړي سره ډېر عقل وي، خو بخت ورسره یاري نه کوي، ګټلې پاچاهۍ ترې لاړه شي. په اصطلاح بخت یې کوټه شي. په همدې خاطر خو رحمان بابا ویلي دي:

عقل مه غواړه طالع غواړه رحمانه
عقـلمن د طالعمنو غــلامـان دي

د نړۍ یو غټ سیاسي مفکر (ماکیاولي) پنځه نیمې پېړۍ پخوا ویلي: ((ځینې کسان د بخت په زور واک ته رسېږي، خو دا واک تر هغه پورې غځېږي چې بخت ورسره ملګری وي)) ماکیاولي وایي: ((که چېرې د بخت پاچا تر بخت وروسته له هنر او تدبیر څخه کار واخلي، نو که بیا بخت ورسره ملګری هم نه وي د تدبیر په زور چلېږي...)) د دې خبرې مانا دا ده چې بخت یو استثنایي مرغه دی چې تصادفاً د چا پر اوږه کېني. سړی باید تل تر تله ورته په طمع نه وي، خو هنر او تدبیر له استثنایي حالته وځي او څوک یې چې ولري، نو ټول عمر ورسره مګرتیا کوي، په همدې خاطر خو لوی افغان حکیم (خوشال خان خټک) ویلي دي:

که طالع او هنر دواړه راته کېږدې
زه خــوشال به په کـې ونیسم هنر

خوشال هنر او تدبیر همېشنی ملګري ګڼي. د کاندید اکاډمیسن (محمد صدیق روهي) په وینا: ((افغانستان د استثناتو هېواد دی، دلته هر هغه څه پېښېدلای شي چې اټکل یې نه وي شوی او دلته هر هغه څه نه پېښېږي چې اټکل یې کېږي.)) یانې دا چې افغاني ټولنه د ممکناتو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناممکناتو ټولنه ده. د حامدکرزي حاکميت هم يو استثنايي حالت دی، نه يې مخکې وړاندوينه کېدلای شوه او نه به بيا هم د داسې يو حالت وړاندوينه وشي. که چېرې احمدشاه مسعود نه وای وژل شوی، د نيويارک پېښه نه وای شوې او بيا وروسته قومندان عبدالحق پسې نه وای وژل

شوی، امريکا پر افغانستان يرغل نه وای کړی، نو د کرزي د واکمنۍ هېڅ احتمال نه و. ده خپله هم د دې خيال نه درلود چې داسې يو موقف ته دې ورسېږي، خپله يې هم ويلي چې په خيال کې مې هم پاچاهي نه ګرځېدله. د دې ټولو خبرو نچوړ دا راوځي چې د کرزي واکمنۍ د بخت په وزرونو پورې تړلې وه. د موقتې ادارې رييس په توګه تر ټاکنې وروسته هم دی د بخت په زور چلېده، نه يې په پوځ کې څوک لرل، نه يې ګوند او لښکر جوړ کړی و، نه ورته په نظام کې ټول خلک ژمن وو، وروسته يې نړيوالو سره هم اړيکي ترخه شول، د ګاونډيو هم نه خوښېده، اکثريت پښتانه هم ورڅخه ناراضه وو، جګړې هم دوام درلود، چاته يې چې ډېر امتياز ورکړی و، هغو هم پرې تر ټولو زياتې نيوکې کولې، موافق او مخالف دواړو يې غندنه کوله، نو په داسې يو حالت کې د نظام چلول د بخت له زوره پرته په بل شي ممکن نه وو. کرزي ته د تدبير ډېرې لارې او دروازې هم پرانيستې وې چې په ولس او نظام کې يې خپل موقف قوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی وای، خو کله هم ده له سیاسي تدبیر څخه کار وانخیست، د کرزي بخت ویښ و، تر پایه یې له ده سره یاري وکړه، نږدې ده چې د خپلې انتخابي واکمنۍ دویمه دوره هم پوره کړي او هم روغ رمټ له ارګه ووځي، دا چې خپل ځایناستي ته به څه غمونه پرېږدي، دا نو بیا بل بحث دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم څپرکی

د ولسمشر کرزي د رژیم نیمګړتیاوې

په نړۍ کې به هېڅ نظام نه وي تېر شوی، چې هغه دې خپلې خپلې بریاوې او نیمګړتیاوې ونه لري. د ولسمشر کرزي د واکمنۍ بهیر هم له دې قاعدې څخه بهر نه دی. نیمګړتیاوې او بریاوې که د هر علت او دلیل له مخې وي په وروستۍ نتیجه کې نیمګړتیا، نیمګړتیا او بریا، بریا ګڼل کېږي. اساسي خبره دا ده چې د یوه رژیم بریا او نیمګړتیا د ولس پر ژوندانه مستقیم اغېز لري. یو رژیم هغه وخت بریالی ګڼل کېږي چې د وخت په تېرېدو سره د خپلې بریا تله درنه کړي او نیمګړتیاوې ټیټ حالت ته ورسوي. دلته غواړم په دې څپرکي کې په ولسمشر کرزي پورې د تړلي نظام نیمګړتیاوو ته په لنډیز سره نغوته وکړم او په بل څپرکي کې به یې بریاوې وارزوو او بیا به دواړه سره پرتله کړو.

۱- امنیت: د حامدکرزي د حکومت تر ټولو غټه ستونزه امنیتي ستونزه ده. د ده د حکومت په لومړیو دریو کلونو کې امنیت نسبتاً ښه و، خو کله چې د ده په حکومت کې د بېلابېلو عواملو له امله د خلکو هیلې پوره نه شوې. د ولس او حکومت تر منځ واټن زیات شو او حکومت لرې پرتو سیمو ته په ښه ډول خدمات ونه شو رسولای، نو دې کار د طالبانو فعالېدو ته لاره اواره کړه، البته د طالبانو په بیا ظهور کې کورنیو او بهرنیو ګڼو عواملو تاثیر درلود، خو پر امنیتي سکتور باندې د طالبانو د پخوانیو دښمنو ډلو انحصار یو کورنی اساسي عامل ګڼل کېدی شي. طالبانو ورو ورو په اکثرو سیمو کې له امنیتي خلا څخه ګټه پورته کړه، له دفاعي حالته تعرضي حالت ته راووتل، د ځانمرګو بریدونو نوي میتود او نورو ډول ډول بریدونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته چې تر دې دمه يې ساری نه و ليدل شوی، مخه کړه، په نتيجه کې په هېواد کې جګړه لاپسې توده شوه او ګڼې سيمې د حکومت له کنټروله ووتې، د ملکي او نظامي افرادو تلفات ورځ تر بلې زياتېدل. يو وخت داسې راغی چې يوازې د دولتي ملکي او نظامي افرادو تلفات په اوسط

(په عامه ځايونو کې د چاودنو يو انځور)

ډول يو سلو پنځوس تنو ته ورسېده. د ورځنيو تلفاتو شمېر هره ورځ د ارګ په ماڼۍ کې د افغاني امنيتي سکتور او نړيوالو ځواکونو د همغږۍ مرکز ته راته او هغوی به هر سهار د امنيت شورا دفتر ته سپاره او له دې لارې به بيا ولسمشر ته د امنيتي تلفاتو او ضايعاتو راپور وړاندې کېده. د بېلګې په توګه به دلته د امنيتي پېښو له امله د څو کلونو په بهير کې د ځاني تلفاتو او ضايعاتو شومره والی د يوه جدول په بڼه وړاندې کړو، دا جدول د کورنيو چارو وزارت له خوا ترتيب شوی، په دې کې د ملي پوليسو، ملي اردو، ولسي خلکو او همدارنګه د مخالفينو د تلفاتو ارقام ليکل شوي دي، دا دی دلته دا جدول کټ مټ وړاندې کوو.

تلفات پرسونل پولیس ملی، اردوی ملی، ملکی و دشمن در مرکز و ولایات کشور از سال ۱۳۸۴ الی اخیر سال ۱۳۹۲ هـ ش

تلفات پرسونل پولیس		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
412	638	0	0	344	653	255	285	512

1385

تلفات پرسونل پولیس		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
627	1096	0	0	655	1664	2300	533	1400

1386

تلفات پرسونل پولیس		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
995	1594	0	0	1236	1656	4348	1085	2403

1387

تلفات پرسونل پولیس		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
1213	1915	111	291	1636	2769	3693	818	2478

1388

تلفات پرسونل پولیس		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
1246	2386	239	555	2214	3921	4604	937	2998

1389

تلفات پرسونل پولیس		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
1145	2391	284	773	1959	3597	5157	953	6519

1390

تلفات پرسونل پولیس		تلفات پولیس محلی		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
1200	2465	227	286	321	702	1441	2952	3653	669	8597

1391

تلفات پرسونل پولیس		تلفات پولیس محلی		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
1795	2991	512	681	426	921	1629	3365	4634	983	6757

1392

تلفات پرسونل پولیس		تلفات پولیس محلی		تلفات اردوی ملی		تلفات ملکی		تلفات دشمن		
شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	شهید	مجروح	مرده	زخمی	دستگیرشده
2430	3963	960	1206	421	784	1648	3607	5704	1868	2704

دا جدول یوازې یوه بېلګه ده او هغه پېښې دي چې تر کورنیو چارو وزارته او نورو امنیتي ارګانونو رارسېدلي دي، په دې جدول کې جنایي او د اختطاف هغه سلګونه پېښې شاملې نه دي، چې د هر ولایت له پولیسو سره ثبت او ناثبت دي. د انتحاري پېښو کلتور که څه هم له عراق څخه افغانستان ته راولېږدول شو، خو دلته د دې پېښو شمېر دومره زیات شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې تر عراقه هم واوښت. د ولسمشر کرزي په ټوله واکمنۍ کې به هېڅ داسې ورځ نه وي تېره شوې چې د یوه افغان وینه دې به کې نه وي تویه شوې. بهرني عکسر هم خوندي پاتې نه شول، د دواړو خواوو بهرني سرتېري وژل شوي، هغوی چې د طالبانو په ملاتړ او یا هم په خپل سر افغانستان ته راغلي او هغوی چې د طالبانو او القاعدې پرضد افغانستان ته راغلي، د ټولو وینې تویې شوې دي. د طالبانو د بهرنیو ملاتړو وژل شویو شمېر خو دقیق معلوم نه دی، خو د هغو هېوادونو د وژل شویو عسکرو شمېر چې د امریکا په مشرۍ افغانستان ته راغلي، په مجموعي ډول زرګونو ته رسېږي او د دې اثر د لیکنې تر وخته (۱۳۹۲ل) پورې په دې ډول دي:

تر (۳۰۰۰) پورې امریکایي عسکر او تر (۵۰۰) پورې انګلیسي عسکر وژل شوي او په مجموعي ډول د ناټو د ټپي عسکرو شمېر تر (لس زرو تنو) هم اوړي.

په دې جګړه کې د بهرنیو عسکرو په سلګونو زغروال ګاډي، نقلیه واسطې او ټانکونه له منځه وړل شوي دي، په لسګونو الوتکې یې هم له منځه تللي دي او له اقتصادي پلوه تر (یو ټریلیون) ډالرو زیات زیان دې هېوادونو ته رسېدلی دی. د وژل شویو افغاني عسکرو شمېر هم په مجموعي ډول تر (۳۰۰۰۰) تنو اوښتی دی. په دې بهیر کې د افغان پوځ پر جوړونې ډېره پانګه لګول شوې، د دریو واړو امنیتي ارګانونو سرتېرو ته (ملي) مختاړی ورکړل شوی، خو په واقعي مانا پر امنیتي سکتور باندې د نظار شورا او اسلامي جمعیت د انحصار سیوری غوړېدلی و. انګېزه او وسله یې دواړه کمزوري وو، خو د کمیت او ظاهري بڼې له مخې یې وده ښه برښېدله.

۲- اداري فساد: تر امنیت وروسته د ښاغلي کرزي د حکومت بله غټه نیمګړتیا اداري فساد و، اداري فساد له امنیت او نورو ټولنیزو خدماتو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

مستقیم تړاو درلود. په حقیقت کې همدا اداري فساد دی چې نورو فسادونو ته یې لاره اواره کړې ده. افغانستان ته د نړیوالې ټولنې په لسګونو ملیارده ډالر راغلل، خو د اداري فساد له امله د دې پیسو یوه زیاته برخه بېرته له هېواده ووتله، کومه برخه یې چې په هېواد کې پاتې شوه، هغه هم پر مناسب ځای ونه لګول شوه. هم افغان ولس او هم ډېرنر هېوادونه د وخت په تېرېدو سره له اداري فساده تر پوزې راغلل، د اداري فساد پرضد بېلابېلې اداري فعالې وې، څارنوالي، قضا، د کنټرول او تفتیش ادارې او نورو له پخوا څخه فعالیت درلود، دوه نوې ادارې: (د ارتشا او فساد سره مبارزه) او (له اداري فساد سره د مبارزې عالي ادارې) هم جوړې شوې، خو هر څومره چې دا ادارې زیاتېدلې، په فساد کې هم زیاتی راته. په خپله دا ادارې او د هغو مطرح افراد هم په یو نه یو ډول په اداري فساد کې راټاله شول. د افغانستان دولت په نړیواله کچه په اداري فساد کې کله درېیم او کله هم څلورم مقام ته ورسېد. اداري فساد د دولت له لویو ادارو نیولې ان تر وړو ادارو پورې وغځېده. دې کار دولتي او نادولتي کارونه سخت پڅ او په ځینو برخو کې پر ټپه ودرول. د افغانستان نړیوال حیثیت یې زیانمن کړ. اداري فساد په واقعیت کې د یوه نري رنځ بڼه خپله کړه چې ورو ورو یې د دولت ټول رګونه ونیول او بیا داسې حالت هم راغی چې د دولت مشرتابه یې له درملنې عاجز پاتې شو. خلکو له حکومت او مشرتابه څخه دا ګیله هم کوله چې د اداري فساد پر وړاندې سیاسي اراده نه لري، نه یوازې دا چې د فساد د له منځه وړلو هوډ نه لري، بلکې په خپله د فسادګرو د پیاوړتیا سبب ګرځي، پر دولت د ولس سخته بې باوري پیدا شوه.

د کابل بانک قضیه نه یوازې د هېواد، بلکې د سیمې په کچه د فساد یوه غټه او څرګنده بېلګه ده.

د افغانستان دولت کې د فساد ضد ادارو کمزوري او کم کاري د دې سبب شوه چې د فساد د مرضونو ویروس نړیوالو ادارو ته هم لاره پیدا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي؛ هغه پیسې چې نړیوالو افغانستان ته ورکولې، د هغو یوه زیاته برخه مخکې تر دې چې هېواد ته داخل شي، په لاره کې لادرکه کېدله، کومه برخه چې به دلته راورسېدله، هغه به د ډونرانو او د هغو د قراردادیانو تر منځ وېشل کېدله، قراردادیانو به خپلو نورو اړوند قراردادیانو ته ورکوله او

همداسې به درېیم لاس قراردادیانو ته رسېدله، اصلي کار ته به ډېره لږه برخه پاتې کېدله، د کار کیفیت به په اتومات ډول راټیټېده، د ولسمشر د دفتر مشر (عمر داودزي) په وینا: ((په لومړیو څو کلونو کې د نړیوالې ټولنې د ټولې مرستې یوازې (اته سلنه) په افغانستان کې د دولت له خوا لګول شوې ده.)) افغانستان کې د فساد بېلابېل اړخونه دومره پراخ او ژور دي چې د ټولو څېړل د بېلابېلو لیکنو او اثارو ایجاب کوي. خو دلته به د فساد له بېلابېلو ډولونو څخه یوازې د ځمکې غصب ته په نسبتاً تفصیلي ډول اشاره وکړو:

۳- د ځمکو غصب: **((یو شمېر رسنیو، له هغې جملې څخه (هشت صبح ورځپاڼې) داسې اسناد ترلاسه کړي چې له مخې یې له (۱۳۸۱ل) څخه تر اوسه (۱۳۹۱ل کال مرغومي) پورې په هېواد کې (دوه ملیونه جریبه) دولتي ځمکه د بېلابېلو افرادو او دولتي ارګانونو له خوا غصب شوې ده.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسنادو له مخې ډېرې ځمکه په ننگرهار، بلخ، کابل، کندهار او هرات ولایتونو کې غصب شوې ده.

پر (۵/۵/۱۳۹۱) نېټه د وخت ولسمشر ښاغلي حامد کرزي يو (۱۶۵) ماديېز فرمان صادر کړ چې د کرنې وزارت يې په دې مکلف کړ، چې په درېيو مياشتو کې، د عدليې وزارت، کورنيو چارو وزارت، لويې ښارنوالۍ، له فساد سره د مبارزې ادارې او د سيمه ييزو ارگانونو ادارې په همکارۍ دې په هېواد کې د غصب شويو دولتي او شخصي ځمکو په اړه دقيق معلومات را ټول او وزيرانو شورا ته دې وړاندې کړي. تر فرمان وروسته د کرنې وزارت په مشرۍ له پورتينو شپږو ادارو يو کمېسيون جوړ شو.

د کمېسيون تر څېړنې وروسته دا جوته شوه چې په هېواد کې (دوه مليونه جريبه) ځمکه، د کابينې د پخوانيو غړو، زورواکو، جهادي قومندانانو، د ملي شورا غړو، قومي مشرانو، متنفذانو، نامسؤله وسلوالو ډلو، دولتي ارگانونو او يو شمير افرادو له خوا غصب شوې ده. د دې کميسيون د راپور د يوې کاپۍ پر بنسټ يو شمېر افرادو له (يو جريب څخه تر زرو جريبو) پورې دولتي ځمکه په کابل، کندهار، هرات، بلخ، ننگرهار او کندوز ولايتونو کې غصب کړې ده.

د ځمکو غاصبانو پر غصب شوې ځمکه د اوسېدو ځايونه، کرنيزې ځمکې، ښارگوټي، د تېلو ټانکونه او مارکېټونه جوړ کړي دي.

له بلې خوا د ولسمشرۍ رياست د ساختماني او تخنيکي چارو لوى مشاوريت په راپور کې داسې راغلي دي : تر (څلور نيم مليونو جريبو) څخه ډېره دولتي ځمکه په کرنيزو، کليوالو او ښاري سيمو کې غصب شوې ده .

په دې راپور کې راغلي چې (شل سلنه) ځمکه د ښاري پلانونو په ساحه کې غصب شوې ده، چې دې حالت پر دولت يو شمير منفي اقتصادي، ټولنيزې او سياسي اغيزې پرې ايښي دي.

د راپور پر اساس غصب شويو ځمکو د دولت ډېرې لويې مالي پروژې له ستونزو سره مخ کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولسمشرۍ د ساختماني او تخنيکي چارو لوی مشاوريت د راپور له مخې محکمې، ښارنوالۍ، د دولت د قضايو رياست، د ملي شورا غړو، د ولايتي شورا غړو، د ښاري پراختيا وزارت، د ملي دفاع وزارت، کورنيو چارو وزارت او د ملي امنيت رياست، د ځمکو د غاصبينو ملګري او مرستندويان ګڼل شوي دي.

په دې راپور کې راغلي: وسلوالو قوماندانانو، زورواکو، د کابينې غړو، مامورينو، صاحب منصبانو، کسبګرو، د سوداګرۍ يو شمير ښانګو او رهنماګانو، عامه ملکيتونه غصب کړي دي.

د دې راپو په پای کې د ولسمشرۍ د ساختماني او تخنيکي چارو لوی مشاور (يوسف پښتون)، د ښارنوالۍ استازي (ډګر جنرال عبدالحليم عليم)، د ښارجوړونې وزارت د تاريخي ښارونو د احيا او ساتنې رييس (انجنير محمد ياسين)، د کرنې وزارت د اراضۍ د ادارې مرستيال (هارون ظريف)، د وزيرانو شورا د دارالانشا او د چارو د ادارې مشاور (محمد امين قانع)، له فساد سره د مبارزې د نظارت او څيړنې د امريت امر (امين الله امانت) او د جيوديوزۍ او کارتوګرافۍ د ادارې د کادستر رييس (غلام ايشان سلطاني) لاسليکونه ليدل کېږي. د يو بل سند له مخې د کابل ولايت په (دوه ويشتو ناحيو) کې هم ډېره ځمکه غصب شوې ده.

(۳۲۸۴) نمبر مکتوب چې پر (٦/٩/١٣٩١) نېټه د کابل ښاروالۍ د ملکيتونو د رياست له خوا د ولسي جرګې مقام ته د دولت پر کړنو د ښار د ځانګړي کمېسيون په نامه صادر شوی، په مکتوب کې د هغو افرادو د نومونو نيوليک شامل و چې د کابل ولايت په دوه ويشتو ناحيو کې يې ځمکه غصب کړې ده. دا مکتوب (١٩) پاڼې لري چې د کابل ښاروال (انجنير محمد يونس نو انديش) لاسليک ورسره مل دی.

استازي او وزيران:

د کابل ښاروالۍ د راپور پر اساس د ولسي جرګې يو شمير بر حاله غړيو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دولتي ځمکه غصب کړې ده.

په ياد شوي راپور کې راغلي دي: ((ملا عزت الله عاطف د (۵۰۰ جريبو) په شاوخوا کې ځمکه د (خواجه جم) په غونډيو کې چې د قرغې بند له غونډيو سره نږدې موقعيت لري او د کابل ولايت د ښاروالۍ په پنځمې ناحيې پورې اړوند ده، غصب کړې ده. دا ځمکه چې يوه شنه ساحه وه، اوسمهال هم د ده له خوا پلورل کېږي. دې شخص د قرغې د بند په لويديځ کې د (ملا عزت) په نامه د اوسېدو يو ښارګوټی هم جوړ کړی، چې له همدې لارې يې اوس د اوسېدو کورونه پلوري.

د کابل ښاروالۍ په سند کې راغلي چې ښاغلي ملا عزت عاطف لومړی (۴۵ جريبه) ځمکې ته قباله جوړه کړه، وروسته يې سلګونه جريبه ځمکه غصب کړه، دی د قرغې په سيمه کې يوه رهنما هم لري . ملا عزت پخوانی جهادي قومندان او د ولسی جرګې غړی دی. همدارنګه د حکومت ځانګړي کمېسيون د راپور له مخې نجيب الله کابلي پر (۱۳۸۲ ل) کال (۶۲۰ جريبه) شاړه دولتي ځمکه د شکردرې ولسوالۍ په (کاريز مير) سيمه کې غصب کړې او د اوسېدو ښارګوټی يې پرې جوړ کړی دی. نحيب الله کابلی د (امروز تلويزيون) د امتياز خاوند، د ولسي جرګې پخوانی غړی او د ملي مشارکت ګوند مشر دی.))

د کابل ښاروالۍ د لسمې ناحيې په (۲۳۹) نمبر مکتوب کې چې پر (۲۰/۴/۱۳۸۹) مه نېټه صادر شوی، راغلي: سيد حسين انوري د کابل ولايت د وزيراباد چهار قلعه د برېښناکوټ ساحه غصب کړې ده. ښاغلی انوري د افغانستان خلکو د اسلامي حرکت ګوند مشر او دولسي جرګې غړی دی. همدا رنګه د (احمد) په نامه شخص د کابل ولايت په شېرپور سيمه کې د شېرپور د (برېښناکوټ) د احاطې يوه برخه غصب کړې ده. د کابل د ښاروالۍ د (۲۱) ناحيې (۲۳۹) نمبر مکتوب چې پر (۲۰/۴/۱۳۸۹) نېټه صادر شوی، په کې راغلي چې په بت خاک سيمه کې تر (پنځه زره جريبو) ډېره ځمکه غصب شوې ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار په اوومه ناحیه کې چې د (پډولې) دښته ده، خلکو د اوسېدو لپاره نومرې خط کشي کړي، چې اوسمهال تر (۲۵۰) کورونه په ناقانونه ډول جوړ شوي دي. حامد کرزي د یو فرمان له مخې پډولې دښته د ملي شورا ته ورکړه، خو هغوی یې له اخیستو ډډه وکړه .ولسي جرگې یوه مصوبه صادره کړه چې د هغې پر اساس د پډولې دښتې نومرې د معلولینو او معیبیونو حق دی. له بلې خوا د کابینې یو شمیر پخوانیو غړو هم د کابل ولایت په بېلا بېلو ناحیو کې ځمکه غصب کړې ده.

د کډوالو او بېرته راستنېدونکو چارو وزارت پخوانی وزیر(استاد اکبر)، جهادي قومندان (ممتاز)، د (نو نیاز) په کلي کې، چې د کابل ولایت په شلمه ناحیه کې موقعیت لري، (۵۰۰ جریبه) دولتي ځمکه غصب کړې ده .

دغه راز ښاغلي ممتاز د خپلو پینځو ناقانونه ښارگوټو د جوړونې لپاره هم په زرگونه جریبه دولتي ځمکه غصب کړې ده.

همدارنگه د یو بل (۷۵) نمبر مکتوب له مخې چې پر (۱۲/٦/۱۳۹۱) نېټه صادر شوی، څرگندېږي چې د کابل ښار (۱۹) ناحیه کې د تره خېلو د غونډیو د گازي زېرمو په څنگ کې (۳۰ جریبه) ځمکه د تره خېلو د یو شمېر کوچیانو له خوا غصب شوې ده.

په دې سند کې ټینگار شوی چې قوموندان (مروت تره خیل) (۸۰ جریبه) ځمکه د تره خېلو غونډیو د گازو د زېرمو په څنگ کې غصب کړې ده . همدارنگه د ولسي جرگې یو غړی چې د نوم له ښودلو یې ډډه کړې، ادعا کوي چې (ملا تره خیل محمدي) چې د ولسي جرگې او همدارنگه د حکومت پر کړنو د څار کمیسیون غړی دی د (۱۲۰ زره نومرو) په شا وخوا کې دولتي ځمکه، د کابل ولایت په بت خاک سیمه کې غصب کړې ده .د سرچینې په وینا مولوي تره خېل دا ځمکه خپلو خپلوانو ته وېشلې ده. خو ملا تره خېل وایي چې هېڅ وخت یې دولتي یا خصوصي ځمکه نه ده غصب کړې. هغه وایي: ((ما ځمکه نه ده غصب کړې، زما ادرس معلوم دی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر چا چې دا خبره کړې را دې شي ماته دې وښيي چې ما چېرته ځمکه غصب کړې، خو دا ټولې خبرې دروغ دي تاسو يې بايد ونه منئ.))
همدارنګه هغه وايي چې ولسمشر کرزي کوچيانو ته په بت خاک سيمه کې پروژه ورکړې ده.

محمدي زياتوي: ((د بت خاک ځمکه په ما پورې اړه نه لري، د بت خاک ځمکه کوچيانو نيولې او که ما نيولې وي، نو ادعا کوونکی دې راشي چې زه يې ځواب ورکړم. هر چېرته چې کوچيان وي زما له نومه بايد ګټه وانخيستل شي او که زما له نومه ګټه واخلي، نو هرومرو به يې مخه نيسم.))
همدارنګه د کابل نړيوال هوايي ډګر په ختيځ او لويديځ کې د بېلابېلو افرادو له خوا تر (۸۰ زره متره مربع) زياته ځمکه غصب شوې ده. چې اوس مهال د دې ميدان په شمال او لويديځ کې پرې د اوسېدو کورونه جوړ شوي دي. کابل ښاروالي په شپېتمو کلونو کې (اتيا زره متر مربع) ځمکه د ميدان د امنيتي ساحې د پراختيا لپاره منظور کړې وه، خو اوسمهال غصب شوې ده.

قومندان عبدالرحمان (۴۰ جريبه) دولتي ځمکه د ميدان په شمال کې غصب کړې او احاطه کړې يې هم ده .

دې قومندان په خپل زور (۴ جريبه) دولتي ځمکه چې د کابل د(۱۵) امنيتي حوزې مربوط ده، هم غصب کړې ده .د ښاروالۍ د سند له مخې ښاغلی قومندان اصلي سند نه لري، يوازې اقرار ليک لري.

يو شمېر نورو افرادو چې نوم يې په سند کې نه دی ذکر شوی، د هوايي ډګر په شاوخوا کې د (محمد فقير فيروز) لېسې، د شنې ساحې (۲۷ زره متر مربع) دولتي ځمکه چې په (۱۵) ناحيې پورې اړوند ده، غصب کړې او کورونه يې پرې جوړ کړي دي . همدارنګه د کابل ولايت په مرکزي برخه کې هم زرګونه جريبه دولتي ځمکه غصب شوې ده .

د ښاروالۍ د سند په يوه برخه کې راغلي: په لومړۍ ناحيه کې د (خواجه صفا) د غرو په لمنو، شېر دروازه، بالاحصار، د شهدا صالحين د غرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لمنو، د اسمايي غرونو په لمنو، د اريانا کارتې، د نفتي موادو د زېرمو شاته، د قول ابچکان غرو په لمنو او ده افغانانو کې د بېلا بېلو افرادو له خوا ځمکه غصب شوې ده. د سند په څنډه کې راغلي؛ په درېيمه ناحيه کې د کرنې وزارت شاته ځمکې، دهمزنګ، د سيلو شاته، جمال مېنه، په اسمايي غره، په څلورمه ناحيه کې د وزير اباد چمن او کلوله پشتې شاوخوا کې هم ځمکه غصب شوې ده.

په همدې حال کې زورواکو د (بي بي مهرو) په غونډېو، د (مشرف غره) په لمن، د خيرخانې په کوتل، د حرارتي برېښنا پر پراختيايي ځمکه، د خيرخانې مېنې د لومړۍ، دويمې، درېيمې، څلورمې ا و پنځمې برخې په پروژو او (۲۱۲ فاميلي) کې ځمکې غصب کړي او خپل سري کورونه يې پرې جوړ کړي دي.

همدارنګه د خيرخانې مېنې د پروژې په سيمه کې چې د ښاري پروژو له جملې څخه ده، (۷۵۰ نومرې) د بېلا بېلو افرادو له خوا غصب شوې دي.

د احمد شاه بابا مېنې د دويم او څلورم بلاکونو سهيل لور ته (نواباد) کې (۱۱۳) او (۱۱۴) قطعه ځمکه، چې په کادستر کې د فارم په نامه په کرنې وزارت پورې قيد ده، (۱۰٦ جريبه) دولتي ځمکه په تېرو څو کلونو کې غصب شوې ده.

له بلې خوا په ديارلسمه ناحيه کې هم په زرګونه جريبه دولتي ځمکه په تېرو لسو کالو کې غصب شوې ده.

(شير دل) او (حاجي راکي) دوه نور کسان دي چې (زر جريبه) دولتي ځمکه يې د (قلعه حيدرخان) په دښته کې، چې په ديارلسمې ناحيې پورې اړوند ده، غصب کړې ده . همدرانګه (محمد اصف) چې په (سيا ه پوش) مشهور دی، په جعلي قبالې (۱۰۰ جريبه) دولتي ځمکه له (۱۳۸۲ ل) کال څخه تر (۱۳۸۳ ل) کال پورې د (قلعه محب) په سيمه کې، چې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسمې ناحیې پورې اړوند ده، غصب کړې ده.

ښاغلي (سیاه پوش) هر جریب ځمکه په (۲۰۰ زره) پاکستانۍ کالدارې خرڅه کړې ده، اوسمهال د کابل په نوي ښار کې ژوند کوي.

ډګروال حبیب الله د (۱۰۰۰ جریبو) په شاوخوا کې دولتي ځمکه د (قلعه) په سیمه کې چې په دیارلسمې ناحیې پورې اړوند ده، غصب او بیا یې د نومرو په بڼه خرڅه کړې ده.

همدرانګه (حاجي خلیل) او (حاجي جلیل) (۱۰۰ جریبه) دولتي ځمکه پر (۱۳۸۶ل) کال، په دیارلسمه ناحیه کې غصب کړې او غصب شوې ځمکه یې د میدان وردګو، بامیانو او غزني ولایتونو پر یو شمیر اوسېدونکو پلورلې ده.

(مدیر زمري، حاجي زلمي او خیال) (۴۰۰ جریبه) دولتي ځمکه د (حاجي‌نبي‌خلیلي) ښارګوټي سره نږدې غصب کړې ده، چې غصب شوې ځمکه یې بېرته پر ښاغلي خلیلي خرڅه کړې ده. حاجي نبي خلیلي د کابل په شپږمه ناحیه کې د (امید سبز) په نامه د استوګنې یو ښارګوټی لري. په همدې ډول (رضاخلیلي) د (نبي خلیلي زوی) ادعا کوي چې مدیر زمری، حاجي زلمی او خیال شرعي قبالې لري.

خلیلي وویل: زموږ ښارګوټي ته نږدې ځمکې د خلکو پلرنۍ ځمکې دي چې د هغوی اسناد محکمې هم تائید کړي دي. خلیلي زیاته کړه چې هغوی ځمکې له اصلي سند سره خرڅوي او د (امید سبز) ښارګوټی هېڅ قانوني مشکل نه لري. (محمد داوود) بیا (۴۰ جریبه) ځمکه د دشتې برچي په رېګ رېشن کې غصب کړې او (لالا) پر (۱۳۸۷ ل) کال (۳۰ جریبه) ځمکه په همدې سیمه کې غصب کړې ده. (لالا) یو جریب ځمکه په (یو ملیون او ۵۰۰ زره) افغانیو پر خلکو خرڅه کړې ده. دغه راز (محمد داوود او شېر اغا) (زر جریبه) دولتي ځمکه د کارېزمیر په سیمه کې، چې دیارلسمې ناحیې پورې اړه لري، غصب کړې ده.

(ارزک، محراب، ارسلا، امیر محمد، احمد شاه، ملنګ، قطب الدین، ببرک، زمرک، سنک، ولدان حبیب، عارف، نور، مستوفي او اعظم) هریو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسگونه جریبه دولتي ځمکه په دیارلسمه ناحیه کې غصب کړې ده. له بلې خوا د ځمکې یوه لویه برخه (کول حشمت خان) کې چې په کابل ښار کې یوه خوندي ساحه ده، د بېلابېلو اشخاصو له خوا غصب شوې ده . د دې سند په پای کې د کابل ښاروالۍ د ملکیتونو، پالیسۍ او انسجام، استملاک، طرحې او تطبیق او ښاري پلانونو د رییسانو لاسلیکونه لیدل کېږي.

د ځمکې د غصب د تورنو کسانو له جملې څخه یوازې (۹۴ تنو) پر (۱۳۷۳ل) کال هر یو دوه یا درې بسوې ځمکه د خیرخانې مېنې په بېلا بېلو سیمو کې غصب کړې ده.

د ملي دفاع وزارت ځمکې:

د تېرو یوولسو کالو پر مهال په کابل ښار کې د ملي دفاع وزارت (درې زره جریبه) ځمکه غصب شوې ده. د (۲۰٦۰) نمبر مکتوب له مخې چې پر (۲٦/۹/۱۳۹۱) نېټه د ملي دفاع وزارت د ساختماني چارو او املاکو ریاست له خوا ولسي جرگې ته د حکومت پر کړنو د څار کمېسیون په نامه صادر شوی، په کې ټینگار شوی، چې د ملي دفاع وزات (درې زره جریبه) ځمکه د زورواکو، نامسؤله وسلوالو او یو شمېر نورو افرادو له خوا غصب شوې ده.

د دې مکتوب په یوه برخه کې راغلي: ((د ملي دفاع وزارت نږدې درې زره جریبه ځمکه، د ریشخورو، مهتاب کلا، څرخي پله، د سیدنورمحمدشاه مېنې، مرنجان، بي بي مهرو، تره خېلو، دافع هوا، کلوله پشتې، قرغې د کمریو پولي گون په غونډیو او د کابل ښار په نورو برخو کې د زورواکو او نامسؤله وسلوالو له خوا په تېرو یوولسو کلونو کې غصب شوې ده.

په دې سند کې د ملي دفاع وزیر (بسم الله محمدي)، د وارداتي تنظیم مدیر (ډگروال انجنیر توریالي) او د دې وزارت د ساختماني پالیسۍ او املاکو مدیر (ډگروال انجنیر عبدالسلام) لاسلیکونه لیدل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ولايتونو کې ملي دفاع وزارت:

په تېرو يوولسو کلونو کې د ملي دفاع وزارت (۹۰ زره جريبه) ځمکه په ننګرهار، کونړ، فارياب، بلخ، پکتيا، خوست، غزني، پکتيکا، فراه، هرات، بدخشان او کندوز ولايتونو کې د زورواکو، نامسؤلو وسلوالو ډلو او يو شمېر دولتي ارګانونو له خوا غصب شوې ده. (۲۵۰۰ جريبه) په ننګرهار، زابل، بلخ، پکتيا، خوست، کابل او غزني کې د ځينو افرادو تر منځ په دعوه کې پرته ده.

د دې ترڅنګ دفاع وزات، کورنيو چارو وزارت، کابل ښاروالی او يو شمېر نورو دولتي ارګانونو هم په زرګونه جريبه دولتي ځمکه غصب کړې ده. دکرنې او اوبو لګونې وزارت مسوولين وايي چې د هېواد په ښارونو کې د دولتي ځمکو غصب، دولت ته لوی زيان اړولی دی. د دې وزارت وياند (مجيد قرار) ويلي چې د ښارونو شاوخوا غونډۍ، له هغې جملې شنه کمربندونه او نورې ساحې د زورواکو له خوا غصب شوي او دا کار چاپېريال ته سخت زيانونه اړوي. د کرنې وزارت وياند وايي، د غصب شويو ځمکو او د هغو د غاصبانو تثبيت او تشخيص د دولتي ځمکو د غصب د تثبيت کمېسيون د کار مهم پړاو دی، خو دا يې ونه ويل چې تر اوسه څومره شمېر غاصبان تشخيص شوي دي. د کورنيو چارو وزرات چې د کميسيون غړی دی وايي، (شل زره) تنو د (دوه مليونو جريبو) په شاوخوا کې دولتي ځمکه غصب کړې ده.

د دې وزارت وياند (صديق صديقي) وويل : کورنيو چارو وزارت د ولسمشر د (۴۵) نمبر فرمان له مخې په تېرو شپږو مياشتو کې (شل زره) تورن اشخاص، چې په (۲۹) ولايتونو کې يې (دوه مليونه جريبه) ځمکه غصب کړې، پېژندلي دي.

د صديقي په وينا تورن کسان له زورواکو څخه نيولې تر عادي خلکو پورې دي، چې موږ يې لېست عدليي او قضايي اورګانونو ته لېږلی او د محاکمو تر پرېکړو وروسته به ملي پوليس په دې برخه کې خپل اجراات

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي. د یاد شوي کمېسیون غړی وايي: د غاصبانو نیولیک یې د چارو اداري ته سپارلی چې د وزیرانو شورا پرې پریکړه وکړي، خو د چارو د اداري وياند (رفیع فردوس) په دې اړه له څه ویلو ډډه وکړه او ویې ویل: ((د ځینو دلایلو له کبله نه شم کولی په دې اړه وضاحت ورکړم.))

ولسوالۍ او نوی کابل:

د ځمکو د غصب لړۍ یوازې د کابل ښار په (دوه ویشتو ناحیو) کې منحصره نه ده پاتې، بلکې د کابل ولایت په اړوندو ولسوالیو کې هم په زرگونه جریبه دولتي ځمکه غصب شوې ده. د کرنې وزارت د اراضۍ اداري د راپور پر اساس (۲۱۲) تنو په کابل کې (۲۵۹۹۰ جریبه) دولتي ځمکه غصب کړې ده.

د کابل په ولسوالیو کې ډېره ځمکه د کلیو ملکانو، د سیمې مشرانو، نامسؤله وسلوالو، تقاعد شویو افسرانو، پخوانیو جهادي قومندانانو او قومي مشرانو غصب کړې ده.

تر زر جریبو ډېره ځمکه:

هغو افرادو چې د کابل ولایت په شکردرې، سروبي، پغمان، باگرامیو، چهاراسیاب، خاک جبار، ده سبز، میربچه کوټ، قره باغ، گل درې او موسهي ولسوالیو کې تر (زرو جریبو) ډېره دولتي ځمکه غصب کړې (یوولس) تنه دي. د ولسمشر د (۴۵) نمبر فرمان له مخې د کمېسیون د راپور د (۲۷) مې مادې په دویم بند کې داسې راغلي دي : ((د عبدالله وارثینو چې د پخوانیو جهادي قومندانانو له ډلې څخه دی، پر (۱۳۸۲ ل) کال (۳۹۰۰ جریبه) دولتي ځمکه په (الغوثي) کلي کې، چې د شکر درې ولسوالۍ اړوند دی، له کوم سنده پرته غصب کړې ده، ځمکه یې د اوسېدو پر کورونو او کرنیزه بڼه اړولې ده. همدرانگه یو شمیر نا پېژانده وسله وال

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ملکان هم د ځمکې د غصب په تور تورن دي.

(محمد نبي، وزير او حاجي) هر يو د (چنار) کلي ملکانو، د خاک جبار ولسوالۍ په (چينار کلي) کې (۴۲۴۵ جريبه) دولتي ځمکه له قبالې پرته غصب کړې ده. چې دې درې تنو پرې د اوسېدو کورونه جوړ کړي دي.

همدارنګه (همېشه ګل او بهرام الدين) هغه نامسؤله وسله وال کسان دي چې د باګراميو ولسوالۍ د بتخاک په سيمه کې يې (۱۳۰۰ جريبه) للمي دولتي ځمکه غصب کړې او جعلي قبالې هم لري، پر ځمکه يې د اوسېدو کورونه جوړ کړي دي.

د دې تر څنګ د کابل په ولسواليو کې يو شمېر مشرانو هم تر (زرو جريبو) ډېره دولتي ځمکه غصب کړې ده.

د اراضۍ د ادارې د راپور له مخې: (سخي او نور اغا) د سروبي ولسوالۍ مشرانو، پر (۱۳۸۳ ل) کال، (۱۴۴۷ جريبه) للمي دولتي ځمکه، د دې ولسوالۍ په مرکز کې غصب کړې ده .چې اوسمهال يې پرې د اوسېدو کورونه جوړ کړي دي.

(قاري شمس الله او ابراهيم حنيفي) د پغمان ولسوالۍ مشرانو په (زرشخ) کلي کې پر (۱۳۸۳ ل) کال، (۱۲٦۲ جريبه) للمي دولتي غصب کړې، چې اوسمهال يې پرې د اوسېدو کورونه جوړ کړي دي.

يو شمېر نورو تورنو چې تر (زرو جريبو) ډېره ځمکه يې غصب کړې ده، د باګراميو ولسوالۍ د بت خاک په کلي کې (سيد عبدالواحد)، د چهار اسياب ولسوالۍ په چهل دختران کې (حاجي دوران)، په همدې ډول ملک لېوه خيل، ملک رېزه ګل او ډاکټر شاه محمد د باګراميو او چهار اسياب ولسواليو له مشرانو څخه ګڼل کېږي، چې له زرو (۱۰۰۰) څخه تر (۱۳۰۰ جريبه) دولتي ځمکه يې غصب کړې ده.

په دې ترڅ کې حاجي دوران پر (۱۳۷۰ ل) کال، په چهل دختران کې، چې د چهاراسياب ولسوالۍ پورې اړوند ده، هم (۳۰۰ جريبه) ځمکه غصب کړې ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۱) لویو تورنو کسانو بیا تر (۱۱۴۲۶ جریبه) زیاته ځمکه د کابل په (۱۱) ولسوالیو کې، چې ډېره یې په شکر درې، قره باغ او موسهي کې ده، غصب کړې ده. د حکومت پر کړنو د څار کمېسیون ځینو غړو په روانه میاشت (د ۱۳۹۱ل کال د مرغومي میاشت) کې د (یو ملیون جریبه) ځمکې د غصب خبر ورکړی دی. د ولسي جرګې یو بل غړي چې نه یې غوښتل نوم یې واخیستل شي وویل چې د کمیسیون ځینې غړي غواړي له غاصبانو سره معامله وکړي .ده وویل چې کمیسیون ولسي جرګې ته ویلي: ((یوولس تنه لویو غاصبانو په زرګونو جریبه دولتي ځمکه په کابل کې غصب کړې، خو د معاملو او فشار له کبله یې نومونه نه افشا کېږي.)) ده دغه راز وویل چې په دې کمیسیون کې یو شمیر معامله ګر او ځانساتي استازي هم شته چې د دې کار خنډ ګرځي.

تر سلو جریبو ډېره ځمکه:

له بلې خوا (۳۳) تنو تر (سلو جریبو) ډېره دولتي ځمکه په پغمان، میربچه کوټ، شکردرې، چهار اسیاب، ده سبز او قره باغ ولسوالیو کې غصب کړې ده، چې دا خلک سیمه ییز قومندانان، د خصوصي شرکتونو خاوندان او د همدې ولسوالیو مشران دي. په ټولیز ډول یې (۴۹۹۳ جریبه) دولتي ځمکه په (۷) ولسوالیو کې، چې ډېره یې په میر بچه کوټ، ده سبز او پغمان کې ده، غصب کړې ده. د ځمکو د غصب د څارنې کمېسیون په سند کې راغلي: (حاجي شېردل) د یو خصوصي شرکت رییس پر (۱۳۹۱ ل) کال، د (مرغګیران) په کلي کې چې د پغمان ولسوالۍ اړوند دی، (۳۰۴) جریبه دولتي ځمکه چې څرځای ګڼل کېږي، له قبالې پرته غصب کړې ده .ده دا ځمکه پر رېګرېشن تبدیله کړې، خو په سند کې د (شېردل) نوم نه دی یاد شوی.

همدارنګه د چهاراسیاب یو مشر (ضابط رحمت) پر (۱۳۸۵ ل) کال، (۷۰۰ جریبه) دولتي ځمکه په (ګلزار) کلي کې غصب کړې او وروسته یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېږ د اوسېدو کورونه جوړ کړي دي.

يو شمير متقاعدو افسرانو چې اوسمهال په خپلو سيمو کې د سيمه ييزو قومندانانو په نامه مشهور دي، هم دولتي ځمکه غصب کړې ده .

(ډګروال اسحاق) په مير بچه کوټ ولسوالۍ کې يو سيمه ييز قومندان پر (۱۳۸۳ ل) کال په خروټو کلي کې (۱۰۰) جريبه دولتي ځمکه غصب کړې او ډېر ژر يې دا ځمکه په کرنيزه ځمکه تبديله کړې ده .

همدارنګه (برکت خان او محمد داود) چې د ده سبز ولسوالۍ مشران دي، پر (۱۳۹۰) او (۱۳۹۱ ل) کال هر يو (۲۵۰ جريبه) دولتي کرنيزه ځمکه په (خاص ده سبز) کلي کې غصب کړې ده. دا اشخاص د جعلي سندونو په وسيله، دا ځمکه د خپلې شخصي کرنيزې ځمکې په بڼه کاروي .

(۲۸) نور تورن چې اکثره يې د خپلو ولسواليو مشران دي، هر يو (انجنير عبدالرحيم)، د پغمان ولسوالۍ په (ده ارباب) کلي کې، (۱۳۰ جريبه)، (احمد انور او محمود) د چهار اسياب ولسوالۍ په (دليل) کلي کې (۲۰۰ جريبه) ځمکه غصب کړې ده .

(اختر محمد، احمد شاه او سيد اکبر) د ده سبز ولسوالۍ له مشرانو څخه دي چې هر يو (۱۰۰ جريبه) دولتي ځمکه په ترتيب سره د (کټه خېلو، خاص ده سبز او قنات ضياخان) کليو کې د (۱۳۹۰) او (۱۳۹۱ ل) کلونو په جريان کې غصب کړې ده. په همدې حال کې (صفي الله) هم د ځمکې پر غصب تورن دی. ده پر (۱۳۹۱ ل) کال په لومړي ځل (۲۹۳ جريبه) او دويم ځل (۲۸۴جريبه ځمکه) د ده سبز ولسوالۍ په (چشمه خاص) کلي کې غصب کړې ده.

قومي مشرانو: (عنايت الله، هدايت، امان او قسمت) پر (۱۳۸٦ ل) کال د (۱۰۰ جريبو) په شاوخوا کې دولتي ځمکه د مير بچه کوټ ولسوالۍ په (ابچکان) کلي کې غصب کړې ده. دا څلور واړه ورونه دي، چې اوسمهال له دولتي ځمکو څخه د شخصي کرنيزو ځمکو په بڼه ګټه اخلي. (مصطفی او محبوب) دوه ورونه دي، د مير بچه کوټ ولسوالۍ له مشرانو شمېرل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي، چې پر (۱۳۸۳ ل) کال يې (۱۱۰ جريبه) دولتي ځمکه د خروټو په کلي کې غصب کړې ده. په همدې ډول (محمد اکرم، زمری، قادر، افندي، ادم خان، د ادم خان ورثه، رفيق، ګلبت، عجب ګل او عبدالهادي دبير)، چې د مير بچه کوټ، ده سبز او قره باغ ولسواليو متنفذان دي، په تېرو (۸) کالو کې هر يو په دې دريو ولسواليو کې تر (۱۰۰ جريبو) ډېره دولتي ځمکه غصب کړې ده.

تر لسو جريبو ډېره ځمکه:

په همدې حال کې (۱۱۵) تنو له (۱۰) څخه تر (۹۹) جريبو پورې، چې ټوله (۲۹۲۱جريبه) ځمکه کېږي د کابل په (۸) ولسواليو کې غصب کړې ده. (محمدابراهيم) قومي مشر پر (۱۳۹۰ ل کال) (۹۲ جريبه) شاړه دولتي ځمکه د ده سبز ولسوالۍ په (خاص ده سبز) کلي کې غصب کړې او اوس يې پخپلو کرنيزو ځمکو کې اضافه کړې ده. دغه راز (محمد امير) پر (۱۳۸۵ل) کال د چهار اسياب په چهل دختران کلي کې (۹۰ جريبه) دولتي ځمکه غصب کړې ده. چې دی هم د ولسوالۍ د مشرانو له ډلې څخه دی او اوسمهال يې پرې د اوسېدو کورونه جوړ کړي دي .له بلې خوا (حاجي بای محمد) د شکردرې ولسوالۍ سيمه ييز قومندان، پر (۱۳۹۰ ل) کال (٦۳ جريبه) ځمکه په (کارېز مير) کې غصب کړې ده. چې اوسمهال يې د استوګنې پر کورونو بدله کړې ده. په همدې ډول (حاجي قاسم) د قره باغ ولسوالۍ قومندان پر (۱۳۸۷ ل) کال (۳۰ جريبه) دولتي ځمکه له قبالې پرته د خروټو په کلي کې غصب کړې او دوکانونه يې پرې جوړ کړي دي . (غلام جيلاني، محمد نقيب، غلام رباني، حاجي ولي، نثار احمد، شاه پور، ګلاخان، اسلام الدين، حيدر خان، توريالی، ګل غني، زمری، سلطان جان، برو، حاجي رحمت الله، دادمولای، مزمل، ياسين، دين محمد، اول ګل او سيد رحمان) هر يو تر لسو جريبو ډېره دولتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځمکه په شکر درې ولسوالۍ کې غصب کړې ده . چې په دوی کې غلام رباني دوه ځله تر لسو جريبو ډېره ځمکه غصب کړې ده .

(حاجي خان محمد او ډاکتر صالح) په چهار اسياب ولسوالی او (عبدالهادي دبير) په پغمان ولسوالۍ کې (۵۰ جريبه) ځمکه غصب کړې ده. له بلې خوا (مامور نبي، خان وزير، دل اغا، امر طاووس، دولت خان، زرګي، محمد شفيع، غلام رباني، مومند، شېر، ارسلا، عبدالرازق، عزيز الله، پوپل، حکيم، نصرو، يوسف، عصمت الله، نبي، عبدالرحيم، او مامور نعيم) هر يو تر لسو جريبو ډېره ځمکه په موسهي ولسوالی کې غصب کړې ده.

په همدې ډول (حاجي قدوس، صاحب، محمد امين، عبدالجبار، لاهور خان، عبدالغني، افضل، ضابط خان، جان محمد، انجنير امير، محمد ياسين، حاجي نسيم، دولت، حاجي برو، سردار، ملاجبار، حاجي زلمي، ظاهر خان، حاجي شريف، امير محمد، مير حسين، حبيب الله، شېرمحمد، نقيب الله، فقير ربيع، جبارخان، نور محمد، زرلعل، شېرين اغا، ګلان، محمد امان، محصل، سحر ګل، انور، حفيظ الله، پتنګ، دادالله، فاروق، باسه ګل، امير جان، حضرت علي، حاجي بريالی، عبيدالله او شېر محمد) هر يو (لس لس جريبه) دولتي ځمکه په قره باغ ولسوالی کې غصب کړې ده. همدارنګه (ملک حبيب، محمد رفيق، محمد، عبدالرحمن، فضل احمد او سيداقا) هر يو په قره باغ ولسوالۍ کې تر لسو جريبو زياته دولتي ځمکه غصب کړې ده، په ټوليز ډول (۱۱۵) تنو په شکر درې، قره باغ او موسهي ولسواليو کې ځمکه غصب کړې ده. (۴۴) تنو (۸۸ جريبه) ځمکه په قره باغ، موسهي او شکردرې ولسواليو کې غصب کړې ده. د فساد پر ضد د مبارزې عالي اداره وايي: ((عادي افراد چې له زور واکو سره اړيکې ونه لري دوی نه شي کولای دولتي ځمکه غصب کړي)). حفيظ الله بهروز وايي : ((عادي افراد د زورواکو په همکاری دولتي ځمکې غصبوي چې دا زورواکي اوسني چارواکي او تير جهادي قومندانان دي)). هغه وايي: ((هغه دوسيې چې لويې څارنوالۍ ته د دې ادارې له خوا لېږل شوي، نيمې يې د ځمکو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاصابانو دي. اوسمهال (۲۰۰) لویې او وړې قضیې زموږ د ادارې له خوا تر دوران لاندې دي)).

نوی کابل:

په همدې حال کې یو سند ښيي، نه یوازې دا چې د کابل ولایت په ولسوالیو کې ځمکې غصب شوي، بلکې په (نوي کابل) کې هم په سلګونه جریبه ځمکه غصب شوې ده.

د (ده سبز) ولسوالۍ په ګډون یو شمیر نورې ولسوالۍ، لکه: (کلکان، شکردره او قره باغ) هم په نوي کابل کې راځي.

(۶۱۹۶/۱۰۶۳۷) نمبر مکتوب چې پر (۲۲/۹/۱۳۹۱) نېټه د پارلماني چارو وزارت له خوا ولسي جرګې ته لېږل شوی، د یو شمیر افرادو له خوا یې نوي کابل ښار کې د دولتي ځمکو د غصب خبر ورکړی دی، پر دې سند د یاد وزارت مرستیال (ډاکتر محمد کریم باز) لاسلیک کړی دی. د سند په پای کې د ولسي جرګې مشر (عبدالروف‌ابراهیمي) دا موضوع د حکومت پر کړنو د څار کمیسیون ته راجع کړې ده. د دې سند په یوه برخه کې راغلي: ((له بده مرغه د ده سبز ولسوالی او باریکاب سیمه چې د نوي کابل په ماسټر پلان کې دخیله سیمه ده، د ولسمشر د حکم او د وزیرانو شورا د مصوبې خلاف، دا ځمکې غصب او پر ځای یې د خښتو داشونه، د تېلو ټانکونه، احاطې او ناقانونه ساختمانونه جوړېږي. له امنیتي هڅو سره سره بیا هم دا خلک خپلو کړنو ته دوام ورکوي.))

په سند کې د هغو خلکو انځورونه، چې شرکتونه، د خښتو بټۍ او د تېلو ټانکونه یې جوړ کړي، هم شته دي .په سند کې یادونه شوې چې یو شمېر کوچیانو، د قره باغ ولسوالۍ په (واتکی) کلي کې دولتي ځمکې غصب کړي او پر هغې د استوګنې کورونه جوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امنيتي ارګانونو ناکامي:

په سند کې ټينګار شوی چې ډېر مکتوبونه امنيتي ارګانونو ته لېږل شوي، خو ياد ارګانونه د غصب په مخنيوي کې بريالي شوي نه دي. په سند کې دغه راز راغلي چې د کورنيو چارو، ملي دفاع وزارتونه او ملي امنيت رياست له خوا د بېلابېلو ولسواليو اړوندو ارګانونو ته مکتوبونه لېږل شوي، خو د غاصبانو مخه نه ده نيول شوې.

د نوي کابل ښار پراختيايي ادارې هم په نوي کابل کې د ځمکو د غصب پر دوام خپل خفګان ښودلی او وايي چې امنيتي ځواکونه يې په مخنيوي کې پاتې راغلي دي.

د دې ادارې د يو مکتوب په يوه برخه کې راغلي: ((د ده سبز او شکردرې ولسواليو ولسوالانو او امنيه قوندانانو، (۱۰۱) اسمايي زون ته ډېر مکتوبونه لېږلي، خو تر اوسه د ځمکو غصب جريان لري.))

په همدې ډول د کرنې وزارت وياند وايي چې د کرنې وزارت د اراضۍ ادارې په تېرو دريو کالو کې د کورنيو چارو وزارت ته د ځمکې د غصب د مخنيوي لپاره په سوونو مکتوبونه ورلېږلي دي.

مجيد قرار وويل: ((په تېرو دريو کالو کې د غاصبانو له شهرت سره يو ځای يې (۶۲۸) مکتوبونه کورنيو چارو وزارت ته لېږلي، خو د کورنيو چارو وزارت د غفلت له وجې د ځمکو غصب جريان لري.)) هغه زياتوي: ((د خلکو د شمېر زياتوالی، د ځمکو لوړ قيمتونه، د امنيت نشتوالی او خصوصي سکتور ته د ځمکو نه وېش، د ځمکو د غصب عمده دلايل دي.))

د کورنيو چارو وزرات بيا د کرنې وزارت د وياند خبرې ردوي او وايي: ((د کورنيو چارو وزارت له ښارواليو او کرنې وزارت سره د ځمکو د غصب په مخنيوي کې جدي همکاري کړې ده.))

د دې وزارت وياند ښاغلي (صديقي) وويل: ((د کورنيو چارو وزارت د ښاروالیو، ولسوالانو او کرنې وزارت د مکتوبونو په ځواب کې جدي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اقدامات کړي او موږ اوس د ځمکو د غاصبانو د پیژندنې په برخه کې لوی گام اوچت کړی دی.))

په کابل کې ناقانونه ښارگوټي:

د ځمکو د غصب یو شمېر تورنو د استوگنې ښارگوټو د جوړونې په موخه سلگونه جریبه دولتي ځمکه غصب کړې ده. د هغه کمېسیون د راپور له مخې چې د ولسمشر د (۴۵) گڼې فرمان د (۲۷) مادې د دویم بند پر اساس ټاکل شوی، دا په ډاگه شوې چې په تېرو یوولسو کالو کې د ټول هېواد په کچه شاوخوا (۲۲۸) ښارگوټي جوړ شوي او (۲۳۰ زره) جریبه ځمکه په خپلسري ډول غصب شوې ده. له بلې خوا د کابل ښاروالۍ ارقام ښيي چې زور واکو په کابل کې د ښارگوټو جوړونې لپاره د دې ښار په بېلابېلو ناحیو کې دولتي ځمکې غصب کړې دي.

د کابل ښاروالۍ په راپور کې راغلي؛ نږدې (پنځه زره جریبه) ځمکه د کابل ښار په (۱۷)ناحیه کې د لسو پخوانیو جهادي قوندانانو او نا مسؤلو وسلوالو له خوا غصب شوې ده.

هغو افرادو چې دولتي ځمکه یې غصب کړې، نږدې (۱۹) ښارگوټي یې په (۱۷) ناحیه کې جوړ کړي دي. په (۱۷) ناحیه کې ډېره ځمکه د (امر ستار سیاف) او (امر خنجر بشیر) له خوا غصب شوې ده، دې دوو اشخاصو شاوخوا (دوه زره جریبه) ځمکه د ملي دفاغ وزرات ډیپو ته مخامخ او رادار په غرونو کې غصب کړې ده. ښاغلي (سیاف او بشیر) پر دې ځمکه د (سعادت) په نامه ښارگوټ جوړ کړی دی. (قومندان ممتاز او قومندان امرالله) د پغمان له غرونو سره نږدې په چمتلې دښته کې (۶۰۰ جریبه) ځمکه د (رفاه) ښارگوټي لپاره غصب کړې ده.

همدارنگه ښاغلي (ممتاز) پر رفاه ښارگوټي سربېره (۹۷۰ جریبه) ځمکه د (عدالت، سوله، اسلام اباد او پامیر) ښارگوټو لپاره غصب کړې ده. د کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاروالۍ په سند کې راغلي: ((۴۰۰ جریبه ځمکه د (پامیر) ښارګوټي لپاره ممتاز، لطف الله او شکر الله پورې اړوندو اشخاصو د خیرخانې مېنې د کوتل پر سړک غصب کړې ده.))

(اسلام اباد، سوله او عدالت) ښارګوټي په (قوماندان ممتاز) پورې اړوند دي. (۱۵۰ جریبه) ځمکه یې د عدالت ښارګوټي، (۲۲ جریبه) د سولې ښارګوټي او (۴۰۰ جریبه) یې د اسلام اباد ښار ګوټي لپاره غصب کړې ده. په همدې حال کې (امرالله، زمری، صوفي شریف، حاجي قیوم او اسحاق، د پخوانیو جهادي قومندانانو له جملې څخه دي، د (وحدت) ښارګوټي لپاره یې د کابل- پروان پر سړک (۴۰۰ جریبه) ځمکه غصب کړې ده.

همدارنګه د کابل پخواني والي (ملا تاج محمد) د کارېز میر په ساحه کې (۳۰۰ جریبه) ځمکه د (نجات) مېنې ښارګوټي لپاره غصب کړی ده.

(قوماندان لطف الله، شکر الله، اسحاق او صفي الله) د (اریا سبز) ښارګوټي د پراختیا لپاره د کابل-پروان پر سړک (۷۰ جریبه) غصب کړې ده. په همدې ډول (حاجي شریف) هم (۲۰۰ جریبه ځمکه) د کارېز میر په ساحه کې د (شریف اباد) ښارګوټي د پراختیا لپاره غصب کړې ده. په همدې ډول (حاجي عبدالواحد، مامور حنیف او معمار جلیل) هم هر یو لسګونه جریبه ځمکه په (۱۷) ناحیه کې د (انکشافي) او (ذاکرین) ښارګوټو لپاره غصب کړې ده.

پخواني جهادي قومندان او د ولسي جرګې غړي (ملا عزت الله عاطف) هم د قرغې په غونډیو کې (۵۰۰ جریبه) دولتي ځمکه د خپل ښارګوټي (ملا عزت) لپاره غصب کړې ده.

په (۱۳)مه ناحیه کې (۱۳) ناقانونه ښارګوټي:

پر همدې مهال په (۱۳) مه ناحیه کې (۱۳) نا قانونه ښارګوټي جوړ شوي دي. د (۱۳) ناحیې د انجنیري مدیریت په(۲۰۸) نمبر مکتوب کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې پر (۲۰/۴/۱۳۸۹) نېټه صادر شوی، راغلي: د (چهل دختران) د غرونو په لمن کې (امید سبز، اتفاق)، له پل خشک څخه وړاندې (حضرت رسول اکرم)، د حاجي نوروز تر څلور لارې وړاندې (عرفاني)، د کرغ د غرونو په لمن کې (مهدیه او هدیه)، د روغتون په تمځای کې (دوازده امام) او د دې ترڅنګ (صفا)، (ثارالله)، (جنرال نصرت)، (اقبال) او (جاغوري) ناقانونه ښارګوټي دي. یاد مکتوب کې راغلي چې یوازې د حاجي نبي ښارګوټي د قانوني مراحلو د بشپړولو غوښتنه کړې ده.

حاجي نبي خلیلی (۴۰۰ جریبه) ځمکه له (مدیر زمري، حاجي زلمي او خیال) څخه اخیستې ده. په مکتوب کې ټینګار شوی چې دې (درې ورونو) (۴۰۰ جریبه) ځمکه د حاجي نبي ښارګوټي سره نږدې غصب کړې او بېرته یې خرڅه کړې ده .

که څه هم کابل ښاروالي د حاجي نبي ښارګوټی ناقانونه بولي، خو د ښار جوړونې وزارت بیا دا ښارګوټی د هېواد په (٦) لومړیو درجه ښارګوټو کې راوستی دی.

په همدې ډول (ایت الله او شیخ فاضل) چې اوس ژوندي نه دي، (۴۵ جریبه) ځمکه په (مهتاب قلعه) سیمه کې چې (۱۳) ناحیې پورې اړوند ده، د مدرسې جوړونې په نوم نیولې وه، چې وروسته یې بیا د (خاتم الانبیا) ښارګوټي په نامه خرڅه کړې ده.

(۱۱۰ جریبه) ځمکه د سیدنور محمد شاه مېنې په مرنجان غونډۍ کې، چې ملي دفاع وزارت پورې اړوند ده، د (۱۳۸۱) او (۱۳۸۴) کلونو په جریان کې غصب شوې ده. د ملي دفاع وزارت په راپور کې راغلي: ((یوه برخه یې ملکزاده شرکت ته د (طلایي ښارګوټي) په نامه، د کابل ښاروالۍ له لوري توزیغ شوې او پر بله برخه یې د نامسؤله وسلوالو له خوا د اوسېدو کورونه جوړ شوي دي.)) په راپور کې د طلایي ښارګوټي له خوا د ځمکو د غصب په اړه په بشپړ ډول څه نه دي مشخص شوي . له بلې خوا د ښار

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړونې وزارت په راپور کې راغلي چې طلایي ښارګوټي ځمکې، د غصب ستونزه لري.

په همدې ډول (۲۰) ناقانونه ښارګوټي په (۱۸) او (۱۹) مه ناحیه کې جوړ شوي دي. دکابل ښاروالۍ په یو راپور کې راغلي: ((افغان اروپا، پولیس، د فیروزي (لیګو ګلوبل) اول، دویم، درېیم کلي، بصیر عمرزي، عبدالقیوم، بدخشان، محسني، سید ابراهیم، حاجي کبیر، بوستان سبز، محمدي، ملا فضل تره‌خېل، تمیم انصاري، مقدس، سبز زار او علي اقا اضغري)) ښارګوټي د ملکیت د تثبیت ستونزه لري او نقشه شوي نه دي.)) د دې ښارګوټو مالکانو ته د دې ښارګوټو د جوړونې اجازه د کابل ښاروالۍ له خوا نه ده ورکړل شوې .د ښاري نورم خلاف یې د اوسېدو نومرې خرڅې کړې دي. د (ممتاز، سبز، غازي اباد، رفاه، حاجي حسین خېل، حاجي شفیق الله، قاضي اباد، حاجي رحمت الله، حاجي ګل بت، حاجي شفیق، اتفاق، حاجی شاه جهان او منیر) ښارګوټي، چې د کابل ښار په شلمه ناحیه کې جوړ شوي، ناقانونه دي.

(حسن علي) په ریشخور او ګل باغ کې (۵۰۰ جریبه) ځمکه د (سبز) ښارګوټي د پراختیا لپاره غصب کړې او بیا یې پر خلکو وېشلې ده. (حاجي حبیب الله) بیا (۳۰۰ جریبه) ځمکه د (غازي اباد) ښارګوټي لپاره غصب کړې ده. په همدې ډول (۸۰۰ جریبه) ځمکه (حاجي ګل بت) د (رفاه) ښارګوټي لپاره د چهار اسیاب په تعلیمې مرکز کې غصب کړې ده.

(۳۱۹) نمبر مکتوب، چې پر (۲۸/۸/۱۳۹۱) نېټه صادر شوی، وایي: ((شلمې ناحیې کې (حاجي شفیق) (۲۰ جریبه) ځمکه د یو ښارګوټي لپاره غصب کړې ده. په همدې ناحیه کې په منګلو او میاخېلو قوم پورې اړوندو ځینو اشخاصو هم (٦۰ جریبه) ځمکه غصب کړې او په خپل سر یې په کې کورونه جوړ کړي دي.)) په همدې ډول (۴۳٦/۴۲۴) نمبر مکتوب هم چې پر (۱/۴/۱۳۹۰) نېټه د اتمې ناحیې د انجنیري مدیریت له خوا صادر شوی دی، وایي: ((د رحمان بابا د پروژې په ځینو برخو او د معلولانو او معیوبانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښارګوټو کې ځمکې په ناقانونه ډول غصب شوې دي.))

د کابل ښاروالۍ د راپور پر اساس خپل سري او ناقانونه ښارګوټي په هره ناحیه کې توپیر لري؛ ځینو کې ډېر او په ځینو کې کم دي.

(۵۵۹/۲۹۰) نمبر مکتوب چې پر (۲۷/۴/۱۳۹۱) نېټه د (۱٦) مې ناحیې د انجنیري مدیریت له خوا صادر شوی، وایي: ((خراسان، ګلبهار ټاور، محمود خان پل ته څېرمه بي بي حاجي سرای ناقانونه دي.)) د همدې ناحیې په (ده خدای داد) سیمه کې (۷۳ جریبه) دولتي ځمکه د عبدالشکور، شیرین، خان محمد، دستګیر، معراج الدین، سلام الدین، د عزیز خان ورثه وو، عبدالبصیر او نورالدین له خوا د (خراسان ښارګوټي) په نامه غصب شوې ده. په همدې حال کې (قومندان محمد قسیم او حاجي نیاز) پر (۱۳۸۰ ل) کال د (احمد شاه مسعود) په نامه د ازادۍ ښارګوټي کې چې په (۱۵) ناحیې پورې اړوند دی، هر یو د اوسېدو سل نومرې غصب کړي دي.

په همدې ډول قوماندان عبدالرحمان پر (۱۳۹۰ ل) کال په دې ناحیه کې(۴۰ جریبه) ځمکه غصب کړې ده.

د کابل ښاروالۍ تر څنګ د ښار جوړونې وزارت هم په (۲۱) ولایتونو کې یو شمیر ښارګوټو ته د جوړونې اجازه ورکړې ده. د ښار جوړونې وزارت په تېرو لسو کلونو کې (۲٦) ښارګوټو ته په کابل او (۱۳۱) ښارګوټو ته په ننګرهار، بلخ، هرات، هلمند، کندوز، کندهار او (۱۴) نورو ولایتونو کې اجازه ورکړې ده.

د دې وزارت د نوي راپور پر اساس د نجیب الله کابلي (نجات مېنه)، د نېک محمد (کامیاب)، د نوروز خان (نوروز اباد)، طلایي، چهل دختران، د ګل حیدر (مموزی)، د مهاجرینو وزارت د (باریکاب) ښارګوټي، د ظاهر کوچي (دولت زي کوچي)، حاجي نذیر مېنه، ده قلندر او ادروګل ښارګوټي په کابل کې د ځمکې د غصب ستونزې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولايتونو ښارګوټي:

په همدې حال کې په مزار شريف کې د (سخي اباد، زينبيه، مولاناى بلخ، نصرت اباد)، په کندهار کې (نايب سلطان او استقلال)، په کندوز کې (جلال الدين بلخي، کلباد او الچين)، په هرات کې (اريانا، اسلمي، سيد جمال الدين، کوثر، مى فروش او قالين بافي) ښارګوټى هم د ځمکو د غصب ستونزه لري. په همدې ډول په لوګر کې د (چرخ او خوشي) ښارګوټي، په ننګرهار کې (سيد جمال الدين او شيخ مصري)، په هلمند کې (غازي ايوب خان مېنه او احمد شاهي)، په لغمان، خوست، پکتيا، دايکندي کې د (سرخکانو، افضلي ځدراڼ، ګلشن شهباز او مهاجران دايکندي) ښارګوټي، د ځمکو د غصب ستونزې لري. د ښار جوړونې د وزارت په راپور کې راغلي: ((په ټوليز ډول (۳۸) ښارګوټي د ځمکې د غصب او اضافه والي ستونزې لري . د ولسي جرګې د ځانګړي کميسيون يو شمير غړي ادعا کوي چې د ښار جوړونې وزير (حسن عبداللاهى) يو شمير افرادو ته د ښارګوتو د جوړونې اجازه ورکړې ده.

د دې کميسيون يو غړي چې نه يې غوښتل نوم يې په راپور کې وليکل شي، داسې وويل: ((د ښار جوړونې وزارت مسؤلينو (۳۸) ښارګوټو ته چې د ځمکې غصب ستونزه يې لرله، د نقشې وېزه ورکړې ده. (۹۰) سلنه ځمکه په کابل او ولايتونو کې د اوسېدو د ښارګوټو لپاره غصب شوې ده، چې د ښار جوړونې وزارت يې هم د جوړونې اجازه ورکړې ده. له دې څخه ښکاري چې دوی د ښارګوټو د جوړونې له مالکانو سره ضرور د ځمکو په غصب کې شريک دي)). د سرچينې په وينا د حکومت پر کړنو د څار کميسيون به ژر د ښار جوړونې وزير ياد کميسيون ته وغواړي . په همدې حال کې (۷۰) خصوصي او دولتي ښارګوټي په کابل او ولايتونو کې فني ستونزې لري او هم يې د پلان په تطبيق کې تېروتنې موجودې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ولایتونو کې غاصبان:

(۴۸۴۰) نمبر مکتوب چې پر (۱۳۹۱/۱۰/۶) نېټه د کرنې وزارت د اراضی ریاست له خوا په ولسي جرگه کې، د حکومت پر کړنو د څار کمېسیون ته لیکل شوی)، په (۲۲) ولایتونو کې یې غاصبان مشخص کړي. په یاد شوي سند کې راغلي: (۶۲۶) تنو په هرات کې (۷۰۶۹۸ جریبه)، (۷۴۰) تنو په ننگرهار کې (۳۰۵۸۴ جریبه)، (۹۰۱ تنو) په بلخ کې (۱۹۴۷۵۶ جریبه)، (۹۵۶) تنو په کندوز کې (۷۷۲۹ جریبه)، (۶۹) تنو په کندهار کې (۲۲۱۵) جریبه، (۵۱۸) تنو په لغمان کې (۴۲۴) جریبه، (۱۳۲) تنو په غزني کې (۱۹۵۶۶) جریبه، (۱۴۷۳) تنو په کاپیسا کې (۱۴۶۴ جریبه)، (۱۳۴۷) تنو په تخار کې (۴۴۷۲۶ جریبه)، (۱۶۷) تنو په پروان کې (۴۹۴۵ جریبه)، (۲۰۴) تنو په فاریاب کې (۷۰۸۲ جریبه)، (۱۱۲۶) تنو په لوگر کې (۱۶۶۳۹ جریبه) او (۲۷۱) تنو په زابل کې (۶۷۹۳ جریبه) ځمکه غصب کړې ده.

د دې سند په ادامه کې راغلي: (۱۳) تنو په اروزگان کې (۷۲۵۸۷ جریبه)، (۵۹) تنو په بادغیس کې (۲۳۴۹۵ جریبه)، (۵۶) تنو په خوست کې (۴۵۲۹۵) جریبه، (۲۸۷) تنو په میدان وردگو کې (۵۳۲۴ جریبه)، (۱۸۱۲) تنو په بغلان کې (۳۳۰۰۲ جریبه)، (۶۳۳) تنو په سمنگانو کې (۳۳۳۳۹ جریبه)، (۳۶) تنو په هلمند کې (۱۲۵۴۰۰ جریبه)، (۱۱۶۸) تنو په نیمروز کې (۱۳۸۷۱۹ جریبه)، (۱۶) تنو په پکتیا کې (۵۸۰۰ جریبه)، (۵۶۸) تنو په سرپل کې (۸۰۳۱۳ جریبه)، (۳۷) تنو په بامیانو کې (۱۳۹۳ جریبه)، (۱۴۸) تنو په بدخشان کې (۳۲۱۰ جریبه)، (۴۶۹) تنو په کونړ کې (۶۱۳۱ جریبه)، (۴۷۱) تنو په جوزجان کې (۱۰۴۴۴ جریبه)، (۱۱۷) تنو په فراه کې (۸۷۱۹ جریبه) او (۸۸۸) تنو د ننگرهار په کانال کې (۴۴۸۹) جریبه دولتي ځمکه غصب کړې ده. د دې سند په پای کې د کرنې وزارت د وزیر (محمد اصف رحیمي) لاسلیک هم شته. د (دوه ملیونه جریبه) غصب شوې ځمکې له جملې څخه په لسگونو زره جریبه ځمکه د ښار گوټو د جوړونې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالکانو، غصب کړې ده.

دا د ځمکو د غصب هغه ځرنګوالی او څومره والی و چې مستند شوی دی. البته د جمهوري رياست په يوه بل راپور کې راغلي چې د ټولې غصب شوې دولتي ځمکې اندازه تر (څلور مليونه جريبه) ځمکې څخه هم پورته کېږي.

د پورته ياد شويو غاصبانو ترڅنګ نور په زرګونو غاصبان هم شته چې په دې راپور کې يې يادونه نه ده راغلې او يو بل ځانګړي کمېسيون او زياتې څېړنې ته اړتيا لري، خو که موږ د دولت د همدغو اسنادو له مخې د دې راپورونو تر ليکلو پورې ټوله غصب شوې ځمکه (څلور نيم مليونه جريبه) شاوخوا کې محاسبه کړو او يو جريب ځمکه د څلورو نومرو لپاره ځانګړې کړو (هره نومره څلور بسوې) او څلور بسوې هم د سړک او نورو ضايعاتو لپاره په پام کې ونيسو، نو په يوه جريب ځمکې کې به (څلور) کورونه جوړ شي، له ټولې څلورنيم مليونه جريبه غصب ځمکې څخه په مجموعي ډول (اتلس مليونه) کورونه جوړېدی شي. که چېرې د هر کور لپاره د يوې نومرې قيمت په منځنۍ کچه (لس زره) امريکايي ډالره محاسبه کړو، نو د ټولې غصب شوې ځمکې قيمت به (يو سلو او اتيا مليارده) امريکايي ډالره شي. دا خو د ځمکې د غصب په برخه کې دولت ته دومره زيان اوښتی دی، په نورو برخو کې به حال په څه ډول وي؟ د ځمکې د غصب له دې تفصيلي بيان څخه مو هدف دا و چې د فساد کچه په څرګندو مثالونو کې واضح شي، دا چې په نورو برخو کې به څه حال وي، يو څه به نور هم ورته تم شو.

۴- ناقانونه امتيازات، کادري او اداري نا انډولي:

د ولسمشر کرزي د حکومت يوه غټه ستونزه مخالفو لورو ته د نا انډوله سياسي او اقتصادي امتيازاتو ورکړه وه. اکثره دا ډول امتيازونه د مشخصو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اشخاصو د خوشالۍ لپاره وو، پرته له دې چې دې ډول اشخاصو یې وړتیا او اړتیا لرله که نه، خو د هغوی د سیاسي او قومي بېز له امله یې هغوی ته دا ډول امتیازات منل. ولسمشر کرزي سره وېره وه، هسې نه چې دا ډول اشخاص له حکومت څخه بهر پاتې شي، حکومت ته به ستونزه جوړه کړي او بې ثباتۍ ته به لاره اوراه کړي.

دا په داسې حال کې وو، څومره چې بېلابېلو تنظیم سالارانو او جنگسالارانو ته واک ورکول کېده، هغوی نه یوازې له دې واک څخه د خپل ځان په گټه کار اخیسته، بلکې امنیت یې هم لا پسې گواښه، دولت یې له داخل څخه کمزوري کاوه. دولت له یوې خوا له باندنیو مخالفینو سره لاس او گرېوان و، له بلې خوا د خپلو امکاناتو په واسطه له خپلو داخلي مخالفینو سره هم مخامخ و.

ښه به وي چې دلته د کرزي د حاکمیت پر مهال د مهمو اداري پوستونو وېش ته هم اشاره وکړو او په دې برخه کې یوه څرگنده سروې هم وړاندې کړو.

دا سروې په خپله د حکومت له خوا د کرزي د حکومت د لومړۍ دورې په وروستیو کې تر سره شوې؛ د جمهوري ریاست د چارو د ادارې له خوا، په دې خاطر چې لاس په کې ونه وهل شي، غواړم کټ مټ یې دلته سکین شوې بڼه وړاندې کړم. دا سروې د دولت د لوړ رتبه مامورینو په باب بېلابېلو اړخونو ته په پام سره تر سره شوې ده. درانه هېوادوال کولای شي، دې سروې ته په پام سره د دولت د تشکیل د اساسي برخو څرنگوالي او څومره والي ته ځیر شي.

له دې سروې څخه معلومېږي چې د دولت په لوړو څوکیو کې څوک څومره دي. په ټیټو پوستونو کې بیا بې انصافي تر دې هم زیاته ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		همه اقوام	ارزگان	بامیان	بدخشان	بغلان	بلخ	پروان	پکتیا	پکتیکا	پنجشیر	تخار	خوست	دایکندی	زابل	سرپل	سمنگان	غزنی
1	آکادمی علوم	تعداد کارمندان	52	0	0	1	1	0	0	6	0	1	0	0	0	0	1	0	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	1.92	1.92	0.00	0.00	11.54	0.00	1.92	0.00	0.00	0.00	0.00	1.92	0.00	1.92
2	اداره احصائیه مرکزی	تعداد کارمندان	55	0	2	0	1	1	5	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	3.64	0.00	1.82	1.82	9.09	1.82	1.82	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	3.64
3	اداره اصلاحات اداری و خدمات	تعداد کارمندان	113	0	0	3	3	2	5	10	0	1	4	0	0	0	0	1	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	2.65	2.65	1.77	4.42	8.85	0.00	0.88	3.54	0.00	0.00	0.00	0.00	0.88	1.77
4	اداره جیودیزی و کارتوگرافی	تعداد کارمندان	96	0	0	4	1	2	11	4	0	0	3	0	0	0	0	1	7
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	4.17	1.04	2.08	11.46	4.17	0.00	0.00	3.13	0.00	0.00	0.00	0.00	1.04	7.29
5	اداره مبارزه با ارتشا و فساد اداری	تعداد کارمندان	46	0	1	1	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	2.17	2.17	0.00	0.00	6.52	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4.35
6	اداره مبارزه با حوادث	تعداد کارمندان	59	0	0	5	0	1	4	2	0	1	5	1	0	0	0	1	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	8.47	0.00	1.69	6.78	3.39	0.00	1.69	8.47	1.69	0.00	0.00	0.00	1.69	0.00
7	د افغانستان بانک	تعداد کارمندان	25	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4.00	0.00	4.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
8	شاروالی کابل	تعداد کارمندان	280	0	5	0	4	1	27	1	0	15	1	0	0	0	0	0	15
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	1.79	0.00	1.43	0.36	9.64	0.36	0.00	5.36	0.36	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	5.36
9	کمیسیون مستقل انتخابات	تعداد کارمندان	81	1	3	2	2	2	2	3	1	1	1	2	1	1	1	2	4
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.23	3.70	2.47	2.47	2.47	2.47	3.70	1.23	1.23	1.23	2.47	1.23	1.23	1.23	2.47	4.94
10	اداره کنترول و تفتیش	تعداد کارمندان	167	0	1	5	4	4	19	0	0	8	0	1	0	0	0	3	9
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.60	2.99	2.40	2.40	11.38	0.00	0.00	4.79	0.00	0.60	0.00	0.00	0.00	1.80	5.39
11	وزارت اقتصاد	تعداد کارمندان	190	1	0	5	2	4	13	3	1	3	2	0	0	0	0	1	9
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.53	0.00	2.63	1.05	2.11	6.84	1.58	0.53	1.58	1.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.53	4.74
12	وزارت امور زنان	تعداد کارمندان	90	1	1	5	1	2	5	1	0	0	5	1	1	1	2	0	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.11	1.11	5.56	1.11	2.22	5.56	1.11	0.00	0.00	5.56	1.11	1.11	1.11	2.22	0.00	6.67

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		غور	فاریاب	فراه	قندهار	کابل	کاپیسا	کندز	کنر	لغمان	لوگر	میدان وردک	ننگرهار	نورستان	نیمروز	هرات	هلمند	بادغیس	جوزجان
1	آکادمی علوم	تعداد کارمندان	2	0	0	1	16	3	1	2	3	6	2	4	1	0	0	0		
		فیصدی برحسب کل	3.85	0.00	0.00	1.92	30.77	5.77	1.92	3.85	5.77	11.54	3.85	7.69	1.92	0.00	0.00	0.00		
2	اداره احصائیه مرکزی	تعداد کارمندان	0	0	0	0	33	2	0	0	2	1	0	3	0	0	1	0		
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	0.00	0.00	60.00	3.64	0.00	0.00	3.64	1.82	0.00	5.45	0.00	0.00	1.82	0.00		
3	اداره اصلاحات اداری و خدمات	تعداد کارمندان	1	2	1	2	44	3	2	1	6	3	6	8	0	0	3	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.88	1.77	0.88	1.77	38.94	2.65	1.77	0.88	5.31	2.65	5.31	7.08	0.00	0.00	2.65	0.00	0.00	0.00
4	اداره جیودیزی و کارتوگرافی	تعداد کارمندان	0	1	1	2	35	7	1	0	1	0	6	6	0	0	3	0		
		فیصدی برحسب کل	0.00	1.04	1.04	2.08	36.46	7.29	1.04	0.00	1.04	0.00	6.25	6.25	0.00	0.00	3.13	0.00		
5	اداره مبارزه با ارتشا و فساد اداری	تعداد کارمندان	0	0	3	0	20	4	2	1	1	5	0	1	0	1	1	0		
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	6.52	0.00	43.48	8.70	4.35	2.17	2.17	10.87	0.00	2.17	0.00	2.17	2.17	0.00		
6	اداره مبارزه با حوادث	تعداد کارمندان	0	0	0	3	18	5	0	0	0	5	1	2	0	0	5	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	0.00	5.08	30.51	8.47	0.00	0.00	0.00	8.47	1.69	3.39	0.00	0.00	8.47	0.00	0.00	0.00
7	د افغانستان بانک	تعداد کارمندان	0	0	0	1	12	0	0	0	1	3	1	3	0	0	2	0		
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	0.00	4.00	48.00	0.00	0.00	0.00	4.00	12.00	4.00	12.00	0.00	0.00	8.00	0.00		
8	شاروالی کابل	تعداد کارمندان	2	0	2	0	144	12	11	1	5	10	11	12	1	0	0	0		
		فیصدی برحسب کل	0.71	0.00	0.71	0.00	51.43	4.29	3.93	0.36	1.79	3.57	3.93	4.29	0.36	0.00	0.00	0.00		
9	کمیسیون مستقل انتخابات	تعداد کارمندان	0	2	2	5	10	2	3	1	2	3	5	6	2	0	4	1	1	3
		فیصدی برحسب کل	0.00	2.47	2.47	6.17	12.35	2.47	3.70	1.23	2.47	3.70	6.17	7.41	2.47	0.00	4.94	1.23	1.23	3.70
10	اداره کنترول و تفتیش	تعداد کارمندان	0	0	0	2	77	4	1	0	4	8	7	7	1	1	1	0		
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	0.00	1.20	46.11	2.40	0.60	0.00	2.40	4.79	4.19	4.19	0.60	0.60	0.60	0.00		
11	وزارت اقتصاد	تعداد کارمندان	3	1	0	3	90	9	2	1	6	7	4	8	0	1	8	1	2	
		فیصدی برحسب کل	1.58	0.53	0.00	1.58	47.37	4.74	1.05	0.53	3.16	3.68	2.11	4.21	0.00	0.53	4.21	0.53	1.05	
12	وزارت امور زنان	تعداد کارمندان	1	3	1	3	23	4	4	1	3	1	4	5	0	1	3	1		
		فیصدی برحسب کل	1.11	3.33	1.11	3.33	25.56	4.44	4.44	1.11	3.33	1.11	4.44	5.56	0.00	1.11	3.33	1.11		

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		همه اقوام	ارزگان	بامیان	بدخشان	بغلان	بلخ	پروان	پکتیا	پکتیکا	پنجشیر	تخار	خوست	دایکندی	زابل	سرپل	سمنگان	غزنی
13	وزارت امور مهاجرین و عودت	تعداد کارمندان	69	0	0	0	3	0	10	1	0	5	6	0	0	0	0	0	3
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	0.00	4.35	0.00	14.49	1.45	0.00	7.25	8.70	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4.35
14	وزارت انکشاف دهات	تعداد کارمندان	281	3	6	5	7	3	23	6	1	6	4	6	3	1	6	2	14
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.07	2.14	1.78	2.49	1.07	8.19	2.14	0.36	2.14	1.42	2.14	1.07	0.36	2.14	0.71	4.98
15	وزارت انکشاف شهری	تعداد کارمندان	85	0	0	0	0	1	7	2	0	0	0	1	0	0	0	0	3
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	0.00	0.00	1.18	8.24	2.35	0.00	0.00	0.00	1.18	0.00	0.00	0.00	0.00	3.53
16	وزارت تجارت	تعداد کارمندان	51	0	0	0	0	0	2	0	0	1	2	0	0	0	0	1	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	3.92	0.00	0.00	1.96	3.92	0.00	0.00	0.00	0.00	1.96	11.76
17	وزارت تحصیلات عالی	تعداد کارمندان	268	1	4	5	2	17	20	7	0	4	6	8	0	0	1	0	7
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.37	1.49	1.87	0.75	6.34	7.46	2.61	0.00	1.49	2.24	2.99	0.00	0.00	0.37	0.00	2.61
18	وزارت ترانسپورت	تعداد کارمندان	152	0	1	5	3	7	10	3	0	7	1	0	0	0	0	0	14
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.66	3.29	1.97	4.61	6.58	1.97	0.00	4.61	0.66	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	9.21
19	وزارت حج و اوقاف	تعداد کارمندان	67	0	1	9	2	0	9	0	0	3	1	0	0	0	0	0	3
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	1.49	13.43	2.99	0.00	13.43	0.00	0.00	4.48	1.49	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4.48
20	وزارت امور خارجه	تعداد کارمندان	81	0	1	6	2	3	0	1	0	8	1	0	0	0	0	1	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	1.23	7.41	2.47	3.70	0.00	1.23	0.00	9.88	1.23	0.00	0.00	0.00	0.00	1.23	1.23
21	وزارت امور داخله	تعداد کارمندان	317	1	5	25	5	27	42	9	1	4	5	1	0	2	1	4	8
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.32	1.58	7.89	1.58	8.52	13.25	2.84	0.32	1.26	1.58	0.32	0.00	0.63	0.32	1.26	2.52
22	وزارت امور سرحدات	تعداد کارمندان	146	1	2	3	3	3	5	5	4	1	4	4	0	1	2	2	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.68	1.37	2.05	2.05	2.05	3.42	3.42	2.74	0.68	2.74	2.74	0.00	0.68	1.37	1.37	4.11
23	وزارت شهدا و معلولین	تعداد کارمندان	237	2	6	5	5	5	17	14	0	7	9	3	4	1	4	4	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.84	2.53	2.11	2.11	2.11	7.17	5.91	0.00	2.95	3.80	1.27	1.69	0.42	1.69	1.69	2.53
24	وزارت عدلیه	تعداد کارمندان	180	2	5	7	3	5	9	3	0	3	8	3	2	2	2	5	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.11	2.78	3.89	1.67	2.78	5.00	1.67	0.00	1.67	4.44	1.67	1.11	1.11	1.11	2.78	3.33

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		غور	فاریاب	فراه	قندهار	کابل	کاپیسا	کندز	کنر	لغمان	لوگر	میدان وردک	ننگرهار	نورستان	نیمروز	هرات	هلمند	بادغیس	جوزجان
13	وزارت امور مهاجرین و عودت	تعداد کارمندان	0	1	1	0	26	3	2	1	1	4	0	2	0	0	0	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	1.45	1.45	0.00	37.68	4.35	2.90	1.45	1.45	5.80	0.00	2.90	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
14	وزارت انکشاف دهات	تعداد کارمندان	5	8	7	4	58	15	5	6	21	11	15	13	2	3	8	4		
		فیصدی برحسب کل	1.78	2.85	2.49	1.42	20.64	5.34	1.78	2.14	7.47	3.91	5.34	4.63	0.71	1.07	2.85	1.42		
15	وزارت انکشاف شهری	تعداد کارمندان	0	2	0	3	39	3	2	2	5	4	2	7	0	0	2	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	2.35	0.00	3.53	45.88	3.53	2.35	2.35	5.88	4.71	2.35	8.24	0.00	0.00	2.35	0.00	0.00	0.00
16	وزارت تجارت	تعداد کارمندان	0	1	1	0	25	0	0	0	2	1	2	4	1	0	1	1	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	1.96	1.96	0.00	49.02	0.00	0.00	0.00	3.92	1.96	3.92	7.84	1.96	0.00	1.96	1.96	0.00	0.00
17	وزارت تحصیلات عالی	تعداد کارمندان	1	4	2	10	85	15	4	1	4	8	7	15	0	1	18	1	0	10
		فیصدی برحسب کل	0.37	1.49	0.75	3.73	31.72	5.60	1.49	0.37	1.49	2.99	2.61	5.60	0.00	0.37	6.72	0.37	0.00	3.73
18	وزارت ترانسپورت	تعداد کارمندان	1	1	3	5	40	5	2	0	9	11	4	15	0	1	2	2		
		فیصدی برحسب کل	0.66	0.66	1.97	3.29	26.32	3.29	1.32	0.00	5.92	7.24	2.63	9.87	0.00	0.66	1.32	1.32		
19	وزارت حج و اوقاف	تعداد کارمندان	1	0	0	0	23	3	1	0	4	1	5	1	0	0	0	0		
		فیصدی برحسب کل	1.49	0.00	0.00	0.00	34.33	4.48	1.49	0.00	5.97	1.49	7.46	1.49	0.00	0.00	0.00	0.00		
20	وزارت امور خارجه	تعداد کارمندان	0	1	3	3	37	1	2	1	1	3	2	0	1	0	2	0		
		فیصدی برحسب کل	0.00	1.23	3.70	3.70	45.68	1.23	2.47	1.23	1.23	3.70	2.47	0.00	1.23	0.00	2.47	0.00		
21	وزارت امور داخله	تعداد کارمندان	0	4	0	14	52	23	15	4	11	2	7	19	1	2	21	2		
		فیصدی برحسب کل	0.00	1.26	0.00	4.42	16.40	7.26	4.73	1.26	3.47	0.63	2.21	5.99	0.32	0.63	6.62	0.63		
22	وزارت امور سرحدات	تعداد کارمندان	1	3	3	5	24	7	2	9	9	7	4	12	3	4	1	2	1	3
		فیصدی برحسب کل	0.68	2.05	2.05	3.42	16.44	4.79	1.37	6.16	6.16	4.79	2.74	8.22	2.05	2.74	0.68	1.37	0.68	2.05
23	وزارت شهدا و معلولین	تعداد کارمندان	4	5	6	7	41	9	8	4	13	10	12	7	4	0	3	4	4	4
		فیصدی برحسب کل	1.69	2.11	2.53	2.95	17.30	3.80	3.38	1.69	5.49	4.22	5.06	2.95	1.69	0.00	1.27	1.69	1.69	1.69
24	وزارت عدلیه	تعداد کارمندان	5	4	4	3	44	8	7	3	8	6	7	5	2	0	3	1	3	2
		فیصدی برحسب کل	2.78	2.22	2.22	1.67	24.44	4.44	3.89	1.67	4.44	3.33	3.89	2.78	1.11	0.00	1.67	0.56	1.67	1.11

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		همه اقوام	ارزگان	بامیان	بدخشان	بغلان	بلخ	پروان	پکتیا	پکتیکا	پنجشیر	تخار	خوست	دایکندی	زابل	سرپل	سمنگان	غزنی
25	وزارت فرهنگ و جوانان	تعداد کارمندان	329	2	4	1	3	8	13	8	0	5	3	1	0	0	2	1	7
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.61	1.22	0.30	0.91	2.43	3.95	2.43	0.00	1.52	0.91	0.30	0.00	0.00	0.61	0.30	2.13
26	وزارت مالیه	تعداد کارمندان	430	1	7	3	11	5	28	10	3	5	14	5	1	1	2	9	22
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.23	1.63	0.70	2.56	1.16	6.51	2.33	0.70	1.16	3.26	1.16	0.23	0.23	0.47	2.09	5.12
27	وزارت مخابرات	تعداد کارمندان	156	1	2	4	1	0	9	0	2	5	5	5	1	3	0	3	4
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.64	1.28	2.56	0.64	0.00	5.77	0.00	1.28	3.21	3.21	3.21	0.64	1.92	0.00	1.92	2.56
28	وزارت معارف	تعداد کارمندان	432	1	3	8	12	7	27	5	1	19	9	6	0	3	3	7	20
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.23	0.69	1.85	2.78	1.62	6.25	1.16	0.23	4.40	2.08	1.39	0.00	0.69	0.69	1.62	4.63
29	وزارت دفاع	تعداد کارمندان	558	7	11	21	18	8	78	25	0	28	10	8	2	0	1	5	36
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.25	1.97	3.76	3.23	1.43	13.98	4.48	0.00	5.02	1.79	1.43	0.36	0.00	0.18	0.90	6.45
30	وزارت زراعت و مالداری	تعداد کارمندان	350	0	2	5	12	3	21	6	0	15	5	1	0	0	1	1	24
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.57	1.43	3.43	0.86	6.00	1.71	0.00	4.29	1.43	0.29	0.00	0.00	0.29	0.29	6.86
31	وزارت معادن	تعداد کارمندان	538	0	4	9	16	95	36	10	0	0	2	1	0	0	15	6	10
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.74	1.67	2.97	17.66	6.69	1.86	0.00	0.00	0.37	0.19	0.00	0.00	2.79	1.12	1.86
32	لوی حارنوالی	تعداد کارمندان	654	2	9	43	25	36	44	27	21	35	27	15	1	0	5	6	30
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.31	1.38	6.57	3.82	5.50	6.73	4.13	3.21	5.35	4.13	2.29	0.15	0.00	0.76	0.92	4.59
33	وزارت فواید عامه	تعداد کارمندان	170	1	0	2	1	3	20	11	0	10	5	4	2	0	1	2	8
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.59	0.00	1.18	0.59	1.76	11.76	6.47	0.00	5.88	2.94	2.35	1.18	0.00	0.59	1.18	4.71
34	وزارت صحت عامه	تعداد کارمندان	173	2	0	0	5	1	21	1	1	3	0	1	0	0	0	0	8
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.16	0.00	0.00	2.89	0.58	12.14	0.58	0.58	1.73	0.00	0.58	0.00	0.00	0.00	0.00	4.62
35	اداره تربیت بدنی و سپورت	تعداد کارمندان	45	0	0	0	3	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	0.00	6.67	0.00	4.44	0.00	0.00	0.00	0.00	2.22	0.00	0.00	0.00	2.22	0.00
36	وزارت انرژی و آب	تعداد کارمندان	566	2	2	6	7	17	48	21	0	17	2	4	0	0	3	1	22
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.35	0.35	1.06	1.24	3.00	8.48	3.71	0.00	3.00	0.35	0.71	0.00	0.00	0.53	0.18	[illegible]

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		غور	فاریاب	فراه	قندهار	کابل	کاپیسا	کندز	کنر	لغمان	لوگر	میدان وردک	ننگرهار	نورستان	نیمروز	هرات	هلمند	بادغیس	جوزجان
25	وزارت فرهنگ و جوانان	تعداد کارمندان	0	2	1	4	203	9	2	2	10	11	2	10	1	1	12	1		
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.61	0.30	1.22	61.70	2.74	0.61	0.61	3.04	3.34	0.61	3.04	0.30	0.30	3.65	0.30		
26	وزارت مالیه	تعداد کارمندان	5	6	6	8	131	5	8	9	22	23	23	36	2	2	9	8		
		فیصدی برحسب کل	1.16	1.40	1.40	1.86	30.47	1.16	1.86	2.09	5.12	5.35	5.35	8.37	0.47	0.47	2.09	1.86		
27	وزارت مخابرات	تعداد کارمندان	1	2	4	4	47	7	3	2	4	9	9	9	0	2	5	2	1	0
		فیصدی برحسب کل	0.64	1.28	2.56	2.56	30.13	4.49	1.92	1.28	2.56	5.77	5.77	5.77	0.00	1.28	3.21	1.28	0.64	0.00
28	وزارت معارف	تعداد کارمندان	2	8	3	1	170	13	15	3	19	13	14	20	3	4	9	4		
		فیصدی برحسب کل	0.46	1.85	0.69	0.23	39.35	3.01	3.47	0.69	4.40	3.01	3.24	4.63	0.69	0.93	2.08	0.93		
29	وزارت دفاع	تعداد کارمندان	10	21	10	9	74	36	9	9	16	14	35	21	8	2	15	5	0	6
		فیصدی برحسب کل	1.79	3.76	1.79	1.61	13.26	6.45	1.61	1.61	2.87	2.51	6.27	3.76	1.43	0.36	2.69	0.90	0.00	1.08
30	وزارت زراعت و مالداری	تعداد کارمندان	2	1	2	3	148	20	1	3	17	16	20	16	1	0	2	0	1	1
		فیصدی برحسب کل	0.57	0.29	0.57	0.86	42.29	5.71	0.29	0.86	4.86	4.57	5.71	4.57	0.29	0.00	0.57	0.00	0.29	0.29
31	وزارت معادن	تعداد کارمندان	2	44	1	0	28	10	7	111	16	13	7	4	0	0	16	1	1	73
		فیصدی برحسب کل	0.37	8.18	0.19	0.00	5.20	1.86	1.30	20.63	2.97	2.42	1.30	0.74	0.00	0.00	2.97	0.19	0.19	13.57
32	لوی حارنوالی	تعداد کارمندان	3	19	4	23	43	9	21	25	32	15	12	46	8	0	41	3	11	13
		فیصدی برحسب کل	0.46	2.91	0.61	3.52	6.57	1.38	3.21	3.82	4.89	2.29	1.83	7.03	1.22	0.00	6.27	0.46	1.68	1.99
33	وزارت فواید عامه	تعداد کارمندان	2	1	3	2	60	2	2	2	8	5	3	5	0	0	4	1	0	0
		فیصدی برحسب کل	1.18	0.59	1.76	1.18	35.29	1.18	1.18	1.18	4.71	2.94	1.76	2.94	0.00	0.00	2.35	0.59	0.00	0.00
34	وزارت صحت عامه	تعداد کارمندان	0	2	1	2	76	4	4	0	7	10	9	13	0	0	1	0	0	1
		فیصدی برحسب کل	0.00	1.16	0.58	1.16	43.93	2.31	2.31	0.00	4.05	5.78	5.20	7.51	0.00	0.00	0.58	0.00	0.00	0.58
35	اداره تربیت بدنی و سپورت	تعداد کارمندان	0	1	0	1	28	2	0	0	1	0	0	2	1	0	1	0	0	1
		فیصدی برحسب کل	0.00	2.22	0.00	2.22	62.22	4.44	0.00	0.00	2.22	0.00	0.00	4.44	2.22	0.00	2.22	0.00	0.00	2.22
36	وزارت انرژی و آب	تعداد کارمندان	0	5	6	2	257	16	11	7	26	22	23	25	1	0	11	0	0	2
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.88	1.06	0.35	45.41	2.83	1.94	1.24	4.59	3.89	4.06	4.42	0.18	0.00	1.94	0.00	0.00	0.35

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		همه اقوام	ارزگان	بامیان	بدخشان	بغلان	بلخ	پروان	پکتیا	پکتیکا	پنجشیر	تخار	خوست	دایکندی	زابل	سرپل	سمنگان	غزنی
37	وزارت مبارزه با مواد مخدر	تعداد کارمندان	39	1	0	1	2	1	0	3	0	0	2	0	0	0	1	0	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان		2.56	0.00	2.56	5.13	2.56	0.00	7.69	0.00	0.00	5.13	0.00	0.00	0.00	2.56	0.00	2.56
38	اداره ملی حفاظت محیط زیست	تعداد کارمندان	74	0	0	4	4	1	5	2	0	0	1	4	0	0	0	0	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.00	0.00	5.41	5.41	1.35	6.76	2.70	0.00	0.00	1.35	5.41	0.00	0.00	0.00	0.00	2.70
39	جمعیت هلال احمر افغانی	تعداد کارمندان	166	2	6	2	5	4	9	3	1	7	3	2	2	0	1	0	7
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.20	3.61	1.20	3.01	2.41	5.42	1.81	0.60	4.22	1.81	1.20	1.20	0.00	0.60	0.00	4.22
40	ستره محکمه	تعداد کارمندان	1028	9	22	58	17	61	60	20	15	39	30	15	6	7	4	27	13
		فیصدی برحسب کل کارمندان		0.88	2.14	5.64	1.65	5.93	5.84	1.95	1.46	3.79	2.92	1.46	0.58	0.68	0.39	2.63	1.26
41	کمیسیون مستقل حقوق بشر	تعداد کارمندان	241	4	7	6	4	11	6	5	0	0	6	4	4	1	2	2	36
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.66	2.90	2.49	1.66	4.56	2.49	2.07	0.00	0.00	2.49	1.66	1.66	0.41	0.83	0.83	14.94
42	وزارت دولت در امور پارلمانی	تعداد کارمندان	35	1	0	5	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان		2.86	0.00	14.29	0.00	0.00	0.00	2.86	0.00	2.86	2.86	2.86	2.86	2.86	0.00	2.86	2.86
43	ریاست عمومی اداره امور و	تعداد کارمندان	255	3	9	15	7	2	14	11	0	11	2	1	2	0	0	1	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان		1.18	3.53	5.88	2.75	0.78	5.49	4.31	0.00	4.31	0.78	0.39	0.78	0.00	0.00	0.39	2.35

مجموع کل وزارت ها و ادارات	ولایات	ارزگان	بامیان	بدخشان	بغلان	بلخ	پروان	پکتیا	پکتیکا	پنجشیر	تخار	خوست	دایکندی	زابل	سرپل	سمنگان	غزنی
	تعداد کارمندان	52	132	294	207	353	689	252	53	280	195	110	33	25	61	101	391
	فیصدی برحسب کل کارمندان	0.55	1.40	3.12	2.20	3.74	7.31	2.67	0.56	2.97	2.07	1.17	0.35	0.27	0.65	1.07	4.15

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب ولایات

شماره	وزارتها و ادارات		غور	فاریاب	فراه	قندهار	کابل	کاپیسا	کندز	کنر	لغمان	لوگر	میدان وردک	ننگرهار	نورستان	نیمروز	هرات	هلمند	بادغیس	جوزجان
37	وزارت مبارزه با مواد مخدر	تعداد کارمندان	1	0	3	3	6	0	0	0	0	3	3	8	0	0	0	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	2.56	0.00	7.69	7.69	15.38	0.00	0.00	0.00	0.00	7.69	7.69	20.51	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
38	اداره ملی حفاظت محیط زیست	تعداد کارمندان	0	0	0	1	26	0	1	5	4	1	6	1	5	0	0	1	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	0.00	1.35	35.14	0.00	1.35	6.76	5.41	1.35	8.11	1.35	6.76	0.00	0.00	1.35	0.00	0.00
39	جمعیت هلال احمر افغانی	تعداد کارمندان	3	6	5	3	40	2	1	2	5	10	8	9	0	2	12	2	0	2
		فیصدی برحسب کل	1.81	3.61	3.01	1.81	24.10	1.20	0.60	1.20	3.01	6.02	4.82	5.42	0.00	1.20	7.23	1.20	0.00	1.20
40	ستره محکمه	تعداد کارمندان	15	14	16	16	159	44	8	15	60	50	28	97	11	7	45	15	19	6
		فیصدی برحسب کل	1.46	1.36	1.56	1.56	15.47	4.28	0.78	1.46	5.84	4.86	2.72	9.44	1.07	0.68	4.38	1.46	1.85	0.58
41	کمیسیون مستقل حقوق بشر	تعداد کارمندان	5	4	6	7	38	2	8	2	11	1	7	19	3	1	23	3	0	3
		فیصدی برحسب کل	2.07	1.66	2.49	2.90	15.77	0.83	3.32	0.83	4.56	0.41	2.90	7.88	1.24	0.41	9.54	1.24	0.00	1.24
42	وزارت دولت در امور پارلمانی	تعداد کارمندان	0	0	1	1	8	1	1	0	1	1	3	2	0	0	2	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	2.86	2.86	22.86	2.86	2.86	0.00	2.86	2.86	8.57	5.71	0.00	0.00	5.71	0.00	0.00	0.00
43	ریاست عمومی اداره امور و	تعداد کارمندان	0	0	0	3	100	14	2	2	4	23	10	6	1	0	6	0	0	0
		فیصدی برحسب کل	0.00	0.00	0.00	1.18	39.22	5.49	0.78	0.78	1.57	9.02	3.92	2.35	0.39	0.00	2.35	0.00	0.00	0.00

مجموع کل وزارت ها و ادارات	ولایات	غور	فاریاب	فراه	قندهار	کابل	کاپیسا	کندز	کنر	لغمان	لوگر	میدان وردک	ننگرهار	نورستان	نیمروز	هرات	هلمند	بادغیس	جوزجان
	تعداد کارمندان	78	179	112	169	2658	343	181	238	385	360	336	514	64	36	306	66	44	130
	فیصدی برحسب کل	0.83	1.90	1.19	1.79	28.20	3.64	1.92	2.52	4.08	3.82	3.56	5.45	0.68	0.38	3.25	0.70	0.47	1.38

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب درجه تحصیل

شماره	وزارتها و ادارات		ابتدائی	بکلوریا	فوق بکلوریا	لیسانس	ماستر	دوکتورا	خصوصی
1	آکادمی علوم	تعداد کارمندان	0	25	6	18	7	1	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	43.86	10.53	31.58	12.28	1.75	0.00
2	اداره احصائیه مرکزی	تعداد کارمندان	0	25	6	18	7	1	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	43.86	10.53	31.58	12.28	1.75	0.00
3	اداره اصلاحات اداری و خدمات ملکی	تعداد کارمندان	0	29	4	71	11	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	25.22	3.48	61.74	9.57	0.00	0.00
4	اداره جیودیزی و کارتوگرافی	تعداد کارمندان	4	70	4	17	7	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	3.92	68.63	3.92	16.67	6.86	0.00	0.00
5	اداره مبارزه با ارتشا و فساد اداری	تعداد کارمندان	0	8	1	38	0	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	17.02	2.13	80.85	0.00	0.00	0.00
6	اداره مبارزه با حوادث	تعداد کارمندان	0	40	3	12	4	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	67.80	5.08	20.34	6.78	0.00	0.00
7	د افغانستان بانک	تعداد کارمندان	2	11	0	11	2	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	7.69	42.31	0.00	42.31	7.69	0.00	0.00
8	شاروالی کابل	تعداد کارمندان	17	159	11	42	59	1	8
		فیصدی برحسب کل کارمندان	5.72	53.54	3.70	14.14	19.87	0.34	2.69
9	کمیسیون مستقل انتخابات	تعداد کارمندان	0	22	6	33	16	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	28.57	7.79	42.86	20.78	0.00	0.00
10	اداره کنترول و تفتیش	تعداد کارمندان	5	53	8	87	12	2	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.98	31.55	4.76	51.79	7.14	1.19	0.60
11	وزارت اقتصاد	تعداد کارمندان	3	91	4	75	30	2	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.46	44.39	1.95	36.59	14.63	0.98	0.00
12	وزارت امور زنان	تعداد کارمندان	0	42	8	35	4	1	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	45.65	8.70	38.04	4.35	1.09	2.17
13	وزارت امور مهاجرین و عودت کنندگان	تعداد کارمندان	0	50	10	9	0	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	72.46	14.49	13.04	0.00	0.00	0.00
14	وزارت انکشاف دهات	تعداد کارمندان	6	94	17	131	48	0	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.02	31.65	5.72	44.11	16.16	0.00	0.34
15	وزارت انکشاف شهری	تعداد کارمندان	0	20	3	18	41	3	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	23.53	3.53	21.18	48.24	3.53	[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب درجه تحصیل

شماره	وزارتها و ادارات		ابتدائی	بکلوریا	فوق بکلوریا	لیسانس	ماستر	دوکتورا	خصوصی
16	وزارت تجارت	تعداد کارمندان	1	22	3	20	2	0	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.04	44.90	6.12	40.82	4.08	0.00	2.04
17	وزارت تحصیلات عالی	تعداد کارمندان	2	53	5	93	99	18	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.74	19.56	1.85	34.32	36.53	6.64	0.37
18	وزارت ترانسپورت	تعداد کارمندان	0	81	11	34	6	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	61.36	8.33	25.76	4.55	0.00	0.00
19	وزارت حج و اوقاف	تعداد کارمندان	0	38	5	13	3	0	6
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	58.46	7.69	20.00	4.62	0.00	9.23
20	وزارت امور خارجه	تعداد کارمندان	2	22	7	109	49	17	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.97	10.68	3.40	52.91	23.79	8.25	0.00
21	وزارت امور داخله	تعداد کارمندان	22	200	31	67	4	0	20
		فیصدی برحسب کل کارمندان	6.40	58.14	9.01	19.48	1.16	0.00	5.81
22	وزارت امور سرحدات	تعداد کارمندان	9	108	5	16	6	0	3
		فیصدی برحسب کل کارمندان	6.12	73.47	3.40	10.88	4.08	0.00	2.04
23	وزارت شهدا و معلولین	تعداد کارمندان	2	227	16	49	8	0	11
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.64	72.52	5.11	15.65	2.56	0.00	3.51
24	وزارت عدلیه	تعداد کارمندان	2	94	10	56	6	0	11
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.12	52.51	5.59	31.28	3.35	0.00	6.15
25	وزارت فرهنگ و جوانان	تعداد کارمندان	15	161	37	83	27	3	7
		فیصدی برحسب کل کارمندان	4.50	48.35	11.11	24.92	8.11	0.90	2.10
26	وزارت مالیه	تعداد کارمندان	18	256	23	112	13	2	19
		فیصدی برحسب کل کارمندان	4.06	57.79	5.19	25.28	2.93	0.45	4.29
27	وزارت مخابرات	تعداد کارمندان	13	94	24	12	7	0	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان	8.55	61.84	15.79	7.89	4.61	0.00	1.32
28	وزارت معارف	تعداد کارمندان	12	127	123	171	36	2	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.54	26.91	26.06	36.23	7.63	0.42	0.21
29	وزارت زراعت و مالداری	تعداد کارمندان	6	110	22	147	62	4	2
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.70	31.16	6.23	41.64	17.56	1.13	0.57
30	وزارت معادن	تعداد کارمندان	66	254	64	99	83	0	9
		فیصدی برحسب کل کارمندان	11.48	44.17	11.13	17.22	14.43	0.00	[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب درجه تحصیل

شماره	وزارتها و ادارات		ابتدائی	بکلوریا	فوق بکلوریا	لیسانس	ماستر	دوکتورا	خصوصی
31	لوی حارنوالی	تعداد کارمندان	12	263	11	204	15	0	9
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.33	51.17	2.14	39.69	2.92	0.00	1.75
32	وزارت فواید عامه	تعداد کارمندان	10	78	10	33	51	0	4
		فیصدی برحسب کل کارمندان	5.38	41.94	5.38	17.74	27.42	0.00	2.15
33	وزارت صحت عامه	تعداد کارمندان	0	51	12	57	50	7	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	28.81	6.78	32.20	28.25	3.95	0.00
34	اداره تربیت بدنی و سپورت	تعداد کارمندان	1	28	9	5	2	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.22	62.22	20.00	11.11	4.44	0.00	0.00
35	وزارت انرژی و آب	تعداد کارمندان	17	301	74	93	105	1	4
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.86	50.59	12.44	15.63	17.65	0.17	0.67
36	وزارت مبارزه با مواد مخدر	تعداد کارمندان	0	4	0	27	8	1	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	10.00	0.00	67.50	20.00	2.50	0.00
37	جمعیت هلال احمر افغانی	تعداد کارمندان	4	67	20	53	19	1	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان	2.42	40.61	12.12	32.12	11.52	0.61	0.61
38	اداره ملی حفاظت محیط زیست	تعداد کارمندان	1	33	5	38	6	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.20	39.76	6.02	45.78	7.23	0.00	0.00
39	کمیسیون مستقل حقوق بشر	تعداد کارمندان	4	135	8	59	16	0	3
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.78	60.00	3.56	26.22	7.11	0.00	1.33
40	ستره محکمه	تعداد کارمندان	17	259	87	510	13	0	132
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.67	25.44	8.55	50.10	1.28	0.00	12.97
41	وزارت دولت در امور پارلمانی	تعداد کارمندان	0	10	0	18	4	2	1
		فیصدی برحسب کل کارمندان	0.00	28.57	0.00	51.43	11.43	5.71	2.86
42	ریاست عمومی اداره امور و دارالانشای شواری وزیران	تعداد کارمندان	4	135	8	59	16	0	3
		فیصدی برحسب کل کارمندان	1.78	60.00	3.56	26.22	7.11	0.00	1.33
	مجموع کل وزارت ها و ادارات	درجه تحصیل	ابتدائی	بکلوریا	فوق بکلوریا	لیسانس	ماستر	دوکتورا	خصوصی
		تعداد کارمندان	277	3950	721	2852	964	69	262
		فیصدی برحسب کل کارمندان	3.05	43.43	7.93	31.36	10.60	0.76	2.88

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب قوم

شماره	وزارتها و ادارات		کل اقوام	پشتون	تاجک	هزاره	ازبک	ایماق	نورستانی	سادات	ترکمن	بلوچ	پشه ئی	قزلباش	بیات	عرب	سایرین
1	آکادمی علوم	تعداد کارمندان	55	29	24	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		52.73	43.64	0.00	1.82	0.00	1.82	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
2	اداره احصائیه مرکزی	تعداد کارمندان	58	17	38	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1		
		فیصدی برحسب کل کارمندان		29.82	66.67	3.51	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.75		
3	اداره اصلاحات اداری و خدمات ملکی	تعداد کارمندان	113	48	57	0	1	0	0	5	1	0	1	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		42.48	50.44	0.00	0.88	0.00	0.00	4.42	0.88	0.00	0.88	0.00			
4	اداره جیودیزی و کارتوگرافی	تعداد کارمندان	102	20	69	13	0	0	0	0	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		19.61	67.65	12.75	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00			
5	اداره مبارزه با ارتشا و فساد اداری	تعداد کارمندان	47	18	23	2	0	0	0	3	1	0	0	0	0		
		فیصدی برحسب کل کارمندان		38.30	48.94	4.26	0.00	0.00	0.00	6.38	2.13	0.00	0.00	0.00	0.00		
6	اداره مبارزه با حوادث	تعداد کارمندان	59	6	44	6	2	0	0	1	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		10.17	74.58	10.17	3.39	0.00	0.00	1.69	0.00	0.00	0.00	0.00			
7	د افغانستان بانک	تعداد کارمندان	26	11	14	0	1	0	0	0	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		42.31	53.85	0.00	3.85	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00			
8	شاروالی کابل	تعداد کارمندان	294	86	174	28	3	0	0	3	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		29.25	59.18	9.52	1.02	0.00	0.00	1.02	0.00	0.00	0.00	0.00			
9	کمیسیون مستقل انتخابات	تعداد کارمندان	80	35	29	7	4	0	2	2	1	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		43.75	36.25	8.75	5.00	0.00	2.50	2.50	1.25	0.00	0.00	0.00			
10	اداره کنترول و تفتیش	تعداد کارمندان	168	47	112	3	0	0	0	6	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		27.98	66.67	1.79	0.00	0.00	0.00	3.57	0.00	0.00	0.00	0.00			
11	وزارت اقتصاد	تعداد کارمندان	206	49	133	12	3	0	0	6	2	0	0	1			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		23.90	64.88	5.85	1.46	0.00	0.00	2.93	0.98	0.00	0.00	0.49			
12	وزارت امور زنان	تعداد کارمندان	92	24	42	14	6	0	0	4	0	2	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		26.09	45.65	15.22	6.52	0.00	0.00	4.35	0.00	2.17	0.00	0.00			
13	وزارت امور مهاجرین و عودت کنندگان	تعداد کارمندان	69	12	52	0	3	0	0	2	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		17.39	75.36	0.00	4.35	0.00	0.00	2.90	0.00	0.00	0.00	0.00			
14	وزارت انکشاف دهات	تعداد کارمندان	293	101	152	15	17	0	0	1	2	3	2	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		34.47	51.88	5.12	5.80	0.00	0.00	0.34	0.68	1.02	0.68	0.00			

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب قوم

شماره	وزارتها و ادارات		کل اقوام	پشتون	تاجک	هزاره	ازبک	ایماق	نورستانی	سادات	ترکمن	بلوچ	پشه ئی	قزلباش	بیات	عرب	سایرین
15	وزارت انکشاف شهری	تعداد کارمندان	85	23	59	0	1	0	0	2	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		27.06	69.41	0.00	1.18	0.00	0.00	2.35	0.00	0.00	0.00	0.00			
16	وزارت تجارت	تعداد کارمندان	50	14	27	6	1	0	1	1	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		28.00	54.00	12.00	2.00	0.00	2.00	2.00	0.00	0.00	0.00	0.00			
17	وزارت تحصیلات عالی	تعداد کارمندان	271	97	144	8	13	0	0	2	2	1	0	1	1	2	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		35.79	53.14	2.95	4.80	0.00	0.00	0.74	0.74	0.37	0.00	0.37	0.37	0.74	0.00
18	وزارت ترانسپورت	تعداد کارمندان	146	52	75	15	0	0	0	4	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		35.62	51.37	10.27	0.00	0.00	0.00	2.74	0.00	0.00	0.00	0.00			
19	وزارت حج و اوقاف	تعداد کارمندان	68	14	49	5	0	0	0	0	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		20.59	72.06	7.35	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00			
20	وزارت امور خارجه	تعداد کارمندان	214	64	119	8	13	1	1	1	2	0	0	5			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		29.91	55.61	3.74	6.07	0.47	0.47	0.47	0.93	0.00	0.00	2.34			
21	وزارت امور داخله	تعداد کارمندان	79	31	30	6	5	1	2	3	0	1	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		39.24	37.97	7.59	6.33	1.27	2.53	3.80	0.00	1.27	0.00	0.00			
22	وزارت امور سرحدات	تعداد کارمندان	147	79	45	3	5	2	2	3	2	4	2	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		53.74	30.61	2.04	3.40	1.36	1.36	2.04	1.36	2.72	1.36	0.00			
23	وزارت شهدا و معلولین	تعداد کارمندان	312	123	142	16	17	0	0	12	2	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		39.42	45.51	5.13	5.45	0.00	0.00	3.85	0.64	0.00	0.00	0.00			
24	وزارت عدلیه	تعداد کارمندان	167	52	98	9	7	0	0	0	0	0	1	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		31.14	58.68	5.39	4.19	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.60	0.00			
25	وزارت فرهنگ و جوانان	تعداد کارمندان	334	73	235	11	8	0	0	3	1	1	2	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		21.86	70.36	3.29	2.40	0.00	0.00	0.90	0.30	0.30	0.60	0.00			
26	وزارت مالیه	تعداد کارمندان	441	192	202	17	15	0	1	7	2	5					
		فیصدی برحسب کل کارمندان		43.54	45.80	3.85	3.40	0.00	0.23	1.59	0.45	1.13					
27	وزارت مخابرات	تعداد کارمندان	157	58	94	3	0	0	0	2	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		36.94	59.87	1.91	0.00	0.00	0.00	1.27	0.00	0.00	0.00	0.00			
28	وزارت معارف	تعداد کارمندان	442	143	268	12	9	0	2	4	3	0	1				
		فیصدی برحسب کل کارمندان		32.43	60.77	2.72	2.04	0.00	0.45	0.91	0.68	0.00	0.23				

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب قوم

شماره	وزارتها و ادارات		کل اقوام	پشتون	تاجک	هزاره	ازبک	ایماق	نورستانی	سادات	ترکمن	بلوچ	پشه ئی	قزلباش	بیات	عرب	سایرین
29	وزارت دفاع	تعداد کارمندان	567	225	206	63	36	2	2	6	1	2	3	0		1	20
		فیصدی برحسب کل کارمندان		39.68	36.33	11.11	6.35	0.35	0.35	1.06	0.18	0.35	0.53	0.00		0.18	3.53
30	وزارت زراعت و مالداری	تعداد کارمندان	352	102	178	28	2	1	0	26	1	0	0	5	9		
		فیصدی برحسب کل کارمندان		28.98	50.57	7.95	0.57	0.28	0.00	7.39	0.28	0.00	0.00	1.42	2.56		
31	وزارت معادن	تعداد کارمندان	323	92	143	3	78	0	0	0	7	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		28.48	44.27	0.93	24.15	0.00	0.00	0.00	2.17	0.00	0.00	0.00			
32	لوی حارنوالی	تعداد کارمندان	658	269	326	23	37	0	0	2	0	1	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		40.88	49.54	3.50	5.62	0.00	0.00	0.30	0.00	0.15	0.00	0.00			
33	وزارت فواید عامه	تعداد کارمندان	168	53	109	4	1	0	0	0	0	0	1	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		31.55	64.88	2.38	0.60	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.60	0.00			
34	وزارت صحت عامه	تعداد کارمندان	176	62	96	1	1	0	0	14	0	0	1	1			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		35.23	54.55	0.57	0.57	0.00	0.00	7.95	0.00	0.00	0.57	0.57			
35	اداره تربیت بدنی و سپورت	تعداد کارمندان	45	10	31	1	2	0	1	0	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		22.22	68.89	2.22	4.44	0.00	2.22	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00			
36	وزارت انرژی و آب	تعداد کارمندان	590	186	376	16	6	0	0	4	0	0	2	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		31.53	63.73	2.71	1.02	0.00	0.00	0.68	0.00	0.00	0.34	0.00			
37	وزارت مبارزه با مواد مخدر	تعداد کارمندان	40	26	12	1	0	0	0	1	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		65.00	30.00	2.50	0.00	0.00	0.00	2.50	0.00	0.00	0.00	0.00			
38	جمعیت هلال احمر افغانی	تعداد کارمندان	164	53	73	9	12	0	0	15	0	2	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		32.32	44.51	5.49	7.32	0.00	0.00	9.15	0.00	1.22	0.00	0.00			
39	اداره ملی حفاظت محیط زیست	تعداد کارمندان	58	20	35	0	0	0	3	0	0	0	0	0			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		34.48	60.34	0.00	0.00	0.00	5.17	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00			
40	ستره محکمه	تعداد کارمندان	1022	420	544	34	20	0	0	0	1	2	1	0	0	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		41.10	53.23	3.33	1.96	0.00	0.00	0.00	0.10	0.20	0.10	0.00	0.00	0.00	0.00
41	امنیت ملی	تعداد کارمندان	335	117	190	9	7	0	2	5	0	3	2				
		فیصدی برحسب کل کارمندان		34.93	56.72	2.69	2.09	0.00	0.60	1.49	0.00	0.90	0.60	0.00	0.00	0.00	0.00
42	وزارت دولت در امور پارلمانی	تعداد کارمندان	35	14	13	4	1	0	0	1	0	0	0	2			
		فیصدی برحسب کل کارمندان		40.00	37.14	11.43	2.86	0.00	0.00	2.86	0.00	0.00	0.00	5.71			

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران

جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۳ الی خارج رتبه برحسب قوم

شماره	وزارتها و ادارات		کل اقوام	پشتون	تاجک	هزاره	ازبک	ایماق	نورستانی	سادات	ترکمن	بلوچ	پشه ئی	قزلباش	بیات	عرب	سایرین
43	کمیسیون مستقل حقوق بشر	تعداد کارمندان	240	92	53	67	7	0	3	9	2	2	1	0	2	2	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		38.17	21.99	27.80	2.90	0.00	1.24	3.73	0.83	0.83	0.41	0.00	0.83	0.83	0.00
44	ریاست عمومی اداره امور و دارالانشای شوارى وزیران	تعداد کارمندان	260	68	152	24	3	0	0	11	0	1	1	0	0	0	0
		فیصدی برحسب کل کارمندان		26.15	58.46	9.23	1.15	0.00	0.00	4.23	0.00	0.38	0.38	0.00	0.00	0.00	0.00

مجموع کل وزارت ها و ادارات	قوم ها	پشتون	تاجک	هزاره	ازبک	ایماق	نورستانی	سادات	ترکمن	بلوچ	پشه ئی	قزلباش	بیات	عرب	سایرین
مجموع کارمندان = ۹۶۰۸	تعداد کارمندان	3327	5087	508	348	7	23	171	33	30	21	15	13	5	20
	فیصدی برحسب کل کارمندان	34.63	52.95	5.29	3.62	0.07	0.24	1.78	0.34	0.31	0.22	0.16	0.14	0.05	0.21

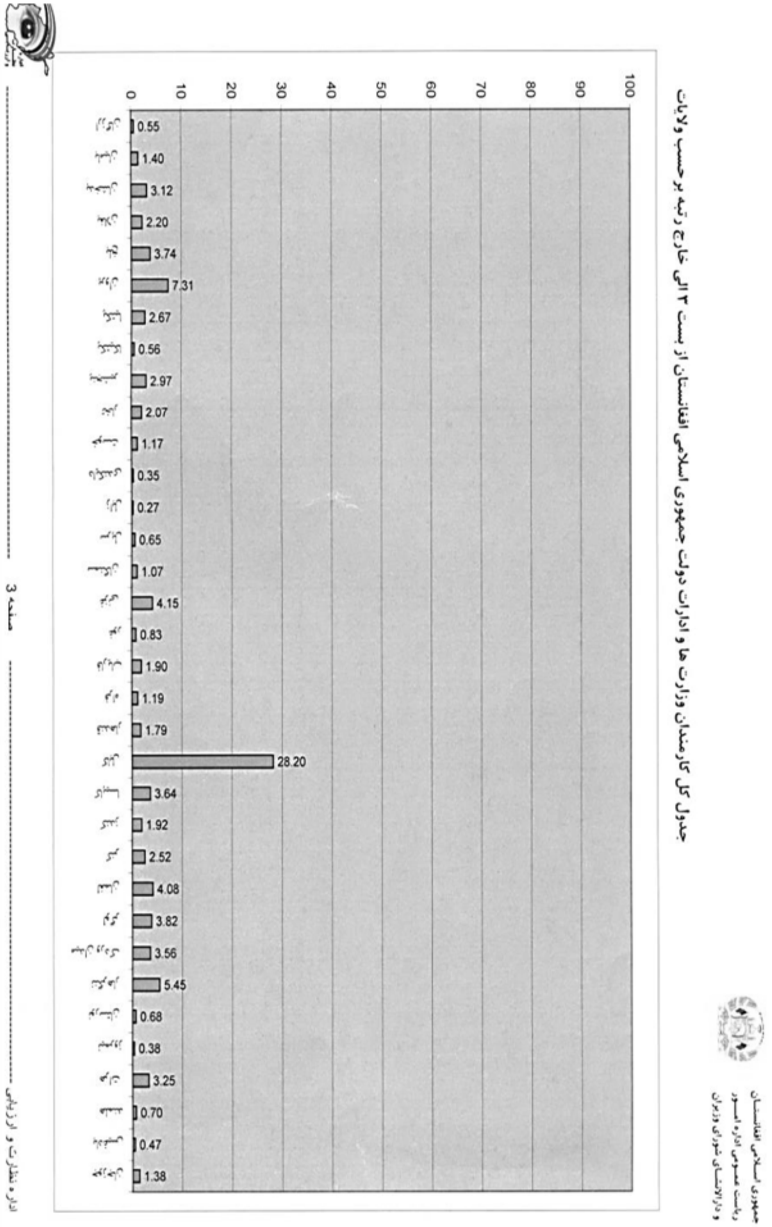
جمهوری اسلامی افغانستان
ریاست عمومی اداره امور
و دارالانشای شورای وزیران
جدول کل کارمندان وزارت ها و ادارات دولت جمهوری اسلامی افغانستان از بست ۲ الی خارج رتبه برحسب ولایات
0
10
20
30
40
50
60
70
80
90
100
0.55
1.40
3.12
2.20
3.74
7.31
2.67
0.56
2.97
2.07
1.17
0.35
0.27
0.65
1.07
4.15
0.83
1.90
1.19
1.79
28.20
3.64
1.92
2.52
4.08
3.82
3.56
5.45
0.68
0.38
3.25
0.70
0.47
1.38
صفحه 3
اداره نظارت و ارزیابی

(c) ketabton.com: The Digital Library

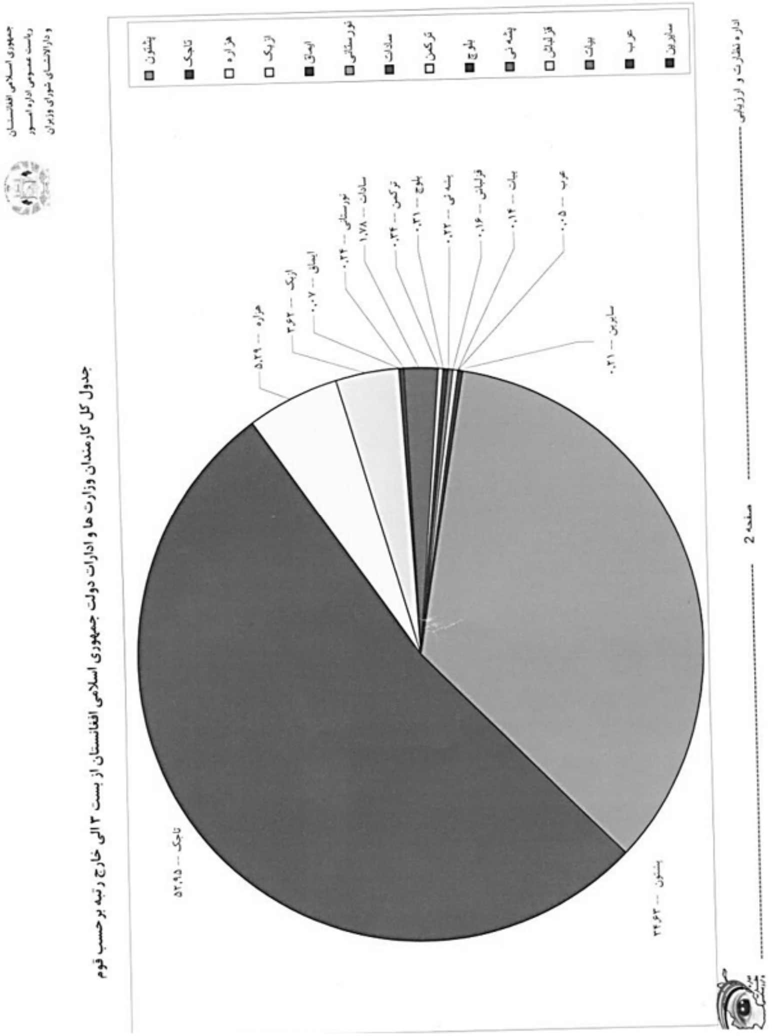

که قدرمن لوستونکي پورتني جدول ته متوجه شي، نو په اسانۍ سره قضاوت کولای شي چې د کرزي د حکومت اساسي برخې د چا په لاس کې وې، حاکم څوک و، محروم څوک او شکایت چا کاوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسم څپرکی

د حامدکرزي د رژیم برياوې

د ولسمشر کرزي حکومت د خپلو نیمګړتیاوو ترڅنګ، چې پر خپل ځای ورته اشاره شوې، یاد ورې برياوې هم لري. که د دې برياوو یادونه ونه شي، نو دا په دې مانا ده چې موږ د واقعیت یو اړخ څېړلی او بل راڅخه پاتې دی. دلته غواړو دې برياوو ته په اجمالي ډول او ډېر لنډيز سره نغوته وکړو:

د ولسمشر کرزي د حکومت بنسټ په بن کنفرانس کې کېښودل شو، که څه هم بن کنفرانس، د سیاسي، ټولنیز او قومي جوړښت له پلوه عادلانه نه و او یوې محدودې قومي او سیاسي ډلې په کې تر خپل حده څو ځله زيات ناقانونه امتیازات واخیستل، خو همدا کنفرانس و چې د حامدکرزي واکمنۍ ته یې لاره اواره کړه. د همدې کنفرانس پر بنسټ موقته اداره جوړه شوه او حامدکرزی یې په راس کې راغی، د دې ادارې د کار په پیل سره افغانستان ته د بهرنیو مرستو بهیر رامات شو. دا مهال طالبانو پوځي ماته خوړلې وه، د افغانستان په اکثرو سیمو کې طبیعي امن ټینګ و، نظامي فعالیتونه ډېر لږ وو، حکومت ورو ورو خپل شکل او محتوا ته پاملرنه کوله، د بیا رغونې کارونه هم پیل شول، خلکو ته د پخوا په انډول د یو څه کار روزګار زمینه برابره شوه، همدا مهال و چې د بن له کنفرانس سره سم باید د منځمهالې یا انتقالي ادارې لپاره بېړنۍ لویه جرګه جوړه شوې وای، د لنډ مهالې ادارې پر مهال زه (یون) په ختیزو ولایتونو کې د بېړنۍ لویې جرګې لپاره د کېدونکو ټاکنو د دارالانشا مسؤل وم، بیا په همدې لویه جرګه کې د لومړي منشي په توګه منتخب شوم، په دې لویه جرګه کې شپاړس سوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاوخوا مطرحو افرادو ګډون درلود، که څه هم د جرګې ټول غړي له عادلانه لارو چارو څخه نه وو راغلي، خو بیا هم جرګه د ولسواکۍ یو لومړی تمرین او تمثیل و. دې جرګې کې د انتقالي ادارې اډانه وړاندې شوه، که څه هم جرګې پرې پرېکړه ونه کړه، خو د موقتې ادارې په انډول یو څه مثبت پرمختګونه راغلل، خو بیا هم اصلي واک د یوې محدودې سیاسي ډلې په منګولو کې پاتې شو. د انتقالي ادارې پر مهال په هېواد کې رغاونیز کارونه تر یوه حده چټک شول، د هېواد په زیاتو برخو کې طبیعي امن و، که څه هم په ځینو برخو کې د طالبانو، نړیوالو او حکومتي ځواکونو تر منځ حقیقي او تصنعي جګړه روانه وه. په دې او تر دې وړاندې دوره کې په ملیونونو افغانان بېرته خپل هېواد ته راستانه شول او د کډوالۍ په انډول د راستنېدونکو شمېر څو برابره زیات شو. انتقالي ادارې اتلس میاشتې دوام وکړ او بیا د اساسي قانون لویه جرګه جوړه شوه، په دې لویه جرګه کې چې اساس یې د بېړنۍ لویې جرګې غړي وو، له ټول افغانستان څخه (۵۵۲) تنو ګډون درلود. زه (یون) د اساسي قانون د لویې جرګې لپاره په ختیزو ولایتونو کې د دارالانشا مسؤل او بیا دلته په لویه جرګه کې د دارلانشا غړی وم، د جرګې ټول جریان راته په زور او زېر سره معلوم و. په جرګه کې که څه هم د حکومتي او ناحکومتي زورواکو زور څرګند و، خو مستقلو او ملي خلکو هم په کې خپل تاثیر درلود. جرګې د افغانستان لپاره د وخت له غوښتنو او د ولسواکۍ له اصولو سره سم نسبتاً یو ښه قانون پاس کړ، که څه هم جرګه د زورواکو د ناقانونه غوښتنو له امله (۲۲) ورځې وځنډېدله، خو بیا یې هم خپل کار د اساسي قانون په تصویب سره پای ته ورساوه.

څرنګه چې د اساسي قانون لویه جرګه د افغان ولس په سیاسي او حقوقي برخلیک کې مهم نقش درلود، نو غواړم د دې جرګې د اوږدېدو د عواملو په باب هم یو څو ټکي له درنو لوستونکو سره شریک کړم:

د اساسي قانون په لویه جرګه کې یو شمېر اشخاصو، په تېره بیا د استاد رباني په مشرۍ اسلامي جمعیت او ځینو نورو قومي لړکیو غوښتل، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نړیوالو له فعلي حضور څخه ناوړه ګټه پورته کړي او په اساسي قانون کې ځان ته تر استحقاقه پورته ناقانونه امتیازات واخلي. ځینو د ښاروالانو، ولسوالانو او والیانو لپاره زیات صلاحیتونه غوښتل، ځینو ویل چې یاده کټه ګورۍ اشخاص باید د همغو سیمو د شوراګانو له خوا معرفي شي، یا انتخابي بڼه پیداکړي، ځینو ویل چې انتخابي شوراګانې به یو څو تنه جمهور رییس ته وروپېژني، هغه به په کې یو تن خوښوي او د عزل په حالت کې به هم همدا بهیر بیا تکرارېږي. استاد رباني او ډلې یې پر پارلماني نظام ډېر ټینګار کاوه، خو چې هغه ونه شو، نو بیا یې ملي شورا ته د زیاتو صلاحیتونو د ورکړې غوښتنه کوله. د احمدشاه مسعود ورور (احمدولي مسعود) د خپل ورور د اتلولۍ د تثبیت په لټه کې و، خو کله چې خلکو ورته وویل، رایې اچونې ته یې وړاندې کړه، نو سړی پوه شو چې رایې خو نه شي خپلولای، نو بیا یې وویل: ((نه ما برادر خود را متنازعه نمی سازم، اگر اتفاقی قبول کنید خوب است)). خو چا ورسره ونه منله. لنډه دا چې دوی ډېرې ناقانونه غوښتنې لرلې چې د جرګې اکثریت غړي ورسره مخالف وو. دې ډلې خلکو (۱۳) مادې د تعدیل لپاره وړاندې کړې، خو د یوې لپاره یې هم قانوني پروسیجر نه و پوره کړی. د لویې جرګې د داخلي طرزالعمل له مخې، هر چا چې غوښتل د اساسي قانون د تدقیق کمېسیون له خوا په جوړه شوې مسوده کې تغیر راولي، نو د جرګې د ټولو (۵۵۲) غړو له جملې څخه باید د یوې مادې د تعدیل لپاره (۱۵۳) ملاتړ لاسلیکونه راټول کړي. دوی د (۱۳) مادو لپاره لاسلیکونه راټول کړي وو، ان د هرې مادې لپاره تر (۱۹۰) پورې لاسلیکونه هم وو، خو کله چې د لویې جرګې د دارالانشا له خوا دا لاسلیکونه چک شول، اکثره لاسلیکونه جعلي وو، یانې د یوې مادې لپاره څو څو ځایه تکراري لاسلیکونه راټول شوي وو. کله چې د دوی دا جعل افشا شو، نو د دوی له خوا یوه ماده هم د تعدیل لپاره وړاندې نه شوه یانې دا چې د تعدیل وړ ونه ګڼل شوه او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقابل کې يې د هېوادپالو وکيلانو له خوا (درې مادې) د تعديل لپاره وړاندې شوې، نو ځکه خو د (شمالټلوالې) وکيلانو، نه بل څوک رايې اچونې ته پرېښودل او نه خپله حاضرېدل چې رايه اچونه شروع شي. په جرګه کې يې هم د جنګسالارۍ خصلت څرګند کړ. اکثريت تاجکانو د رباني په ګډون په قانون کې د (ازبکي) ژبې د رسميت سخت مخالفت کاوه، خو په ظاهري ډول يې دا مخالفت نه څرګنداوه، په مقابل کې پښتنو وکيلانو ازبکو ته وويل چې موږ ستاسې له ژبې سره هېڅ مخالفت نه لرو، را شئ، موږ به ستاسې د غوښتنو ملاتړ وکړو او تاسې زموږ. دې حالت په جرګه کې ستمي کړۍ وارخطا کړې وې. تاجکو فکر کاوه، په ازبک ژبو سيمو کې د (ازبکي) ژبې په رسميت سره به د (دري) ژبې د حاکميت ساحه وړه شي، نو ځکه يې له ازبکي ژبې سره مخالفت کاوه.

د اساسي قانون د لويې جرګې په کاري بهير کې د ايران او پاکستان د لاسوهنو اغېزې ښکاره کېدې. د اساسي قانون په لويه جرګه کې د لسو کمېټو په استازۍ د تفاهم يوه کمېټه جوړه شوې وه، چې هغې کې به ستونزې څېړل کېدلې، په دې کمېټه کې د بحث په ترڅ کې بېلابېل مسايل تحليلېدل او بيا پرې موافقه کېدله، يو تن په کې په قانون کې د افغانستان د جغرافيايي مساحت د تثبيت غوښتنه وکړه، هدف يې دا و چې په دې ډول ډېورنډ کرښه پر افغانانو په رسميت وپېژني، يو تن د افغانستان له نامه او په پښتو ژبه له ملي سرود سره هم مخالفت وښود، خو د تفاهم کمېټې اکثريت غړو له اصلي مسودې سره توافق وښود. استاد رباني ملي شورا ته د زيات واک پر لېږد ټينګار کاوه، د پيسو د چاپ په ګډون، چې مخکې هم ورته اشاره وشوه، د هرې خبرې لپاره به يې د تائيد او تصويب کلمې وړانديز کولې او دا کلمې يې هم په دقيقه مانا نه کارولې، خو په مسوده کې دا هره کلمه پر خپل ځای راغلې وه؛ د شخص لپاره تائيد او د متن لپاره تصويب و. په تفاهم کمېټه کې د شهيدانو پر اوونۍ يو څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې وشوې، خو دا چې دا اوونۍ به کله وي او رخصتي به پر کومه ورځ وي، پر دې عمومي توافق نه و شوی.
کله چې اساسي قانون تصويب شو، يو ځل بيا همدې خلکو چيغې پورته کړې چې اساسي قانون کې لاس وهل شوی دی. ماته چې ټول جريان معلوم دی او د دې جرگې په متن کې واقع وم. د اساسي قانون په يوې ماده کې هم لاس نه دی وهل شوی، يوازينۍ نقطه چې د غور وړ ده هغه دا ده چې د شهيد اوونۍ ولې د (احمدشاه مسعود) د مرگ له نېټې سره سمون وخوړ او ولې د سنبلې (۱۸)مه رخصتي وگڼل شوه؟ دا مسله څېړنې ته اړتيا لري، ځکه چې اکثريت غړي د احمدشاه مسعود له ((اتلولۍ)) سره موافق نه وو، نو بيا ولې د ده د مرگ ورځ، د شهيدانو د اوونۍ تر چتر لاندې رخصتي وگڼل شي؟
په اساسي قانون کې د جمعيت گوند او ځينو نورو لړکيو هڅه کوله چې يو زيات شمېر ناقانونه امتيازات واخلي، خو په جرگه کې يو شمېر هېوادپالو وکيلانو د دوی توطيې خنثی کړې، نو ځکه خو يې په اساسي قانون کې د لاسوهنې او جعل چيغې پورته کړې، همغه کسانو دا چيغې پورته کولې، چې په خپله يې د يوې مادې د تعديل لپاره څو ځله ناقانونه لاسليکونه کړي وو.
ما د اساسي قانون د لويې جرگې ټول جريان او اسناد په منظم ډول کاپي کړي وو او ټول مې په يوه کڅوړه کې خوندي کړي وو، خو څرنگه چې په جرگه کې مې (۲۲) ورځې شپه او ورځ په متواتر ډول کار کړی و، دومره ستړی شوی وم چې د اسنادو دا کڅوړه رانه چېرته پاتې شوې او يا هم چا راڅخه غلا کړې وه او بيا مې چې هر څومره هڅه وکړه، هغه اسناد مې په هغه شکل راټول نه کړای شول، ان تر ننه پورې ورپسې ځورېږم.
د افغانستان نوی اساسي قانون، د کرزي د تېر نږدې دوه کلن حکومت يوه اساسي لاسته راوړنه وه، چې د افغانستان نظام او دولتي چارې يې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

متفرقه لايحو، قوانينو او ګډوډيو څخه يو قانوني چوکاټ ته داخلې کړې.
همدا اساسي قانون و چې د (۱۹۶۷م) کال اساسي قانون ځای يې ونيو او د همدې نوي اساسي قانون پر بنسټ د افغانستان په تاريخ کې د لومړي ځل لپاره د ولسمشرۍ ټاکنې تر سره شوې او حامدکرزی په کې د څلور پنځوس اعشاريه شپږ (۵۴،٦٪)سلنه رايو په خپلولو سره د لومړني منتخب جمهور رييس په توګه وټاکل شو. دا د افغانستان په تاريخ کې د لومړي ځل لپاره په مستقيم ډول د ټاکنو له لارې د ولسمشر انتخابېدل و. که څه هم د ختيزو هېوادونو د نورو ټاکنو په شان دې ټاکنو هم خپل خپل مشکلات درلودل، خو په عام ډول دا ټاکنې د حامدکرزي پر وړاندې د بل هر برابر انډول د نشتوالي او په افغانستان کې د عامه ذهنيت د منښت له کبله نسبتاً معقولې ټاکنې ګڼل کېدی شي.

د جمهوري رياست تر لومړنيو ټاکنو وروسته په هېواد کې د ولسي جرګې او ولايتي شوراګانو لپاره ټاکنې تر سره شوې، دا ټاکنې هم تر ډېرو لسيزو تاوتريخوالي وروسته د ولسواکۍ د څرګندولو لپاره لومړنۍ ټاکنې وې، په ټاکنو کې شور، زوږ، درغلي، د زور او زر کارول، د خلکو د حقيقي رايو استعمال ټول جريانونه مطرح وو. که څه هم يو زيات شمېر زورواکي په دې ټاکنو کې بريالي شول، خو د هغوی ترڅنګ ښه خلک هم په کې له ورايه ښکارېدل، زورواکو که څه هم خپل زر او زور استعمال کړل، خو دا کار يې هم خلکو ته د مراجعې له لارې تر سره کړ. په نتيجه کې هېواد د منتخبو ولايتي شوراګانو او منتخبې ملي شورا څښتن شو، چې زور، فشار، اختيار، منطق، پوهه، قانونيت او لا قانونيت ټول په کې څرګندېدل. له نيمګړتياوو سره سره د قانون د حاکميت چوکاټونه رامنځته شول او هر چا د قانون د حاکميت تر سيوري او شعار لاندې خپلې ګټې، هيلې او غوښتنې سره تنظيم کړې.

د ملي شورا تر تکميل وروسته د افغانستان د اسلامي جمهوريت درې قواوې: (قضائيه، مقننه او اجرائيه) درې واړه له شکلي پلوه بشپړې شوې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو له کیفي پلوه هرې یوې خپل خپل مشکلات درلودل. حکومت که څه هم په یو شمېر برخو کې بریالی نه و، خو په سیاسي برخه کې یې یو شمېر بریالیتوبونه ترلاسه کړل. افغانستان له سیاسي انزوا څخه وژغورل شو او په نړیواله ټولنه کې یې خپل خاص حیثیت راخپل کړ. تروریزم ضد جګړه چې له نظامي پلوه پر افغانستان راټوله وه، حکومت پر دې بریالی شو چې د سیاسي منطق له پلوه د نړۍ پام د دې جګړې د اصلي لوبغاړي (پاکستان) خواته واړوي، پاکستان په نړۍ کې له سیاسي پلوه تر یوه حده منزوي شو، خو دا چې پاکستان د پوځي ظرفیت له امله په سیمه او نړۍ کې خپل خپل اندېوالان درلودل، یوازې سیاسي منطق هم د دې جوګه نه شو چې نړۍ د پاکستان د لاسوهنو مخه ډب کړي. افغانستان له پاکستان سره د امن ګډه جرګه جوړه کړه، د دې جرګې یو منطق دا و چې پاکستان د قضیې یو اړخ دی، بل منطق یې دا و چې تر یوې پېړۍ زیاته موده کېږي چې ښکېلاک یو واحد ملت پر دوو برخو: (لر او بر پښتون یا افغان) باندې وېشلی او اوس د تروریزم په پلمه د دې ملت همدا دواړه څانګې تر سخت ګواښ او خطر لاندې دي. ولسمشر کرزي غوښتل په نامستقیم ډول د لر او بر افغان د یووالي مظاهره وکړي او همدارنګه پاکستان او په تېره بیا د هغوی نظامي ګروپ د افغان ستونزې د یو اصلي اړخ په توګه نړۍ ته معرفي کړي. سره له دې چې د افغانستان او پاکستان تر منځ د امن ګډې جرګې د افغان غمیزې د اوږده بهیر د بندولو لپاره غوڅه پایله نه درلوده، خو د لر او بر افغان د یووالي پیغام یې درلود. جرګې یو عادلانه پرېکړه لیک، چې پر اوو مادو مشتمل و، صادر کړ او ټاکل شوې وه د بلې ورته جرګې جوړېدل په پاکستان کې تر سره شي او په تعقیب یې نورې جرګه‌ګۍ هم جوړې شي، خو پاکستاني چارواکو د بېلابېلو پلمو په جوړولو سره د جرګې له تداوم څخه غاړه وغړوله.

افغانستان د ولسمشر کرزي د واکمنۍ په بهیر کې له نړیوالې ټولنې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

گرم سياسي اړيکي درلودل، د نږۍ تر (۵۲) زياتو هېوادونو کې د افغانستان سياسي استازولۍ او سفارتونه فعال وو او په افغانستان کې نړيوالې ټولنې دومره فعال حضور درلود چې د نړۍ په هېڅ هېواد کې يې دومره سياسي، پوځي او اقتصادي حضور نه درلود، د بېلابېلو هېوادونو او نړيوالو سازمانونو نږدې (سل) استازوليو په افغانستان کې فعاليت درلود، د افغانستان په باب د نړيوالې ټولنې په همکارۍ، د توکيو، بن، برلين، لندن، کابل او تر شپږو زيات داسې نړيوال کنفرانسونه جوړ شول چې د نړۍ تر (۵۰) زياتو هېوادونو او تر (سلو) زياتو نړيوالو سازمانونو په کې گډون درلود. دا د نړۍ په کچه هغه لوی او ډېر کنفرانسونه دي چې نړيوالې ټولنې تر دې دمه د يوه هېواد او له هغه سره د مرستو په خاطر جوړ کړي دي. البته د افغانستان دولت ځينې داسې ستونزې لرلې چې پر دې برياليی نه شو، د نړيوالې ټولنې له پراخ ملاتړ څخه موثره گټه پورته کړي، خو له گڼو نيمگړتياوو سره سره افغانستان د نړۍ د پاملرنې په محور کې واقع و.

د سياسي او قانوني پرمختگونو ترڅنگ په هېواد کې د ولسواکۍ بنسټونه د پوخوالي خواته لاړل، د سياسي گوندونو د جوړولو قانون پاس شو، نږدې (۱۱۰) گوندونو د فعاليت جواز ترلاسه کړ، دا چې د هغوی د څومره والي او څرنگوالي په باب ډېرې پوښتنې شته، دې کې شک نه شته، خو دا په خپله په سياسي گوندونو پورې اړه لري، حکومت ټولو ته د فعاليت لاره خلاصه کړې وه. ټولنيز سازمانونه او مدني حرکتونه هم ورځ تر بلې زيات شول، په زرگونو ټولنيزو سازمانونو، قومي شوراگانو او مدني بنسټونو پر فعاليت پيل وکړ. د دې ترڅنگ د رسنيو قانون پاس شو. په دې بهير کې د رسنيو بېلابېلو ډولونو له شکلي پلوه دومره وده وکړه چې د هېواد په ټبر تاريخ کې يې هېڅکله سارې نه دي ليدل شوې. نږدې يو زر (۱۰۰۰) عنوانو چاپي مهالنيو خپرونو د خپراوي مجوز ترلاسه کړ. (۱۷۰) ايف ايم راډيوگانې فعالې شوې او نږدې (۵۰) خصوصي ټلوېزيوني چينلونو پر فعاليت پيل وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نوې جوړونه او بیا رغونه کې هم ډېر زیات پرمختګونه شوي، د عامې روغتیا په برخه کې پاموړ بریاوې ترلاسه شوي، د مور او ماشوم مرګ و میر کم شوی، ساري ناروغۍ تر یوه حده کمې شوي، په سلګونو کلینیکونه جوړ شوي، هېڅ داسې ولسوالۍ نه شته چې په هغې کې یو نه یو کلینک جوړ شوی نه وي، د ټولو هغو روغتونونو شمېر چې دولت په تېرو څوارلسو کلونو کې جوړ کړي تر (سوونو) اوړي. پر دولتي روغتونو سربېره خصوصي روغتونونو ته د فعالیت جوازونه ورکړل شوي دي، تر اوسه پورې د ټول هېواد په کچه (سلګونو) شخصي روغتونونه فعالیت لري چې د ځینو خدماتي کچه یې تر دولتي روغتونونو هم لوړه ده.

د پوهنې په برخه کې خورا زیات پرمختګونه رامنځته شوي، د ټول هېواد په کچه (۱۷۰۰۰) ښوونځي فعالیت لري چې نږدې یوولس (۱۱) ملیونه زده کوونکي په کې پر زده کړه بوخت دي او د نږدې (۲۱۷) زرو ښوونکو له خوا ورته تدریس کېږي. د واحد تدریسي نصاب په بشپړونه کې پرمختګ شوی، د هر ولایت او د ځینو مهمو ولسوالیو په کچه دارالمعلمینونه او په ځینو ولایتونو کې دارالعلومونه جوړ شوي. د ښوونې کیفیت د پخوا په انډول ښه شوی، خو لاهم په دې برخه کې ډېرې ستونزې شته، تر (۶۱۵) زیات ښوونځي لا هم تړلي پاتې شوي او تر دوه ملیونوپورې هغه ماشومان، چې باید په ښوونځیو کې شامل شوي وای، د جنګونو او نورو بېلابېلو عواملو له امله د دې جوګه نه شول چې په ښوونځیو کې شامل شي. پر دولتي ښوونځیو سربېره شخصي ښوونځیو ته هم د فعالیت اجازه ورکړل شوې ده. تر (۲۰۱۴م) کال پورې د ټول هېواد په کچه د دې ښوونځیو شمېر (۹۰۰) ته رسېده چې نږدې (پنځه سوه زره) زده کوونکو په کې زده کړه کوله، د (۱۷۰۰۰) ښوونکو له خوا ورته تدریس کېده او (۱۷۰۰۰)تنه نور یې خدماتي پرسونل وو.

پر روزنیز او ښوونیز نظام سربېره د لوړو زده کړو په موسساتو کې هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پامور مثبت بدلونونه راغلي دي. د ټول هېواد په کچه تر (۳۴) زیات دولتي پوهنتونونه او د لوړو زده کړو موسسې فعالیت لري چې نږدې (سل زره تنه) محصلین په کې پر زده کړه بوخت دي او د زرګونو استادانو له خوا ورته تدریس کېږي. په لسګونو زره افغانان د لوړو زده کړو لپاره بهرنیو هېوادونو ته استول شوي چې یو زیات شمېر یې تر زده کړو وروسته بېرته خپل هېواد ته راستانه شوي دي.

د هېواد د دولتي پوهنتونونو په سلګونو استادان د ماسترۍ او دوکتورا لپاره بهر ته استول شوي، چې ځینې یې د زده کړو تر بشپړاوي وروسته بېرته خپل هېواد ته راستانه شوي او د ځینو زده کړې لا دوام لري. دلته د هېواد په داخل کې پر کابل پوهنتون سربېره د هېواد په یو شمېر نورو پوهنتونونو کې د ماسترۍ او دوکتورا پروګرام دوام لري. د استادانو معاشونه د ځینو ګاونډیو هېوادونو په پرتله ښه دي، معاشونه د پوهنتوني رتبو پر اساس تنظیم شوي دي. پر دولتي پوهنتونونو سربېره خصوصي پوهنتونونه او د لوړو زده کړو موسسې هم فعالیت لري. د دې ډول موسساتو شمېر نږدې (۹۲) ته رسېږي چې په لسګونو زره محصلین په کې پر زده‌کړه بوخت دي او د زرګونو استادانو له خوا ورته تدریس کېږي. د پوهنتونونو له جملې څخه په ځینو کې یې پر لیسانس دورې سربېره د ماسترۍ دورې پروګرامونه هم تعقیبېږي. دا پوهنتونونه د هېواد په مرکز او ولایتونو کې فعالیت لري. سره له دې چې د لوړو زده کړو په برخه کې هم په دولتي او هم په شخصي پوهنتونونو دواړو کې ستونزې شته او کیفیت لا هم هغې مرحلې ته نه دی رسېدلی چې ټول ترې خوشاله شي، خو بیا هم د هېواد اوسنیو شرایطو ته په کتو سره په دې برخه کې خورا زیات پرمختګ شوی او تر (۱۳۸۱ل) کال وړاندې دوو لسیزو سره هېڅ د پرتلې وړ نه دی. د (۱۳۸۱- ۱۳۹۳) کلونو تر منځ په زرګونو هغه افغانان چې د لوړو زده کړو خاوندان وو او له هېواده بهر اوسېدل د مهاجرو د نړیوال سازمان (IOM) او د افغانستان دولت د بېلابېلو پروګرامونو له لارې بېرته

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېواد ته راستانه شول او دلته په حکومت او نورو ناحکومتي ادارو کې د کار جوګه شول. سربېره پر دې افغاني پوهنتونونو د نړۍ له ګڼو پوهنتونو سره نه یوازې پخواني اړیکي لاپسې ورغول او ټینګ یې کړل، بلکې نور یې هم پسې پراخ کړل.

پر تعلیمي او تحصیلي بهیر سربېره کلیوالو سیمو ته هم زیاته پاملرنه وشوه. د دولت له ډېرو بریالیو پروګرامونو څخه یو هم د کلیو او پراختیا وزارت د (ملي پیوستون) پروګرام و. د دې پروګرام له لارې د ټول هېواد په کچه تر (۲۵) زرو زیات کلي تر خدماتي پوښښ لاندې راغلل او د هغوی په خوښه په کې لومړنۍ اړتیا وړ کلیوالي پرمختیایي پروژې پلې شوې، سره له دې چې د دې پروژو د کیفیت او پر وخت تطبیق په باب شکایتونه موجود وو او همدا راز د خلکو تر منځ د ټاکنو په باب هم اعتراضونه وو، خو په مجموعي ډول دا یوه بریالۍ پروژه ګڼل کېدی شي. دا پروژه د دې سبب ګرځېدله چې د ښار او کلي تر منځ د زمانو واټن راکم شي او خلک په خپل کلي کې لږ تر لږه لومړنیو خدماتو ته لاسرسی پیدا کړي.

پر کلیوالي خدماتو سربېره د لویو لارو جوړولو ته هم زیاته پاملرنه وشوه، د هېواد اکثره لویې لارې یا سړکونه په اساسي ډول جوړ شول او حلقوي سړک هم د بشپړېدو په حال کې دی. ټول سړکونه چې په دې بهیر کې په پاخه ډول جوړ شوي تر اوه زره او پنځه سوه (۷۵۰۰) کیلو مترو اوړي او د هر ولایت د ولسوالیو او کلیو تر منځ سړکونه، چې په دویمه او دریمه درجه کې راځي او ځینې یې د لومړي ځل لپاره په خامه ډول جوړ شوي، نږدې دېرش زره (۳۰،۰۰۰) کیلو مترو ته رسېږي.

ترانسپورت هم په دې موده کې ښه وده وکړه، پر دولتي هوایي ترانسپورتي شرکتونو سربېره خصوصي هوایي شرکتونه هم جوړ شول. څلورو خصوصي هوایي شرکتونو مجوز ترلاسه او پر فعالیت یې پیل وکړ. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخابراتي او مواصلاتي برخه کې هم د پامور پرمختګ رامنځته شو. پر دولتي مخابراتي شرکت (افغان ټيليکم) سربېره درېيو نورو نړيوالو مخابراتي شرکتونو؛ (روشن، ام ټي ان او اتصالاتو) جوازونه ترلاسه کړل او پر فعاليت يې پيل وکړ. افغان بېسيم لا تر دې وړاندې د فعاليت جواز اخيستی و. اوس لږ تر لږه (۱۷) مليونه افغانان ګرځنده ټلېفون ته لاسرسی لري. د نوري فايبر پروژه د بشپړېدو په حال کې ده، حکومت هر کال له دې مخابراتي شرکتونو څخه (۱۷۰) مليونه ډالر عايدات ترلاسه کول او د مخابراتو وزارت يو له ګټندويو وزارتونو څخه ګڼل کېږي.

په هېواد کې د نسبي ثبات او نسبي ښېرازۍ له امله له پاکستان او ايران څخه ګڼ شمېر افغانان بېرته خپل هېواد ته راستانه شول، چې د ټولو شمېر نږدې (څلور مليونه) تنو ته رسېده، کورني کډوال تر يوه حده بېرته خپلو اصلي سيمو ته ستانه شول، خو د بېلابېلو زورواکانو د شتوالي له امله بيا هم په دې برخه کې ډېرې ستونزې پرتې دي.

د ډاکتر نجيب الله د حاکميت تر ړنګېدو وروسته د افغانستان پوځ وپاشل شو او ځای يې تنظيمي ملېشو ونيو، چې له بېلابېلو کړيو سره مله وو. طالبانو تنظيمي انارشي له منځه يوړه، نسبي ثبات يې راوست، خو د ملي پوځ د جوړونې تجربه، فکر او امکانات ورسره نه وو. کوم څه چې له پخوانيو امکاناتو څخه له دوی سره پاتې وو، هغه هم د طالبانو د رژيم په ړنګېدو سره له منځه لاړل. تر (۱۳۸۱ل) کال وروسته يوځل بيا د پوځ پر جوړونې پيل وشو، لومړی د (ډي ډي ار) او (ډاياګ) بهيرونه پيل شول او ترڅنګ يې ملي پوليسو، ملي اردو او ملي امنيت ته د جلب او جذب بهير هم پيل شو. دا بهير که څه هم د نړيوالې ټولنې په مالي او فني ملاتړ له يو لړ سمونونو سره ملګری و، خو بيا هم د ((جهاد)) او ((مقاومت)) په نامه تنظيمي، سمتي او قومي افکارو ورته لاره وکړه او ملي پوځ يې په اساسي مانا (ملي کېدو) ته پرېنښود. له ګڼو سياسي او تنظيمي ستونزو سره سره ملي پوځ څوارلس کلن مزل وواهه او په دې ترڅ کې يې خپل شمېر (۳۵۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرو تنو ته پورته کړ، ملي پوځ له شکلي او کمي پلوه وده وکړه، خو لا هم کيفي اصلاح ته پوره پوره اړتيا لري.

ولسمشر کرزي د دې ټولو چارو د سمون او اوډون په خاطر ډېر زيات کورني او بهرني سفرونه وکړل چې ځينو يې پوره برياوې درلودلې. د سفرونو او ملاقاتونو له پلوه کېدی شي ولسمشر کرزی په نړۍ کې يو بې ساری ولسمشر وګڼل شي. په زرګونو وړو غونډو او جرګو کې يې ګډون وکړ او د خپل حاکميت په بهير کې يې لږ تر لږه شپږ لويې جرګې او يا هغو ته ورته مهمې جرګې جوړې کړې. که څه هم د دې لويو جرګو د کيفيت او ماهيت په باب له خلکو سره پوښتنې مطرح وې، خو بيا هم د شکل او کميت له مخې دا جرګې د خپل ډول ښې جرګې بلل کېدی شي.

لکه څنګه چې دمخه مو يادونه وکړه لومړنۍ جرګه هماغه بېړنۍ لويه جرګه وه چې پر (۱۳۸۱ل) کال د غبرګولي په مياشت کې جوړه شوه، نږدې (۱۶۰۰) تنه مطرح افغانانو په کې ګډون کړی و، دې جرګې د انتقالي ادارې مشرتابه وټاکه، ياني حامدکرزی يې د رايو په اکثريت سره د انتقالي ادارې د مشر په توګه منتخب کړ.

ورپسې پر (۱۳۸۲ل) کال د اساسي قانون لويه جرګه جوړه شوه چې (۵۵۲) تنو په کې ګډون کړی و او د اساسي قانون مسوده يې تر (۲۲) ورځني بحث او خبرو اترو وروسته تصويب کړه.

پر (۱۳۸۶ل) کال د پاکستان او افغانستان تر منځ د امن ګډه جرګه جوړه شوه چې له دواړو خواوو څخه (۶۱۰) تنو په کې ګډون درلود او د محتوياتو په باب مو ورته دمخه څه ناڅه يادونه وکړه.

پر (۱۳۸۹ل) کال د سولې مشورتي جرګه جوړه شوه، چې نږدې (۱۶۰۰) تنو په کې ګډون درلود، د دې جرګې د سپارښتنو پر اساس د سولې عالي شورا جوړه شوه، دا چې د دې شورا په راس کې استاد برهان الدين رباني ولې منتصب شو، په دې باب مو په نورو برخو کې بحث

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړې دی.

پر (۱۳۹۰ل) کال دوديزه لويه جرگه جوړه شوه نږدې (۲۰۳۰) تنو مطرحو افغانانو په کې گډون کړی و. دې جرگې له امريکا سره د ستراتيژيکو اړيکو د تړون په باب حکومت ته خپلې مشورې او سپارښتنې وړاندې کړې.

پر (۱۳۹۲ل) کال د تېرې دوديزې لويې جرگې د پرېکړو او سپارښتنو په تعقيب له امريکا سره د امنيتي تړون د جزئياتو د څېړنې او د دې تړون په باب حکومت ته د سلامشورې ورکولو په نيت بله لويه جرگه جوړه شوه. په دې جرگه کې نږدې (۲٦۰۰) تنو گډون کړی و. د جرگې د اکثريت غړو مشوره دا وه چې له امريکا سره امنيتي تړون په اوسنيو شرايطو کې د افغانستان لپاره گټور دی، حکومت ته يې سپارښتنه وکړه چې له امريکا سره دې امنيتي تړون لاسليک شي، خو کرزي ترپايه د دې تړون له لاسليک څخه ډډه وکړه.

د ولسمشر کرزي د حاکميت په بهير کې چې د اقتصادي ښېرازۍ په برخه کې بل کوم مهم گام پورته شو، هغه د نويو پيسو چاپ او د انفلاسيون کنټرول و. افغانۍ چې د استاد برهان الدين رباني په نيم واکه واکمنۍ کې خپل ارزښت په بېساري توگه بايلولای و، يانې په دې دوره کې د انفلاسيون کچه (۱۵۰۰) ځله لوړه شوې وه او طالبانو ته هم همدا انفلاسيون په ميراث پاتې و. د کرزي په مشرۍ په انتقالي اداره کې ورته د پای ټکی کېښودل شو. نوې پيسې چاپ او درې صفره ترې لرې شول، يانې (يوې) اوسنۍ افغانۍ د (زرو) پخوانيو افغانيو ځای ونيو. که څه هم پر نويو افغانيو د زړو افغانيو د بدلون پر وخت بېشانه درغلي وشوه او پخوانيو زورواکو تنظيم سالارانو ته، چې په ناقانونه توگه يې پيسې چاپ کړې او له ځان سره زېرمه کړې وې، هغوی ته له کوم قيد و شرط پرته پخوانۍ پيسې پر نويو پيسو بدلې شوې، خو بيا هم ورو ورو د هغوی لاس د افغاني بانکنوټونو له ناکنټروله چاپه لنډ شو. د (۱۴) کلونو په ترڅ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نږدې (دوه نیم سوه ملیارده) نوي افغاني بانکنوټونه چاپ شول او همدا پیسې په چلند کې شوې، افغانۍ په دې بهیر کې د یوه امریکایي ډالر په مقابل کې له (۴۷-۵۷) افغانیو پورې تبادله کېدې. د کرزي حکومت د پیسو په ثبات ساتلو کې تر ټولو ګاونډیو هېوادونو زیات بریالی و، حکومت د دې توان پیدا کړ چې تر یوه بریده د ډالرو په مقابل کې د خپلې ملي کرنسۍ ثبات وساتلای شي.

په دې بهیر کې په هېواد کې د ژوندانه په هر ډګر کې دولتي پانګونه وشوه او خصوصي سکتور ته هم زیاته پاملرنه وشوه. د خصوصي سکتور د پانګونې د جذب لپاره د (ایسا) یانې د پانګونې د ملاتړ ادارې په نامه ځانګړې اداره جوړه شوه. دا اداره په دې بریالۍ شوه چې تر یوې لسیزې زیاته موده کې نږدې دري ځلوېښت زره او ځلور پنځوس (۴۳۰۵۴) افغاني او دوه زره ځلور سوه او ځلور نوي (۲۴۹۴) بهرنیو شرکتونو ته د کار جواز صادر کړي. په دې بهیر کې د ټول هېواد په کچه د خصوصي سکتور له خوا تر (شپږنیم ملیارده ډالرو) زیاته پانګونه شوې ده. د یو بل رقم له مخې تر (۲۰۱۴م) کال پورې ټوله (۴۳۵۳۱۱۲۲۱۴۹۵) افغانۍ یانې نږدې ځلور ټریلیونه افغانۍ پانګونه شوې ده.

د دې پانګونې له امله (۱۳۰۷۲۴۶) افغانانو او (۵۵۷۴۸) تنو بهرنیانو ته د کار موندنې زمینه برابره شوې ده. په لویو ولایتونو، لکه (کابل، ننګرهار، هرات، هلمند، پروان، خوست، کندوز، غزني، جوزجان، فاریاب، لغمان، لوګر، میدان وردګ، نیمروز، بلخ) او نورو کې د صنعت د جذب لپاره صنعتي پارکونه جوړ شوي دي.

یو زیات شمېر افغان پانګوال له قانوني او ناقانوني لارې د دې جوګه شول چې په هېواد کې لوی او واړه ښارګوټي جوړ کړي، چې له دې درکه په لکونو افغانانو ته کار او روزګار پیدا شو او په زرګونو نور د کور او سرپناه څښتنان شول. که څه هم په دې برخه کې عدالت تامین شوی نه دی، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا هم د سرپناه په برخه کې د خلکو ستونزو ته څه ناخه ځواب ویلای شي.

د اوبو، انرژۍ، کرنې او مالدارۍ په برخه کې هم پرمختگونه شوي دي. په سلگونو سربندونه جوړ شوي، د اوبه خور سیستمونه بیا رغول شوي او په زرگونو هکتاره شاړه ځمکه نوې اباده شوې، په زرگونو جریبه باغونه نوي جوړ شوي، په لسگونو واړه برېښنابندونه جوړ شوي، کورني حاصلات د پخوا په انډول زیات شوي، کرنیز او حیواني فارمونه جوړ شوي، یوازې په ننگرهار کې د چرگوړو د روزنې او پالنې (۲۰۰۰) فارمونه جوړ شوي دي. له نورو هېوادونو څخه برېښنا وارده شوې او د چاپېریال ساتنې په برخه کې هم یوڅه پرمختگ شوی دی. خو په دې ټولو برخو کې د پرمختگونو ترڅنگ ستونزې او مشکلات هم وو چې لا هم پر خپل ځای پاتې دي.

د کانونو او طبیعي زېرمو د استخراج په برخه کې هم پرمختیاوې رامنځته شوي دي. د امریکایي څېړونکو د پلټنې له مخې په افغانستان کې تر ځمکې لاندې زېرمو مجموعي ارزښت تر (درې ټریلیونو ډالرو) اوړي. د کانونو په برخه کې د عینکو مسو کان او د بامیانو د حاجیگک د اوسپنې کان د استخراج په برخه کې چینایي او هندي کمپنیو سره تړونونه شوي او د امو حوزې د تېلو د استخراج په برخه کې له چینایي کمپنۍ سره، خو لا هم ډېر بهرني شرکتونه زړه نه ښه کوي چې په دې برخه کې اساسي پانگونه وکړي. د هېواد خصوصي شرکتونو ته هم د دې زمینه نه ده برابره شوې چې د کانونو په استخراج کې اساسي ونډه ولري.

په کلتوري برخه کې هم پرمختگونه شوي، د افغانستان یو زیات شمېر تاریخي اثار بېرته خوندي شوي، د هېواد ملي موزیم او شپږ ولایتي موزیمونه بېرته رغول شوي دي، ملي ارشیف او ملي گالرۍ ته هم پام شوی، په سوونو فرهنگي ټولنې جوړې شوي، د چاپ صنعت وده کړې، په نړیوال ډگر کې د افغانستان کلتور ځلول شوی دی.

په مجموعي ډول په تېرو (۱۴) کلونو کې په صادراتو او وارداتو دواړو کې زیاتوالی راغلی دی. خو د وارداتو کچه د صادراتو په انډول څو ځله

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیاته ده. که دا ټول پرمختگونه او له هغو سره مل ستونزې په پام کې ونیول شي، نو د ټولیزې نتیجې په توگه ویلای شو، چې په تېرو (۱۴) کلونو کې دومره پرمختیایي کارونه شوي چې د پېړیو په بهیر کې نه وو شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اولسم څپرکی

ولې استعفی؟

په تېرو څپرکو کې چې ما کومو ناخوالو ته اشاره وکړه د همغو ناخوالو له امله ما څو ځله پرېکړه وکړه چې له خپلې دندې استعفی ورکړم، خو بېلابېلو انډيوالانو راته وويل چې استعفی د حل لاره نه ده. (د ښاغلي زرين انځور، ډاکتر خوشال روهي، ضياءالرحمن ضياء، وفاالرحمن وفا، سرمحقق زلمي هېوادمل، جيلاني پوپل، عاشق الله غريب) او نورو دوستانو مشورو او ټينګار زما د استعفی مخه ونيوله، که نه ما خو درې ځله خپله استعفی ليکلې وه، خو ولسمشر ته تر وړاندې کولو دمخه دوستانو د هغې مخه ونيوله. په وروستي ځل هم ډېرو دوستانو له ما وغوښتل چې استعفی مه ورکوه. ان زما د فکر يو شمېر مخالفان هم زما له استعفی سره مخالف وو. ښاغلي (ډاکتر رنګين دادفر سپنتا) چې زموږ د دفتر مشر و، هم زما د استعفی مخالفت وکړ. په خپله ولسمشر هم زما له استعفی سره مخالفت وښود.

خو ما خپله وروستۍ پرېکړه کړې وه او غوځ هوډ مې کړی و. علتونه يې دومره زيات وو چې نور نو هلته (ارګ کې) زما پاتې کېدل زما په نظر ماته سم نه ښکاره کېدل. دلته يې څو مهمو علتونو ته اشاره کوم:

۱- حکومتي اپوزېشن ته تر حده د زياتو امتيازاتو ورکړه.

۲- د فساد او جنګسالارۍ پر وړاندې د غوځ اقدام نه تر سره کول.

۳- د ولسواکو، روښنفکرو او ملتپالو اشخاصو په انډول زورواکو او تنظيم سالارانو ته ترجيح ورکول.

۴- د ايران او پاکستان د څرګندو فرهنګي، سياسي او نورو لاسوهنو مخه نه نيول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- محدودو ولسوالیو او د ځینو لږکیو د حقوقو مدعیانو ته تر قانون پورته امتیازاتو ورکول.
٦- له خپلو اکثرو اساسي حقوقو څخه د اکثریت پښتنو محرومول او په حکومت کې له هغو سره تبعیضي چلند.
۷- د حکومت له اساسي رګونو او دفترونو څخه د پښتو ژبې له منځه وړل او د اساسي قانون د (۱٦) مادې نه تطبیقول.
۸- د ایرانپالو او نورو پردیپالو رسنیو پر وړاندې د قانوني اقدام نه تر سره کول.
۹- په حکومت کې حکومت پلویانو او طبیعي متحدینو ته نه پاملرنه او بالمقابل په حکومت کې د حکومت د مخالفینو او موقتي موئتلفینو د واک زیات غځول.
۱۰- ځو محدودو ډلو، لږکیو او سیاسي تنظیمونو ته د افغانستان د پوځ د اساسي چارو سپارل او دېته ورته نور ګڼ علتونه.

همدا لاملونه وو چې ما د خپل دفتر مشر: ډاکتر سپنتا، مرستیال: انجنیر ابراهیم سپین زاده، د ولسمشر دفتر مشر: کریم خرم او په خپله ولسمشر ته لیکلې استعفی ورولېږله. انجنیر صیب ابراهیم سپین زاده راته وویل چې ما رییس صاحب (ولسمشر) ته ستاسو استعفی لیک پر مېز کېښود او په خولې مې هم ورته وویل، خو هغه ونه منله، نور دې خپله خوښه چې څه کوې؟ ما وغوښتل هسې نه چې ولسمشر اخلاقي فشار راوړي، نو ځکه مې ژر له ټلویزیون څخه خپله استعفی اعلان کړه. د دې استعفی لیکلی متن کټ مټ دلته راوړم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د افغانستان د اسلامي جمهوریت قدرمن ولسمشر (حامدکرزي) ته!

افغانستان زما ایډیال دی

- **په افغانستان کې د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته، زه د هغو افغانانو له جملې څخه وم، چې په دې تېره (۱۲) کلنه دوره کې مې ښه د زړه له اخلاصه د خپل ولس د ښېرازۍ لپاره هلې ځلې کړي، د ولسواکۍ په پراختیا، په دیموکراتیکو بهیرونو، د خلکو په همغږۍ، د علمي بنسټونو په رغونه او نوې جوړونه، په رسنیز ډګر، د خلکو او حکومت په پیوستون او نورو ټولو هغو هلو ځلو کې چې ماته د دې غمځپلي ولس په ګټه برېښېدل، په هغو کې مې د یوه مدني انسان او افغان په توګه برخه اخیستې. په ټاکنیزو بهیرونو کې مې بې دریغه ستاسو ملاتړ کړی او ستاسو د حکومتي مخالفو او په اصطلاح اپوزیشني اشخاصو پر وړاندې مې په رسنیزه جبهه کې تر ټولو زیاته ونډه اخیستې ده. د پورتنیو هلو ځلو ترڅنګ مې په حکومت کې د فساد، د ټوپکوالو د ناقانونه، مستقیم او نامستقیم واک، د شر و فساد د جرړو، حکومتي او ناحکومتي اپوزیشن، ناقانونه اشخاصو پر ضد هم د زړه له کومي مبارزه کړې، که څه هم دا مبارزه ماته په ډېر لوړ قیمت تمامه شوې او هر وخت په حکومت کې د حکومت او افغان ضد اشخاصو له خوا په مرګ ګواښل شوی یم، خو ما د خپل ژوند د خطر په بیه تر اوسه پورې دې مبارزې ته دوام**

(محمد اسمعیل یون)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړی دی.

- **زما او زما په شان د نورو ګڼو هېوادپالو او ملتپالو افغانانو بې دریغه هلو ځلو هېڅکله د هغو ډلو، تنظیمونو، هېواد پلورو او پردیپالو اشخاصو مخه ډب نه کړای شوه، چې هم په حکومت کې دي، هم له زیاتو دولتي امتیازاتو برخمن دي او هم د همدې څوکیو، مقامونو او امتیازاتو په زور د حکومت بنسټونه نړوي، هم زموږ ملي هویت ګواښي او هم مو هېواد ته ستر خطرونه پېښوي.**
- **ما څو ځله په ګړني او لیکني ډول د ولس فریاد او په حکومت کې د فسادګرو او افغان ضد اشخاصو په باب تاسو سره خپل نظرونه شریک کړي، خو د دې پرځای چې د هېواد د ژغورنې او د سرزورو ټوپکوالو او تنظیم سالارانو د ناقانونه واک د پایته رسونې په باب زما نظرونه مثبته پایله ورکړي، ستاسو او ستاسو پر شاوخوا د ځینو نورو راټولو شویو اشخاصو له خوا دې نظرونو ته کوم پام ونه شو، بلکې افغان ضد او افغانستان ضد اشخاصو نوره هم وده وکړه او لاپسې وپړسېدل.**
- **په تېرو دولسو کلونو کې پښتانه د دې هېواد د اکثریت په توګه د ایران، پاکستان، طالبانو، نړیوالې ټولنې، په حکومت کې د پښتنو ضد چارواکو او نورو کړیو له خوا په دومره بې رحمانه ډول وځپل شول چې له چنګېزه رانیولې تر انګرېزه او له انګرېزه بیا تر دې دمه یې په ټول تاریخ کې ساری نه دی لیدل شوی، خو هر کله چې ما د دې ناورین او غمېزې پر وړاندې د مظلوم اکثریت غږ پورته کړی، په حکومت کې د پښتنو ضد چارواکو له خوا ګواښل شوی یم، ان تر دې چې تاسو هم د هغو ملاتړ کړی، یا مو د هغوی خبره تائید کړې او یا هم کله د دې ظلم په باب چوپ پاتې شوي یاست.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **افغان ضد، پښتون ضد او هېواد ضد اشخاص دومره سپين سترګي دي چې ان دوی ته ستاسو له خوا د دومره امتيازاتو له ورکړې او له دوی سره ستاسو له دومره احسانونو سره سره پر تا هم د فاشيست، نشنليست، قبيله ګر او طالب تور پورې کوي او داسې انګېري چې ګنې زه (يون) چې کومې خبرې کوم هغه ستاسو نظريات دي؛ زما له خولې راوځي او يا له تاسو څخه الهام اخلي. په داسې حال کې چې زما نظريات ستاسو له نظرياتو سره هېڅ تړاو نه لري او ان تر ډېره حده په ټکر کې دي.**
- **زه د يوه افغان او يوه مسلمان په توګه نور په حکومت کې شر و فساد، درغلي، د اپوزيشن حاکميت، د هېواد د اکثريت محکوميت، پر ملي يووالي او ملي هويت بلوسېدل، په حکومت کې د ايرانپالو او پاکستانپالو اشخاصو څرګند حاکميت، له پښتو ژبې سره د مور او ميرې سلوک، د جنايتکارو تنظيم سالارانو نامحدوده واک، قومپالنه، سمتپالنه او نور په سلګونو ډوله نامشروع او ناقانونه فعاليتونه نه شم زغملای. په تېرو دولسو کلونو کې مې د دې ډول پديدو پر وړاندې د حکومت په داخل کې مبارزه وکړه، خو ډېره ښه پايله يې نه درلوده، خو اوس غواړم له حکومته بهر خپلې مبارزې ته دوام ورکړم.**
- **که څه هم زه په حکومت کې کوم داسې لوړ پوړی چارواکی نه يم، چې زما شتون او يا نه شتون دې پر حکومت څه خاص اغېز وکړي، خو غواړم چې زما د ذهن شاهين په بشپړ ډول د هر ډول اسارت او نامعقولو احساناتو له منګولو څخه ازاد او ضمير مې ارام شي. دا په دې مانا نه ده چې زه په حکومت کې د افغانستان ضد اشخاصو پر وړاندې د مبارزې تاب نه لرم، هدف مې دا دی چې کله کله جنګسالارانو پر تاسو فشار راوړ چې ما له دندې لرې کړئ، دا کار به د هغوی د خوشالۍ، تاسو ته د پلمې نه برابرولو، له دې**

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارې د نورو ناروا امتیازاتو د نه اخیستلو او زما د روحي راحت سبب شي. زه چې په حکومت کې نه یم، نو د جنگسالارانو پر وړاندې زما د ملي هلو ځلو مسیر به د هېچا د اغېز تر سیوري لاندې نه راځي.

زما کار به هغه وخت ډېر موثر شي، چې د افغانستان د پېژندل شویو دښمنانو پر ضد په ازادانه توگه او په ډېر ښه ډول رسنیزه او قلمي مبارزه وکړم.

- **تاسو سره یوه ژمنه کوم، چې زه هېڅکله ستاسو د هغو مخالفینو په شان نه یم، چې ستاسو له خوا په گڼو نعمتونو نازول شوي وو او کله چې له حکومته ووتل تر ټولو لومړی یې ستاسو پر شخصي حریم پسې اورلړوني راواخیستل او ستاسو شخصیت ته یې سپکاوی وکړ. زه هېڅوخت نه غواړم، ملي مسایل له شخصي هغو سره گډوله کړم. البته ستاسو په حکومت کې د جنگسالارانو او افغان ضد اشخاصو خبره او معامله جلا ده، د هغو په باب ما په دې تېرو دولسو کلونو کې تاسو ته مخامخ او په رسنیو کې خپل نظر څرگند کړی، له هغې مبارزې څخه تېرېدونکی نه یم. زه دا ژمنه هم کوم چې زه به هېڅکله د افغانستان د ملي یووالي او ځمکنۍ بشپړتیا پر وړاندې گام پورته نه کړم، گام څه چې دا ډول تصور ته به ان په ذهن کې هم ځای ور نه کړم، دا ژمنه هم تاسو او هم خپل ټول ولس سره کوم چې زه به د هر هغه چا پر ضد خپله ملي، ایماني، اسلامي وجیبه او مبارزه تر سره کوم، چې هغه په فکر، عمل، ذهن، خیال او تصور کې د افغانستان د یووالي، پرمختگ او د ملي هویت مخالف وي. که هغه ستاسو ترڅنگ وي که تر تاسو لرې، که ستاسو مخالف وي که موافق، که ستاسو نازولی وي او یا غندلی. افغانستان زما ایډیال دی، تر افغانستان**

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړ ایډیال نه لرم، هر څوک چې افغان دی هغه زما د زړه سر او د سترګو تور دی.

- **ټول افغانان په دې خاوره کې برابر حقوق لري. قانون د افرادو او افراد د قانون پر وړاندې مسؤلیت لري، څوک چې حکومتي څوکۍ د (تساوي) په نامه پر قومونو، په نامساویانه ډول وېشي، له افغان ولس سره خیانت کوي. لکه څنګه چې قومونه د خپل نفوس له مخې سره مساوي نه دي همداسې د ((حقوقو)) له مخې هم مساوي نه ګڼل کېږي. د ډېرو ډېره برخه رسي او د لږو لږه، خو د فرد په توګه ټول مساوي حیثیت لري.**
- **که ستاسو مرستیالان او نور ښاغلي د قومي مشارکت او تساوي خبره کوي، نو بیا په دې حالت کې ښه خبره دا ده، چې دا مشارکت او تساوي په ګټه او زیان، لږ و ډېر (دواړو) کې یو شان او متناسب محاسبه شي. دا فورمول باید پر مړو او ژوندو، شهیدانو او معلولینو ټولو باندې یو ډول تطبیق شي. په دې توګه به فردي عدالت او تساوی ته لاره اواره شي.**
- **په تېرو دولسو کلونو کې د نړیوالې ټولنې له مرستې ښه او پوره ګټه پورته نه شوه، د هېواد د ملي تاسیساتو ټینګښت او د ملي ارزښتونو احیا او ځلونې ته ډېره توجه ونه شوه، زیات پام مضر مصلحت او د اشخاصو خوشالۍ ته واوښت. همدا ناوړه احتیاط د دې سبب شو، چې نن د حکومت برحاله او زورواکي والیان هم د هېواد ملي هویت نه مني او ان د افغان کلمه نه شي زغملای، دې خطرونو ته مو باید پام وي، چې هېواد د قومي او مذهبي تعصب د ګړنګ پر غاړه ولاړ دی، له یوې خوا طالبان او نور مذهبي افراطیون ولس د مذهبي تعصبونو په اور کې سوځوي او له بلې خوا شمالټلواله، په حکومت کې د بشپړ واک له امله په هېواد کې د قومي تفرقې زړي کري.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هغه مرضونه دي چې پخوا یې هم هېواد د اور په لمبو کې سوځولی دی او اوس هم د ستونزې اصلي خواوې دي. که دا دواړه مرضونه هم مهاله کنټرول شوي او وقایه یې شوي وای، نن به تر دولسو کلونو وروسته هېواد د دې نري رنځ له امله نه کړېده.

- **په هېواد کې د سولې عالي شورا تر عنوان لاندې د سولې بهیر هڅې پر سولې ریشخند وهل دي، اصلي سوله هغه وخت رامنځته کېدلای شي، چې د عدالت عنصر په کې تر ټولو زیات مطرح وي. په تنظیم سالارانو، فسادګرو او نورو جنګسالارانو د سولې راوستل اوبو ته د کیسې تېرول دي.**
- **د افغانستان ملي پوځ اکثره پر تنظیمونو او قومونو وېشل شوی، که غواړې چې سوله راشي، افغان پوځ باید رښتیا هم ملي شي، د هغه پوځ پر موټرو او پوستو چې د مشخصو تنظیم سالارانو عکسونه ټکوهل شوي وي، ایا هغه ملي پوځ دی که تنظیمي؟**
- **په نورو هېوادونو کې د افغانستان سیاسي نمایندګۍ د افغانستان د استازۍ پر ځای د یوه مشخص قوم او تنظیم ځلونه کوي. اکثره یې د افغانستان د ملي هویت مخالفت کوي، په تېره بیا د هېواد د اکثریت قوم. ستاسو سفیرانو په ځینو سفارتونو کې د افغان کلمه هم حذف کړې او حساسیت ورسره ښیي.**
- **د ټاکنو خپلواک کمېسیون، د بشري حقونو خپلواک کمېسیون او نور ګڼ کمېسیونونه د مشخصو کړیو او تنظیمونو په لاس کې دي.**
- **له راتلونکو ټاکنو څخه د وینو او بې عدالتۍ بوی راځي، د دې حکومت دوام هم د نري رنځ د دوام مانا ورکوي. که غواړې چې عادلانه انتخابات وشي، پوځ باید ناپېیلی او په رښتینې مانا (ملي) شي، د ټاکنو کمېسیون بې طرفه شي، له (واخانه) نیولې تر (سپین بولدک) پورې ټولو افغانانو ته باید په مساویانه ډول په ټاکنو کې د**

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګډون زمینه برابره شي او تر هغه پورې چې دا شرایط نه وي برابر شوي، د انتخاباتو په نامه پر ولس بل ناورین تپل کېږي. ځینې خلک غواړي د جمهور ریاست ټاکنې د (غزني) ولایت د پارلماني ټاکنو له برخلیک سره مخامخ کړي او د ناامنیو په پلمه د هېواد لوی اکثریت له ټولو مدني، اساسي او سیاسي حقوقو محروم کړي.

- **ستاسو د مرستیالانو او نورو ډلو ټپلو په لاسوهنو د افغانستان تعلیمي او تحصیلي نظام ته سیاسي او قومي مکروب داخل شوی، که همدا اوس یې درملنه ونه شي، راتلونکي کې به یې هېڅوک کنټرول او مهار نه کړای شي.**
- **د قومي مشارکت له ((برکته)) یو شمېر نا اهله پښتانه پر دولتي څوکیو ناست دي، څومره چې ژر کېدی شي دا بې کفایته اشخاص باید له څوکیو لرې شي، دا هغه خلک دي چې هم ځان شرموي هم قام. په سمبولیک ډول پر دولتي څوکیو د څو تش په نامه پښتنو انتصاب، د پښتنو غم او درد نه شي تداوي کولای، ښه به دا وي چې دا ډول کسان هم له څوکیو لرې شي، چې په دې حکومت کې د پښتنو ونډه د ((ملي مشارکت)) په نامه محاسبه نه شي.**
- **دا حکومت په افغانستان کې د ملي هویت ننګه او ملاتړ نه شي کولای، نو ښه دا ده چې د هویت د تذکرو وېش او د سرشمېرنې موضوع بل ملي او عادلانه حکومت ته وسپارل شي، په دې ملي مسلو کې هر ډول بې عدالتي او ظلم په افغانستان کې د ملي افتراق لپاره زمینه برابروي، امتیازوالو ته نور امتیاز ورکوي او مظلومان لا هم له نور مظلومیت سره مخامخېږي.**
- **په هېواد کې اکثره رسنیز فعالیتونه د بهرنیو له خوا سمبالېږي، هر**

(c) ketabton.com: The Digital Library

څومره ژر چې کېدی شي د ازادو رسنيو په نامه د پرديو رسنيو د فعاليت مخه بايد ونيول شي، سرچينې يې وپلټل شي او هغه رسنۍ چې له لهجو نيولې تر پيسو يې ټول هر څه بهرني دي، بايد ژر تر ژره وتړل شي. رښتينې ازادې رسنۍ چې د هېواد د ملي دفاع په سنګر کې ولاړې دي او غواړي په شعوري ډول د پرديو د فرهنګي يرغل مخه ونيسي، که هڅول کېږي او نازول کېږي نه، بايد د حکومت او نورو اشخاصو له خوا خو يې سپکاوی ونه شي او يا لږ تر لږه حکومت د پرديپالو او افغان پالو رسنيو تر منځ په مبارزه کې د ننداړچي حيثيت خپل کړي، که څه هم دا يو ضعيفه ايمان دی، خو تر بې ايمانۍ او د پرديو تر پالنې نسبتاً ښه حالت دی.

- **تېرو دولسکلنو امتيازاتو ته په کتو سره هر چاته د هر ډول نورو نامشروع امتيازاتو ورکړه له دې ملت سره د خيانت له پاسه بل ستر خيانت دی، هر جنګسالار او نامعقول شخص چې هر ډول امتياز اخيستی، نه يوازې دا چې دې امتياز د سړيتوب لارې ته نه دی راوستی، بلکې داړه ماران يې لا له نورو ډول ډول نامشروعو امتيازاتو سره روږدي کړي دي.**
- **له نړيوالې ټولنې او د نړۍ له ستر زبرځواک سره په ځينو مسايلو کې ستا ډغره او لفظي جګړه که څه هم ستاسو له ملي او اسلامي هويت او ولولې سره ښايي، خو کله کله په دې برخه کې ډېر افراط افغانستان له ستونزو سره مخامخولای شي، زموږ دښمن ګاونډيان له يوې خوا او ستاسې په حکومت کې نور پرديپالي په اسانۍ سره، له دې حالته د خپل واک د دوام او د افغان غميزې د امتداد لپاره ګټه پورته کولای شي. ستاسو په حکومت او يا هم په اصطلاح سياسي اپوزيشن کې داسې اشخاص شته چې په ډېر لږ**

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیمت ځانپلورنې ته تیار دي. د طالبانو په حاکمیت کې یوازې طالبان او ملایان په واک کې وو، پښتانه په همغه حاکمیت کې هم د پخوا او اوس په شان محروم او محکوم وو، خو اوس د طالبانو د واکمنۍ کفاره پښتانه ورکوي. ستاسو په حاکمیت کې هم پښتانه تر هر چا زیات محکوم دي، خو وېره دا ده هغه ډلې چې په غلامۍ او پردیپالنه کې پوره تجربه لري، د ځان د حاکمیت په بدل کې به، افغانستان د پخوا په شان په ډېره ارزانه بیه په بهرنیانو وپلوري، یوځل بیا به د پردیو په مټ ځان واکمن، افغان وژنه او په تېره بیا پښتون وژنه به په دې پلمه پیل کړي چې ګنې د نظام په سر کې یو پښتون تېری ناست و.

- د ښار او کلي تر منځ واټن او تضاد بله مسئله ده چې افغانستان ته په راتلونکي کې ګواښونه پېښولای شي.
- د پارلماني نظام پلویان په څرګند او د فدرالي نظام یو شمېر ډلې په نیمه څرګند ډول فعالیت لري. د دې ټولو هدف په وروستۍ نتیجه کې د افغانستان ټوټې کول دي. په اوسنیو شرایطو کې تر ډېره حده افغان ضد عناصر په حکومت کې واکمن دي، پر داسې مهال په اساسي قانون کې د هر ډول تغیر راوړل افغانستان ته د نورو ستونزو د ټوکولو مانا لري.
- په لسګونو نور ډول ډول مرضونه په حکومت کې شته چې نه غواړم ټولو ته یې نغوته وکړم او نه دا لیک د ټولو د ځایونې او څرګندونې وس لري، تاسو ته هم اکثره معلوم دي. که غواړئ ځینو هغو غټو مرضونو ته چې هېواد ته ډېر زیات خطرناک دي، د درملنې نسخه پیدا کړې، نو ښه لاره دا ده چې څومره ژر ممکنه وي، لومړی دا حکومت تر ټاکنو پورې له تنظیمي مکروبونو او جنګسالارانو پاک کړه، که دا کار ممکن نه وي، له نړیوالو غوښتنه وکړه چې د اوسني حکومت له مهمو غړو پرته یو لنډمهالی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

عادلانه او بشپړ ناپېیلی حکومت جوړ کړي، دا حکومت باید په افغانستان کې سوله راولي او د عادلانه ټاکنو لپاره زمینه برابره کړي. که دا کار هم ممکن نه وي. د ولسمشرۍ انتخابات دې ولایت په ولایت شي؛ یوه ورځ په یوه ولایت او یا څو ولایتونو کې. د دې ولایتونو امنیت دې په بشپړ ډول ونیول شي. تر هغه پورې چې په یو ولایت کې امنیت نه وي راغلی، ټاکنې دې نه کېږي. ځکه یو شمېر غرضي کړۍ غواړي د نا امنۍ په پلمه ځینې سیمې له خپلو اساسي حقوقو بې برخې کړي. که د ولسمشرۍ د ټاکنو لپاره د خپلې کورنۍ له غړو څخه څوک غوره نه کړې، دا به ستاسو لپاره لوی افتخار وي. که له یو معقول، ملي، مسلکي، تجربه کار او ناپېیلي شخص او له هغه سره له همداسې یو ملګري ټیم څخه ملاتړ وکړې، د افغانستان د ژغورنې لپاره به دې غوره ګام پورته کړی وي.

نور نه غواړم په خپلو ګټو اندېښنو خپل دا لیک او غوښتنلیک وغځوم. د پورتنیو ګټو دلایلو، عواملو او مسایلو په پام کې نیولو سره غواړم د حکومت له قید وبنده لرې شم او ازاده مبارزه وکړم، هیله ده زما استعفی ومنئ.

د افغانستان د پرمختګ، د افغان ولس د سوکالۍ

او د افغانستان د دښمنانو د بربادۍ په هیله

په درناوي

پوهنوال محمد اسمعیل یون

د ملي امنیت شورا دفتر

د فرهنګي چارو رییس

۱۳۹۲ل کال د غبرګولي ۲۵مه

ارګ- د ملي امنیت شورا دفتر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم څپرکی

مظاهرې

کله چې ما له ژوندون ټلویزیون څخه خپله استعفی اعلان کړه، نو دوه ورځې وروسته ولسمشر حامدکرزي وغوښتلم، ځانګړی ملاقات يې راسره وکړ، هلته يې راته وويل، استعفی مه ورکوه، څه لاړ شه، خپل دفتر ته دې، که صلاحيتونه غواړې هغه به درزيات کړم، که بل ځای غواړې هغه به درکړم، خو استعفی مه ورکوه. ما ويل رييس صيب مننه، خو اوس مې پرېکړه کړې، غوڅ تصميم لرم چې لاړ شم او خپله ازاده مبارزه وکړم. ما ورته وويل زه تاسره ژمنه کوم چې ستاسو پرضد به تر دندې وروسته هم، لکه د ځينو نورو په شان هېڅکله خوله خلاصه نه کړم، دا ژمنه هم درسره کوم چې ستا کوم حکومتي او ناحکومتي مخالفين دي، هغو سره به يوځه کار لرم؛ بې ځوابه يې نه پرېږدم، د دولتي دندې پرېښودل به ماته د دې مجال راکړی چې زه د هغوی په باب ازاد نظر ورکړم، اوس خو کله چې زه انتقاد کوم، نو دوی تور پورې کوي چې ګنې تاسو يې ماته وايئ، په داسې حال کې چې تاسو هېڅکله ماته نه دي ويلي؛ ما چې هر څه ويلي له خپل فکره مې ويلي، خو عطامحمد نور او نور بيا وايي چې ولسمشر ورته دا ويلي او هغه لمسولی دی. زما له دلايلو سره سره بيا هم ولسمشر ټينګار کاوه چې خپلې دندې ته دوام ورکړم، خو ما پر خپل دريځ ټينګار کاوه، ما ورته وويل چې ما له هر اړخه سنجولې چې زما استعفی هم ماته په ګټه ده او هم تاته! تاسو به هم د هغوی له توره خلاص شئ، که بيا دې څه ورته ويل هم، نو لاره به درته خلاصه وي. دې وخت کې ولسمشر وويل: ((ګوره اوس درباندې د حکومت پرده غوړېدلې ده دا مخالفين درباندې په زغرده نه راځي، که له دولته لرې شې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا شمالټلواله دربانديې حمله کوي اول پر تا حمله کوي که پر تا يې ونه کړي، پر ټلوېزيون خو دې ضرور حمله کوي.)) ما ورته وويل: دا احتمال شته خو ما هم ورته لاره سنجولې، هغه وويل کومه لاره؟ ما وويل چې زما ولسي بېز اوس ډېر قوي شوی، که هغوی حمله وکړي، ولس به يې ځواب ورکوي، ما ټلوېزيون د خلکو لپاره جوړ کړی، خلک پوه شه او ټلوېزيون يې، تر څو پورې به موږ پر دولت متکي يو، بل دا حمله اخر وي که اول راباندې راروانه ده، که په حکومت کې يم که تر حکومته بهر، له دې سره مخامخېږم، نو تر هغه خو دا ښه ده چې ژر ورسره مخامخ شم. ولسمشر بيا هم وويل: ((زه خو وايم تېر شه دې استعفی څخه دې لاړ شه، هېوادمل صيب او ابراهيم جان سره مشوره وکړه او خپل کارونه سره منظم کړه...)) تر دې وروسته ما له ولسمشر څخه خدای پاماني واخيسته او بيا دفتر ته لاړ نه شوم، خو ولسمشر ترپايه زما استعفی منظور نه کړه.

تر استعفی نږدې دوه نيمې مياشتې وروسته د (۱۳۹۲ل)کال د سنبلې (۱۸) نېټه راورسېده، د نظار شورا دولتي او نادولتي ټوپکوالو چې هر کال يې د (قوماندان احمدشاه مسعود) تلين د وسلې او برچې په زور نمانځه او د خپل واک ننداره يې کابل ښاريانو ته ښودله، يوځل بيا يې د ملېشه يي ځواک په ښه خپل پوځي حضور په کابل کې ننداري ته وړاندې کړ، د (نورين) ټلوېزيون په لمسون د پنجشېر ګڼ شمېر اوسېدونکي وسلې په لاس او په موټرو کې سواره د ژوندون ټلوېزيون مخې ته راغلل، موږ چې لا مخکې تر مخکې پوليس د امنيت لپاره په عمومي دروازه کې ودرولي وو، خو دوی د نظار شورا د وسلوالو له وېرې د هغوی مخه ونه نيوله، وسلوال راساً راغلل د ټلوېزيون پر عمومي دروازه او دېوالونو يې د (احمدشاه مسعود) د عکسونو پر نصبولو پيل وکړ، ځينو يې هڅه کوله چې د ټلوېزيون داخل ته راشي، د ټلوېزيون ساتونکي له دوی سره لاس په لاس شول او دا مهال د (احمدشاه مسعود) نصب شوي عکسونه هم وشلېدل، د نظار شورا

ملېشو دا وخت پر دېوال باندې د (غازي امان الله خان او خان عبدالغفار خان باچاخان) نصب شوي عکسونه هم وځیرل، خبره فزیکي ټکر او ډزو ته ورسېده، دواړو لوریو ډزې پیل کړې، په ډزو سره د نظار شورا ملېشو د خپلو راغلو موټرو په وسیله، چې دا مهال د ټلوېزیون مخې ته په عمومي سړک ولاړ وو، خپلې پښې له سیمې سپکې کړې. د ټلوېزیون څو ګاډو ته د مرمیو او ډبرو د ګوزارولو له امله زیان واوښت، خو ټلوېزیون ته یې د نور زیان اړولو مجال پیدا نه کړ. دا مهال زه خپله په ټلوېزیون کې وم. د ټلوېزیون په ټیکر کې په سره کرښه اعلان تېر شو چې ژوندون ټلوېزیون تر برید لاندې دی، دې اعلان سره په زرګونو هېوادوال په یوه منډه ژوندون ټلوېزیون ته راورسېدل، چا سره لرګي، چا سره چړې او چا سره قانوني

(د نظار شورا ټوپکوال پر ژوندون ټلوېزیون د برید پر مهال)

وسله وه، ټول داسې احساساتو نیولي وو چې په یوه غړ خبره غټ بحران ته رسېدلی شوه، ځینو په کې د شمالټلوالې او جنګسالارانو پرضد شعارونه ورکول او ځینو دا هم ویل چې ان د عامې روغتیا په څلور لارې کې د (احمدشاه مسعود) په نامه جوړ شوی څلی، چې دوی ورته ((د مقاومت منار) وایي، هم نړوو.

خلک ډېر احساساتي وو، خو ما ټولو ته وویل، دا یوه ډله لنډغر او کوڅه ډب اشخاص دي، د احمد او محمود له نامه څخه ناوړه ګټه پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي، نه د کوم قوم او نه هم د کومې سيمې استازولي کولای شي، موږ نه غواړو چې د دوی له دې ناوړه چلند څخه په هېواد او په تېره بيا کابل کې کوم قومي مشکل پيداشي او يا بل بحران وزېږوي. سملاسي مې خبري کنفرانس ورکړ او په ژوندۍ بڼه له ژوندون ټلوېزيون څخه خپور شو. موږ يو لوی شر په پاخه تدبير رفع کړ، تر هغه وروسته گڼ شمېر امنيتي ځواکونه ټلوېزيون ته راغلل، سياسي مشران او نور اغېزمن اشخاص هم ټلوېزيون ته راورسېدل او ټولو له موږ څخه د زغم هيله وکړه. موږ ټولو، نه په انتقام لاس پورې کړ او نه مو هم په بل المثله عمل. خو د نظار شورا ملېشو ته د کابل د هوتخېلو په سيمه، احمدشاه بابامېنه، د کابل ښار په لويديځه څنډه او ځينو نورو سيمو کې خلکو خپل خپل سبقونه ورکړي وو. د نظار شورا دا عمل هم د گڼو رسنيو او هم په مجموعي ډول د اکثريت افغانانو له خوا سخت وغندل شو. سره له دې چې د گڼو هېوادوالو له خوا موږ ته د خواخوږۍ او ملاتړ پيغامونه راورسېدل، خو ولسمشر پر دې پېښه

(د ملي شورا مخې ته د افغانيت او اسلاميت لپاره لاريون)

ځان هېڅ اگاه نه کړ، چې دلته هم کومه پېښه شوې او که نه؟ که دا پېښه پر کومه بله رسنۍ شوې وای، په تېره بيا په اسلامي جمعيت پورې پر کومې تړلې رسنۍ، نو هلته به دې د رسنيو د ازادۍ د تضمين په نامه د ولسمشر

(c) ketabton.com: The Digital Library

غبرگون ليدلای وای، خو څرنگه چې دلته بريد د نظار شورا له خوا شوی و، نو ځکه خو ولسمشر خوله کې مشنگ واچول او هيڅ يې هم ونه ويل.

څه موده وروسته په ولسي جرگه کې د نفوسو د احوال ثبت قانون په مبهم ډول پاس شو، مشرانو جرگې هم د (افغان) او (اسلام) کلمو له ليکلو پرته تصويب کړ، دې کار د يو زيات شمېر افغانانو ملي او اسلامي ولولې راوپارولې، د افغانستان ملي تحريک او يو زيات شمېر افغانانو د ملي شورا د دې پرېکړې پر ضد د يادې شورا مخې ته لاريون وکړ، ژوندون ټلوېزيون دې لاريون ته خبري پوښښ ورکړ، په ملي شورا کې ملت ضد وکيلانو له ژوندون ټلوېزيون سره کينه واخيسته، دا مهال نو په ټلوېزيون کې يو گردی مېز جوړ شو، په گردي مېز کې ما (يون)، جنرال عبدالواحد طاقت او بسم الله افغانمل برخه لرله او درېواړو د ملي شورا ناقانونه پرېکړه وغندله، جنرال طاقت يوه شخص (لطيف پدرام) ته چې افغان او افغانيت نه مني، افغانستان خپل هېواد نه گڼي، دا هېواد يو جعلي مملکت بولي او تر دې دمخه يې غازي امان الله خان ته هم کنځلې کړې وې ده او ده ته ورته نورو اشخاصو ته د (حرامي) خطاب وکړ، جنرال طاقت په واضح الفاظو وويل وطن د پلار حيثيت لري، څوک چې له پلار څخه منکر وي ياني پلار نه لري، هغه د څه شي حيثيت لري؟ څوک چې افغانستان کې زيږېدلی وي، افغان او افغانستان نه مني او پر ضد يې کار کوي، هغه حرامي دی. له دې خبرې څخه نو افغان ضد کړيو خورا ناوړه گټه پورته کړه، ويې ويل چې دلته خو قومونه توهين شوي او هغو ته د (حرامي) لفظ کارول شوی دی، په داسې حال کې چې خبره هيڅ قوم ته راجع نه وه، يوازې يو شخص ته راجع وه. ولسمشر يې هم وپړساوه، لوېې څارنوالۍ د جنرال طاقت د توقيف امر وکړ او جمهور رييس د اطلاعاتو او کلتور وزير (ډاکټر سيدمخدوم رهين) ته د ژوندون ټلوېزيون د تړلو وويل، (رهين) چې هسې هم له ژوندون سره پخوانۍ رخه او کينه لرله، د مشرانو جرگې د ځينو غړو له کينې سره خپله کينه يوځای کړه، له کوم قانوني مسير پرته يې د پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقامونو په فشار له څارنوالۍ څخه د ژوندون ټلوېزيون د تړلو حکم راوړ او ژوندون ادارې ته يې وويل چې ټلوېزيون بايد بند شي، د ژوندون ادارې او ګڼو افغانانو د څارنوالۍ او اطلاعاتو کلتور وزارت پرېکړه د قانون خلاف وګڼله او خپلو مبارزو ته يې دوام ورکړ، يوه لويه مظاهره ورڅخه جوړه شوه، هېوادوالو دا مظاهره د ملت حماسه وبلله. د مظاهرې هدف دا و چې د هويت په تذکرو کې د افغانيت او اسلاميت داعيه تثبيت شي، د ملي شورا پرېکړه وغندل شي او ژوندون ټلوېزيون له ناقانونه تعليق څخه خلاص شي.

د (۱۳۹۲ل) کال، د ليندۍ پر (۲۳) مه نېټه د هېواد له بېلابېلو ولايتونو څخه په سلګونو قومي شوراګانو، مدني ټولنو، سياسي ګوندونو، فرهنګي

(د سترې محکمې مخې ته د افغانيت او اسلاميت د ننګې لاريون)

ټولنو او هېوادپالو افغانانو، چې شمېر يې زرګونو تنو ته رسېده، د ژوندون ټلوېزيون له مرکزي دفتر څخه تر سترې محکمې پورې يو پراخ لاريون وکړ، لاريونوال د سترې محکمې مخې ته راټول شول، د اسلاميت، افغانيت او ژوندون ټلوېزيون په ملاتړ يې دغه لاندې پرېکړه ليک صادر کړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

اسلامیت وژغورئ، افغانیت وژغورئ

د لاریونوالو پرېکړه لیک

۱۳۹۲ ل کال د لیندۍ (۲۳)مه نېټه

کابل- افغانستان

۱- هېڅوک د دې حق نه لري او نه موږ چاته د دې حق ورکوو، چې د اسلام او اسلامیت، افغان او افغانیت په باب رایه اچونه وکړي او یا په دې باب بحث وکړي.

۲- د اساسي قانون له غوڅو احکامو سره سم د هویت د تذکرې پر لومړي مخ د (اسلام) او (افغان) د تثبیت او ځلونې په خاطر سل په سلو کې د (دین) او (ملت) د ستون لیکل غواړو، موږ بې دینه او بې ملته تذکره نه غواړو.

۳- د هویت په تذکره کې د (اسلام) او (افغان) کلیمو د لیکلو د مخنیوي لپاره د هېڅ دولتي اورګان پرېکړه، که هغه د ولسي جرګې له خوا وي، که د مشرانو جرګې او یا کومې بلې جرګې او ادارې له خوا، نه قانوني ده او نه ملت ته د منلو وړ ده.

۴- له سترې محکمې څخه هیله کوو، هر هغه څوک چې افغان نه وي او په افغانستان کې په ناقانونه توګه اوسېږي، امنیتي اورګانونو ته امر وکړي چې د یوه بل هېواد د وګړي په توګه ورسره چلند وکړي او ژر تر ژره یې د قانون منګولو ته وسپاري.

۵- ژوندون ټلویزیون د ټولو افغانانو داسې یو ملي ټلویزیون دی، چې ملي او اسلامي ارزښتونه یې پاللي او پالي یې، لاریونوال په ټینګه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ټلوېزیون او استاد پوهنوال محمد اسمعیل یون د ملي او اسلامي دریځ ملاتړ کوي.

٦- لاریونوال له سترې محکمې غوښتنه کوي، د ژوندون ټلوېزیون د تعلیق په باب د اطلاعاتو او کلتور وزیر او لوی څارنوال ناقانونه پرېکړه، چې د سیاسي انګېزو، قومي او ژبنیو تعصبونو او د پردیو فشارونو زېږنده ده، ژر تر ژره لغوه کړي.

۷- لاریونوال ټینګار کوي چې د ژوندون ټلوېزیون د حیثیت د اعادې په خاطر باید لوی څارنوال او د اطلاعاتو او کلتور وزیر ژر تر ژره له ژوندون ټلوېزیون څخه بښنه وغواړي.

۸- لاریونوال له سترې محکمې څخه غواړي د یو واکمن او بې طرفه هئیت له خوا د ټولو رسنیو د تمویل سرچینې وپلټي او هغه رسنۍ چې له ایران، پاکستان او یا نورو نامشروع سرچینو څخه خړوبېږي، باید ژر تر ژره د محاکمې مېز ته راکاږي.

۹- د ملي او قومي رسنیو تر منځ دې سره کرښه راکاږل شي، څوک د افغان، افغانستان، اسلام او د هېواد ملي ګټې غواړي او څوک قومي مسایلو ته لمن وهي؟ هغه رسنۍ چې هم قومي تعصبونه پاروي او هم یې پړه پر بل چا باروي، باید قانوني چلند ورسره وشي.

۱۰- څوک چې په خپلو ټلوېزیونونو کې د افغانستان ملي سرود نه خپروي، ملي بیرغ نه ړپوي، نور بیرغونه ړپوي او نور سرودونه خپروي او د افغانستان د اساسي قانون د (۴، ١٦، ۱۹، ۲۰، ۲۲، ۲۴) او نورو مادو د محتویاتو خلاف خپرونې کوي، باید ژر تر ژره د قانون منګولو ته راکاږل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱- د شيخ محمد اصف محسني مدرسه او تمدن ټلوېزيون چې د ايران په مالي مرسته جوړ شوي او افغان ضد کلتوري، مذهبي، سياسي او نور فعاليتونه په کې پرمخ بيول کېږي، بايد ژر تر ژره د يوه واکمن ناپېيلي هئيت له خوا وڅېړل شي او د ملي نفاق دا ځاله دې ژر تر ژره وتړل شي.

۱۲- لاريونوال د جنرال طاقت د خوشې کېدو غوښتنه کوي، جنرال طاقت يوازې د افغانستان ضد يوه شخص پر وړاندې يوه کليمه کارولې، نه يې کوم مشخص قوم او يا قومونو ته سپکاوی کړی او نه يې کومې ژبې ته!

۱۳- لاريونوال له سترې محکمې غواړي هغه اشخاص، چې په تېرو لسو کلونو کې يې د هېواد ملي وحدت پر ضد په ډاګه ځرګندونې کړي، ملي شخصيتونه او قومونه يې توهين کړي، لکه انور سادات، لطيف پدرام، عبدالحفيظ منصور، حکيم شجاعي، عطامحمد نور او نور محاکمې ته راکاږي.

۱۴- لاريونوال وايي که چېرې زموږ مشروع او قانوني غوښتنې ونه منل شي، نو موږ به پر نورو لويو مظاهرو لاس پورې کړو، ان تر دې چې لويې لارې به بندې کړو او له دې پلوه چې هر ډول ستونزې رامنځته شوې، د ټولو مسؤليت به د حکومت په تېره بيا د لوی څارنوال او د اطلاعاتو او کلتور وزير پر غاړه وي.

ومن الله التوفيق

تل دې وي افغانستان

سرلوړی دې وي افغان ملت

مړه او سپېره دې وي د افغانستان پټ او ښکاره دښمنان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې وروسته زما (یون) په ګډون د لاریونوالو په استازۍ پنځو تنو د سترې محکمې د عالي شورا له ځینو غړو سره وکتل. د سترې محکمې عالي

(له ژوندون ټلوېزیون څخه د سترې محکمې پر لوري د افغانیت او اسلامیت د ننګې لاریون)

شورا غړو پرېکړه وکړه چې ژوندون ټلوېزیون د تعلیق امر به همدا اوس فسخه کړي، د پرېکړه لیک نور مواد وخت ته اړتیا لري، دا به دوی د سترې محکمې د عالي شورا په عمومي غونډه کې تر بحث لاندې ونیسي او بیا به اړوندو مراجعو سره په دې برخه کې خبرې وکړي او لازم تصمیمونه به ونیسي.

په دې ډول د لومړي ځل لپاره د افغان ملت مدني حماسه د تاریخ په حافظه کې ثبت شوه، پرته له دې چې چاته زیان واوړي، څوک توهین شي، دولتي او عامه شتمني زیانمنه شي د خلکو لاریون په ارامه فضا کې پای ته ورسېده او زموږ د ولس مدني انځور یې د تاریخ په حافظه کې ثبت کړ.

د دې ترځنګ په ګڼو ولایتونو، لکه: خوست، پکتیا، ننګرهار، کونړ، فراه، هرات، هلمند، کندوز او ځینو نورو ولایتونو کې د هویت په تذکرو کې د افغان او اسلام کلمو د لیکلو او د ژوندون ټلوېزیون په ملاتړ لاریونونه وشول. ما د ژوندون ټلوېزیون له لارې له خپلو ټولو هېوادوالو په تېره بیا د کابل له لاریونوالو څخه مننه وکړه چې په نره یې د اسلامیت او افغانیت د داعیې د ملاتړ لپاره د مبارزې میدان ته راودانګل، د دې مننې لیکنی متن په دې ډول دی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د کايناتو د هغه لوی څښتن تعالی په نامه

چې د ذرې ذرې حساب او کتاب ورسره دی

خپل ولس ته د مننې پيغام

د ملت حماسې ته درناوی

مرگ زما په پوهه ښه تر دا ژوندون دی
له عزت سره چې نه وي زيست روزگار
ولسونه چې سند يو بله وکا
پادشاهان ورته سجود کاندي اختيار

په داسې يو حالت کې چې ملت د وياړ او پرتم، تورې او قلم، جنگ او فرهنگ يوه ستره تاريخي او مدني حماسه وټوکوي، سړی نه پوهېږي چې له کومې جملې يې پيل کړي، له چا څخه لومړی منه وکړي؟ چاته د ستاينې گلونه او د مننې اوښکې ډالۍ کړي؟ خو ښه به وي چې د مننو او ستاينو د معمول خلاف، زه د ټولو ژوندونوالو، ټولو اسلامپالو او ټولو هېوادپالو افغانانو په استازۍ له هغو ميندو د مننې لړۍ پيل کړم چې مور ته يې په پنځه وخته لمانځه کې د دعا لاسونه لپه کړل، مور ته يې د دعا لښکرې راولېږلې، له هغو خويندو به يې پيل کړم چې نه يې په دعاگانو کې هېر کړو، نه يې په عملي ملاتړ کې، د همدې اسکېرلو، خو غيرتي خويندو له خوا په سوونو ټلېفونونه راغلل، د مظلوميت د څپو، په ژړغوني، خو له ډېر عزت، عفت او همت نه په ډک اواز يې زمونږ ملاتړ وکړ او همدا به يې ويل: که له زلمو نه پوره نه شوه... له هغو سپين ږيرو مشرانو او مخورو به يې پيل کړم چې د عمر اوږده برخه يې د دې وطن په غم او درد کې تېره کړې، خو لا هم په سپېرو او دود وهلو خونو کې اوسي او هر يو به همدا ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

پام چې وار دې خطا نه شي
مـــا مـنلې غـــرغـرې دي

له هغو ماشومانو به يې پيل کړم چې له تندي يې سپينې ټوټې تاوې کړې وې او پرې ليکل شوي وو: اسلاميت غواړو، افغانيت غواړو او ژوندون غواړو، ښکلو ماشومانو، لکه د پغمان د سرو مڼو په شان پر خپلو ښکلو اننګيو د افغانستان ښکلی درې رنګه بيرغ رسم کړی و او مخونه يې دومره ښکلي ښکارېدل، لکه د بوډۍ ټال د رنګونو په شان. دې امتزاج او ښکلا ته هيڅ با احساسه افغان د خپلو اوښکو سېلاب نه شي ټينګولای.

له هغو مسافرو افغانانو به يې پيل کړم چې د نړۍ په (پنځوسو) هېوادونو کې مېشت دي او هره ورځ د وطن د ليدو په هيله اوښکې تويوي، د هغو افغانانو د دعاګانو برکت و چې په مکه معظمه، د خدای(ج) په کور کې يې مونږ ته د دعا لاسونه لپه کړل.

له هغو ځوانانو به يې پيل کړم چې له سرونو يې سپين کفنونه تړلي وو او د خپلو سترو ايډيالونو اسلاميت او افغانيت د ملاتړ لپاره يې د ظلم او استبداد په مقابل کې سر په لاس کې نيولی و.

له هغو ميندو او پلرونو به يې پيل کړم چې د خپل ځيګر ټوټې يې، سره له دې چې د ظلم او استبداد له خوا هر ډول خطرونه ورته متوجه وو، خو بيا يې هم د عدالت د تامين لپاره د مبارزې لومړۍ کرښې ته راولېږلې. په نړۍ کې به د قربانۍ داسې بېلګه څوک پيدا کړي چې خپل منصور اولادونه په داسې حال کې د جګړې ډګر ته ولېږي، چې نه توپ لري او نه ټوپک او په تش لاس د ظلم او استبداد په مقابل کې ودرېږي؟

له خپلو قدرمنو علمای کرامو به يې پيل کړم چې په نره يې د شريعت د منطق په ژبه د اسلاميت او افغانيت ملاتړ ته راودانګل.

د هغو ولايتونو له ځوانانو به يې پيل کړم چې په کابل کې يې تر لويې مظاهرې ځان د مخه کړ، خپله لاس په کار شول، پرته له دې چې د چا

(c) ketabton.com: The Digital Library

منفي نظر، فرمايش او يا زور ته سر ټيټ کړي، په خپل تفکر يې پر لويو لاريونونو لاس پورې کړ.

له هغو زنداني ورونو به يې پيل کړم چې د زندان د تورو تمبو تر شا يې موږ ته د ملاتړ پيغامونه راوليږل. زندانيانو خپل ملاتړ د غذايي اعتصاب له ګواښ سره وصل کړ او ويې ويل چې که چېرې د ژوندون د تعليق پرېکړه بېرته وانخيستل شي، نو دوی به پر لوی غذايي اعتصاب لاس پورې کړي.

له هغو ځوانو خوځښتونو، مدني ټولنو، سياسي ګوندونو، حرکتونو، صنفي اتحاديو او قومي شوراګانو به يې په پيل کړم چې په پوره يووالي يې په لاريون کې ګډون وکړ.

له هغو ټولو هېواد والو به يې پيل کړم چې په پراخه اوسېله يې په مظاهره کې ګډون وکړ، له سهاره تر مازيګره يې له خوراک او څښاک پرته د خپلې برحقې داعيې لپاره چغه پورته کړه.

له هغو ځوانو څارندويانو او د مظاهرې له منتظمينو به يې پيل کړم چې په ډېره سړه سينه يې د مظاهرې نظم خوندي کړ، ډېر فشارونه پرې راغلل، خو خپله اوسېله يې په هېڅ ډول له لاسه ورنه کړه.

د مظاهرې له ټولو ګډونوالو څخه به يې پيل کړم چې له ډېرو لوړو کلتوري اخلاقو، سړې سينې او پوره زغم څخه يې کار واخيست او يو ځل بيا يې د يوه متمدن، با کلتوره او غيور ملت په توګه نړۍ ته ځان ثابت کړ.

د سترې محکمې له عالي شورا به يې پيل کړم چې د ژوندون ټلوېزيون د تعليق په اړه يې د لوی څارنوال او اطلاعاتو کلتور وزير ناقانونه پرېکړه ژر تر ژره ملغی کړه او د لاريونوالو د نورو غوښتنو د څېړنو ژمنه يې وکړه.

له خپلو ملي پوليسو به يې پيل کړم چې په پوره نظم، دقت او عزت يې د امنيت په خونديتابه کې خپله مرسته او همکاري وکړه.

د هېواد له دربو نسلونو څخه به يې پيل کړم چې هم په کې کشر شامل و، هم په کې ځوان او هم په کې د (نوي کلونو) د عمر خاوندان. د هېواد د سپين ږيرو مخورو، ځوانانو او تنکيو ځوانانو د درېواړو نسلونو يووالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ د هېواد والو د اوچت ملي شعور ښکارندوی کوي.

له خپلو ټولو هغو هېوادوالو، خویندو، میندو، پلرونو، ځوانانو، مساپرو او نورو څخه به يې پيل کړم چې د مظاهرې تر بريا او ګټنې وروسته يې له ډېرې خوشالۍ په سترګو کې اوښکې ګرځېدلې او په سلګو سلګو يې د بريا مبارکي وويله.

د ژوندون ټلوېزيون له ټولو کارکوونکو به يې پيل کړم چې دا څو پر له پسې اوونۍ يې شپه ورځ پر ځان يوه کړې او د خپل مظلوم ولس په خدمت کې دي.

له ټولو پورتنيو ښاغلو او اغلو څخه تر مننې او ستاينې وروسته غواړم، له ټول افغان ملت څخه مننه وکړم چې په خپله لمن کې يې داسې ګلالي غمي او سڼي روزلي چې د غره په شان خويونه لري؛ هر څه يې په لاس کې دي، خو څوک نه ازاروي، هر څوک ويشتلی شي، خو څوک نه ولي:

لمن مې ډکه ده له کاڼو خو څوک نه پرې ولم
په عادتونو کې دا يو عادت د غره لرمه

زما ملت يو ځل بيا پرديپالو او نورو رقيبانو ته په ډاګه کړه چې د څومره لوېې اوسېلې خاوند دی، د تاترې په شان، د سپين غره او شمشاد په شان او د پامير او هندوکش په شان زغم او اوسېله لري، که خپل ناهله زامن يې پر سپينې لمن داغونه هم ږدي، نو تر يوه وخته ورته اوسېله کوي، خو يو مهال بيا سبق هم ورکوي.

زما قدرمن او غيرتي ملته!

پرديپالو او ځينو تاليخټو غوښتل، يو ځل بيا د دې ولس ټولنيز، ملي، اسلامي او هېوادنی شعور امتحان کړي. زموږ ولس چې د سختو ازموينو له ډګره تل بريمن او پتمن وتی، يو ځل بيا له دې ستر ازمېښته پتمن او بريمن راووت. په دې وطن کې خو ځينې مظاهرې د قدرت پر سر وي، د څوکيو پر سر وي، د غوړو او چربو پر سر وي، خو زموږ د ملت مظاهره، د معنوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزښتونو پر سر وه او د دې ارزښتونو د ښکلا او ځلا په خاطر وه، د اسلاميت او افغانيت پر سر وه، د ژوندون پر سر وه. زما ملت شعار ورکړ چې اسلاميت غواړو، افغانيت غواړو، ژوندون غواړو اوقانون غواړو. په مقابل کې يې ايرانپالو شعار ورکړی و، چې نه افغانيت غواړو، نه اسلاميت غواړو نه قانون او نه ژوندون: وګورئ د دې دوو شعارونو د څرنګوالي تر منځ څومره توپير دی، څوک څه کوي؟

ډېر تفـــــــاوت شته په انسان کې د مانا په لحاظ
واړه مشغول دي ځينې ځان ځينې جهان جوړوي

د دې مظاهرې پيغام دا و چې سيمې او نړۍ ته په ډاګه کړي چې افغان ولس يو متمدن، فرهنګپالی او توريالی ملت دی، هغه ډلې او اشخاص چې د دې هېواد پر مظلوم اکثريت کله کله د بې کلتورۍ تور داغ پورې کوي، اوس دې راشي او ودې ګوري چې څوک د لوړو کلتوري او معنوي ارزښتونو لرونکی دی؟ او څوک د نورو د کلتور دسمالونه پر غاړه ګرځوي؟

دښمنانو غوښتل چې زموږ د ملت چغه خپه کړي، فرياد يې وچ کړي او ژبه يې غوڅه کړي، خو هغوی په دې کار کې لاندې راغلل:

کــه ظالم مـې ژبـه غـوڅـه کـړه تـېره شـوه
تـوره څـومره چې تېره شوه لا خـــــوږه شوه
اوس کـه نر يې نـــو غوړونه دې خپل پرې کا
چې زمـا نغمه سـړه نـه شـوله ســره شـوه

د دې لاريون بل پيغام دا و چې افغان ضد ډلو ته دا وښيي چې دا مظلوم، خو غيرتي ولس له ګڼو ناخوالو او ستونزو سره سره لا هم د خپلو سترو معنوياتو د حفاظت په خاطر په خپل منځ کې وحدت، يووالی او پيوستون لري او که چېرې وغواړي هر پټ او ښکاره پرديپالی د نابودۍ په سيند کې ډوبولای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مظاهرې بل پیغام دا و چې مخالفین او نور مذبذب اشخاص که غواړي په اینده کې سوله ییز لاریون وکړي او د سړیتوب لاره خپله کړي، نو له دغسې مظاهرې دې عبرت او پند واخلي.

د دې ستر بریمن لاریون بل پیغام دا و چې ځانساتو، ورځچارو، دولتي او نادولتي مامورینو او مامورگیو ته دا په ډاگه کړي چې ستاسو له مرستې، همغږۍ، فکر، نظر او ملگرتیا پرته او ان له مخالفت سره سره بیا هم دا ولس د دې زور او ځواک لري چې خپل برخلیک او د خپل ژوند تگلوری په خپله وټاکي.

د دې مظاهرې بل ستر پیغام دا و چې اسلامیت او افغانیت داسې سره غاړه غړۍ شول او داسې سره واوبدل شول چې د هېواد په تاریخ کې یې ساری نه دی لیدل شوی، همدا دوه ستر مشالونه دي چې موږ له تیارو څخه ژغوري، د لومړي ځل لپاره مسجد او هوجره، ملا او معلم، ښوونځی او مدرسه، کشر او مشر پر یوه لاره روان وو او یو بل ته یې د ورورۍ لاسونه سره ورکړي وو، دا په هېواد کې د ملي یووالي تر ټولو ښه سمبول و.

نو اوس د خپل ولس دغه درایت، کفایت، ایمان، هوډ، تکل، فکر او لرلید ته په کتو او له هغو څخه په الهام اخیستو سره، راتلونکي ته ډېره هیله لرلای شو. د همدغه قوت موثریت ته په پام سره موږ په دې ډاډه یو چې گام پر گام به خپلو ملي او اسلامي هدفونو ته رسېږو، د هویت د تذکرې پر لومړي مخ به سل په سلو کې د اسلام او افغان کلیمو د تثبیت په خاطر د (دین) او (ملت) ستون لیکل کېږي، د دې هدف د عملي تطبیق لپاره به لومړی د مشرانو جرگې او ولسي جرگې د گډ کمیسیون پرېکړې ته انتظار باسو، که بیا هم دا دوه ایډیالونه پکې ونه لیکل شول او یا یې له دې څخه یو ولیکه، یو یې حذف کړ، نو بیا هم ملت ته د منلو وړ نه دي، په دې حالت کې به مظلوم اکثریت، دا ځل د پښتونستان واټ ته راټولېږي او مخکې تر دې چې ولسمشر د ملي شورا دا ناقانونه مصوبه لاسلیک او توشیح

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي. په ياد واټ کې به د يوې لويې مظاهرې په ترڅ کې له ولسمشره وغواړي چې هېڅکله بايد زموږ پر ملي او اسلامي هويت خاورې وانه ړوي. ولسمشر بايد دا قانون رد او د سمون لپاره يې کورنيو چارو وزارت ته ولېږي، هغوی بايد د افغان او اسلام د تثبيت په خاطر له سره، نوی کارت ډيزاين او د تصويب لپاره يې قانوني مراجعو ته واستوي.

ولس له ولسمشره غواړي د څو محدودو فسادګرو، غلو، داړه مارو او جنګسالارانو د لوټ او تالان له امله د افغانستان نوم په نړۍ کې د فساد په لومړۍ ليکه کې راځي، حقيقت خو دا دی چې افغانستان يو سپېڅلی نوم دی چې له فساد سره هېڅ اړيکه نه لري، دا خو فسادګر دي چې فساد يې کړی، نه افغانستان، نو په کار خو دا دي، هغه کسان چې د افغانستان سپېڅلی او نېک نوم يې بد کړی، د هغوی نومونه دې د رسنيو له لارې افشا شي چې زموږ د سپېڅلي هېواد نوم له فسادګرو جلا شي.

له ولسمشر څخه غواړو په تېرو (۱۲) کلونو کې ټول دولتي تشکيلات د رسنيو پر مخ خواره کړي، چې ولس ته پته ولګي، څوک په کې څومره دي؟ چا د کوم لياقت پر اساس کومې څوکۍ اخيستي، چا قومي او سيمه ييزو مسايلو ته لمن وهلې ؟ د ساري په توګه دې ژر تر ژره يوازې د هغې ولسوالۍ لېست خپور کړي چې د (پوزېشن) او (اپوزېشن) دواړه پوستونه يې اشغال کړي، هم ورسره حاکميت دی او هم تر ټولو زيات د مظلوميت چغې وهي.

له ولسمشر څخه، د ده له دفتره نيولې بيا تر وروستۍ دولتي ادارې پورې، په ټولو کې، د اساسي قانون له محتوياتو سره سم د بشپړ ژبني عدالت تامينول غواړو.

ولسمشر څخه دا هم غواړو چې د يوه ناپېيلي هئيت د توظيف له لارې دې د تمدن ټلوېزيون او شيخ محمداصف محسني مرکز په ګډون ټولې هغه رسنۍ چې په تېره يوه لسيزه کې يې رسنيز فعاليت لرلی دی. د دې ټولو رسنيو مالي سرچينې او د پرسونل څرنګوالی بايد وڅېړل شي او نتيجه يې ولس ته اعلان شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اساسي قانون د ساتندوی او پالندوی په توگه له ولسمشر څخه دا هم غواړو، هغه ټلوېزيونونه چې د هېواد د ملي بيرغ پرځای، نور بيرغونه رپوي، د ملي سرود پرځای نور سرودونه خپروي او همدارنگه د اساسي قانون د (۳، ۴، ١٦، ١۹، ۲۰، ۲۲، ۳۴) او نورو مادو د محتوياتو خلاف نشرات کوي، له قانون سره سم سزا ورته ورکړي.

موږ ټولو هېوادوالو ته ډاډ ورکوو چې زموږ مبارزه د افغان او افغانيت اسلام او اسلاميت او په هېواد کې د ټولو افغانانو د ملي وحدت او برابرۍ لپاره ده، موږ د قومونو د تساوي شعار نه ورکوو، ځکه چې دلته د تساوي د کليمې په عملي تطبيق کې اصلاً تساوي نه ښکاري، موږ د ټولو افغانانو تر منځ تساوي غواړو او دې ربښتيني بشري اصل ته د زړه له کومي کار کوو.

موږ په افغانستان کې هر ټبر، هر قوم او هر ټولنيز ټولي ته ډاډ ورکوو چې د قومي او جنگي ټوپکوالو له اسارت څخه د دوی د خلاصون لپاره هم په ټينگه مبارزه کوو. موږ خپلو هزاره افغان ورونو ته ډاډ ورکوو چې د څو جنگسالارانو له اسارته مو ژغورو، موږ تاجک افغان ورونو ته هم ډاډ ورکوو چې د يوې محدودې درې د جنگسالارانو له منگولو څخه د دې قوم د ژغورنې لپاره هلې ځلې کوو.

موږ ازبکو ورونو ته هم ډاډ ورکوو چې د يو يا څو محدودو جنگسالارانو له ظلمه مو ژغورو.

موږ د هېواد د هر ټبر هر قوم، هر خېل او هرې ژبې افغان وگړي ته وايو چې له مظلوميت څخه د خلاصون لپاره مو هلې ځلې کوو.

موږ د هغې ورځې په ارمان يو، هغه زورواکي چې د قوم، ژبې، سمت، مذهب او نورو شعارونو تر چتر لاندې يې ناکنټروله او بې شمېره نامشروع پانگه پيدا کړې، داسې ورځ به راشي چې له مشروع او قانوني لارې به د دې پانگې رڼاوی کېږي.

موږ له ولسمشر څخه هيله کوو چې په تېرو لسو کلونو کې د هغو لسو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملياردرانو پانګه ملي اعلان کړي او د بيت المال برخه يې وګرځوي، چې له نامشروع لارې يې پيدا کړې ده.

موږ له خپل مومن، مسلمان او مجاهد ملت څخه هيله کوو، لکه څنګه چې د جهاد پر مهال، په مليونونو افغانانو له اسلاميت او افغانيت څخه خپل سرونه قربان کړل، اوس دې يو ځل بيا د خپل ملي او اسلامي هويت د ملاتړ لپاره په ټينګه راودانګي.

درنو او قدرمنو هېوادوالو!

په تېرو څو اوونيو کې په زرګونو، په لکونو او مليونونو هېوادوالو د افغان او افغانيت، اسلام او اسلاميت او ژوندون ټلويزيون پراخ ملاتړ وکړ، په دې کې په لسګونو مدني ټولنو، ځوانو خوځښتونو، قومي شوراګانو، سياسي ګوندونو، د علماوو شوراګانو، فرهنګي ټولنو او زرګونو مخورو شخصيتونو ډېر مخکښ رول درلود، داسې شخصيتونه هم وو چې د نوم له يادونې پرته يې په نوموړکي ډول په دې ملي مبارزه کې ډېره فعاله ونډه واخيسته، موږ کوښښ کاوه چې په ترتيب سره د دې ټولو بنسټونو او ښاغلو نومونه واخلو، مننه ورڅخه وکړو، خو څرنګه چې له ټولو نومونو او بنسټونو څخه داسې اوږد لېست جوړېده چې بيان يې پوره ورځ غوښته او د دې خطر احتمال هم و چې بيا به هم د ځينو مستحقو قدرمنو نومونه له يادونې پاتې شي، نو ځکه مو له ټولو څخه په يوځايي ډول مننه غوره وبلله.

ګران او قدرمن ولسه! په تېرو څو اوونيو کې په مليونونو افغانانو که هغو د بهرنيو مساپرو افغانانو په بڼه وو، يا په ولايتونو کې د بېلابېلو لاريونونو په بڼه، يا هم په ژوندون کې د لسګونو غونډو په شکل، يا هم د لوی لاريون په ترڅ کې او يا هم د بېلابېلو لويو شخصيتونو له خوا، ماته بېلابېل القاب، لکه: (خالد بن وليد، سلطان محمود غزنوي، ميرويس نيکه، لوی احمد شاه بابا، خوشال بابا، افغان بابا، اسلاميون، افغان يون) او نور راکړل شول، زه د دې تر څنګ چې ځان د خپل ولس د احسان پوروړی ګڼم، د خپل ولس د دې پراخه او بې کچې مينې، لوريېنې، پېرزوينې او ستاينې مننه کوم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د دې خبرې يادول هم ضروري ګڼم چې زه په هېڅ ډول د دې ډول القابو او ستاينو مستحق نه يم . زه د دې ټولنې داسې يو وروستی فرد يم چې تر هغه زيات پر کوچني واحد نه تجزيه کېږي، زه د هېواد د يادو سترو او نورو اتلانو د پښو ګرد ته هم نه شم رسېدلای.

زه درې کاله مخکې د هندوستان (پاني پت) ته په دې خاطر لاړم چې د لوی احمد شاه بابا د مېړانې، تورې او سرېتوب ځلې وګورم او تر هغې ونې لاندې ودرېدم چې (۲۴۷) کاله وړاندې ترې احمد شاه بابا لاندې ولاړ و او تر همدې ونې لاندې يې د جنګ قومنده ورکړې وه. هلته ماته داسې يو ارمان راغی چې کاشکې زه هم د هغه وخت افغان او د احمد شاه بابا د لښکرو يو قلموال وای، چې ما د بابا د تورې، مېړانې او سرېتوب کيسې ټکي په ټکي ليکلې وای او د تاريخ حافظې ته مې سپارلې وای.

زموږ د اتلانو کيسې نورو موږ ته ليکلي او هغه يې اکثره تر يوه مضر فلتر وروسته موږ ته رارسولي دي. احمد شاه بابا د نړۍ په (۷) امپراتورانو کې هغه شخصيت دی چې هم يې توره وهلې، هم يې قلم چلولی او هم يې په مفتوحو سيمو کې د خپل رعيت عزت ساتلی دی، دا خصلتونه بيا په دې نورو اوو امپراتورانو کې نه وو.

زه نه غواړم چې د شهرت په داسې څپو کې ډوب شم چې وړ يې نه يم، کارونه رانه پاتې شي او دا کار په ما کې د ځانپالنې، ځان غوښتنې غريزه وټوکوي او نورو ته د تنګنظرۍ پلمه په لاس ورکړم، له خپل ولس څخه مې هيله ده چې زما او د خپلو ارمانونو ملاتړ وکړي، زه که د پورته ياد شويو او نورو اتلانو د لارې په لارويانو کې حساب شم، نو دا به زما لپاره د لوی وياړ ځای وي، زه ځان د هېڅ ډول القابو او وياړنو مستحق نه ګڼم.

خو د خپل ولس د يوه خدمتګار په توګه د تل لپاره د خپل مظلوم ملت خدمت ته چمتو يم، د خپلو مشرانو له خوا به امر وي او زموږ له خوا به چټک ګامونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درنو هېوادوالو او د رسنیو د بیان پلویانو!

زموږ په اوسنۍ مبارزه کې دا په ډاګه شوه چې کومې رسنۍ هېوادپالې دي، کومې پردیپالې او کومې تنظیم پالې؟ پردیپالو رسنیو د ملت د دې ستري حماسې پر وړاندې تبلیغات وکړل، خو له شرمه یې تصویرونه نشر نه کړای شول. ان ملي ټلوېزیون چې په کار وه د ټول ملت ټلوېزیون وای، خو دلته یې خپل مسولیت ترسره نه شو کړای. د ژوندون ټلوېزیون پر ضد یې ډېرې وړې مظاهرې هم نشر کړې، خو د ژوندون، اسلامیت او افغانیت په ملاتړ یې د ډېرو لویو مظاهرو خبر هم خپور نه کړ. د خپل مظلوم ولس په استازۍ له ملتپالو رسنیو مننه کوم او د تنظیمپالو او پردیپالو رسنیو غندنه کوم، د هغو پر وړاندې به زموږ مبارزه دوام لري.

درنو هېوادوالو!

یو ځل بیا له خپل ټول مظلوم، غیرتي، بااحساسه، بادرکه، بادرده، بانظمه، مفکر، مدبر، اوسېله ناک، صابر، باکلتوره، باشهامته ملت څخه د زړه له کومې مننه کوم، مننه مننه مننه او بیا هم مننه، د خپلو میندو، خویندو، علمای کرامو، مساپرو، کورمېشتو او بهرمېشتو افغانانو د دعاګانو او ملاتړ په هیله.

ژوندۍ دې وي افغانستان

سر لوړی دې وي افغان ملت

رپانده دې وي د افغانستان درې رنګه ملي بیرغ

تل دې وي اسلامیت او افغانیت

مړه او سپېره دې وي د افغان او افغانیت

اسلام او اسلامیت پټ او ښکاره دښمنان

مړه دې وي پردیپال

ژوندي دې وي هېوادپال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي هويت او ولسمشر

(له ولسمشر حامد کرزي سره د اسلاميت او افغانيت په باب د ځانګړې کتنې جزئيات)

مخکې تر دې چې ولسمشر حامد کرزي سره د افغانيت او اسلاميت په باب د ځانګړې کتنې جزئياتو ته راشم، مجبور يم، لږ لنډې تېرې ماضي ته ورستون شم.

له تېرو څو مياشتو راهيسې د ملي هويت يا د تابعيت د تذکرو پر سر جنجال روان دی. خبره ان تر مظاهرو، خوابديو او ډېرو زړه بداويو پورې هم ورسېده. په دې بهير کې رښتيني، اسلامپال، هېوادپال او ملتپال افغانان هم معلوم شول. ورځچاري، ځانساتي، ځانګټي او افغان ضد اشخاص او ډلګۍ هم ټول په ډاګه شول. خبره له شف شف څخه شفتالو ته راووته!

د افغانستان ملي تحريک په ګډون ګڼ شمېر مدني ټولنو، ځوانو خوځښتونو او مدني حرکتونو يوځل د ملي شورا او بيا د سترې محکمې مخې ته لويې مظاهرې وکړې. دا مظاهرې که څه هم پر ځينو پرديپالو او ځانساتو ښې ونه لګېدې، خو د ولس روحيه يې تر دې حده پياوړې کړه چې سرې ورته يو نسبي، فرهنګي، مدني او حقوقي وړوکی اوښتون ويلای شي. دې مظاهرو د ټولو هېوادوالو په تېره بيا د مظلوم اکثريت ولوله راوپاروله او روحيه يې ورته دومره قوي کړه چې هېوادوال يې د لا لويو مظاهرو لپاره جوګه کړل.

د لاريونوالو غټ هدفونه همدا وو چې د هويت په تذکره کې د (دين) او (ملت) ستون وليکل شي او په دې ډول دې د اسلام او افغان د تثبيت لپاره له اساسي قانون او ټولو بشري او مدني قوانينو سره سم اقدام وشي. د دې دوو ارزښتونو پټو او ځينو ښکاره مخالفينو هڅه وکړه پر (ژوندون

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټلوېزيون) او شخصاً پر ما (محمداسمعيل يون) فشار راوړي چې له دې سترو ارزښتونو او ايډيالونو څخه لاس په سر شم، چې د ملي داعيې دا خبره همداسې ګونګه پاتې شي. پر ژوندون ټلوېزيون له فشار راوړلو څخه هدف همدا و چې د دې رسنۍ له لارې د خلکو پيغام رسول کېږي او د ولس غږ پورته کېږي، که دا رسنۍ ټکنۍ او يا وتړل شي، نو پر اوسني وخت دا کار د افغانيت او اسلاميت د داعيې د غلي کولو او يا هم د دې ايډيالونو د ټکني کولو په مانا ګڼل کېږي. د دوی بل هدف دا و چې د خلکو ذهنيت له اصلي موضوع (اسلاميت او افغانيت) څخه څنګزنې موضوع (ژوندون ټلوېزيون) او د هغه تعليق ته راواړوي. خو زموږ باغيرته ملت د شعوري هڅو او لاريونونو په ترڅ کې هم د ژوندون ټلوېزيون د تعليق او تړلو خطر ډېر ژر دفع کړ او هم د خپلو ايډيالونو د بريا په لټه کې شو. د ولس ربنتينو بچيانو د مشرانو او ولسي جرګې له مشرانو او بېلابېلو غړو سره د خپلو کتنو په ترڅ کې هغو ته په ډاګه کړې او دا خبره يې تعقيب کړې وه چې دوی له دې دوو ارزښتونو څخه تېرېدونکي نه دي. سترې محکمې ته يې د خپل (۱۳) ماده يي پرېکړه ليک په ترڅ کې هم دا په ډاګه کړې وه چې د اساسي قانون د درېيمې او څلورمې او نورو مادو له محتوياتو سره سم دوی سل په سلو کې د هويت په تذکره کې د (اسلام) او (افغان) د کليمو ليکل غواړي. د ګرانو هېوادوالو د ګڼو فشارونو له امله د مشرانو او ولسي جرګې ګډ کمېسيون پرېکړه وکړه چې د هويت په تذکرو کې دې د نوم ترڅنګ (تخلص) او د (دين) ستون زيات شي، خو د ملت په نامه راغلو په اصطلاح استازو يوځل بيا د (ملت) ستون ته شا واړوله، خو زموږ ګرانو هېوادوالو، تحريکوالو، ژوندونوالو، ليکوالو او نورو مخورو پر دې فشاري پرمختګ بسنه ونه کړه، دوی وويل که څه هم دا يو پرمختګ دی، خو لا هم په سلو کې پنځوس برخې مزل پاتې دی، موږ نه غواړو د يوه ارزښت په ليکلو سره بل له منځه يوسو؛ اسلام وليکو، ملت هېر او نفې کړو او يا ملت وليکو اسلام له سره تېر کړو، موږ دا دواړه ايډيالونه غواړو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواړه د تذکرې پر لومړي مخ غواړو.

تحريکوالو، ژوندونوالو، مدني او فرهنګي ټولنو او ځوانو خوځښتونو يو ځل بيا د بېلابېلو غونډو او متواترو اعلاميو له لارې له ولسمشر، سترې محکمې او د اساسي قانون پر تطبيق د څار کمېسيون څخه وغوښتل چې د ملي شورا د ګډ کمېسيون دا نيمګړې او ناقانونه پرېکړه رد او د تعديل لپاره يې پرېکړه وکړي.

(پوهاند عبدالسلام عظيمي)

زه (يون) په خپله د افغانستان ملي تحريک او ګڼو فرهنګي ټولنو په استازۍ سترې محکمې ته عارض شوم او د بېلابېلو ټولنو ګډه اعلاميه او غوښتنه مې د سترې محکمې سرپرست (قاضي القضات پوهاند عبدالسلام عظيمي) ته ورسوله، له هغه سره مې په دې اړه رسمي ملاقات وکړ او د ټولو هېوادوالو غوښتنه او اندېښنه مې ورسره شريکه کړه. ما له قاضي القضات صيب څخه وغوښتل؛ څرنګه چې د ملي شورا وروستۍ پرېکړه د اساسي قانون د څلورمې مادې له پنځمې فقرې سره په تضاد کې ده، ستره محکمه بايد د نفوسو د احوالو د ثبت دا مصوبه د اساسي قانون له محتوياتو سره سمه وڅېړي چې سمون ورسره لري که په ټکر کې ده؟ او په دې باب خپله پرېکړه ولسمشر ته صادره کړي، قاضي القضات پوهاند عبدالسلام عظيمي ماته وويل: ((ستاسو خبره سمه ده د ملي شورا پرېکړه د اساسي قانون د محتوياتو او په تېره بيا له څلورمې مادې سره سمون نه لري، موږ له اساسي قانون سره د نورو قوانينو مطابقت څېړو، په دې شرط چې حکومت يې له موږ څخه وغواړي، نه په خپل سر د قوانينو مطابقت څېړو او نه هم له دولت يا حکومت پرته د نورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نادولتي، سياسي، ټولنيزو او نورو ټولنو په غوښتنه د قوانينو مطابقت مطالعه کوو)). پوهاند عظيمي چې د اساسي قانون د تدقيق د کمېسيون غړی هم و، دا هم وويل: ((کله چې اساسي قانون جوړېده، نو فکر وشو چې که د هر چا په غوښتنه له نورو قوانينو سره د اساسي قانون د تطابق څېړنه مطرح شي، نو له سترې محکمې څخه به خپل ټول اساسي کارونه پاتې وي، همدا قوانين به څېړي، نو ځکه د دې غوښتنې اعمال حکومت ته محول شو.)) پوهاند عظيمي بيا قانون ته لاس کړ په دې باب يې يوه ماده ولوستله چې ستره محکمه د حکومت په غوښتنه له اساسي قانون سره د نورو قوانينو مطابقت څېړي. پوهاند عظيمي وويل: ((که تاسې غواړئ چې د ملي شورا دا پرېکړه له اساسي قانون سره په مطابقت کې وڅېړل شي، بايد حکومت ته خپل عرايض وړاندې کړئ چې هغه يې موږ ته راولېږي او موږ به بيا دا موضوع د سترې محکمې د عالي شورا په غونډه کې مطرح کړو.)) کله چې زه د قاضي القضات له دفتره راوتلم، نو پر همغه ورځ مې جمهوري رياست ته د همغې اعلاميې د متن يوه کاپي ورولېږله: يوه کاپي مې د ولسمشر فرهنګي چارو مشاور ښاغلي (سرمحقق زلمي هېوادمل) او بله مې هم د ولسمشر د دفتر رييس ښاغلي (کريم خرم) ته، چې دوی يې ولسمشر ته ورسوي د دې اعلاميې په متن کې راغلي وو: ((تر هغه پورې چې جمهور رييس له سترې محکمې، د اساسي قانون پر تطبيق د څار کمېسيون او نور حقوقپوهانو سره سلا مشوره نه وي کړې، بايد د ملي شورا ناقانونه مصوبه توشيح نه کړي)) له نېکه مرغه چې اعلاميه ولسمشر ته رسېدلې وه، يوه ورځ وروسته ورته د توشيح لپاره د ملي شورا مصوبه هم راغله، ولسمشر د اعلاميې د متن منطق ته په کتو سره د ملي شورا مصوبه معطل او له توشيح څخه يې ډډه وکړه. خو د هېوادپالو، ملتپالو، اسلامپالو بنسټونو اعلاميه ساعت په ساعت د (ژوندون ټلوېزيون) پر څپو خپرېدله او هېڅ وقفه په کې نه راتلله. دې سره موږ جوخت له بېلابېلو لارو او اشخاصو، لکه ښاغلي (سرمحقق زلمي هېوادمل)، (کريم خرم)، (ډاکتر

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنگین دادفر سپنتا)، (ډاکتر صادق مدبر) او نورو اشخاصو له لارې هره شېبه او پرله پسې ډول هڅه کوله چې له ولسمشر سره لیدنه وکړو او د بې هویتۍ د دې سترې غمیزې په باب ورته خپل دلایل ووایو، خو په خواشینۍ سره چې بریالي نه شو، یوه اوونۍ وروسته ولسمشر د عدلي او قضایي چارو کمېسیون په غونډه کې دا موضوع مطرح کړه. په دې غونډه کې قاضي القضات (عبدالسلام عظیمي)، د عدلي او قضایي چارو د کمېسیون غړی (نصرالله ستانېکزی)، د عدلیې وزیر (حبیب الله غالب)، د ملي امنیت شورا سلاکار (ډاکتر رنگین دادفر سپنتا)، د جمهور رییس دفتر رییس (کریم خرم)، د اساسي قانون پر تطبیق د څار کمېسیون رییس (گل رحمن قاضي) او ځینې نور اشخاص شامل وو. په دې غونډه کې هم د هویت پر تذکرو بحث وشو، داکتر سپنتا او نصرالله ستانیکزي د هویت په تذکرو کې د (افغان) کلیمې پر لیکلو ټینگار کړی و او په دې برخه کې یې گڼ شمېر دلایل راوړي وو، خو غونډې کومه پایله نه لرله، یوه خبره په کې دا شوې وه چې د (سردار محمد داودخان) د وخت تذکره دې په پام کې ونیول شي، همغه تذکره یې غونډې ته راوړې وه. څرنگه چې هغه وخت (ملت) نه و لیکل شوی، نو د (ملت) د کلمې مخالفینو ته دا یو غټه پلمه په لاس ورغله، د غونډې عمومي په تېره بیا د ولسمشر روحیه دا وه چې همدا تذکره ښه ده. کله چې موږ خبر شو، نو بیا له کریم خرم، ډاکتر سپنتا او هېوادمل صیب سره په تماس کې شو او ورته ومو ویل چې په هېڅ وجه دا خبره د منلو وړ نه ده، تاسې د داودخان د وخت په تذکره کې یوازې همدا د (ملت) د یوې کلیمې نه لیکل معیار نیسئ او که ټوله تذکره؟ ما له ښاغلي کریم خرم او هېوادمل صیب سره ډېر تېزې خو له ډاکتر سپنتا سره په تول تللې خبرې وکړې:

کریم خرم راته وویل: ((د داودخان د وخت تذکره څنگه ده؟ هلته خو ملت نه شته؟)) ما ورته وویل: ((د داودخان د وخت په تذکره کې خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورې ژبې هم نه شته، هغه کاغذي وه، دا الکترونيکي، هغه ټوله پښتو وه، دا په څو ژبو ده؟ ايا دا حکومت هم د داودخان د حکومت په معيارونو برابر دی؟ د داودخان په وخت کې کوم والي له افغانيته انکار کولای شو؟ شورا د دې جرئت درلود چې افغان ضد او اسلام ضد حرکت وکړي، داودخان خو قومي او سيمه ييز تخلصونه هم په همدې خاطر لغوه کړي وو چې واحد ملت جوړ او قوي شي، اوس خو ټول حکومت پر سيمو او قومي ډلو وېشل شوی، کوم کار مو د داودخان د حکومت پر معيار برابر دی، چې يوازې هلته د (ملت) کلمې له نشتوالي څخه ناوړه ګټه اخيستل کېږي، که د داودخان تذکره معيار وي، نو بيا ټوله تذکره معيار کړئ، نه يوازې يوه کلمه. په هغه تذکره کې خو (دين) هم ذکر و، خو د اوسني حکومت په طرحه کې خو نه (دين) و او نه (ملت).

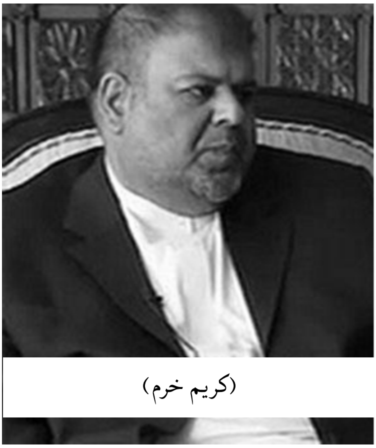
(کريم خرم)

له ښاغلي هېوادمل سره مې هم همدا خبرې وکړې، ډاکتر سپنتا راته په ټلېفون کې د قضايي کمېسيون د غونډې په باب وويل چې زما نظر له پخوا څخه په دې باب معلوم دی، زه د افغان د کليمې پلوی يم (افغان) زموږ ملي او سياسي هويت دی، تاسې کولای شئ له ښاغلي کريم خرم څخه چې په هغه جلسه کې ناست و، خو په جلسه کې يې هېڅ خبرې ونه کړې، زما د نظر په باب وپوښتئ. سپنتا وويل: ((باوجوديکه ما يک فارسی زبان هستم، مسئله قوم برايم مطرح نيست اما بايد يک هويت داشته باشيم ان هويت ملي افغان است، صرف نظر از اينکه بعضی ها از کلمه افغان تعبير دوګانه دارد، بعضی ها افغان به معنی پشتون تلقی ميکند، اما ما افغان نه به معنای پشتون، بلکه به معنای هويت ملی و سياسی و مدرن ان تلقی

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینمایم. ما در جلسه قضایی به رییس جمهور گفتم که در فرانسه (۳۵) در صد (فرانس) زندگی میکند اما همه باشنده‌گان فرانسه (فرانس) را به حیث هویت ملی خویش قبول کردند، در افغانستان هم کدام مشکلی وجود ندارد که افغان را به حیث هویت ملی خود قبول نمایم.)) سپنتا زیاته کړه: ((په دې مسئله کې زه تاسره هم نظره یم، سره له دې چې په ډېرو برخو کې زما او ستا د نظرونو تر منځ اختلاف و او شته. خو په دې مسئله کې زه ستا د نظر پلوی یم)) البته ډاکتر سپنتا د (دین) په انډول د (ملت) پر عنصر زیاته تبصره وکړه او پر همدې توکي یې ټینگار کاوه، ځکه بحث هم د (ملت) پر کلیمې و.

له ډاکتر سپنتا، سرمحقق زلمي هېوادمل او کریم خرم سره زما ټلیفوني ارتباطات له دې امله وو چې همدا کسان جمهور رییس ته لاسرسی لري.

د دې خبرې یادول هم ضروري دي چې نصرالله ستانکزي هم ډېر زیات معقول حقوقي دلایل وړاندې کړي وو، خو چا ورته څه خاص ارزښت نه و ورکړی. موږ چې د جمهوري ریاست دې حالت ته پام وکړ؛ نو خواشیني شو، د ملي تحریک په گډون مو د بېلابېلو مدني ټولنو، قومي شوراگانو، ځوانو خوځښتونو او فرهنگي ټولنو مطرحو اشخاصو ته بلنه ورکړه، له هغوی سره مو مشوره وکړه او د یوې بلې لویې مظاهرې په لټه کې شو، یو شمېر ولایتونو کې هم له مطرحو شخصیتونو سره په تماس کې شو او پر یوه وخت مو په گڼو ولایتونو کې د لویو مظاهرو د جوړولو تکل وکړ. د مظاهرې لپاره مو د تدارک کمېسیون هم په پام کې ونیو، خو یو شمېر ملگرو وویل: ((یوځل بیا به له ولسمشر سره تماس ونیسو، که نتیجه یې ور نه کړه، نو بیا به خپل وروستی زور په مظاهرو کې راټولوو او څرگندوو)) بیا بیا مو کوښښ وکړ، خو زموږ د څو ځلي او پرله پسې هڅو سره سره له ولسمشر سره پر ملاقات بریالي نه شو. یوه اوونۍ وړاندې راته هېوادمل صیب زنگ وواهه چې رییس صیب وایی تاسې د ملاقات لپاره خپل لېست

(c) ketabton.com: The Digital Library

راولېږئ، رييس صيب ماته ويلي چې ملاقات برابر کړه. ما ويل څومره کسان؟ هغه وويل، لس پنځلس متخصص او پوه کسان چې له هر قومه وي، ما د (۲۲) کسانو لېست وربرابر کړ، چې د بېلابېلو سيمو او بېلابېلو قومونو مخور شخصيتونه پکې وو، لېست مې ورولېږه، دوه ورځې وروسته له جمهوري رياسته زنګ راغی، ستاسو لېست ډېر اوږد دی، رييس صيب وايي، د (يون) په شمول يوازې پنځه تنه. بيا مې په لېست کې کمښت راوړ: يو (شېرعلم امله وال) چې په قوم پشه يي او ښه ليکوال دی، بل (جنرال غلام حسين هزاره)، د سياسي چارو کارپوه، بل (عبدالحکيم تورسن)، په قوم تاجک او د سياسي چارو کارپوه دی، څلورم شخص (چرند سنګ) د خوست د افغان سکانو له جملې څخه دی، او پنځم زه خپله وم، دا لېست مې ورکړ، د (۱۳۹۲ل)کال د دلوې پر (شپږمه) د يکشنبې پر ورځ مازيګر څلورنيمې بجې ملاقات برابر شو. کله چې په ګلخانې ماڼۍ کې د ملاقات ځای ته ورسېدو، نو لوی څارنوال (اسحاق الکو)، قاضي القضات (پوهاند عظيمي)، ډاکتر مدبر، ډاکتر سپنتا، کريم خرم، او نور هم راغلي وو، پوه شو چې دوی هم دې غونډې ته راغلي دي، ولسمشر هم تشريف راوړ، تر ستړي مشي وروسته يې ټول د کابينې د غونډې خونې ته دعوت کړو.

(ولسمشر حامد کرزی)

ولسمشر پر خپله څوکۍ او نورو په مشترک ډول دواړو خواوو ته کېناستو، د غونډې ټول ترکيب په دې ډول و:

۱- ولسمشر حامدکرزی

۲- قاضي القضات پوهاند عبدالسلام عظيمي

۳- لوی څارنوال محمداسحق الکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- عدلیې وزیر حبیب الله غالب

۵- د علماوو شورا رییس مولانا قیام الدین کشاف

٦- د ملي امنیت شورا سلاکار ډاکتر رنگین دادفر سپنتا

۷- د اساسي قانون پر تطبیق د څار کمېسیون رییس گل رحمن قاضي

۸- د چارو د ادارې لوی رییس ډاکتر صادق مدبر

۹- د ولسمشر د دفتر رییس کریم خرم

۱۰- پوهنوال محمد اسمعیل یون

۱۱- جنرال غلام حسین هزاره

۱۲- شېرعلم امله وال

۱۳- عبدالحکیم تورسن

۱۴- چرند سپنگ

غونډه ولسمشر په دې ډول پیل کړه: ((بسم الله الرحمن الرحیم. ورونو! دا غونډه یوه غیر رسمي مشورتي غونډه ده، چې د یوې خاصې موضوع یانې د تذکرو په باب جوړه شوې ده.

یو شمېر ورونه چې د بېلابېلو فرهنگي، مدني ټولنو نمایندگي کوي (همداسې ده که نه؟ (ماته یې وویل، ما وویل هو) ماته عارض شوي وو او خپلې پانې یې رالېږلې وې، په هغو کې یې له ما غوښتي وو چې په تذکره کې دې د (دین) او (ملت) یا (اسلام) او (افغان) کلمې ولیکل شي، دا ورونه اوس راغلي د دوی دلایل به واورو چې دوی څه وایي، بیا به په دې موضوع غور وکړو)).

(محمد اسمعیل یون)

ماته یې وویل: ((شروع یې کړه،!)) ما وویل: ((زه یې پیل کړم؟ ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل: ((هو!)) ما خپلې خبرې په دې ډول پيل کړې:

((بسم الله الرحمن الرحيم. د قدرمن ولسمشر، قاضي القضات صيب او نورو ټولو قدرمنو مشرانو او د غونډې د برخوالو په اجازه! ماسره د هويت په تذکره کې د (دين) او (ملت) يا (اسلام) او (افغان) کليمو د ليکلو لپاره ډېر زيات دلايل شته، خو نه غواړم دلته ټول بيان کړم، نه وخت د دې ايجاب کوي او نه دلته داسې خلک ناست دي چې هغوی پر دې موضوع او يا د دې موضوع پر باريکۍ نه پوهېږي، بلکې دلته ټول داسې خلک ناست دي چې پر دې موضوع او د دې موضوع پر حساسيت، نزاکت او ضرورت ډېر زيات او ښه پوهېږي، نو ضرورت نه شته چې ډېر زيات توضيحات ورکړل شي. خو غېتو ټکو ته مجبور يم اشاره وکړم: زموږ لرې ماضي، نږدې تېرې ماضي او حال ته په کتو سره (افغان) او (اسلام) داسې ارزښتونه دي چې دا ملت ورڅخه په هېڅ وجه تېرېدونکی نه دی، دې ملت پرې قرباني ورکړې، دا دواړه ارزښتونه نه د رايگرۍ موضوع ده، نه په رايگرۍ راغلي، نه پرې بحث او نظر پوښتنه کېدی شي. او نه څوک د دې حق لري چې پر هغو بحث وکړي. ټول بشري او زموږ اساسي قانون د دې حق راکوي چې دا ارزښتونه خوندي وساتو، د افغانستان اساسي قانون (قانون مې وروښود) د څلورمې مادې پنځمه فقره او نورې مادې واضح کوي چې د دې ملت پر هر وگړي د (افغان) کليمه اطلاقېږي او تذکره موږ فرد ته ورکوو، د هر فرد هويت (افغان) دی، هېڅ قانون، هېڅ شخص حق نه لري چې له ماڅخه په چل او فرېب او يا د قوانينو د دوران له لارې دا حق سلب کړي. افغانستان کې هېڅ قانون د اساسي قانون له محتوياتو سره په ټکر کې وضع کېدی نه شي. کوم قانون چې اوس ملي شورا له بېلابېلو لارو او يا هم د څو اشخاصو او کړيو د چالاکۍ او فرېب له لارې تاسو ته رالېږلی، دا د همدغه اساسي قانون د محتوياتو مخالف دی، نو ځکه مردود دی. د افغانستان نورو تېرو تذکرو ته په پام سره چې هلته په اکثرو کې (دين) او (ملت) راغلي، د اسلام او افغان کليمې يې تسجيل کړې دي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدې اوسني حکومت په تذکره کې هم د (دین) او (ملت) کلیمې لیکل شوي، رییس صیب! تاسو په خپله غالباً پر (۱۳۸۲ ل) کال یو فرمان صادر کړ چې د هویت په تذکرو کې دې د ټولو لپاره افغان کلیمه ولیکل شي))، پر دې مهال ولسمشر وویل ((بې شکه، ما په همدې خاطر دا کار وکړ چې ملي وحدت تامین شي)) ما ورته وویل: ((نو دا څوک و چې هم یې (دین) له تذکرې څخه وویست او هم (ملت)؟)) ما ورته ټولې تېرې تذکرې ورښکاره کړې. ((بله خبره دا ده چې د نړۍ نورو مطرح هېوادونو د هویت تذکرې که هم وګورئ، اکثرو په کې خپل ملي هویت درج کړی دی))، د لسو هېوادونو لکه قطر، کویټ، نایجریا، المان، برېتانیا او ځینو نورو هېوادونو تذکرې مې هم ورته ښکاره کړې، مخکې تر دې چې زه تذکرې وښیم، ولسمشر وویل: ((نور هېوادونه څنګه دي؟)) ما ورته وویل ((د اکثرو هېوادونو په تذکرو کې نېشنلېټي ذکر ده)) ده وویل: ((پاسپورټ مه یادوه، تذکره راښیه.)) ما ورته د لسو هېوادونو تذکرې راوړې وې، هغه مې ورته لاس په لاس مخې ته کېښودې، د المان تذکره هم په کې وه په نېشنلېټي کې یې لیکل شوي وو: (ډوچ) او د نورو هېوادونو هم، ولسمشر وویل: «سپنتا ته یې ورښکاره کړه» ډاکتر سپنتا د ولسمشر ښي لاس ته په وروستۍ لیکه کې ناست و. هغه ته یې لاس په لاس ورکړې. هغه چې تذکرې وکتلې، د تائید سر یې وخوځوه.

جمهور رییس د داودخان د وخت تذکره په لاس کې ونیوه، ویې ویل: ((دا دی دلته خو یې ملت نه دی لیکلی؟ څو ورځې مخکې مور په جلسه کې همدا د داودخان د وخت تذکره معیار ونیوله، څرنګه چې هلته ملت نه و، نو مور وویل چې دلته هم ورته ضرورت نه شته)). ما ورته وویل: ((رییس صیب د داود خان د وخت په تذکره کې مو همدا یو معیار په پام کې نیولی، چې ملت په کې نه شته که څنګه؟ هلته خو (دین) هم شته، تاسو ولې دین کښلی و، ایا د اوسنۍ تذکرې بڼه هم د هغې تذکرې په شان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده؟ شکل، ژبه او محتوا یې ټول په همغه شان دي؟ بله خبره دا ده چې د داوودخان په وخت کې خو ملت ته هېڅ خطر نه و او نه چا د دې جرئت کولای شو چې د ملت پر وړاندې ودرېږي، د داوودخان په تذکره کې (دین) معیار نه نیسئ، خو (ملت) چې په کې نه شته بیا همغه را ټینګوئ؟)) دې وخت کې یو ځل عدلیې وزیر غالب صیب غږ کړ: ((در تذکره ما دین بود)) ما ورته وویل: ((نه و، چېرته؟ نه دین و، نه ملت، دین بیا دویم ځل د مولوي صیب تره خېل محمدي په وړاندیز ولسي جرګې تصویب او په تذکره کې یې ځای کړ، د مشرانو جرګې په مصوبه کې نه دین شته نه ملت)). غالب صیب بیا ټینګار وکړ، ما وویل: ((زه دوه ځله نورو ملګرو سره شورا ته په همدې خاطر لاړم چې تذکره کې نه (دین) و نه (ملت).)) غالب صیب بیا ټینګار وکړ: ((دین بود تو خبر نداری)) ما وویل: ((لاړ به شو د ولسي او مشرانو جرګې لومړیو بحثونو او تائید شویو طرحو ته)). دې وخت کې پوهاند صیب عظیمي د غالب صیب د نظر په باب وویل: (دین و، خو په ارشیف کې پاتې شوی.)) دا چې د ارشیف مانا دلته څه ده؟ په دې پوه نه شوم، خو څه ناڅه پته ولګېده، هغه طرحه چې وزیرانو شورا پاس کړې وه، په هغې کې د (دین) کلیمه وه، خو کومه طرحه چې د عدلیې وزارت له خوا شورا ته لېږل شوې، په هغې کې د (دین) کلیمه نه شته او یا هم د دې خبرې یادونه نه ده شوې چې د تذکرې پر لومړي مخ دې (دین) ولیکل شي. دې وخت کې ولسمشر بیا وویل: ((نو چې پورته لیکل شوي د افغانستان اسلامي جمهوریت د تابعیت تذکره، نو بیا خو دواړه په کې راغلل، افغانستان او اسلامي، نو بیا (ملت) او (دین) ته څه اړتیا ده؟)) ما وویل: ((ریيس صیب د افغانستان اسلامي جمهوریت د دولت عنوان او رسمي نوم دی، نه د (ملت) نوم دی، نه د (دین). دا عنوان وخت پر وخت بدلېږي، خو زموږ (دین) او (ملت) نه بدلېږي، (اسلام) او (افغان) نه بدلېږي. یو وخت دلته د افغانستان شاهي دولت و، بیا جمهوریت شو، بیا دموکراتیک جمهوریت شو، بیا اسلامي دولت، بیا اسلامي امارت، بیا موقته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اداره، انتقالي اداره او دا دی اوس اسلامي جمهوریت دی، یو څو فیصده د دې احتمال هم شته چې سبا ته بیا اسلامي امارت شي. د دولتونو عنوانونه بدلېږي، خو (ملت) او (دین) نه بدلېږي. زموږ دین (اسلام) او ملت مو (افغان) دی، دا د دولت په عنوانونو پورې نه تړل کېږي. بله خبره دا ده چې دې ته د ملي هویت تذکره هم وايي، نو چې زما ملي هویت په کې معلوم نه وي، نو د څه شي تذکره ده؟ هغه تذکره چې ستا ملي او عقیده يي هویت نه شي څرګندولای، هغه نو د څه شي تذکره ده؟ څه ارزښت لري؟ لنډه دا چې موږ (بې دینه) او (بې ملته) تذکره نه غواړو او نه یې زغملای شو. دلته یو دولت په دې پلمه سقوط شو چې په تذکره کې یې د (دین) ستون نه و لیکل شوی، اوس به یو حکومت په دې پلمه سقوط کېږي چې په تذکره کې یې د (ملت) ستون نه دی لیکل شوی، نن چې یې د (افغان) کلیمه له تذکرې ووېستله سبا ته به یې له پاسپورته باسي، بل سبا بیا د افغانستان کلمه هم نه مني، پر هغې به هم راسره بحث کوي.

(حبیب الله غالب)

بل په دې کې تاوان څه دی، که ولیکل شي؟)) جمهور رییس وویل: ((هېڅ تاوان نه لري، بلکې ګټه لري، اته نوي فیصده ګټه لري.)) دې وخت کې یې عدلیې وزیر ته مخ ورواړوه، ویې وویل: ((شما بګوید!)) هغه وویل: ((او جا ګفته شد که جمهوری اسلامی افغانستان امده، دیګر ضرورت نیست، همین افغانستان ملت ما است دیګر ضرورت نیست که ملت نوشته شود یا نه شود، همانجا همین فیصله شد.)) دا چې چا چېرې او څنګه دا فیصله وکړه موږ ته پته ونه لګېده، خو دومره اخیستنه مو وکړه چې د کابینې تر غونډې وروسته نور خلک هم شته چې ځانګړې پرېکړې کولای

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي او (ملت) د خصوصي اشخاصو کار دی چې راوړي يې او که نه، دا خلک معلومېږي نه، خو کارونه کولای شي. ما سملاسي وزير صيب ته وويل: ((افغانستان زموږ د هېواد نوم دی، د ملت نوم مو (افغان) دی، موږ بايد د ملت او هېواد تر منځ فرق وکړو. افغانستان رغېدلی له افغانه دی، نو څوک چې (افغان) نه مني (افغانستان) خو اتومات نه مني)).

ما وويل: ((زه نور دلايل هم لرم که وخت و، وروسته به يې ووايم، خو اوس خپلو ملګرو ته نوبت ورکوم.))

(حکيم تورسن)

جمهور رييس، (حکيم تورسن) ته اشاره وکړه چې خبرې پيل کړي! تورسن صيب وويل: ((به اجازه رييس صاحب جمهور و تمام حاضرين محترم در اين مجلس، ما ميخواهم گفته هاى خود را در چند کلمه مختصر عرض بدارم، تنها در مورد همين موضوع، مختص سرى تذکره تابعيت بحث ميکنم گر چه موضوعات ديگر نيز وجود دارد که فعلاً وقت اش نيست، اگر رييس صاحب لازم ديد، در يک فرصت مناسب ديگر باز بحث ميکنم، رييس صاحب محترم! بايد عرض شود که در طول سى، سى و پنج سال بسيارى ارزشهاى مهم به اين و ان عنوان از ما گرفته شد، تنها افتخار که مانده، همين افغان و افغانيت ما و شما است، که تمام ملت را وصل کرده، کلمه افغان به همه اقوام، خورد و کلان و هر فرد اين مملکت اطلاق ميشود، اين مشخص به يک قوم نيست، افغان افتخار ماست، اگر اين افتخار از ما گرفته شود، ديگر خو چيز نه مانده، که گرفته شود، همين هويت ملى ما (افغان) و (افغانيت) مانده اگر اين هم گرفته شود، ديگر چيزى نمى ماند، حالا که خارج ميروم، همه ما به افغان ياد ميشويم، اگر تاجک و ازبک، پشتون و اينها نوشته شود در خارج براى ما چه بگويد، تاجک کجا استى؟، تاجک تاجکستان، ازبک ازبکستان، پشتون پاکستان، ما قرغيز هم داريم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاتار هم دارم، اینها را چه بگوید؟ قرغیز قرغزستان یا قرغیز افغانستان، تاتار روسیه یا تاتار افغانستان، در روسیه چندین قوم زندگی میکند ولی همه انها را روس میگوید، در تذکره هویت شان برای همه شان روس گفته میشود. همین هندو های افغان ما، اینقدر وطنپرست هستند، که ما هندوستان رفته بودیم، یک هندو افغان مارا تابعیت هندوستان میداد، یک شرط برایش مانده بود، که فقط جای تولد تانرا افغانستان نوشته نکو، هندو افغان ما برایش گفت، ما در افغانستان تولد شدم، ما افغان هستم، افغان و افغانستان افتخار ماست، به خدا قسم که او هندو ما خاص از خاطر نام افغان و افغانستان تابعیت هندوستان را قبول نکرد، این وطن خانه مشترک ما است ما به هیچ وجه از افغان و افغانیت تیر شدنی نیستم و این افتخار باید از ما گرفته نه شود ونه ما به کسی به شمول شخص خود شما را حق میدهم، که هویت ملی ما از ما سلب شود، یک مورد دیگر را نیز میخواهم جناب رییس جمهور به شما بگویم، که شما همیشه در مبارزه جاری تان به خارجیها از دید کوچه اهنگری انتقاد مینماید، خوب است که از کوچه اهنگری به کوچه زرگری هم قدم بزنید از زرگران هم مشوره بگیرید، زرگران مشوره بسیار باریک و ظریفانه را میدهد، خوب است، کارشناسان و افراد چیزفهم را نیز وقت به وقت دعوت نماید و از انها نیز مشوره بگیرید!))

د تورسن صیب په خبرو کې د (کوچه اهنگری) کلیمې جمهور رییس ته ډېر خوند ورکړ، ویې ویل: ((چون جنگ جنگ اهنگری است، از این خاطر از کوچه اهنگری داخل میشم))

تورسن صیب وویل: ((ما ګپهای دیگر رانیز دارم خو فعلاً وقتش نیست که همه شان رابیان کنیم، فعلاً به همین ګپهای خود اکتفا مینمایم، تشکر از توجه شما!))

د تورسن صیب په خبرو پسې بیا جمهور رییس خبرې پیل کړې: ((ګپهای تورسن صیب راست است، ما یک وقت در (شمله) بودیم، در

(c) ketabton.com: The Digital Library

شمله هندوستان، یک روز در یک کوچه بازار پیاده میرفتم، یک دو سه تا طفل پشت ما می امد، خیرات میخواست، ما به یکی از انها یک چند روپیه دادم، فکر کردم که هر سه اش از یک فامیل است، چند قدم دیگر که رفتم از همین سه طفل یک دختر پشت ما میدوه، به اواز بلند میگوید که به او پیسه دا دی برای ما هم بدهید، ما پیسه ندادم، در اخر به اواز بلند دو زدن شروع کرد، عجیب این که دشنام زدنش به پشتو بود، داسې ترخې کنځلې یې کولې چې ای ستا پلان او مدان چې هېڅ د یادولو نه دي، زه حیران شوم چې دا جلۍ څنګه پښتو وايي، دلته دا جلۍ او پښتو؟ بیا مې ورپسې ورمنډه کړه چې ویې نیسم، پیسې ورته ورکړم، دې راڅخه منډه کړه، ما هم دویدم اینا هم، خو گیرش نه کردم، طفل دیگر که همرایش بود و از او کرده کمی خورد بود او را گیر کردم، همداسې رپېده له ډاره، ما ویل مه ډارېږه، وهم دې نه، دا راته ووایه چې تاسې دلته څه کوئ او دا پښتو دې څنګه زده کړې؟ ده راته وویل چې موږ خو پښتانه یو، دلته اوسېږو موږ کور کې پښتو وایو، هغه بله مې خور وه، ټول کور کې پښتو وایو، بیا مې د هلک پر سر لاس تېر کړ. این ها پشتونهای بودند که سابق از پاکستان به هندوستان رفته بودند و در شمله در نزدیک کوه های همالیه زندگی میکرد، پشتو را یاد داشت اما کلی انها خود را هندی میگفتند، و در تذکره شان (انډین) نوشته بود، به همه هندی ها انډین (اطلاق) میشود، همین (سلمان خورشید) که فعلاً وزیر خارجه هندوستان است از لحاظ قومی پشتون است و در پشتون اپریدی است، در اپریدی هم کوکخیل است، مگر فعلاً نمیگه که پشتون هستم، اپریدی هستم یا کوکخیل هستم، بلکی میگه که هندی یا انډین هستم. در هندوستان صدها قوم و صدها مذهب هستند، به همه شان انډین اطلاق میشود، حتی مسلمانان هندوستان هم نشنلتی خود را (انډین) میگوید. پس گپ های تورسن صیب راست که هندوهای افغان ما، در هر جای دنیا که باشد، خود را افغان میگوید و به افغان بودن خود افتخار میکند.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسمشر بیا جنرال غلام حسین هزاره ته نوبت ورکړ، جنرال هزاره خپلې خبرې داسې پیل کړې: ((به اجازه رییس صاحب جمهور و همه محترمین حاضر در این جلسه، ما کمکی ملا هستم ملایی صحبت میکنیم، الله(ج) در قران عظیم الشان می فرماید: بسم الله الرحمن الرحیم، یَا أَیُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاکُم مِّن ذَکَرٍ وَأُنثَی وَجَعَلْنَاکُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَکْرَمَکُمْ عِندَ اللَّهِ أَتْقَاکُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِیمٌ خَبِیرٌ...

هدف ما ازین ایه کریمه اینبود که خداوند(ج) ما را شعبه شعبه افریده، برای تعارف یکدیگر مگر به نزد خداوند(ج) مکرم کسی است که تقوا داشته باشد. وقتیکه ما برای تعارف خویش یک هویت نداشته باشیم، مردم ما را به نام چی و از کجا میشناسد؟ افغان و افغانستان افتخار ماست، ما سر افغان بودن خویش افتخار میکنم، یک تعداد اشخاص که انها نه نمایندگی از کدام قوم میکند. نه از کدام زبان و سمت گپ انها جدا است، هیچکس حق ندارد افغانیت ما را از پیش ما بگیرد، از این خاطر ما تائید میکنم، اسلامیت و افغانیت باید در تذکره ذکر گردد. ما از گپهای برادر خود اقای یون پشتیبانی میکنم و طرفدار این هستم که (دین) و (ملت) (اسلام) و (افغان) در تذکره ذکر گردد که هویت ملی ما مستحکم گردد.

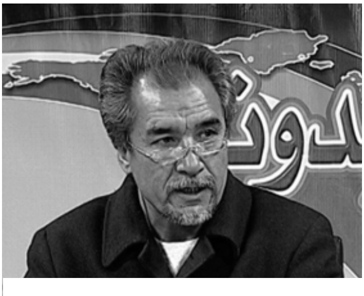

(جنرال غلام حسین هزاره)

گپ دیگر من به رییس جمهور این است که ما خو این طرف و ان طرف در تلویزیونهای گپ میزنم، دولت را گوشتزد میکنم، کاستیها، نواقص و کامیابیها را برجسته میسازیم، خوب است که رییس صاحب وقت ناوقت این کارشناسان، اهل خبره و دیگران را دعوت نماید، از اینها در مورد مسایل کلان مملکت مشوره بگیرد، تنها سر چند نفرکه این طرف و ان طرف رییس جمهور حلقه زده به اینها

(c) ketabton.com: The Digital Library

مملکت جور نه میشود، به هر حال در بعضی مسایل از عملکردها و نظر رییس جمهور به خصوص در مورد عقد قرارداد امنیتی پشتیبانی مینمایم و در بعضی مسایل گیله ها و انتقاد های رانیز دارم. در اخر یک بار دیگر گپهای برادران خود را تائید مینمایم، و خواهان ذکر کلمه (اسلام) و (افغان) در تذکره هستم.))

جمهور رییس د جنرال هزاره تر خبرو وروسته وویل: ((جنرال صیب گپهای ته در تلویزیونها میشنویم از همه چیز خبر دارم.)) بیا یې شېرعلم امله وال ته د خبرو نوبت ورکړ! شېرعلم امله وال وویل: ((د جمهور رییس او ټولو قدرمنو مشرانو په اجازه، زما نوم شېرعلم امله وال دی، په قوم پشه یي یم، په پشه یي، پښتو او دري ژبو درېواړو ښې خبرې کولای شم او په همدې درېواړو ژبو لیکنې کوم. تراوسه مې څو عنوانه کتابونه چاپ شوي چې دلته مې راوړي هم دي، رییس صاحب تاسو ته به یې وروسته درکړم، په پوهنتون کې استاد یم، د حقوقو او سیاسي علومو مضمون تدریسوم، لکه څنګه چې مې

(شېر علم امله وال)

مخکې په خبرو کې یادونه وکړه، زه په قوم پشه یي یم، خو ملت مې افغان دی او پر افغان ویاړم، افغان زما ملي هویت دی او د ټولو افغانانو ملي هویت دی، دا ویاړ تقریباً زر کاله وړاندې موږ ته راکړل شوی؛ په دې جغرافیه کې ټول اوسېدونکي افغانان دي. موږ هېڅا ته، حتی رییس صیب تاسو ته هم اجازه نه درکوو، چې زموږ د ملي هویت پر وړاندې ودرېږئ. رییس صاحب تاسو چې له امریکا سره د امنیتي تړون په باب دا دومره جنجالونه جوړ کړي او دومره ناندرۍ وهئ، دا په دې خاطر چې افغان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملت ته ګټه ورسوئ، دا ولس سوکاله کړئ، که دا هدف نه وي، نو دومره جنجالونو ته څه اړتیا ده؟ رییس صاحب تاسو په دې تېرو دولسو کلونو کې د ملي وحدت د ټینګښت لپاره ډېر کارونه کړي دي، د خپلې واکمنۍ په دې وروستیو شپو ورځو کې دا بل ګام هم پورته کړه، دا قانوني کار دی، تاسې د اساسي قانون ساتونکي او عملي کوونکی یاست که چېرې تاسو دا کار ونه کړئ نو اینده کې به پر تاسو سخت تور پورې شي او ګټلی نوم به مو له خاورو سره خاورې شي.

نو زموږ غوښتنه ده چې قانون تعدیل او د اساسي قانون له روحیې سره سم د افغان او اسلام کلیمه د هویت په تذکرو کې راوړئ، تر اسلامیت او افغانیت نور پورته ارزښتونه موږ نه لرو، هېڅوک حق نه لري چې له موږ څخه دا ارزښتونه واخلي. موږ هر ډول قربانۍ ته حاضر یو، که د وینې تویېدنې تر بریده هم ورسېږي، له تاسې څخه د یو روشنفکره افغان په توګه هیله کوم، چې اساسي قانون تطبیق کړئ، ستاسې اساسي دنده هم د اساسي قانون تطبیق او ساتنه ده.))

د شېرعلم امله وال تر خبرو وروسته ولسمشر (چرندسنګ) ته چې د افغان سکانو له جملې څخه دی، نوبت ورکړ. ولسمشر وویل: ((چرند سنګ اوس ستا نوبت دی وایه)) چرند سنګ وویل: ((د رییس صاحب او ټولو په اجازه، زه افغان یم او پر افغانیت ویاړم، البته (دین)

(چرند سېنګ)

مې له نورو افغانانو جلا دی، خو افغانیت کې ټولو سره شریک یم او ملت مې افغان دی، موږ پخوا هم په تذکره کې د (دین) او (ملت) د لیکلو غوښتنه کړې وه، اوس چې دین په کې ذکر شو، ښه شوه، څوک چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانان دي، هغه ته به د (دین) ستون په مقابل کې (اسلام) لیکي او څوک چې هندو وي، هغه ته به هندو لیکي، هندو خو زموږ مذهب یا دین شو، نو دا ملت مې څه شو؟ که زه یو بل ملک ته لاړ شم، نو هغه به ماته څه ووايي؟ د کوم ځای هندو يې؟ د هندوستان هندو يې که د بل ځای؟ ملت دې څه شی دی، نو زه به ورته څه ووایم؟ څه موده وړاندې د (قاضي نذیر حنفي) په نامه یو وکیل په ولسي جرګه کې وویل: هندوان او سکان دې موږ ته دا ثابته کړي چې دوی څه وخت له هندوستان څخه افغانستان ته راغلي دي؟ دې ښاغلي ته باید وویل شي چې هندوان او سکان له هندوستانه افغانستان ته نه دي راغلي، بلکې دوی له دې ځایه هندوستان ته تللي، دوی د دې وطن اصلي اوسېدونکي دي)).

دې وخت کې جمهور رییس وویل: ((بې شکه، بې شکه چې د دې وطن اصلي اوسېدونکي دي، ښه یې نه دي کړي چې ویلي یې دي، دوی له هندوستانه راغلي دي، دوی د دې وطن اوسېدونکي دي.)) چرند سنګ زیاته کړه: ((دا زه افغان یم، د دې وطن ټول هندوان او سکان ځانونه افغانان بولي، پر افغانیت ویاړو، موږ چې د دنیا هر ملک ته لاړ شو، ځان ته افغان وایو، په هندوستان کې هم موږ ځان ته افغانان وایو، پر افغان ویاړو، هلته زموږ عزت هم په همدې کېږي چې افغانان یو، موږ غواړو چې دا افتخار له موږ څخه څوک وانخلي، زموږ او د هندوستان د هندوانو او سکانو خو فرق په همدې افغانیت کېږي، که نه مذهب خو مو له هغو سره یوشان دی، خو ملت مو توپیر لري، اوس چې څوک موږ څخه دا ملي هویت اخلي، دا د هېچا حق نه دی، نو رییس صاحب په پای کې بیا وایم چې په تذکره کې د (ملت) او (دین) کلیمې لیکل حتمي او ضروري دي، د ملت په مقابل کې دې ټولو ته افغان ولیکل شي او د (دین) په مقابل کې څوک چې مسلمان وي، هغه ته (اسلام) او څوک چې هندو مذهبی وي، هغه ته دې (هندو) ولیکل شي، دا زما نظر و چې تاسې ته مې وړاندې کړ.))

د چرند سنګ په خبرو پسې ولسمشر د امنیتي چارو سلاکار (ډاکتر

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنگین دادفر سپنتا) ته نوبت ورکړ، چې خپلې خبرې وکړي. ډاکتر سپنتا وویل: ((به اجازه همه دوستان! اول باید ما متذکر شویم که ما در بسیاری مورد با همکار سابق خویش اقای یون اختلاف نظر داشتم و دارم ولی در این مورد ما نظر اینها راتائید مینمایم.

باوجودیکه ما یک فارسی زبان هستم، قومم معلوم نیست که از کدام قوم هستم، ونه خود ما به قوم معتقد هستم، مادر ما مربوط قوم طاهری است و در خانه ما اخرین کسیکه پشتو حرف میزد پدرم بود، ما به قوم عقیده ندارم، ولی فارسی زبان هستم و زبان فارسی ما بعد از استاد واصف باختری خوب است، جناب رییس صاحب من در این مورد بار ها به شما صحبت کردم و در جلسه اخری نیز سر موقف خود دوباره تاکید کردم. در این جلسه یک بار دیگر یاد اور می شوم که من یک افغان هستم، و افغان یک هویت ملی و سیاسي ما ست، صرف نظر از ان که بعضی ها افغان را تعبیر دوگانه میدهد، برای ما افغان بودن هویت ملی است، در هر مملکت چندین قوم زندگی مینماید، ما نمیتوانیم، به هر قوم خورد و کلان یک هویت علیحده ملی بدهیم ما این مثال را چند بار یاد اور شدم، یک بار دیگر تکرار میکنم که یک جامعه یا ملت مانند یک کور یا پوش پیاز است، که پرده اخری یا پوش کلان تمام پرده های انرا پوشانده، حالا ما نمیتوانیم که به هر پرده ان نام علیحده بدهم، کلش به نام پیاز یاد میگردد، افغانستان هم کشوری است که در ان اقوام گوناگون زندگی میکند ولی همه اینها در پوش افغان

(ډاکتر دادفر سپنتا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

گنجانيده ميشود، و پرده افغان همه اينها را افاده ميکند. تمام جوامع بشرى، کشورهاى پيشرفته اين مشکل را حل نموده، بطور مثال فرانسه، در فرانسه سى و پنج در صد (فرانس) هستند، ولى همه باشندگان ان کشور (فرانس) رابه حيث هويت ملى خود قبول کرده.)) ډاکتر سپنتا د المان په باب وويل: ((در المان به همه المانيها (دوچ) نوشته ميکند، هفت سال پيش ما پاسپورت المان داشتم، شما خبر داشتيد که ما او را پس تسليم دادم، فعلاً پاسپورت ندارم، ولى اولادهاى ما پاسپورت المانى دارد، در پاسپورت انها (دوچ- افغان) نوشته است. مثال هاى زيادى وجود دارد، رييس صاحب ما از روز اول براى تان گفتم، که افغان هويت ملى ماست و حالا نيز ما نظريات برادرها را درين مورد تائيد مينمايم. اگر ستون (مليت) ذکر گردد و در مقابل اش به همه (افغان) نوشته شود کارى درستى است.))

(نصرالله ستانېکزی)

تر ډاکتر سپنتا وروسته (استاد نصرالله ستانيکزي) ته نوبت ورسېد. هغه خپلې خبرې داسې پيل کړې: ((د محترم رييس صاحب او ټولو دوستانو په اجازه، زه نه غواړم ډېرې خبرې وکړم، اکثرو دوستانو خبرې وکړې، زه د دوستانو خبرې تائيدوم، منتها د داودخان د وخت د تذکرو په باب يوه يادونه کوم، په تېره جلسه کې هم دا تذکره ياده شوه چې (ملت) په کې نه دى ياد شوى، هلته هم ما خپل دلايل درلودل، اوس يو ځل بيا د هغې تذکرې په باب خپل دلايل وايم: د داودخان تذکره د (۱۳۵۳ل) کال په بهير کې ووېشل شوه، دا هغه وخت و چې د مدني حقوقو قانون نه و تصويب شوى، پر (۱۳۵۵ل) کال د مدني حقوقو قانون تصويب شو. په دې قانون کې راغلي چې فردي او ملي هويت د يوه هېواد د هر تبع حق دى او دا قانون هم د داودخان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وخت کې تصویب شوی، که داودخان دویم ځل تذکرې وېشلې، نو ضرور یې په کې د ملت ستون زیاتوه، ځکه چې د هویت یا تابعیت تذکرې له دې قانون سره په مخالفت کې نه شوې تقسیمېدلای، خو داودخان وخت پیدا نه کړ او نور مشکلات تاسې خپله ولیدل چې رامنځته شول. د دې لپاره چې دا مشکل حل شي ډاکتر صیب سپنتا د افغان د تثبیت لپاره د (ملیت) کلمه پیشنهاد کړه، خو زه د (ملیت) پر ځای (ملت) د کلیمې وړاندیز کوم، ځکه چې له (ملیت) کلیمې څخه روسانو خلکو ته بل ډول ذهنیت ورکړی، هغوی (ملیت) د (قومیت) لپاره کاراوه، نه د نېشنلېټۍ یا (ملت) د تعبیر په مانا.)) دې وخت کې ډاکتر سپنتا وویل: ((منظور ما همان نشنیلتی است نه قومیت)) ستانېکزي زیاته کړه: ((د دې په خاطر چې له یوې واحدې کلیمې څخه دغه دوه گونی تعبیر له منځه لاړ شي نو ښه ده چې د (ملت) ستون زیات شي او په مقابل کې یې ټولو ته (افغان) کلیمه ولیکل شي.)) ولسمشر هم د (ملیت) د کلیمې د دوو گوني تعبیر په باب سر وخوځوه او ویې ویل: ((دا د روسانو تعبیر و، ملیت همدا نېشنلېټي ده)). دې وخت کې ما (یون) وویل د دې لپاره چې ټول ناسم تعبیرونه له منځه لاړ شي همدا د (ملت) کلیمه سمه ده، اوسنۍ تذکره کې چې همدا اوس تقسیمېږي هم همدا د (ملت) کلیمه لیکل کېږي او په مقابل کې یې ټولو ته افغان.

تر دې وروسته د علماوو شورا رییس (مولانا قیام الدین کشاف) خبرې پیل کړې، هغه وویل: ((اسلامیت) او (افغانیت) او (اسلام) او (افغان) داسې حقیقتونه دي چې د لمر په شان روښانه دي، دا داسې دي چې یو څوک ووایي زه شپه او ورځ، تور او سپین نه منم او له هغو څخه انکار کوم. زه افسوس کوم د هغو خلکو په حال چې ځانته نه مسلمان وایي، نه افغان، ماته یو زیات شمېر علما راغلل راته یې وویل، چې موږ باید په دې برخه کې یوه فتوا صادره کړو، چې ولې د هویت په تذکرو کې (دین) نه دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغلی، ما څو ځله دا خبره کړې چې افغانستان له اسلام پرته تش کالبد دی، داسې چې په تن کې روح نه وي، ما علماوو ته وويل چې دې برخه کې صبر کوو، نو اوس زه وايم، رييس صاحب چې دا دواړه کليمې (دين) او (ملت) دې په تذکرو کې راشي، که نه له دې څخه غټ جنجال جوړيږي، دا څه مانا ورکوي چې تذکره کې دې نه (دين) وي نه (ملت) نو دا تذکره د څه لپاره ده؟ افغانستان يو اسلامي هېواد دی، دلته بايد دې مسئلې ته ډېر پام وشي، د خلکو احساسات ونه پارول شي.))

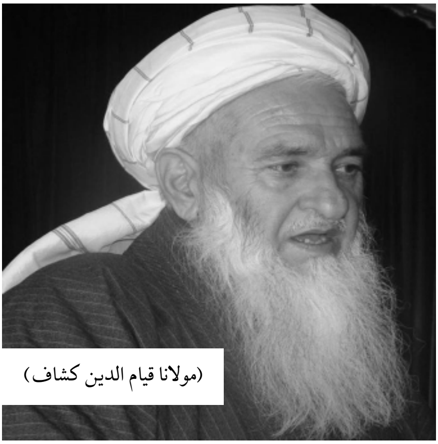

(مولانا قيام الدين کشاف)

دې وخت کې عدليې وزير وويل: ((دين است چرا نيست!)) ما بيا وويل: ((رييس صيب د حکومت په طرحه کې نه دين شته نه ملت، دا چې د حکومت کومو مامورينو له کومې لارې او څنګه دا کار کړی، دا بېله خبره ده، خو حقيقت دا دی، چې حکومت کومه طرحه لېږلې وه په هغه کې نه (دين) شته نه (ملت).)) ولسمشر وويل: ((ولې نشته؟ موږ خو دا مسئله لېږلې وه.)) دلته عدليې وزير بيا وويل: ((دين است))، دې وخت کې بيا پوهاند صيب عظيمي وويل: ((دا په ارشيف کې شته)). د ارشيف همغه مانا ده چې ما ورته مخکې اشاره وکړه. ياني دا چې که دلته په وزيرانو شورا يا هم عدلي او قضايي کمېسيون کې پرې بحث هم شوی، هلته نه ده لېږل شوې. ما وويل: ((دا خو د ولس زور و چې (دين) يې د ښامار له ستوني راووېست او د تذکرې پر لومړي مخ يې ځای کړ، اوس بايد ملت هم د دې ښامار له ستوني راوځي.))

ما وويل: ((رييس صاحب اصلي خبره دا ده چې په ملي شورا کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو داسې فکر وکړ چې څه حکومت خو (دین) او (ملت) په تذکره کې راوړي، یو شمېر خلکو د تذکرې پر لومړي مخ د (قومیت) د لیکلو غوښتنه کوله، د ولسي جرگې اکثرو غړو پرېکړه وکړه چې د تذکرې پر لومړي مخ د قومیت ذکر ته اړتیا نه شته، دا کار واحد ملت پر قومونو وېشي، نو ټولو ته (افغان) لیکل سم دي. قومیت لکه څنگه چې په ډېټابېس کې و، ډېټا بېس کې پاتې شو، خو ملت نه په ډېټابېس کې و نه د حکومت په وړاندیز کې، نو څکه هم له ډېټا ووت، هم د تذکرې له لومړي مخه او کومو وکیلانو چې په شفاهي ډول د ملت یا افغان پر لیکلو ټینگار کاوه، د هغوی تصور دا و چې په متن کې شته، نو قومیت چې پر لومړي مخ رد شو، نو خپله یوازې ملت پاتې کېږي، خو ویل کېږي چې د (ملت) په باب د وکیلانو شفاهي تصویب هم له ارشیف څخه ایستل شوی، نو په لیکلي متن کې خو غیر له هغې هم نه و، نو څکه (ملت) هم د تذکرې له لومړي مخ او هم له ډېټابېس څخه ووت، ولسي جرگه وروسته متوجه شوه، چې (دین) هم پاتې شو، وروسته یې په بله غونډه کې د مولوي صیب تره خېل په وړاندیز هغه پاس او بیا یې مشرانو جرگې ته ولېږه. مشرانو جرگې د (تخلص) په زیاتولو د حکومت طرح تائید او ولسي جرگې د (دین) د ستون په زیاتولو سره قانون مشترک کمېسیون ته حواله کړ، گډ کمېسیون پر اختلافي مسایلو بحث وکړ، (ملت) د توطیو، دسیسو او ابهاماتو قرباني شو.)) پر دې وخت عدلیې وزیر یو څل بیا وویل: ((کلمه افغان در دیتابېس است)) ما ورته وویل: ((نه شته، رییس صاحب نه په ډېټابېس کې شته نه د تذکرې پر لومړي مخ.))

ولسمشر ما ته مخ راواړوه: ((دا کار خو موږ کاوه، څه ضرورت و مظاهرو ته، دومره غالمغال او ټلوېزیوني بحثونو ته!)) ما ورته وویل: ((رییس صیب اجازه راکړه، یو دوه درې معترضې جملې ووایم؟!)) هغه وویل: ((ووایه!)) ما وویل: ((یو نیم کال دمخه مې احوال درولېږه چې ماته وخت راکړه د هویت د تذکرو په باب درسره گورم، دا حساسه مسئله ده، یو شمېر کړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شته چې غواړي ملي هویت ته زیان ورسوي، ما ته چا وخت رانه کړ، تا وویل چې هېواد مل صاحب سره تماس ونیسه، ما هغه ته وخت پر وخت خپل نظریات ورکړي، کېدی شي هغه تا سره شریک کړي وي، خو د یو نیم کال په بهیر کې موږ پردې بریالي نه شو چې تاسو وګورو، کله چې ما استعفی ورکړه، دنده مې پرېښودله او تاسو سره مې ملاقات درلود، بیا مې یادونه وکړه چې که چېرې د ولسي جرګې انتخابات عادلانه شوي وای، نو نن به په ولسي جرګه کې افغان ضد عناصرو د ملي هویت پر ضد کارتونه نه پورته کول، د افغان له کلیمې سره به یې حساسیت نه ښود، تاسو وویل چې دا څو محدود کسان دي، هغه ده ویې نه ګټله، تاسې سره دا تصور و چې اکثرو د (ملت) کلیمه تائید او تصویب کړه، خو نتیجه دا وه چې هر څه د ملت ضد عناصرو په ګټه پای ته ورسېدل.

کله چې له حکومته اشتباه وشوه یا مامورینو درغلي وکړه، افغان او اسلام یې حذف کړل، ولسي جرګې هم اسلام او افغان ذکر نه کړل، مشرانو جرګه هم د اسلام او افغان کلیمو له لیکلو لاس پر سر شوه، نو خبره نوره خلاصه وه، یوازې خبره توشېح ته پاتې وه، دا خو د ولس د مظاهرو برکت و چې ولسي جرګه او مشرانو جرګه یې خپلو نیمګړتیاو ته متوجه کړې، په نتیجه کې اسلام بېرته ځای پر ځای شو، نو چې نه دې حکومت عرض اوري، نه مشرانو، نه ولسي جرګه او نه هم کوم بل اورګان، له مظاهرې او هغه هم له اصولي مظاهرې پرته بله کومه لاره پاتې ده؟)) ولسمشر وویل: ((ما خو توشیح نه کړ دا دی پر مېز راته پروت دی)) قانون یې ښکاره کړ، ما وویل: ((رییس صیب دا د همغو مظاهرو برکت دی چې تاسو دا قانون توشیح نه کړ، موږ نه یوازې دا غواړو چې دا قانون باید توشیح نه شي، بلکې غواړو چې په دې کې تعدیل راشي، که تاسو یې توشیح هم نه کړئ، هغه خپله پر قانون بدلېږي، موږ خو ډېره هڅه وکړه چې د دې قانون د توشیح د معیاد تر پوره کېدو دمخه تاسو سره وګورو، خو چا زموږ غوښتنو ته غوږ ونه نیوه، که موږ مظاهرې نه وای کړې، نو دا خبره هم له حکومته

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هم له شورا څخه تېره وه (اسلام) او (افغان) دواړه قرباني شوي وو.)) ولسمشر بیا وویل:((نه تاسې نور حساس کړل)) ما وویل: ((ولې حساس شي؟ موږ خو اسلامیت او افغانیت غوښتی، د دې په مقابل کې ولې ځینې اشخاص حساس شي؟ بیا چې حساس شي، شي دې نو.)) پر دې وخت ډاکتر سپنتا وویل: ((حساسیت طرف مقابل را هم باید در نظر گیرم)) له دې جملې څخه د ډاکتر سپنتا هدف د هغو محدودو کسانو پر وړاندې، چې ویل یې (افغان نیستم) د لوی اکثریت حساسیت ته اشاره وه، چې ټول افغانیت او اسلامیت غواړي. هدف یې دا و چې دې حساسیت ته باید پام وشي چې ډېر پراخت دی. ما وویل: په سلو کې (۹۹) افغانان افغانیت او اسلامیت غواړي یو کم شمېر اشخاص او کړۍ چې له افغانیت او اسلامیت سره دښمني لري، د هغوی خبرو ته اوس ترجیح ورکول کېږي او (۹۹) په سلو کې خلک له نظره لوېږي؟ د دې لوی اکثریت حساسیت ته پام نه کېږي خو د محدودو اشخاصو حساسیت ته پاملرنه کېږي.

بله خبره دا ده چې اوس د هویت په تذکرو کې د افغان کلیمې پر نه لیکلو ټینګار او پر لیکلو یې بې تفاوتي، له (ملت) او (دین) سره د مخالفت په مانا ده او بله وروستۍ خبره دا کوم چې که (دین) او (ملت) یا (اسلام) او (افغان) په تذکره کې ذکر شي، د دې تاوان څه دی؟ تذکره پرې سبځل کېږي؟ مصارف پرې زیاتېږي؟ د چا پر اوږو بار پرېوځي که څنګه؟ ګټه یې ډېره ده که زیان؟)) ولسمشر بیا وویل: ((نه ګټه یې ډېره ده)) ما وویل: ((چې ګټه یې ډېره ده نو ویې لیکه، فرمان ورکړه!)) ده وویل: ((جوړوم یې خو

(ډاکتر صادق مدبر)

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو موږ خپل کار ته پرېږدئ!)).

تر دې وروسته جمهور رییس د نتیجې او جمع بندۍ په توګه وویل: ((ورونو موږ دلته شورا هم لرو، د هغوی نظر ته به هم ګورو، ښه پوره بحث وشو، اکثریت په دې نظر دي چې په قانون کې باید تعدیل راشي)) (ډاکټر مدبر) ته یې غږ کړ د قانون د توشیح وخت تېر شوی که پاتې؟ ډاکټر مدبر او نصرالله ستانیکزي ورته وویل: ((پنځلس ورځې یې پوره شوي، تېره سه شنبه یې وخت پوره شو، هغه اوس د قانون ښه خپله کړې. دې وخت کې ولسمشر وویل: ((خیر نو حل لاره د قانون تعدیل دی؟)) نصرالله ستانیکزي ورته وویل: ((هو د حل لاره یې همدا ده)) بیا ولسمشر وویل: ((ښه ده په دې به غور وکړو)) ما بیا وویل: ((رییس صیب موږ ته دې مشخص ونه ویل څه وخت به دا کار تر سره شي؟ بیا خبره مبهمه پاتې شوه، هسې نه چې د تېر په شان بیا پاتې شي؟ موږ غواړو وخت رافکس کړې چې موږ ملت ته ډاډ ورکړو.)) ده بیا وویل: ((درجوړوو یې نور نو ستاسو کار نه دی دا د حکومت کار دی، موږ خپل کار ته پرېږدئ، کوو یې، خو تاسې به ټلویزیوني بحثونه او مظاهرې نه کوئ)) ما بیا وویل: ((رییس صیب موږ به ټلویزیوني بحثونه او مظاهرې نه کوو، خو تاسو به موږ ته د دې کار د عملي کولو تضمین راکوئ او وخت به راته ټاکئ چې تر دغه وخته دا مشکل حلېږي؟)) ده بیا وویل: ((بس کوو یې په دې ورځو کې به یې خلاص کړو، نور ډېرو بحثونو او جنجالونو ته حاجت نه شته، حکومت خپل کار ته پرېږدئ!)).

په همدې خبرو پسې جلسه ختمه شوه ولسمشر بلې خونې ته د بل ملاقات لپاره لاړ.

په دې جلسه کې لوی څارنوال محمد اسحق الکو هم ناست و، زموږ خبرو ته یې د تائید سر خوځاوه، خو خپله یې څه ونه ویل. (کریم خرم) او (ډاکټر صادق مدبر) هم خبرې ونه کړې. د اساسي قانون پر تطبیق د څار کمیسیون مشر (ګل رحمن قاضي) چې د دې غونډې بل برخوال و او لازمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه چې خبرې يې کړې وې، تر اخره غلی و، هېڅ خبره يې ونه کړه.

(محمد اسحق الکو)

تر ملاقات وروسته ما ته ډاکتر صيب صادق مدبر وويل: ((کلمه افغان در ديتابېس وجود ندارد)). هغه د قانون هغې مصوبې ته لاس ونيو چې ده سره وه او ملي شورا ورته رالېږلې وه.

د دې دومره جزياتو له يادونې او د غونډې د (مينوټ) له ليکلو څخه مې هدف دا و چې د ملي او عقيده يي هويت مسئله يوه ډېره حساسه مسئله ده، زه اوس هم د ولسمشر پر ژمنې سل په سلو کې باوري نه يم، موږ له جمهور رييس سره ژمنه وکړه چې د دې قانون تر تعديل پورې به نه ټلوېزيوني بحثونه کوو او نه مظاهرې، خو که چيرې په يو معين وخت کې د ملت دا قانوني غوښتنې ونه منل شوې، نو بيا خو مجبور يو، هم به لاريون کوو، هم به ټلوېزيوني بحثونه او هم به ټولې هغه قانوني لارې کاروو چې د دې برحقې داعيې لپاره په کار دي.

د دې تفصيلي ليکنې بل هدف او پيغام دا دی چې راتلونکی پښت ته دا په ډاګه کړو چې تاسو چا د هويت له بحرانه ژغورلي ياست او چا درته د هويت پر ضد توطيې جوړې کړې دي؟ له هغو اسلامپالو او هېواد پالو افغانانو څخه هم ډېره مننه کوم چې د تېرو څو مياشتو په بهير کې يې په ډېره ميړانه، د خپل ملي او اسلامي هويت د ملاتړ لپاره ميدان ته راودانګل.

دا ليکنه به په دې خاطر خپره کړم چې څو ورځې چوپ پاتې کېدل، د ولسمشر د ژمنې عملي کېدو ته د انتظار لپاره دي، نه کوم حق السکوت دی، نه کوم ډار، نه کومه وېره، نه کوم احتياط او نه هم د کوم نامشروع امتياز خبره په کې مطرح ده چې ځانساتو او ورځچارو ته د ((ناوړه تبسم))

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلمه په لاس ورنه شي.

که د يو محدود او ټاکلي وخت په بهير کې د ملت دا مشروع غوښتنې ونه منل شوې؛ ولسمشر د يوه تقنيني فرمان په نتيجه کې د (اسلام) او (افغان) د تثبيت لپاره د (دين) او (ملت) ستونونه د هويت د تذکرې پر لومړي مخ ونه ليکل، نو بيا به د رسنيو او نورو ټولو تبليغاتي امکاناتو او د خپل ولس د ملي او شعوري بنسټونو له لارې خپل نظريات له ولس سره شريکوو، دا ټول جريان به هم د انځوريزو، چاپي او اورېدنيو رسنيو پر مخ څرګند وو، د ولس په مشوره به د مظاهرو په ګډون ټولې هغه لارې چارې کاروو چې قانون راته اجازه او حق راکوي.

وما علينا الا البلاغ

يادښت: کله چې مو ولسمشر سره دا جلسه وکړه، تر هغه وروسته مو ګام پرګام او وخت پر وخت په تذکرو کې د افغانيت او اسلاميت موضوع تعقيبوله، د ولسمشرۍ ماڼۍ له خوا په تېره بيا د چارو د ادارې له خوا وخت پر وخت احوال او ډاډ راکول کېده چې دا کار ضرور خلاصوو، تاسو انديښنه مه کوئ، جمهور رييس حامدکرزي همدا ځوابونه رالېږل چې لوز مې درسره کړی دا کار خلاصوم، مظاهرې به نه کوئ، په همدې همدې کې يې راباندې مياشتې تېرې کړې او زموږه اوسېله يې هم ډېره راتنګه کړه، څومره چې به موږ ټينګار کاوه، د ده ژمنې به لاپسې تازه کېدلې، خو هېڅکله يې بيا موږ ته د دې وخت رانه کړ چې له ده سره په مستقيم ډول وګورو او خپلې کړې ژمنې ورته مخې ته کېږدو، تر پايه همدا موضوع د غوښتنو او ژمنو تر منځ ناحله پاتې شوه.ان تر دې چې د نوي ولسمشر لپاره د ولسمشرۍ د ټاکنو وخت رانږدې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم څپرکی

عمومي ارزونه

په تېرو څپرکو کې مو د ولسمشر کرزي د حکومت نیمګړتیاوو او بریاوو دواړو ته اشاره وکړه. که څه هم یادې شوې بریاوې او نیمګړتیاوې، نه د ولسمشر کرزي د حکومت ټولې بریاوې دي او نه هم ټولې نیمګړتیاوې، خو د کومو یادونه چې وشوه لږ تر لږه موږ ته د ده په مشرۍ د واکمن حکومت عمومي انځور په لاس راکوي.

په دې حکومت کې سیاسي بې عدالتي د دې سبب شوه چې هم په امنیتي چارو کې پوره سمون رانه شي، هم د فساد مخه ډب نه شي، هم متوازن انکشاف رامنځته نه شي او هم دایمي ثبات ته لاره اواره نه شي. کادري انتخاب او انتصاب هم له ستونزو سره مخ شي او د فسادګرو منظم او ارګانیک جوړښت له ټولو ناقانونه غوښتنو او هیلو سره پر حکومت واکمن پاتې شي. له نړیوالو مرستو څخه سمه ګټه پورته نه شي او دا مرستې هم تر یوه حده د جنګسالارانو د سیاسي او حکومتي دریځونو د پیاوړتیا لپاره وکارول شي، پر حکومتي کارکوونکو د نامسؤلیتۍ احساس خپور شي او با احساسه مامورین د بې احساسه زورواکو تر بریدونو لاندې راشي. لنډه دا چې حکومت له لسګونو او سلګونو ډول ډول مرضونو سره لاس او ګرېوان شي. خو د دې مرضونو او رنځونو له تداوم او انکشاف سره سره بیا هم د خلکو په ژوند او دسترخوان کې تغیر روان و، په زرګونه ساختماني شرکتونه پر کار بوخت وو، په لکونو خلکو ته کار روزګار پیدا شوی و. په کورنۍ کچه په لسګونو ملیارده ډالر په دوران کې وو، تر لسو ملیونو پورې زده کوونکو زده کړه کوله، افغانستان د نړۍ له زیات شمېر مطرحو هېوادونو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډيپلوماتيک روابط ټينګ کړي وو. د افغانستان نړيوال حيثيت خورا اوچت و. د افغانستان په باب په نړيواله کچه (٦) لوی نړيوال کنفرانسونه جوړ شول چې د نړۍ هيڅ هېواد د نړۍ په کچه دومره نه و مطرح شوی، تر څلور مليونو زيات افغان کډوال بېرته خپل هېواد ته راستانه شول، د طبيعي زېرمو سروې ګانې پيل شوې، تر (۲۴) زرو زياتو کليو ته کليوالي پروژې يا لومړني خدمات ورسول شول، د مخابراتو په برخه کې زيات پرمختګ وشو، افغانستان د نوري فايبر له لارې له نړيوال جال سره وصل شو. تر (۵۰) زيات ټلوېزيونونه او تر (۱۷۰) زياتې (ايف ام) راډيوګانې جوړې شوې، تر زرګونو زياتو ټولنيزو سازمانونو په کار پيل وکړ، پنځه لويې جرګې او يا لويو جرګو ته ورته جرګې جوړې شوې، نږدې (۳۰) دولتي پوهنتونونه او د لوړو زده کړې موسسې او همدارنګه تر (۹۰) زيات نادولتي تحصيلي موسسې او پوهنتونونه جوړ شول، ملي موزيم او ملي ارشيف ورغول شول، د افغانستان يو ګڼ شمېر تاريخي اثار بېرته هېواد ته راوړل شول، ولسواکۍ تر يوه حده يا عملي يا تمثيلي بنه خپله کړه، نږدې (اوه نيم) زره کيلو متره سړک په پاخه ډول جوړ شو، سره له دې چې په ځينو برخو کې يې کيفيت تر پوښتنې لاندې دی، ولسوالۍ د پخو او خامه سړکونو له لارې يو بل سره وصل شوې، لويې لارې جوړې او يوه له بلې سره وتړل شوې، د سياسي ګوندونو او ټولنيزو سازمانونو قانون جوړ او له هرې ممکنې لارې په لسګونو ګوندونو ځانونه ثبت او راجستر کړل، د بهرنيو مرستو او کورنيو امکاناتو په برکت د ژوند په هر ډګر کې پاموړ پرمختګ وشو، البته دا په دې مانا نه ده چې له دې سرشاره امکاناتو څخه سمه، پوره او کره ګټه پورته شوه، خو که بل کوم مدبر شخص د ولسمشر کرزي پرځای وای او د نړيوالو د مرستو بهير همداسې رامات وای، نو کېدی شي له دې مرستو يې تر دې زياته او په ښه ډول ګټه پورته کړې وای. خو څرنګه چې اوس د ده پرځای بل څوک نه شته، نو ځکه خو بل څوک د فرضي شخص په توګه نه شو محاسبه کولای، څرنګه چې دی په خپله د قدرت په راس کې دی، نو ځکه مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حساب او کتاب هم له همده سره دی.

په مجموعي او ناپېيلي ډول که څوک ارزونه کوي، نو ویلای شو چې د کرزي په حکومت کې د نیمګړتیاوو شمېر هم ښه زیات و، خو ښه کارونه هم په کې ډېر تر سره شوي دي، یانې د دواړو خواوو په کې پرېماني وه. د کرزي په حکومت کې شوې ابادي خورا ډېره زیاته ده، که څه هم دا ابادي په ډېرو برخو کې بنسټیزه نه وه، خو افغانستان ته د زیاتو پیسو په راتګ سره د ابادۍ ډول، څومره والی او څرنګوالی د ټولنې هرې خوا ته وغځېد. څرنګه چې افغانستان د ده تر حکومت وړاندې پر کنډواله بدل شوی و، نو دلته هره نوې ابادي نوې برېښېده او له ورایه ښکارېده، نو که له دې پلوه یې محاسبه کړو، د کرزي په حاکمیت کې د شوې ابادۍ کچه په تېرو سوونو کلونو کې تر شوې ابادۍ هم زیاته برېښي. په وروستۍ جمله کې ویلای شو چې د کرزي په حکومت کې تر شوې ورانۍ، ابادي زیاته او تر نیمګړتیاوو یې بریاوې یو څه زیاتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا ولسمشر بریالی و؟

(وروستۍ پایله)

په تېر څپرکي کې مو د ولسمشر کرزي د حکومت بریاوو او نیمګړتیاوو ته د یوه حکومت په توګه اشاره وکړه، اوس غواړو د وروستۍ پایلې په توګه خپله ده ته نغوته وکړو چې دی په خپله د یوه شخص او ولسمشر په توګه په خپلو کارونو کې بریالی و که نه؟

د ولسمشر کرزي پر ځانګړتیاوو مو دمخه هم خبرې کړي، هر شخص نیمګړتیاوې او بریاوې لري، مضر احتیاط، بې وخته وېره، ناوخته جرئت، مضر مصلحت، په ځینو کارونو کې تفریط، زورواکو ته تر حده زیات نرمښت او هغو ته افراطي امتیاز، ظالم ته چوپه خوله پاتې کېدل، هر چا سره سر خوځول او د معقولو خبرو شاته غورځول، منفي واقعیتونو ته تسلیمېدل، د مدونې کورنۍ او بهرنۍ پالیسي نه لرل، له نړیوال طلایي چانس څخه پوره ګټه نه اخیستل او نورې هغه نیمګړتیاوې دي چې په ولسمشر کرزي کې موجودې وې او لا هم دي. د دې ترڅنګ هغه ډېرې ښېګنې هم لري چې یادول یې ضروري دي. مذهبي، دیني او کلتوري اخلاق، د مشر او کشر احترام، غوره ټولنیز چلند، د بهرنیو او کورنیو په ژبه او نزاکتونو پوهېدل، د وخت پر ځینو حساسیتونو پوهېدل، مینه، عاطفه، زړه سوی او نور هغه خصوصیات وو چې د کرزي په وجود کې لیدل کېدل، د همدغو ښېګڼو ځانګړنو له امله د ده په دربار کې کې د ښو او خرابو خلکو دواړو کمی نه احساسېده، ښي اړخي او کیڼ اړخي دواړه به کې لیدل کېدل، سره، شنه، سپین او تور ټول په کې محسوس وو، یو مکس حکومت و چې د هر فکر او هرې کټګورۍ خلک په کې له ورایه ښکارېدل، کرزي د نړیوال مناسب چاپېریال ترڅنګ په خپل شخصي تشبث د افغانستان نوم او بیرغ په نړیواله

(c) ketabton.com: The Digital Library

کچه وځلوه، د گاونډیو هېوادونو تر ولسمشرانو زیات په نړۍ کې مطرح و، خپل داخلي مخالفین یې د حکومتي څوکیو د بې دریغه وېش په برکت د لامنقطی له بحران سره مخامخ کړل، د نړۍ د لویو او ان متضادو قدرتونو مرسته یې هېواد ته راجلب کړه، له گاونډیو هېوادونو سره یې د ټکر مخه ونیوله او نور ډېر داسې کارونه یې تر سره کړل چې افغانستان ته په نن او سبا کې گټه رسولای شي. که د راتلونکي ولسمشرۍ ټاکنې په ښه ډول تر سره کړي او رڼاوی په کې وي، د قدرت سوله ییز لېږد ته زمینه برابره کړي، نو دا به یې هم په محسناتو کې حساب شي.

په مجموعي ډول کرزی د یوه ژور سیاسي او فلسفي شخص پر ځای د یو عاطفي، ټولنیز او نیمه سیاسي شخصیت په توگه محاسبه کېدی شي، که دی د یوه ولسمشر په توگه محاسبه کوو چې پوره بریالی و که پوره ناکام، نو یوه لوري ته هم پوره حکم نه شو کولای چې پوره بریالی دی که پوره ناکام، خو تېرو ټولو کارونو ته یې په کتو سره ویلای شو چې د ده بریالي او مثبت کارونه تر منفي او نیمگړو کارونو نسبتاً زیات دي، د ده بریالیتوب هم د ولسمشرۍ په دوو تېرو ټاکنو کې د رایو په انډول محاسبه کولای شو. ده په تېرو دواړو دورو کې له (۵۰) تر (۵۴) سلنې پورې رایې گټلې وې. د ولسمشر په توگه یې د بریالیتوب کچه همدومره گڼل کېدی شي او نیمگړتیاوې یې هم په سلو کې تر (۵۰) په ټیټه کچه محاسبه کېدی شي. په داسې یوه ټولنه کې چې اوږدې جگړې ځپلې وي، داسې یو شخص چې مثبت کارونه او بریاوې یې تر منفي کارونو او نیمگړتیاوو زیاتې وي، بیا هم غنیمت گڼل کېږي.

د هېواد د سمسورتیا، پرمختیا
او د افغانانو د سوکالۍ په هیله
محمد اسمعیل یون
۱۳۹۳ل کال، وری
کابل – افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستۍ بشپړونه او یادونه

د (۱۳۹۲ل) کال د غبرګولي پر (۲۵) مه نېټه ما په ارګ کې د امنیت شورا دفتر له فرهنګي چارو ریاست څخه استعفی وکړه، تر هغه وروسته مې بیا له ارګ سره مستقیمه او ټینګه رابطه قطع شوه. کوم یادښتونه چې په دې اثر کې راغلي، دا اکثره تر یادې نېټې دمخه لیکل شوي او ثبت شوي دي. کله چې له ارګ څخه بهر شوم بیا مې په دې اثر کې د راغلو یادښتونو په انتظام او د دې اثر د ترتیب او بشپړاوي چارې بشپړې کړې. د هویت په تذکره کې د افغانیت او اسلامیت لپاره د څو لومړنیو لاریونونو څرنګوالی او په دې اړه له جمهور رییس (حامد کرزي) سره د وروستۍ کتنې جزیات هم په کې ځای شول. څرنګه چې د دې یو کال شاوخوا بهیر کې زه په ارګ کې د نورو پېښو او جزیاتو شاهد نه وم، نو ځکه خو د دې زمانې څه خاص یادښتونه په کې نه دي راغلي. د (۱۳۹۳ل) کال تر لومړیو او وروسته بیا د همدې کال د میزان تر اوومې نېټې پورې د کرزي صیب حکومت نور هم دوام درلود، د دې زمانې داخلي یادښتونه هم ځکه په کې نه شته چې زه د پېښو عیني شاهد نه وم. لنډه دا چې دا کتاب په ارګ کې، ان زما د دندې تر پیل د مخه د ځینو یادښتونو او همدارنګه د دندې پر مهال د ګڼو یادښتونو او مشاهداتو پر بنسټ لیکل شوی او د (۱۳۹۳ل) کال په (وري) میاشت کې بشپړتیا ته رسېدلی دی. ټاکل شوې وه چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳۹۴ل) کال په بهیر کې دا اثر چاپ شي، خو ځینو دوستانو له ما څخه هیله وکړه چې که په دري او انګلیسي ژبو هم ورسره هممهاله چاپ شي، نو ښه به وي او ځینو لا په کې د عربي، روسي، جرمني او اردو ژبو د ژباړې سپارښتنه هم وکړه. د (۱۳۹۴ل) کال په بهیر کې موږ خپل یو هدف ته هم ونه رسېدو. یو شمېر دوستانو وویل: ((ټولنه باندې واکمن سیاسي چاپېریال، اقتصادي مافیا او جنګسالاري اوسمهال د دې کتاب د هضم او زغم تاب نه لري، نو لږ صبر به کار دی.)) د (۱۳۹۵ل) کال په بهیر کې ښاغلي (مصطفی عمرزي) د دې اثر دري ژباړه پیل او د څو میاشتو په بهیر کې یې بشپړه کړه، د انګلیسي متن د ژباړې د امکاناتو د برابرولو لپاره یو افغان، چې په (ناروې) کې اوسي، پخه ژمنه وکړه، خو له ډېر انتظار سره سره بیا هم په دې برخه کې مطلوب پرمختګ ونه شو. د (۱۳۹۵ل) کال په بهیر کې ملګرو مشوره راکړه چې دا اثر باید څومره چې ژر کېږي نور چاپ شي. د دوی دلیل دا و چې په دې کتاب کې یاد شویو جنګسالارانو تېر نظام هم لوټ کړ، دې نظام ته یې هم لاره وکړه او کېدی شي تر دې وروسته هم خپل ژوند، زور او ځواک تضمین کړي. ځینو بیا هم وویل چې د دې کتاب چاپ به ما (یون) ته زیات مشکلات پیدا کړي او ژوند به مې له خطر سره مخ شي. کله چې خبره دې حالت ته ورسېده چې په (شخصي ژوند) او (حقیقت) کې به یو انتخابوو، نو ما دا مهال ملګرو ته وویل چې ما خو پخوا نه غوښتل چې دا اثر دومره ژر چاپ کړم؛ ما په دې نیت لیکلی و چې واقعیتونه او حقیقتونه د تاریخ حافظې ته ورانتقال کړم، خو اوس چې خبره دې حد ته ورسېدله چې زما د شخصي ژوند خوندیتابه پر خپل وخت د حقیقت د بیان پر وړاندې خنډ ګرځي، نو زه باید څومره چې ژر ممکن وي، د دې خنډ علاج وکړم، نو ځکه مو وپتېیله چې ژر باید دا کتاب چاپ شي. د کتاب له ژر چاپ څخه مې بل هدف دا و او فکر مې کاوه چې کېدی شي، اوسنی حکومت یا نړیواله ټولنه په تېر څوارلس کلن

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت کې واکمن جنګسالاران، غله او داړه ماران په اوسني حکومت کې یو څه کمزوري کړي او تر بل انتخابي حکومته یې قهر او زهر بېخي له منځه یوسي. دا ځکه چې د اوسني سیاسي نري رنځ یو اساسي علت همدا کورنۍ اقتصادي او جنګي مافیا ده، نو ځکه خو مو د (۱۳۹۶ل) کال په لومړیو کې د دې کتاب پښتو متن یو ځل بیا بېلابېلو ملګرو ته ورکړ چې یو ځل بیا یې له نظره تېر کړي، ژبنۍ او لیکنۍ سمون په کې راولي او چاپ ته یې تیار کړي. ما خپله هم پښتو متن څو ځله له نظره تېر کړ او نورو ملګرو هم. دا هم یو سترې کوونکی کار و، د بیا کتنې په بهیر کې یو ځل بیا متوجه شوم چې لا هم ډېرې خبرې په کې پاتې دي، ځینې مهم یادښتونه چې تیار لیکل شوي وو، خو د کتاب د وروستي اوډون پر مهال د کتاب له متن څخه پاتې شوي دي. ځینې نور مهم ټکي چې باید په کې راغلي وای، خو دلته نه دي راغلي. په تېره بیا د اساسي قانون د لویې جرګې د بهیر ډېر مهم ټکي، له پاکستان سره د امن ګډې جرګې د جوړېدو اساسي فلسفه او په دې برخه کې د ولسمشر کرزي لرلید، د امریکې له بهرنیو چارو وزیر سره د جمهوري ریاست د ټاکنو د نتایجو پر سر د ولسمشر کرزي چنې او لانجې، له ما (یون) او (ژوندون ټلوېزیون) څخه د جمهور رییس د دریو مرستیالانو (فهیم، مسعود او خلیلي) متواتر شکایتونه او انتقادونه، د ځینو غټو جنګسالارانو مستقیم ګواښونه، د (شیکاګو) په نړیوال کنفرانس کې له ولسمشر سره ګډ سفر او هلته د نړیوالو مشرانو تر منځ د (حامد کرزي) او (اصف زرداري) یا افغانستان او پاکستان د وزن پرتلنه، د مدني ټولنو او خبریالانو له یوې محدودې، خو کاري ډلې سره د (حامد کرزي) خصوصي ملاقات او هلته ځینې نا ویلې، خو مهمې خصوصي سیاسي خبرې، د هېواد حالات او ځینې نور مهم مسایل، چې تیار لیکل شوي وو، خو له دې کتابه پاتې شوي دي. د دې اثر د بیا کتنې پر مهال مې وغوښتل پر حافظې فشار راوړم، دا مسایل یو ځل بیا له سره ولیکم او په دې اثر کې یې ورزیات کړم، خو کله چې مې د یادښتونو پر لیکنې پیل وکړ، هغسې تودوخه، درد،

(c) ketabton.com: The Digital Library

احساس، فکر او ولوله یې نه لرله، لکه کوم یادښتونه چې پر خپل وخت لیکل شوي او طبیعي رنګ لري، نو ځکه مې د کتاب د همدې متن پر بیا کتنه او سمونه بسنه وکړه، چې د (۱۳۹۳ل) کال په پیل کې بشپړ شوی و.

زما او زما د نورو ملګرو تر کتنې وروسته پښتو متن بشپړ او چاپ ته تیار شو، د دري متن بیا کتنه هم پیل شوه، هغه هم تر بیا کتنې او له پښتو متن سره تر پرتلنې وروسته بشپړ او د چاپ جوګه شو.

زما او زما د ملګرو له بیا بیا کتنې سره سره بیا هم په کتاب کې د املایي، انشایي، محتوایي او چاپي تېروتنو امکان شته، خو دا تېروتنې اکثره تر چاپ وروسته څرګندېږي، نو ځکه مو ړ لازمه وګڼله چې دا اثر لومړی په همدغه کیفیت او کمیت چاپ کړو، د تېروتنو د سمون لپاره به یې له ټولو لوستونکو څخه هیله وکړو چې د مهربانۍ له مخې یې تر لوستلو وروسته موږ ته په منظم ډول او لیکلې توګه په نښه کړي، چې په بل چاپ کې یې هم تېروتنې اصلاح کړو، هم که ممکنه وه، نوې زیاتونې په کې وکړو، دویم چاپ او (PDF) ډول یې تر دې په ښه بڼه لوستونکو ته وړاندې کړو. اوسمهال مو د دې اثر چاپ ځکه ضروري وګاڼه چې یو خو مهم واقعیتونه او حقیقتونه راڅخه مړه نه شي او بل راڅخه زاړه نه شي.

خدای (ج) دې وکړي چې دا اثر د نورو لیکوالو د اثارو پنځونې ته لاره اواره کړي چې د هېواد پېښې تر دې هم په رښتیني او هر اړخیز ډول بیان کړي، زموږ راتلونکی نسل له نن سره وصل، د نن نسل، د نن او نږدې پرون له واقعیتونو څخه خبر او دغه راز د حقیقتونو د دې رښتیني بیان له لارې افغانانو ته د یوې سوکاله ټولنې او نېکمرغه ژوند د جوړولو لاره اواره کړي.

په پای کې غواړم یو ځل بیا له خپلو قدرمنو ورونو (فیاض حمید) او (سپین سهار) څخه چې د کمپوز او ډیزاین چارې یې په سړه سینه سمبال کړې، ښاغلو او قدرمنو ورونو؛ (ضیاء الرحمن ضیاء، پوهندوی شاه محمود

(c) ketabton.com: The Digital Library

کډوال، پوهنيار وفاء الرحمن وفا او استاد شېر علم امله وال) څخه چې د دې اثر د سمون او بيا کتنې چارې يې تر سره کړې، ګران ورور (مصطفی عمرزي) څخه چې په پوره زغم او ژورليد يې دا اثر دري ته وژباړه او همداراز له ټولو هغو دوستانو څخه چې د دې اثر په بشپړاوي او چاپ کې يې مادي او معنوي مرسته وکړه، له ټولو څخه يوه نړۍ مننه کوم، خدای(ج) دې دوی ته ستر اجر او ګڼ ثوابونه ور په برخه کړي.

د يو سوکاله، غښتلي، پرمختللي،

يو موټي لوی افغانستان په هيله

په درنښت

محمد اسمعيل يون

۱۳۹٦ ل کال، غبرګولی

مکروريان، کابل-افغانستان

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library